

COLLECTIO SCRIPTORUM

RERUM

HISTORICO-MONASTICO- ECCLESIASTICARUM

VARIORUM RELIGIOSORUM ORDINUM

TOMUS II

IN QUO CONTINENTUR

- I. Reverendissimi Abbatis CAROLI STENGELII Monasteriologiae
Pars altera
- II. Donationes & Historia extincti Monasterii Reichenbacensis
Ord. S. Benedicti
- III. Supplementum BRUSCHIANUM
- IV. JOANNIS BIRCK Tractatus de Monasterio Campidonensi
ejusque multiplicibus Privilegiis
- V. ANDREÆ Presbyteri Ratisbonensis Can. Regul. S. Augustini
Historiae Foundationum nonnullorum Monasteriorum per
Partes Bajoariae
- VI. AUBERTI MYRÆI Origines Carthusianorum Monaste-
riorum per Orbem Univerſum

CURANTE

MICHAELE III

*ad Exemptas Insulas Wengenses Cann. Regg. Ulmæ Suevorum Prælato Sacræ Cæsareæ
ac Cathol. Majestatis Consiliario ac Sacellano Perpetuo*

• P E R M I S S U   S U P E R I O R U M

U L M Æ

Sumptibus GAUMIANIS 1756

SECRETORUM
COLLECTIO

REARUM

HISTORICO-MONASTICO
ECCLESIASTICARUM

VARIORUM KATHORORUM ORDINUM

TOMUS II

IN QUO CONTINENTUR

I. Reverendissimi Abbatis CAROLI STROHLLI Monasterii
Pars II.

II. Donationes & litora eximia Monasterii Reichenbergensis
Ord. S. Benedicti.

III. Supplementum BR. SCHANNI.

IV. JOANNIS BIRCK Tractatus de Monasterio Campidonensi
ejusque multiplicibus privilegiis.

V. ANDRÆ Presbyteri Katisbonensis Cur. Regul. S. Augustini
Historia fundationum nonnullorum Monasteriorum per
Partes Bavarie.

VI. ADRIANI MYR. de Originibus Constitutionum Monasticarum
norma per Orbem Universalem.

CURANTE

MICHAELI III.

Ad scripturam hanc in scriptis Cur. Regul. S. Augustini
et Cur. Regul. S. Benedicti in Bibliotheca Regia
et Cur. Regul. S. Augustini in Bibliotheca Cur. Regul. S. Augustini.

PERMISSU SUPERIORUM

Supplementum I. A. M. 1750

P R Æ F A T I O.

am benignis oculis Viri Historiæ Monastico - Ecclesiasticæ amantes exceperunt Primum Collectionis hujus Tomum, ut nec me susceptæ Curæ, nec Bibliopolam factorum sumptuum pæniteat. Summa itaque alacritate animi ad Præfationem Tomi Secundi accedo, publicasque grates D. Joannis Friderici Gaumii nomine Illis Viris Litteratis admetior, qui transmissis novis subsidiis pro ingenua liberalitate sua propositum suum juvare dignati sunt; Benevolis autem Lectoribus gratulor quòd Musis faventibus communicare possim primò

Reverendissimi Abbatis CAROLI STENGELII, Ord. S. Benedicti Monasteriologiae Partem alteram.

De Authore Nobilissimi hujus Operis jam egimus in Præfatione Tomi primi, & brevem vitæ ejus epitomen ex Hierarchia Augustana P. Corbiniani Ckamii dedimus: Tanta utriusque Partis hujus Monasteriologiæ in Officinis Librariorum publicis est raritas, ut Litterarii Orbis delitiæ, & decus ingens, Eminentissimus S. R. E. Cardinalis DOMINICUS PASSIONEUS, dum adhuc Lucernæ Apostolici Legatiungebatur munere, ad Clarissimum P. BERNARDUM PEZIUM Mellicensem Bibliothecarium hisce verbis scripserit: *Omnia à te habebò, si in CAROLI STENGELII Monasteriologiam, & quæ de rebus Augustanis, de Basilica S. Udalrici cum Mantissa separatim edita conscripsit, quoties per otium licuerit, diligentiam tuam adhibueris. Nullum enim fructum ex laboribus, quos apud nonnullos Bibliopolas mihi sumpsi hucusque percepi.* In Præfat. Biblioth. Ascet. Tom. VI. Mox subjuncta fuisset hæc Pars altera Parti primæ, verum cum in variis Bibliothecis per nullam Amicorum diligentiam detegere potuisssem, spem omnem illius potiundæ seposui. Votum proin meum erat, ut aliquis appareat ex Machina Deus, qui illius copiam faceret. Nec irritum fuit hoc votum meum. Pro commodiore typo duo Exempla obtinui, quorum unum celeberrimo Serenissimi Principis & Episcopi Augustani Theologo, Pl. R. D. EUSEBIO AMORT, Can. Reg. Pollingano debeo, alterum Viro itidem Clarissimo Pl. R. D. P. EDMUNDO GUFFEL, Ord. S. Benedicti Prieslingæ Professio ac Bibliothecario meritissimo, & de bonis Litteris optimè merito Bibliopola noster in acceptis refert. Non omittendam hic esse censeo, Anagramma cum brevi Carmine, quod in Laudem tot editis Litterarum monumentis famosissimi Authoris Parti huic alteri præmisit elapso ævo Vir haud incelebris P. ANTONIUS SAUTHER, SS. Theologiæ Doctör, & Subprior Cremifanensis, quod hujus tenoris est.

CARO-

)

P R Æ F A T I O.
CAROLUS STENGELIUS
ANAGRAMMA
UT SOL CLARENS VIGES.

Qui sis STENGELI, ne Te quæſiveris extra,
Nominis ecce Tui ſat Metagramma notat.
Nempe VIGES UT SOL CLARENS, & nomina rebus
Conſona? quis dignum hoc nomine jactet Epos.
Non ego: ni cupiam tenebras offundere SOLI
Aut dare Thyſigero Bacchica ſerta Deo.
Nam ſat habes famæ per tot monumenta Laborum
Queis SOLEM Soli reddis Apollineo.
Tu BENEDICTINÆ fulges decus omne Coronæ,
Quæ viget Eois, Hesperiiſque plagis.
Illius Antiquitas Tu noſtra in ſæcla reduxti,
Historias terſo pumice Judiciſ.
Illius innumeri, Te promo ac Vindice, Sancti
Clarius in terris exeruère caput.
Arbitra MNEMOSYNE eſt: VIVAT STENGELIUS, inquit,
Ipſe ſuæ famæ ventilet uſque facem.
Uſque ſolo SOL hic radiet, dum præmia SOLIS
Æterni capiat non peritura polo.

Cæterum cum minimè me lateat, STENGELIUM quædam in hac Monasteriologia ſua inferuiſſe, quæ aut in præjudicium Jurium Tertii trahi poſſent, omnes Lectores meos memores eſſe volo Præmonitionis Stengelianæ, quæ ante *MANTISSAM Rerum Auſtanarum* legitur, in qua expreſſiſſimis verbis proteſtatur: „Ut ea, quæ quomodocunque juribus alterius præjudicant, vel præjudicare poſſe videntur, propter ſuam ſcriptionem robur accipiant aut habeant „nullum; neque etiam velle ut ſive extra, ſive in judicio Authoritas ſua producat, ſed cuncta ejus ſint ponderis, cujus Authores, è quibus ſingula collegit, „exiſtunt.“ Ad finem Partis hujus ſecundæ in deſcriptione *Anbuſani Monasterii* occurrunt quædam, quibus ipſemet Author aliquas vitæ ſuæ circumſtantias plangenti calamo depingit, ſuperfluum proin foret illas huc transferre. Monasteriologiæ Stengelianæ immediatè ſuccedit

*Compendium Hiſtoriæ & Donationum Reichenbacenſis Monasterii
Ord. S. Benedicti in Confinibus Sylvæ Herciniæ & moderni
Ducatus Württembergici ex Chartulario Wiblingano eruta.*

Donationes hæc celeberrimi quondam, at nunc invitiſ Superis extincti Monasterii Reichenbacenſis, cum alterius Religioſi ac induſtrii Sodalis ſui opera ex vetuſto Chartulario erui curavit Adm. Reverendus & Clariffimus D. P. MARTINUS MACK, Ord. S. Benedicti Celeberrimi Ant. Auſt. Monasterii Wiblingenſis profeſſus, ac Bibliothecæ Præfeſtus meritiffimus, amicus & ſpiritali fædere & Litterarum amore conjunctiffimus. Ex erudito & fæcundiſſimo ejus calamo fluxit Donationibus præmiſſa Reichenbacenſis Monasterii hiſtoria, nunquam hucusque edita, quam tamen ad primam petitionem meam omnino nihil tergiverſatus, liberaliffimè mecum communicavit Vir humaniffimus. Judicent æquæ Lectores, qua conſcientia, quo jure auſus ſit P. OLIVERIUS LEGIPONTIUS novus ille, ſi Superis placet, COLONIENSIS MABILLONIUS & HISTORIÆ

P R Æ F A T I O.

RIÆ LITTERARIÆ, *Ordinis S. Benedicti*, confarcinator tot doctissimis Monasterii Wiblingensis, & disciplina Regulari, & Litteris à multis jam sæculis florentissimi Inquilinis sub moderno Reverendissimi, Perillustri ac Amplissimi Domini Abbatis MEINRADI solidioribus Musis auspiciatissimo Regimine *Scythicam barbariem* objicere. At! erunt, ni fallor, qui & hanc & alias, quibus Crassum hoc Opus scetet, castigabunt calumnias, dabitque Oliverius effrontis audaciæ suæ pœnas, qua non tantum Benedictinis, præsertim Sueviæ nostræ, Abbatibus, sed & Sacri Romani Imperii Principibus ausus est, genuinum infigere, & pessimè imprecari. Cæterum hic benevolum Lectorem monere liceat, Opusculi hujus eruditissimum Authorem minimè latere ampliorem Priorum Reichenbacensium reperiri in BUCELINI *Germania Sacra* Catalogum, scripsit enim ad me Reichenbacensi Historia jam impressa sequentes

OBSERVATIONES

Ad Catalogum Priorum Monasterii Reichenbacensis, Ord. S. Benedicti.

Cùm nuper brevem Catalogum Priorum Regularium Monasterii Reichenbacensis, ad Murgam siti, ex sôlis Chartis & vetustis Donationum Monumentis penes me extantibus contexerem, nondum incideram in prolixiorem illum Catalogum, quem P. GABRIEL BUCELINUS jam superiore sæculo. *Germaniæ Sacrae* Parte II. pag. 74. cum orbe literato communicaverat. Illum ergo cum nostro conferens, non modò multò locupletiolem reperi, verùm etiam in aliquibus à nostro discessisse, tum quòd ipsum Sanctum WILHELMUM Hirsaugiæ per plures jam annos Abbatem, cùm Reichenbacum primò conderetur, in fronte Priorum collocaret, tum quòd Ernestum, sive Ernustum ei subjungeret, quem nos veriùs Oeconomum, quàm Priorem Reichenbaci egisse arbitramur. Et si verò longè ampliorem BUCELINUS nobis protulerit Priorum Syllabum, vereor tamen, ne Historiæ Monasticæ parùm inde commodetur, adeò ut Observationes quasdam ei subnectere necessum sit, ne Lectorem à vera & sincera illorum, quos nos dedimus, epocha aditi officii avertat.

Primum quidem observo, WILHELMUM Abbatem, & Ernestum Oeconomum perperam in eo Syllabo Priores statui.

Secundò observo, S. THEOTGERUM, cui nos primum inter Priores Reichenbacenses locum dedimus, à BUCELINO prætermitti planè non debuisse, quippe quem ex Trithemii Chronico Hirsaugiensi ad annum 1087. *Priorem Cellæ S. Georgii* (lege Gregorii) *in Reichenbach constitutum* à WILHELMO Abbate Hirsaugiensi fuisse constat; Id quod ex Mabillonio itidem in Annalibus Benedictinis discimus.

Tertiò observo, in iis Prioribus, quorum nos seu Familiæ, seu Originis cognomina dedimus, aut quorum Prælationis epocham assignavimus, plus utique nostro Syllabo, quàm illi prolixiori GABRIELIS BUCELINI esse deferendum, quòd nostra ex vetustis Donationum Chartis desumpta sint, quarum subinde plures uni illorum Priorum suffragantur, cùm contrà Catalogus ille BUCELINI non modò Documentis nullis roboretur, sed indubiè falsus sit, & ferè secum ipsè pugnet. Itaque in iis, in quibus à nostro Syllabo diffidet, fidem mereri haud videtur, in cæteris fortè utilis erit, ut hiatus & lacunas, quas ipsi observavimus ex eo liceat supplere, quem laborem ut paulò reddamus faciliorem, illos Priores huc adnotabimus, quos prolixior ille Catalogus sedibus suis perperam movit, postliminiò restituendos.

Quem ex litera initiali C. CONRADUM diximus, non anno 1282. sed anno 1280. in Chartis nostris & Donationibus jam occurrit. Est ille apud BUCELINUM ordine vigesimus.

P R Æ F A T I O.

MARQUARDUS ab EHINGEN, quem sextum supra vigesimum esse Bucelinus iussit, non primum anno 1343. ut ille vult, Prioratum adiit, sed in Chartis quinquenniō citius ad annum 1338. legitur, ex quibus etiam discimus, ei anno 1339. successisse REUBOTUM, sive REUBOTONEM, qui *Bucelino* REIMBOTTO Comes de Rottenfels dicitur. Quin imò ad annum 1343. discretè legimus Priorem VOLMARUM, quem ipsissimum annum VOLMARO II. Bucelinus assignat. Nutat ergo fides Catalogi prolixioris, qui primò locò Reimbottonem, tum Volmarum II. denique Marquardum ab Ehingen ponit, cum ex Chartis & Donationibus nostris liquidò constet, primò locò reponendum esse MARQUARDUM ab EHINGEN, secundò REUBOTUM, tertiò denique VOLMARUM.

GODEFRIDUS de Stammheim, qui deinceps annò 1380. ad clavum Hirsaugiensis Monasterii promotus est, Reichenbaci præfecturam ex Chartis non primum annò 1379. sed jam annò 1360. adiit.

Pro NICOLAO VOGELIN, cui notas Chronologicas Prioratûs non adiecit Bucelinus, eas supplere licebit ex nostro Catalogo, cum ejus nomen in Donationibus ad annum 1414. occurrat.

Idem est de WOLFRAMMO (sic enim legendum, non, ut perperam Bucelini Catalogus habet, WOLFGANGO MAYSER) cui annos 1424. & 1427. adijcere licet. Is ipse est, qui teste TRITHEMIO ad annum 1428. in Chronico Hirsaugensi, Abbas Hirsaugiæ anno hoc eodem 1428. renuntiatus fuit. Error itaque est, cum WOLFRAMMUS iste NICOLAO Comiti de Sulz (quem Chartæ nostræ adhuc anno 1436. Priorem Reichenbaci statuunt) in hujus ipsius Reichenbacensis Monasterii præfectura postponitur, cum, ut dictum est, jam octo abhinc annis ad Hirsaugiæ regimen fuerit assumptus.

Ex dictis habemus, eum, quem Bucelini Catalogus NICOLAUM Comitem de SULZ absque epocha Præfecturæ refert, in Chartis nostris autem NICOLAUS GREFF, fortè GRAFF, dicitur, cum notis Chronologicis ad annum 1436. esse reponendum.

JOANNI de MÜNCHINGEN, qui Bucelino trigesimus nonus est, annos 1457. & 1470. per Chartas Donationum &c. assignare licet, cui denuò perperam prolixior Catalogus JOANNEM de MALMSHEIM præponit; Ut enim nota Chronologicæ Chartarum nostrarum fidem faciunt,

JOANNES MALLINSHEIMER, sive de MALINSHEIM anno 1471. atque adeò post JOANNEM de MÜNCHINGEN in Prioratu Reichenbacensi egit.

JOANNES de WANGEN illigandus erit per Chartas nostras annis 1477. 1479. 1480. & 1482.

NICOLAUM ERCHINGER (sic enim legimus) sive EHINGER Catalogus prolixior Nobilem de Ersingen creat contra fidem Chartarum nostrarum, in quibus ERCHINGER appellatur, in quibus ad annum 1484. & 1485. recurrit.

JOANNIS WIDEL (quem Chartæ nostræ *de Gernspach* appellant) Chronologia ex Codice Donationum explorata est, & in Bucelino restituenda ad annos 1488. & 1491.

JOANNEM de ROTH Chartæ nostræ JOANNEM REITT, & RÖTT dicunt, at non primum anno 1503. ut habet Bucelinus, sed jam annò 1495. Prioris officiò in Reichenbach functum fuisse volunt. Ejus memoria adhuc habetur ad annum 1504. Similiter

HENRICI de STAMMHEIM memoria non duntaxat annò 1524. ut habet prolixior Catalogus, sed annis 1512. & 1515. in Chartis nostris comparet. Cubat autem eò certius hoc loco mendum in Bucelino, quòd HENRICUS iste per Chartas nostras jam annò 1522. successorem in Prioratu nactus fuerit Joannem Schultheifs, cui, ipsi tamen post HENRICUM Bucelinus adhuc alium JOANNEM cognomento TUBINGER intercalavit ad annum 1524. Itaque per Buceli-

P R Æ F A T I O.

celinum Henricus de Stammheim anno 1524. JOANNES TUBINGER eodem anno 1524. & demum Joannes Schultheiss Priorem Reichenbaci egit. At Chartæ nostræ JOANNEM TUBINGER quidem ignorant, HEINRICUM de STAMMHEIM, autem annis 1512. & 1515. JOANNEM SCHULTHEISS autem anno 1522. alligant. Nihil sanè magis mihi exploratum est, quàm sub hæc ipsa tempora Catalogo prolixiori nihil posse deferri. Ut enim cætera omnia taceam, infra unum septennium ab anno 1524. sex omnino Priores Reichenbaco imponit, HENRICUM videlicet de STAMMHEIM, 2. JOANNEM TUBINGER, 3. JOANNEM SCHULTHEISS, 4. GEORGIUM FABRI, 5. DIETHERICUM, & 6. JACOBUM ALPERSPACH peste anno 1531. absumptum, quos tam brevi temporis intercapedine sibi mutuò successisse, adduci non potero, ut mihi persuadeam.

Quare Catalogus iste prolixior, ei soli fortè usui esse poterit, ut ex eo lacunæ & hiatus in nostro breviori syllabo comparentes impleantur, cætera verò ex nostro syllabo, & his ipsis Observationibus restituantur, id quod Lectorem in Bucelini Catalogum fortè incurrentem monere voluimus, & bene agere.

Hæc puto æquo Lectori sufficient, cui unum adhuc in Aures dico, doctissimum Historiæ hujus Authorem jam plures consumatæ eruditionis Litterarios factus suis servare in Scriniis, quæ fors dudum publicam aspexissent lucem, nisi mallet in decimum annos illos premere, quàm Oliverii præcociter & immaturè parturientis genium imitari. Tertia Tomi hujus Parte exhibetur

Supplementum Bruschianum sive Centuria secunda Monasteriorum Germaniæ quam ex Caspári Bruschi Manuscripto edidit DANIEL de NESSEL, J. C. Sac. Cæs. Majest. Consiliarius & Bibliothecarius Aulicus.

Notiora sunt CASPARI BRUSCHII Egrani in rem Historico-Monasticam merita, quàm ut commendatione mea egeant. Infelicibus tamen Litteratis ille merito accensendus venit. Cum paupertate perpetua conflictandum illi erat, cujus insuper Religionem plurimi suspectam habent. Miserè à quibusdam Nobilibus interemptus est anno 1559. Ejusdem Centuria Monasteriorum prima Obelotata est à Concilio Tridentino, in Centuria hac secunda nihil hætenus invenère Censores Romani, quod damnarent fidei Catholicæ adversum. Hæc ab annis jam sat multis rarissimè comparet in Librariorum tabernis, jure proin locum eidem dandum censui in Collectione hac nostra. Primus qui illam ex MS. Bruschiano quod in Bibliotheca Cæsarea Vindobonæ latuit, ad Instantiam plurium Prælatorum publici juris fecit, fuit DANIEL de NESSEL MARTINI NESSELI, Viri inter Litteratos elapsi sæculi Viros haud incelebrius, major natu filius. Musis Litaverat Luneburgi, Rostochii, aliisque Germaniæ nostræ Litterarum Emporiis. In Jurisprudencia civili & politica egregiè versatur, maximis in Historia profectibus, & multigena linguarum Orientalium peritia claruit. Cum Parente Martino anno 1667. Viennam delatus, abjurata Protestantium Religione divina illustratus gratia ad Sacra Catholicorum transiit, quibus usque ad finem vitæ fideliter adhæsit. In variis legationibus à secretioribus consiliis fuit. Tandem anno Domini 1680. quo magnus ille LAMBECIUS Mensè Aprili morbo hydropico Pugente Orbe Litterario obiit, NESSELIUS ob luem pestiferam Viennam absens Pragæque commorans adjutus gratioso patrocínio D. D. JOANNIS MAXIMILIANI S. R. I. Comitis de Lamberg, nec non suffultus peculiari benevolentia R. P. CHRISTOPHORI STETTINGERI, S. J. & Sacræ Cæsareæ Majestati à Sacris Confessionibus & Conscientiæ arbitri (quod grati animi & honoris ergo ipsemet fatetur in Catalogi, de quo mox, Præfatione) Bibliothecæ Cæsareæ Vindobonensis Præfectura admotus fuit. In Augustissimo Imperatore Leopoldo non tantum Clementissimum, & Liberalissimum Mecænatem expertus est,

XX

sed

P R Æ F A T I O.

sed insuper ab Eo in Consiliariorum suorum numerum adlectus Nobilitatis Diploma obtinuit. Ad Labores Litterarios natus, factusque præter SUPPLEMENTUM hoc BRUSCHIANUM anno 1692. editum scripsit: *Breviarium & Supplementum Commentariorum Lambecianorum, sive Catalogum Codicum Manuscriptorum Græcorum, nec non Linguarum Orientalium Augustissimæ Bibliothecæ Cæsareæ Vindobonensis Octo constantem partibus.* In Folio. Vindobonæ 1690. cum figuris. Item: *Prodromum historię Pacificatorię seu Indicem Chronologicum in Corpus Pacificatorium.* Ibidem, anno eodem. *Sciagraphiam Magni Corporis Historici.* Vindobonæ 1692. Ad finem Præfationis supra memorati Catalogi promisit: *Syntagmata Historica Variarum Rerum Antiquitatum, Actorum, Documentorum hæctenus ineditorum ex Bibliotheca Cæsarea,* quæ aliam & illustriorem præfecturæ suæ tempore induit faciem, dum vastis illis antiquis loculamentis & inconditis Repositoriis (quæ in obscura ambulacra distincta vicem alicujus Labyrinthi repræsentabant, omnem lucem commoditatémque perlustrandi Libros curiosis hospitibus adimebant) dejectis, destructisque, nova, altiora, & juxta formam Librorum conventiora ex Mandato Cæsareo substituta sunt, ut omnia Bibliothecæ cubicula liberrimo prospectu abundante Luce, conspicua, & concinna Librorum collocatione, plurimis mensis, quæ vicem tamen armariorum ad recondendos inferius Libros præbent, jam gaudeant, nec quidquam ibidem tenebrofi, obscuri, constipati, malè collocati, aut sinuosi appareat. Obiit Vir de re Litteraria optimè meritis anno 1700. vel ut recentior habet Lexici Jöcheriani Editio ad annum 1699.

Joannis Birckii Campidonensis Scholæ S. Hildegardis Latine Magistri Tractatus de Monasterio Campidonensi & ejus Multiplicibus Privilegiis.

Campidonensis Archi-Monasterii, in Germania nostra facilè principis Foundationem & Historiam STENGELIUS in Collectioni hujus Tomo I. pag. 32. recenset. Adest modò JOANNES BIRCKIUS & eandem telam tenit, minori quidem elegantia, sed prolixiori filo, & eo Rhythmorum genere, quo vix quidquam reperies inficetius. Nihilominus hanc Historiam, utut barbaris vocibus conceptam inter sæculi decimi quinti (quod merito Ignorantiæ Sæculum audit) reliquias ceu pretiosum Cimelion considerandam existimo, postquam facorum iniquitas vetustioribus documentis quàm plurimis Illustrissimum hoc Cænobium privavit: Nunquam, quod scio, publicam lucem aspexit hic BIRCKII Labor, quem ex MS. Codice instructissimæ Pollingane Bibliothecæ per Adm. Reverendum Dominum ALDOBRANDUM GEBHARD Celeberrimæ hujus Canonice Regularém Canonicum, maximæ spei & perspicacis ingenii virum summa, qua fieri potuit, fidelitate & industria erutum, gratiosè mecum communicavit Reverendissimus, Perillustris ac Amplissimus Dominus FRANCISCUS, Abbas Lateranensis, laudatæ Canonice Antistes Vigilantissimus, quem ut Musarum commodo quam diutissimè superstitem Deus, vitæ necisque arbiter conservet, animitus precor. Haud equidem prædictus Codex Authoris præfert nomen, tanto autem fidentiori animo Joannem Birckium Operis Authorem pronuntio, quòd sciam, ex illius calamo profluxisse *Rebellionis Rusticæ Historiam* in hunc ipsum Rhythmicæ & Barbariæ latinitatis modulum fusam, quæ in Pollingano Codice præfenti Tractatui subjungitur. Possidet hanc ipsam rustici furoris historiam Perillustris ac Consultissimus D. JOANNES FRIDERICUS de BALLBACH de GASTEL, Celsissimi ac Reverendissimi DD. Episcopi Constantiensis, ac S. R. I. Principis Consiliarius, ad cujus MS. calcem nomen Authoris, JOANNIS BIRCKII proditur. Sanè ex Campidonensi Divæ Hilde-

P R Æ F A T I O.

Hildegardi Schola hosce Rhythmos prodiisse, Capitis 57. verba satis manifestè probant:

ANNO milleno quadringenteno simul & Oëtodeno
In Hiltegardis Scholis data, nunc grandi vigore proclamata.

Hoc ipso tempore JOANNEM BIRCKIUM præfecturam Ludi hujus Litterarii
gessisse constat pariter ex cap. 76. ubi leguntur sequentia:

Inceptio est facta de Hiltegardis Schola
Hæc habuit ducenta, & supposita triginta
JOANNE BIRCK sub Magistro, qui tot habuit in Registro
In Purificationis die Beatissimæ Virginis Mariæ
Anno milleno Domini quadringentesimo
His jam junge octuaginta quinque.

Addit sub finem hujus Capitis:

Scholasticus præfatus cognomine BIRCK vocatus
Tali in oppositione adhuc est in regimine,
Faciendo paucis Schôlaribus ut multis,
Viginti annos rexit, & dictam Scholam tenuit
Grandi in honore, cum suppositorum multitudine
Cui Deus gratiam dat, ut diutius illam regat.

Scrupulum quidem hæc movere lectoribus possent, dum Author loqui videtur de tertio; verùm hic facile animo est eximendus, si quis pensaverit, illo ævo plures Authores, utut latere voluerint, hujusmodi indirecta manifestatione proprii Nominis fuisse usos. De reliquis vitæ suæ circumstantiis id solum ex capite 63. eruitur, quòd *Rectorem se vocet in Universalibus approbatum, quòd Heydelbergæ fuerit & Wormæ (fors legendum Wiennæ) steterit.* Post BIRCKIUM sequuntur

Historie Foundationum nonnullorum Monasteriorum insignium per Partes Bajoariæ AUTHORE ANDREA Pres- bytero Ratisbonensi.

ANDREAS PRESBYTER RATISBONENSIS Apostolicum Cann. Regg. Institutum amplexus est in celeberrima Canonica S. Magni Confessoris in Pedepontis Ratisbonensis: Claruit ab anno 1418. usque ad annum 1440. scriptor fuit ætate sua haud incelebris, ab ipsomet Imperatore Sigismundo multum æstimatus. Ejusdem scripta, satis probant, illum neutiquam fuisse in Domo Dei olivam sterilem, sed Osorem otii, hominem industrium, verè Religiosum, & ab humilitatis ac avitæ Religionis defendend. studio summopere commendandum. De illo sequentia habet GERARDUS JOANNES VOSSIUS Lib. 3. de Historicis Latinis c. 5. pag. 550. *Item Sigismundi Imperatoribus tempore clarescebat Andreas Presbyter Ratisbonensis, qui Chronicon composuit de DUCIBUS BAVARLÆ, quod in lucem prodit Ambergæ. Meminit quoque Joannes Aventiurus Libro VII. HISTORIÆ BOÏORUM, ubi dum retulisset, quanta fuerit industria Ratisbonensium sive Reginoburgensium in Bello Bohemico, continuo subjungit: Hæc diligenter & accurate Andreas Reginoburgensis, Mysta Aurelianus, Litteris & memoriæ commendavit, idcirco eum Cives sui Titum Livium censerit.* Inter Opera Veterum, quæ edita sunt curis & studio Marquardi Freheri filii, comparet quoque *Andree Presbyteri Chronicon de Ducibus Bavariæ*, in quo testatur, quòd interfuerit colloquio Ratisbonæ coram SIGISMUNDO Imperatore cum Regni Bohemiæ & Concilii Basileensis Oratoribus anno 1434. habito. Huic Chronico, admodum raro, annexæ sunt, quas hic exhibemus HISTORIÆ FUNDATIONUM, in quibus multa benevoli Lectores invenient, quæ alibi frustra quærent. De variis Chronici memorati Editionibus consulatur OUDINUS in *Comment. de Scriptoribus Sæcul. XV.* ad annum 1440. Præter hoc Chronicon speciale scripsit *Chronicon*

P R Æ F A T I O.

Generale, quod ex cœvo, ac vasto chartaceo Codice celeberrimi Monasterii Lunælacensis, seu Monseensis erutum, edidit Clarissimus Pater Bernardus Pezius, Mellicensis Asceterii gloria, Tomo Anecd. IV. Part. III. Col. 273. & seq. In Chronici hujus Prologo de seipso ita præfatur Author: *Ego Frater Andreas, Litteratorum humiliumque minimus, professor Monasterii Sancti Magni Confessoris in præurbio Ratisbonæ, Ordinis Beati Augustini Canonicorum Regularium, considerans & mente revolvens, quia memoria digna Litteris sunt mandanda, præsertim quia nos materiales homines aliorum vita magistraturæ & dirigimur - - Ideo ea, quæ temporibus meis & præcipue in Concilio Constantiensi acta sunt, scilicet ab Anno Domini MCCCCV. quo in hebdomada Pentecostes in Eystavia Ordinatus sum Presbyter, ut ad majorem notitiam perveniant, & ad meam potissimè utilitatem, quamvis ignoranter, tamen affectanter describere curavi.* In eodem Monseensi Codice, qui hoc Andræ Chronicon Generale complectitur, etiam extat, monente PEZIO, ingens collectio monumentorum ad historiam Concilii Constantiensis pertinentium, quam ANDREAS noster non sine incredibili labore concinnavit, quæ utinam! aliquando Luci publicæ donaretur, haud dubie palmam ereptura Historiæ hujus Concilii quam non sine laude *Harduinus* adornavit, quod facile mihi concedent, qui vel solam Oeconomiam Operis inspexerint, in Dissertatione prævia Tomi IV. Anecdotorum PEZII pag. XXV. exhibitam. Qui Monumenta singula ANDRÆ inedita scire desiderat, Zachariæ ab Uffenbach Bibliothecam adeat, qui Parte IV. à Col. 46. illa diligenter ac minutè enumerat. Tandem ut mole sua Tomus Collectionis hujus secundus par sit Tomo primo, præli beneficio denuo publicam in Lucem prodeunt

Origines Carthusianorum Monasteriorum per Orbem Universum, quas AUBERTUS MIRÆUS publicaverat Anno MDCIX.

Hoc Opusculo, admodum raro, etiam de celeberrimo Carthusianorum Ordine bene mereri voluit MIRÆUS, cujus vitæ feriem in Compendio jam dedimus in Præfatione Tomi primi. Litterarii Labores Excellentissimi hujus Scriptoris, quibus Ordines Religiosos sibi immortalis beneficio devinxit, in hac Collectione frequentius occurrent. Juvabit proin honoris & debitæ gratitudinis ergo, huc prolixius transferre MIRÆI elogium, quod *Auctario de Scriptoribus Ecclesiasticis* in *Bibliotheca* Ejusdem *Ecclesiastica*, à JOANNE ALBERTO FABRICIO edita subjunctum legitur. Ex ANTONIO SANDERO, VALERIO ANDREA, & aliis, qui Posteritati Litteratæ ejus memoriam commendârunt, concinnatum sic habet: AUBERTUS MIRÆUS, vernaculè LE MIRE Anno 1573. prid. Cal. Decemb. Bruxellæ nascitur, Patre GUILIELMO, qui à recepta reductaque ad legitimi sui Principis obsequium per ALEXANDRUM FARNESIUM Parmæ Ducem, civitate patria, satagente faventèque FARNESIO, primus è Catholicis civibus Quæsturæ ejusdem urbis præfectus fuit. Patrum habuit JOANNEM MIRÆUM, Antverpiensium laudatissimæ memoriæ antistitem. Litteris politioribus egregiè Duaci delibutus, Philosophiam ibidem discere cepit, Professore nactus GEORGIUM COLVENERIUM; absolvit verò Lovanii: ubi & humaniores ipse Litteras, magno cum Auditorum suorum fructu, peritè professus est, Auditor ipse J. LIPSII ferè continuus, atque interioris admissionis discipulus, & amicus. Studiis sacris dans Operam, in Collegium Theologicum migravit, cui tum præerat vir eximius JOANNES CLARIUS, Sacræ Theologiæ Doctor, à quo rei Oeconomice administrationem sibi imponi passus est, quoque agente Canonicatum in Ecclesia Cathedrali Antverpiensi ex indulto Nominationis Academicæ ann. 1598. obtinuit. Itaque decurso studii Theologici curriculo, absolutisque pro Licentia, ut vocant, Disputationibus, Antverpiam venit; ubi inter honestissimos, optimosque viros, & florem in ea civitate Belgarum, mox eminere cepit, variâsque functiones obivit, Scholarchæ, Sigilliferi, Bibliothecarii; quæ licèt totum hominem occupare potuissent, tanto ardebat amore Musarum, ut obtemperare sibi non posset, quin, ubi-

P R Æ F A T I O.

ubicumque locorum, semper legeret, disquireret, observaret, notaret, exciperet, aut scriberet, & apes imitatus, è floribus aptioribus Auctorum probatorum mellilegium copularet. Adeoque *Miræo* nobis adaptare licebit, quod *Plinius secundus* scripsit de seniore patruo suo *lib. 3. ep. 5.* lucubrare eum solitum, non auspicandi causa, sed studendi à multa nocte: somni fuisse parcissimi: nihil legisse, quod non annotaret, exciperetque. Addens, se correptum ab eo, cur ambularet, dixisseque: *Poteris has horas non perdere.* Nam perire omne tempus arbitrabatur, quod studiis non impertiretur. *Nonne videtur tibi, inquit, recordanti, quantum scripserit, nec in officiis ullis, nec in amicitia Principum fuisse? Rursus, cum audis, quid studiis laboris impenderit, nec scripsisse satis, nec legisse? Hujus rei in Miræo fidem* (inquit Andreas) *ipse facere possim, quem ille aliquanto tempore domesticum mensæ suæ adhibuit, & deinceps, quoad vixit, amicum, & in ferventi gratia habuit.* Anno 1610, à patruo Episcopo Antverpiensi missus fuit, primo in Bataviam, ac deinde in Galliam, ut impiis hæreticorum conatibus tempestive occurreretur, qui Religionem orthodoxam contra pacta Induciarum, per Diœcesim Antverpiensem turbare satagebant. A morte ejusdem sui patru, anno 1611. Duacum profectus, ut Foundationem, quam ille ibidem institui. supremis tabulis mandarat, promoveret, S. Theologiæ Laurea IV. Nonas Maji ab eximio viro *Guilhelmo Estio* donatus est. Nec diu post à sacris Oratorii Sereniss. Principum, *Alberti, & Isabella,* Pastor, ac Bibliothecarius Aulæ, Protototarius Apostolicus, & postremo à morte *Joannis Delrio* anno 1624. Decanus nominatus est Antverpiensis, atque Episcopatus ejusdem Vicarius Generalis. Vir fuit de Ecclesiasticis, in Belgio præsertim, antiquitatibus optime meritus: qui hoc unum agebat maxime, ut *avêndota* hæctenus, & cum blattis, tineisque luctantia in lucem, aspectumque publicum proferret; ut Ecclesiæ statum, ac regimen ob oculos poneret; ut sacrorum Ordinum initia, progressusque erueret; ut Principatum Belgii origines, hæctenus obscuras, illustraret, ac pleræque alia Belgicæ Antiquitatis arcana, hæctenus abdita, recluderet; idque non ex conjecturis, ac Chronographis; quinimo ex ipsio Principum Diplomatum, quæ in eam rem ex publicis, privatisque Bibliothecis, atque archivis plurima ingenti labore, ac sumptu collegit, & publici juris fecit: quo fere spectant *Elogia Illustrium Belgii Scriptorum*, iterum ea auctius edita, Antverp. 1609. in 4. Typis Davidis Martinii. *Elogia Illustrium gentis Spinolæ.* Ibid. apud Verdussium 1608. 4. & Coloniae 1611. 4. apud Joan. Kinchium. *Vita Viri Clar. Justii Lipsii*, Doctoris sui, ex ipsius potissimum scriptis concinnata Antverp. 1609. 8. & in Elogiis Belgicis, ac fama posthuma ejusdem Lipsii, apud Moretum. *ORIGINES Monasteriorum Benedictinorum per Belgium*, Antverp. typis Verdussii 1608. 8. *Carthusianorum per orbem univèrsam*, Coloniae 1609. 8. apud Hieratum. *Ordinum Equestrum, sive Militarium* Libris II. Antverp. 1609. 4. & Coloniae apud Kinchium 1638. *Virginum Ord. D. Virginis Annuntiatæ* Antverp. 1618. 4. *Ordinis Carmelitani*, ab *Elia* Propheta inchoati, ab Alberto Patriarcha vitæ regula temperati, à *S. Theresâ* ad primævam disciplinam revocati, Ibid. 1610. 8. *Ordinum Augustinianorum*, sub Regula Divi *Augustini militantium*, Gallice, Ibid. 1611. 8. *Canonicorum Regularium Ord. S. Augustini* Coloniae typis Bernardi Gualteri 1614. 8. *Originum Monasticarum* Libri V. & *Laudatio S. Thomæ Aquinatis*, ejusque doctrinæ, edicta Bruxellis, Ibid. 1620. 8. *CHRONICON Ordinis Præmonstratensis*, in quo initia ejus, progressusque, ac Viri celebres- Cænobiæque commemorantur. Ibid. 1613. 8. *Cisterciense*, in quo ejus quoque Ordinis, à *S. Roberto*, Abbate Molismensi primum inchoati, à *S. Bernardo* mirifice aucti, & propagati, initia, & incrementa. Ibid. 1613. *Benedictinum*, sive Benedictinorum Cænobiorum origines &c. Ibid. 1614. 8. *De Congregationibus Clericorum in communi viventium.* Ibid. 1632. 8. *De Collegiis Canonicorum* liber singularis. Ibid. 1615. 8. *Notitia Episcoporum orbis univèrsi* typis Plantin. 1613. 8. *Politia Ecclesiastica, sive De statu Religionis Christianæ per totum orbem*, Lib. IV. Coloniae 1609. 8. & Lugd. 1620. 12. *Geographia Ecclesiastica*, in qua Provinciæ, Metropoles, Urbesque titulo Episcopali illustres. Ibid. in 12. *Oratio in Exequiis Rudolphi II. Imp.* Antverp. habita, typis Plantinianis 1612. 4. *Commentarius de Bello Belgico Ferdinandi II. auspiciis Bruxellæ & Coloniae* 1622. 8. Elog-

P R Æ F A T I O.

8. *Elogium, & Funus Sereniff. Alberti Pii*, Principis &c. Bruxellæ 1622. *Commentarius de Vita Alberti Pii*, Principis &c. typis Plantinianis 1622. 4. *Laudatio Funeris Sereniff. Ifabellæ Claræ Eugeniæ &c.* Ibid. 1634. 4. *Chronicon Rerum, toto orbe gestarum*, à Christo nato ad hæc usque tempora, auctoribus *Eusebio* Episc. Cæsariensi, *B. Hieronymo* Presbytero, *Sigeberto* Gemblacensi Monacho, *Anselmo* Gemblacensi Abbate; aliisque, cum Auctario *Miræi* ab anno 1200. ad annum 1608. 4. apud Verdus. *Petri Divæi Historia Brabantica*, à *Miræo* eruta, & illustrata cum *Auctariolo*. Ibid. 1610. 4. *Disquisitio de SS. Virginibus Coloniensibus* 1608. 4. *Fasti SS. Belgici, ac Burgundici*. Bruxellæ apud Joan. Pepermannum 1622. 8. *Rerum Belgicarum Annales*. Ibid. 1624. 8. *Stemmata Principum Belgii*, ex Diplomatribus, ac Tabb. publicis potissimum concinnata. Ibid. 1626. typis Meerbecii. *Codex Donationum piarum*, præsertim Belgicarum. Ibid. 1624. 4. *Diplomata Belgica*. Ibid. apud. Joan. Peperman. 1628. 4. *Donationes Belgicæ, Antverpiæ* apud Joan. Cnobbarum 1629. 4. *Notitia Ecclesiarum Belgii*. Ibid. 1630. 4. *Omnia cum notis. Rerum Belgicarum Chronicon*, à Jul. Cæsaris in Galliam adventu usque ad an. 1636. Ibid. apud Guil. Lesteenum. *Codex Regularum, & Constitutionum Clericalium*, cum *Notis*, typis Trognaëfii 1638. fol. *Bibliotheca Ecclesiastica*, sive VII. veteres, *S. Hieronymus*, Presbyter, & Doctor Ecclesiæ, *Gennadius* Massiliensis, *S. Isidorus* Hispalensis, *S. Ildelfonsus* Toletanus, *Honorius* Augustodunensis, *Sigebertus* Gemblacensis, *Henricus* Gandavensis, cum *Miræi Auctariis, & Scholiis*. Ibid. apud. Jac. Mesium. 1639. fol. Præter hoc opus posthumum, cui cum insudaret, obiit. Amicis, & familiaribus utebatur omnibus fere ævi sui doctissimis Viris; undequaque ad illum vel concurrentibus, vel per literas cum eo communicantibus, inter quos familiarissime cum eodem conversati sunt *Andreas Schottus*, *Heribertus Rosweyodus*, *Ægidius Bucherius*, *Christophorus Butkens*, *Godofridus Wendelinus*, *Nicolaus Rochozius* Vir Confularis, *Petrus Paulus Rubenius*, Ævi sui Apelles, ambo *Lancelloti* fratres, ac præ cæteris *Gaspard Gevartius*, Urbis Antverpiensis Archigrammateus. Inscriptiones, quibus *Johannes Carolus Francemius Miræus* Sepulchrale Magni sui Avunculi monumentum exornavit, jam dedimus in Præfatione Tomi primi. Precor animitus, ut præclarissimi hujus scriptoris animæ æternum bene sit in cælis, quem æternum laudabunt opera manuum suarum in terris. Pro coronide Benevole Lectori denuo commendare liceat Bibliopolæ nostri ardens augendæ hujus collectionis desiderium, qui Omnes Monasteriorum aut Bibliothecarum Præsides, aliósque viros Litteratos impensissimè iterum iterumque rogatos vult, ut favore suo hoc institutum suum juvare velint & si quæ forte nova subsidia suis in Armariis sive nondum edita sive rarius occurrentia fervent, benignè communicare nobiscum velint. Præsertim jucundum illi accideret, si *Origenes Ordinis Carmelitani*, & *Ordinum Augustinianorum* (reliqua enim *MIRÆI* opuscula jam possidet) aliquis Fautor pro parabili pretio transmitteret. Cæteros tandem Collectionis hujus Patronos, Quorum communicata Opuscula aut Manuscripta duobus hisce tomis inferi nondum poterant, certiores reddo - illa locum habitura in sequentibus Tomis secuturis, quorum tertius faventibus Superis elapso semestri prælum deseret. Hæc præmonenda duximus, ne quid maligne aut temere à Bibliopola quis suspicetur. Vale, Benevole Lector, & Collectione hac ad Majorem Dei gloriam & Religiosorum Ordinum honorem utere.

TOMI II.

PARS I.

CAROLI STENGELII,

Ord. S. BENEDICTI

ABBATIS ANHUSANI.

MONASTERIOLOGIÆ
BENEDICTINÆ.

PARS ALTERA.

TOMI II

PARS I

CAROLI STENGELII

Ord. S. BENEDICTI

ABBATIS ANHUSANI

MONASTRII ERIOLOGII

BENEDICTINE

PARS ALTERA

A N T O N I O

ILLUSTRISSIMO S. R. I. PRINCIPI,
REVERENDISSIMO EPISCOPO VIENNENSI,
AMPLISSIMO ABBATI CHREMIPHANENSI, DO-
MINO IN BERNSTAIN, SHERENSTAIN, ET
KREMSEGG, S. C. M. CONSILIARIO
INTIMO, &c.

REVERENDISSIME PRÆSUL,
ILLUSTRISSIME PRINCEPS.

GRATLANIMI hominem, nullus omnino dolor acerbior urit, quam be-
neficiorum magnitudini, pro voto respondere non posse. Quamquam
in hac (quam dico) molestia, illud tamen occurrit solatium; quod no-
minum tot e beneficiis contractorum, tam lenta erasio, non mea, sed tem-
porum iniquitate contingat. Nempe ut singulari quodam splendore
ILLUSTRISSIMAM TUAM CELSITUDINEM colam, amor ac
observantia monent, sed imbecillitas & inopia vetant. Mibi quidem certe, incompa-
rabile beneficium istud etiamnum sedet alta mente repostum, quo per integram ferme
trietridem, exilii mei ærumnas, munificentia Tua benigna sustentatione levavit. Quare
irem nunc ego buccinator in laudes tuas, nisi modestiam potius tuam, quam debitum
meum intueri deceret. Id enim prælustrum, hoc est, Tui similium animorum inge-
nium est, ut quem modum in laudabilibus rebus gerendis longe transcendunt, eum in
suis tamen laudibus celebrandis requirant. Taceo igitur diversa COENOBIA pri-
stino a Te nitore restituta, ut eorum alter omnino CONDITOR dici merearis. Dis-
simulo regalem ASCETERII TUI BASILICAM, quam Tu ex LATERITIA
plane reddidisti MARMOREAM. Prætereo supremam CAMERÆ CÆSA-
REÆ (cui sedulitate Tua, ad pristinos redditus, annuam DECIES CENTENUM
MILLIUM accessionem dedisti) præfecturam, a Te magnificentissime, imo sanctissi-
me gestam: solent enim viri DEO dicati, etiam profanissima quæque negotia, virtu-
tis suæ, (ut sic loquar) contactu cœlestia quodammodo, Divinaque efficere. Sileo
ad maximos Imperii Principes atque Comitæ, adeo præclare obitas LEGATIONES,
ut ad hoc officii genus, non tam ab AUGUSTISSIMO inter homines CAPITE
quam ab ipso SACRATISSIMO NUMINE videreris delectus. Omitto Episco-
patum VIENNENSEM miris a Te proventibus auctum & PALATIO quoque
Majestate plenissimo exornatum: Episcopatum, inquam cujus Tu commodis amplifican-
dis, noctes diesque incumbis: non enim hæc Tibi parasti, qui Magnitudinem Tuam
non ædibus metiris, aut auro, sed rebus, nobilissime juxta ac generosissime gestis.
Transseo pulcherrimarum Virtutum Tuarum lumina, quibus Tu aliis ad excellentem
A 2 recte

recte vivendi normam, veluti facem prætulisti. Inter summos namque negotiorum gravissimorum (ut ita dicam) conflictus & turbas, tanquam in otio profundissimo, quotidianam DEO hostiam ferre: jejunia Ecclesiæ legibus instituta, adeo rigide colere, velut inter assiduos & plane catenatos labores, laborem nullum sentires; Templis quoque frequendandis indefessum semper existere, ut nempe per hæc cæli vestibula in ipsum tandem cælum nanciscaris ingressum; pompam denique Eucharisticam magnifico frequenter comitatu deducere, & ipsam Hierothecam manibus propriis deferre; cum utique Principi etiam honorificum accedat, satellitem Numinis fieri: hæc inquam, & alia hoc genus complura (quæ ipsi præsens oculis assidue usurpavi) ejusmodi profecto sunt, ut Epistolis brevi, tanquam ILIAS nuce, comprehendere non queant, sed etiam prolixiorum tractationem requirant. His igitur tantis Virtutibus Tuis: unaque ingenti Tuorum in me beneficiorum cumulo, aliquid saltem honoris reddibiturus (quanquam denuo exul, & omnium rerum egenus) offero ILLUSTRISSIMÆ CELSITUDINI TUÆ, hancce MONASTERIOLOGIAM, præcipua AUSTRIÆ, & nonnulla superioris atque inferioris GERMANIÆ Monasteria Ordinis nostri continentem, gratissimum utique munus tam beneficio Religiosorum omnium Patrono: quanquam quid munus appello, quod debitum plane agnosco? Ingeniui namque animi esse, existimavi semper, ut cujus amplissimis in te meritis satisfacere nequeas, ei te plurimum tamen debere testeris. TUÆ autem ILLUSTRISSIMÆ CELSITUDINIS, ea in me beneficia extiterunt hæctenus, ut omnem mihi spem pro dignitate respondendi præripiant, quanquam voluntatem non auferant. Hoc igitur, GRATI ANIMI, quasi præludium quoddam, anteire volui; ut tantisper saltem velle me constet, donec aliquando tandem possim, quod volo. Cujus quidem voti compotem me fore, fiducia mihi tanto nunc major oboritur, quod medias inter ærummarum mearum tenebras, speratus mihi, imo expertus Benignitatis Tuæ radius tanquam nova lux quedam affulget. Ab ILLUSTRISSIMA namque CELSITUDINE TUA clementer adjutus ex hac rerum domesticarum omnium strage, velut redivivus emergam: adeo ut hæc ipsa, GRATUM ANIMUM cumulativius demonstrandi facultas, a beneficio mihi Tuo expectanda veniat. Me igitur totum in ILLUSTRISSIMÆ CELSITUDINIS ac CLEMENTIÆ TUÆ gremium, velut salutare quoddam Asylum recondo. AUGUSTÆ Vind. Cal. Maji. anni salutiferi partus cl. l. CXXXVIII.

REVERENDISSIMÆ & ILLUSTRISSIMÆ, CELSITUDINIS TUÆ.

Humillimus Capellanus

F. Carolus Abbas Anhusanus.

MONASTERIUM CHREMIPHANIAM.

Vulgo CHREMS-MÜNSTER dictum, præcipuum omnium *Austriæ* Superioris, seu Provinciæ supra *Anassum* dictæ, Monasterium, situm in territorio *Trungoviensi* (im *Fraunbiertel*) a præfluente *Chremisa* nomen traxit. Ei condendo occasionem præbuit lugubris casus, qui Principalem Bojorum domum funestavit.

Major filiorum THASSILONIS GUNTHERUS, *Laureaco* sub brumam venatum egressus, in raræ magnitudinis aprum forte incidit prope fontem & piscinam, (quam hinc nomen traxisse ajunt, & jam egregie exornatam fontano opere, & fistulis plumbatis aquam copiosam occulte emittentibus artificiose decoratam aspiciamus) Comitibus per silvam dilapsis, animum solitudine non despondens, venabulo objecto, feram strenue excipit, & luculento vulnere excipit: ipse vicissim a dolore & furore percita confauciatur, ambo in eodem vestigio corruunt. Ibi canis latrantis indicio repertus, magnæ indolis adolescens, miserandum suis in tam tristi exitu præbuit spectaculum. Pater quantum maximum potuit sepulturæ honorem habuit, Templo cum Monasterio magnificentissime excitato, & amplissimis redditibus instructo. A. C. 10. CCLXXVII. UDALRICUS Archiepiscopus *Laureacensis*, VIRGILIUS, *Salisburgensis*, & SIMPERTUS *Ratisbonensis* Episcopi dedicarunt, A. C. 10. CCLXXVIII. HADRIANUS Pontifex, AGAPITI *Prænestini* Martyris corpus, *Roma* honoris causa dono misit. Veteres tabulæ dedicationem in annum THASSILONIS tricesimum, THEODONIS primum, indictione prima conferunt. Quo cum plerique *Annales* refelluntur, de superiori anno consentientes; tum apparet, THEODONEM fratris morte non dubium heredem, mox a patre collegam, in partem dominatus ascitum esse. Sunt vero in antiquitatis memoriam injurii, qui levi suspicione nixi, quod diploma de Monasterii constitutione (istis orationem appellare placuit) GUNTHERI nomen non habet, id ex omni narratione expungendum contendunt.

Primus hujus Monasterii Abbas institutus est FATERICUS, ex ALTACHIO inferiore cum aliis Monachis a Fundatore huc accitus. CAROLUS M. Rex *Francorum*, postmodum etiam Imperator creatus, cum foundationem jam pridem ratam habuisset, eandem rursus confirmavit A. C. 10. CC. LXXXIX.

Floruit in hoc Monasterio plurimum Ordo Monasticus & sacra disciplina, usque ad annum circiter CCI0. post quem maximi tumultus bellici in his provinciis extitere, præsertim *Hungaris* *Bavariam*, immo universam fere *Germaniam* aliquoties populantibus, Ecclesias, Monasteria, ipsasque civitates funditus evertentibus. Tum enim accidit, quod Seniores hujus loci tradidere, ut *Quinquaginta* ejusdem Monasterii personæ ab eisdem *Hungaris* trucidarentur, & CHREMIPHANENSE Asceterium fere solo æquaretur, certe rebus omnibus spoliaretur.

Caruit itaque Præsule, qui Abbatis nomine præesset integro pene seculo, vel amplius, donec regnante S. HENRICO Imp. restitueretur, eidemque S. GOTHARDUS, *Altabensis*, *Hersfeldensis* & *Tegerseensis* (qui postea *Hildesheimensis* Episcopus extitit) Abbas præficeretur. Emergit tum aliquantulum, donec iterum perturbata essent tempora, & disciplina monastica cum rei domesticæ administratione vacillaret, ipsumque Monasterium incendio deformaretur. Cum igitur opus esset pastore sedulo, qui muros pariter & mores reformaret, DIETRICUS Monachus de Geize, (al. *Goezz.* vel *Gortz.*) a B. ALTMANNO Episcopo huic præfectus est loco, A. C. 10. LXXX. Qui consuetudines *Cluniacenses* introduxit, Ecclesiam & cætera loca regularia instauravit, & rem domesticam insigniter auxit, Templumque (quæ est jam tertia Dedicatio) in honore SALVATORIS, & SS. AGAPITI & BLASII MM. consecrari fecit. Circa A. C. 10. CLIII. sub ALBERTO Abbate iterum ignis Monasterium devastavit. ALRAMUS II. Capellam S. Ægidii construxit A. C. 10. CLXXX. Sub cujus successore UDALRICO III. Ecclesia tota penitus igne absumta est. A. C. 10. CCIX. RUDOLPHUS Abbas construxit Capellam S. MARIE V. quam EBERHARDUS Archiepiscopus consecravit: item Dormitorium, & duo latera ambitus.

Sub HENRICO II. Abbate circa A. C. clō. CCC. LXV. Quintum extitit incendium, ita ut præter Ecclesiam, duo dormitoria cum capella B. MARIE V. & ambitu fuerit concremata. Circa A. C. clō. CCC. XC. MARTINUS II. condidit Sacellum S. SIGISMUNDI, & usum *Mitra* impetravit. Præclaris ædificiis Monasterium decorarunt, ERHARDUS *Voit*, JOANNES *Spindler*, ALEXANDER *a Lacu*: qui præterea magno Zelo cunctos suæ jurisdictioni subjectos populos statim sub initio regiminis sui ad ovile Catholicæ Ecclesiæ reduxit, & nomine summorum Principum gravissimis legationibus dextre perfunctus est.

Ceterum (citra invidiam cujusquam dicam) in iis quæ vel pertinent ad spiritua-lem gubernationem, vel ad temporalium rerum administrationem, omnes antecessores suos (quorum aliqui in alterutro tantum genere claruerunt) multis parasangis superavit ANTONIUS *Wolfradt*, qui, ut cum sapiente loquar, *dedit in celebrationibus decus, & suffulsi domum DEI*. Nam conventum ipsum religiosis doctisque personis triplo auctiorem reddidit, quam invenit, ordinatissimam divinorum officiorum celebrandorum normam instituit, ac Templum ipsum (uti AUGUSTUS de *Roma* dicere solebat) ex lateritio marmoreum fecit, tredecim insignibus novis aris exornando. Novum *cœnaculum*, ac insuper duo *Dormitoria*, *infirmorum domum*, cum *Bibliotheca*, maxima librorum novorum supellectile instructissima, & aliis officinis a fundamentis construxit, *Sacrarium* ipsum pretiosissimis (sive sacras vestes, aut vasa, seu SS. Reliquiarum hierothecas spectes) ornamentis affluenter locupletavit. Ipsum Monasterium variorum *redituum* accessione, & integrarum ditionum coëmptione insigniter auxit, inter quas præcipuæ sunt; BERENSTAINIUM, SCHÆRENSTAINIUM, ac CHREMSEGGIUM. Ita jure optimo pro altero Fundatore a posteris haberi poterit.

Cum præterea CLUNICENSE & SCHLIERPACENSE Monasteria, ære alieno nimium quantum gravata & ad insititas fere redacta, per suos aliquamdiu administrasset, ære alieno soluto, posteriore etiam a fundamentis novo, una cum Ecclesia constructo, in integrum restituit, iisdemque Abbates denuo præfecit. WELSII insuper pro Patribus *Capucinis* Monasterium sub nomine S. BONAVENTURÆ fundavit & ipsemet consecravit. A. C. clō. lōc. XXXI.

Idem a FERDINANDO II. Imp. P. F. *Viennam* evocatus, ipsius Camerae Aulicæ Præsidem integro sexennio egit, donec vacante per obitum Eminentissimi Card. CLESELII *Viennensi* Episcopatu; ipse omnium bonorum gratulatione, eidem suffectus, & S. R. I. *Princeps* declaratus est.

Porro inter beatos & SS. hujus loci recensetur: S. WISINTO Presbyter IV. Non. Decembr. ERCHENBERTUS, RAINBOTO, GERARDUS, DIETRICUS, ALRAMUS, & alii quam plures. Nec prætereundi illi QUINQUAGINTA, qui irruentibus in *Germaniam Hungaris* ab iisdem trucidati sunt, ut diximus.

Episcopi extitere.

S. GODEHARDUS ex VI. Abbate creatus est Episcopus *Hildesemensis*, A. C. MXXII. MANEGOLDUS ex XXIII. Abbate creatus Episcopus *Passaviensis*, A. C. clō. CC. VI.

ANTONIUS, ex Abbate LIII. *Viennensis* Pontifex & S. R. I. *Princeps* factus. A. C. clō. lōc. C. XXXI.

Abbates ex eodem postulati.

CONRADUS VI. Abbas in *Seittenstetten*. A. C. clō. CC. IV.

DIETMARUS XXI. Abbas ibidem. A. C. clō. CCC. XLVIII.

CHRISTOPHORVS Held XLII. Ab. ibid. A. C. clō. lōc. LXXII.

PLACIDUS Bernhardt XLV. Abbas ibid. A. C. clō. lōc. XXVII.

BENEDICTUS Schroffnagel Abbas *Gluicenf.* A. C. clō. lōc. XXXI.

PHILIPPUS Nagel Abbas *Lambacensis*, A. C. clō. lōc. XXXIV.

CHREMIPHANIUM.
CATALOGUS
ABBATUM CHREMIPHANENSIIUM.

7

Numerus.	Nomina.	Anni Elect.	Anni regim.	Anni.	Obitus. Dies.
1	Fatericus.	777	20	797	
2	Wolframus.	797	30	828	
3	Sighardus.	828	31	859	
4	Burchardus.	860	27	887	
5	Snelpero.	888	22	910	
6	S. Godehardus.	1004	8	1037	5. Maji.
7	Sigmarus.	1012	28	1040	4. Septemb.
8	Gerhardus.	1040	9	1050	17. Jan.
9	Erchenbertus.	1050			24. Junii.
10	Wolframus.				30. Septemb.
11	Pezelinus.				
12	Hoholdus.				27. Julii.
13	Berchtoldus.				14. Jan.
14	Dietericus.	1080	10	1090	9. Decemb.
15	Alramus.	1090	31	1122	11. Martii.
16	Hermannus.	1122	3	1125	31. Decemb.
17	Udalricus I.	1125	6	1131	
18	Udalricus II.	1132	15	1147	
19	Albertus.	1147	13	1160	29. Martii.
20	Martinus.	1160	5	1165	
21	Alramus II.	1165	8		5. Julii.
22	Udalricus III.	1173	9		
23	Manegoldus.	1183	23	1215	11. Maji.
24	Chunradus.	1206	3	1209	
25	Rudolphus.	1209	8	1217	3. Martii.
26	Bernardus de Ahleiten.	1217	13	1230	
27	Henricus C. de Plain.	1230	17	1247	
28	Ortholphus.	1247	9		28. Maji.
29	Berchtoldus II.	1256	19	1275	19. Nov.
30	Fridericus de Aich.	1273	52	1325	
31	Fridericus Rizendorfer.	1325	20	1346	11. Febr.
32	Christianus Otsdorfer.	1346	3	1349	19. Nov.
33	Ernestus Otsdorfer.	1349	11	1360	
34	Conradus II.	1360	2	1363	6. Junii.
35	Henricus de Gruob.	1363			
36	Henricus de Sulzbach.			1376	17. Julii.
37	Martinus B. de Polhaim.	1376	22	1399	6. Julii.
38	Stephanus.	1399	5	1405	31. Jan.
39	Hermannus.	1405	14	1430	
40	Jacobus Trentlkover.	1419	35	1454	23. Maji.
41	Udalricus Schopperzan.	1454	30	1484	9. Julii.
42	Benedictus Braun.	1484	4	1488	29. Julii.
43	Wolfgangus Widman.	1488	12	1501	
44	Georgius.	1501	4	1505	20. Martii.
45	Joannes I.	1505	19	1524	9. Decemb.
46	Leonardus.	1524	1	1526	6. Junii.
47	Joannes Habenzagl.	1526	17	1543	28. Septemb.
48	Gregorius Lechner.	1543	14	1558	26. Augusti.
49	Marcus Weiner.	1558	6	1565	21. Jan.
50	Jodocus Sedelmayr.	1568	3	1571	17. Junii.
51	Erhardus Voit.	1571	16	1588	31. Martii.
52	Joannes Spindler.	1589	11	1600	31. Maji.
53	Alexander a Lacu.	1600	12	1613	19. Maji.
54	Antonius Wolfardt.	1613			

MONASTERIUM

MONASTERIUM MELLICENSE.

MELLICUM inter omnia Inferioris *Austriæ* Monasteria jam ab antiquis temporibus primatum tenet cum auctoritate, tum religione. Ejus primordia referuntur ad LEOPOLDUM I qui A. C. C. cl. XXVIII. Marchionatum *Austriæ* ab HENRICO Cæsare consequutus *Mellicensem* arcem HEMONI cognomento *Stilla* ereptam in templum mutavit, cui HENRICUS filius S. COLOMANNI corpus intulit. Porro ipse COLOMANNUS *Hiberniæ* Regum sanguis avitam propriamque gentis suæ pietatem æmulatus purpuram centone mutaverat, ut Deo, ad cujus cunas properabat, similior iret, ejusque paupertatis vestigiâ confidentius adoraret. Ea gratia cum per *Boicam* & *Austriam* iter fecisset, & *Stokeraviam* non procul a *Vienna* si tam appulisset, ignoti habitus vultusque argumento pro exploratore captus quæstionique subjectus est. Cumque omni tormentorum diritate laceratus nullam aliam vocem mitteret, quam exulem esse se neque præter CHRISTUM toto orbe quidquam vel amare vel quærere, fidem non fecit furentibus, actusque in arborem hoc quoque CHRISTI consequutus est, ut innocens moreretur & pendulus. Sed tristi fato subsecuta prodigia infamiam detraxerunt. Infelix & jam olim arida arbor subito reflorescens læta fronte sacrum caput in umbravit. Corpus solis cælique injuriis expositum nec tabo fluxit, nec ulla mortem macula prodidit; sanguis quinimo recens ex incisi vulnere manans, & fruticans etiamnum pilus, protrusique unguis speciem spirantis viventisque præbuere; quibus argumentis convicti etiam illi innocentem cælitemque pronunciarunt, qui eum ad restim damnaverant. Neque dubitavit HENRICUS, quem diximus, detractas ex arbore immortales exuvias *Mellicensi* cœnobio inferre, & ut Divum colere. Facta sunt hæc A. C. cl. XII. Infederant tum temporis hunc locum *Canonici* quos *Regulares* vocant: ii tamen cum non satis Regulariter viverent, loco cedere jussi sunt, ac pro iis introducti sunt *Monachi* qui Regulam S. BENEDICTI examussim observarent sub Abbate primo SIGIBOLDO A. C. cl. LXXXIX.

De quo versus isti leguntur:

*Sedibus his primus SIGIBOLDUS procreor Abbas,
Adducens fratres o BENEDICTE tuos.
Salvifico partu castæ cum Virginis anni
Mille octoginta præteriere novem.
Hæc loca Canonicos habitantes cedere adegî,
Nostri substituens ordinis acre genus.
Annos viginti septem data munera gessi,
Hinc se anima extincto corpore ad astra tulit.
Nunc successores doctos precor ipse pinsque
Qui juste peragant debita vota DEO.*

Habuit hoc Archimonasterium complures insignes Præsutes, qui illud variis & præclaris operibus insigniter exornarunt & illustrarunt; at inter illos præcipue enituit NICOLAUS *Austriacus* Reformator & Instructor Regularis observantiæ *Mellicensis* dictæ, & in complura *Austriæ*, *Bavariæ* & *Sueviæ* Monasteria propagatæ, & ad hæc turbulenta nostra tempora fere continuo observatæ. Institutus fuit is Abbas auctoritate Apostolica per Visitatores A. C. cl. C. l. XVIII. JOANNES quoque a *Schönburg* J. U. D. & XLIV. Abbas, Episcopus *Gurcensis* creatus est A. C. cl. l. LI. CASPARUS *Hoffmannus* etiam ex Professo *Mellicensi* Abbas *Cellæ Marianæ* A. C. cl. l. LXX. Inde translatus *Altenburgum* A. C. cl. l. LXXXIII. Tandem *Mellicum* revocatus & ibidem Abbas institutus est A. C. cl. l. LXXXVII. Vir ob eximias animi dotes tribus Imp. RUDOLPHO II. MATTHLÆ I. FERDINANDO II. a consiliis, & Ecclesiastici Senatus Præsides pæpetuus. Obiit plenus meritis ætatis anno LXXII.

Eidem unanimi Conventualium electione, S. P. confirmante, & Imp. probante suffectus est REINERUS a *Landau* SS. Theologiæ Doctor, ejusque loci Prior, vir tali munere & dignitate dignissimus. Qui rerum potitus præclarissimum munus sibi a Numine delegatum constanter statim administravit tam curace vigilantia, tamque fidei prudentia, ut reapse contestari videretur, singulari se Superum favore ad publicam felicitatem, & commune *Mellicensium* bonum augurato auspicatoque translatus esse. Mox enim Monasterium universum ad reditum sublimitatis antiquæ revocare cæpit, non solum facta testæ solatæ domus exquisita industria, parsimoniaque restaurando; verum etiam succedanea sollicitudine ac frugalitate eadem in splendorem redigendo, struicibus novis exaugendo, exquisita supellectile cum sacra, tum profana splendidissime exornando.

Qui

Qui tametsi de hoc Cœnobio suo, hæctenus optime sit meritus, quod idem inter varias alternantis fortunæ vices sapienter gubernarit, tamen etiam erga monasticam disciplinam, cujus observantissimus est, miro affectu rapitur, nihil æque in votis habens, quam ut Cœnobium suum pietate ac doctrina florentissimum habeat, & antiqua ejus decora quo possit modo, restauret: optime conscius adeo *Mellici* jam olim Regularis vitæ viguisse disciplinam, ut inde varia Prælatorum examina etiam ad alias Ecclesias regendas processerint. Hinc factum, ut non solum avitum disciplinæ monasticæ decus revexerit, sed etiam eandem prævio exemplo, & cælestibus operibus modum præmonstrando, in robustiorem gradum in dies redire faciat.

Plura dicenda essent de ipsius insigni vigilantia & constantia, in Privilegiis & Juribus sui Monasterii defendendis; quin etiam de ejusdem singulari modestia, rara mansuetudine (qua *Nobis* alter *Moses*, aut sine felle *Columba* visus fuit) comitate, facilitate, affabilitateque. Quanta ille Nos ipsos affectione, humanitateque amplexabatur? a quo quantum mihi benevolentia & beneficentia in exilio constituto sit admensum, non est hujus loci sigillatim provulgare: fat est insinuasse me, qui harum usu fructu gavifus sum, eas ventis non mandavisse. Faxit Dominus Deus, ut Successor ejus, R. D. Valentinus multos annos cum divinæ gloriæ incremento suis præsit, & proficit. Ita voveo, sic precor.

Ex eodem Prælati creati.

JOANNES a Schönburg J. U. D. XLIV. Abbas, creatus Episcopus *Gurcensis*. A. C. clō. Iō. II.

DIETRICUS Abbas XI. *Seitenstettensis*. clō. CXL.

MELCHIOR de *Stambaim* Abbas XL. S. UDALRICI *Aug.* clō. CDLIX.

DOMITIANUS XL. Abbas *Seitenstettensis*. clō. Iō. LXVIII.

BERNARDUS *Schilling* XLIII. Abbas *ibidem*. clō. Iō. CII.

MICHAEL *Herlich* XLIII. Abbas *Gottwicensis*. clō. Iō. LXIV.

MICHAEL *Guegfelder* Abbas *Glunicensis*. clō. Iō. LXIV.

CASPARUS *Hoffman* Abbas *MARIÆ Cellæ*. clō. Iō. LXX.

IDEM Abbas *Altenburgi*. clō. Iō. LXXXIII.

ANTONIUS *Spindler* XLIII. Abbas *Garstensis*. clō. Iō. CXV.

Plures alii ad meam notitiam non pervenerunt.

CATALOGUS ABBATUM MELLICENSIIUM.

Numerus.	Nomina.	Anni Elect.	Anni regim.	Anni.	Obitus Dies.
1	Sigiboldus.	1089	27	1116	
2	Engilschalcus.	1116	6		
3	Ernechefridus.	1122	41	1163	
4	Sigenhardus.	1163	14	1177	
5	Conradus I.	1177	26	1203	
6	Conradus II.	1203		1204	
7	Reginoldus.	1204	7	1212	
8	Hademarus.	1212	5	1217	
9	Udalricus I.	1217		1217	
10	Conradus III.	1217	7	1224	
11	Udalricus II.	1224	23	1247	
12	Dietricus.	1247		1247	
13	Otto.	1247	6		
14	Ortolphus.	1253	20	1273	13. August.
15	Gerungus.	1273	8	1281	
16	Fridericus I.	1281	14	1295	
17	Conradus IV.	1295	10	1306	
18	Udalricus III.	1306	18	1324	
19	Ottacarus.	1324	5	1329	
20	Henricus I.	1329	5	1334	
21	Conradus V.	1334			
22	Henricus II.	1340	1	1341	
23	Fridericus II.	1341	2	1343	

Numerus.	Nomina.	Anni Elect.	Anni regim.	Obitus	
				Anni.	Dies.
24	Ludovicus I.	1343	16	1360	
25	Joannes Radenprunner.	1360	11	1371	
26	Fridericus III. Schazenbrucker.	1371	6	1378	
27	Seifridus Hagenauer.	1378	4	1382	
28	Gottscalcus Hinderholzer.	1382	5	1387	
29	Ludovicus II.	1387	23	1410	
30	Joannes II. Mellerprunner.	1410	2	1412	
31	Joannes III. Flaininus.	1412	6	1418	
32	Nicolaus Auftriacus.	1418	7	1425	
33	Leonardus Straubinger.	1425	8	1433	
34	Christianus Aibenstainer.	1433	18		
35	Stephanus de Spanberg.	1451	2	1453	
36	Joannes IV. Haushaimer.	1453	21	1474	
37	Ludovicus III. Schantz.	1474	6	1480	8. Septemb.
38	Augustinus.	1480	3	1483	
39	Wolfgangus Schaffenrat.	1483	14	1497	
40	Joannes V. Cisterdorff.	1497	7	1504	
41	Sigismundus Grueber.	1504	25	1529	17. Novemb.
42	Wolfgangus II. Lintzer.	1529	16		
43	Placidus.	1547	1	1548	
44	Joannes VI. a Schönburg.	1549	2		fit Episc. Gurcenf.
45	Innocentius Wunfamb.	1551	2	1554	15. Novemb.
46	Michael Grünen.	1554	10	1564	
47	Urbanus Perndatz.	1564	23	1587	
48	Casparus Hoffman.	1587	36	1623	2. Martii.
49	Reinerus a Landau.	1623	14	1637	
50	Valentinus.	1638			

MONASTERIUM GOTTWICENSE vulgo GÖTTWEIN.

SITUM in *Austria* inferiore super editissimo & penè inaccesso monte, unde a longe descendentibus in Danubio, vel transflumen ipsum ambulantis clarissime spectari potest, ad confines trium civitatum *Mautarn*, *Stainæ* & *Chrense*, quæ itidem perspicue inde cernuntur clara die; nam nebulæ verno præsertim & autumnali tempore prospectum omnem eripiunt. Unde & fontibus omnino caret, & cisternis pluviales tantum excipiuntur aquæ. Cætera amænissimum, & plane aspectu jucundissimum habet situm. Est cœnobium inter illustres Provinciæ Status loci non mediocris, Jurisdictionis per amplæ, maxime Ecclesiasticæ, cum hodieque viginti & duas ipsius Ecclesias Parochiales numerare liceat, quæ omnes (sicut & ipsum Monasterium) ab Episcopi Diœcesani obedientia exemptæ, immediate summo Pontifici sunt subjectæ. Habet duo insignia Domina, *Rhana* inferius, & *Wolffstain* dicta; oppida quatuor; pagos quam plurimos; subditos universim supra mille. Privilegia tam a Pontificibus quam ab Imp. & Regibus concessa, non pauca aut exigua.

Ædificari cœpit A. C. clō. LXXII. consecratum vero est A. C. clō. LXXXIII. post-ridie Nativitatis B. MARIE Virginis, cujus titulum etiam gerit.

Fundator ejus fuit B. ALTMANNUS Episcopus *Passaviensis*, quem etiam se futurum jam olim adolescens ipse mirabili quodam vaticinio præfagebat. Perpetuæ Virginis Matris honori ea occasione dicatum est, quod Patronum loco quærenti ALTMANNO, forte fortuna ejusdem Divæ icon *Graci* operis oblata fuerat, Ducum *Boiobæmi* donum. ALTMANNUS. A. MXCI. in *Zeislmurana* villa febre extinctus VI. Id. Aug. THIEMO illum *Salisburgensis* inundatum lacrymis in *Gottwicensi* Monasterio sepelivit. Ejus festivitas etiamnum est solemnissima *Gottwicensibus*. Corpus ejus ex crypta in ipsam Ecclesiæ *Gottwicensis*, ut vocant. Navem translatum est die XVI. Junii, ut patet ex pervetustis MSS. Anno Domini millesimo trecentesimo in die S. QUIRINI Martyris tempore D. ULRICI Abbatis *Gottwicensis* Serenissimus Princeps D. RUDOLPHUS Dux *Austriæ* venit *Gottwicum* quærens corpus Domini ALTMANNI, inventumque per D. ULRICUM Abbatem prædicti Monasterii sub ara S. CRUCIS deposuit, ubi usque hodie in pace requiescit, Amen.

EPI.

EPITAPHIUM EJUSDEM.

VENERARE. VIATOR. SACRA. OSSA. B. ALTMANNI. EPISCOPI. PAS-
SAV. HUIUSCE. MONASTERII. FUNDATORIS. QUÆ RUDOLPHUS. AU-
STRIÆ. DUX. HUC. TRANSTULIT. ANNO. SALUTIS. MCCC. OBIT. B.
VIR. AN. XPI. MXCI. FUNDAVIT. MONASTERIUM. AN. MLXXIII. LAPI-
DEM. HUNC. MEMORIÆ. ET PIETATIS. ERGO. POSUIT. GEORGIUS. FAL-
BIUS. ABBAS.

Ubi obiter notandum, videri manifeste erratum in annorum numero cum ante an-
num cō. CCCLX. nullus ULRICUS Abbas præfuerit: addendi ergo erunt aliquot an-
ni. Posthæc ULRICUS Pirschfeldt Abbas obtinuit primus ab URBANO VI. usum
Mitæ. JOANNES IV. impetravit exemptionem Monasterii a BONIFACIO PAPA
IX. Quam confirmarunt NICOLAUS V. & ALEXANDER VI.

Cæterum GOTTWICENSE asceterium institutis, ad normam *Canonicorum* (quos
Regulares vocant) primitus formatum paulo post, ALTMANNO de cælo hortante,
in D. BENEDICTI leges juravit. Juvat rei seriem pauculis edisserere. *Gottwicensium*
Collegarum virtus sub duobus Præpositis, quorum prior OTTHO; posterior CON-
RADUS dictus est; quamdiu ALTMANNUS morum censuram gessit, eximia fuit;
ignavo aut remisso, superstite illo, nemini esse licuit. Enimvero quod fere iis usuve-
nit, quos non sua indoles, sed alienus oculus bonos facit, postquam severus arbiter
morte extinctus est, suo obsecuti ingenio, habenas ab illo abductas noxio pii rigoris
temperamento laxarunt, quique paulo ante etiam aliis disciplinæ fuerant, nunc sibimet
noxæ suam locique gloriam obscurarunt: peregrini mores bonisque contagione noci-
turi familiariter recepti: ita brevi alia loco facies inducta, ad quam ALTMANNUS
invitus respiceret. Atque is denique *Joannem* virum insigni probitate *Scotum* gente,
quem vivens, olim tuguriolo ad Sacram Ædem affixo receperat, ore voceque quibus
agnosci posset, monuit, purgaret in fame stabulum & pristinum monti suo redderet ni-
torem. Neque sefellit hominem minime rudem talium arcanorum, quo illæ verborum
ambagas tenderent; retulitque ex templo ad Cænobitas de abstergenda rubigine animo-
rum, quæ D. ALTMANNI oculos omni oleo pejus offendisset. Positum in eo non-
nihil operæ; sed mergente industriam magnitudine mali, illico de successu desperatum,
optimumque factu visum, quando mores suos excindere stirpitus non possent, sponte
in exilium sese ejicerent & darent melioribus locum. Id consilium ut deploratum & præ-
ceps *Joannes* damnavit, illata invicem mentione permutandarum legum & vitæ ex præ-
scripto D. BENEDICTI instituendæ. Divino instinctum spiritu ita suavisse felicitas
eventus docuit. HARTMANNUS e S. BLASII Cænobio accitus novum jus novos-
que mores in montem invexit. Placatum eo se studio ALTMANNUS luculente pro-
didit multo deinceps præsentior tumulum suum venerantibus.

HARTMANNUS igitur, de Ducibus *Carinthia* ex Priore S. BLASII, fit primus
Abbas auctoritate URBANI II. & assensu UDALRICI *Passaviensis* Episcopi A. C.
cō. XCIII.

Circa A. C. cō. C. XIV. Sanctimonialis vivebat in *Gottwico*, clausura a Mona-
chis disjuncta, ab HARTMANNO Abbate, ut creditur, constructa, WILWIRGA
(al. HELTOPIRGIS) LEOPOLDI sancti Marchionis *Austria* foror, BORIVOII *Bo-*
bemorum Ducis quondam uxor, ubi & sepulta in Domino quiescit.

Post A. C. cō. D. XX. & sequentes gravissima damna perpeffum est hoc Cænob-
ium, multis etiam bonis omnino abalienatis tempore belli Turcici. Ipsos tamen Tur-
cas, qui Monasterium jamjam deprædati ascenderant, fertur MATTHIAS Abbas cum
V. *Eucharistia* Sacramento obviam egressus, mirabiliter fugasse, locumque per hoc se-
curum & salvum reddidisse. Porro LEOPOLDO Abbate A. C. cō. DLVI. e vivis
sublato, BARTHOLOMÆUS a *Catana* Præpositus *Herzogburgensis* Abbatiam admini-
stravit septem annis. Hic ipse anno cō. lō. LVII. septem Moniales adhuc superstites
(quod ali amplius in *Gottwico* non possent ob gravitatem alieni aris contracti) dimisit
in *Penuskreich*, Monasterium Monialium; eoque mortuo, illico defecit cænobium *Gott-*
wicense, ut ad adventum MICHAELIS sequentis Abbatis de Conventu nullus plane
fratrum superesset. Is igitur non sine prodigio in Abbatem assumptus est A. C. cō. lō.
LXIV. Nam, cum non invenisset, quo domui consuleret; seu unde viveret, ad Pa-
rochiam, quam prius curaverat, redire disposuit. Itaque montem jamjam descensurus,
agricolam quendam obvium habuit: qui rogatus de negotio, propter quod ascenderet,
se debitum aliquot florenorum solutum venire asserebat. Quo lætanter recepto MI-
CHAEL regere orsus, Monasterium sua industria ita relevavit, & locupletavit, ut ejus
secundus Fundator dici a *Necrologio Gottwicensi* mereatur. Resignavit Jubilæus.

Magnificum ædificium Dormitorii, totiusque Conventus cæpit GEORGIUS *Fabius* SS. Theologiæ Doctor, magnus tum Ordinis, tum Religionis Catholicæ instaurator, summis Principibus maximopere charus: id nunc summo studio perficere conatur ejus successor meritissimus DAVID GREGORIUS *Cornerus*, itidem SS. Theologiæ Doctor, & in reformatione *Austriæ Superioris* commissarius & Concionator egregius, vir vere Apostolicus, humanitate, demissione animi, ceterisque virtutibus religioso viro dignis, nulli secundus, aliquot libris doctissimis in publicum editis clarus; cui proinde Dominus Deus gratiam suam multis annis adaugeat.

Ex *Gottwico* accitus fuit primum WIRNT, qui cum aliquot Monachis institutum *Benedictinum* in *Garstense* Cœnobium introduxit, eosque Prioris titulo per septennium circiter rexit. Inde *Formbacensis* Abbas effectus locum reliquit S. BERTOLDO, qui Prioris officio pariter & armarii in S. BLASII perfunctus, tunc etiam sub HARTMANNO primo *Gottwicensi* Abbate Prior fuerat, & A. C. cl. CX, primus *Garstensium* Abbas ordinatus est.

Item LEOPOLDUS I. Abbas *Seidenstettensis*, A. C. cl. CXVI,
GEORGIUS Schedler Abbas in *Mariæ Cella* A. C. cl. I, C.

CATALOGUS ABBATUM GOTTWICENSIIUM.

Numerus.	Nomina.	Anni Elect.	Anni regim.	Obitus	
				Anni.	Dies.
1	Hartmannus.	1093	21	1114	
2	Nanzo.	1114	11	1125	
3	Chadelhohus.	1125	16	1141	
4	Gerhohus al. Bertoldus.	1141	9	1150	
5	Wernherus.	1150	5	1155	
6	Fridericus I.	1155	1	1156	
7	Joannes I.	1156	18	1174	
8	Rudmarus.	1174	26	1200	
9	Conradus.	1200	11	1211	
10	Wezelinus.	1211	20	1231	
11	Henricus I.	1231			
12	Henricus II.	1232	5	1237	
13	Hartwicus	1237	8	1245	
14	Henricus III.	1245	11		
15	Helmwicus.	1256	22	1278	
16	Joannes II.	1278	1	1279	
17	Hermannus.	1279	7	1286	
18	Henricus IV.	1286	23	1309	
19	Petrus.	1309	8	1317	
20	Marquardus.	1317	6	1323	
21	Otto.	1323	12	1335	
22	Wulfgangus.	1335	20	1355	
23	Dietricus.	1356	4	1359	
24	Joannes III. de Talem.	1359	1	1360	
25	Joan. Ulricus.	1360	11	1371	
26	Ulricus Pirchfeldt.	1371	16	1387	Primus Infulatus.
27	Fridericus Techler.	1387	12		
28	Joannes IV.	1399	4	1403	
29	Petrus II.	1403	29	1432	
30	Lucas de Stockfall.	1432	7	1439	22. Septemb.
31	Thomas.	1439	5	1444	
32	Joannes V.	1444		1444	
33	Wolfgangus de Rötz.	1444	14		
34	Martinus.	1458	3	1461	
35	Laurentius.	1461	21	1482	
36	Erhardus.	1482	7	1489	
37	Matthias Schadner.	1489	18	1507	11. Julii.

Numerus.	Nomina.	Anni Elect.	Anni regim.	Obitus.	
				Anni.	Dies.
38	Sebastianus Dräxl.	1507	9	1516	
39	Matthias II.	1516	16	1532	13. Octob.
40	Bartholomæus.	1532	9	1541	
41	Placidus.	1541	2	1543	
42	Leopoldus Rueber.	1543	13	1556	5. Augusti.
	Bartholomæus Præp. Herzogburg. Administrator.	1556	7		
43	Michaël Herlich.	1564	40	1609	23. Martii.
44	Georgius Schedler.	1604	6	1610	8. Martii.
	Martinus Serarius Administrator.	1610	2	1629	12. Martii.
45	Georgius Falbius.	1612	19	1631	22. Maji.
46	David Gregorius Cornerus.	1631			

MONASTERIUM GARSTENSE.

Magnificum ac perelegans nostræ professionis Monasterium, in superiore *Austria* ad dextram *Anasi*, paululum supra *Styrensem* civitatem (ubi *Anasus* & *Styrus* celebra *Austria* flumina infra ipsam civitatem & arcem *Styrensem* confluunt) amœnissimo loco situm: fundatum legitur ad honorem D. O. M. sub patrocínio B. MARIÆ V. & SS. Apostolorum Principum PETRI & PAULI. A. C. cl. LXXXII. a nobilissimo Duce & Marchione Styrensi OTACHERO (vocatur is ab antiquo Scriptore *cultor pacis, amator justitiæ, & contra immanitatem persecutionum turris Ecclesiæ inexpugnabilis*) qui sacram ædem *Garstensem* ab Episcopo *Pataviensi* permutatione quadam aut concambio, ut vocant, pro Ecclesia in *Behamberg* impetravit. Condidit vero primum cœnobiolum pro Clericis, qui sub Præposito EBERHARDO XX. annis eundem locum tenuerunt. Mortuo vero Præposito, Clericisque tepefcentibus, Fundator *Benedictinos* substituere decrevit. Quare cum ad celebrandum anniversarium diem D. ELISABETHÆ *Marchionissæ* (quæ ad Septentrionalem Chori partem in eleganti & insigni Mausolæo cum duobus filiis OTACHERO & LEOPOLDO condita jacet) magna Clericorum multitudo convenisset, ex eminenti loco ita eos affari iussit: *Nosse vos volo, qui ad hunc anniversarium Dei & nostri causa venistis, quod in hoc loco, quem in servitium Domini & Sanctæ genitricis ejus, pro salute mea & dilectæ conjugis erigendum suscepi, statum Religionis, divina largiente gratia, in melius transmutare disposui: & per Monachos, quorum beata opinio vitalem circumquaque spirat odorem, huic novellæ plantationi desiderati profectus providere suffragium. Quapropter admonitos vos esse volo, ut ad hunc anniversarium diem nequaquam ultra congregari: Debet enim, si Domino placuerit, deinceps alio modo celebrari. Prorsus ergo ab hoc concursu anodo desistite: quia Monachis, qui hic habitaturi sunt, talem novimus consuetudinem non convenire.*

Itaque GOITWICUM profectus inde Priorem nomine WIRNT cum aliis Monachis secum in GARSTEN perduxit. Postmodum WIRNT ad *Formbacense* Monasterium translato, B. BERCHTOLDUS e celebri tunc temporis (utpote quod Præfulibus & Monachis contra Schismaticos tutum perfrugium præbere solebat) S. BLASII Monasterio, ubi tunc armarii pariter & Prioris claustralis fungebatur officio ascitus, & Abbas electus est A. C. cl. C. X. Fuit vir litteris, pietate, innocentia vitæ admirandus; & annis XXXII. præfuit doctrina & exemplo ita laudabiliter & pie, ut plurimis miraculis ante & post mortem clarus Sanctorum albo ascribi meruerit. Obiit A. C. cl. C. XLII. XXVI. Julii. Ejus vero festus dies postridie (ob D. ANNÆ solennitatem) celeberrimo ritu & solennissima cæremonia quotannis celebratur. Sepultus olim erat in media Ecclesia in sublimi tumulo, cujus circuitui inscripti fuerant hi versiculi:

*Pastor prædigne, Pater o BERTHOLDE benigne:
Rite concurristi; multum Domino placuisti:
Tu promissorum debes memor esse tuorum:
Protege &c. cætera legi non potuere.*

Nunc tumulus solo æquatus, eleganti porphyretico lapide instratus, columellis inclusus, ara decoratus, ingenti Crucifixi imagine pulcherrimo opere exornatus visitur.

Cæterum Fundator ad terram sanctam profectus, cum inde Romam venisset, ibi obiit, ac humatus est. Habent præterea in hoc cœnobio celebrem sepulturam Barones (nunc Comites) a *Losenstain*; & Nobiles *Scheckii*. Mitram & cætera Pontificalia ornamenta

menta primus impetravit FRIDERICUS XXIX. Abbas A. C. clō. CD. LIX. Elegantibus structuris præcipue Monasterium exornarunt, BERTHOLDUS VI. ejusque Successores BENEDICTUS, UDALRICUS. Quos tamen omnes multis parafangis superavit modernus D. Abbas ANTONIUS *Spindler*, qui per viginti annorum spatium totum Monasterium ædificiis plurimis renovavit, picturis & emblematis pulcherrimis illustravit; hortis amænissimis instruxit: imo *Refectorium*, *Dormitorium*, cum illustri *Templo* & *Campanili* a fundamentis omnia nova molitur; ut merito *Secundi Fundatoris* nomen apud posteros meritorius sit. Et cum tam sedulus sit in muris erigendis, mores interim nequaquam neglexit, quos ad *Benedictinam* normam egregie correxit, ipsumque Conventum viris doctrina & pietate præstantibus insigniter instauravit. Sacram supellectilem mirifice auxit; Divina officia splendide peragi procuravit; Chorum omnigeno Musicorum genere laudabiliter instruxit; ut proinde omnibus bonis amoris & admirationi; discolis vero atque degeneribus terrori sit atque abominationi. Cujus proinde votis Deus annuere, eique Nestoreos annos addere dignetur. Sic oro, Sic voveo.

Abbatess ex eodem postulati.

ALRAMUS II. XXI. Abbas *Chremiphanensis*. A. C. clō. C. LXV.
 UDALRICUS III. XXII. Abbas *ibidem*. A. C. clō. C. LXXIII.
 ORTOLPHUS XIV. Abbas *Melicensis*. A. C. clō. CC. LIII.
 BERCHTOLDUS II. Abbas *Chremiphanensis*. A. C. clō. CC. LVI.
 JOANNES SPRANGLER XXXIII. Abbas *Lambacens*. A. C. clō. D. LIV.
 JOANNES SPINDLER LII. Abbas *Chremiphanens*. A. C. clō. D. LXXXIX.
 ALEXANDER a Lacu LIII. Abbas *ibidem*. A. C. clō. DC.
 JOANNES WILHALM Abbas *Glunicensis*. A. C. clō. DCH.
 CASPARUS PLAUTIUS XLIV. Abbas *Seydenstettensis*. A. C. clō. DCX.
 GEORGIUS FALBIUS XLV. Abbas *Gottvicensis*. A. C. clō. DC. XII.

CATALOGUS ABBATUM GARSTENSIUM.

Numerus.	Nomina.	Anni		Obitus.	
		Elect	regim.	Anni.	Dies.
1	B. Bertholdus.	1110	32	1142	26. Julii.
2	Bertholdus II. al. Arnfalus.	1142	36	1178	
3	Conradus I.	1178	12	1190	
4	Syrus.	1190	10	1200	
5	Bertholdus III.	1200	3	1203	
6	Conradus II.	1203	2	1205	
7	Hadamarus.	1205	8	1213	
8	Arnhalms.	1213	4	1217	
9	Renigbertus.	1217	12	1229	
10	Bertholdus IV.	1229	5	1234	
11	Udalricus.	1234	6	1240	
12	Bertholdus V.	1240	7	1247	
13	Oytolphus.	1247	7	1254	
14	Gerungus.	1254	4	1258	
15	Udalricus II.	1258	3	1261	
16	Fridericus.	1261	21	1282	
17	Marquardus.	1282	8	1290	
18	Godefscalus.	1290	5	1295	
19	Udalricus III.	1295	12	1317	
20	Otto.	1317	16	1333	
21	Henricus.	1333	2	1335	
22	Michaël.	1335	17	1352	
23	Erhardus.	1352	13	1365	
24	Nicolaus Venck.	1365	34	1399	
25	Florianus Tanbeck.	1399	20	1425	
26	Leonardus.	1419	15	1434	
27	Thomas Kantfchius.	1434	8	1442	
28	Albertus.	1442	2	1444	
29	Fridericus II.	1444	17	1461	

Berthol-

Numerus.	Nomina.	Anni Elect.	Anni regim.	Obitus.	
				Anni.	Dies.
30	Bertholdus VI.	1461	12	1473	
31	Benedictus.	1473	15	1488	
32	Leonardus II.	1488	4	1493	12. Novemb.
33	Georgius I.	1493	2	1495	13. Junii.
34	Udalricus III. Praunauer.	1495	29	1524	
35	Pangratus Holzner.	1524	13	1537	28. Augusti.
36	Wolfgangus Granfues.	1537	22	1559	2. Julii.
37	Antonius Brundorfer.	1559			
38	Georgius II.				
39	Joannes Spindler.	1574	14	1600	31. Maji.
40	Martinus Alopitius.	1591	3		
41	Alexander a Lacu.	1600		1613	19. Maji.
42	Joannes Guilelmus.	1601	12	1613	9. Decemb.
43	Antonius Spindler.	1615			

MONASTERIUM SEYDENSTETTEN.

Præclarum *Austriae* inferioris Monasterium, cujus fundatio in vetustis MSS. ita describitur: *UDALRICUS* al. *UDISCALCUS* ex illustri familia Comitum de Stillen & Hæffte. Cum primo in *Augia* apud S. *VITUM* cœnobium Canonorum Regularium construxisset A. C. M. CVII. sed videret eos minime regulariter vivere, iis Monachos nigros S. *BENEDICTI* substituit, tum maxime religione florentes in castro suo & loco Sitanstetten dicto, iisque prædia sua circa *Urlam* fluvium, & apud *Grunenbach* & *Stille* & *Hæffte* potestativa manu omni jure advocatorum sublato, attribuit. A. C. M. C. XVI. Ecclesia dedicata ab *ULRICO* Episcopo Pataviensi uterino fratre fundatoris, in honore B. *MARIE* Virginis. Eandem Ecclesiam idem Episcopus egregie augmentavit. Nam Parochiam *Aspach* cum omnibus suis titularibus Ecclesiis scilicet. *Adihartsparg*, & *Piberbach*, & *Chrenstetten*, & aliis Capellis in ea ædificatis & ædificandis. Et Ecclesiam in *Waidhofen*, & in *Holnstain* cum omni jure sacerdotali & tota in eis decimatione Cœnobio S. *MARIE* in Sitanstetten donavit. Postmodum vero germanam memorati fundatoris, scilicet S. *UDALSCACI* D. *HELENAM* contigit viduari Nobili viro *LANTZONE*. Habuerat autem eam XI. Septimanis, nam is apud S. *Hippolytum* occisus absque hærede decessit. Sed tamen primitus prædium suum apud *Zelckinge* & *Lantendorff* ita conjugii suæ D. *HELENÆ* tradiderat, ut post mortem amborum Sitanstetten Cœnobio proprietas cederet omni jure advocatiæ semoto. Dominam vero *HELENAM* post hæc *REMBERTUS* vir nobilis Comes de *Hagnovve* & de *Hayde* duxit in uxorem, & ex ea liberos, scilicet D. *REMBERTUM* postea Pataviensem Episcopum, & *HARTVICUM* & S. *RICHARDIM* procreavit. *REMBERTUS* vero filius Domini *REMBERTI* & Domine *HELENÆ* in liberalibus scientiis sufficienter eruditus, factus est Præpositus in S. *HIPPOLYTO*, & deinde in Episcopum Pataviensem est assumptus. Qui Ecclesiam Sitanstetensem quamplurimum dilexit; tum quia a suo avunculo scilicet S. *UDALSCALCO* est fundata: tum etiam quia in Religione erat præfulgida & fanosa. Ingruente autem quadam necessitate, qua Romam ire proponebat, cum adsumtus itineris pecunia deesset, prædium Ecclesiæ Sitanstetensis ad *Pfaffensteten* de consensu Abbatis *FRIDERICI* & Conventus nobilibus de *Aminfuuach* vendidit, pecunia sibi tamen reservata. Sed pro recompensatione præfati prædii scilicet Ecclesiam in *Wolffspach* cum suis titularibus Ecclesiis & in loco scilicet Sitanstetensi & Ecclesiam S. *MICHAELIS* & decimationes in *Suneluurch* cum ipsa curte Monasterio Sitanstetensi tradidit Canonice, & privilegio suo atque Capituli Ecclesiæ Pataviensis, confirmavit.

HELISEA fundatoris Mater cum familiari *HERLUCÆ* religiosissimæ Virginis usu ad omnem sanctitatem profecisset, congruentem vitæ innocenter actæ clausulam imposuit, cum inter beatos Genios expassis in Crucis formam brachiis orantem mors non oppressit, sed sopivit: eoque habitu repertam familiares diu, non ausæ sunt contingere velut spirantem, raptamque extra se, moxque redituram. Ita *PAULUM* *Thebetum*, si non vitæ, mortis tamen genere æquavit.

Porro ipse fundator S. *UDALSCALCUS* attractus bono odore sanctæ religionum conversationis, militiæ cingulo deposito cappa humili indutus DEO serviebat in paupertate voluntaria, obedientia prompta, & castitate perfecta. Hoc etiam odore tractus fuit D. *REMBERTUS* de *Hagenovve* vir illustris Maritus D. *HELENA* sororis S. *UDALSCALCI* fundatoris, post multa probitatis & victoriarum de hostibus suis insignia seculo nequam cum uxore scilicet D. *HELENA* & filia *RICHARDE* Virgine renunciavit, & Monachatum apud *Sitansteten* indutus cum eis, quas prædiximus, religiosam deinceps inibi duxit vitam.

Primus Abbas ab UDALRICO *Pataviensi* Episcopo & UDALSCALCO Fundatore, permisso Abbatis NANZONIS institutus est LEOPOLDUS Monachus *Gottwicensis* vita religiosa præclarus, qui gregem sibi creditum XXIV. annis in Religione sollerter enutrivit. Inter ceteros Monasterio bene præfuerunt & profuerunt FRIDERICUS III. in ordine Abbatum, qui vineas & prædia in diversis locis Ecclesiæ comparavit. Item CONRADUS hoc nomine primus, vir tam vitæ merito, quam scientiæ doctrina plurimum commendatus: qui prædiorum coemptionibus possessiones Monasterii non minimum augmentavit. Nam apud *Tulbingen* pro centum libris fere, XXX. jugera vinearum comparavit. Apud *Lanzendorff* vero LIII. Libras pro vineis & aliis impendit. Ejus tempore S. WICHMANNUS *Magdeburgensis* Archiepiscopus (frater fundatoris) prædium in *Ihsitz* cum omnibus juribus sibi pertinentibus, utpote venatione, piscatione, mineris ferri, & coctura falis cum omnibus utilitatibus inventis & inveniendis libere sine judicum vexatione cum omni jure parochiali & Decimis Ecclesiæ S. MARIÆ donavit, & totum homagium suum, quod per totam *Austriam* habuit, cum regalium in feudatione in usus Ecclesiæ convertit ob reverentiam Virginis gloriosæ, & hanc donationem in curia Imperat. FRIDERICI celebrata in *Nürnberg*, de consensu Principum cum Privilegiis Imperialibus confirmavit. In quo prædio prædictus Abbas CHUNRADUS pro C. & LXXXIV. libris diversas possessiones comparavit.

RUDOLPHUS Abbas XIV. ædificium Chori inchoavit, quod Successor CONRADUS una cum turri consummavit: insuper partem absidum & parietum Ecclesiæ erexit. Multa obligata redemit, & moriens plusquam mille & quingentas libras Viennensium reliquit in parata pecunia. GUNDACHERUS vero XVIII. prædia juxta *Ihsitz* sita, cum duorum decima prædiorum ab Ecclesiæ Vassallis quibus erant infeudata exemit. DIETRICHUS II. prædia in superiori *Prochling* a *Pataviensi* Episcopo Monasterio comparavit. DIETHMARS itidem II. agros cum areis & pratis juxta Capellam S. Viti in *Auugen*, titulo feudali olim alienatas, emtionis titulo recuperavit. Item in *Wintdorff* domum lapideam cum quibusdam juribus civilibus, & omnibus pertinentiis a nobilibus comparavit.

Ejus tempore grave extitit incendium, ita ut tecta Monasterii & turris, ipsæque campanæ, ac cætera claustrum ædificia penitus ab igne consumerentur. Quæ postea ENGELSCALCUS Abbas fere omnia instauravit. Cujus etiam temporibus curia *Wafenhof*; & curia in *Grillnberg* emtionis titulo ad Monasterium sunt devolutæ. Domum item in *Wachau* coemit. Item vineas *Judenberg* & *Redra* dictas. JOANNES *Irrnfrid* construxit Basilicam super Chorum absque altaribus & pavimento. Ejusdem successor BENEDICTUS construxit duas piscinas circa Monasterium. Item Capellam in monte SALVATORIS. CHRISTIANUS *Kolb* ambitum testudine exornavit. CHILIANUS *Hewmader* impetravit Jus Fori in *Sitansteten* & *Ihsitz*. Idem fabricari fecit Organum, & Ciborium pro asservatione V. S. Item turrum cum nova porta, & murum ab ipso Cæmeterio usque ad infirmariam. Fecit itidem novas in Choro sedes. Construxit Capellam in ambitu in honore SS. Martyrum CHILIANI Episcopi, & MARGARITÆ Virginis. Bibliothecam insuper plurimis libris noviter impressis instruxit. Eidem successit ANDREAS, qui ædificia plura erexit, non pauca instauravit. Itinere Romam suscepto, a S. P. Mitre usum primus impetravit. Similiter HENRICUS *Suefs*, Chorum in altiora sublimavit, & complura ædificia instauravit. BERNARDUS *Schilling* copulam turris Ecclesiæ cum horologio extruxit, Organum renovavit, & atria complura prope Abbatiam ædificavit; proventus Monasterii auxit, & in meliorem ordinem redegit. CASPARUS *Plautius* Capellam SS. TRINITATIS in monte *Sontagberg* dicto, mirifice exornavit, sacram supellectilem, ubique adauxit, disciplinam regularem restituit. Antecessoribus suis nequaquam inferior, sed multum etiam superior videtur PLACIDUS *Bernard* ex Priore *Chremphanensis* Archisterii Abbas *Seidenstettensis* institutus Ecclesiam ipsam insigniter reformavit, *Exedram* superiorem in medio fere sitam, quo prospectum Altaris primarii præpediebat, ad posteriorem templi partem commodissime transtulit; duo *Sacella* ex utroque latere Chori, sublimavit, pulchra & orbiculari concameratione ac testudine conclusit, aris insignibus, præsertim Primaria (quam magnis sumptibus *Passaviæ* fieri curavit) exornavit. *Capitulum*, *Dormitorium*, *Bibliothecam*, *Refectorium*, nova construxit, omni que necessaria supellectile sufficienter instruxit. Omnia Religiosorum habitacula (quæ a cælando *Cellæ* vocantur) cum ipso *Dormitorio* ac *Bibliotheca* e cocto latere concamerari fecit. *Villam* insuper a fundamentis novam, fornicibus concameratis amplissimis substructam magnifice excitavit; *hortumque* elegantissimum juxta consecvit. *Sacristiam* pariter novam sacris ornamentibus, reliquaque sacra *supellectile* omnivaria splendide decoravit.

Dominus Deus illi longævam vitam, plurimosque adhuc annos largiatur, ut plura egregia opera addere, & inclyto suo Cænobio diu præesse, plurimumque prodesse possit.

Abba-

Abbates ex eodem creati:

CHUNRADUS XXIV. Abbas *Chremiphanensis*. A. C. M. CC. VI.
 DIETRICUS XII. Abbas *Melicensis*. A. C. M. CC. XLVII.
 VRBANUS *Berndaz* XLVII. Abbas *Melicensis*. A. C. M. D. LXIV.
 JOANNES *Lüft* Abbas *Glunicensis*. A. C. M. D. XL.
 MICHAEL *Raab* Abbas *ibidem*. A. C. M. D. LXXXVIII.

CATALOGUS
 ABBATUM SEYDENSTETTENSIIUM.

Numerus.	Nomina.	Anni Elect.	Anni regim.	Obitus.	
				Anni.	Dies.
1	Leopoldus.	1116	24	1140	
2	Sifridus.	1140	2		
3	Fridericus.	1143	27	1170	
4	Grifro.	1170	5	1175	
5	Conradus I.	1175	29	1204	
6	Conradus II.	1204	2	1206	
7	Marquardus.	1206	7	1213	
8	Dietmarus I.	1213	11	1225	
9	Conradus III.	1225	7	1232	
10	Otho I.	1232	8	1240	
11	Dietricus I.	1240	9	1249	
12	Henricus I.	1249	3	1252	
13	Hermannus.	1252	10	1263	
14	Rudolphus I.	1263	29	1292	
15	Conradus IV.	1292	16	1308	
16	Otto II.	1308	4	1312	
17	Henricus II.	1312	7	1319	
18	Gundacherus.	1319	11	1330	
19	Otakcherus Stiller.	1330	10	1340	
20	Dietericus II. Perleitter.	1340	8	1348	
21	Diethmarus II.	1348	12	1360	
22	Erckfridus Schirmer.	1360	1	1361	
23	Rudolphus II.	1361	3		
24	Engelscalcus.	1364	21	1385	13. Maji.
25	Laurentius Meilensdorfer.	1385	34	1419	1. Septemb.
26	Stephanus.	1419	4	1423	26. Decemb.
27	Thomas Chersperger.	1424	4	1428	
28	Joannes Irnfrid.	1428	9	1443	13. Martii.
29	Benedictus.	1437	4	1441	21. Septemb.
30	Christianus Kolb.	1441	25	1467	19. Maji.
31	Paulus Pimiffer.	1467	10	1477	26. Decemb.
32	Chilianus Heumader.	1477	23	1501	17. Aprilis.
33	Andreas.	1501	20	1521	19. Octob.
34	Henricus III. Sueff.	1521	11	1532	1. Novemb.
35	Joannes II. Eisbain.	1532	15	1547	
36	Joannes III. Wolfspecker.	1547	1		
37	Gregorius Danhamer.	1548	4	1552	
38	Georgius Rambfaur.	1552	12	1565	
39	Elias.	1565	3		
40	Domitianus.	1568	2	1570	
41	Michaël.	1570	2		
42	Christophorus Held.	1572	30	1602	2. Aprilis.
43	Bernardus Schilling.	1602	8	1610	20. Aprilis.
44	Casparus Plautius.	1610	16	1627	18. Februarii.
45	Placidus Bernardt.	1627			

MONASTERIUM GLUNICENSE,
MONASTERIUM GLUNICENSE.

Vulgo *Glunick* cœpit construi in honorem B. MARLÆ Virginis A. C. M. C. XXIII. a BRUNONE nobili de *Glunick*: Qui eandem foundationem dedit OTTONI Episcopo *Bambergenfi*. De eodem pauca habentur annotata in scriptis. Nomina priorum Abbatum omnino desiderantur; posteriorum nuda fere extant nomina uti sequuntur.

1	Udalricus I, Winterholzer.	1210
2	Offo.	1284
3	Seichardus.	1314
4	Petrus.	1321
5	Udalricus II.	1397
6	Martinus I.	1447
7	Wolfgangus.	1448
8	Martinus II.	1468
9	Wolfgangus II.	1478
10	Joannes I.	1480
11	Fridericus.	
12	Udalricus III.	1497
13	Benedictus I.	1501
14	Gregorius.	1519
15	Thomas.	1524
16	Joannes II. Lehner.	1536
17	Joannes III. Lüft,	1540
18	Elias.	1548
19	Gregorius II. Lochner.	1550
20	Michaël Guegfelder.	1564
21	Abraham Hägel.	1569
22	Gregorius III. Andreas.	1577
23	Michaël II. Raab.	1588
24	Joannes IV. Wilhalm,	1603
25	Caspar Plautius.	1605
26	Valentinus.	1610
27	Maximilianus.	1612
28	Benedictus fit Adminiftrator Abbas.	1621 1631

Cui Dominus Deus plurimos annos addat.

Describendum etiam fuerat perillustre LAMBACENSE Monasterium: sed extat jam in prima parte nostræ Monasteriologiæ, ubi illud studiosus Lector inveniet.

Eidem nunc præest Reverendissimus & Amplissimus Dominus, D. PHILIPPUS Nagel, SS. Theologiæ Doctor, S. C. M. Consiliarius *Chremiphano* huc postulatus: cujus solenni inaugurationi V. Julii. A. C. M. DC. XXXIV. adfuit indignus licet cum Reverendissimo Domino D. MAURO Abbate *Manseensi*.

Cui proinde multos annos, & omnia fausta ac felicia apprecor. Hactenus de Monasteriis in *Austria* sitis: sequuntur nunc alia quædam celebria in Germania utraque hinc inde constituta.

MONASTERIUM S. PETRI ERPHORDIÆ.

Regale Monasterium SS. PETRI & PAULI Apostolorum situm in *Thuringia* in celeberrima civitate *Erpbordensi* mons editus ostendit. Fundatum fuit ducentis fere annis post Ordinis S. BENEDICTI initium; illudque construxit ac fundavit DAGOBERTUS *Francorum* Rex HILDEBERTI Regis filius A. C. Io. CCVII. dum vivente & in *Galliis* regnante parente regnaret in *Thuringia*, *Francia* orientali & *Hassia*. Anno autem Domini M. LIX. SIFFRIDUS Archiepiscopus *Moguntinus*, prius Abbas *Fuldensis* Canonicis, qui aliquandiu locum hunc occupaverant, expulsis; disciplinam Monasticam, quæ antea viguerat, instauravit, & Monasterium hoc Ordini D. BENEDICTI restituit. Dum vero paucis post annis ædificia hujus Monasterii antiqua partim flammis consumpta fuissent, partim ob structuræ vetustatem corruissent, BURCHARDUS Abbas A. C. M. CIII. & annis aliquot sequentibus novum ex fundamentis construxit monasterium.

In hoc Monasterio a tempore foundationis plurimi sanctitate & doctrina insignes viri claruerunt; Inter eos fuit RUTHARDUS hujus Ecclesiæ Abbas, postea *Moguntina* sedis XXIV. Archiepiscopus, Elector vero VIII. Creatus A. C. M. LXXXVIII. ex hac vita decessit A. C. M. CIX.

Quod ad Monasterii structuram attinet, sciendum exterius exiguam esse apparentiam, ac præter templum, dum mons conscenditur nihil apparere: interius autem ubique esse ornatum & ædificiis & pisturis.

Structuræ sunt tales.

- A Est major Ecclesia.
- B Duæ turres in extremitate Chori.
- C Chorus, qui Reliquiis Sanctorum, picturis, & candelabris bene est ornatus.
- D Sacellum S. *Annæ* sepulturæ Fratrum deputatum.
- E Sacellum *Corporis Christi* in cæmeterio collocatum, censetur primum *Thuringiæ* templum.
- F Atrium templi: vulgo das *Paradeis*.
- G Via quæ ducit ad portam Monasterii.
- H Diversa ædificia; vulgo der *grüne Hagen*.
- I Templum S. *Leonardi*, quondam Parochia in descensu montis.
- K Domus pro pauperibus consanguineis Fratrum.
- L Hospitium Comitum a *Schwarzburg*.

MONASTERIUM S. PANTALEONIS
COLONIÆ.

Ecclēsia sub Patrocinio S. PANTALEONIS Martyris situ elegantissimo, sicut ampla, ita & magnifica arcis instar, muro circumdata, in colle posita extitit quidem jam sub LUDOVICO I. Imp. & LOTHARIO ejus filio; sed pro Abbacia fundata est A. C. CM. LXIV. a BRUNONE Archiepiscopo *Coloniensi* XXV. OTTONIS Imp. I. cognomento *Magni* germano fratre. Is Fratres in laude divina pervigiles & sollicitos sub Monasticæ Regula disciplinæ Domino servire instituit; quibus Abbatem præposuit CHRISTIANUM nomine, suæ videlicet professionis Phoronomum, & in lege Domini, uti hunc ordinem decuit adprime eruditum. Cui ordinato hoc breve commonitorium de Occidentis partibus scripserit. *Ut sis, quod vocaris cura. Gentilitati ne degeneres, id serio triumphas. Ut non, sicut prius, antiquetur, sed de virtute in virtutem ut eatur, nava.* Obiit vero *Rhemis*, cum annis XII. præfuisset A. C. CMLXV. V. Id. Octobr. Cujus Corpus *Coloniam* delatum, in Cænobio D. PANTALEONIS, quod ipse inchoaverat, perficiendumque ordinaverat, conditum est.

Dotatum est hoc Cænobium munifice a THEOPHANIA OTTONIS II. conjuge, quæ S. ALBANI corpus A. C. CMXCI. *Roma Coloniam* transferens, huic loco donavit; cujus caput cum carne & sanguine, ad præsentem usque diem ita integrum conspicitur, ac si non ita pridem carnificis gladio amputatum esset. Ipsa vero THEOPHANIA sepulturæ locum accepit, in sacello dexteri lateris juxta chorum.

In eadem Ecclesia requiescit corpus S. MAURINI Abbatis & Martyris die IV. Idus Junii A. C. DCLXX. ibidem in atrio passus, cujus sepulchrum usque ad annum CMLXVI. latitavit.

Ibidem habetur caput S. PANTALEONIS Martyris: item pars capitis S. QUIRINI Tribuni, cujus corpus *Novesi* requiescit. Item brachium S. BARTHOLOMÆI Apostoli.

In hoc Monasterio etiam necem passus est S. REINOLDUS Martyr, qui cum opificibus & fabris murariis in structura hujus templi esset praefectus, & Mechanicos fegniores ad labores ursisset, offensas eorum incurrens, ab iisdem infossam urbis aquarum occulte praecipitatus, miraculose innotuit. Nam cum caeca quaedam ibidem se casu lavisset, subito recuperato visu, corpus sancti viri aquae supernatare vidit. Fuit ex familia CAROLI Magni, miles primo, post Ordinis S. BENEDICTI Monachus, cujus corpus a S. ANNONE Træmonium translatum fuit.

Ibidem quoque sepulta jacet MATHILDIS OTTONIS I. Mater, humilitatis & patientiae speculum, quae quotidie integrum Psalterium ante Matutinas preces legere consuevit. Habuit hoc Cænobium complures doctrina & pietate illustres viros, inter quos praecipui extitere.

CHRISTIANUS primus Abbas, qui cum XXXVI. annis praefuisset, obiit A. C. clo. XII. Kal. Aprilis. Extat Epistola BENEDICTI VII. Rom. Pont. ad eundem, qua Privilegia Monasterio concessa per D. BRUNONEM corroboravit, & ob amorem Imp. OTTONIS II. ac THEOPHANIE Imperatricis petitionem nec non propter GUARINI Archiepiscopi jucunditatem addidit honorem non ante concessum, quo videlicet supradictus Abbas *Dalmatiam & sandalia induat, sicque sua licentia Episcopalem servet honorem in secula seculorum.* Prae ceteris etiam celebris fuit HELIAS V. Abbas, qui simul etiam Monasterio D. MARTINI Coloniae praefuit annis XXIII. *Vincentius in Speculo Historiali p. 4. l. 26. c. 14. annumerat eundem inter insignes vita & scientia Abbates illius temporis.* Is insuper D. HERIBERTUM *Agrippinensis* Ecclesiae Archiepiscopum *ad extrema deductum oleo sacro secundum Apostoli JACOBI praecipuum perunxit, simulque corporis & sanguinis Dominici Sacramentis munivit, ac visionibus clarissimis fuit instructus quod eadem infirmitate idem sacratissimus Pontifex sine dubio esset e corpore migraturus.* Obiit A. C. clo. XLII. pridie Idus Aprilis: sepultus ad S. MARTINUM in facello D. BENEDICTI. Hunc sequutus AARON, cantum nocturnalem de B. GREGORIO Pontifice a D. Apostolico LEONE compositum has in partes ipso tradente ab Italia primus attulit. Moritur A. C. clo. LII. XIV. Kal. Decembr.

RUDOLPHUS ex Abbate S. TRUDONIS hujus Cænobii X. Abbas institutus est A. C. clo. CXXI. *Turbatis enim jam ante (ut ipsemet in sermone de Inventione Thebæorum Martyrum refert) per annos aliquot Ecclesia & Regno sub HENRICO Imp. cujus Pater HENRICUS Leodii obiit multi Episcoporum & Abbatum, & de omni ordine & gradu Clerici & Monachi expulsi a suis sedibus hac illacque ferebantur, propter communionem Imperatoris quam vitabant, quia excommunicarat eum D. Papa CALIXTUS II. secutus in eum sententias praecessorum suorum GELASII atque PASCHALIS. Hac tempestate, eaque de causa eoque maxime quia FRIDERICI Leodiensis Episcopi electioni & consecrationi faverent, expulsus sum & ego de Cænobio B. TRUDONIS Idus Aprilis. Feria IV. Dominica Resurrectionis, cum in eo indignus praesedissem annos XII. & duos menses, & ut puto XIV. dies; susceptusque sum eodem anno misericorditer ab Archiepiscopo Coloniaensi FRIDERICO, ejusdemque Ecclesiae studio & Fratrum electione positus sum Abbas in Cænobio B. PANTALEONIS extra muros Civitatis VIII. Idus Septembr. cum jam vacasset a IV. Kal. Januarii. Eiusdem meminit Trithemius l. de Eccles. script. RUDOLPHUS Abbas S. TRUDONIS in Diocesi Leodiensi Ord. D. P. BENEDICTI natione Theuthonicus vir in divinis scripturis jugi exercitatione peritus, & in saecularibus litteris non infime doctus, carmine valens & prosa, & Musicus excellens, nec minus opere quam scientia clarus scripsit utroque stylo non spernenda Opuscula, de quibus feruntur: Contra Symoniacos libros VII. Chronica quoque lib. 1. Carmina multa. Cantus etiam in laude Sanctorum plures dulci & regulari melodia composuit.*

WOLBERO XII. Abbas creatus A. C. clo. CXLVII. ingenio & eloquio clarus, utpote vir in divinis scripturis studiosissimus, & in saecularibus litteris suo tempore doctissimus, scripsit sacris Virginibus *Benedictinae* institutionis in Insula Rbeni DEO & B. MARIAE militantibus *Libros IV. in Cantica Cantorum;* quibus nominis sui memoriam posteris reliquit. Obiit V. Idus Aprilis. A. C. clo. CLXVII.

Inter Abbates hujus loci, duo etiam ex illustribus Comitibus orti extiterunt; quorum primus fuit HERMANNUS Comes *Zutphaniae* IX. Abbas creatus A. C. clo. LXXXII. Hic construxit Oratorium S. Crucis, cujus inscriptio est. ANNO clo. XC. IV. INDICATIONE I. IV. NONIS JULII. HOC ORATORIUM AB HUMILI HERMANNO FUNDATUM. DEDICATUM EST. A. VEN. HERMANNO III. ARCHIEP.

CHIEP. COLONIENSI. QUI DIVES COGNOMINATUS EST IN HONORE S. CRUCIS. ET DUODECIM APOSTOLORUM.

Hic etiam coronam deauratam ingentis magnitudinis in medio Ecclesiæ adhuc hodie dependentem S. PANTALEONI hoc rythmo teste contulit in ipsa corona exarato.

*Has inter gemmas HERMANNUS fulgeat Abbas.
Hoc opus Ecclesiæ qui mira condidit arte.
Nam muros, portas & turres atque plateas,
Quæ dilecta DEO gemmis ornatur & auro,
Hinc lapides vivi pressura, cede politi,
Aptantur merito virtutis ordine certo:
Surgit in excelsis urbs inclyta, visio pacis,
Sorte locis justa CHRISTUS disponit in illa.
Ipsaque pulchra fide, dives spe, fortis amore,
Sicut sponsa viro, caelesti jungitur agno.
Hinc stabiles muri, lapides ejus preciosi,
Structuræ ratio loquitur præsentis & ordo.
Hæc est illa fide, quam fundavere Prophetæ:
Quæ per Apostolicas pandit sua mænia gemmas.
Hierusalem structam sanctis in montibus urbem;
Hinc superaptantur vigiles; urbemque tuentur.*

Moritur A. C. clō. C. XXI. anno regiminis XL.

Alter Comes fuit HERMANNUS de Kessle XX. Abbas effectus A. C. clō. CC. XLII. mortuus clō. CC. LV.

His viris eruditione ac pietate minime cedit in præsentiarum vivens ac vicens Abbas HENRICUS Spichernagell, ejusdem Monasterii Abbas XLVI. & S. Unionis Bursfeldensis per Germaniam Præsidens Principalis. Hic inter alia laborum & industriæ suæ monumenta A. C. clō. lō. CXX. hoc difficili rerum statu & bellicis tumultibus, post ridie D. LAURENTII (qui consecrationis ejusdem erat anniversarius, & adeptæ Abbatialis Infulæ annus XIV.) tectum Ecclesiæ jam ruinæ proximum renovavit, Ecclesiæque ipsam interiorem testudine diu desiderata condecoravit, attestantibus hoc ipsum pro perpetua rei memoria duobus distichis in arcu Chori Ecclesiæ circumquaque scriptis, quorum hic tenor est:

*HENRICUS dictus Spichernagellus Abbas.
Ex Ubiis ortus fornicis auctor erat.
Hic tectum, turremque novam construxit in altum,
Sit merces operis vita beata sui.*

MONASTERIUM SELIGENSTADIUM.

SELIGENSTADIENSE Monasterium in Diœcesi Moguntina situm, suo ære construxit ac dotavit EINHARDUS, AINARDUS seu EGINHARTUS, CAROLI Magni Imper. Cancellarius, vir scriptis editis clarissimus, qui SS. MARCELLINI & PETRI Martyrum reliquias Roma Gandavium transferendas curavit, A. C. lō. CCC. XXVII. quas etiam variis Belgii Monasteriis communicavit; uti *Hastoniensibus*, Monasterio S. SALVII apud *Valentianas*, Canonicis S. SERVATII *Tr. jecti ad Mosam*. Fuit is primus hujus Monasterii Abbas: item XV. Cænobii S. BAVONIS *Gandensibus* & IX. S. PETRI *Blandiniensis*; teste *Auberto Myræo* in *Notitia Ecclesiarum Belgii* c. 27. & obiit A. C. lō. CCC. XLIV.

De hujus Monasterii fundatore ibidem in MSS. historia habetur, quam non neminem fabulosam judicare non sum nescius: at quoniam complures viri docti (inter quos I. Lipsius *Monit. polit. lib. 2. c. 12. n. 12.* & *Jacobus Curio l. 2. Rer. Chronol.*) eam scriptis suis inferuerunt, eam hic quoque non excludendam esse censui.

Erat EGINHARTUS in aula CAROLO ab Epistolis vir, ut illo ævo, doctus & prudens. At quid non facit cæcus amor? in filiam Domini sui exarsit, & ipsa in eum vicissim, quid facerent? restinguunt (ut solent amantes) furtiva sui copia, & congressu: qui aliquandiu latuit, donec hyemante quadam nocte, cum in secretiore cubiculo EGINHARTUS fuisset, & sub ipsam lucem exire vellet, videt multam nivem cecidisse: hæret, & timet ne a vestigiis deprehendatur vir in gynæceo fuisse. Consilio & astu subvenit amica, & illum in humeros sublatum & pendentem, dulce onus tulit.

Script. Rerum Monast. Tomus II.

F

Ecce

Ecce o fortem miseram; æquam tamen. Videt id forte ex superiore domus parte auram captans CAROLUS: dissimulat, donec pleno die Principum conventus.

Hic rem narrat, rogatque (at nomina suppressit) qua pœna famulus, qui sic in Dominum, & filia quæ in patrem peccasset, digni? cui illi, Mortis. Tum utrumque vocat, & coram se sistit. En, inquit, hi sunt qui peccaverunt.

Tu EGINHARTE, tu Filia, qui hoc ausi estis: (nec negandi erat locus; Patrem ac Dominum, inspectorem, accusatorem, judicem, & vindicem habebant) quid meruistis? Mortem, inquiunt illi: at CAROLUS. Tamen mitem tu Patrem, tu Dominum videte. Ignoscimus lege hac quam dicam. EGINHARTE, hanc tuam latricem uxorem duces: concordēs estote, & mutuū deinceps inter vos ferte. Dixerat: illi a summo metu in gaudium inexpectatum translati, grates agunt, & gratulationes futuri connubii accipiunt.

Habuit hoc Monasterium præter alios præclaros viros WALTHERUM, qui ex Comitum *Tubingensium* profapia ortus, creatus Episcopus *Augustanus* A. C. clō. C. XXXIV. cum XVI. annis utilissime præfuisset, resignato Episcopatu anno clō. C. L. hic *Monachi* vitam elegit, ac religiose vivens, post aliquot annos sancte ex hac vita migravit; atque in hujus Cœnobii Templo honorifice sepultus est. Est ille, qui auxilium contulit ad constructionem nostri *Abusensis* in *Brentiana* valle Cœnobii, ut infra dicemus.

MONASTERIUM BANTIUM.

Pulcherrimum aspectu & situ Monasterium, in dextra descendente e *Voytlandie* Montanis versus *Franciam* Orientalem *Mæni*, inter *Liechtenfelsium* & *Staphelstainum* oppida, dextram versus in altissimi montis vertice situm: olim insigne & novem robustissimis turribus firmatum ac præclare communitum castrum, primum Baronum a *Bantb*, tandem per matrimonii contractum Marchionum *Vobenburgensium*, qui latissime tum dominabantur ad castra videlicet *Schaunburgum* & *Sunnenburgum* usque, item ad confinia *Herbipolensium* ac ad *Gelenbusum* usque. In quo castro S. CHUNIGUNDIS nutrita, & a S. ALBERADE educata esse legitur: nunc vero Cœnobium D. BENEDICTI, *Herbipolensis* Diœceseos: ideo fundatum legitur in S. DIONYSII honorem A. C. clō. LXXI. regnante HENRICO IV. Rom. Imp. ab illustri Domina ALBERADE Comitissa de *Bantb*, cujus maritus HERMANNUS Marchio *Voburgensis* in equestribus certaminibus, hastiludio sive Torneamento hodie, ut vocant, *Herbipolensi*, equestri lancea transfossus occubuerat, in cujus memoriam sempiternam in terris ex arce, majorum suorum sede, domum orationis fecit, additis prædiis plurimis inter *Bantbense* castrum, *Sunnenburgum* & *Schaunburgum*: fluviosque *Ithefin* & *Moganum* sitis. D. ALBERADIS Fundatrix in Cœnobii *Bantbensis* primario templo sub ara S. TRINITATIS sepulta dicitur. Habuit hæc filios tres, HENRICUM, OTTONEM & CONRADUM, quorum nomina thuribulo inscripta reperta sunt: quorum etiam unus in præterfluente *Mæno* trocho ludens super glacie periit; filiamque a nobili *Centauro* de *Razenburg* raptam ac devirginatam, propter quam *Heydingsfeldense* Monialium Cœnobium supra *Herbipolim* in sinistra *Mæni* situm construxit & fundavit, in quo dicta filia & filius CONRADUS humati cubant.

Fallitur autem hic *Bruschius*, qui monumentum id Alberadi soli inscribit; cum literæ, quæ primas loci origines continent, etiam mariti nomen præferant.

Erat initio utriusque sexus Monasterium, quod cum esset paulo post primam fundationem, nescio quo casu aut infortunio misere vastatum ac collapsum: abolita prius & amota Monialium congregatione, instauratum & redintegratum est A. C. clō. C. XXVII. a S. OTTONE Comite *Andecensi* Episcopo *Bambergensium* VIII. qui *Pomeranorum* (propterea quod ipse primus eos in fide Christiana imbuerit) appellabatur Apostolus. Is *Rapathoni* comiti cuidam *Wolfesuuack* Cœnobii prius non admodum fideli advocato tandiu insistit, donec ex eo vicissim extorqueret quidquid bonorum & prædiorum antea is per vim Cœnobio abstraxerat: imo ut de suis propriis etiam aliquid jam ad recompensationem delicti hujus sui adderet. Abbatia etiam præfecit BALDUVIUM ex *Prifelingsi* prope *Ratisbonam* Cœnobio evocato. Templumque dedicavit S. PETRO Apostolo, & S. DIONYSIO Martyri.

A. C. clō. lō. V. istud Cœnobium penitus conflagravit incendio domi nato; quod cum JOANNES *Sagittarius* Abbas mediocriter instaurasset, venerunt A. C. clō. lō. XXV. seditiosi *Ostrofrancorum* agricolæ, idemque funditus pene denuo devastarunt. Id satis magnifice reædificavit ALEXANDER *Rotenban* Abbas; instituitque in eo insignem scholam tam pro nobilibus adolescentibus, quam pauperibus quoque pueris. Construxit & Bibliothecam ad quam per XXX. faxeos gradus ascenditur, e quibus amœnissimus est prospectus

ctus

etus in *Mæmum*, & in vicina oppida *Staffelstainium*, ac *Liechtenfelsium*; in ipsam item *Alderburgensem* arcem *Bambergæ* confinem, in qua PHILIPPUS Imp. interemtus est.

Idem multis ædificiis illustravit vir doctus ac Religiosus D. THOMAS Abbas; qui & idæam æri incidendam ad me misit, eique hos versus subjunxit.

Anno, mille supra, post CHRISTUM e Virgine natum.

Et sexaginta, nono, cum Coniuge Clastrum hoc

Marchio de Voburg HERMANNUS nobile fundat.

Post Romæ URBANO cum octavo scepra dedissent,

Bambergæ Dornhaim: atque PHILIPPUS ADOLPHUS ab Ernberg.

Franconiam regeret, compesceret ense Bohemos.

Inuictus Cæsar FERDINANDUS in orbe Secundus.

Denique cum THOMAS viginti quinque per annos

Abbas rexisset, Claustri isthæc forma videtur.

Idem Abbas faciebat.

MONASTERIUM MÜNSTER.

Haud longe a muris urbis *Luceburgensis*, in jugo montis, inter ruinas castri veteris *Luceburgensis*, & castri *Mansfeldici*, a Petro Ernesto *Mansfeldio*, A. C. clō. lō. XC. extructi, celebre olim existit Cœnobium, BB. Apostolis PETRO & PAULO primitus dicatum, post DEIPARÆ Virginis cognomento donatum, quod ob excellentiam præ ceteris ejus tractus Cœnobiis vulgo *Münster* est nuncupatum. Istud A. C. clō. LXXXIII. a CONRADO Comite *Luceburgensi*, cui uxor fuit CLEMENTIA, HENRICI IV. Imp. filia, conditum esse, constat ex sequentibus.

CONRADUS Comes licet sero, inspiratione divina gratiæ ad pœnitentiæ provocatus, Eleemosynis & ceteris pietatis operibus peccata mea redimere statui. Cæpi itaque in monte hoc, ubi nullus parentum meorum prius adoravit Dominum nostrum, domum Domini in honore & veneratione Apostolorum Principis, a fundamentis construere. Quæ omnia ut magis rata essent, acta sunt annuente uxore mea CLEMENTIA, cum filiis & filiabus nostris, in præsentia Domini Metensis Episcopi HERMANNI, Anno clō. LXXXIII. pridie Non. Julii. Ego WILHELMUS Comes de *Lucelemburg*, cupiens imitari patrem meum CONRADUM Comitem, & perficere quod ipse incepit. Hujus confirmationis & supradictæ constitutionis chartam, ego & filius meus CONRADUS super Altare ipsius Cœnobii posuimus.

Porro CONRADUS prædictus, qui *Münsteriensem* Abbatiam condidit, in itinere Hierosolymitano A. C. clō. LXXXVI. obiit. Uxor ipsi fuit, ut diximus, CLEMENTIA: ex qua nati ADELRERO, GUILIELMUS, HENRICUS, CONRADUS, & RODOLPHUS, Joanni Bertelio FOLMARUS Abbas I. *Münsteriensis*. Ex his ADELBERO Archidiaconus Metensis, cum GODEFRIDO *Bullonio* ad bellum sacrum profectus in obsidione *Antiochiæ* A. C. clō. lō. periiit. Henricus de *Luceleburg* nominatur in diplomate S. AGERICI *Viridunensis*, Anno clō. LXXXIX. dato. CONRADO defuncto GUILIELMUS filius, qui MACHTILDEM FREDERICI Sueviæ Ducis filiam duxerat, & GUILIELMO Patri CONRADUS II. in Comitatu *Luxenburgenfi* successit; uterque in *Münsteriensi* Cœnobia conditus. CONRADUS II. ex ELISABETHA, GODEFRIDI Comitis *Namurensis* filia, liberos reliquisse putatur, HENRICUM *Leodicensem* Episcopum, & GERTRUDEM CONRADI Comitis *Vadinontani* conjugem.

Bellis porro sævientibus inter CAROLUM V. Imp. & FRANCISCUM I. *Galliæ* Regem, *Münsteriense* cœnobia, a nostris hominibus, ne *Gallis* hostibus domicilium præberet, incendio absumtum est. Estque id temporis in sepulchro fundatoris inventa tabula plumbea, cujus hanc fuisse inscriptionem testatur *Gaspar Bruschi* in *Chronologia* Monasteriorum *Germaniæ*.

In nomine sanctæ & individuæ TRINITATIS, quiescit hic Comes CONRADUS. Hic cum inter sæculi principes fama probitatis esset celeberrimus, sepulchrum vitæ Principis adiit amore divino succensus, indeque rediens, divina vocante clementia, obiit peregrinus, sepultus in terra decenter, non sua: indeque anno dormitionis suæ secundo sublatus, anno quarto, ipso die annuæ migrationis suæ de sæculo, hic fuit repositus, præsentem conjugem suam CLEMENTIAM, per manus filiorum suorum, ADELBERONIS Primicerii Metensis; HENRICI Comitis, CONRADIQUE Comitis præsentem RODOLPHO Abbate, filio Comitis, quem ipse provisorem & ordinatorem hujus loci statuerat. Facta sunt hæc regnante, permissu DEI HENRICO Tyranno damnato, ac pie memoriæ GREGORIO Pontifice Romano. Obiit autem VI. Idus Augusti, Anno Dominicæ incarnationis millesimo octogesimo sexto.

Ceterum CAROLUS V. Imp. monachis *Münsteriensibus* Xenodochium pauperum, basilicæ S. JOANNIS *Baptistæ* contiguum, atque in ipsa urbe *Luceburgensi* situm, cœnobio novo excitando, postmodum donavit, quod hodie ædificiis ac disciplina monastica est illustre. Plura qui volet, JOANNEM *Bertelium*, in historia *Luceburgensi* consulat.

MONASTERIUM ETAL.

ETAL ob solitarium intra montosos anfractus locum, & miraculosam DEIPARÆ V. MARIÆ Imaginem religiosissimum pariter, & celebratissimum Monasterium, cujus origo ex Archivis ejusdem loci descripta, talis extitisse fertur. Imperator LUDOVICUS IV. cum propter nimias impensas, quas in *Italia* fecerat, ita ut ei jam necessarii sumtus pro reditu in *Germaniam* deficerent, admodum sollicitus esset, venienti quadam die ad sese Monacho, & spem facienti, illum ex his malis emerfurum, ea conditione, si postquam in *Germaniam* rediisset, Monasterium in loco suæ ditionis, quod dicitur *Amperang*, in honorem DEI & beatissimæ Virginis MARIÆ extrueret, fidem dedit, se illud sedulo executurum, & Cœnobium in prædicto loco sibi tunc ignoto conditurum. Quamobrem illico a quodam Regulo *Italia*, quem una cum ditione sua libertatis jure donavit, magnam pecuniæ vim accepit; ita ut oppignorata omnia redimere posset. In *Germaniam* itaque reversus, in *Partenkirchen* a quodam suo venatore Magistro, *Henrico Vend* nomine, exceptus est, ex quo de loco illo *Amperang* quæsivit; Cumque ille in vicinia jam esse diceret, eoque Imperatorem deduceret, jussit Imperator illic ligneam domunculam pro venatore ædificare, silvamque inibi, olim latronum receptaculum, extirpari, & ita Monasterium, quod promiserat, erigi in honorem B. MARIÆ Virginis, posuitque primum lapidem, simul quoque offerens effigiem B. MARIÆ Virginis ex alabastro factam, quam illi Monachus in *Italia* dederat, quæ usque hodie adhuc ibi ostenditur, in die S. *Vitalis* Martyris. Anno M. CCC. XXX. Instituitque Abbatiam S. BENEDICTI pro XX. Monachis, quorum XIV. Sacerdotes esse deberent. Primus Abbas ex Monasterio *Reichenbach* huc positus, nomine FRIDERICUS *Henrichreuter*, post cujus obitum Priorem in *Nidernaltaich*, nomine EBERHARDUM, Abbatem hujus loci fecit. Posuerat eodem loco tredecim Equites auratos emeritos; quorum unus Magister ac superior esset, una cum conjugibus eorum, ac aliquot viduis, quibus æque ac Sacerdotibus omnia ad vitæ sustentationem necessaria præberi ordinavit, atque hoc Cœnobium vocavit ETAL. Duravit hæc constitutio usque ad obitum Imperatoris; postea filii ipsius bona illa & redditus ad se rapiabant, ita ut oportuerit illos milites hinc alio migrare.

Porro LUDOVICUS Imperator dedit huic Monasterio Comitatum *Möringen*, cum omnibus attinentiis suis, Advocatiam in *Lauterpach*, in *Hademaringen*, XXIV. librarum *Monacensium*, comitatum in *Pitengau*, cum omnibus attinentiis, & cum Advocatia *Raitenbuech* & *Staingaden*, Advocatiam in *Habach*; ablata post per filios LUDOVICI & alienata. Anno M. CCC. XXXII. Imp. LUDOVICUS emit in ipso die S. VITI ab ULRICO de *Schöneck*, Episcopo *Augustensi*, Præposito, Decano, totoque Capitulo castrum ESCHENLOCH & forum MURNAU, cum omnibus attinentiis suis, cum Ecclesiis ESCHENLOCH, STAFFELSEE, HUGELFINGEN, quæ omnia huic Monasterio dedit, Anno M. CCC. LVIII.

Insuper Ecclesias LAUINGEN, GUNDELFINGEN, ambas MÖRINGEN, MENCHINGEN, EGLINGEN, ANDORF, STAFFELSEE, & ESCHENLOCH, diœcesis AUGUSTENSIS, incorporari, donari, nec non uniri procuravit, accedente consensu HENRICI Episcopi & Capituli AUGUSTANI, uti patet ex literis, datis Anno M. CCC. XLI. Eandem incorporationem postea confirmavit EUGENIUS IV. P. M. Anno M. C. D. XXXVI.

Ipsum vero Monasterium confirmatum est ab URBANO V. Pont. Max. sub Abbate CONRADO *Kunerspruckber*, qui hanc confirmationem ipse Roma reportavit, Anno M. CCC. LXIII. Non. Maji, Dominica post inventionem S. *Crucis*, præsentibus illustrissimis Principibus D. *Stephano*, Duce *Bavariæ*, Seniore, cum conjugue sua *Margaretha*, nec non filiis suis, *Stephano*, *Friderico* & *Johne*, cum conjugibus eorundem. Ecclesia hæc, quam prædicti Principes largis suis muneribus profecuti sunt, in honorem beatæ MARIÆ Virginis solenniter dedicata est a venerabili in CHRISTO D. PAULO, *Frisingensi* Episcopo, ad cujus Diœcesim pertinet, sub URBANO V. Pont. Max. & CAROLO IV. Interfuerunt præter suprædictas personas CONRADUS Abbas in *Tegernsee*, STEPHANUS Abbas in *Ebersperg*, CONRADUS *Kunersprucker*, Abbas in ETAL, ULRICUS Præpositus & Archidiaconus in *Raitenbuch*, CONRADUS Præpositus in *Pollingen*,
ULRI-

ULRICUS Præpositus in *Schefflern*, ULRICUS Præpositus in *Beulberg*, CONRADUS Præpositus in *Schlehdorff*, & quinque Canonici *Frisingenses*, &c. cum aliis.

Idem CONRADUS Abbas a BONIFACIO IX. P. M. impetravit facultatem, utendi mitra, baculo pastorali, sandaliis & aliis Pontificalibus insigniis, Anno M. CCC. XXCIX.

ABBATUM hujus loci series habetur in Metropoli *Salisburgenfi Hundii* per *Gewoldum* aucta.

MONASTERIUM AHUSIUM BRENTIANUM.

AHUSIUM (hodie corrupta voce, ANHUSIUM dictum, quo nomine aliud nostri Ordinis Cœnobium ad *Wernicum* amnem in *Rhiesa* fundatum est A. C. clō. LVIII. ab ERNESTO *Altentruhedingensi* Comite, ejusque fororio HARTMANNO, Barone de *Lodenburg*) in valle *Brentiana* amœnissimo *Sueviæ* tractu, ad amnem *Brentium*, qui ad *Regii Fontis* Cœnobium exoriens ob sapidorum piscium præstantiam inter cæteros hujus Regionis amnes facile primas tenet, & nunquam etiam gelidissima hyeme congelatur, atque non procul *Gundelfinga Danubio* miscetur. Situm est in Diœcesi *Augustana*, milliaria fere quatuor a potenti *Sueviæ* civitate *Ulma* distans, quinque vero a *Gamundia & Nordlinga*, a *Gienga*, uno *Lauinga* tribus.

Fundatum legitur circa A. C. clō. CXXV. in honorem S. MARTINI Episcopi, a MANEGOLDO Comite Palatino *Tubingensi*, ejusque filii WALTHERO (postmodum Episcopo *Augustano*) atque MANEGOLDO, ADALBERTO, & ULRICO, Comitibus. Inchoatum autem primo erat in pago LANGENAW, qui duobus milliariis ab *Ulma* distat, & ejusdem Magistratui hodie paret, duo Tempa, longe inter se distantia, intra se habens. Hujus Pagi Parochia decimisque Fundatores primum Abbatem munifice donarunt. Translatum vero est a primi Fundatoris MANEGOLDI filiis, auctoritate potissimum WALTHERI jam Episcopi *Augustani* in vallem *Brentianam*; quod major ibi lignorum & aquæ copia, ubertasque esset: imo (ut ipse in litteris foundationis testatur) majoris quietis & a populorum concursu securitatis gratia.

Eam translationem EUGENIUS III. approbavit A. C. clō. CXLIX. III. Kal. Febr. Foundationem HONORIUS II. A. C. clō. CXXV. V. Kal. Decembr. & INNOCENTIUS II. confirmarunt.

INNOCENTII Successor CÆLESTINUS itidem II. Privilegium dedit A. C. M. C. XLIII. VI. Kal. Dec.

GREGORIUS IX. Papa sub protectionem suam suscipit Monasterii AHUSEN bona, specialiter autem Ecclesiam in *Nauu*. A. C. M. CC. XXXIV. XVIII. Martii. Omnia ista Privilegia cum literis Fundatoris extant in libro de Monasteriis *Wirtembergiæ* impresso *Tubingæ* A. C. M. lō. CXXXVI.

Monasterii Privilegia postea confirmarunt GREGORIUS X. datis litteris *Lugduni* X. Cal. Nov. Pont. Anno III. & MARTINUS V. *Constantiæ* XVI. Cal. Febr. Pont. Anno I. Idem incorporavit Monasterio Parochiam in *Gussenstadt* Non. Maji, Pontificatus Anno IV. Porro anno clō. CC. XXXI. a SIBOTHONE Episcopo *Augustano* collata est Parochialis Ecclesia *Heldefingensis* cum omnibus Decimis, redditibus, & pertinentiis; ne Cœnobium tunc ad extremam inopiam redactum interiret. Eam donationem GREGORIUS IX. confirmavit *Perusii* V. Cal. Octob. Pontif. anno VIII. Idem Pontifex literis datis *Laterani* VII. Idus Julii. Pontificatus anno XV. mandavit Præpositis in *Herbertingen & Stainbain*, ut controversiam exortam de confinibus inter Abbatem *Abusanum* & Abbatem de *Canberg* & Comites *Helffensteinios* componerent. Rursum alia gliscente diffensione inter Comites *Helffensteinios* ULRICOS patrem & filium & Abbatem *Abusanum* GREGORIUS X. literis datis *Lugduni* X. Kal. Nov. Pont. an. III. Abbati *Haidenbeimensi* mandat, ut pacem concordiamque inter eos reformaret. Mandavit idem ut Monasterio bona varie ablata restituantur. A. C. clō. CC. LXXXII. N. *Apæ* Comes de *Vaimingen* hortum & pratum in *Gundelfingen* legavit Abbati HARTMANNO. Cum postmodum nescio qua de causa controversia inter Abbatem & Conventum exorta latius pullulare videretur, & quærelæ *Romam* usque delatæ fuissent, HONORIUS IV. P. M. Abbatibus in *Lorch & Blaubeyrn* literis datis *Tibure* VIII. Id. Julii Pontif. anno I. id est. M. CC. LXXXVI. demandavit, ut eam componerent.

Deinde A. C. M. CCXCI. *Sifridus Morhardus*, ejusque uxor *Wiba*, duobus agri jugeribus donaverunt Abbatem WALTHERUM, fitis in *Lenchenbüfel* in *Nauve*. Eodem anno NICOLAUS IV. indulgit ut tempore interdicti Missæ celebrari possint in dicto Monasterio. Datum *Romæ* apud S. MARIAM Majorem XII. Cal. April. Pontif. anno III. Idem mandavit Abbati *Blauburensi*, ut procuraret bona Monasterii *Abusani* variis

Script. Rerum Monast. Tomus II.

G

cafi.

casibus abalienata redimi &c. Quod Idem decreverunt posteris annis JOANNES XXII. *Avenione* datis literis pridie Nonas Martii Pontif. anno X. mandans Abbati *Blauburensi* ut oppignerationem bonorum Monasterii *Abusani* annihilaret: & BENEDICTUS XII. qui dato diplomate itidem *Avenione* VIII. Idus Julii, anno II. Pontif. rescripsit ad Abbatem *Kambergensen*, ut omnibus modis procuraret reductionem bonorum oppigneratorum ad Monasterium *Abusanum*.

A. C. clō. CCC. XI. VI. Nonas Julii. *Ludovicus* Comes de *Oetingen* jus præbendæ alicujus in *Döttingen* & *Heuchlingen* cum *Huba* adjuncta dono dedit Abbati *Abusano*. Eodem anno confirmata est hæc donatio a FRIDERICO Episcopo *Augustano* XVII. Decemb. *Augustæ* Sequenti anno clō. CCC. XII. VI. Kal. Maji idem Episcopus licentiam dedit Abbati *Abusano*, ut aliquis *Conventualium* vices *Parochi* in *Döttingen* subire possit, & reditus *Parochiæ* in usus Monasterii convertat & transferat, quo melius sustentari possint. A. C. clō. CCC. XX. X. Nov. FRIDERICUS Abbas & *Conventus* in *Lorch* vendiderunt Abbati & *Conventui* *Abusano*, omnia sua jura, decimas, redditus, hubas, molendinum, piscinam, jus Patronatus *Parochiæ* cum omnibus suis pertinentiis in *Bolheim* pro CD. libris *Hallensibus*. Ab eodem Abbate consecutus est CONRADUS Abbas *Abusanus* jus Patronatus in vicina villa *Döttingen*; quo item anno (nempe clō. CCC. XXVII. XII. Martii) permutatio facta est bonorum in *Döttingen* & *Alchdorff* inter Monasteria *Lorch* & *Abusen*.

Posthæc A. C. clō. CCC. XXXI. XII. Idus Martii, FRIDERICUS Episcopus *Augustanus*, dedit das *Gartengelt* in *Nauve*, & redituum villæ, genannt der *Münchhoff* in *Stainhaim*, in villa *Erstetten*. *Ulricus Nagengast* vendidit Abbati *Abusano* pratum ad *Brentian* & agellum in *Hauslaig* pro tribus libris *Hallensibus* XI. Junii A. C. clō. CCC. XXXVI. *Conradus Schnapper* legavit eidem Monasterio sua bona in *Nauve*, *Althaim* & *Bertblingen* XVII. Augusti A. C. L. CCC. XXXVI. CAROLUS IV. Capellam S. CRUCIS in *Ulmensi* civitate & foro vinario sitam: cum omnibus pertinentiis dedit Abbati *Abusano* A. C. M. CCC. LIII. XI. Cal. Octobr. consentientibus Electoribus Imperii, e quibus speciales litteras dederunt eodem anno XXV. Novembr. *Moguntinus*, *Colonienfis*, ac *Rupertus C. Palatinus Rheni* Elector. Eandem donationem postea confirmavit RUPERTUS *Rom. Imp.* A. C. clō. CD. I.

ANSELMUS Episcopus *Augustanus* (qui præesse cœpit A. C. M. CD. XI.) ad Capellam S. NICOLAI extra muros Monasterii sitam XL. dies *Indulgentiarum* dedit. FRANCISCUS & MARCUS Cardinales C. dies *Indulgentiarum* contulerunt. Festum *Dedicationis* ejusdem Capellæ de festo omnium SS. in commodius tempus, nempe in fer. III. post Dom. *Misericordiæ Domini*, translatum est A. C. M. CD. IV. Demum A. C. M. CD. LXXI. XVIII. Cal. Octobr. Decimæ in *Falckenstain*, *Rödern*, *Rottfelden*, *Jungbolz*, *Berg*, *Mysenbrunn*, *Sysenbrunn* Monasterio *Abusano* incorporatæ sunt, FRANCISCO Cardinale S. EUSTACHII *Ratisbonæ residente* eandem in corporationem confirmante. Circa hæc tempora in eodem Monasterio floruit vir doctus LEONARDUS Monachus, qui carmine celebravit laudes HENRICI Fabri Abbatis *Blauburensis*, A. C. M. CD. XC.

Cœnobii res valde tenues & afflictæ erant ab anno M. CD. XLVIII. usque ad M. D. quippe combusti, Civitatibus Imperii, & Nobilitate bellum inter se gerentibus. Quod tamen magna ex parte a cineribus præclare instauravit JACOBUS Abbas. Ejus quoque Successor JOANNES Cœnobii rem augens, idem variis substructionibus exornavit. Iterum gravissima damna perpeffum est in seditione rusticorum A. C. M. lō. XXV. donec decennio post religione ab ULRICO *Wirtembergensium* Duce mutata ejectis Abbate & Monachis, (qui etiam omni suo juri quod habebant ad Monasterium, in scriptis renunciare compulsi sunt) penitus desolaretur, usque ad A. C. M. lō. XLVIII. quo ONUPHRIUS *Schaduzius* (hujus primum loci professor, sed postmodum A. C. M. lō. XXXVI. quod Fidem Catholicam, & professionem monasticam deferere nollet, ejectus: *Augustæ Vindel.* in Monasterio SS. UDALRICI & AFRÆ stabilitatem promittens) mense Januario Abbas constitutus est. Verum A. C. M. DLVIII. eodem mortuo, & *Lutheranismo* iterum introducto Pseudo-abbates uxorati extitere, usque ad A. C. M. DC. XXX. quo edicto Cæs. FERDINANDI II. Monasterium V. Septemb. restitutum est, electo in Abbatem CAROLO *Stengelio* prædicti Monasterii SS. UDALRICI & AFRÆ professo & Oeconomo, XVI. Decembr. atque XXIX. Ejusdem mensis die, qui erat Dominica infra octavam Nativitatis CRISTI, *Dilingæ* in Templo Academico PP. Societatis JESU, solenniter consecrato a Reverendissimo & Illustrissimo Principe ac Domino D. HENRICO Episcopo *Augustano*; assistentibus eidem Reverendissimo D. GEORGIO Episcopo *Philadelphienfe*, & Suffraganeo *Eystettense*, & D. SILVANO Abbate in *Fultenbach*. Qui deinde in bello *Germanico* sub persecutione *Suecica* exul factus XXVI. Februarii M. lō. CXXXII. tribus mensibus & tribus hebdomadibus *Schwazii* in *Tirol* delituit: inde *Salisburgenfi* ad D. PETRI, æque tanto tempore commoratus est. Denique in *Austria* superiore & celeberrimo *Chremphanensi* Monasterio per duos integros annos

annos & semestre tempus valde honorifice & liberaliter habitus, A. C. M. Is. C. XXXV. XIV. Augusti rediit ad Monasterium, quod omnino fere desolatum invenit: ita ut nulla penitus integra janua, ne porta Monasterii quidem infracta permanserit, nullæ fenestræ aut ferræ, ut de supellectile taceam, quæ penitus nulla nec sacra nec profana remansit. Nihilominus in maxima rerum omnium penuria, pro viribus loca magis necessaria instaurare, divina officia conventualiter quotidie celebrare non cessat: donec aliquando DEO largiente majora opera moliri liceat.

CATALOGUS
ABBATUM AHUSII BRENTIANI.

Numerus.	Nomina.	Anni Elect	Anni regim.	Obitus	
				Anni.	Dies.
1	Sigefridus.	1143			
2	Udalricus.	1181			
3	Degenhardus.	1231			
4	Hartmannus.	1282			
5	Waltherus.	1291			
6	Conradus.	1305			
7	Henricus de Werdæ.	1336			
8	Henricus de Gadelbach.	1353			
9	Georgius de Sundtheim.	1373			
10	Jacobus I.	1390			
11	Nicolaus.	1410		1446	
12	Georgius II, de Sundtheim.	1450			
13	Martinus.	1468		1487	2. Junii.
14	Ulricus II.	1474			
15	Jacobus Pfeffer.	1478	23	1501	23. Aprilis.
16	Joannes Weidenkranz.	1501	16	1517	
17	Joannes Mannius II.	1517	5	1522	25. Aprilis.
18	Joannes Agricola III, Vacavit XII. Annis.	1522	14		
19	Onophrius Schaduz.	1548	10	1558	11. Septemb.

Posthæc caruit Monasterium legitimis pastoribus, subintroductis Luteranis Pseudo-Abbatibus uxoratis; donec edicto Cesaris FERDINANDI II. Catholicis restitueretur.

20 | Carolus Stengelius. | 1630 | | |

INDEX MONASTERIORUM.
AUSTRIÆ.

1. CHREMIPHANIUM.	An. 777.
2. MELLICUM.	1028.
3. GOTTWICUM.	1072.
4. GARSTEN.	1082.
5. SEYDENSTETEN.	1107.
6. GLUNIK.	1123.

LAMBACENSE & MANSEENSE extant in prima parte.

IN GERMANIA.

SUPERIORE & INFERIORE.

I. S. PETRI ERPHORDIÆ.	707
II. SELIGENSTADIUM.	826.
III. S. PANTALEONIS COLONIÆ.	865.
IV. BANTHUM.	1071.
V. MINSTER LUXEMBURGI.	1083.
VI. ETAL.	1330.
VII. AHUSIUM BRENTIANUM.	1125.

M.
An. 777.
1028.
1072.
1082.
1107.
115.
1797.
806.
865.
1071.
108.
13.
15.

TOMI II. PARS II.
COMPENDIUM
HISTORIÆ
ET
DONATIONUM
REICHENBACENSIS MONASTERII
ORD. S. BENEDICTI
IN CONFINIBUS SYLVÆ HERCINIÆ ET MODERNI
DUCATUS WÜRTEMBERGICI,
EX CHARTULARIO WIBLINGANO ERUTÆ.
COMMUNICATUM
AB
A. R. ET CLARISSIMO
DOMINO P. MARTINO MACK,
ORDINIS S. BENEDICTI CELEBERRIMI ANT. AUST. MONASTERII
WIBLINGENSIS BIBLIOTHECARIO.

TOMI II. PARS II.

COMPENDIUM

HISTORIAE

ET

DONATIONUM

REICHENBACHENSIS MONASTERII

ORD. S. BENEDICTI

IN CONFINIBUS SYLVAE HERCYNICAE ET MODERNI

DUCATUS WERTEMBERGICI

EX CHARTULARIIS WIRLINGANO ERUITA

COMMUNICATUM

A. R. ET CLARISSIMO

DOMINO P. MARTINO MACK,

ORDINIS S. BENEDICTI GELBERGII ANT. AUST. MONASTERII

WIRLINGENSIS BIBLIOTHECARIO.

P R Æ F A T I O.

isi pluribus, iisque suo tempore, & ex parte etiamnum celeberrimis Ordinis Benedictini Monasteriis San-Udalricano Augustæ Vindelico- rum, Hirsaugiensi, Blauburano, Laureacensi sive Lorcbensi, Elchin- gano, Ossiacensi, Sancti Lamberti, Sancti Pauli, Viennensi Scoto- rum, Villingano, Reichenbacensi, Alberpacensi, Anbusano, & Echenbrunnensi diversis temporibus Wiblinga quondam Abbates, Administratores, Su- periores alios, & Reformatores, ac veluti Missionarios pro restauranda, aut sarta te- ctaque conservanda Regulari & Monastica disciplina submiserit; Nullum tamen eorum Wiblingam propius spectare unquam mihi visum est, quam Reichenbacense illud in Du- catu moderno Würtembergico situm, cui Administratorem Cesareum, & Superiores ali- quot dedit, cujusque paucula adhuc notitiæ supersunt, & fere solæ Donationum a fide- libus factarum copiæ, chartis originariis (quas vocant) a modernis possessoribus, ut conjicere licet, Ordini Benedictino subductis.

Ne etiam paucula illæ notitiæ prorsus interirent, prudens Abbatis nostri Bene- dicti Rauch, ejusque ut in Prioratu Reichenbacensi, ita & in Abbacia Wiblingana Successoris Ernesti Fabri sagacitas effecit, qua Donationum & Litterarum insigniorum copias saltem caute conservarunt. Dubitare siquidem non poterant, si, quod metus mali præfagus dudum denunciabat, expelli se Reichenbaco seu Suecorum, seu Ducum Wür- tembergicorum violentia, seu denique ex pacis aliquando sancienda legibus contingeret, chartas potiores & originarias, quas ne quidem principis administrationis suæ omnes receperant, extradendas, & ab invitis fore extorquendas.

Has vero Donationum copias aut verius earum compendia, & pauculas alias no- titias, ut ab interitu & oblivione vindicarem, cum Virorum istorum exemplum, tum illud etiam impulit, quod pleraque, quæ Reichenbacensis Monasterii fata spectant, & quorum partem penes me esse intelligebam, necdum publici juris, minime in unum omnia collecta esse cernerem, quæ vero a P. Meinrado Heuchlinger, quondam Monasterii Wiblingani Priore in Templo Honoris, quod ediderat, super eo Monasterio conscripta sunt, esse aliquanto brevius perstricta.

Præterea Foundationum, Donationumque huic, alterive Ecclesiæ factarum chartæ tanti quandoque ad eruditionem historicam; & maxime genealogicam momenti sunt, ut earum defectu vix unquam illustrium Familiarum seriem generationem detegere, minus historicas Gentium, Regnorum, Ecclesiarum, earumque Antistitum narrationes inof- fenso pede decurrere liceat. Hinc nemo non laudabit Hundii, Guilimanni, Eccardi, Peziorum, Meichelböckii, Henschenii, Papebrochii, Hergotti, Tschudii, Mabillonii, D'Acherii, Mezgeri, Goldasti, Hanzizii, & aliorum industrias, & solers studium, quo Diplomata, Donationes, & reliquas chartas cum ipsi pro suo usu excussere, tum

posteris incredibili Rei Litterariæ commodo reliquere, ex quibus deinceps præcipuarum Familiarum generationes, Regnorum, Provinciarum, & Ecclesiarum origines & historia illustratæ fuerunt. Ego certe, quem alia præsidia ad juvandam Rem Litterariam fere deficiunt, committere nolui, ut in eo, in quo possem, meo desiderio æque, ac aliorum votis, qualicumque Reichenbacensis Monasterii descriptione, & Donationum eo pertinentium communicatione non velificarer.

Quod si inde commodi nihil in Rempublicam Litterariam proficisceretur, at Ordinis saltem Benedictini universim interesse judicari, Virorum illorum, qui tanta suis quondam Reichenbaci sodalibus pro Dei honore elargiti sunt, gratam semper habere memoriam, quæ ne prorsus excideret, chartas Donationum, eorum nomina ubique præferentes, aut harum saltem compendia, qualia in Chartophylacio Wiblingano deprehendimus, Lectoribus constituimus offerre. Antequam vero id præstaretur, e re nostra fore videbatur, brevem Reichenbacensis Prioratus (neque enim ad Abbatia dignitatem unquam evectum fuit) a sui fundatione historiam per summa duntaxat capita ex iis ipsis, quæ tum ex Trithemio, tum ex Francisco Petro Can. Reg. in Wettenhausen, atque ex nostro Templo Honoris, & chartaceis hinc inde fragmentis colligere licuit, per-textere, ut cujus Monasterii Litteræ, & Donationes illæ olim fuissent, velut in vestibulo posset constare.

BREVIS
REICHENBACI HISTORIA.

CAPUT I.

Nomen, Situs, & Fundatio Reichenbacensis Monasterii.

Reichenbacum, majoribus Richenbach dictum: a rivulo quodam præterlabente, quem Murga deinceps cum nomine absorbet, ut apud Crusium est Annal. Suev. Parte II. Lib. VIII. Cap. V. ad annum MLXXXIII. ante nigram sylvam situm est, in confinibus videlicet moderni Ducatus Württembergici, & a tempore conditæ ibi Ecclesiæ & Monasterii in honore S. Gregorii Papæ, etiam Cella S. Gregorii appellari cœpit. Annum fundati Monasterii certum tenemus, octogesimum scilicet tertium supra millesimum, ad quem Trithemius originem hujus Cellæ seu Prioratus refert, licet aliqua prædia ad eundem locum, in spem, ut videtur, futuræ foundationis jam anno MLXXX. pervenerint. De hac fundatione Trithemius in Chronico Hirsaugiensi Tomo I. pag. 255. hæc scribit: „MLXXXIII. Anno Sancti Wilhelmi „Abbatis XIV. Indictione Romanorum VI. positum est fundamentum Ecclesiæ Prioratus „in Reichenbach per ipsum Sanctum Patrem, & laborantibus fideliter fratribus, ac suffragia eleemosynarum ministrantibus devote Fidelibus, totum opus Oratorii triennio consummatum est, cujus foundationis seriem Divus Pater ipse tali modo descripsit: In „nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. Ego Wilhelmus nullis meis meritis, sed sola „Dei misericordia Hirsaugiensis Cœnobii Abbas notum esse desidero omnibus tam futuris, quam præsentibus, quod quidam ingenuus Senior, Bern nomine, prædiolum suum „in nigra sylva situm, qui locus ibidem a rivo, qui Murgam influit, Richenbach vocatur, sancto Aurelio Hirsaugiæ in præsentia idoneorum testium in æternam hæreditatem tradidit, id unice postulans, ut ibidem Monasterium construere satagerem. Accep- „pto igitur communi, concordique Seniorum nostrorum consilio, misimus fratres nostros Monachos tres, & Laicales quinque in idem prædiolum nemore densissimo hispidum, quatenus sylva eruta, locoque purgato construerent Monasterium beato Gregorio. Anno itaque Incarnationis Dominicæ MLXXXII. Indictione V. circiter Idus „Maji, cum venissent iidem Fratres in prædictum locum, haud paucis diebus pro tugurio fruebantur nuda abiecte. Horum autem unus vocabatur Ernestus, vir probus & „Curialis, (a) qui jam pridem se, suaque omnia nostræ dederat obedientiæ, quem cum suis omnibus eidem loco in adiutorium concessimus. Extitit ergo idem Ernestus loco „& Fratribus Provisor, & quasi Pater secundus, qui ad extirpandam sylvam, ad purgandum locum, ad ædificandum Monasterium, ad construendas officinas, maxime suas, ipse expensas dedit, & undequaque competenter acquisivit. Ejus ergo, parentumque „ipsius, sicut & meam, meorumque memoriam ibidem celebrem haberi dignum judicavi, litterisque firmavi. Acta sunt hæc anno præscripto. „ Hactenus apud Trithemium.

Copia Manuscripta Litterarum modo recitarum, quæ saltem ad finem sæculi XVI. pertinere videtur, post illa verba: *Dignum judicavi*, subjungit, *libensque firmavi*. *Sanè positum est fundamentum Ecclesiæ* (a quo annus fundati Monasterii desumendus est) *anno sequenti, & infra tres annos consummata est.* (b)

(a) Vox *Curialis* Ernesto tributa nobilem saltem ex officio significat. Ernestum hunc, sive Ernustum, qui etiam Monachum induit ante Reichenbaci fundationem, Ma- billonius Annal. Benedictin. Tomo V. Lib. LXVI. Cap. LV. primum Monasterii istius Priorem assignat.

(b) Repertorium Documentorum Reichenbacensium quondam extantium lingua vernacula sæculo XVI. conscriptum, cum ad finem illius sæculi non pertingat, fundationem
Script, Rerum Monast. Tomus II. I tionem

tionem Monasterii ad annum MLXXX. rotundo scilicet numero reponit, et fundatorem appellat Liberum Baronem de Sichburg & Haigerloch &c. Ejus autem conjugem itidem ex Liberis Baronibus de Kirnberg ortum duxisse asserit, sed quæ mortua sit *ἀπαις*, & absque liberis. Fratrem equidem habuisse memoratur Berno fundator iste, sed cujus nomen non nisi in margine exprimitur per verba: *Lat Arnoldt gebaißen*, quique ob infidelitatem erga fratrem meruerit, ut nullam ejus aut Successorum ipsius rationem Fundator haberet. Eadem fere ex Instrumento Germanico Registraturæ Badensis refert Crusius Annal. Suevic. Parte II. Lib. VIII. ad annum MLXXXIII. ubi una testes legimus prædictæ foundationis Albertum, & Hartprechtum fratres Barones de Zimmeren, Berchtoldum Stauffenbergium ad Rhenum Equitem auratum, & Melchiorem de Appenweiler: Geroldum, ejusque anonymum fratrem de Sterzingen, aliosque viros nobiles. Ipse fundator in Reichenbacensi suo Asceterio vitam transegisse fertur ut *Conversus*, quæ vox in Lexico Ordinis Fratrum Regulæ Benedictinæ per vota solemnia adstrictum quidem, at laicum nullis sacris Ordinibus initiatum sonat, quales antehac inter Benedictinos plurimi etiam Natalium splendore illustres extiterunt, cum non omnes ad Sacerdotium promoverentur.

CAPUT II.

Priores Reichenbaci omnes aut ex Hirsaugia assumendi, aut certe ab Abbate Hirsaugiensi instituendi: Dedicatio Ecclesiæ, ejusque Dotatio.

Joannes Trithemius supra laudatus Chronic. Hirsaug. Tomo I. pag. 283. ad annum MLXXXVII. cum de S. Theogero, sive Theotgero Monacho primum Hirsaugiensi, post Abbate S. Georgii in Hercynia sylva, & ad extremum Metensium Episcopo ageret, Virum Sanctissimum ante adeptum Presbyterii gradum (post Ernestum videlicet) Reichenbacensi Prioratui præfectum fuisse disertis verbis scribit: „Quem (Trithemium audis) Divus Pater Wilhelmus adhuc Diaconum Priorem Cellæ S. Georgii (lege Gregorii) in Reichenbach constituit, & ejus prudentiæ utriusque status regimen commisit, qui verbo simul & exemplo bonorum se operum sectatorem in omnibus semper exhibuit, & a tramite regularis observantiæ, quam a sancto Præceptore acceptum, in nullo unquam declinavit. Qui dum aliquanto tempore injuncto sibi fungeretur officio, volens illum Sanctus Abbas arctius ministerio vincere Divino, Presbyterum fecit ordinari, quem dignis etiam multis credidit digniorem. „ Hæc Trithemius.

Fuisse vero Priores Reichenbaci semper ex Hirsaugia adscitos, aut saltem ab ejus loci Abbate institutos, & Crusius, & modo laudatus Trithemius edicunt. Verba Crusii loco supra allegato hæc sunt: „Institutus autem in hoc Monasterio Prioratus Benedictini Ordinis Constantiensis Diœceseos est, isque a tempore foundationis in consecuta tempora Hirsaugiensi Abbati immediate (velut Colonia Romanorum quondam) plenoque jure subjectus, ita, ut ipsi potestas fuerit data instituendi ac destituendi Priorem ejus loci, Monachosque consecrandi. „ Quæ verba fere Trithemio debentur Chron. Hirf. Tomo I. pag. 256. scribenti: „Et notandum, quod Prioratus dicti Monasterii S. Gregorii in Reichenbach a prima foundationis die usque in præsentem (scribebat Abbas iste circa annum MDX.) Abbati Cænobii Hirsaugiensis est sine medio subjectus, ad ipsumque pertinet pleno jure ac dominio libertas instituendi, ac destituendi Priorem ipsius loci totiens, quotiens judicaverit vel utile, vel opportunum. „ Cæterum Anno MLXXXV. (ut cum fragmento Donationum Reichenbacensium, quod penes me est, loquar) Indiçtione VIII. Decimo Kalendas Octobris dedicata est Ecclesia a venerabili Gebhardo Constantiensis Ecclesiæ Episcopo, qui tunc temporis in partibus Theutonicis Legatus Apostolicus (a) extitit, ad laudem & gloriam sanctæ & individuae Trinitatis, & beatæ genitricis Dei Mariæ, & in honore eorum, quorum Reliquiæ & nomina habentur in ea, sed præcipue beati Gregorii Papæ & Confessoris, contradens ei omnem decimationem circumjacentis villæ jure perpetuo. Ea die suprædictus Ernest dotavit eandem Ecclesiam suo allodio, quod situm est in villa nomine Gyfenheim, alio quoque in villa Gamertieheim (b) sito. „ Post aliqua demum interjecta, quæ huc non admodum facere videntur, fragmentum ita pergit: „ Ipsa die Dedicatio- nis Ecclesiæ Wern Miles de Hopfowa auxit dotem Ecclesiæ, donando partem suam in - a cella versus Septentrionem monte, cujus medietatem ipse cum sorore sua patrio jure possidens, ea videlicet parte, ubi fons irriguus dulces emanat aquas, suam, ut diximus, partem Sancto tribuit Gregorio. Auxit præter hæc dotem Ecclesiæ in loco, „quem

„quem describi non incongruum videtur. Est sylva ex utraque parte Murgæ sita, & usque ad verticem utrorumque montium extensa, quæ a meridiana plagæ in rivolo (rivulo) qui Holzbach dicitur, terminatur. Unde ex utraque parte præfati fluminis deorsum usque in Sulzbach protenditur; Illic distenditur usque in summam utrorumque montium, sinistrorsum tamen aliquantisper excrescit. Habet quoque in se stagnum, ex quo defluit Sebach, qui totum decursum suum in eodem complectitur prædio. Infra hanc sylvam in Murga continetur septum majorum piscium captioni aptum; Horum omnium medietate Ecclesiæ ipse dotavit &c. Maritus vero sororis ejusdem, Volcmar nomine, reliquam medietatem jam pridem beato Gregorio firma traditione donaverat &c. Eodem Ecclesiæ die Dedicationis Beatrix nobilis, & proba Matrona adauxit dotem donando viculum nomine Vilmödebach (in margine legitur *Winemannessta*) ædificiis tunc temporis destructum; Est ad XII. mansos (c) computatum. Hæc ex vetusto nostro fragmento; At cum ex Trithemio, tum ex volumine Donatorum id ulterius monendum duximus, Fratres in Reichenbach iterato, maxime Concilii Basileensis tempore, laborasse, ut se vel ab Hirsaugiæ obedientia subducerent, vel ex seipsis sibi deligerent Priorem, at Hirsaugiensium Antistitum, jura sua strenue semper defendentium vigilantia & ipsorum conatus fuisse irritos, & novis decretis hanc eorum ab Hirsaugia dependentiam fuisse stabilitam.

(a) Gebhardus Constantiensis Episcopus ejus nominis tertius ex Ducibus Zaringensibus primum in Hirsaugia Monachum Benedictinum induisse a Merckio, Bruschio, Trithemio, & aliis perhibetur, quorum posterior Chron. Hirs. Tomo I. ad annum MLXXXIII. pag. 266. eum non modo Hirsaugiense Monasterium a S. Wilhelmo Abbate tertio constructum, sed & Cellam S. Gregorii, quæ dicitur Reichenbach, autoritate & præcepto Urbani II. (forte Victoris III. qui ad annum MLXXXVII. superstes fuit) consecrasset scribit, cum Hirsaugia alias Spirensis Diæcesis esset. At Gebhardum eo tempore *in partibus Theutonicis Legatum Apostolicum extitisse*, quod fragmentum nostrum refert, nullibi me legere memini.

(b) Ernestum illum, quo de etiam supra, in sæculo Nobilem oppido fuisse opulentum, evincunt sequentia, quæ in fragmento nostro pag. 1. leguntur: „Hæc sunt, quæ Ernest, & filius sororis ejus Folradus Ernst possederant in villa Ysenheim & Geisenheim juxta Mogunciam prædia satis bona habuit, & aliud juxta Wornatiam, in villa Heymertsheim non minus utile. Ipsum vero prædium in Heimertesheim dedit cuidam Wormaciensi civi Cononi nomine legitimum concambium pro alio prædio in Ditzingen, illud autem in Ysenheim & Gysenheim pro aliis duobus in Sulzowa, & in Immenowa cuidam Engelboldo libero homini de Elifapha tradidit. Hæc tria prædia de illis tribus, Ernest videlicet, Folrado, & Ernest acquisita sunt; In Gamertingen emit quoddam prædium XXX. marcis, quod Sigebotoni de Röggesingen dedit, pro tribus hobis in Gotelbungen, & una in Endingen. Sunt & alia prædia, quæ per se, & alios Dei Fideles huic Ecclesiæ conquirit, quæ postea plenius enarrare disposuimus. Hactenus fragmentum nostrum de Ernesto, quem vitam Monasticam amplexum fuisse, & primum omnium Reichenbaci Prioris munus obiisse jam diximus.

(c) *Mansus, mansum*, voces barbaræ, ut vult Sirmondus, fundum cum certo agri modo, vel ut Bignonius, villulam unius coloni habitationi propriam, vel denique ut censet Cæfarius Prumiensis apud Du Cangium in Glossario mediæ & infimæ Latinitatis, Villam, aut locum familiæ significant; Ab aliquibus confunditur cum *boba* vel *huba*, ab aliis in eo distinguitur, quod mansus ex aliquot hobis veluti conflatur, & hi hobam, seu hubam terram arabilem incertorum tamen jugerum, vel etiam quanta a duobus bobus per diem arari potest, esse existimant. Consule laudatum Du Cangium, Vadianum, & alios.

CAPUT III.

Priorum aliquot Reichenbacensis Monasterii, quot in præsentiarum detegere licuit, chronologia, & nomina.

Aliqua, non omnia tamen, ex residuis documentorum copiis aut Repertoriis nobis supersunt nomina eorum, qui sub Hirsaugiensibus Abbatibus usque ad Monasterii utriusque ab Ordine avulsionem & violentam Würtembergicorum invasionem Prioratui Reichenbacensi præfuerunt. Tantum abest, ut continuam eorum seriem Le-

storibus promittere audeamus. Ne vero confuso eos ordine exhibeamus, chronologiam, qualem ex Donationum, Permutationum, aliisque chartis eruere licuit, sequimur. Itaque

Anno MLXXXIII. primum sub S. Wilhelmo Hirfaugensium Abbate quasi secundum Patrem loco præfuisse, eumque in Spiritualibus æque ac Oeconomicis auxisse Ernestum sive Ernustum, Mabillonius putat, nos vero ægre assentimur, refragantibus Donationibus.

Anno MLXXXVIII. ex supposito eum secutus est Sanctus Theogerus, quem Trithemius adhuc Diaconum a S. Wilhelmo Abbate Reichenbaco præfectum fuisse scribit: Cum ergo Wilhelmus anno MCXI. præsentem meliore vita commutaverit, & Theogerum nonnisi aliquanto jam tempore Prioratus officio functum Sacerdotio inaugurari voluerit, consequens videtur Theogerum nec ferius nec citius Reichenbaco præfuisse. Assumptus est deinceps Sanctus iste Theogerus sive Theotgerus ad Abbatiam S. Georgii in nigra sylva, deinceps Villingam translata, & demum ad Metensis Ecclesiæ Pontificatum, quem tamen inobedientia Civium Imperatori adversus Summum Pontificem adhærentium recipere detrectavit. Ordinatio ejus, seu Consecratio in Episcopum Corbejæ in Saxonia peracta est a Conone Cardinale Prænestino, deducuntibus consecrandum Episcopum Magdeburgensi & Salzburgenfi Archiepiscopis. Theotgeri meminit Mabillonius Annal. Bened. Tomo V. Lib. LXVII. Cap. CXIV. Deinceps vero usque ad annum

MCXV. Priorem Reichenbaci nullum novimus, cum eo duntaxat anno in Donationibus occurrat Trudewinus, nisi hunc Sancto Theogero sine medio successisse putemus. At ab eo Priore usque ad annum

MCCLXXX. ingens indubie lacuna aut hiatus, nisi quod eodem sæculo ex fragmento nostro Manegoldum quemdam, at sine Consule, sine anno Prioris munus obiisse discamus. Ad eum vero, quem diximus octogesimum hujus sæculi annum Priorem quemdam cum initiali nominis littera C. legimus, quem alium non fuisse putamus a Conrado, qui ad annum octogesimum secundum, nonagesimum primum, & trecentessimum septimum recurrit. Rursum

Anno MCCCXIV. reperitur Priorem Reichenbaci egisse Luitfridus, aut Liutfridus, quem, uti & præcedentem, Donationes laudant.

Anno MCCCXXXVIII. invenimus Marquardum ab Ehingen Volumine II. Chartarum Reichenbacensium, qui vel citius ejus loci Prioratum adiit, vel diu non tenuit, cum

Anno MCCCXXXIX. in Volumine I. Chartarum mox laudatarum alius jam Prior deprehendatur Reubotus, vel Reuboto nomine, de quo deinceps nihil amplius compareret. At ad annum

MCCCXLIII. & MCCCXLVIII. in utroque Volumine legitur Volmarus Reichenbacensis Asceterii Priorem egisse.

Anno MCCCLX. semel, nec sæpius occurrit, Gottfridum de Stamheim Monasterii præfecturam gessisse. Quamdiu præfuerit, in compertum, hoc certum est,

Anno MCCCLXX. septuagesimo quarto, & quinto, Henricum Guldin aut Gulden Prioris officium gessisse, idque ex Donationibus æque ac Volumine I. Chartarum constat. Nisi vero admodum diu in Prioratu egerit, jam iterum hiatum offendimus, cum non nisi

Anno MCCCXIV. in Donationibus alius Prior Nicolaus nomine occurrat. Anus aditi, & dimissi Prioratus, ut in reliquis fere omnibus, ita etiam hic nos latet.

Anno MCCCXXIV. & XXVII. in utroque Chartarum Volumine Priorem egisse legitur Wolff Mayser, id est Wolframus, quem ad Abbatiam Hirfaugensem deinceps anno vigesimo octavo ejus sæculi assumptum fuisse ex Trithemio discimus.

Anno MCCCXXXVI. Codice seu Volumine I. Chartarum Reichenbaci Prioratum tenuisse Nicolaus Greff; Deinceps vero de eo nihil amplius legimus.

Anno MCCCCLVII. & LXX. legimus Monasterii laudati Priorem fuisse Joannem de Münchingen, fidem faciente Volumine I. quem charta anni nonagesimi primi jam anno quinquagesimo septimo Fratibus præfuisse significat.

Anno MCCCCLXXI. regularis disciplinæ custodiæ ibidem admotus fuit Joannes Malinsheimer, cujus paulo frequentior in chartis mentio ad eundem annum; Nec minus frequens

Ad Annos MCCCCLXXVII. LXXIX. LXXX. & LXXXII. Joannis de Wangen Prioris itidem in Reichenbach.

Anno MCCCCLXXXIV. & sequenti Codice I. chartarum legitur Reichenbaci præfuisse Nicolaus Erchinger, fors Ehinger. Rursum

Anno MCCCCLXXXVIII. & XCI. Codice II. Monasterii præfecturam, utique sub Hirfaugiæ Abbatibus, gessit Joannes Widel, quem alia charta Joannem Widel de Gernspach appellat.

Anno

Anno MCCCCXCV. MD. MDI. & MDIV. in Chartis utriusque Codicis laudatur Joannes Reitt Prior

Anno MDXII. & MDXV. legitur munia Prioris obiisse Reichenbaci Henricus de Stammen.

Anno MDXXII. occurrit in Prioris officio Joannes Schulthais. Deinceps verò usque ad medium hujus Sæculi alius haud comparet. At ad annum

MDLVII. in Litteris Joannis Friderici Ducis Württembergici de anno MDCXII. legitur sæpè dicto Prioratui præfuisse Valentinum quemdam, qui etiam in originaria quodam pergama ad annum ejus sæculi LIX. cernitur.

Anno MDXCV. ex Documentis redivivis Monasteriorum Virginum, in Ducatu Württembergico sitorum pag. 272. & maximè ex Litteris dehortatoriis Rudolphi II. Imperatoris de hoc ipso anno ad Ducem Württembergiæ Fridericum discimus, ante finem hujus sæculi Joannem Hygelium afflictissimi tunc, & ab Aatholicis oppressi Reichenbacensis Monasterii fasces gessisse, indubiè à Fratibus electum, cum Hirsaugiense Monasterium, cujus eousque fuerat Priorem nominare, jam ab MDLX. ab Aatholicis fuerit occupatum.

Itaque Priores Reichenbaci cùm aliunde tum ex residuis Documentis restitutos (esto non continua serie) tenemus saltem tres Supra viginti. Fuisse verò omnes Ordinem Benedictinum Hirsaugiæ aut Reichenbaci professos, ex eo constare potest, quòd stante penes Hirsaugiam jure nominandi Priorem vero simile non sit, ejus loci Antistites passos fuisse, ut aliunde Superiores accerferentur, qui ἀνδραγαθὸς sese eorum opposuère conatibus, quos intellexerant meditari Superiores ab Hirsaugia independentes, ut in consequentibus videbimus.

Quodsi illis accensere velimus Superiores illos, quibus autoritate Cæsarea Monasterii Reichenbacensis administratio commendata est, è Wiblingano Monasterio evocatis, mox

Anno MDCXXIX. Benedictum Rauch Administratorem habebimus, ad Infulas Wiblinganas anno MDCXXXV. evehctum, Virum incomparabilem, & nullis meritis æquandum, tum

Anno MDCXXXV. aut sequenti Albertum Gebhard longè pientissimum, cujus corpus à morte, quam Horbæ obiit Anno MDCXLVI. die VI. Decembris, post aliquot annos repertum est incorruptum.

Anno MDCXLVII. præfuit Reichenbacensibus Ernestus Fabri, & ipse dignissimus habitus, qui Benedicto anno MDCLXIII. ad laborum præmia evocato in Abbatiali dignitate Wiblingæ subrogaretur. Singulorum verò Priorum & Administratorum nomina in compendio hæc sunt.

S. Theogerus, obiit Episcopus Metensis anno MCXVII

Trudewinus.

Manegoldus.

Conradus.

Liutfridus.

Marquardus de Ehingen.

Reuboto, sive Reubotus.

Volmarus.

Gottfridus de Stammheim.

Henricus Guldin.

Nicolaus.

Wolff, sive Wolframms Mayser, obiit Abbas Hirsaugiensis anno MCCCCLX.

Nicolaus Grefs.

Joannes de Münchingen.

Joannes Wallinsheimer.

Joannes de Wangen.

Nicolaus Erchinger, fors Ehinger.

Joannes Widel de Gernspach.

Joannes Reitt.

Henricus de Stammen.

Joannes Schulthais.

Valentinus.

Joannes Hygel.

Benedictus Rauch, obiit Abbas Wiblinganus anno MDCLXIII.

Albertus Gebhard, obiit anno MDXLVI.

Ernestus Fabri, obiit Abbas Wiblinganus anno MDCLXVI.

Succincta Reichenbacensis Monasterii historia à fundatione ad annum MCXV.

Dedimus jam suprâ initia Reichenbaci, sicut ad alia progredi liceret; At ne quid intactum relinquamus adscribendum huc est, quod vetusta vitâ MS. Petri Dirringer do Windergrün in Stauffenberg, à Reverendissimo Abbate Wiblingano Benedicto conservata narrat: „Anno MLX. post Christum natum vivos inter degebat „Nobilis Dominus Berno Liber Baro de Sigburg & Heigerloch cum conjugè sua Anastasia de Ehingen, quam tenerrimè diligebat, sed in partu unacum filio Mater mortis „victima cessit. Tristi hoc nuntio Berno vehementer afflictus, alteri nubere recusavit, „sèque peregrinatum Romam contulit, fratre germano Arnolde, homine duro in Heigerloch, interea arcem ejus Sigburg depradante, devastante, frumentum, & utensilia secum auferente. Berno Roma redux, cladem intuitus, nihil de reparanda arce, „Spoliisque repetendis concepit, sed mundum pertæsus animum ineundæ Religioni adjecit. Unde consentientibus Agnatis, quorum intererat, locum, ubi nunc S. Gregorii Cella, comparavit, mox Hirsaugii Religionem ingressus anno MLXXII. Prioratum sæpefatum ædificare cœpit, & constructum anno MLXXX. primus Fundatur incoluit, & in eo vitam beato sine clausit, traditis annuis redditibus ex asse, & Prioratui donatis. Hæc dum agerentur, Arnoldus Fundatoris frater germanus humanis eximibatur; Unde dominium feudi rediit ad Ducalem Comitem de Hohenberg, proprietatis verò Cellæ S. Gregorii, vivente adhuc Bernone. Itaque anno MLXXII. coëmit Berno Liber Baro de Sigburg & Haigerloch à quodam Nobili de Neinegg locum, in quo nunc Cella consistit, unâ cum pago Musbach, & aliquot juribus in tribus villis Tanbachöff appellatis. Etsi verò Trithemii narrationi, quacum Donationes nostræ concordant, plus tribuam, quàm posteriori huic narrationi, eam tamen prætermittere visum non fuit, quòd occasionem conditi Monasterii planè contineat, quam ex Trithemii relatione colligere non licuit.

Cæterum non longè à Monasterii initiis Sanctus Theogerus adhuc Prior Herlucam Bernriedensem Virginem salutaribus monitis ad vitam spiritualem Reichenbaci informavit, ut narrat Mabillonius Annal. Bened. Tomo V. Lib. LXVII. Cap. CXIV. Monasterium tamen Virginum Reichenbaco sub Theogero accrevisse non lego, etsi constet, eum septingentas omnino Virorum & mulierum animas curâsse, & ducem veluti regularis observantiæ eisdem extitisse.

Illud tamen exploratum est, Reichenbacensi Cœnobio sub primis Prioribus, Ernesto maximè, & S. Theogero plures paulatim bonorum accessiones per diversorum Nobilium æquè ac plebejorum largitiones fuisse factas, quas summatim mox referemus; Nec dubium, quin sub iisdem uti res & proventus, ita regularis disciplinæ studium, ex Hirsaugia in novam hanc Coloniam translatum, plurimum creverit, cum æquo plerumque passu fidelium in religiosos homines studia & cœli benedictio cum horum religiosi erga Deum studiis proficiant, deficiantque. Atque eo ex capite asserere non formidamus, primos Reichenbaci Ascetas per duo priora sæcula acceptam ab Hirsaugiensibus regularem observantiam ad unguem ex Legum Benedictinarum amussi custodisse, quos Deus tot, tantisque bonorum temporalium accessionibus dignos habuit.

Ne verò historiæ loco elògium Virorum illorum texere videar, hïs missis Fidelium illorum nomina adscribo, qui sua Reichenbacensibus Fratribus liberaliter contulerunt, ipsas verò Donationes ad calcem addimus, ne odiosa tot largitionum recensio non nisi aliis & aliis verbis variata fastidium afferat, quale indubiè ex toties iteratis vocibus *mansus, hoba* (quas suprâ explicavimus) *jurnales, liber bono, Miles, allodium, carrata, curtis, ingenuus, concambium, cambire &c.* (a) esset nasciturum. Nominibus donantium testium etiam nomina adjiciemus, quòd ea historiarum & geneologiæ studiosis alicui usui fore confidamus. En ergo Viros, quin & Fœminas misericordiæ, qui sua liberaliter pro Dei honore S. Gregorio, ejusque Cellæ in Reichenbach contulère.

Sæculò I.

- S. Wilhelmus Abbas Hirsaugiensis. (b)
 Gebhardus III. Constantiensis Episcopus ex Ducibus Zaringensibus.
 Wern sive Berno Fundator Baro de Sigburg.
 Ernestus Senior.
 Volmar sive Volemar Maritus sororis Bernonis.

- Beatrix Nobilis Matrona.
 Trutlindis.
 Gebhardus Abbas Hirfaugiensis. (c)
 Wazelinus, & filius ejus Mangoldus liberi homines.
 Udalricus generosus juvenis.
 Otwinus.
 Manegoldus de Leinstetten cum fratre Harwicho, & filio Birchtione.
 Reginboldus & Bertha conjuges.
 Waltherus ingenuus & frater ejus Ruodolphus.
 Wielandus liber homo de Altheim.
 Adelot mox laudati Wielandi confobrinus, & Wielandus Senior cum filio ejus Burcardo, & fratre Adeloti Wern five Bernone.
 Wernherus Miles.
 Bertholdus è Ducibus Zaringensibus cum duobus Militibus Wernhero & Volmaro.
 Irine five Iringus liber homo.
 Bobo vir probus generosus.
 Burcardus ingenuus de Jurenberg per manus Alberici Militis liberi hominis allodium fervi sui Burchardi, & uxoris Machildæ, coram Testibus Berchtoldo ingenuo homine de Stauffenberg, Walthero de Abbenwilare, Gerolt, & fratre ejus de Sterzingen, Hartbrecht de Cünberen, fors Zimmeren fratre dicti Alberici. Testes Comes Henricus de Tuingen, & Rudolphus de lato lapide, Albericus de Sleichdorf, Reginboldus, Iringus, Sigeboldus, Gericus, & Wolfgerus.
 Hardwicus, aliàs Hardwinus Magdeburgensis Archipræsul. (d)
 Ceizolfus Monguntinus Decanus.
 Henricus civis Magdeburgensis.
 Gerlachus de Malbotesheim.
 Hezel, five Hecelinus.
 Ger, five Gero cliens Volmari de Niuwenburg.
 Machilt de Ravengenesburg.
 Enzela.
 Sophia de Machhufen cum filio suo Berlacho, five Gerlaco.
 Gifela.
 Luttolfus Comes de Archelm.
 Adelheidis vidua Henrici Comitis de Töwingen.
 Udalricus liber homo de Waldaha.
 Cano de Heppenheim.
 Landegerus de Tila.
 Hartwicus liber homo & civis Wormatiensis.
 Razwib Matrona.
 Humbertus de Albesheim.
 Erchenbertus de Güntheim.
 Gilolfus de Breittenowen.
 Wernherus & Walto de Jagelfingen clientes Ludovici de Spizenberg.
 Bertholdus senior & junior Duces.
 Hugo de Salestetten, & Pater ejus Waltherus, & Rudolphus patruus.
 Ruodolphus liber de Haldewant.
 Wazelinus.
 Drathwinus.
 Rachilt.
 Albertus filius Günzelini de Hodorf.
 Buchardus, fors Burcardus filius Radebotonis.
 Radeboto & frater ejus Ludfridus.
 Luditha Matrona cum filio Ruodolfo.
 Hartmut de Gamertingen.
 Manegoldus Miles de Luitbach.
 Henricus Clericus de Owa Manegoldi frater, & eorum forores duæ.
 Cono Clericus de Veningen.
 Sigeboto & Trutwinus fratres.
 Luitfridus de Gamertingheim.
 Cono Miles Hugonis Comitis de Töwingen.
 Enzmann de Dalheim.
 Wernherus Clericus de Nellingesheim.
 Ludebertus de Stufenberg, & uxor ejus.
 Buchardus, fors Burcardus Ludeberti filius cum uxore & liberis.

- Diemarus, & Enchardus fratres de Bonlanden.
 Hugo Comes de Töwingen cum uxore fratris sui Henrici Comitis Adelheide.
 Hugo de Sueindorff cum Bertha conjuge.
 Hermannus de Windesle.
 Ruodolphus de Winterbach.
 Richenza de Spizenberg.
 Ludebertus supra laudati Ludeberti filius de Stufenberg.
 Hiltigart.
 Azelinus de Mezenstetten.
 Diezo.
 Mechilt.
 Luitfridus.
 Heispo de Nellingesheim.
 Ruodolphus de Waltorff cliens Adelberti de Altensteige.
 Eberhardus de Achara, & uxor ejus Gertrud.
 Bern Junior Fundatoris filius.
 Wolfhot de Alheim & filius ejus Hecil, five Hecilo, aut Hezelinus.
 Marcwardus.
 Ropertus.
 Azelinus.
 Walcho Ruodolphi de Winterbach frater, cum Sigeboto de Bondorff eorum ex so-
 rore nepote.
 Rudiger de Reineheim.
 Bertholdus de Hirfaha & filius ejus Sigewart.
 Machilt conjux Erlewein Comitis,
 Sigeboto, Folmarus, Adelbertus, & Wimarus fratres.
 Waltherus de Horeiva, five de Horb.
 Juditha de Wachendorff, & filius ejus Wecil, five Wecilo.
 Bernhardus de Salestetten.
 Bernoldus Sacerdos de Dornstetten, & frater ejus Ruodolphus.
 Billing filius Luitfridi de Rude.
 Adolo Liber homo de Gunderichingen.
 Gezcla.
 Wouelin.
 Wipertus de Luizenhart.
 Sigeboto de Raggefingen.
 Hermannus frater Alewici Comitis de Sulza Hirfaugiensis Monachus.
 Wern, five Berno de Hopfowa.
 Wern, five Berno filius Bernonis de Hypfowa.
 Ludewicus Presbyter de Oneswilare.
 Cono Clericus.
 Waltherus de Ragesingen.
 Irmengart de Tetilingen.
 Berthold & frater ejus Henricus.
 Hozmannus & Bertholdus fratres.
 Lutholdus & Adelbertus fratres de Nagaltha.
 Arnoldus.
 Albertus & Cono fratres.
 Marcwardus de Ettenheim.
 Hildeboldus Miles, & uxor ejus Richenza, quorum donatione emptæ duæ hobæ a
 Reginbotone & Friderico fratribus de Gildelingen, ipsa Richenza dicebatur de Wachen-
 dorff.
 Wielburg soror Bertholphi de Buch, vidua Anselmi clientis Comitis Hugonis de
 Trawenegge.
 Goxolt & Meginfridus fratres de Utingen.
 Wernherus & Leutgart conjuges.
 Reginhardus cum forore sua.
 Wernherus & Walthonus fratres cum Matre sua.
 Hiltegart Matriona de Mezenstetten cum filiis Henrico & Adelberto.
 Ripertus & Arnoldus fratres.
 Luitfridus ingenuus, ut videtur, de Rumilmisbach & Sulzbach in Comitatu Vorch-
 heim.
 Notandum, quotquot huc usque Benefactores attulimus, ante annum MCXV.
 omnes vixisse, quod Codex noster, ipsumque fragmentum, ex quibus nomina ista da-
 mus

mus, ut ex adjectis subinde notis & numeris colligere licet, ordinis factarum donationum, & Chronologiæ rationem habeant. Qui verò deinceps sequuntur, videntur adhuc ante annum MCCC. aut certè eo desinente vixisse.

Si ulteriorem ab anno foundationis ad annum usque MCXV. rerum gestarum notitiam desideras, fatemur, ultra frequentes donationes fidelium, & Trudewini Prioratum, quem mox dicto anno tenuit, nobis compertum nihil esse.

(a) *Furnalis*, *Fornale* idem est ac opus unius diei, aut quantum unum molendinum per diem terere valet.

Liber homo Nobilior apud Alemannos fuit, & idem, quod hodierni Liberi Barones, vulgò *Steyherren*.

Miles nomen viri est in officio publico non infimi gradus, seu civile illud fit, seu militare, constituti, & velut alteri Majori militantis.

Allodium prædium hæreditarium, & proprium est.

Carrata, sive *carrada* onus earri aut currus est, quantum carro vehi potest, plaustrum.

Curtis villa est paucis ædificiis constans, vel domus rusticana cum horto, aut prædiolo; Dicitur etiam *cortis*, & *curtile*.

Ingenuus homo idem est, ac liber, & servo opponitur; Hinc erant olim Chartæ *ingenuitatis*, quibus servi in libertatem asserebantur.

Concambium, *cambium* (unde est *concambire*, & *cambiare*, item *canium*) aliud non est, nisi unius rei permutatio cum alia. Consule Vadianum, Du Cangium, & alios. Nos verò breves has explicationes eo consilio adscripsimus, ne studiosus Lector, Benefactorum nomina in Donationibus &c. requires, ad conspectum vocum illarum hæreret.

(b) S. Wilhelmum Hirsaugiensium Antistitem Cellæ S. Gregorii in Reichenbach, novæ scilicet Colonix suæ, multa contulisse constat, quæ quoniam ad præsentem historiam pertinere videntur, hic breviter enumeranda sunt.

1. Diethmari cujusdam Capitanei de Dryvels prædia in Oberencheim, hobæ duodecim cum vineto, & in Ozenhausen octo hobæ, & ad Vickenberg.

2. Erchenboti de Rotingen duæ partes in Hufen, Ecclesia ex integro cum dotali manso.

3. Hobæ duæ in Hufelinhart.

4. Comitis Alewici de Sulz, ejusque fratris Hermanni possessiones in Nievern, pars Ecclesiæ, & tres hobæ.

5. Comitis Burcardi de Stauffenberg tres ibidem hobæ.

6. Cononis de Tachenstein hobæ duæ in Morteftal, & Cazenbach, aliæ duæ cum piscatione in Bierenheim.

7. Bona Gebhardi ex Comitibus de Urach, tum Hirsaugiæ professi, & postea Abbatis, quæ ipse, & frater ejus Eginus ante conversionem possederant in Owa, & Atenharde juxta Rhenum, scilicet prædia duo in concambium data pro sex hobis in Gotelbingen, & prædium similiter in concambium datum pro alio in Argozingen, quod erat trium germanorum fratrum Adëlberti, Winari, & Luitperti de Yfoltshufen.

8. Denique Clerici cujusdam Rötman dicti de Stophilin prædium in Herichewilare.

(c) Gebhardus ex Comitibus de Uraeh Abbas Hirsaugiæ XIII. æquè res Reichenbacensium egregiè juvare studuit.

1. Confirmavit omnia à Prædecessore suo Wilhelmo Reichenbacum legata.

2. Donavit decem carratas vini ex vineis in Endingen, quas antehac Burchardus & Bertholdus Comites de Stauffenberg Hirsaugiæ contulerant.

3. Quatuor hobas in Argozingen, unumque molendinum in Vasburwilare, quæ ex dono Gozolti de Bliderhufen Monasterio Hirsaugiensi obvenerant.

(d) Hardwicus iste, sive Hardwinus oriundus erat ex Comitibus de Spanheim, & Arntenberg; Dicitur etiam ab aliis Hertericus, in schismate contra alium cognominem electus.

*Reliquæ Donationes, aut veriùs donantium nomina, & paucula
Reichenbacensium gesta usque ad annum MCCC.
perstringuntur.*

Luitfridus, cujus donatio confirmatur in præsentia Brunonis Abbatis Hirsaugiæ (a), Trudewini Prioris in Reichenbach, Reginbotonis Comitis de Malsa, Swigeri de Wefingen, Hugonis de Heidolfesheim, Wernheri de Rameheim, gotefcalci & filii ejus, Adeberti de Achera, Bertholdi de Eberstein, & filii sororis ejus, Wecilonis de Zolra, Wecilonis, & fratris ejus Gnannonis de Babincwiler.

Adelheidis Luitfridi uxor, & filii ejus.

Anselmus de Malse.

Wernherus de Sallesteten.

Gisela & filii ejus Adelbertus & Hugo de Scuphheim per manum Erchenboldi de Achera. Advocatus eorum fuerat Erchenboldus de Hachberg.

Hartmut de Witendorff filius Gozzoldi & Berthæ. Testes Waltherus de Horw, & Sigelwart de Dedelingen.

Waltherus, Egilolfus, & Sigefridus de Roggefingen.

Buntramus (ni fallor, Guntrammus) Vir Nobilis. Testes Hugo Comes, & filius ejus, & cum donatio illius legitime confirmaretur, Ruodolphus de Sigmaringen, Erenfridus de Ritenhalden, Otto de Raggefingen, Wielandus, Buchardus de Alheim, Margwardus de Sallesteten, & Udalricus de Waldaha.

Meginlaus, Wolprandus, & Hermannus fratres de Oberencheim viri Nobiles, præfidente Hirsaugiæ Volmaro Abbate (b) Advocato Reichenbaci Adelberto de Calwe, Testibus Adelberto & filio ejus de Steinekke, Marcolfo de Agelestewilare. Donatio verò confirmata fuit præsentibus Marcolfo de Agelsterwilare, Pirtheloxe de Leinstetten, de Alheim, Wielant, Walthero, Sigefrido, Ebbone, Wernhero, Bertholdo de Roggefingen, Walthero Hartmut de Gottelbingen, Herman, Heinrich de Sallegstetten, Heinricho Buchardo, Margwardo Nüferon, Adelharto, Walthero, Conrado. In Donatione alia ejusdem Hermanni supra laudati testes erant Egilolfus de Brandekke, Anselmus de Malfo, Harmut de Wittendorf, Buntramus sive Guntrammus de Husen de Witelinifwilare, Adelbertus, Bertholdus, Manegolt, Willehart, Hartmannus, Adelbertus, & alii plusquam sexcenti Viri Liberi, & plebeji, aut servi: Præfentes item erant Meginhardus & Sigefridus Archipresbyteri cum aliis Clericis decem.

S. Blasianus Præpositus & adjutor Erlewinus, & Bertholdus cum Buchardo de Sulzow.

Erlewinus nobilis de Bernech, deinceps Monachus.

Luitfridus Decanus S. Pauli Wormatiæ.

Adelbertus de Haigerloch in præsentia Palatini Comitis Hugonis, & Testium Comitum Aliwic de Sulza, Cunonis, & Waltheri filii ejus de Howa, Waltheri de Utinbruga, Comitis Bertholdi de Achalm, Conradi de Ammur, Ottonis de Antringen, fors Ambringen, Waltheri de Bebeling, Gebhardi de Raccifingen, Hildepoliti de Isenbrug, Eberharti Miringen, Bertholdi de Blanckenstein.

Eberhardus ingenuus de Sasbach & uxor ejus Eligga.

Wernherus de Ortinberch vir militaris & ingenuus. Testes Rupertus Hirsaugiensis Abbas (c), Welfo de Raphinspurg, & Bertholdus de Zeringen Duces, Comes Bertholdus Monasterii Advocatus, & ejus frater Conradus, Wernherus de Ortenberg, & ejus frater Conradus, Richardus de Capella, Adelbertus de Waldegge, Reginhardus de Calwa, Hilmhardus & Fridericus de Scowenburg, Hildebertus, & alii.

Bertholdus Miles de Ehingen Ministerialis Ducis Welfchoni (Welfonis) constituens uxori suæ Heilewic anniversarium.

Rudolphus Comes Palatinus de Tingen.

Hugo de Wilare vir illustris sibi & uxori Machild anniversarium constituens. Testes Folmarus de Wilar cognomento Prawa, & Hartmutus liber homo de Büttelbrunnen.

Hugo Miles de Hiligen Senior & conjux ejus Petrißa.

Hugo junior, conjux ejus Machild.

Marcwardus filius Hugonis Senioris, uxor ejus Heibnigis.

Conradus frater Hugonis Senioris.

Hugo filius Conradi de Hiligen.

Bertholdus de Sulzza nobilis Comes.

Werentrudis soror Militis de Thitingen.

Henricus de Millen Clericus.

Conradus Comes Palatinus de Tuingen.

Hildeboldus de Yfenburch.

Conradus Miles de Hufen.

Wernherus & Diethericus fratres Milites de Ihilingen, quorum uxores Wilbirgis &

Adila.

Marcwardus Miles de Ihilingen.

Conrad Miles de Ihilingen.

Agnes de Ihilingen.

Ulricus Miles de Ihilingen.

Conradus Molendinator de Horw.

Buchardus dictus Nopularius cum conjugē.

Henricus Miles in Achata.

Wilhelmus Comes de Tuvvingen.

Wernherus de Rechefingen.

Rachilt Matrōna de Bernolteshofen cum Marito Gotefrido Willico de Stauffenberg.

Testes Adeibertus Miles de Nescilrit, Rudolphus Miles de Scovvenburg.

Adelbertus Miles de Nescilrit.

Hildeboldus de Ifemburg Nobilis & Strenuus.

Wolmarus Comes de Vehrigen.

Ludovicus Comes Palatinus de Tubingen cum Matertera sua Elifabetha ex Comitibus de Eberstein. Qui item sibi constituit sacrum quotidianum.

Hæc ferè sunt donantium Nomina, quorum res Reichenbacum legatas in Donationibus videre licet; Nunc pauca, quæ Superfunt, Monasterii gesta usque ad annum MCCC. pertexemus.

Recepère Monachi Reichenbacenses in gratam tantorum beneficiorum memoriam, non modò generalia Benefactoribus omnibus suffragia impendere, verùm certis quibusdam singularia constituta sunt Anniversaria. Inter eos sunt

1. Wilhelmus Abbas Hirfaugiensis.

2. Ernestus Senior.

3. Luitfridus ingenuus de Rumilmisbach & Sulzbach, ut videtur.

4. Berno de Sigburg & Heigerloch Fundator cum Familia.

5. Buntramus, sive Guntrammus vir Nobilis.

6. Luitfridus Decanus S. Pauli Wormatiæ.

7. Heilevvic conjux Bertholdi Militis de Ehingen.

8. Hugo de Wilare vir illustris.

9. Rudolphus Comes Palatinus.

10. Hugo Senior & junior cum conjugibus Petrissa & Machilde, Marquardus Hugonis senioris filius & conjux ejus Heibingis, Conradus Hugonis senioris frater, & Hugo filius Conradi, omnes de Hilingen. Anniversarium obitur distinctis diebus.

11. Bertholdus de Sulza Nobilis Comes.

12. Hermannus Mayr de Hohenrieth.

13. Machilt uxor Erlevvini Comitum pro patre.

14. Ludevvicus Comes Palatinus de Tuvvingen Sacrum quotidianum.

Nec dubium, quin etiam Marchiones Badenses, & Comites Ebersteinii sua habuerint Reichenbaci Anniversaria, & gratam pro beneficiis memoriam, sed singularem eorum mentionem in Documentis nostris non deprehendimus. Hæc omnia tamen suffragia (prò dolor!) ab anno superioris sæculi XLVIII. cessant, & contra Fundatorum mentem pia eorum legata in alienos planè usus sunt impensa.

Cætera verò, quæ res gestas Reichenbacensium spectant, pauca sunt; Primum horum esse videtur, mox à fundatione Monasterii orcum secundos ei successus invidisse, & excitasse Machtildem sive Mechtildem de Sunthausen, quæ Ernesto Seniori prædia quædam in Hirslundun, & Hufen cum appertinentiis omnibus pro centum & viginti argenti marcis vendiderat, ut obtentu vel non soluti pretii, vel læsionis nimie, negotium ipsi Ernesto, ac Monachis faceret, etsi in venditione ipsa Hardvvici Magdeburgensium Archipræsulis, Hermanni ejusdem Urbis Præsfecti, Friderici Palatini Comitum, aliorumque Saxonum, Suevorum, & Bavarorum autoritas intervenisset, ipsèque Hardvvicus viginti marcarum subsidium pro ea emptione præter alios liberaliter contulisset. Ernestus ergo, quoniam cupiditate peculii feminarum urgeri intellexerat, eam sedaturus, ipse eam in Saxonia, ubi residere consueverat, convenit, tantumque, quantum exigere ei libuit, postliminò exsolvit, & ex Francorum lege de novo prædia illi sibi, aut veriùs Reichenbaco asseri procuravit. Quievit ergo Mulier, aut non acquievit prorsus Sigebertus Machtildis illius filius natu minimus, qui haud adèd multò post annis coram Rege Lothario conquestus est, legatum illud (venditionem dicere malim) à Matre & seniore fratre contra jus fàsque factum nimium quantum rebus suis incommodare. Que-

rela ad Regis aures Wirceburgi delata oblatione alia triginta marcarum argenti fopita, & demum Spiræ coram eodem Lothario II. res ita composita, ut non modò Sigebertus, sed etiam soror ejusdem cum filio Gerundo nova prædiorum cessione per manus Waltheri de Rotenburg, & Udalrici Abbatis Cellæ Paulinæ negotium omne absolvent. Cùm Lothario Regni fasces anno MCXXIV. delati fuerint, non longè post ea tempora cessio hæc ultima facta fuerit, necesse est. Porro primæ emptioni præter dictos interfuisse memoratur Sigelochus quidam, & Burchardus major natu filius Machtildis cum consensu suorum per manus Nobilis cujusdam Bertholdi de Sparervvarfeke prædia illa obtulisse. Secunda traditio Machtildis facta est in præsentia laudati Archipræfulis Hartvvici, H. ejus fratris, Hederici Militis, Theoderici Comitis de Hora, aliorumque qui interfuere, quales memorantur Sigeloch, & Henricus, Fridehelmus, & Winehart Miles Fridehelmi, Adelbertus & Buchardus Milites Archiepiscopi.

Sub eadem ferè tempora, cùm Manegoldus de Leinstetten dimidium aquaticum septum (ita appellatur in Donationibus) cum adjacente prædio in Grafenau, & monte, qui Schvvarzenberg dicitur, Reichenbacum legasset, Fridericus ex Comitibus Zollerensibus eo loco dominium proprietatis sibi vindicare constituerat; At Harvvichus Manegoldi frater litem evicit, sic ut Reichenbacensibus salva sua confisteret Donatio. Nec dum tamen contentionum finis, cùm idem prædium usurpare tentaret, incertum quo titulo, Henricus de Altensteiga; Verùm Birchtilone Manegoldi mox laudati filio Reichenbacensium rem strenuè agente, ab injusta usurpatione Judicis sententiâ revocatus est.

Ineunte item Monasterii sæculo II. anno videlicet MCLXXXVIII. obiit Reichenbaci, quò se negotiorum causa contulerat, Conradus XIX. Hirfaugiæ Abbas febribus absumptus, ut refert Trithemius Chronici Hirfaug. Tomo I. pag. 477. Erat Conradus iste patria Suevus, ex profapia Comitum de Kilchberg oriundus, frater Hermanni Comitis. Defuncti cadaver Hirfaugiam relatum ibidem in Ecclesiæ tumulatum fuit. Sub eadem ferè tempora cæpère Reichenbacensium prædia, maximam partem ex Fidelium oblationibus conquista, aliis elocari, constituto singulis annuo canone, quædam etiam in beneficium & feudum concessa, de quibus singulis fastidiosum foret meminisse. Alia ab industrio prorsus Priore Conrado numeratò pretiò coëmpta sunt; Talia sunt jura quædam in Hiringsperg, bona in Grünemeztetten, & Gunderichingen: Aliorum denique præstationes certum in ordinem redactæ, & debite conscriptæ fuerunt.

- (a) Bruno primùm Spirensis Ecclesiæ Canonicus, & demum Hirfaugiæ Monachus, anno MCV. Gebhardo Abbati in dignitate & regimine successit.
- (b) Volmarus defuncto Brunoni successus fuit anno MCXX. & præfuit Hirfaugiæ usque ad annum MCLVII.
- (c) Rupertus Hirfaugiensem Abbatiam post Manegoldi mortem adiit anno MCLXV. quam denuo resignavit anno MCLXXVI. ut adeò largitiones illæ, de quibus hoc Capite egimus, indubiè adhuc ante annum MCC. factæ sint.

C A P U T VI.

Ulteriora Monasterii Reichenbacensis gesta ab anno MCCC. ad MDXC.

Etiam his temporibus Fidelium pietatem Rebus Reichenbacensium aliquoties succurrisse ex eorundem oblationibus exploratum est, quas pro hæctenus observato nostro instituto recensitis saltem donantium nominibus attingimus ordine chronologico.

Diethericus Rohrdorffius MCCCII. renuntiat gratuitò quibusdam juribus.

Gokeli civis Horbensis eodem anno offert quosdam census.

Hermannus Mayr de Hohenrieth legat tres sextantium libras constitutò sibi anniversariò. Anno MCCCVII.

Stephanus Alberti de Hohenberg Servus post obitum legat decem medimnos five maldras tritici MCCCXI.

Henricus Würth an der Egge civis Horbensis anno MCCCXIV. itidem post obitum donat debitam sibi in peculio & fructibus portionem. Anno MCCCXXX. Diemo de Steinhülve legat Monachis annuos octodecim solidos.

Heinz-

Heinzmannus & Wilhelmus fratres Comites de Novo Eberstein anno MCCCXLII. controversa hucusque cum Monasterio jura puncto Sylvarum & piscationis, libera consignant.

Joannes de Gültlingen Nobilis vulgò *Edelknecht*, anno MCCCXLIII. de decimis quotannis septemdecim medimnos filiginis cedit.

Henricus Zeringer Presbyter Sæcularis in Gilstatt, deinceps Reichenbaci Monachus, donat annum canonem viginti modiorum filiginis ex agris in Uttingen anno MCDXXVIII.

Jacobus Marchio Badensis Majorum suorum foundationem in Parochia Schvvarzenberg renovans anno MCDXXXVII. refuscitat canonem annum quadraginta librarum sextantium.

Plures equidem donationes circa hæc tempora adnotatas non vidi. Crediderim tamen, quasdam Conventiones, in favorem Monachorum ejus loci pactas, jure nonnunquam inter beneficia collocari posse, quales modò recensimus prætermisissis plerumque aliis, quæ minùs insignes videbantur. Itaque

Reichenbacum moderante anno MCCCXIV. Luitfrido Priore inter Burcardum Colman civem in Heigerloch & Fratres conventum est super jure prædii cujusdam in Salfsteten, proprietate, nî fallor, Fratribus asserta.

Anno MCCCXXXVI. erectæ sunt Litteræ Conventionis & Concambii super molendino in Nievern inter Monachos & Conradum ab Enzberg de Hohenriedt, vi quarum Conradus X. solidos cum dimidio in annos singulos pendit. Actum Priore Marquardo.

Anno MCCCL. Henricus & Wilhelmus fratres Comites de Eberstein Reichenbacensibus concedunt Jus Patronatûs Ecclesiæ in Nagolt, cum incorporatione ad mensam Fratrum.

Anno MCCCLXXII. quo immediatum Monasterii regimen penes Henricum Guldin Priorem erat, Henricus Würth Scriba dictus obligat ad novennium prædium in Ergazingen, utrique parti quadraginta medimnos filiginis præstiturum.

Anno MCCCXCVIII. Lites super dimidio hæreditatis adeundæ in Civitate Horbenfi primò quidem per sententiam Judicum, mox ultronea conventionione sopitæ sunt inter Reichenbacenses, & Joannem de Dieffen.

Benzo Deufel, quocum anno MCD. super prædio Gottelsingano Fratres conveniant, anno MCDXXIII. fatetur, se bis per annum obligari, seu Priorem in Reichenbach, seu de ejus mandato quemcunque alium, hospitio excipere asymbolum, & gratuitò.

Anno MCDXXV. Reichenbacenses & Röhrhaldenses Eremitæ conventionem ineunt super annuo canone quinque maldrarum, seu medimnorum filiginis in Remingsheim.

Anno MCDLXXI. transgère Reichenbacenses amicè cum Wilhelmo Röder super dimidietate bonorum in Huvvenbach, sive Hubenbach, cujus loci prædia aliquot cum decimis in Cappel & Rudispach à Bernardo Ottone Friderich quadringentis quinquaginta florenis compararunt.

Anno MCDLXXIX. ortæ super decimis in agris, Mederach dictis, controversiæ inter Curatorem Ecclesiæ in Altheim, & Reichenbacenses denuò amicè compositæ fuerunt.

Simili compositione anno MCDLXXXIV. venis subditorum Monasterii in Hefelbach, Röth, & Schvvarzenberg, quas à Besenveldensibus nonnullis subibant, à Priore Nicolao Erchingero obviatum.

Annus sequens geminæ compositionis ferax fuit, primæ quidem inter Würtembergenses Comites Eberhardos Seniores & juniorem ex una, & altera ex parte inter Conventum ejusque subditos in Besenveldt, Mospach, & Röth: Alterius autem inter Præpositum Collegiætæ in Hermberg Melzonem Melvvis & Reichenbacenses super pago Hochdorff, in quo aliquot etiam subditos præfata Collegiata numerabat.

Transactioni alteri anno MCDXCI. occasionem dedere annui census Ecclesiæ in Dornstett & Monasterio Reichenbacensi pæne ex æquo dividendi.

Super aliis decimis in Ufvviler, vulgò *Schlüssel*, *Zehenden* anno MDXXIII. cum Præposito, Decano & Capitulo Spirensi conventum.

Anno MDLI. cum Reichenbacensibus incumberet obligatio, in recognitionem nescio cujus rei, quot annis unum pendendi accipitrem Comitibus in Hohenzolleren, actum inter utrosque, ut insolitum illud pensum alio quodam permutaretur, permittente Jodoco Nicolao Comite.

An æquè semper felices fuerint in finiendis Controversiis, quas ad forum contentiosum deducere oportuit, non facilè dixerim: Eas brevissimè attingemus ordine itidem chronologico.

Sub annum MCCCXXIII. Dragobetus Eques de Eglopstall tandem promittit, se nihil deinceps molestiæ Reichenbacensibus in perceptione decem solidorum Tubingensium, nî fallor, Judicis sententia adactus.

Vix aliter anno MCCCXXX. Waltherum Ganfen, nisi via juris compulsum existimo, ut tandem reciperet, prædium suum in Gunderchingen sibi esse redimendum, nisi & usu & fructu ejus carere deinceps cuperet.

De controversia Monachorum cum Comitibus de Novo Eberstein hoc Capite inter Donationes dictum, uti etiam de alia cum Joanne de Dieffen, quas repetere Superfluè non libet.

Anno MCDXII. per Judicis sententiam evicta & Reichenbacensibus asserta est libertas prædiolum suum in Wittingen cuicumque conferendi: Novæ autem contentiones super ejusdem loci bonis cum Wernlino Hummel simili ratione sopitæ

Anno MCDLV. differebant inter sese Monachi, & Horbenfes super censu aut præstatione annua ex ædibus Reichenbacensium eo in oppido sitis.

Terminos pascuorum jurata testium depositione cogebantur sibi asserere anno MCDLXI.

Annus MCDLXX. duo nobis Notariorum Instrumenta suggerit, quorum primum vexas Württembergensium circa pratium in Neytlistreff, alterum jus pascui in pratis Monasterii spectabat. Utrobique testes in favorem Reichenbacensium dixere. Acta hæc sunt sub Priore Joanne de Münchingen.

Annum MCDLXXI. Prioratûs sui primum exordiri coactus est diem dicendo Dornstettenfisbus Joannes Mallinsheimer; Siquidem aliqui eorum vasalli feudum quoddam Monasterii indebitè divisum alienaverant, quod denique per Judicem sententiam in statum pristinum restituendum esse fuit pronuntiatum.

Anno MCDLXXIV. impetrata judicis sententia Fratres sibi decimas quasdam in Wiler vendicarunt, uti etiam bienniò post bona in Waldorff, & canonem annuum ex Mollendinis in Mülen, & agris quibusdam in Horb.

Anno MCDLXXVII. itidem controversiarum ferax, cum non nisi post lites canonem quemdam in Fischbach sibi asserere Monachi potuerint, quæ verò in Gunderchingen sui juris erant, anno durtaxat obtinuerint. Legimus itidem ad hunc annum, Joannem de Wangen Priorem in Reichenbach sese opposuisse pro virili sua cuidam Conrado Ungmach, qui feudum Prioratûs Wittendorffenfi Ecclesiæ oppignoraverat, & actorum rescissionem tandem impetrâsse.

De Controversia cum Curatoribus Ecclesiæ in Altheim ad annum hujus sæculi septuagesimum nonum in Conventionibus locuti jam sumus.

Anno MCDLXXX. Joannes Prior jura prædiorum in Nideracheren edicto judicis sibi asseri, & in charta conscribi curat.

Joannes Deufel de Gottelfingen, cum Reichenbacensium prædium pro octoginta florenis & annuo quatuor florenorum censu alteri cuidam oppignorâset, anno octogesimo secundo hujus sæculi factum rescindere jussus est à competente Judice.

Controversiæ Befenveldensi anni MCDLXXXII. in Conventionibus meminimus ad annum ejus sæculi octogessimam quartam, at contentiones bienniò antè exortas non nisi hoc elapso componi potuisse nondum diximus.

Anno MCDXCI. judicio Christophori Marchionis Badensis contra subditos ejusdem in Sulzbach firmatum est, jus pascuæ glandis, seu glandium tempore immittendi sues in sylvas Reichenbacensibus deberi.

Similiter cum anno MCDXCVII. Schernbacenses & Gottelbingenses pascua Reichenbacensibus interclusa, interdicitæque vellent, latâ geminâ sententiâ posterioribus vendicata sunt.

Anno MDLX. jus in Murga piscandi hamis, quod subditi hætenus prætendebant, usurpabantque, autoritate Christophori Marchionis Badensis ad certos terminos redactum fuit.

Anno MDLII. Frobenius Christophorus Comes de Zimmeren Rotvvilæ in Judicio Imperiali sententiam dixit pro Reichenbacensibus contra Gallum Schüz de Eittingen super prædio in Baiflingen.

Possimus hæc feuda, & beneficia à Reichenbacensibus aliis elocata, concessâque enumerare, at nullo ferè rei Litterariæ emolumento, itémque emptiones & venditiones complures, quæ tamen ad historiam parum facere videntur; Itaque brevem emptionum Catalogum dabimus, ad historiam horum temporum properantes.

Empta sunt MCCCIV. jura aliquot in Musbach, jus piscandi in Sulzau anno ejus sæculi VII. anno autem XXVIII. annui quinque medimni siliginis in Gottelfingen, census annui in Gunderchingen & Schiettingen numeratis viginti sex libris sextantium anno post quinquagesimum secundo, pro centum triginta libris domus cum horto in oppido Horb anno sexagesimo septimo, & extra oppidum prædium quoddam centum viginti septem libris, anno septuagesimo quarto viculus Rõth cum omni jure numeratis CCXX. libris. Renuntiante omni juri suo Wernhero de Befenveldt. anno octogesimo primo ab

Alber-

Alberto & Joanne de Auvv pagus Zeyersperg cum appertinentiis, datis in pretium septuaginta sextantium libris (fors prædium duntaxat scribendum fuerat) anno MCDX. coemptum sexaginta libris prædium in Ergazingen, anno hujus sæculi quinto supra vigesimum pro sexaginta florenis Rhenanis decimæ quædam vini in Horb, Decimæ autem vini in Wiler comparatæ anno quadragesimo secundo quadringentis florenis, & sequenti anno feudum unius agri in Sulzau. Anno quadragesimo quinto coempta Horbæ domus, aut veriùs pro alia meliore commutata numeratis centum septuaginta florenis, anno quinquagesimo quarto hypothecæ instar prædium quoddam in Nideracheren ad Reichenbacenses transit, donec illud Georgius de Schauenburg cum conjugè Catharina de Sickingen centum florenorum numeratione reluant: Anno septuagesimo primo Joannes Malinsheimer Prior Reichenbaci à Bernardo Ottone Friderich de Strafsburg complura prædia in Hugenschach solutis quadringentis quinquaginta florenis acquirit. Rursum anno ejus sæculi octogesimo tertio Fratres mutuos centum florenos, quos Præposito & Conventui Omnium Sanctorum in Hercynia Sylva concesserant, oppignorata quarta parte decimarum vini in Cappell in tuto locant, & Horbæ alias vini decimas à Joanne Strüchler octoginta quinque florenis comparant. Accessere anno octogesimo octavo decimæ majores in vino numeratis DLX. Rhenensibus florenis in dicto Cappell Priore Joanne Widelio de Gernspach, & anno quingentesimo supramillesimum pro octoginta Rhenanis à Jacobo de Ampringen quarta pars decimarum vini in Bühel & Lichenbach. Empta rursum anno MDXI. prædia quædam in Ylensperg, & coloni Rothenfes ab aliquo tempore aliis Dominis obligati anno ejus sæculi vigesimo nono redempti sunt. Quibus omnibus addi potest ad annum quadragesimum septimum dimidia domus torcularia cum ulla vinaria ab Andrea Faust in Alschvveyr comparata.

Contrà vendidère quibuscunque demum ex causis anno MCCCLXX. Henrico Guldin Priore Sanctimonialibus in Engenthal annum quemdam canonem II. maldrarum filiginis, & bienniò post alienarunt prædium Horbense, dictum Waltheri Ruhingeri pro CIII. sextantium libris. Anno MCD. bonum quoddam in Uttingen Osvvaldo Im Thal Horbenfi sexaginta libris vaniit, & bienniò post domus Horbis cum horto CC. Rhenanis Joanni Ruhingen. Denique anno MDXXIII. cum pacto, reuisionis, aut jure retractus prædium quoddam in Röth consentiente Joanne Abbate Hirsaugiensi. (a)

Quæ deinceps Reichenbacensium historiam, & res gestas spectant, ferè sequentia sunt: Othmannus, Henricus, Bertholdus, & Wilhelmus Ebersteinii Comites volente Sigismundo Hirsaugiensi Abbate (b) Reichenbaci advocatiam & protectionem suscipiunt anno MCCCXXXIX. Nescio, an eodem anno, an ferius, Marquardo ab Ehingen quondam Priore pro alimentatione sua prædium in Sulzau Reubotus tum Prior cum Fratribus concesserit, hoc certum anno MCCCXLIX. charta idcirco conscripta confessum fuisse Marquardum, se prædium illud eum in finem ad vitæ dies tenere rediturum postliminiò ab obitu suo ad Monasterium. Anno ejus sæculi quinquagesimo Henricus & Wilhelmus Ebersteinii Comites jus præsentandi in Irnagoltt Monasterio cedunt. Anno MCCCLX Innocentius VI. P. M. Abbati in Alberispach committit, ut Reichenbacensium bona indebitè alienata auctoritate Apostolica Monasterio denuò vendicet. Trienniò post cum Reichenbacensium ædes in oppido Horb (an civium insolentiâ, an alia de causa incompertum) damnum passæ fuissent, ab ejus loci civibus centum triginta & una libræ pro earumdem refarcitione numerantur. Anno MCDXXVII. Wolframus Mayser vir industrius, & rerum strenuus conservator libros censuales omnes renovari curavit, anno sequenti ad Hirsaugensem clavum (c) admotus. Vel displicuit ea electio Reichenbacensibus, vel aliunde, quàm ex suo gremio Priorem sibi accersiri ægrius ferebant. Certè anno XXXII. ejus sæculi Fratres libertatem & independentiam ab Hirsaugia modis omnibus suspirarunt, constituto sibi viâ facti novo Priore, de quo Trithemius Chron. Hirsaug. Tomo II. pag. 386. ad hunc annum. Itaque cum Wolframus Abbas incassum alia tentasset, renitentes Basileam ad Generale Concilium evocavit, ubi Judicum Deputatorum sententiâ Abbas ita triumphavit, ut Prior deinceps semper ex Hirsaugia accersiri, hic ipse accepti & expensi rationem Abbati reddere, ipsique Novitii non nisi consulto Hirsaugiensi Abbate ad Ordinem admitti deberent. Decretum Judicum emanavit demum anno MCDXXXVI. Videbantur revera ipsi Advocati à Reichenbacensibus stare, donec de superioribus punctis Wolframus Abbas etiam cum Jacobo Marchione Badensi, & Bernardo Comite Ebersteinio anno trigesimo nono ejus sæculi conveniret. Nec sic tamen conquievère motus omnes; „Anno enim Wolframi Abbat. XIII. (verba sunt Trithemii Chron. Hirsaug Tom. II. ad annum MCDXLVI. pag. 415.) se Fratres Prioratus in Reichenbach denuò contra Wolframum Abbatem „Hirsaugensem erexerunt in rebellionem - - sed per industriam Joannis Abbat. in Sel- „sa tunc Ordinis nostri Argentinæ Diocesis ad concordiam revocati sunt. „ Deinceps anno ejus sæculi LX. eligitur in Abbatem Hirsaugensem Bernardus, (d) Monachum quondam Reichenbaci professus, sed amore strictioris disciplinæ in Hirsaugiam translatus.

Cùm interim Monachorum bonis plurima à Würtembergicis quotidie enascerentur incommoda, anno MCDLXIX. contentiones desuper exortæ inter Carolum Marchionem Badensem, & Comites Würtembergicos Ulricum & Eberhardum ita compositæ sunt, ut Marchio Baysbronnenses & Fünfbronnenses cum prædiis in Hochdorff modis omnibus se protecturum adpromitteret, modò æquali protectione Reichenbacum cum prædiis & pagis suis à Comitibus gauderet. Anno MCDLXXXIV. Georgius (e) Abbas Hirfaugiensis resignatus Reichenbaci sedem suam figit, volentibus ita Hirfaugiensibus infra biennium ibidem mortuus. Ex investitura cujusdam Georgii Würsten ad beneficium & Altare S. Antonii in Sacello suburbano B. V. M. Horbæ intelligimus jus præsentandi ad Reichenbacenses Monachos anno MDI. spectasse, eoque anno Constantiensi Episcopo Hugoni dictum Presbyterum præsentasse. Egerat tum Priorem Monasterii Joannes de Reitt, qui jurium ejus custos planè vigil, cùm XL. circiter floreni, ad exsolvenda quædam debita à Christophoro Marchione Badensi occasione dissidiorum cum fœderatis Helvetis contracta, exigenter, illos equidem numeravit, ita tamen, ut Marchio publicis tabulis contestaretur, ad ejusmodi præstationem Reichenbacenses nullo prorsus jure obligari: Factum id anno MDII. Abièrant interim viginti anni, & mox laudatus Marchio cum Bernardo Ebersteinio Comite, uterque Advocatiæ titulo, Constitutiones quasdam & ordinationes quasdam Reichenbacensibus præscripsere Priore Joanne Schult-hais sub annum MDXXII. Ad annum verò ejus sæculi LVII. cùm in Prioratu Valentinus ageret, Christophorus Würtembergiæ Dux cum Philiberto Badensi Marchione, & Wilhelmio Ebersteinio Comite Advocatis Reichenbacensium jura, pascua, agros, limites conscribi, renovarique fecit. Hæc pauca sunt, quæ toto hoc tempore circa Monasterium illud constat fuisse acta.

- (a) Joannes iste cognomento Hasmann de Calwe ultimus Abbatum Hirfaugiensium est, cujus Trithemius in Chronico meminit. Eligitur anno MDIII. secunda Augusti post Blasium vigesima secunda Julii defunctum.
- (b) Sigismundus in schismate contra Gerardum eligitur anno MCCCXXXVII. paulò post unanimiter receptus, præfuit annis XXIV.
- (c) Wolfframus Mayser Friderico Wifflinger anno MCDXXVIII. ad patres translato sufficitur, & præest annis pæne XXII, mortuus anno MCDXL.
- (d) Bernardus in locum Wolfframi electus præfuit annis XXII. De eo Trithemius Chron. Hirfaug. Tom. II. pag. 442. ita scribit: „Post prima litterarum rudimenta in Prioratu Hirfaugiensi Reichenbach Monachus factus est, & vitam laudabiliter continuavit, quam Regulæ S. P. N. Benedicti credidit esse conformem. Verum posteaquam Wolfframus Abbas Regularem observantiam ad Hirfaugiam introduxit, Bernardus Monachus Reichenbach deferuit, & amore disciplinæ regularis ad Hirfaugiam venit. „
- (e) Georgius Bernardo successit anno MCDLXXXII. at post difficile regimen biennio post die XXIX. Septembris dignitate se abdicavit, reservata sibi, aut verius à Fratribus assignata, pensione annua. Sed cùm inter externos degere ille constitisset, per Hermannum S. Jacobi Moguntiaë Abbatem persuasus, ut reliquum vitæ Reichenbaci transigeret (Trith. Chron. Hirfaug. Tomo II. p. 250.) ibidem diem suum obiit die IV. Augusti anni MCDLXXXVI.

CAPUT VII.

Gesta circa Reichenbacum ab anno MDXC. ad MDCXXIX. referuntur.

Quam prospera hætenus Reichenbaco omnia accidisse visa sunt, tam deinceps diversa & adversa omnia, Religionis hostibus tantum ad se rapientibus brevissimo tempore, quantum per plura sæcula Fidelium beneficentia ad Cellam S. Gregorii contulerat, aut Fratrum congregaverat industria, irrecuperabili præterea animarum damno, quibus unà sola vera religio Catholica adempta est. Rem breviter enarro; Neque enim ambitiosus in malis sum, aut lacrymarum causas augere cupio. Pleraque verò alienis verbis dicam, ne quid affectui dedisse videar. Franciscus Petrus in Suevia Ecclesiastica pag. 705. de Prioratu Reichenbacensi ita differit ex Authore Documentorum redi-

viv.

viv. Monaster. Württemberg. Virginum fol. 271. „Hactenus Trithemius de sæpedito „Prioratu Monastico-Benedictino in Reichenbach, qui sub finem superioris sæculi ter- „ribiliter admodum infestatus, & ab hæreticis violenter fuit occupatus, prout simplici- „ter descriptum habetur in Documentis Monast. Württemberg. Virginum fol. 271. Narrat tum ipsissimis authoris verbis, Anno MDXCIII. Ludovico Württembergiæ Du- ce ex humanis sublato, cum nullum eo in Ducatu superesset Virorum aut Sanctimonia- lium claustrum, quod deinceps spoliaretur, Ducem Successorem Fridericum à pessimis- Consultoribus, Consiliariis suis, inductum fuisse, ut Reichenbacum extra Ducatum in- dubiè situm occuparet. Certè Præfecti Dornstettensis consilium disertè continebat, ut author ait, ex Dornstettensi Præfectura Baysbronn concubia nocte colligendos armato- rum ducentos, qui occupato Reichenbaco homagium à subditis exigerent Ducis nomine, interea aditus & vias omnes probè muniendas, ne subditis concurrendi, aut in arma sese colligendi facultas esset: Cautè tamen interea experiendum, quid Advocati Badensis, & Ebersteinius molirentur, neque defuturas in omnem eventum ex Dynastiis Alberspa- censi, Sulzoviensi, Dornstettensi, Dornhemiana, & Nagoltina mille quingentorum vi- rorum suppetias intra paucas horulas congregandas. Cautè explorandam adversæ par- tis intentionem, rem verò celerius conficiendam fore, quòd iis, qui ex adverso essent, tam promptè concurrere aut succurrere rei afflictæ vix liceret. Et quoniam Badensi aut Ebersteinio utilitatis parum proveniret ex eo Prioratu, agendum cum ipsis, aut exi- guum commodum pecuniis redimi patiantur.

Pessimum consilium anno MDXCV. effectui datum, ut idem Franciscus Patrus ex laudato Authore pergit. Die XXIV. Octobris Christianus Tolde ex Commissione Fri- derici cum Bernardo Grimmeiffen concubia nocte (numquid enim malè agentes lucem non odissent?) aliquot centenis peditibus, equitibusque stipatus adest cum bellico tor- mentorum apparatu, & occupato violenter Prioratu Conventuales æquè ac subditos sa- cramento Duci obligat, expulsisque qui illico Novitiis Priore autem Joanne Hygelio in fu- ga subsidium quærente Oeconomum ex secta Acatholicorum invitatis ordinat. „Taliter „ergo (pergit folio 705. Author Sueviæ Ecclesiasticæ) Monasterium hoc Reichenba- „cense hostiliter expugnatum sub præpotenti manu & dominio hæreticorum, secundum „antiquum, seu priorem religiosæ disciplinæ statum & observantiam omnimodè defe- „cit, & quamvis, restitutio illius in integrum denuò faciendâ suis locis instantissimè qui- „dem - - fuerit expetita, sollicitata, ac etiam demandata, nunquam tamen ad realem „usque executionem illius, & effectum subsequutum, processit. „

Certè anno MDXCVI. die VII. Junii ad instantiam Prioris Joannis Rudolphus II. Imperator graves ad Fridericum Ducem Litteras dedit, hortatus ut Monasterium cum Priore suo in statum pristinum restitueret, quas Litteras & Franciscus Petrus loco cit. fol. 706. & Collector Documentorum Monast. Würtemb. pag. 272. in extenso exhi- bent: At incassum, Duce spoliolum opimum dimittere semper recusante. Quid verò alii Consiliarios Württembergensium super ea occupatione senserint, Collector Documen- torum pag. 279. & Franciscus Petrus fol. 707. recitatis eorundem verbis referunt, quæ ipse in vernacula exhibere non dubito: „Anno 1613. den 1. Martii schreiben an „H. Herrzogen Johann Friederich des Closters Reichenbach wegen die Württembergische „Râth folgender Gestalt zc. zc. Allein tragen wir nochmals vermög obangedeuter der „Kirchen-Râth unterthänigen einsältigen Bedenkens die Fürsorg: Weil solche Occupa- „tion des Closters Reichenbach von Ihro Fürstlichen Gn. hehgeliebten Herrn Vatteren, „Weiland Herzog Friederichen hochlöblicher Gedächtnus, einmahl erst neulicher Zeit, nem- „lich in Anno 1595. also lang nach aufgerichtetem Religions-Frieden, und deme nicht we- „niger zuwider eingenommen, und reformirt worden, es werden alle diejenige Prætextus, „so man ex parte Euer Fürstl. Gnaden prætendirt, wo man auf der anderen Seiten dise „Sachen strictè observiren wird, nicht haften mögen. „Pergit verò laudatus Francis- „cus Petrus: Cæterum plura de miserando id temporis statu Reichenbachi nobis haud „suppetunt, quàm quòd ab hæreticis de posthac constanter fuerit infestum, & primum „post annos triginta tres denuò restitutum teste Romano Hay in Horto Crusiano fol. „566. in pari materia taliter scribente: Decreto Ferdinandi II. Imperatoris restitutus „est Ordini S. Benedicti Prioratus Reichenbach, ad Abbatiam Hirtaugiensensem spectans, „anno MDCXXXIX. triginta & amplius annis omnibus Monachis destitutus, Duce Wür- „tembergiæ Monasterium violenter occupante. „ Idem tamen locus denuò pace West- „phalica perditus, & Lutherani zatus anno MDCXLVIII. Hæc ibi.

Quærat fortè aliquis, quid, quantumque modernis Reichenbaci detentoribus vio- lenta illa occupatione accesserit? Huic respondere possumus, Repertorium jurium, bo- norum, atque Documentorum illius Monasterii, quod penes nos extat, huic quæstioni posse satisfacere; Est autem hujusmodi, ut primò longo ordine Registri instar loca omnia recenscat, in quibus juris, aut utilitatis aliquid Monachi quondam habuere, tum verò

singillatim enumeret, quid juris, vel quæ prædia in singulis locis Monasterio competant. Index sive Registrum ita habet:

Reichenbach
 Roth
 Ylensperg
 Hefelnbach
 Schernbach
 Ober Muspach
 Schwarzemberg
 Gunderichingen und Schiettingen
 Halb Hochdorff
 Achern
 Bùhell
 Hugenbach
 Thonbach
 Ettingen Uffwiler
 Sulzbach
 Horw
 Dornstetenn
 Befeveldt
 Müln
 Bach und Segmühlin
 Büttelbronn
 Gottelfingen
 Biltachingenn
 Waldtorff
 Alttheim
 Sultzauw
 Uttingen
 Remingsheim
 Nellingsheim
 Ditzingen
 Boiffingen
 Ergatzingen
 Ymmauw
 Wittingen
 Grünemetzstetten
 Wiler
 Uttenwiler
 Salfstetten
 Herschwiler
 Oberufflingen
 Fischpach.

Mox pagos post Reichenbacum *proprios* recensens, hos enumerat: Röth, Ylensperg, Hefelnbach, Schernbach, Obern Muspach, Schwarzemberg, adjecta Nota, pagos illos Reichenbaci *proprios* esse, & tum demum persequitur, quæ jura, quosque annuos census in reliquis locis Monasterium possideat, idque paulò post medium sæculi XVI. Ex quibus facilis omnino conjectura est, qualis tum status œconomicus Reichenbaci fuerit, aut quid quantumque emolumenti modernis detentoribus ejus occupatio attulerit, id quod quomodolibet ad historiam ejus Monasterii spectare nobis est visum.

CAPUT VIII.

Restitutio Reichenbaci, & Cæsarea ejusdem Administratio.

Annales MSS. Wiblingani Monasterii ad annum MDCXXVIII. §. II. num. II. & III. referunt, Ferdinandum II. Imperatorem ἐξουσίᾳ decrevisse restitutionem bonorum Ecclesiasticorum, quæ post compositionem Passaviensem primùm in manus A catholicorum devenissent, id quod per Gottwicensem Abbatem in tempore Collegis suis per Sueviam esset denuntiatum, sic ut mense Decembri ejusdem anni Franciscus Vinearum, & Bartholomæus Ochsenhusii Abbates supplicem libellum pro patrimonio S. Benedicti sui instituti Sodalibus restituendo Imperatori obtulerint. Nec verò preces effectu prorsus caruere, cum sequente anno Carolus Ludovicus Ernestus ex Comitibus

tibus de Sulz, & Conradus Hildebrand Jurium Doctor, & Consiliarius Imperialis Aulicus delecti sint, qui præter alia in specie Reichenbacense Monasterium autoritate Cæsarea reitituerent Benedictinis. Accitus ergo Benedictus Rauch Wiblingæ professus, qui tum Wiblingæ Priorem egerat, & die V. Aprilis præstito à subditis Reichenbacensibus homagio Superior & Administrator Cæsareus in temporalibus & spiritualibus agnitus est. Quin non modò mense Octobri Episcopis quibusdam rescripsit Imperator, ut à sollicitandis pro se Monasteriis apud Summam Sedem desisterent verùm etiam apud Württembergicum institit, ne quibus vexis Reichenbacenses, aut liberum eorum Religionis exercitium molestare præsumeret, molestarive pateretur, denuntiandò Mense Septembri omnibus cujuscunque dignitatis, Fratrem Benedictum, eique adjunctos duos Monachos (erant ii PP. Albertus Gebhard, & Jacobus Werz ambo itidem Wiblingani) in specialem Cæsaream protectionem esse susceptos, in cujus rei signum Imperii Aquilam præforibus Monasterii voluisset affigi.

Quis verò elapso non integro biennio Reichenbaci status fuerit, Templum Honoris Wiblinganum Appendice III. ad sæculum VI. num. X. pag. 139. refert, subditos videlicet non semel ad præstandum novum Württembergico homagium adactos, hortatu tamen Administratoris ad annum usque MDCXXXI. in fidelitate perstitisse. Insolentissimum ad diem Januarii XVI. ejus anni factum quoddam eo loco ita refertur: „Præ-
„dalis manipulus (qualis, aut è quibus is compactus fuerit, ex contextu conjcere li-
„cet) hora noctis duodecima fores Monasterii invasit, præmissis quatuor muros con-
„scendentibus, qui vigilem vincirent, & stricto gladio ad silentium adigerent. Succes-
„sit adversariis ad vota negotium, unde portam violenter effringere, ad interiores Mo-
„nasterii januas accurrere, sclopeta in fenestras exonerare, obvia quæque diripere, non
„tam prædones, quam ipse Scultetus Reichenbacensis, qui se nefariæ cohorti junxe-
„rat, cœperunt. Quid ageret Benedictus hoc in acerbo articulo, non habuit, cum
„frustra Cæsaris indignationem obtenderet, nisi tragædiæ cum suis spectatorem agere.
„Qua in depilatione præter vestes & lectisternia, parum licèt pecuniæ, equi, & qua-
„tuor Calices vesanæ turbæ in prædam abiērunt: Benedictum & ejus Patres armis cru-
„delem in modum tursione plurima tractarunt, non absque vitæ periculo, & quidquid
„insolentiarum inciderat, in utensilia domestica effuderunt. Audiamus (pergit au-
„thor) ipsum Benedictum: Altero die, cum se latrones subduxissent, & ejusmodi in-
„vasiones plures timerem, concreditos mihi Patres Horbam dimisi, ego verò pro loci
„manutentione, & Catholicæ Religionis conservatione substiti, & continua inter peri-
„cula octiduum transegi. „Perscripsit interea Administrator rem omnem Badenfi
„Monasterii Advocato, à quo in nefarios inquisitum. „Elapso octiduo (prosequitur lo-
„co laudato Templum Honoris Wiblinganum) rediērunt Horbâ Conventuales sub spe
„quietis pristinae, sed oppositum evenit, ut suafu cum amicorum, tum ipsorum hostium,
„asylum repetere coacti sint, Administratore se ad Marchionem recipiente, eo fine,
„ut consilium, auxiliumque acciperet, deinde ut præsens periculum evitaret. Ne ve-
„ro Monasterium deseruisse videretur, in habitu coram Sculteto suo de non deferendo
„protestatus est, remque domesticam famulis commisit, pollicitus, se Deo volente
„proxima Dominica ad Divina celebranda certò certius affuturum. Nihilominus cum
„negotium tam celerem reditum non admitteret, P. Albertus noster pro Zelo suo re-
„meavit Reichenbacum inter momentanea quasi pericula, & aliquot diebus mansit, do-
„nec ingruentè novo, juratòque hoste sub noctem fugâ sibi consulere debuit, relicta in
„mensa protestatione, non se cedere Monasterio, sed vi expelli, tam fatali tempore,
„quo & ipsi subditi auxiliarem manum porrigere sub pœna capitis interdicebantur. Ac-
„cessit ad cæteras miseras aliquot subditorum infidelitas ex amicis in hostes mutatorum,
„ut de stabilitate, non nisi ineundo iniquissimas condiciones, nihil superfuert, reliquis
„Monasteriis communem ærumnarum aleam subeuntibus. „Haftenus ibi.

Fuere hæc veluti præambula, & velitationes, quas mox majora prælia exciperent. De iis ipse Benedictus die VII. Martii in suis ad Visitatores datis ita scribit: „Reveren-
„dissimi Patres, Amplissimi Præsules, Quanto conamine, & quàm importunis mediis
„Dux Würtbergiæ à subditis nostris homagium extorquere tentaverit, ex addito me-
„moriali intelligere poterunt. Restitimus, quantum potuimus, & nostro, & subdito-
„rum nomine quantum valuimus, nec prævaluimus tamen. Etsi enim vel inde scirem
„contra nitendum, quòd jussu vestro nec Badenfi Marchioni jus territoriale Ducale con-
„cederetur, & propterea ab ipsius Marchionis vices agente, & Consiliariis effem mo-
„nitus, ut Würtbergicis conatibus hisce omni modo contrairem, viso tamen præsen-
„tissimo devastationis periculo, satis quoque notato discrimine, in quo nos ipsi quoque
„poneremur, si nullo prorsus modo se subditi Principi accommodarent, contra nescio
„quale juramentum cum conditionibus, limitationibus, protestationibus, atque excep-
„tionibus, à subditis verò communi consensu acceptatum, opponere me apertiùs alio-
„rum etiam consilio consultum non judicavi. - - Vestrum nunc erit, Reverendissimi
N 2 Patres,

„ Patres, dijudicare, quid in tam gravi ac ferio negotio agendum? Nos pro captu nostro censemus, crimen læsæ Majestatis Cæsareæ à Commissario, & si eadem omnino quoad omnia in mandatis habuit, à Duce patratum, subditos Cæsari juratos ad inferioris Principis homagium compellendo, item tanta armatorum multitudine subditos ejus premendo, inducias, quas jure Gentium impetrare speraveramus, nec per abyssum misericordiæ Dei rogatas, concedendo, subditos extra territorium (in quod fortasse coacti consenserunt) in Freudenstatt revocando, ubi revera opprobrium facti vicinis suis palàm à multitudine ludibrio excepti sunt., Constat ex his homagium à Reichenbacensibus in Freudenstatt convocatis homagium armata vi fuisse extortum.

Neque his contenti Würtembergici anno MDCXXXII. mense Januario „in Reichenbach (verba sunt Annalium MSS. Wibling. ad hunc annum §. III. num. IV.) quod à nostris RR. PP. Benedicto tanquam Administratore, Jacobo, & Alberto tenebatur, irruptionem media nocte fecerunt, electo simul & Monasterio eos expellentes. P. Jacobus pede non modicum læsus cum P. Alberto in Horb (in ædibus videlicet Reichenbacensibus) salvati sunt., Eam in rem Templum Honoris Wiblinganum sæculi VI. Cap. X. num. V. ita habet: „Cum Reichenbacum Benedicti administratione floreret religione, pietate, & morum honestate, Würtembergenses hostes temerario ausu anno MDCXXXII. non tam in Monasterium, quam ipsum Benedictum irrumpunt, eique necem & cætera quæque intentant. Unde irruptione nocturna cum ejus personam unicè perquirerent, ille se è lecto, quo fessà diurno labore membra locarat, proripuit, folisque caligis & thorace (vestitus) nudipes furori cessit, & magnam noctis partem inter densas nives oberrans confecit, donec sylvas egressus aliqua in domo securus refederit. Interim P. Adalbertum & P. Jacobum utrumque nostrum deprehendunt, in quos furorem effunderent. Sed illi, nescio qua via, elapsi religiosum habitum plebejo amictu mutarunt, variis in locis asylum quærentes; Nullo tamen in vicinia reperto, primus Horbam, alter San. Gallum concessit, quos ipsemet Benedictus undique quæsitus, necessitate compulsus insecutus est. - - Sicque transacto exilii triennio pacem ubique proclamata supervixit, ubi ad dilectum Monasterium Reichenbacensè remeavit, festivis suorū applausibus exceptus. - - Quamprimum verò domum (Reichenbacum) appulit è tribulationum oceano, in id unicè incubuit, ut inprimis cultum Divinum denuo introduceret, corruptos, nonnihil belli calamitatibus mores plebis reformaret, eamque super petra Apostolicæ fidei solidaret. Hæc Templum Honoris.

Accidit reditus Benedicti anno MDCXXXV. quo ipso die XVII. Julii Wiblingæ Joannes Abbas ex peste diem suum clausit, successorem habiturus hunc ipsum Benedictum. Mense siquidem Augusto Petrus propè Constantiam electus in Abbatem, & XXVII. ejusdem confirmatus est. Cum verò aura Wiblingæ necdum satis salubris crederetur, Prioratum suum in Reichenbach revisit, & graviora pro temporis ratione negotia expedit, donec mense Octobri Wiblingam abiturus, muneris sui Vicarium P. Albertum Gebhard cum P. Jacobo Werz Reichenbaci dimitteret.

Anno MDCXXXVII. in Annalibus Wiblinganis §. II. num. II. legimus die XXVI. Januarii publicas Deo gratias actas fuisse ob Monasteriorum Würtembergicorum factam nuper unanimi Imperatoris & Electorum consensu pro sacris Ordinibus confirmationem. Dispositis verò æquè difficilibus Wiblingæ negotiis.

Anno MDCXXXVIII. Benedictus reliquum curarum dilecto sibi Reichenbaco impendit. „Vix autem (verba sunt Templi Honoris Wiblingani loco cit. num. VIII.) (rumor percrebuerat ad subditos, cum ad unum omnes, velut oviculæ ad pastorem, convolarunt, quibus ipse solemnè concione locutus adeò tenerè omnium animos penetravit, ut non esset, qui lacrymis non innataret. Concione peracta jussi extra Ecclesiam consistere, veluti parenti dilecto valedicerent, exeuntem læti simul & tristes excipiunt, manúsque sacratas cum porrigeret, lacrymis madefaciunt; Cùmque extrema verba audirent, in nescio quos ejulatus semet effundunt, orbari se pastore, destitui se patrè lamentabiliter ingeminant, sicque inter suspiria & lamentata à venerabili ejus intuitu avelluntur. Viros tamen in hospitium convocavit, prandium iis instruxit, parvumque tempus inter solatia traduxit. Cùm ecce tibi! insperatò nonnemo subditorum fanè fidelissimus præ foribus se insinuat, fugamque suadet, instare hostes, milites Weinmaricos, adventum Benedicti proditum, deque ejus vita conclamatum. Audiunt præsentem omnes, abitum urgent, & inter nova dolorum vulnera dilectum Patrem ad spatium unius horæ dimidiæ lacrymis prosequuntur. „Sic inter continuas vicissitudines miser Reichenbaci status fluctuabat, donec miseriarum oceano vix lapsò decennio mergeretur.

Abeundum interea fuit Benedicto ad castra Cæsareo-Bavarica, quibus volente Serenissimo Duce & Electore Maximiliano Vicarius Generalis Apostolicus datus est. Itaque

que Alberto Superiori & Vice-Administratori in Reichenbach, atque Jacobo Werz ejus loci œconomio anno MDCXLII. certa quædam Puncta in sua absentia probè custodienda præscribit, & in causis arduis ab Hirsaugiensis itidem restituti, aut Weingartensis Monasterii Abbatibus consilia sperare jubet.

Ergo ambo suo muneri strenuè incumbunt, eas tamen inter difficultates, quæ P. Alberto Superiori, etsi annis neutiquam gravi, supremum morbum & mortem attulere. Accidit ea Horbæ, quò è Reichenbaco in sella gestatoria jam graviter decumbens delatus est, ut Medico vicinior esset. Ibi ad ultimam luctam ritè munitus die VI. Decembris anni MDCXLVI. pientissimam animam efflavit, die octavo ejusdem mensis in Sacello B. V. M. ad Reichenbacensium ades pertinente ante gradus summi Altaris sepultus. Ejus corpus novenniò post, teste Templo Honoris Wiblingano, & Syngrapha Fratris Thaddæi laici Franciscani, qui præsens aderat, cum terra effoderetur, integrum repertum est, & incorruptum. In locum defuncti Reichenbaco præesse jussus deinceps fuit P. Ernestus Fabri, Prior quondam Wiblingæ domesticus, & demum à morte Benedicti Abbas.

CAPUT IX.

Religiosi è Reichenbaco, quod Acatholicis ceditur, expelluntur.

Implevit Ernestus Fabri munus seduli Superioris & Vice-Administratori, donec anno MDCXLVIII. per leges Compositionis Onabrugensis Prioratus ille Religiosis expulsi in manus Württembergensium denuò devenit. Egit equidem Benedictus modis omnibus, cum tam fatalem periodum incumbere suspicaretur, apud Electorem Bavarie, cui acceptissimus erat, ipsamque Cæsarem Ferdinandum III. quibus graves & supplices libellos obtulit, ostendens, jure Territorii, quod ex parte Badensis, & ex altera Ebersteinii Comitis esset, Würtbergicum perperam sibi Reichenbacum vindicare, præterea supra viginti momenta adjecit, quibus credebat Prioratum illum, etsi cætera Monasteria fatali illi necessitati subjacerent, fore eximendum. Verùm adversæ religionis Principibus pacis conditiones magis ferè imperantibus, quàm impetrantibus, cessere tandem inviti Catholici, ipsamque Reichenbacum Würtbergico cum cæteris tanto numero Monasteriis cessit. Factum denuò alienis verbis recitare lubet. Annales MSS. Wiblingani ad hunc annum §. III. num. XX. ita habent: „R. P. Ernestus - - in ultima „occupatione adeò constanter se gessit, ut immortalẽ inde sit adeptus laudem in Con- „gregatione, & mercedem in Cœlesti Patria, tum temporis, quo Divina profanata, & „quæ Dei sunt, in manus hæreticorum data, ut patebit ex litteris Benedicti Abbatis ad „Abbatem Adelbergensem: Triste admodum est; ait, videre abominationem desolatio- „nis tot celeberrimorum Monasteriorum, stantem in loco sacro Rom. Imp. Ecclesiæ „Catholicæ in Germania, & simul fieri in derisum & opprobrium vicinis nostris, atque „insuper per calumniam traduci, quasi nos ultro Monasteriis cessissemus. Conventua- „lis meus P. Ernestus Fabri exul jam Prior Cellæ S. Georgii in Reichenbach cum suis „adjunctis ita sese constanter attentatis exacti homagii à subditis, occupationis Mona- „sterii, interdicti Exercitii Catholici opposuit, ut ex actis illius & dictis, quin etiam „scriptis, nec Würtbergici, nec quispiam alius cum veritate aliud judicare, narrare, „ac affirmare possit, quàm quòd totus coactus è Monasterio cum adjunctis Fratribus sese „in Conversione S. Pauli (anni MDCXLIX.) Horbam receperit, facta inprimis pro- „testatione contra homagium publicè in Concione ultima (cum Auditorum animi & „oculi in lacrymis natarent, & miserandum in modum gemitibus & ejulatu violentam à „suis pastoribus separationem deplorarent) facta priùs monitione, ut attentissimè au- „scultaretur, citatis ad summum ac Divinum Tribunal singulis ac universis, qui causam „quomodocunq; hujus miserandæ rei dedissent, relicta denique in Conclavi suo (id „facturus in Templo super Altare, nisi XIV. jam integris diebus Templo exclusus fuisset) „super mensam scripta, digna, ac seria protestatione, quæ adeò Ministrum Luthe- „ranum, cum eam mox post abitum reperisset, offendit, ut in exilium jam euntem in- „sequi voluerit; A quo tamen proposito à subditis prohibitus est, dicentibus, eum pro- „testationem mirari non debere, quam oretenus coram Würtbergico Commissario „absque rubore ediderit. Ergone ex hoc concludendum, nostrates ultro cessisse? Hæc Benedictus.

Prolixior verò essem, si ejusdem Abbatis egregiam adhortationem ad oves Reichenbaci desertas adscriberem, aut longissimam à plerisque Abbatibus subscriptam protestationem

nem aduersus illam Monasteriorum cessionem referrem. Ad historiam potius expulsionis Religioforum à Reichenbaco convertor, ipsius Ernesti verbis in Annalibus Wiblinganis ad annum MDCXLVIII. §. III. num. XXIV. recitandam ex Litteris ad Abbatem suum & Administratorem Benedictum datis: „O Altitudo! (inquit) Reverendissime Domine Præful, Væ belli secundum abiit, & ecce væ tertium desolationis Monasterii advenit! Septimus Angelus tubâ cecinit, & factæ sunt voces magnæ in hac valle dicentes: Factus est Prioratus hic Ducis Württembergiæ; ô dolor! quod futuram jam timuimus, id nono, & decimo hujus, pro dolor! evenit. Postridie Conceptionis B. V. IX. hujus ante meridiem, horâ circiter nonâ advenit D. Orthus Consiliarius Ducis Württembergiæ cum Mandato Cæsareo in Regali folio, insinuans, vel potius honestè jubens, ut vigore Conclusi, Pacis, & Mandati præsentis à Notario publico vidimati, intra triduum cum meis hinc discedere relictis documentis, convocatisque in posterum diem ad præstandum homagium subditis &c. Resumpsi argumentum totius propositionis, factaque nomine Principalium protestatione, in præsentia adhuc duorum Officialium Württembergensium spatium deliberandi super dando ulteriore responso petivi, & impetravi. Interim cum ad Cauponem abiisset, legi Mandatum Cæsareum, legi litteras alias à Commissariis in necessitate vocandis ad executionem ad Ducem datas; Cùmque adhibitis Confratribus & Officiali nihil suspectum reperissem, cedendumque majori vidissem, inducias, cum rursus advenissent, saltem trium dierum petivi, dum rem, quò deberet, perscriberem. Tum D. Consiliarius Orth præoccupans, quidquid sive Badena, sive à Cæsarea Majestate in particulari super hoc loco expectarem, totum frustra fore, sancta se fide obligavit, cum addito, Viennæ istarum rerum plurima illata fuisse, omnia tamen ad Compositionem pacis directâ, si vel in uno mutatio intercederet, talem fore consequentiam, pacem omnino perverfuram, hæc eorundem Ablegatum Viennæ scripissse. Ita video, Conclusio pacis est instar Evangelii his, quibus aliquid restituendum est. Multis deinde ultro citroque dictis, cum omnia pro hac vice frustra esse viderem, uti revera sunt, pro manutatione Loci, & plus incommodi quàm fructus tum nobis, tum subditis ex resistentia emerfurum advertens, facta rursus protestatione, in futurum profutura fortassis, rem quidem maximi momenti, quam tamen retinere non potui, transire permisi. Itaque X. hujus subditis pridie convocatis sub pœna capitis, ad præstandum homagium conventum est. Cæterum ne quid impingerent, ante præstitum homagium, tum Reverendissimæ Paternitati Vestræ nomine Cæsaris, tum Badensi adhuc obligatos se exceperant; Ad quod responsum, ab utrisque vigore pacis, & Cæsarei Mandati absolutos esse, & in hoc contra quoscunque defendendos à Duce suo Württembergico. Tum ratione Religionis petiverunt iisdem sumptibus sustentari duos Sacerdotes Catholicos, quibus aliàs Præcones Lutherani sustentandi essent, cum ipsi absque hoc medio libertatem Religionis non obtineant, quod mox rotundè negatum, idque vî conclusæ pacis &c. Deinde factò iterum Resumptibus Ducis: Et hoc negatum est cum indignatione, promissumque id unum, eos vî pacis non coactum iri, irent quò, & quoties vellent, ad publica Exercitia Religionis suæ &c. Sed ô Deus! quid fiet de senibus? de ægris, qui forsan ire non possunt? quid de innocenti & idèò deploranda juventute? Postquam itaque nihil effecerunt, & jam nihil nisi minas & pœnas superesse viderunt, inviti in Cauponæ consueto hypocautito homagium præstiterunt, & ut ipse quoque interesssem, multis verbis tantum non coegerunt. Sed ne cooperari viderer, justè me excusavi. Omnibus perfectis cum omnem ulteriorem resistentiam frustra fore cererem, terminum manendi ulteriorem, & quidem ultra ferias Natalitias ad faciendam hic rem Divinam petivi, & impetravi. Itaque post elapsum terminum ante Calendas Januarii migrandum est: Quo animi sensu & effectu id futurum sit, jam nunc animabus miseris condolens animus præfagit. Interim curabimus, ut populus & confiteatur, & sacra Synaxi reficiatur, ambulétque in fortitudine Cibi illius usque ad montem Dei &c. Oremus pro servandis animabus, quæ nisi Exercitium publicum habeant, saltem in liberis amittentur. Qui sanguine suo pretioso redemit illos, servabit eosdem, & suggeret media. Utinam ego meo peccatoris sanguine præstare possem, ut servarentur; Nam compendiosiore via ad cælum non irem. Sed hæc in manu Dei sunt &c. Subjungit Annalium parens: *Hæc pro merito, & Divino spiritu, quo plenus erat, eloquentissimus Ernestus modò Prior, olim Abbas futurus.*

Cum verò ipsum abitum Ernesti ex Reichenbaco ex Litteris Benedicti Abbatis supra recitatis abunde colligere liceat, nec ambiamus antiquos renovare dolores, aut proluxa lamentorum & gemituum in bonorum Patrum discessu à subditis excussorum narratione lectori tedium facere, vela contrahimus, eosque, qui plura de Prioratu isthoc noverrint, obsecramus, ut defectum supplere velint, & errata indulgere.

DONA-

DONATIONES REICHENBACENSIS MONASTERII.

In Nomine Sanctæ, & Individuæ Trinitatis &c.

Ego Willelmus nullis meis meritis, sed sola Dei misericordia Hirsaugiensis cænobii Abbas notum esse desidero omnibus tam futuris, quàm præsentibus, quod quidam ingenuus Senior, Bern nomine, prædiolum suum in nigra sylva situm, in loco, qui à rivo, qui ibi Murgam influit, Reichenbach vocatur, Sancto Aurelio Hirsaugiæ in præsentia idoneorum testium in æternam hæreditatem tradidit, id unicè postulans, ut ibidem monasterium construi satagerem. Acceptò igitur Communi concordique Seniorum nostrorum consiliò, misimus fratres nostros Monachos tres & laicales quinque in idem prædiolum nemore densissimo hispidum, quatenus sylvâ erutâ, locoque perpurcato construerent monasterium Beato Gregorio &c.

Anno igitur Incarnationis Domini Millesimo octuagesimo Secundo indictione quinta circiter Idus Maii, cùm venissent iidem fratres in prædictum locum haud paucis diebus pro Tugurio nuda fruebantur abiete. Horum autem unus vocabatur Ernest, vir probus, & Curialis, qui jam pridem se, suaque omnia nostræ dediderat obedientiæ, quem cum suis omnibus eidem loco in adiutorium concessimus. Exiit igitur idem Ernest loco, & fratribus Provisor, & quasi pater Secundus, qui ad extirpandam sylvam, ad purgandum locum, ad ædificandam cellam, ad construendas officinas, maximè suas ipse impensas dedit, & undequaque competenter acquisivit. Ejus ergo, parentumque ipsius sicut meam meorumque memoriam ibidem celebrem haberi dignum judicavi, libensque firmavi. Sanè positum est fundamentum ecclesiæ anno sequenti, & infra tres annos consumata est.

Anno igitur Incarnationis Domini Millesimo octogesimo quinto indictione octava, Decimo Kalend. octobris dedicata est ecclesia à Venerabili Geberhardo Constantiensis ecclesiæ Episcopo, qui tunc temporis in partibus theutonicis Legatus Apostolicus existit, ad laudem & gloriam Sanctæ, & individuæ Trinitatis & Beatæ Genetricis Dei Mariæ, & in honore eorum, quorum reliquiæ, vel nomina habentur in ea, sed præcipuè Beati Gregorii Papæ & Confessoris, contradens ei omnem decimationem circumjacentis vallis jure perpetuo. Ea die Supradictus Ernest dotavit eandem ecclesiam suo allodio, quod situm est in villa nomine Gysenheim, alio quoque in villa Gamerticheim sito. Ne igitur ordinem relationis nostræ dimittamus, ad plura ejusdem venerabilis viri Ernest beneficia reverenda veniamus. Hæc sunt, quæ ipse Ernest, & filii Sororis ejus, Folradus Ernest possederant. In villa Ysenheimb, & Gysenheim juxta moguntiam prædia satis bona habuit, & aliud juxta Wornatiam in villa Heymertesheim non minus utile. Ipsum verò prædium in Heymertesheim dedit cuidam Wormaciensi civi Cononi nomine in legitimum concambium pro alio prædio in Ditzingi. Illud autem in Ysenheimb, & Gysenheim, pro aliis duobus in Sultzowa, & in Immennowa cuidam Engelboldo libero homini de Elifapha tradidit. Hæc tria prædia de illis tribus Ernest videlicet, Folrado, & Ernest acquisita sunt. In Gamertincheimb emit quoddam prædium XXX. marcis, quod Sigebotoni de Roggesingen dedit, pro tribus hobis in Gottelbingen, & una in Endingin. Sunt & alia prædia, quæ per se, & per alios Dei Fideles huic ecclesiæ conquirit, quas postea plenius enarrare disposuimus. Igitur, quia necessitatis causâ ordinem narrationis nostræ paululum transgressi sumus, iterum nunc ad incepta redeamus. Ipsa die Dedicationis ecclesiæ Wern Miles de Hopsowa auxit dotem ecclesiæ donando partem suam in tertio à cella versus Septentrionem monte, Cujus medietatem ipse cum fore sua patris jure possidens, ea videlicet parte, ubi fons irriguus dulces emanat aquas, suam ut diximus, partem Sancto tribuit Gregorio. Auxit præter hæc dotem ecclesiæ in locis, quæ describi non incongruum videtur. Est sylva ex utraque parte Murgæ sita, & usque ad verticem utrorumque montium extensa, quæ à meridiana plaga in rivolo,

qui Holzbach dicitur, terminatur. Unde ex utraque parte præfati fluminis deorsum usque in Sulzebach protenditur, illic distenditur usque in summitatem utrorumque montium sinistrorsum tamen aliquantisper excrefcit. Habet quoque in Se stagnum, ex quo defluit Sebach, qui totum decursum suum in eodem complectitur prædio. Infra hanc sylvam in Murga continetur septum majorum piscium captioni aptum. Horum omnium medietate ecclesiam ipse dotavit &c.

Maritus verò Sororis ejusdem Volemar nomine reliquam medietatem pridem Beato Gregorio firma traditione donaverat &c.

Eodem ecclesiæ die dedicationis Beatrix nobilis, & proba matrona adauxit dotem donando viculum nomine Vilmödebach Winemamesba ædificiis tunc temporis destructum, sed ad XII. mansos computatum.

Eodem anno XII. Kalend: Martii quædam ingenua sæmina Trutlint per manum mariti sui tradidit Deo, ac Beato Gregorio coram fratribus ibidem ad laudem Dei congregatis nec non & aliis testibus idoneis unum Servientem Wernherum nomine cum prædio suo & beneficio, quod utrumque in villa Dagelningen possederat, pro animabus suorum, & maximè pro anima germani sui Hartrudi, qui eodem die in cella eadem Sepultus est, qui etiam, ut hæc traditio fieret, dum adhuc viveret, exoptaverat.

Eodem anno quarto jds Martii in ipsa scilicet Beatissimi Gregorii festivitate quidam liberi homines Wäzelin, filius Mangolt tradiderunt præfata ecclesiæ prædium suum juxta Dombach situm partim ad usum prati ex cultum, partim adhuc sylva confitum. Huic traditioni adfuerunt testes Bertholdus de Eberstein, & duo filii ejus Berthold, & Eberhard, & Bobo de Vüeningen, & Rudolf de Salestetin, & alii quàm plures idonei.

In crastino vero idem tertio jds Martii quidam generosus juvenis nomine, Odalricus cum felici devotione tradidit Beato Gregorio duos mansos in Marcha Sconenbeus fitos cum Sex mancipiis. Hæc traditio nihilominus facta est in præsentia prædictorum testium &c.

Eodem anno Otwin quidam de familia Sancti Aurelii quinto jds Aprilis tradidit Beato Gregorio tres jurnales in Aetheimb Sitos in præsentia Adelberti Advocati, & Bern & filii ejus Bern: qui iterum omnes testes adfuerunt traditioni aliæ sub eodem die factæ, quam quidam non minimæ libertatis fecit Mangolt nomine de Linstetin offerens Deo ac Beato Gregorio dimidium aquaticum Septum, & aliud circumcæcens prædium, quod ipse in Grafenowa possederat cum monte qui Schwarzenberg dicitur. Quod comes Fridericus de Zolra voluit injusta dominicatione auferre à famulis Sancti Gregorii. Sed Harnidus frater prædicti Manegoldi in placito, quod erat Ofsirdingen coram advocato Godofrido Palatino comiti contra eundem fratrem comitem justè Sancto Gregorio obtinuit coram multis & idoneis testibus. Iterum Henricus de Altensteiga ex familia Odalrici comitis injusta usurpatione prædictum prædium invasit, sed Birhtelo filius prædicti H. de Linstetin Sancto Gregorio justè obtinuit in eodem prædio Grafenowa coram Palatino comite, & aliis pluribus testibus.

Post hanc donationem Bucharthus quidam ingenuus de Jurenberg allodium, quod Serviens ejus Burhardus in villis Gurderichingen & Stietingen hæreditario jure possederat Beato Gregorio totum donare, ipsoqui possederat unicè petente decrevit. Sed quia aliqua causa præpeditus ipse ad cellam venire non potuit, ubi traditio fieri debuit idem Burhardus simul cum uxore sua Machilda XI. Kalend. Febr. cuidam militi libero homini Alberico nomine supra dictum prædium in proprietatem dedit per fidem, rogans eum per eandem, ut ipse illud Deo, ac Beato Gregorio in cella sita juxta flumen Murgam in sylva nigra contraderet. Isti sunt autem testes in quorum præsentia - prænominatus Capitaneus prætitulatum allodium dedit Alberico.

Benhtolfus ingenuus homo de Stauffenberg, Waltherus Deabbanwilare, Gerolt, & frater ejus de Stercingen, Hartbrecht de Cimberen, frater supra dicti Alberici. Hic igitur Albericus perfecit rogatam traditionem ejusdem predii in præfata cella Sancti Gregorii super altare ipsius VIII. Kal. Februarii in præsentia comitis Henrici Tuingen, & Rudolphi de lato lapide, & Alberici de Sleichdorf, & aliorum æquè liberorum hominum, videlicet Reginboldi, Iringi, Sigeboldi, Gerrici, & Wolfgeri, qui tres postremi fuerunt de Gûnderichingen, ubi idem prædium ex Majori parte situm est. Acta est autem traditio hæc anno Dominicæ Incarnationis MLXXXVIII. Indictione XI.

Anno Dominicæ Incarnationis MLXXXVIII. Indictione XI. octavo Kal. Januarii Gisela Ancilla Sancti Aurelii dedit Beato Gregorio de proprietate sua, quam possedit in Altheimb VI. Jurnales & unum pratium ad duas Carratas feni in præsentia Henrici comitis de Tuingen, & militum Herhardi, & Thodorici.

Anno Incarnationis Domini millesimo octogesimo Septimo indictione decima octav. Kalend. April. Reginboldus liber homo cum uxore sua Bertha dedit Deo ac Beato Gregorio in æternam proprietatem prædiolum suum, unum videlicet mansum, quem hæreditario jure possederat in villa nomine Utingen astante frequentia populi, qui ea die ob festum

festum coenæ five annunciationis Domini convenerat. Altera die scilicet Septim Kal. Aprilis Waltherus ingenuus miles Deo ac Beato Gregorio dedit in perpetuam proprietatem dimidiam partem montis, quem communem habuerat in proprietate cum fratre suo Rudolpho de Haldewanc, qui eodem anno Sexto Kalend. Decemb. ejusdem montis alteram partem supra dicto Sancto tradidit in eodem loco, quo ejus frater omnino similiter, ut ejus frater. Situs est autem idem mons juxta cellam collateralis scilicet monti, qui pertinet Sanctæ Mariæ, & à Septentrione stat proximus cellæ &c.

Eodem anno Wielandus liber homo de Altheim in eadem villa tradidit Sancto Gregorio tria jugera, Ipso die, quo ejus Consobrinus Adeloft eidem Sancto dederat partem quæ sibi pertinuit in monte quem communi ditione cum aliis V. possederat, qui omnes eidem Sancto Gregorio suas partes prius contradiderant. Hæc autem sunt nomina eorum Wielant Senior, & filius ejus Burchart, Adeloft, & frater Wern omnes liberi, & duæ Sorores Irmingart & Gisela ancillæ Sancti Aurelii. Situs autem est mons idem quartus à cella versus Septentrionem.

Eodem anno Tertio idus Aprilis Wernherus miles dedit Sancto Gregorio quandam pratensem planitiem sitam super montem à cella tertium versus Septentrionem, & habet terminum ab occidente ipsum montis desurfum: ab oriente verò viam, quæ ducit per sylvam. Porro à meridie terminatur ad lapidem, qui vocatur prati arbor. A Septentrione autem finit in via quæ à communi via sursum ascendit, ad murgam deorsum. Denique ipsum montem jam pridem dederant eidem Sancto Gregorio Dux Bertholfus junior, & milites duo Wern; & Volcmar, qui eum communi proprietate possederat.

Eodem anno Irinc liber homo tradidit Beato Gregorio in marca, quæ vocatur Caminata duodecim jugera agri, & modicum prati, scilicet ad unam Carratam fani. Hi affuerunt testes liberi homines Gefello, Betzemann, Abbo, & alius Abbo &c. Omnes in Christo fideles nosse cupimus, quòd Bobo vir probus Generosus prædium suum situm in villa Gunderichingen totum dedit Sancto Gregorio, ea qua id ipse possederat proprietate, excepto uno manso, cum quo campsit à Domino Abbate Willehelmo, aliud situm in villa Vueningen, ubi idem Bobo habitavit: eundem autem mansum qui exceptus ad Sancti Aurelii ditionem pertinuit, Dominus Abbas Willehelmus in præsentiarum Beato Gregorio concessit. Hanc igitur traditionem fecit prædictus Bobo in cella Sancti Gregorii sita juxta Murgam, in sylva, quæ vocatur nigra in præsentia Domini Abbatis Willehelmi, & trium comitum, videlicet Henrici de Tuingen, in cujus comitatu idem prædium situm est, & fratris ejus Hugonis, & Hermanni eorundem materteræ filii. Præter hos affuerunt & alii viri ingenui scilicet Adelbertus Advocatus, Bern, & filius ejus Bern, Adelbertus Hartnit, Rodolphus de lato lapide, Albericus Theodericus. Facta est autem ipsa traditio anno Incarnationis Domini millesimo octogesimo septimo indictione XI. Kal. August.

Hic descripta sunt propriè prædia, quæ Dominus Abbas Wilhelmus Sancto Gregorio concessit.

Diemarus quidam Capitaneus de Dryvels veniens Hyrsaugiam ad conversionem, dedit eidem ecclesiæ prædia sua in Oberencheim XII. hobas cum vineto in Ozenhausen octo hobas, & ad Vinckenbere quod ibi habuit.

Erchenbertus Rotingen dedit Hirsaugiensi ecclesiæ duas partes in Hufen, ecclesiam ex integro, & dotalem mansum cum omni jure & ad Hufelinhart duas hobas.

Comes Alewicus de Sulza, & frater Ejus Herimannus dederunt Hyrsaugiæ in Nieverum quod ibi habuerunt, idem partem ecclesiæ, & tres hobas.

Comes Burchardus de Staufenberg dedit in eodem loco tres hobas. Cono de Tahenstein dedit juxta oberencheim tria loca Hyrsaugiensi ecclesiæ, videlicet Morterstal, & ad Catzenbach duas hobas, & ad Bienenheim duas hobas cum piscatione satis utiles. Dominus Geberhardus Abbas noviter ad conversionem veniens cum fratre Egenone dedit in Owa, & Atenherde juxta renum duo prædia Hyrsaugiensi ecclesiæ, quæ postea in Concambium data sunt pro Sex hobis in Gotelibingen &c.

Tres germani fratres Adelbertus, Wimarus, Luitpertus de Yfoltshufen dederunt in eodem loco prædium suum Hyrsaugiæ quod postea in Concambium pro alio in Argozingen sito datum est. Quidam Clericus de Stophilm Rotman nomine dedit Sancto Aurelio Hyrsaugiæ quoddam prædium in Hericheswilare, cum quo Abbas Wilhelmus dotavit ecclesiam Sancti Gregorii. Ipso die dedicationis euis dedit etiam Hobam in Viskinm. Hæc omnia piæ memoriæ Dominus Wilhelmus Abbas Sancto Gregorio & Fratribus Domino Servientibus ad subsidium concessit.

Hæc autem Dominus Gebhardus Abbas Sancto Gregorio concessit.

Comes Burchardus de Stofenberg, & frater ejus Bertholdus dederunt Sancto Petro Hirfaugiæ non modicam partem vinearum in Endingen, idem ad decem carratas Supputatam.

Gozzolt de Bilderhusen dedit Sancto Petro Hirfaugiæ in Argozingen quatuor hobas, & in Vasburwilare unum molendinum.

Hæc tria Dominus Abbas Gebehardus Sancto Gregorio concessit &c.

Quidam Hecel Serviens Sophiæ de Molehusen dedit Sancto Gregorio tres hobas in Hohenstat.

Quidam Ger cliens Folmari de Niwenburg cum fratribus suis dedit Sancto Gregorio unum jugerum vinearum in eadem villa Hohenstat.

In eadem villa emptum est prædium à Bertholdo de Botenheimb bono Caballo, & datum est Sancto Gregorio.

Præfatus Hecel dedit Sancto Gregorio in Sachsenheim quinque hobas.

Habemus etiam in proxima villa ejusdem nominis Sachsenheim quatuor hobas, & dimidiam emptas XIII. Marcis à nostro Seniore Ernest ab Osterhilde vidua cujusdam Ernestonis de Stocheim. Easdem etiam manas dederunt Machilt quædam matrona de Ravengerespurg, & alia mulier Ênzela nomine.

Prædicta etiam Machilt dedit Sancto Gregorio hobam in Gebersheimb; dedit etiam pro agro quodam in Dizingin Viginti Solidos monetæ Ulmenfis &c.

Quædam Venerabilis matrona nomine Sophia de Molehusen cum filio suo Berlaho dedit Sancto Gregorio tres hobas in Muthaha, & in Ulvenesheim octo jugera vinearum, & aliquantum agri.

Comes Luitolfus de Achelm dedit Sancto Gregorio hobam unam in Remmingesheimb juxta Necker fluvium.

Adalheidis vidua Heinrici comitis de Tovvingen dedit Sancto Gregorio hobas tres in Sindelingen, & dimidiam ecclesiam in Niferon juxta Enze fluvium &c.

Udalricus quidam liber homo de Waldaha dedit Sancto Gregorio curtem unam, & hobam in eodem loco.

Annò Incarnationis Dominicæ millesimò primò obeunte Beatæ memoriæ Willehelmo Abbate Hyrfaugiensi Dominus Geberhardus æquè memorabilis illi successit in regimine canobiali; Cujus nutu, & patratu confirmata sunt & aucta quælibet ab Antecessore ipsius bene acta fuerant & instituta, sub quo ille Ernst, qui in construendo Beati Gregorii canobio prioris Abbatis Collaborator extitit, & Adjutor, omnia quæ habere potuit ad eundem locum coram idoneis testibus hæreditario jure contradidit, sive quæ antea tradiderat confirmavit, petens ab eodem Domino Abbate Geberhardo, & clementia ipsius obtinens, ut hæc ita scriberentur. Quæ sunt autem, quæ eidem loco ab ipso sunt collata, vel ejus industriâ cum auxilio bonorum fidelium aquisita, breviter hic commemoretur. Est enim prædium in villa Gotelubinga situm, aliud in villa Hirslanda similiter in Dizinga, atque Sulzowa in Immenowa quoque, sed & in Gamertinga fere quatuor hobæ, & unam hobam vinearum in Endingen, sed illud prædium, quod in Hirslanda situm est & in Dizinga, & illas fere quatuor hobas in Gamertinga cum auxilio bonorum fidelium idem Ernest comparavit. Cætera omnia suis prædiis ipse mutuavit, & sic ad eundem locum delegavit, ex quibus illud prædium, quod in Immenowa habuit tali sub conditione dedit, ut hoc pertineat ad obedientiam elemosinarii: & ille ex hoc tribus anni temporibus fratribus constitutum pro charitate impendat servitium. Idem ad anniversarium ejusdem Ernestonis similiter Patris & Matris ejus. In anniversario autem ejus datur ab Elemosinario mensura frumenti, quæ nostra lingua Malter dicitur, ut inde triginta panes fiant, & ex his tredecim totidem pauperibus cum edulio carnis aut piscium, sive ovorum, aut casei erogentur: addito etiam vini poculo, & post refectio-nem vini cuique eorundem pauperum unus denarius tribuatur. Reliqui verò panes cum pulmento, quale tunc haberi potest, & cum potu consuetudinario aliis distribuuntur pauperibus. Sed in oratione, quæ facienda est pares erimus ego Abbas Wihlelmus & idem Ernest, scilicet ut die anniversario nostro missam unam pro nobis cantent singuli Presbyteri. Cæterum Fratrum quilibet psalmos quinquaginta, aut orationem domini cam id est Pater noster totiens peroret, præterea, quæ communiter in vigilia & missa cum signorum pulsatione agenda est oratio. Quod in refectorio Superfuerit, Elemosinarius accipit. Infra collationem ab elemosinario potus fratribus datur de vino. Sed in anniversario Domini Willehelmi à Cellerario. Charitatem autem in refectorio fratribus Elemosinarius aut per se debet impendere, aut Cellerario repræsentabit duas Maltheras frumenti, & Amam vini Spirensis mensuræ, ac solidos sex, ipsos quoque solidos dabit

dabit ante quatuordecim dies anniversarii, frumentum vero ante unam Hebdomadam: vinum autem ipsa die, cum ipsius fuerit anniversarius, simul cum ea agitur memoria Hildegarte ejus quondam conjugis. Similiter agatur memoria Patris & Matris ejus cum compulsionibus, vigiliis, & missis, & simili in refectorio charitate. Placuit dein, & visum est Fratribus nostris, ut anniversus Domini Wihlehelmi Abbatis dies tam ab ipsis, quam à posteris ipsorum memorialis habeatur, tum ob amoris illius venerationem, tum ideo, quod ipse canobii hujus constructor sit primus. Annuentibus igitur cunctis, statutum est, ut adminiculantibus obedientiariis nostris eadem die cunctis fratribus interioribus, & exterioribus ob amorem ejusdem pii Patris caritas impenderetur. Hæc autem sunt, quæ singuli dabunt. Prior dabit amam vini Spirensis mensuræ, & malter ac dimidium frumenti. Præpositus Solidum unum. Camerarius unum, Cellerarius unum, custos ecclesiæ unum, & Elemosinarius unum, exceptis duodecim nummis totidem pauperibus deputatis. Hoc etiam decrevit Dominus Abbas Bruno, ut quidquid eadem die fratribus in refectorio consuetudinaliter superfuerit, ad Elemosinam detur, ideo quia nummi non decimantur. Singuli quoque præfatos solidos ante quatuordecim dies Cellerario dabunt, & frumentum ante septem dies: vinum quoque ipsa die. Frumentum quoque illud de quo triginta panes pauperibus parantur, de fratrum Granatorio dabitur. Cæterum omnia facimus in Orationibus & Elemosinis sicut in anniversario Domini Ernestonis præscriptum est.

In Dizingen quatuor hobæ, quatuordecim Marcis emptæ sunt, quas dedit Nanno Wormaciensis civis pro filia sua Goda &c. Notum esse Cupimus Domino Nostro Jesu Christo famulantibus, qualiter Machilt de Sunthosin prædium quod est situm in Hirslandin & Hosin cum omnibus appendiciis vendiderit sæpe dicto famulo Dei Ernest ob centum manas argenti cum consilio, & viginti marcarum subsidio Hardwici Magdaburgensis venerabilis Archi-Episcopi pro sustentatione Monachorum, aliorumque Deo famulantium in cella Sancti Gregorii. Huic causæ præfuit idem præmemoratus Archi-Episcopus H. cæterique plures interfuerunt, scilicet Herimannus Magdaburgensis urbis Præfectus, & Palatinus comes Fridericus, & Sigeloch, pluribus Saxonum, Svecorum, Bavariorum, & Francorum adjunctis. Neque hoc semel fecisse sufficere credidimus, nisi iterum id in Giberhstein innovaretur pluribus testimoniis adhibitis. Deinde in Herphesfurt Filiis prædictæ matronæ secundum jus id ex omni parte confirmantibus. Deinde filius ejusdem nomine Bunhardus legitimus Successor Matris suæ hæreditatis tradidit hoc idem prædium ex petitione Ernestonis consensuque omnium cohæredium suorum cuidam nobili Sweveno Bertholdo de Sparewarefke, ut potius per illius manum illud prædium offerretur Sancto Gregorio, quam per manum Ernest, qui jam armis & mundo, pro Christo renuntiaverat. Postea verò in quarto anno ex relatione aliquorum agnovit hoc Ernest, quod prædicta matrona murmuraret, sibi adhuc aliquid defore de promissa pecunia, sed ille Ernest labore invictus iterum rediit Saxoniam, & in præsentia H. Archi-Episcopi & H. fratris ejus & Hedenrici militis ipsius. aliorumque ministerialium militum ejus, & Theodorici comitis de Hara, multorumque suorum, tot & tanta huic matronæ suisque filiis contulit, donec prædictum prædium omni mala calliditate submersa legitimè stabiliretur Sancti Gregorii canobio. Huic negotio interfuit Sigeloch, & Henricus, Fridehelm, & Winehart. Miles Fridehelmi, Adelbertus, & Burchaddus Milites Archi-Episcopi. Ad hos istos novissimos testes idoneos esse æstimati sumus, quia franci fuerunt: maximè quod prædictum prædium in terra francorum situm est, & prænominata matrona cum suis cohæredibus francorum lege regenda atque coerenda est. Denique sicut dictum est, prædictum prædium centum marcis est emptum, quarum viginti Hardwicus Magdaburgensis Archiepiscopus Sedaturum sponndit. Dominus Ceizolfus Magociensis Decanus, qui & alia multa beneficia nobis contulit in eadem emptione triginta marcas dedit. Drutwinus Wormaciensis civis viginti marcas dedit. Henricus Magdaburgensis Vice Dominus decem dedit marcas. Gerlahus de Malbotesheim duas hobas Sancto Gregorio dederat, quæ per se decem marcis venditæ in ejus prædii emptionem cesserunt. Insuper aliorum fidelium oblationes, quorum nomina in libro vitæ scripta sunt in eodem prædio datæ sunt. Post hæc autem omnia Dominus Sigebertus Filius ejus junior conquestus est coram Rege Lothario apud urbem Wirceburc, delegationem illam esse injustam à Matre & Fratre factam. Cui post hæc dederunt Provisores hujus loci Triginta marcas argenti. Qui & ipse in Spirensi urbe coram Imperatore Lothario, & aliis Principibus delegavit in manus Waltheri de Rotenburc ut ipse offerret Sancto Gregorio. Ad hoc Soror ejusdem Sigeberti & filius ejus Gerungus nomine tradiderunt supra dictum prædium Sancto Gregorio in manus Odalrici Abbatis de Cella Domini Pauline.

In Sulza juxta WORMATIAM habemus quatuor hobas arabiles terræ, & Sex jugera, & quartam partem jugeri, & undecim jugera vinearum, & quartam partem jugeri, & de prato quartam, & duas curtes. Ex his quidam Cono de Heppheinheim Cliens Ezzonis de Steinheim dedit Sancto Gregorio ibidem curtem unam, & duas hobas, & septem jüge-

jugera agri, & duo jugera vinearum, in qua donatione quidam Landegerus de Tila dedit viginti octo marcas præfato Ezzoni ut ipse hanc deditioem firmaret.

Hartwidus quidam liber homo civis ejusdem loci dedit Sancto Gregorio ibidem curtam unam, & hobam integram cum quinque jugeribus vinearum. Quartam hobam emerunt tres Christi fideles quindecim marcis. Ex quibus quædam Matrona de Wormacia nomine Razwib dedit decem. Humbertus de Albesheim dedit quatuor, & Erchenbertus de Guntheim dedit unam. Gilolfus de Breitenowen dedit Sancto Gregorio in Niferon juxta Waldaha tres hobas.

Wernherus de Tagelfingen, & frater ejus Walto clientes Ludewici de Spizenberg dederunt Sancto Gregorio tres hobas in Raggefingen.

Bertholdus Dux Senior Sancto Gregorio Hertingesberg dedit montem in dedicatione ecclesiæ.

Bertholdus autem junior dedit Hugewartia.

Hugo de Salettetin, & Pater ejus Waltherus, & Patruus ejus Rodolphus Sancto dederunt Gregorio montem, & quoddam pratium in Romanesbach &c.

Rodolphus quidam liber homo de Haldewanc dedit Sancto Gregorio ante constructionem hujus cænobii supra montem, qui vocatur Howeberg totum prædium suum, quod ibidem habuit usque ad Wifebom. Dedit etiam reliquias Sanctorum Martyrum Fabiani, & Sebastiani, & aliorum Sanctorum &c.

Ex alia parte Murgæ inter duos rivulos Eiterbac, & Egenbach in monte, qui ab eodem rivulo Engenberc nomen sortitus est, est locus, in quo curtem adalenda pecora nostra quondam fecimus, quem totum usque ad Snesleiph emerunt duo homines Wacelinus, & Drutwinus erga ruricolos illos in Dornstetin &c.

Inter Domhach, & Eiterbach situs est mons, in quo nunc pratium habemus, quem emit quædam mulier Rechilt nomine mater Antwarti & Hartmanni erga duos liberos homines Luizmann fidelis, & Ogger marca una.

Albertus filius Gunzelini de Hodorf juxta Sneite dedit Sancto Gregorio inter Enfingerbrunnen & Tombach usque ad Snesleiph totum, quod habuit in monte, qui rinca vocatur, & infra montem in pratis, ubi etiam quondam Curtem habuimus ad alenda pecora &c.

Burchardus Filius Radebotonis dedit Sancto Gregorio quinque hobas in duabus villis Sitas, Gamertinheim videlicet, & Urlufheim. Postea idem Radeboto Pater Burchardi, & frater ejus Lutfridus, nec non ipsemet Burchardus dederunt prædium suum in Visbach Sancto Gregorio, & frater ejusdem Burchardi præfatus Lutfridus eo tempore partem suam in prædio ad Gamertinheim in sua habuit potestate, quam partem provifores hujus cænobii ab eodem Lutfrido emerunt octodecim manis: & sic idem prædium ex integro delegatum est Sancto Gregorio.

In ipsa villa Gamertinheim emit quædam matrona nomine Luditha cum filio suo Rodolffo hobam unam, dantes quatuor marcas & dimidiam Hermannno de Wirceburg, & eandem tradiderunt Sancto Gregorio &c.

Item in eadem villa Provifores hujus loci emerunt hobam unam pro duabus marcis & dimidia ab Heinricho de Bünnenheim.

Adhuc in ipsa villa Gamertinheim sunt tres urnales, & dimidius vinearum, quas vineas emerunt Dominus Geberhardus Abbas, & Ernest Senior noster cum una hoba ad Glatebach & quatuor marcis. Marcas dedit Abbas Geberhard, & hobam Ernest. Sicque ipsæ vineæ Sancto Gregorio sunt traditæ.

Hartmot quidam de Gamertenheim dimisit prædium suum quod habuit in eadem villa fratri Sigeloch in vadimonio viginti quinque marcarum, ipsumque delegavit duobus liberis viris Henrico videlicet de Bümenheim, & Willelmo de Hessenheim, ut ipse id Sancto Gregorio delegaret, si præfatam pecuniam ante obitum suum non redderet. Post obitum autem ejus hæres ipsius idem prædium dedit Sancto Gregorio. Cui datæ sunt Sex marcæ, quas dedit Dominus Meginhardus Clericus.

Manegoldus quidam miles de Luitbach in eadem villa Gamertinga & in Megenbotesheim dedit Sancto Gregorio prædia sua, quæ habuit cum mancipiis omni jure proprietatis. Hanc traditionem delegavit primum coram comiti Herimanno & fratre ejus Alewico de Sulza, & alii multi testes interfuerunt, post obitum autem ejusdem Domini Manegolt Heinrichus Clericus frater ejus de Owa firmavit Sancto Gregorio eadem prædia, nec non & duæ Sorores eorum. Sed Guntramus nepos ejus de Hufun contradixit, donec hujus loci provifores ei dantes quum in villa Sallestetin coram liberis hominibus & ipse stabilivit &c.

Item & alia prædia habemus in Gamertinheim, & in Megenbotesheim, quæ dedit Dominus Herimannus de Binelfingen Sancto Gregorio; sed ea comparavimus ab eo duodecim marcis argenti, quarum octo dedit Dominus Cono Clericus de Vüeningen, & qua-

quatuor dederunt Sigeboto, & Trutwinus duo fratres ea conditione, ut quamdiu viverent illud tantum in Megenbotesheim haberent.

Luitfridus quidam de eadem villa Gamertenheim veniens ad conversionem dedit etiam prædium suum Sancto Gregorio in eodem loco &c.

Cono miles comitis Hugonis de Towingen dedit Sancto hobam unam in Daleheim &c.

Enzmann de Daleheim dedit Sancto Gregorio dimidiam hobam in ipsa villa.

Wernherus Clericus de Nallingesheim delegavit Sancto Gregorio mancipium suum Anshelmum cum prædio ejusdem Anshelmi ubicumque situm esset.

Lodebertus de Stofenberc, & uxor ejus delegabant Sancto Gregorio prædium, quod habebant in Metzingen.

Burchardus filius Ludeberti cum uxore & filius ejus dederunt Sancto Gregorio prædium suum, quod habuerunt in villa, quæ vocatur cella juxta Chilicheim.

Duo fratres de Bonlandun unus Diemarus, alter Emehardus tradiderunt Sancto Gregorio prædium suum, quod habebant in eadem villa exceptis duobus curtilibus locis absque ædificiis &c.

Comes Hugo de Towingin delegavit Sancto Gregorio prædium suum in Sindelingin pro anima fratris sui Henrici comitis. Et hoc fecit rogatu adalheidis comitissæ uxoris ejus Henrici comitis. Insuper provisos hujus loci dederunt novem manas ad solvendum idem prædium, ubi erat in pignore positum.

Berta & maritus ejus Hugode Sulindorff dederunt Sancto Gregorio prædium suum ex integro in Nallingesheim.

In Endingin habemus duas curtes, & vinetum.

Herimannus de Windesle dedit Sancto Gregorio novem jugera in eadem villa.

Rodolfus de Winterbach dedit Sancto Gregorio dimidiam hobam in Sinzenhofen.

Lodebertus filius supradicti Ludeberti de Stofenberc dedit Sancto Gregorio hobam unam in Alinefsvilare, quæ postea in concambium data est duci Conrad pro alia in Sendelinbach.

Adebertus ejusdem Ludeberti filius dedit unam hobam in Mezingin.

Richenza de Spizenberc dedit Sancto Gregorio hobam in Buggenesheim, dedit etiam hobam in Rode &c.

Quædam Hiltigart dedit Sancto Gregorio hobam in Vueningin.

Quidam Diezo de Skitingin dedit Sancto Gregorio hobam in eadem villa.

Quidam Azelinut de Mezeftetin dedit hobam Sancto Gregorio in eodem loco.

Mangolt de Linstetin dedit hobam in Ottendorf.

Quædam Mechilt dedit hobam in Gebersheim.

Liutfridus dedit Sancto Gregorio hobam in Sindelstetin.

Heipo de Nallingesheim dedit Sancto Gregorio unum jugerum in eadem villa &c.

Rodolfus de Waltorf cliens Adelberti de Aldensteiga dedit Sancto Gregorio duas hobas in Linstetin, & partem ecclesiæ, quæ postea venditæ sunt quinque marcis, & datum est pretium Duci Welfoni, & ejus conjugi pro alio prædio, quod dederat nobis Eberhardus de Achara, & uxor ejus Gertrut, addidimus etiam alias quinque &c.

Quidam ingenuus homo Bem nomine possessionem suam, quam habuit in loco, qui antiquitus Richenbach dicebatur Beato Aurelio eodem, quo ipse hanc jure possederat firma stabilitate cum uxore & filio suo tradidit. Terminus autem ejusdem loci est versus occidentem usque in medium Murgæ, versus Septentrionem usque in Reichenbach, versus meridianam plagam usque in Notingesbach, & usque in verticem montis, qui Bureberc dicitur. In quo etiam cella in honore Sancti Gregorii est constituta. Ad quam idem Bem Senior dedit hobam unam in Visbach &c.

Bern Junior dedit post hæc Sancto Gregorio montem juxta cellam, qui vocatur Iringesberg &c.

Wolfhoc de Altheim, & filius ejus Hecil dederunt Sancto Gregorio quidquid habuerunt in Altheim.

Liutfridus dedit Sancto Gregorio etiam prædium suum in Altheim.

Marewardus dedit prædium Sancto Gregorio in Altheim.

Ropertus dedit prædium suum in eadem villa &c.

Azelinus cum filio suo dedit prædium in eadem villa.

Rodolfus Supradictus de Winerbach, & frater ejus Walecho dederunt Sancto Gregorio duas hobas apud Reineheim in palude.

Sigeboto filius Sororis eorum de Bondorf dedit hobam unam in Utzenhofen.

Rodiger de Reineheim dedit quartam partem hobæ in Walewilare &c.

Bertholt de Hirsaha dedit hobam unam in eadem villa Walewilare &c.

Sigewart filius ejus dedit dimidiam hobam in Achera, & dimidiam in Croswilare.

Eberhart de Achera dedit hobam in eadem villa.

Q

Machilt

Machilt quædam matrona uxor Erlewini comitis dedit Sancto Gregorio duas hobas in Turewilare, ea scilicet conditione, ut anniversarius Patris ejus inde agatur.

Sigeboto Folmarus Adelbertus, & Wimarus germani fratres dederunt Sancto Gregorio in Harbreteswilare prædium suum quod potest in agris, & pratis, & nemore computari pro una hoba.

Juxta idem prædium Waltherus de Horewa Dominus eorundem Sancto dedit Gregorio tantundem.

Item Waltherus de Horewa dedit Sancto Gregorio prædium suum inter Eigenbach, & Dagemaresbach ex utraque parte Murgæ &c.

Aliud etiam prædium dedit super Beesenfelt satis bonum. Quod ex parte suum, & ex parte servorum suorum erat, sicut & prædictum.

Adalberti scilicet Sigebotonis, Folmari, & Wimari. Dedit etiam in inferiori Vieningen mansum unum.

Juditha de Wachendorf, & filius ejus Wecil dederunt Sancto Gregorio in Walthofin hobam & dimidiam, cum quibus emptum est prædium in Jokhheim, videlicet duæ hobæ & tres curtes.

Bernhardus de Saleftetin dedit Sancto Gregorio hobam & dimidiam in Eskelbrunnen pro uxore sua Machtilde, quod postea datum est Weciloni de Wille pro alio in Ultenbach, Hic idem Wecilo famulus erat Sancti Aurelii &c.

Hæc sunt beneficia, quæ Dominus Ceizolfus fecit.

Dominus Ceizolfus Mogonciensis ecclesiæ Decanus emit Sancto Gregorio quatuor hobas in duabus hohensat: duas videlicet pro Septemdecim marcis in Superiore, & duas pro viginti marcis in inferiori &c. Ad Vueningen duos mansos pro undecim marcis. Dedit etiam in prædio Hirslandon triginta marcas.

Ad Argozingen in prædio dedit tredecim marcas: dedit etiam in duabus campanis tredecim marcas, in utraque scilicet sex & dimidiam, & dum viveret singulis annis dedit pro charitate dimidiam marcam. Postea autem libros, pretiosam paraturam, & omnia quæ potuit, nobis moriens reliquit.

Bernoldus Sacerdos de Dornefteten & frater ejus Rodolfus dedit Sancto Gregorio prædium suum in Owingen pro matre sua Azela.

Billing filius Luitfridi de Rode dedit prædium suum in Rochelheim Sancto Gregorio ea conditione, ut si vivus vel mortuus ad nos venerit, fuscipiatur, querelam etiam, quam ad nos habuit hoc pacto postposuit &c.

Quidam liber homo de Gunderichingen Adolo nomine veniens ad conversionem dedit Sancto Gregorio dimidiam hobam in eadem villa.

Quædam mulier Gezela nomine de Gunderichingen dedit etiam Sancto Gregorio dimidiam hobam in eadem villa, & quatuor mancipia &c.

Item quidam homo Wovelin nomine de præfata villa dedit Sancto Gregorio dimidiam hobam in eadem villa.

Quidam liber homo Wipertus nomine de Luitzenhat veniens ad conversionem dedit Sancto Gregorio prædium suum, quod habuit in eadem villa. Cum eodem prædio campus aliud prædiolum in Gunderichingen. Quin etiam in diversis locis habemus multa in pratis & aliis necessariis, quæ breviando comprehendere non valemus.

Quidquid habemus in Gottelbingen, multipliciter est congregatum.

Primum Sigeboto de Rogesingin dedit prædia duo huic canobio Sancti Gregorii in Gottelbingin, sed & Endingin in concambio pro aliis duobus in Gamertenheim & Oftein.

Hermannus Frater Alewici comitis de Sulza veniens Hirsaugiæ ad conversionem dedit prædium suum in Gotelbingen situm ex integro Sancto Aurelio, quod præstitum est cuidam Ekeharde de Rordof famulo Sancti Aurelii. Tandem Provifores hujus loci consilio Domini Abbatis Wilhelmi qui ipsum prædium præfato famulo concesserat, camperunt cum eodem Ekeharde donantes ei hobam in Utingen.

Datum Sancto Gregorio à Reginboldo de Utingen: dederunt ei etiam aliud prædiolum in Daleheim, quod dedit Sancto Gregorio Entzmann de eadem villa. Insuper addiderunt ei aliud in Altendorf, quod dedit Manegolt de Linftetin Sancto Gregorio, dederuntque quantum in Viskinin, quod primum datum Hirsaugiæ à præfato Hermannò datum est Sancto Gregorio à Wihlhelmo Abbate.

Wern Filius Wern de Hopfowon dedit prædium suum in Gottelbingen ex integro sex hobas fratribus Sancti Gregorii in concambio pro aliis duobus prædiis in Owan & Atenherde.

Emerunt etiam hujus Provifores loci hobam unam in Gotelbingen octo marcis ab Abba-

Abbate de Sancto Gregorio. Eisdem octo marcas dedit quidam Presbiter de Oneswila-
re nomine Ludewicus Sancto Gregorio.

Cono Clericus comparavit pradium in Tetelingen viginti quatuor marcis a Wernhe-
ro de Salestetin Servo comitis Hugonis, & dedit illud Sancto Gregorio. Idem autem
Wernherus dedit etiam Sancto Gregorio duas hobas in eadem villa quæ erant benefi-
cium cujusdam militis sui nomine Megenlai. Cui iterum dedit præfatus Cono viginti mar-
cas, & sic cesserunt usum famulorum Sancti Gregorii.

Iterum pradium comparavimus ibi ab Abbate & Monachis de Sancto Benedicto
quinque marcis coram Comite Friderico eorum Advocato, quod argentum prænomina-
tus Cono dedit.

Aliud etiam pradium Eigilwardus de Tetclingin dedit Sancto Gregorio, quod acqui-
fivit a quodam milite nomine Sigeboto cui dedit pradium suum in Endingen, & ipse
econtra stabilivit ei pradium suum in Tetelingen coram comite Rodolfo de Briganto,
cujus erat famulus &c.

De Ragesingen Waltherus famulum Sancti Aurelii veniens ad conversionem cum li-
centia Domini Folmar Abbatis, dedit Sancto Gregorio pradium suum in eadem villa.

Irmengart de Tetelingen dedit duo jugera in eadem villa.

Berthold & frater ejus Henricus dedit Sancto Gregorio pradium suum in Tiezzo,
quidquid habuerunt ibi in nemore, in pratis, & in agris; Molendinum etiam ibi dederunt.

Hotzmann & frater ejus Bertholdus dederunt etiam Sancto Gregorio pradium suum
in eadem villa.

Eigilwardus prædictus dedit in eadem villa pradium suum cum filia sua.

Luitoldus & frater ejus Adelbertus de Nagætha dederunt Sancto Gregorio pradium
suum in eadem villa.

Arnoldus quidam dedit Sancto Gregorio pradium in eadem villa, & in Ragesingen.

Albertus quidam & frater ejus Cono dederunt Sancto Gregorio hobam unam in
Wittendorf, quibus etiam dedit Dominus Luitfridus frater Sancto Paulo de Wormacia
quatuor marcas.

Marcwardus de Ettenheimb dedit Sancto Gregorio hobam unam in Reitwif.

Reginboto ut Fridericus frater ejus de Gildelingen vendiderunt fratribus Sancti Gre-
gorii duas hobas in Hyrslanden novem marcis argenti, quod argentum dedit Hildeboldus
miles, & Richenza uxor ejus de Wachendorf, & sic illud pradium venit in usum famu-
lorum Sancti Gregorii.

Wielburc Soror Bertholfi de Buh dedit Sancto Gregorio dimidiam hobam in Argo-
cingen pro anima mariti sui Anselmi clientis comitis Hugonis de Travvenegge.

Gozolt de Utingen delegavit fratri nostro Meginfrido pradium suum in eadem villa,
ut & ipse idem pradium delegaret Sancto Gregorio.

Wernherus de Utingen, & uxor ejus Liutgart dederunt Sancto Gregorio pradium
suum in Grundilen.

Wernherus, & Walto fratres de Rogesingen dederunt Sancto Gregorio pradium
suum, quod habuerunt in eadem villa.

Reginhardus quidam, & Soror ejus dederunt Sancto Gregorio pradium suum in
eadem villa.

Quidam Wernherus, & mater ejus cum fratre suo Walthono dederunt Sancto Gre-
gorio pradium in eadem villa.

Hiltegart quædam matrona de Mezzestetin cum duobus filiis Henrico & Adalberto
dederunt octo jugera in eadem villa Sancto Gregorio, & montem juxta Wingsberc si-
tum, qui Theutonio nomine Eichhalda vocatur.

Quidam Ripertus cum fratre suo Arnolde prædiolum suum in eadem villa in Ragge-
singen Sancto tradiderunt Gregorio.

Notum sit omnibus in unitate fidei viventibus Christique misericordiam postulanti-
bus, qui sibi successuri sunt, & usque ad sæculi consumationem victuri, quod quidam
ingenuus homo Lutfridus nomine ob amorem Dei, & Salvatoris Nostri JESU Christi de-
derit res juris sui in Oneswila fitas ad cellam Sancti Gregorii in nigra sylva, quæ ab
influyente rivo Richenbach vocatur, quæ etiam sita est juxta fluvium; qui Murga nuncu-
patur, cum omnibus rebus ad ipsam villam pertinentibus. Viculum siquidem in palude
situm circa domum firmam, ubi idem Liutfridus sedit, qui viculus aliud nomen non ha-
bet, Sulzbach, Romilinsbach, & quidquid in ecclesiam Oneswila juris habuit, cum
mancipiis utriusque Sexûs, vineis, campis, pratis, cultum, & incultum cum omni in-
tegritate. Quæ etiam res sitæ sunt in comitatu Forhheim, & circa unamquamque suis
terminis conclusæ. Dedit autem hæc omnia jam dicto Sancto Gregorio idem Liutfridus
primum pro amore Dei. Deinde Patris, ac Matris suæ, & uxoris, & pro salute animæ
suæ, & omnium illorum, qui sibi easdem testamentario jure concesserunt: pro anima-
bus quoque fratrum, & Sororum, ac nepotum omnium utriusque Sexûs propinquorum:

ut Sedulæ quoque orationes dirigantur Domino tam pro illo, quàm pro omnibus, quorum memoria Superius diggesta est. Acta est autem hæc traditio inprimis in cella Sancti Gregorii, & ipse Luitfridus hanc auctoritatem fieri & firmari rogavit, quando propria manu super Altare Sancti Gregorii idem prædium delegavit.

Anno Incarnationis Domini Millesimo, centesimo, decimo quinto indictione octava Sexto Kalend. Junii, in qua die celebrabatur eodem anno ascensio Domini, tempore Heinrici Imperatoris quinti ejusdem nomine. Transactis post hæc viginti diebus & uno, Secundo itidem confirmata est eadem delegatio in villa, quæ dicitur Malsa decimo quarto Kalend. Julii in præsentia Domini Brunonis Hirsaugiensis Abbatis, & Trudevini Prioris de Sancto Gregorio & ceterorum idoneorum tertium, quos idem ipse Luitfridus pæne omnes ad hoc ipsum congregavit, quorum nomina sunt hæc: Reginoto Comes de Mals, in cujus comitatu idem prædium situm est. Svigerus de Wefingin. Hugo de Haidolfesheimb, Wernherus de Remecheim. Gotescalcus & filii ejus, Adebertus de Achera Bertholdus de Eberstein, & filius Sororis ejus. Wecil de Zolra. Wecil, & frater ejus Gnanno de Babenvvilare, & alii plures idonei testes de eadem villa. Ex quibus prædiis singulis annis marca Cellerario persolvetur, ut in anniversario ejusdem Luitfridi charitas fratribus impendatur. Habuit etiam prænominatus Dominus Luitfridus uxorem quondam nomine Adelheit, cui etiam prædium dedit & filiis eorum in Onesvvilare. Pro hoc in concambio dederunt fratres de Sancto Gregorio prædia in duobus Sahsenheim sita &c.

Anselmus de Mals dedit prædium suum ex integro Sancto Gregorio quod habuit in eadem villa.

Wernherus de Sallestetin prædium idem partes montis Wingsberc Sancto Gregorio per manum Domini sui comitis Hugonis contradidit.

Prædium autem quod habemus in Teddingen sedecim marcis comparavimus à matrona quadam Gisela nomine, & ejus filii Adalberto de Scopheim, & Hugone ejus fratre; quæ etiam matrona ipsum prædium per Erchenboldum quemdam nobilem virum Advocatum suum de Hachberc Erchenboldo cuidam alio libero de Achera delegavit, qui veniens Sancto Gregorio eandem traditionem donavit.

Quidam ingenuus homo de Witendorf nomine Hartmot ob amorem cœlestis patriæ dedit Sancto Gregorio prædium suum in eadem villa situm cum aliis viculis, & sylva ad illud pertinentibus pro remedio animæ suæ, & Patris sui Gozzoldi, & Matris suæ Berthæ, quorum ipse legitimus successor prædicta prædia omni jure proprietatis hæreditavit. Hujus rei testes fuerunt Waltherus de Horvva, & Eigilvart de Dedilingin, & alii multi interfuerunt.

Waltherus Eigilolfus, & Sigefridus de Raggefingen dederunt Sancto Gregorio hobam unam in Feringin, & aliam in Dedilingin.

Vir quidam nobilis nomine Guntramus igne Divini amoris succensus prædium suum tradidit Sancto Gregorio, quod habebat in Hufen, & Betherane, & in locis ad jacentibus pro remedio animæ suæ, & Patris ac Matris, & omnium parentum suorum, Specialiter verò Attavæ suæ Gebæ, cum omni jure, tota devotione totaque intentione absque omni conditione dedit. Hæc traditio in tempore Lotharii Imperatoris primum facta est in Campo juxta Rusten præfente comite Hugone, & filio ejus Heinrico, & aliis pluribus. Postea autem in Monasterio Sancti Gregorii peracta est tertio Non. Octob. cum filio Sororis suæ Adalberto scilicet suo Advocato coram idoneis testibus Rodolfo videlicet de Sigemaringen, Erenfrido de Ritenhaldin, Ottone de Raggefingen, Wielando, Burchardo de Alheim, Marcvardo de Sallestetin, Odalrico de Waldaha. Statutum est hinc etiam ex consensu totius congregationis, ut anniversarius ejusdem Guntrami cum officio defunctorum celebretur, & in refectorio de molendino ejusdem prædii charitas fratribus impendatur. Sed & memoria Patris ac Matris ejus cum eo simul agatur.

Hildeboldus, & uxor ejus Richenza de Wachendorf dederunt supra dictum thesaurum id est Sedecim marcas pro prædio in Tettingin.

De prædiis, quæ dederunt Domini de Oberencheim.

Notum esse volumus omnibus justitiam & veritatem amantibus, quod Dominus Meiginlaus, Wolprandus, & Herimannus tres fratres de Oberencheim viri nobiles prædium, quod in villa Etiningin hæreditario jure possederant pro remedio animæ suæ suorumque parentum Sancto Gregorio jure perpetuo tradiderunt, & in manus Palatini comitis tunc Advocati nostri Gotefridi delegaverunt regnante Imperatore Lothario, & loco nostro tunc temporis Abbate Folmaro præfidente. Rursus verò Divino instin-

instinctu commoniti, prædia quæ in Utingen, & Harda, & Otinwilare possidemus in manus Advocati nostri tunc Adalberti de Calvva delegantes Sancto Gregorio firma stabilitate tradiderunt. Porro traditio ista in villa Elinza præsentibus idoneis testibus facta est. Adalbertus & filius ejus de Steinekke. Marcolfus de Agelestewilare, & alii multi. Reputantibus autem nobis quod hæc traditio firmitior, & stabilior juxta legem francorum esset, si in comitatu nostro facta esset, ipsum Dominum Meginlaum rursus vocavimus, & ab eis supradicta prædia regnante Conrado nondum Imperatore anno Incarnationis Domini Millesimo, centesimo, quadagesimo tertio indictione sexta decimo tertio Kal. Julii cum mancipiis primum ad Sanctorum reliquias in ecclesia Sancti Gregorii, deinde eodem die coram multis idoneis testibus & liberis hominibus in Altheim suscepimus. Hujus igitur traditionis testes hi sunt. Marcolfus de Agasterwilare, Bithelo de Linstetin. De Altheim Wielant, Walther, Sigefrid, Ebbo, Wernher, Berthold de Raggefingen. Walther, Hartmot de Gotelbingen, Hartmann, Heinrich de Sallestetin, Heinrich Burchart, Marcward de Nuferon, Adelhart, Walter, Conrad.

Post hæc Dominus Herimannus frater ejus in quarto mense Septemb. decimo Kal. Octobr. ipso die dedicationis nostræ ecclesiæ eandem donationem firmavit, mortuo tunc tertio fratre Domino Wolprando. Insuper & dimidiam hobam in Gotelbingen Sancto dedit Gregorio. Dedit etiam mancipia utriusque Sexûs cum eorum prædiis, quæ possederat in Nuferon, & in Ottenwilare. Assuerunt autem testes ipso die Egilolfus de Brandekke, Anselmus de Malse, Hartmot de Wittendorf, Guntramus de Hufen, de Witelinifwilare Adelbertus, Berhtolt, Manegolt, Willehart, Hartmann, Adelbertus, & alii plusquam Sexcenti viri liberi & Servi. Assuit etiam Dominus Meginhardus & Sigefridus Archi-Presbiteri cum aliis clericis decem.

Erlewinus præpositus, & Bertholdus ejus adjutor fratres Sancti Blasii, & Goteфридus conversus de Richenbach cum Burchardo de Sulzowa in villis Nallingen conveniunt, & communi consilio statuerunt, ut Burchardum filium Burchardi de Sulzowa cum sorore sua, natisque illius, & uno mancipio, qui de familia Sancti Blasii erant, Dominus de Richenbach darent, & ab eis Richardum de Totirhusen cum sorore sua Rilinda de Husingen & natis ejus legitimo concambio acciperent, quod ut ratum fieret, præfatus Burchardus dedit Sancto Blasio dimidium mansum, quem in villa Ihilinga habuit, idque ex sententia Domini Abbatis G. ipsius cellæ firmatum est.

Quidam vir Nobilis nomine Erlevvinus de Bernech ad conversionem veniens Sancto dedit Gregorio prædium suum in villa Neron, quod postmodum pretio distractum est, & prædium in Ninsvtilare comparatum est.

Notum facimus universis quid huic ecclesiæ nostræ boni contulerit Dominus Liutfridus Decanus Sancti Pauli in Wormacia casulam purpuream dedit dalmaticam, & subtilem fanonem cum Aurifrigio, tres cappas purpureas, Dorfalia Septem, duo ex his lanea pretiosa, quinque de serico cortinam depictam &c. Præterea viginti Sex marcas Sancto dedit Gregorio, quibus comparata sunt hæc: molendinum in Renichem, mansus unus in Nallingesheim, prædia duo unum in Dagilingem, alterum in Datichingin, de quorum redditibus ordinavit communi consilio fratrum & fratribus charitatem fieri, si quid reliquum fuerit ad construendam ecclesiam in honore Sancti Pauli donare constituit, ad cujus fundamenta locanda ipse prius marcum, & dimidiam dederat. Decrevit etiam ut post obitum ejus in anniversario depositionis suæ ipsa charitas plenitus fratribus impendatur. Statuit ut quidquid ipsa die in cibo vel potu superfuerit pauperibus præbeatur. Statutum est in ejus præsentia, & confirmatum ab omni conventu ipso petente, ut nulla necessitate cogente nec penuria ipsæ Sacræ vestes Sancto subrahantur Gregorio.

Quidam liber homo nomine Adelbertus de Heigerloch dedit Sancto Gregorio prædium suum, quod habuit in Hurningen & Marpach cum mancipiis & omni jure. Hæc traditio facta est in loco qui dicitur Hohenmur in placito, & in præsentia Palatini comitis Hugonis, ipso docente, & confirmante legitimo jure. Testes fuerunt hujus rei omnis pene provincia, præcipuè liberi homines Comes Alivvic de Sulza, Cuno, & Waltherus filius ejus de Shovva, Waltherus de Utinbrucca, Comes Bertholdus de Achelm Conradus de Ammur. Otto de Antringin, Wather de Beblingin, Gebhart de Raccifingin, Hiltipolt de Yfinbruc Ebirhart de Miringin Berhtolt de Blankinstein, & alii plures idonei testes.

Notum esse volumus tam futuris, quàm præsentibus omnibus in unitate fidei manentibus, quòd ingenuus homo nomine Eberhardus de Sasbach cum uxore sua nomine Eligga, prædium suum in eadem villa Sasbach situm, & aliud in Scozzisheim cum mancipiis utriusque Sexûs delegaverunt Deo, & Sancto Gregorio, omnibusque fratribus ibidem Deo fervientibus, pro remedio animæ suæ, parentumque suorum. Ex consensu autem Prioris tunc temporis ex petitione ejusdem Eberhardi statuit omnis congregatio de suis fervientibus, ut post mortem illius nullius Advocati violencia oprimatur. Si

autem aliqui injustè præsumere velint contra monasterium, ex industria Prioris, aliorumque loci hujus provisorum sine lesione Advocati coheræantur. Uxor autem ejus prædicta Eiligga per manum mariti sui Eberhardi dedit etiam prædium suum Deo, & Sancto Gregorio, quod habuit in Durrheim, scilicet duas hobas &c.

Ego Ropertus gratia Divina Hirfaugiensis Cenobii qualiscunque Abbas notum esse desidero omnibus Christi fidelibus tam futuris, quàm præsentibus, & communi, concordique accepto fratrum nostrorum consilio, prædia nostra, quæ in Endingin, & Forchem cum mancipiis utriusque sexûs habuimus, causâ majoris utilitatis mutavimus ipsa prædia nostra in Endingin, & Forchem Wernhero de Ortinberch viro nobili, & ingenuo cum omni jure proprietatis tradentes, ipsius Wernheri prædia, quæ in Alfacia Schervvilt scilicet, & Ebershem, item cum mancipiis utriusque Sexûs hereditario jure possedit pro concambio recipientes. Ipse enim Wernherus de Ortinberch vir militaris, & ingenuus sua prædia hereditario jure possessa in manum Bertholdi legati more justè, & rationabiliter delegavit, & ut ipse Dux Berhtoldus perenniter, & legitime cum omni proprietatis jure Hirfaugiæ Sancto Aurelio traderet rogavit, ipse quoque, ut dictum est quondam nostra prædia in Endingin & Forchem pro suis prædiis tam Beato Gregorio tradit perenni jure, & ut dignum erat, recepit. Insuper, & quadraginta marcas jam tunc promissas postmodum persolvit. Si autem diabolo machinante, quod absit, ex contentiosa alicujus importunitate mutuatio constabilita in controversiam deveniret, prædia nostra in Endingin, & Forchem in pristinam proprietatem nostram jure cedunt, ipse quoque Wernherus Schervvilt cum Ebershem recipiet. Hæc five traditio, five mutatio millesimo centesimo sexagesimo septimo Dominicæ Incarnationis anno in Stembach facta perpetua stabilitate, stabilique perpetuitate inmutabiliter est confirmata coram gloriosis Principibus, & idoneis testibus, venerabili videlicet Gotefrido Spirensis ecclesiæ Episcopo. Ducibus Welfone de Raphinsburg, & Berhtoldo de Zeringin, comite Berhtoldo Advocato nostro, ejusque fratre Conrado, ipso Wernhero de Ortenberc, & ejus fratre Conrado, Richardo de Capelle, Adelberto de Waldegge, Reginhardo de Calevva, Helnhardo & Friderico de Scovvenburg, & Hiltberto, cæterisque quam pluribus idoneis testibus &c.

Quidam miles Bertholdus nomine de Ehingen Ministerialis Welfonis Ducis dedit Sancto Gregorio prædium suum in Ramfrideshoffen eo pacto, ut anniversarius uxoris suæ nomine Heilevvic annualiter de eo agatur. Insuper constituit, ut de nummis, qui de eodem prædio dantur, duo solidi in cena Domini duodecim pauperibus erogentur. Dedit etiam murenulas aureas quæ pro decem talentis comparatæ sunt, cum quibus redempta est hoba in Remingesheim, pratum ultra silvam dedit in Remechem, & prædium in Ozenhovven. Obtulit etiam nobis cruciculam deauratam plenam reliquiis Sanctorum, quorum nomina continentur in ipsa cruce.

De Dominio & proprietate montium circa Richenbach ad monasterium pertinentium.

Hæc est descriptio nigræ silvæ ecclesiæ in Richenbach, quæ incipiens in Aigelbach per assensum distenditur usque in Sneslef, & per directum usque in Hundesfut, & ab hinc usque in Denubervvalt, & per descensum in Wininmansbach, & ab hinc usque in Menzenahe, & per ascensum usque in Pfrundebach, & per descensum ejusdem ripæ usque in murgam, & ab hinc distenditur usque in Renmelbach, & ab hinc usque in Sneslef, & ibidem usque in Avenam Ocvvina, & per directum usque in Folevvibure, & ibidem per descensum usque in Lamprechtstein, & per ascensum usque ad lapidem juxta pontem rote, & ab hinc usque in ascensum montis, & per directum ejusdem montis in den Hertvveg & ab hinc usque in Milbach, & sic distenditur usque in Belsenbrun, & sic per directum usque in cacumen montis, abhinc usque in Winterbrunne, & ab eo loco usque in Murgam.

In nomine Sanctæ & individuæ Trinitatis Rodolphus Comes Palatinus de Tingen omnibus in Christo Fratribus in Richenbach præsentibus, & futuris in perpetuum, ad piæ salutis suæ memoriam collata Dei famulis in Richenbach remedia Rodolphus comes Palatinus præsentis paginæ testamento præcepit annotari, ut subscriptæ paginæ lectio præsentibus & futuris viva sit recordatio, ad redemptionem prædii nostri, quod Meuren dicitur, viginti marcas puri argenti contulit.

In nomine Sanctæ & individuæ Trinitatis Rodolphus Dei gratia Palatinus comes de Tungen fratribus in Richenbach præsentibus & futuris bonæ voluntatis benevolentiam. Cum sub hujus mundi spacio dubio divina sic præstante providentia in Richenbach Claustrum,

strum, ejusdemque loci prædia undique plurima nostræ subjacerent tuenda potentia, Disciplinæ negligentiam in bonis detrimenta dampnorum intensione studiosa, studuimus evitare, & ibidem frigente rerum penuria rejecta, opum abundantiam elaboramus inhabitare. Igitur univerforum fratrum in clauſtro Seniorum, & Juniorum edocti providentia & consiliis, concepto ab omnibus communi consensu hæc statuta perpetuo firmavimus observanda, ut Dominus Prior refectiones duas vespertinas s. m. II. vespera Dominicæ in vespera II. feriæ universo conventui monachorum & fratrum administret in caseo aut lacte, Celerarius in vespera III. feriæ, & quartæ refectionem universo conventui administret. Magister Operarius, & Hospitalarius in vespera V. feriæ refectionem universo conventui administrent. Camerarius in vespera Sabati refectionem universo administret conventui. Hæc statuta pro fratrum Christi consolatione piè observantibus sit pax in Domino Jesu Christo, & cum Sanctis & electis Dei istis statutis æternorum præmia, & beatitudinem recipere mereatur, sub hoc anni termino hæc statuta absque omni contradictionis impedimento sunt administranda, à festo scilicet Beati Georgii usque ad festum Beati Martini &c.

Anno Dominicæ Incarnationis Millesimo, ducentesimo nono, inspirante Divina gratia Hugo de Wilare vir illustris, & morum honestate præclarus, pro remedio animæ suæ, & uxoris, & omnium parentum suorum summa devocione tradidit Deo & Sancto Gregorio fratribusque in Richenbach degentibus dimidiam partem molendini, quod situm est in villa, quæ dicitur Altheim, quam proprietario jure possederat, ea conditione, ut ex redditibus, qui ex supra dicto molendino perfolvuntur uxoris suæ Machildis anniversarius annuatim celebretur. Statuens etiam insuper, ut post obitum sui utriusque, scilicet sui & uxoris suæ anniversarius una die agatur, de præmemoratis verò redditibus, quorum summa est triginta duo solidi sex solidi Sacristæ attribuendi sunt, ut certis horis scilicet ad publicam missam, vespertinali hora, & singulis noctibus ante altare sanctæ crucis lumen accendatur, ut etiam istud pactum ratum, & irrefragabile permaneat, præsentis paginæ descriptione seu adtestatione in posterum relegamus. Testes sunt hujus donationis Folmarus de Wilare cognomento Prawa, & Hartmot Liber homo de Bumelbrunnen.

Hæc est computatio reddituum in Ditzingin, in Wile, & in Hufen, in Ditzingin habemus quinque mansos, de quorum singulis annuatim perfolvuntur nobis undecim malteræ avenæ, de eisdem etiam perfolvuntur duæ libræ, & quindecim solidi minus quatuor denarii, insuper Manzo de Emlande duos solidos, Kerzstalerin vom Emlande - - - duos solidos. D. Bonre de quodam agro quatuor solidos, & octo pullos in Wille. Albertus de Mansu duodecim solidos, qui habet duos fratres, quorum fratrum, duobus decedentibus. ab uno perfolvitur libra ab altero tantundem, à tertio tertia pars suorum bonorum. Item de quodam mansu octo Malteræ avenæ, in Hufen octo malteræ filiginis, & septem avenæ.

In nomine Sanctæ, & individuæ Trinitatis H. Palatinus comes de Tuingin, omnibus in Christo fratribus in Richenbach præsentibus & futuris in perpetuum ad piæ salutis suæ memoriam collata Dei famulis in Richenbach remedia Rodolfus comes Palatinus præsentis paginæ testamento præcepit annotari, ut subscriptæ paginæ lectio præsentibus & futuris viva sit recordatio. Ad redemptionem igitur prædii nostri, quod Niewern dicitur, viginti marcas argenti contulit, id statuens, ut cenobii nostri Cellerarius in Anniversario præfati Comitum Palatini peragendo ad comutationem virtualem triginta octo solidos ejusdem prædii census annuatim accipiat, tam literatis, quàm illiteratis fratribus equa pensa administraturus somam vini, Forfellum porri triginta caseos, trecenta ova, pisces quantum Dei militibus sufficiat, tria octaria tritici, de quibus modius in arteocreas coquatur. Statuimus etiam eodem die duodecim pauperes de eadem præbenda sicut fratres refici, in proxima secunda feria post festum Joannis Baptistæ fratres pro salute vitæ suæ officium una concelebrent: post obitum verò sui pro anima ejus Deo supplicatur. Vigilias, missam in anniversario die rite decantent.

Notum sit omnibus subscriptum intuentibus, quòd ego Petrus Miles de Tottingen dedi Sanctis in Richenbach decem lib. Tug. pro remedio animæ C. militis piæ memoriæ de Nuiegge, & pro summa prætaxata sunt mihi septem malter siguli in curia Hufen assignata & ejus anniversalis exinde memoria agatur, & fratribus plena charitas exhibeatur, prato, quod prius collatum erat pro remediis ad me in eosque successores five heredes libere redeunte.

Hæc sunt prædia, quæ Cenobio in Richenbach collata sunt à genere militum de Hiligen. Hugo Senior contulit prædium in Altheim, unde solvuntur duodecim solidi

lidi undecimo Kalend. Martii, tunc erit anniversarius ejus, inde fratres plenam refectionem habere debent, ut celebrem ejus agant memoriam. Uxor ejus Petrissa octav. Kalend. Maii obiit, & contulit prædium in Durwilare septem solidorum, unde fratres debent refectionem habere in anniversario, ut agant memoriam ejus. Hugo junior filius Hugonis senioris contulit molendinum in Altenheim, unde solvuntur duo decim solidi decimo quinto Kal. Sept. tunc erit ejus anniversarius, & inde fratres refectionem habere debent, ut ejus agant memoriam. Contulit etiam in Cunehusen solvendos sex solidos unde in æternum lumen accendi debet ante altare Sanctæ Crucis. Uxor ejus Machildis memoria sub eodem tempore agi debet, quæ obiit Sept. Kal. Januarii. Marcwardus filius Hugonis Senioris contulit in Biltachingen prædium, unde solvuntur decem solidi sexto Idus Augusti, in die obitus suæ uxoris Heilingis, ut ipse & uxoris suæ celebris habeatur memoria, & inde fratres in anniversario Marcwardi refectionem habere debent. Conradus frater Hugonis Senioris de Hiligen contulit prædium in Mezzingen, unde solvuntur octo solidi Sept. Kalend. Sept. tunc erit anniversarius ejus, inde fratres refectionem habere debent, ut ejus celebrem agant memoriam. Hugo filius Conradi contulit prædium in Altheim, unde solvuntur sex solidi Primo Kal. April. tunc erit ejus anniversarius, & inde fratres refectionem habere debent, ut ejus agant memoriam. Si quis prædicta solvenda non solverit, si quis soluta subtraxerit Anathema sit in Domino Jesu Christo. Monemus quoque fratres Cenobii, ut & ipsi defunctorum in Domino pie agant memoriam, & salutem eis devotissime à Domino & omnibus Sanctis ejus implorent &c.

Acta sunt hæc sub Domino Manegoldo Priore.

Notum sit omnibus tam præsentibus quam futuris, quod nobilis Comes Berhtoldus de Sulzza pro remedio animæ suæ contulit Beato Gregorio, & Remigio pratum, quod dicitur Bernharteswifen, ut exinde anniversarius ejus celebretur.

Soror militis de Thiligin nomine Werndrudis pro remedio animæ suæ contulit nobis quædam bona sua in Argezzingam, de quibus nobis persolvuntur annuatim octo solidi Twingen &c.

Quidam Clericus nomine Henricus de Mülen ob remedium animæ suæ contulit nobis quoddam prædium in Rotfelde, quod annuatim in festo Martini persolvit septem solidos & centum ova.

Notum sit omnibus tam præsentibus quam futuris, quod Conradus Palatinus Comes de Tuingen Divinæ miserationis intuitu contulit Sancto Gregorio in Richenbach annuatim decem malteras filiginis, & decem malteras avenæ, in villa quæ dicitur Harde.

Item Nobilis Hiltiboldus de Yfenburch contulit ecclesiæ in Richenbach in honorem Sanctorum Gregorii, & Remigii ob remedium animæ suæ omnia bona sua in Scerben, & in Nagelta cum omnibus suis attinentibus.

Conradus Miles de Hufen contulit ecclesiæ in Richenbach duo prædia in Utingin, quorum unum annuatim solvit sex malteras filiginis, & duo maltera avenæ, & octo pullos, aliud duos solidos & duos pullos.

Item Wernherus & Dithericus fratres milites de Ihilingin contulerunt ecclesiæ in Richenbach pro remedio animarum conjugum suarum Wilbirgis, & Adile curiam in Argazzingen sitam, cujus redditus annuatim solvuntur octo malter: ador. & octo malter. filiginis, & quinque malter. avenæ, & malter. pisæ, & centum ova.

Marcwardus miles de Ihilingin contulit ecclesiæ in Richenbach annuatim quinque malter. filiginis & tres solidos in Ihilingen.

Item de remedio Conradi militis de Ihilingen emptæ est curia in Horwe Sancto Gregorio juris &c.

Item Agnes de Ihilingin contulit ecclesiæ in Richenbach octo solidos annuatim de Ergzingin.

Item

Item Ulricus Miles de Ihilingin contulit Sancto Gregorio in Richenbach curiam in Altheim.

Item Conradus Molendinator de Horwe contulit Sancto Gregorio in Richenbach duas malteras ador. & filiginis annuatim in Rechefingin.

Burchardus dictus Nopularius cum conjuge sua contulerunt ecclesie in Richenbach septem solidos, & modium Avenae, & duos pullos annuatim in Linstetin.

Heinricus Miles in Achara contulit ecclesie in Richenbach novem solidos argenti, & duos Cappones annuatim in Nopenovve.

Wernherus de Rechefingin contulit Beato Gregorio in Richenbach de locis suis jure perpetuo octodecim denarios & ab omni jure quo tenebatur Domino Joanni militi de Betenhufen se absolvit dando sibi quatuor libras, & sic secum uxore & heredibus liberum fecit, & tandem Sancto Gregorio & Remigio jure censualium hominum libere se contradidit.

Quaedam matrona Rechilt nomine de Bernoldeshofen cum marito suo Gotefrido villico de Stouffberc, praedium, quod habuerunt in villa, quae dicitur Visbach per manus Advocati sui Reginbotonis etiam de Bernoldeshofen cum omni justitia libera donatione delegaverunt Deo omnipotenti & Beato Gregorio pro remedio animarum suarum, & omnium parentum suorum. Hujus rei testes sunt Adelbertus Miles de Nescilrit, Rodoifus Miles de Scovveburc.

Adelbertus Miles de Nescilrit emit nobis partem praedii apud Urleseim pro quinque solidis & duobus talentis in loco ubi antiquitus castrum erat constructum.

Notum esse volumus tam praesentibus, quam futuris, quod habitatores loci hujus multas injurias, & tribulationes passi sunt ab hominibus in vicino eorum commorantibus, maxime ab his qui in vico Dornstetin, & in villulis ad ipsum locum pertinentibus commorantur. Nam ob quaerimoniam illorum Eginone de Utra, qui praedium ipsorum, quod vocatur Aha, & pertinet ad Babenberc a Duce Bertholdo in beneficium suscepit, sepe ingressus est locum istum multis minis, erroribus nos perturbando dicens quod habitatores hujus loci silvam supradictorum civium inciderent, & pecoribus suis prata eorum devastarent, & in multis locis praedium eorum injuste obtinerent. Provi-fores vero loci hujus cum consilio fratrum ad compescendam iram comitis, & quaerimoniam civium, dederunt ei nunc equos, nunc pecuniam, & in vehendis tabulatis lignis multum illi ministrabant, ipse vero acceptis muneribus laetus abcessit bona promittebat, sed fidem non servans populum & locum decipiebat; Aliquanto enim interjecto tempore iterum turbulentus & ira comitis rediit interdicens nobis silvam & praedium saepe dictorum civium, & omnia quae juste ac rite cum ipsis campsimus, aut ipsi nobis delegati sunt, irrita fecit. His vero molestis & angustiis fatigati adivimus Abbatem, & Advocatum nostrum Bertholdum haec omnia eis narrantes. Facto igitur placito inter eos, & die statuto sibi ad utrumque hoc convenientibus ita definitum est, & firma ratione stabilitum, ut nos ipsi comiti Eginone duodecim talenta daremus, eo pacto, ut quidquid a supra dictis civibus in silva & in pratis mutuacionem, emptionem, seu delegationem acquireremus, aut ipsi nobis cives pro remedio animarum suarum tribuerent, hereditaris jure perpetualiter possideremus. Hanc affirmationem suscepit Advocatus noster manibus suis Bertholdus cum fratre suo Conrado ab ipso Comite Eginone & a filio suo praesente uxore sua, & aliis idoneis testibus Conrado de Dirbcheim, Bertholdo de Messingin, Ger de Ura, Lutfrido de Rieht, & aliis multis praesentibus, quorum nomina Deo sunt cognita &c.

Nos Ludovicus Comes Palatinus de Tüwingen universis ac singulis praesens scriptum intuentibus salutem cum notitia subscriptorum. Scire cupimus universos praesentem paginam inspecturos, quod nos villas nostras Schwarzenberg & Hefelbach, ad jus & proprietatem nostram pertinentes cum omnibus suis appendiciis, & attinentiis, bonis fundis, aquis, pascuis, nemoribus, seu possessionibus quibuscunque, usque ad extensionem termini, qui Sneslayffy vulgariter nuncupatur, unacum hominibus in Rothe ad nos & nostrum dominium pertinentibus, omni jure, quod ad nos, & nostros progenitores censebatur pertinere, pure, legitime, ac liberaliter in testamento nostro donavimus pro remedio animae nostrae, & Progenitorum nostrorum Monasterio in Rychenbach; Renunciantes in his omnibus omni juri, actioni, prosecutioni, petitioni, omnique juris beneficio, si quid nobis, vel nostris heredibus contra dictam donationem lege, vel canonicè foret licitum vel concessum. Item statuimus, ut in praedicto Monasterio statuatur sacerdos, qui cotidie celebret missam pro anima Patris nostri, & Othonis fratris nostri, & post obitum nostrum pro salute anime

mæ nostræ speciali. Testes, qui huic factō interfuerunt, sunt isti. Fridericus miles de Illingen dictus Muler, Br. miles dictus Salzlag, Dominus Br. Camerarius de Utingen, Conversus frater Crafo de Bebenhuffen, Bertholdus Schultetus de Horwe, H. villicus C. dictus Gemach, Magister Conradus Medicus, dictus in der Staige, dictus Vrille de Rotenburg, & quam plures alii fide digni. Et ut hoc factum à nobis vel nostris heredibus in futuro non valeat impediri, hanc paginam pro nobis, & nostris heredibus nostri sigilli munimine duximus roborandam. Datum & actum in Horvve Anno Domini MCCLXXXIX. quarta feria proxima ante festum Beatæ Margrettæ.

Nos Ludevvicus Comes Palatinus de Tüvvingen unacum Matertera nostra Elizabeth dicta de Eberstain notum esse volumus universis & singulis prefens scriptum intuentibus, quod honorabilis in Christo C. Prior & Conventus Monasterii in Rychenbach Constantiensis Dyöceseos jurisdictionem villæ Ilisperch ad valorem reddituum annuatim trium librarum cum XIV. solidis Tuvvingensis monetæ à Conrado dicto Burger XXXX. septem libris ejusdem monetæ justo ejusdem jurisdictionis pretio comparavit, quam quidem pecuniam dictus C. confitetur se presentibus publice recepisse, ac in usus suos convertisse. Nos quoque Comes prædictus unacum dicta Elizabeth matertera nostra dictam venditionem ratam & gratam habentes, ipsam quoque nostri consensus munimine confirmamus; Jus etiam, si quod nobis in jurisdictione dictæ villæ competiit vel competere potuit, tam in proprietate, quam in aliis quibuscunque videlicet, aquis, pascuis, silvis, seu nemoribus, ac aliis omnibus juribus, quæ progenitores nostri in nos jure hereditario deduxerunt, Sancto Gregorio & Sancto Remigio Patronis Cenobii in Rychenbach in animarum nostrarum remedium donavimus, & confitemur nos presentibus publice donavisse, ipsa Domino Deo dedicando; Renunciantes in his omni juri, actioni, petitioni, prosecutioni, omnique juri Canonico & Civili, si quod nobis contra dictum Cenobium Rychenbach competere videretur. Testes hujus rei sunt Hugo Notarius noster dictus de Baltringen, Diemo de Stainhil, Dyemo dictus Checheller, Eberhardus de Buttelbrunne, Wernherus dictus Spezhinger, ac alii quam plures fide digni. In horum omnium firmum robur & testimonium indubitatum, Nos Comes prædictus unacum dicta Matertera nostra sigilla nostra duximus appendenda. Datum apud Horwe Anno Domini MCCLXXXIX. proxima feria secunda post Epiphaniam Domini

Venerabili Domino suo Dei gratia Babenbergensi Episcopo Burchardus eadem gratia Comes de Hochemberch fidelis suus salutem cum fidelitatis debite famulatu. Scire vestram Dominationem, & alios presentis paginæ inspectores cupimus, quod Hiltiboldus nobilis vir de Yfinburch pia ductus intentione omnia bona, que apud villam Schermenbach, aut in circumjacentibus vicinis in nigra silva villis seu oppidio ullo titulo nunc habet aut possidet, seu in posterum habiturus, seu possessurus erit, cum omnibus suis appendiciis Monasterio de Rychenbach Constantiensis Dyöcesis concessit legitimè seu donavit: Ita videlicet, ut si sine filio herede ipsum decedere contigerit, dicta bona ad dictum Monasterium pleno jure perpetuò debeant pertinere V. solidos usualis monetæ depredictis bonis singulis annis quamdiu vixerit, in signum predictæ donationis dicto Monasterio solvere promittendo. Cui donationi, seu concessioni nos assensum nostrum super hoc requisitum, quia dictus nobilis aliqua ex bonis predictis à nobis in feudum obtinet, favore Religiosorum dicti Monasterii, & divini nominis intuitu duximus adhibendum, omne jus, quod nobis super prefatis bonis posset competere, in predictum Monasterium donationis titulo transferentes. Verum quia aliquantulum de bonis ipsis ad egregie matris Ecclesiæ Babenbergensis proprietatem pertinere dinoscitur, à qua nos eadem bona cum multis aliis habere jure feudi recognoscimus, vestram, ut tam factum predicti nobilis, quam nostrum circa predicta bona generet commoda pleniora Monasterio predicto, rogamus dominationem, quatenus & vos dictis donationibus benignum impertientes assensum, jus proprietatis sepe dictorum bonorum, maxime cum non magni, sed vilis pretii bona eadem estimentur, dicto Monasterio concedatis. Datum Rotemburch Anno Domini MCCXLIX. XIII. Kal. Augusti.

Universis Christi fidelibus præsentem paginam inspecturis Wolmarus Comes de Veringen, sui que filii vitam beatam eternaliter possidere. Quoniam, ut ait Apostolus, omnes astabimus ante tribunal Christi reddituri de factis propriis rationem, sed in reddenda ratione ut nobis multiplicarem intercessores tempore opportuno, hoc est in die judicii ut facilius peccaminum nostrorum veniam consequeremur, nos nobis amicos facientes de Mamona iniquitatis, videlicet cum deficeremus, ut eorum orationibus adjuti recipiamur in tabernacula Beatorum, nos quoque ad petitionem Hiltiboldi de Yfinburch viri nobilis, sedum, quo à nobis fuit infedatus in villa Schermbach, & in Ripa, quæ dicitur Nagilti, triginta solidis in redditibus, ut putamus, vel si paulo plus numerum excedit, viris Religiosis de Rychenbach contulimus in nostrarum remedia animarum. Sed quia facta presentia mundo labente subito labuntur, ut memoria nostrarum animarum eternaliter habeatur, commendavimus scripto, facientes prefens testamentum

mentum super rebus omnibus superius memoratis. In argumentum autem veritatis presentem paginam sigilli nostri munimine roboravimus. Testes B. Comes de Hohenberch, C. de Eberstain, B. Abbas de Albirspach, F. Schultiman. Datum Haigerloch Anno MCCLII. Indictione XIII.

Omnibus Christi fidelibus tam presentibus, quam futuris presens scriptum inspecturis Wilhelmus Dei gratia Comes de Tuwingen hujus vite statum felicem, gaudia salutis eterne. Cum suffragante preconio fidelicem, presertim eorum, qui à primo & abeunte flore etatis sue in sortem Dominicam assumpti, & ampliori effectu in Domino militare dinoscuntur, paupertatis onus efficaciter sit relevandum; Noverit universalis vestra dilectio, quod ego cum consensu filiorum meorum jus proprietatis vinee site in Gerngheim, quam precio sibi comparaverunt Prior & Conventus in Rychenbach, à nobilibus videlicet Alberto & Volmaro fratribus de Waldech, qui jam prefatam vineam per me jure fedali possiderant, ipsis liberè & absolutè in honorem Sanctorum Gregorii & Remigii contuli, predicti verò nobiles in cambium & commutationem alterius vinee sue proprietatem in Bünigheim pro mutuo mihi assignaverunt. Ne ergo processu temporis hec gesta aliquatinus in dubium deduci valeant, sed firma & in suo robore secunda permaneat, presentem paginam sigilli nostri munimine dignum duximus esse roborandam. Acta sunt hec Anno Domini MCCLII. Datum apud Böblingen Dominica Invo-cavit. Interfuerunt siquidem huic donationi viri honorati, Decanus in Böblingen, Waltherus Plebanus de Dagersheim, Wolframus miles de Hohennek, Hainricus miles de Ondingen, miles dictus Harder, Cunradus miles de Endingen.

Venerabili in Christo Patri ac Domino Epyscopo Constanciensi, Decano majoris Ecclesie, totique Capitulo ibidem Hainricus & Wilhelmus Fratres & Comites de Eberstain quicquid possunt obsequii, & honoris. Cum Ecclesia inferior Nagolt Constancien-sis Diocesis ad presens vocaverit ex morte Domini Hugonis quondam Reçtoris ejusdem, de qua jus Patronatus ad nos pertinere dinoscitur, & quia paupertatem & inopiam Religiosorum Virorum Prioris & Conventus in Rychenbach Ordinis Sancti Benedicti diligenter aspeximus & consideravimus, vestra noverit discretio, quod jus Patronatus pre-fate Ecclesie cum omni proprietate & attinentia predictis Conventualibus in Rychem-bach viva voce & irrevocabili tradidimus, & donavimus donatione perpetua, in salu-tem & remedium animarum nostrarum, ac progenitorum nostrorum. Cum autem pre-dicta Ecclesia minimi valoris sit, rogantes & petentes humiliter & devote, quatinus pre-dictis viris Religiosis eandem Ecclesiam ad mensam eorum incorporare velitis. In cujus donationis evidentiam & robur sigilla nostra propria presentibus sunt appensa. Datum

& actum sub Anno Domini MCCCL. proximo Sabbato post nativi-tatem Beate Virginis,

SUPPLEMENTUM
BRUSCHIANUM
SIVE
CENTURIA SECUNDA
MONASTERIORUM
GERMANIÆ

QUAM
EX
CASPARIS BRUSHII MANUSCRIPTO
EDIDIT
DANIEL DE NESSEL, J. C. Sac. Cæs. Maj. Consiliarius
& Bibliothecarius Aulicus.

PRÆ-

PRÆFATIO

Non ita diu est, ex quo nonnulli Religiosissimi, & Antiquitatis Ecclesiasticæ Germanicæ studiosissimi Abbates ac Prælati, cum suis Patribus, *Augustissimam Bibliothecam Cæsaream* visitârunt, accuratiusque plurimis rarissimis & antiquissimis Codicibus manuscriptis in eâ perlustratis, fortuitò etiam in Centuriam secundam Monasteriorum ac Episcopatum Germaniæ *Gasparis Bruschi* manu exaratam, ac singulari labore ab ipso collectam inciderunt, cùmque unus eorum diceret, nuper curavi illam pro usibus mei Monasterii coëmi: Ego verò probiùs instructus, humanissimè respondi, Reverendissime Præsul, liber hic, quem manu teris, vendi certè in nullâ Officinâ librariâ poterit, quippe nunquam typis excusus. A me igitur edoctus licentiam rogavit, pervolvendi aliquantulum & excutiendi attentius memoratum Codicem, quò benevolè concessò, ob præstantiam libri, ob rarissima documenta ibidem reperta, singulari perfusus est gaudiò, mèque cum suis instantissimè rogavit, nè defraudarem tam insigni librò manuscriptò orbem literarium, sed ad usus publicos, & majorem Historiæ Ecclesiasticæ cognitionem ex tenebris potiùs eruerem, publicæque luci ac utilitati communicarem. Ipsemet singulari Zelò, quò Rempublicam literariam augere, & Celeberrimæ *Bibliothecæ Cæsareæ Vindobonensis*, cujus *Præfecturam* gero, famam promovere totus allaboro, sine ulla difficultate persuaderi me passus sum, & promptissimè illâ industriâ defungi animum induxi. Quos conatus meos ita feliciter promovi, ut huic operi jam, ut vides, ultima manus impressoria imposita, & desiderio Eruditorum satisfactum sit. Reperies in hoc *inedito*, *prælo tamen dignissimo Chronico* (teste Illustri Viro, Domino *Lambecio*, Antecessore, meo, Lib. VIII. suorum *de Augustissimâ Bibliothecâ Cæsareâ Vindobonensi Commentariorum* pag. 80.) multorum tam in *Austria*, quàm in *Bavariâ* Episcopatum & Monasteriorum Foundationes, Annales, Res præclarè gestas, Donationes, Successiones, & egregia ad *Historiam Sacram* pertinentia memorabilia & alibi, ne in Archivis quidem, reperienda documenta. Huic Tractatui Superpondii loco, DEO volente, publicæ notitiæ & Rei literariæ usibus brevi communicabo ingens *Corpus Historicum Publicarum Pacificationum, Confœderationum Ligarum, Transactionum, Tabularum fœderis, Instrumentorum Pacis*, à tribus Sæculis per totum Terrarum orbem fancitorum conclusorumque: Nec non *Syntagma Collectitium Historiæ Ecclesiasticæ, Germanicæ, Austriacæ, Hispanicæ, Hungaricæ, Bohemicæ, Polonicæ, Sinensis, Rei Monetariæ*, ex antiquissimis rarissimisque Autographis Codicibus Manuscriptis, ex *Augustissimo Gazophylacio Cæsareo Librario* desumptum, *hactenus ineditum*, & à me indefessâ diligentia, inter perpetuas lucubrationes, quantum ab ordinariis & aulicis occupationibus mihi respirandi facultas indulta est, congestum, & in formam multorum Voluminum, ratione multitudinis materiarum concinnè dispositum. Hæc brevibus præfari volui. Tu interea, Benevole Lector, ex voto vale, & si mereor, fave.

Dabam Vindobonæ, in Muséo meo,
d. IX. Apr. A. C. M. DC. XCII.

SUPPLEMENTUM BRUSCHIANUM

Sive

CENTURIA SECUNDA

Monasteriorum & Abbatiarum Germaniæ præcipuarum ac maxime illustrium, hæctenus inedita.

Ella B. Virginis in Schofflocensi nemore, ad quartam milliaris partem à Danubio, duobus milliaribus infra *Ratisbonam Bavariæ Metropolim*, sub adusti montis (quem vulgo *Brennberg* vocant) præclara ac perveteri arce sita: Cænobiolum *Benedictinæ* professionis humile & exiguum, sed & ab omni parte lacerum: Fundatum legitur à *Godefrido* quodam, *Straubingensis* Pistoris cujusdam filio converso, ac Professo Superioris *Altachii*, qui legitur ex hac mortali vita decessisse anno Domini 1354. sepeliturque in hac ipsa sua Basilica à se constructa, sub ara maxima. Fuit initio *Prioratus* tantum, sed facta est *Abbatia* anno 1430. Præfuerunt huic loco Abbates hi sequentes ad nostra usque tempora.

1. **CONRADUS** ex *Richenbacensi* Abbatia (quæ ab hoc Monasteriolo duobus abest milliaribus) assumptus: præficitur huic loco, anno 1430. præfuit primus Abbas 22. annis. Obiit anno salutis Christianæ 1452.

2. **CASPAR ANDOMARUS** è *S. Emerani Ratisbonensi* cænobio excitus, succedit *Conrado*. Præfuit annis 30. Obiit anno Domini 1482.

3. **THOMAS** ex *Richenbachio* evocatus, & Abbas hujus loci designatus, præfuit annis 20. laudabiliter. Impetravit in Curia Romana pro Se & Successoribus suis *Insulam*. Primus itaque hujus Monasterii Abbas infulatus. Resignavit anno 1502. Obiit anno 1506. sepelitur propè Antecessores suos in choro.

4. **JACOBUS** *Bremfius* ex *Richenbachensi* cænobio postulatus non diu hic præfuit. Evocatus est enim ad *Biburgensem* Abbatiam gubernandam, ubi post pauculos annos est exauthoratus. Obiit tandem anno 1517. in *Riechenbach* ubi etiam humatus est.

5. **CYRIACUS** *Brucknerus* ex *Bruck*, *Palatinorum* *Marcâ* quadam natus *Richenbachensis* Cænobita, fit hujus loci Abbas anno 1505. præfuit annis 14. Vir doctus, mediocris Versificator, Organicen, Musicus & Componista insignis. Decessit ex hoc mortali sæculo *Dominica* post *Michaëlis* festum anno 1519. quo Imp. *Maximilianus* obiit.

6. **BENEDICTUS** *Mæzel* ex *Mallerstorpho* (quod ejusdem professionis cænobium est in *Thongavia* 4. milliaribus à *Ratisbona* situm) excitus, successit *Cyriaco*, præfuit annis 17. Obiit ano Christi 1536.

7. **VITUS** *Pistorius* de *Villabach* oriundus, Vir mediocris capacitatis & ingenii, subrogatur *Benedicto*: præfuit annis quinque. Resignavit anno Domini 1541. Episcopo *Ratisbonensi*. Rediit *Richenbachium* unde assumptus fuerat, ubi naturæ debitum exfolvit tandem, & terræ parenti est redditus. Post ejus resignationem cænobiolum *Administrato*ribus *secularibus*, sua tantum quærentibus, commendatum est, quorum incuriâ & negligentia prorsus collapsum est. Habent ibi reconditoria & sepulchra sua nobiles viri à *Prennberg*, à *Raym*, à *Nufsdorph de Muer*, & alii quos vulgò *Anberos* vocant. Aliud de hoc loco invenitur nihil.

Superius *Altachium*, vulgò *Obern Altach*, ad inferioris (quod quinque abest milliaribus) differentiam, à querceto perveteri ac vicino luco sic dictum. Monasterium *Benedictinæ* professionis amplissimum, ad unum milliare Germanicum infra *Straubingam* nobilem Bava-

Bavariæ civitatem, loco peramœno situm: Cœpit eodem ferè tempore quo *Altachium inferius*, sed ex cujus munificentia, ipsis Cœnobitis ignotum est. Ego in veterib. scriptis legi utrumque Altachium ab *Udilone* Bavarorum Duce conditum & erectum esse. Et si *Ipenbeimensis* Abbas à *S. Pirmynio* Moldensi Episcopo conditum affirmet, vetustissimum autem esse, & æque vetus ac Altachium inferius inde colligi facillè potest, quòd *Arionistus* superioris Altachii Abbas interfuit *Synodo Dengelsiniensi* anni 768. Fundatum legitur anno Christi 604. à *Comitibus de Pogen* quorum illic in media Ecclesia honorificus cernitur tumulus cum tali Epigraphe.

Fridericus Comes in Pogen, reformator nostri Monasterii. Asquinus Comes in Pogen, qui dedit nobis Pogen & Ayterhoven. Est is insignis Pagus cum Parochia ad Danubium in eadem vicinia situs.

Inchoatum est Cœnobium sub *Papa Honorio*, qui in suam tutelam accepit Abbatem & Cœnobium, unde singulis annis aureus Romam numerandus est, ut est in hoc veteri disticho illic in fenestra reperto.

*Aureus ut sanè deinceps huic detur honori
Sedi Romanæ locus hic debetur Honori.*

Catalogus hujus loci Abbatum talis à me illic congestus est, in quo labore jovit me honestus ac egregiè doctus juvenis *Jacobus Langius*, patriâ Norimbergensis, Episcopi Ratisbonensis - - - qui casu eodem die ibi Episcopi sui negotia acturus, humaniter mecum conversatus est.

1. EGINO primus Abbas eligitur anno Christi 1104. Obiit mox anno sequenti.
2. ERNESTUS successit *Eginoni*, præfuit annis 32. anno 1137.
3. RICHARDUS eligitur anno 1138. præfuit annis 16. anno 1154.
4. GOTTBOLDUS subrogatur *Richardo*: sedet ad clavum annis quinque, obiit anno 1159.
5. THEODORICUS constituitur anno 1159. Obiit eodem anno.
6. GERARDUS substituitur anno eodem. Præfuit annis 26. Obiit anno Domini 1185.
7. WOLFRAMUS successit *Gerardo*, præfuit annis 11. Obiit anno 1196.
8. LEUDGERUS Abbas, cujus tale extat distichon in fenestra quadam de victoria *Othonis* Imperatoris.

*Ungariæ gentis Augusta non redientis.
Per belli sortem Cæsar quatit Otto cohortem.*

Obiit Abbas iste anno 1215.

9. HENRICUS eligitur anno 1215. præfuit annis sex, decessit anno 1221.
10. CONRADUS successit *Henrico*, præfedit annis 24. anno Domini 1245. Sub cujus gubernatione obiit anno Domini 1242. *Albertus ultimus Comes de Pogen*, qui sepelitur in vicino Monasterio *Winetbergensi*. Is magnam S. Crucis portionem à terra sancta afferens, eandem huic Cœnobio in amoris sui testimonium dono dedit.
11. ULRICUS constituitur Abbas anno 1245. præfuit per unius *Trieteridis* spacium. Obiit anno 1248.
12. HAYMO successit eodem anno quo rebus humanis exemptus est antecessor, præfuit per triennium: Desiit esse inter vivos anno salutis 1251.
13. BURCARDUS subrogatur *Haymoni*. Sedit annis novem: obiit anno 1260.
14. POPPO successit *Burcardo* Præfuit annis 22. Accersitur ad gubernandam inferioris Altachii Abbatiam, præfuit ibi annis 6. & mensib. totidem. Obiit anno 1288. Fecit fieri fenestram ingeniosè, pedem in ambitu hodiè adhuc conspiciendum & integrum, cui talis Epigraphe.

*Condemnant sancti, datur inferno cruciante.
Arnulphus male, Dux pia qui loca præsit iniquè.*

Et ad imaginem *S. Petri* principalis patroni tale addi fecit Epigramma in honorem fundatoris:

*Tali structura Petre te Fridericus honorat.
Seque Dei dura sententia, ne premat, orat.*

Et in imaginem sanctam *Afræ & Udalrici* tale edidit heroicum.

*Ducit Udalricum supra campum prope lycinum.
De duce gente ferâ, visum monstrans Afræ vera.*

Et de *Asquini* Comitibus Pogenfis donatione tale superaddidit memorabile distichon:

*Hanc intrare sinas, dedit Ecclesiæ tibi binas
Asquino, Petre, Comes, valeas ut in æthere sospes.*

15. CONRADUS secundus eligitur anno salutis 1282. præfuit annis 15. Obiit anno 1297. Sepelitur in choro prope tumulum *Nicolai* Episcopi Ratisbonensis ante aram maximam. Sub ejus gubernatione obiit *Nicolaus* Episcopus Ratisbonensis, qui in hoc

Cænobio ante aram Chori maximam terræ, parenti omnium mortalium, redditus est, cum tali Epigraphe Encomiasticâ.

*Post M post tria C cum X bina fuere,
Ista tegit fossa Nicolai Præfulis ossa.
Imbripolis cæli quem rex Christus beet, ædis.
Temporibus cujus in pace Dicecesis hujus
Gaudebat Clerus, cultor Domini quia verus
Omne bonum nactus, stetit: omnibus omnia factus,
Prudenti more sub regni sedis amore:
Nunc Virgo mater, Petrus sacer impetret ipsi
Ante Deum, quò salvet eam pia Passio Christi.*

16. CONRADUS tertius eligitur anno 1297. præfuit annis 14. Obiit anno 1311.

17. HENRICUS *Conrado* resignante successit. Sedit ad clavum annis quinque, & resignat anno salutis 1316. Sub ejus gubernatione obiit anno 1311. sexta Calend. Decembris, *Adalbertus* quidam celebris Cænobita Altacensis, qui sanctus habetur, natione suevus: prope aram maximam sub testudine honorificè humatus, cum tali virtutum suarum Elogio.

*Hic jacet in tumba vir simplex utque columba
Insper & rectus, virtutibus undique tectus,
Frater Adalbertus signorum flore refertus:
In vita multis membris in pace sepultus.
Sed felix anima scandeat cælica regna:
Mox ut migravit, Deus hanc sanctis sociavit.
Utque probat numerus signorum non modò parvus.
Quæ sunt per eum, sanctum testantur & ipsum.
Debilis, infirmus quia corpore parte gravatus
Adquem si properat, recipit mox quod piè sperat.
Quapropter dignum credo fore canonisandum.
Quem Deus in multis voluit clarescere signis.
Quis non tam magnum credat patrem venerandum?
Unde pater sancte spem magnam promimus in te
Nobis placatum facias de Virgine natum.
Fac nos sentire, quod te gaudemus habere
Patrem valdè piùm, mellis dulcedine plenum.
Ergo pater fratrum reminiscere quæso tuorum
Mitis Adalberte, crescant hic prospera per te:
Gloria tu nostra, per te scandemus ad astra.
Sis memor oro mei, cujus locus hic requiei,
Vox est scriptoris, rogans hoc omnibus horis.*

18. HENRICUS tertius eligitur in Abbatem anno 1316. præfuit annis 14. Obiit anno salutis per Christum filium Dei reparatæ 1330. Sub hoc obiit & sepultus est Episcopus *Nicolaus* de quo supra.

19. UDALRICUS secundus successit decedenti ex hac vita *Henrico*. Præfedit Abbatiae huic annis 8. Emigravit ex hoc sæculo mortali, anno gratiæ 1338.

20. WOLFGANGUS subrogatur *Udalrico*, sedit annis quinque obiit anno 1343.

21. FRIDERICUS *Wolfgango* substitutus, præfuit annis 15. Obiit anno Christi 1358.

22. LAUDWINUS eligitur anno quo antecessor vitæ defunctus est, sedit ad gubernaculum Ecclesiæ Abtacenensis annis 4. Desiit esse inter vivos hujus mortalis vitæ anno 1362.

23. RUGERUS successit *Laudwino*, præfuit per unius saltem anni spatium, & exauthoratur ac moritur anno Christianorum 1363. Hunc mox subsecutus est.

24. EBERWINUS, qui sedit ad gubernaculum annis 17. Excessit è vivis anno 1380. Sepelitur in media Ecclesia post tumulum fundatorum propè *Raphaëlem* Abbatem.

25. PETRUS URSENBEGGIUS successit *Eberwino*, præfuit annis 23. decessit anno 1403. secunda Calend. Maji: sepelitur ante aram sanctæ Crucis in sinistra templi abside.

26. GALLUS Abbas designatus præfuit per biennium, obiit anno 1405. sepelitur in S. *Adalberti* tumulo.

27. ALBERTUS *Gallo* substituitur, sedit ad clavum Abbatiae annis 16. Obiit anno 1421.

28. JOANNES *Vogelius* successit *Alberto*, præfuit duobus annis, obiit 1423. Fecit adornari monumentum marmoreum fundatorum, post quorum tumulum ipse etiam situs requiescit.

29. JACOBUS præfuit post obitum *Joannis* annis 15. primus hujus loci *Abbas infulatus*, qui dignitatem gestandæ mitræ & aliorum Pontificalium ornamentorum pro se &

& successoribus impetravit. Is vitæ mortali valedixit anno 1438. Sepelitur in facello beatæ Virginis à se constructo cum tali Epitaphio.

*Ecclesiam rexit Jacobus quem petra texit,
De Regenspurgk ortus, cæli pateat sibi portus.*

30. JOANNES secundus patria *Deckendorffensis* constituitur hujus loci Abbas anno 1438. præfuit laudabiliter annis 25. Condidit majus *Refectorium* anno 1447. in quo Abbatum species effigiatae sunt. Obiit anno 1463. Sepelitur in facello B. Virginis cum tali Epitaphio.

*Abbas Joannes, Christus regnum tibi pandet
De Deckendorff natus cum justis vive beatus.*

31. BENEDICTUS successit *Joanni*, natione Bohemus, sedit ad gubernandum annis 18. Fecit testudine concamerari templum B. Virginis in monte Pogenfi anno Christi 1475. Decessit ex hac vita anno 1481. Sepelitur in mediâ Ecclesiâ post tumulum fundatorum cum tali disticho:

*Bojemus dictus jacet hic Abbas Benedictus
Orans devotè dici requiescat in pace.*

32. JOANNES Irrelbegius subrogatur *Benedicto*, præfuit per annum saltem unum, & obiit anno salutis 1482.

33. RAPHAEL Neubegk multâ religione præpollens Abbas eligitur: Sedit per unum duntaxat annum construens facellum *S. Alexii* in monte Pogenfi. Obiit Idibus Novembris Anno 1483. Sepelitur propè Abbatem Benedictum.

34. ANDREAS Benzkoever eligitur in Abbatem, sed non admittitur, nec confirmatur à Papa. Obiit anno 1484.

35. CHRISTIANUS è S. Quirini Tegerino Cœnobio accitus, subrogatur *Andree* anno Domini 1484. præfedit annis 18. Fecit fontem ambitus ex metallo pretiosum anno salutis Christianæ 1501. decessit anno sequenti. Sepelitur in choro propè pulpitem cum duobus Successoribus.

36. GEORGIUS Diensbier, vir sapiens ac providus, Principumque Baviaræ Consiliarius laudabilis, successit *Christiano* anno 1502. sedit annis 17. Obiit anno 1519.

37. GEORGIUS Berckhamer ex Gelterfingen pago propè Straubingen sito natus, præfuit huic Abbatia duobus annis. Obiit anno 1521.

38. GREGORIUS Agricola ex Hirschau oppido Palatinatus superioris natus, præfedit annis 6. Obiit anno 1527. Sepelitur in facello B. Virginis.

39. BERNHARDUS Mayr ex Dölcz Bavarico oppidulo natus, vir religiosus & devotus, sed parùm humanus, successit *Gregorio*, sedit annis 14. Obiit anno 1541. 19. Junii sepelitur ante chorum ad sinistrum parietem propè aram S. Crucis.

40. ANDREAS Wildius ex Schinchingo villa Thungaviæ (quæ *Baronum à Stauff* est) natus eligitur, præfuit 9. annis, & miris technis circumventus resignavit anno 1550. Vivit adhuc hoc currente anno 1552. Altachii, tenui pensione contentus.

41. SEBASTIANUS Hoffmannus, patriâ Sulzbacensis, è S. Quirini Tegerino Cœnobio advenit, & Abbas factus est talis ferè, qualem Erasmus in dialogo *Abbatis* eruditè celebravit: præfedit hoc adhuc currente anno 1552. Confirmatur à *Georgio Marschallo de Bappenheim* Ratisbonensis Ecclesiæ humanissimo Episcopo. Repperit Monasterium eleganter quidem constructum & munitum, sed 13. millium aureorum ære alieno gravatum.

*****

WINNBURGUM latinè Sclavonum mons, quod Sclavi quidam ibi primum Oratorium construxerint: et si aliqui à ventis (qui mirâ intemperie illic flare plerumque solent) dictum esse velint: *Præmonstratensis* instituti celebre, illustre ac perelegans apud Bavaros Monasterium, in amœnissimo colle ad dimidium milliare Germanicum à Monte versus montana Bohemiæ, ad Mülbachium rivum (qui propè Pogenium Danubio confluit) situm. Anno Domini 1424. cœpit. Tum enim duo Sclavi in hanc heremum venientes, defugientes mundum & servire volentes Deo in ea solitudine. De hac origine, & loco etiam tale adhuc habetur in eo Cœnobio scriptum. Notum sit omnibus fidelibus tam futuris, quàm præsentibus, qualiter ego Winith nomine Ecclesiam construxi in loco, qui nomen trahit à me ipso: adveni enim de Saxonia in prædictum locum, primus incola illius loci: & ob hoc (ut prædixi) nomen traxit è me, scilicet Winithbergæ. Dormivi namque in supradicto loco, & in somnis vidi aquilam volantem, & ex impetu sui volatus concussa est terra, & pervenit usque ad me, & tetigit me pennis suis, dicens ad me. Vade contra flumen magnum, & obvios habebis viatores, & inter illos sciscitaberis quis vocetur *Winith*? hic habebit nomen tuum, & Cooperator tuus erit. Feci ut jussit, & opere completa est visio. Primum igitur interrogavi eum, *Script. Rerum Monast. Tomus II.* U quâ

„quâ patriâ, quâ terrâ, vel quâ gente advenisset: & respondit dicens, se venisse de Saxonia cum exercitu Ludovici Regis. adjungens quòd deduxissent eum Hunni. Et progrediens interrogando dixi quæ est mater tua in illis partibus? vel quis frater tuus? & respondit. Mater mea vocabatur Sophia: & corruens in collum ejus amplexatus sum eum præ gaudio lacrymans, qui scivi eum, ex vera narratione Matris meæ, meum esse fratrem. Quia ergo post illum natus sum, traxi idem nomen, quia vi ablatum erat, ex dilectione, qua dilexerat eum nostra mater. Aperui ergo ei in multis sermocinationibus (quas ad invicem confabulati sumus) cor meum de constructione Ecclesiæ, narrans ei somnium quod vidi. Et ut multa & magna paucis concludam: construximus Ecclesiam in honorem Domini nostri Jesu Christi, & perpetuæ Virginis Mariæ & omnium Sanctorum: Hæc est honorabilis & amabilis antiquitas *Winitbergenfis* Ecclesiæ, quam nos possumus in eadem significatione Venetidunensem à Venetiduno, hoc est à Sclavi monte (si placet) appellare. Hætenus ille, quisquis fuit primus hujus loci incolæ. Viguit heremiticâ vitâ in hoc loco annis circiter ducentis, & crexerat eam Heremita quidam *Engelmarus* mediocrem cellam Monasticam à suo nomine nuncupatam: is cum ibi in nemore trucidatus esset ab impio quodam homine, inventum est corpus pii Martyris à *Rudeberto*, seculari quodam ac pio Presbytero, qui eum locum (ubi *Engelmarus* cæsus erat) facello constructo, honoravit anno 1101. Idem *Rudbertus* à Comitibus Pogensibus adjutus ex *Cella Engelmariana* Præposituram Præmonstratensem inchoavit, paulò post factus ejusdem loci Præpositus primus anno Christi 1125. Ex Præpositura non multò post *Abbatia* facta est subsidiis & auxilio Alberti Comitis in Pogen & ejusdem Uxoris Dominæ *Hadewigis* Comitissæ de Cylia, quæ obiit anno Christi 1162. quorum tumulus ibi præclarus cernitur in media Ecclesia *Winbergenfi*, cum tali inscriptione. Anno Domini 1147. Idib. Januarii obiit Dominus Albertus Illust. Comes de Pogen, Fundator hujus Ecclesiæ.

Extat verò de his ipsis Comitibus fundatoribus hujus loci carmen etsi parùm eruditum, quod tamen hoc loco nequaquam duxi omittendum, cum Genealogiam quandam Comitum Pogensium contineat, & honestum encomium. Id tale est.

*Continet auctores hujus fabricæ potiores
Ista sepultura, quos præsens atque futura
Posteritas sanè non cesset vesperè, manè,
Hic commendare Christo, precibusque juvare.
Sed libet ipsorum distinguere nomina quorum
Extitit Albertus primus, de quo duo nati
Hartwig, Bertholdus, sunt hæc tumba tumulati.
Solo Bertholdo puer Albrecht nascitur, à quo
Tres processerunt Leopold, Bertholdus & Albrecht:
Sic genus æquivocos partim vult esse locatos
Corpora dictorum latitant hic more priorum,
Qui te mente piâ dotarunt Virgo Maria,
Templi structurâ: des gaudia non ruitura
Ipsis in cælis ubi regnat quisque fidelis,
Dilige Pogenses Comites quicumque legens es.*

Invenio Heilwicam Monialem Superioris Monasterii in Ratisbona Adalberti fundatoris ex Domina *Hadewiga* filiam. *Abbatum* Monastici hujus loci talis extat Catalogus, præclarè à me congestus & auctus.

1. RUDOBERTUS popularis Sacerdos, ordinem Præmonstratensem primus huic loco introduxit, cujus ipse primus Præpositus designatus legitur anno 1125. Præfuit fideliter annis 15. Obit anno Christi 1140. constituit sibi Successorem.

2. EBERHARDUM: sed is (postquam per unius anni spatium ad gubernandam Ecclesiam, remque familiarem parùm utiliter sedisset) amotus, & propter morum intemperiam exauthoratus est.

3. GEBHARDUS patriâ Colonienfis, ex *Wedenburg* accitus, tertius hujus loci Præpositus designatus est anno Christi 1141. Præfuit fidelissimè annis quinquaginta, quibus Monasterium hoc præclarè ampliavit, auxit & illustravit, cum ædificiis, tum libris, quorum lector erat studiosissimus, & scriptor indefessus. Fecit idem ex Præpositura *Abbatiam* cum consensu *Lucii tertii* Pontif. Max. à quo ipse primus hujus loci *Abbas* Privilegium consecutus est anno Christi 1183. Extat de eo in perveteri libro quodam, *Matre* videlicet *Verborum*, hoc est Dictionario (quod ipse scripsisse & composuisse legitur) tale Epigramma.

*Abbas hunc librum jussit scribi Gebhardus,
Præbens impensas, vir præcipuè venerandus:
Nunc quicumque legis studium perpende laboris.*

Esto

*Esto memor miseri quisvis Lector Gebhardi;
Solvar ut à pœna pro me pete Virgo Maria
Sicque videndo Deum, Sanctis conjungar in œvum.*

Sub hoc Abbate natus legitur anno 1165. Junior *Albertus de Pogen Comes* hujus loci Advocatus, Bertholdi filius, & Adalberti primi Fundatoris nepos, qui obiit iterum anno 1197. & attulit ex Italia ad hoc Monasterium suum corpora Sanctorum *Sabini Episcopi & Serenæ Virginis*: habuit uxorem *Leucardin*.

4. **CONRADUS** Abbas secundus successit Gebhardo anno Christi 1191. præfuit annis septem. Obiit anno 1198.

5. **PETRUS** præfuit per unum saltem annum, obiit anno 1199.

6. **UDALRICUS** præfuit annis quinque, decessit ex hac mortali vita anno 1204.

7. **VOLMARUS** fedit annis sex: Exiit hominem anno salutis 1210.

8. **JOANNES** Rector extitit Abbatiae hujus annis quinque. Obiit anno 1215.

9. **CONRADUS** secundus successit *Joanni*, præfedit annis septem. Obiit anno gratiæ 1222.

10. **JOANNES** secundus hujus nominis fit Abbas eodem anno quo Antecessor ex hujus mortalis vitæ consortio emigravit: fedit ad clavum annis 20. Obiit anno 1242.

11. **HENRICUS** præficitur Abbatiae anno 1242. gubernavit eam annis 31. fideliter, & resignavit functionem ac dignitatem totam anno salutis 1273. Idib. Maji.

12. **ALBERO** successit 17. Calendarum Maji præfuit annis 4. Resignavit anno 1277.

13. **ULRICUS** secundus præfuit post *Alberonem* annis etiam 4. Resignat anno 1281.

14. **CONRADUS** tertius hujus nominis eligitur 15. Calend. Septemb. ex *Præposito Osterhofensi* in hujus loci Abbatem. Sedit ad clavum annis 13. Obiit anno 1295.

15. **HENRICUS** de *Nercshtal* vir providus & utilissimus Gubernator, præfuit annis decem.

16. **DIETERICUS** *professus in Osterhofen*, eligitur in Abbatem hujus Monasterii *Winnbergensis* anno gratiæ 1305. Præfuit annis 18. Obiit anno salutis 1323.

17. **WERNHERUS** Abbas præfedit annis 5. Emigravit ex hac vita anno gratiæ 1327.

18. **FRIDERICUS** fedit ad clavum Abbatiae annis octo: Concessit ad aliam vitam anno 1335.

19. **GODESCALCUS** præficitur Abbatiae post resignationem & paulò post ex hac vita emigrantem *Fridericum*: præfuit annis penè decem. Obiit anno 1345. In die S. Alexii.

20. **FRIDERICUS** succedens *Godescalco* præfuit annis 12. Obiit anno salutis 1357.

21. **THOMAS** eligitur in die *Matthæi*. Sedit ad gubernaculum annis quatuor. Reddidit Abbatiam his, à quibus eam prius acceperat ipsâ die S. *Lucæ Evangelistæ* anno Domini 1361.

22. **CONRADUS** quartus eligitur eodem die quo Antecessor emigrârat. Sedit annis octo, septimanis 6. Obiit in *Vigilia Andreae Apostoli* anno 1369.

23. **JOANNES** *Heczinger* *Oeconomus & Provisor* optimus eligitur in *Octava Agnetis*. Præfuit laudabiliter annis 15. Obiit die *Valentini Episcopi* anno 1484. Sepelitur propè Fundatores ad aram *Conceptionis Beatæ Virginis Matris*. Subrogatur ei unanimi fratrum consensu.

24. **UDALRICUS** *Hofman*: is utilissimè fedit ad clavum annis sex. Resignavit adversâ conflictus valetudine anno *Christianorum* 1390. Obiit postea anno 4. post resignationem.

25. **BERTHOLDUS** designatur Abbas mense *Decembri*. Sedit annis decem. Obiit anno 1400. *Jubilæo*.

26. **NICOLAUS** cognomento *Joannes*, eligitur feriâ tertiâ ante *Dominicam Oculi*, in ipso anno *Jubilæo*, quo consecutus est *Romæ* pro Se & Successoribus suis & *mitram* & omnia cætera *ornamenta Pontificalia*: Primus itaque hujus loci Abbas *Infulatus*. Sedit ad gubernandum annis triginta. Obiit in senectute bona anno Christi 1430. Sepelitur in *facello S. Michaëlis* sub *Bibliotheca* cum Antecessore.

27. **JOANNES** *Pæchinger* secundus Abbas *Infulatus* successit *Nicolao* sextâ feriâ ante festum *Palmarum*. Præfuit annis quinque. Congregatus est ad patres suos anno 1435.

28. **ALBERTUS** de *Perchingen*, oppido *Eystetensis Episcopatus*, quod in *Norico* situm est, natus: instaurator hujus *Ecclesiæ & Monasterii* quasi secundarius fundator. Præfuit annis 25. Obiit anno gratiæ 1461. in ipsis *Idibus Junii*. Sepelitur honorificè in *facello beatæ Virginis* à se constructo.

29. **JACOBUS** *Poyffelius* substituitur *Alberto*. Præfuit annis sex & aliquot mensibus, & abdicavit sese volens magistratui anno Domini 1467. *Universæ carnis viam ambulavit*

bulavit anno Christi 1468. ipsa die Purificationis B. Mariæ. Sepelitur ante aram S. Catharinæ.

30. UDALRICUS Humelius ex Perchingensi oppido natus, Artium & Philosophiæ Magister Viennensis, eligitur unanimib. Conventualium suorum suffragiis in Abbatem post vitâ functum Antecessorem. Præfedit Abbatia fideliter ac laudabiliter, tam in spiritualibus quàm temporalibus annis viginti novem: fuit Visitator omnium ejusdem ordinis Monasteriorum in Bavaria, Bohemia, Moravia, Austria. Resignavit senio & infirmitate confectus anno salutis 1496. Construxit de novo, & elegantiam ac firmissimâ testudine concameravit Dormitorium & horreum in Salsum: Bibliothecam item, quam multis optimis libris auctiorem reddidit. Sacristiam verò sepulchro S. Savini Episcopi & Martyris decoravit. Sub ejus gubernatione Albertus Baviaræ Dux multorum Regulorum nobilium castra ac latibula expugnavit ac fortiter dejecit anno Christiano 1469. *Saulburgum* videlicet, *Falckenfelsum*, *Nußbergum* & *Weissensteinium*: Arcem item *Degenbergensem* medio ferè itinere inter Metum & Winnbergum, Baviaræ Cænobia, sitam, quod *Joannes Baro à Degenberg*, contra Principis seriam inhibitionem, & Ducissæ maximam intercessionem, miserum quendam rusticum capite plecti jussisset, qui uxorem suam gravidam, jam jamque ex partu ferè laborantem, & picâ muliebri, & mirabili desiderio flagrantem exhilaraturus, pisces aliquot ex quadam Baronis piscina subtraxisset: pro quo orantem & intercedentem una cum Principe Ducissam Imperatoris *Maximiliani* filiam nullo modo audire Degenbergius voluerat. Obit tandem Abbas iste plenus dierum anno gratiæ 1498. ipsa die Erasmi. Sepelitur ante aram S. Crucis in media Ecclesiæ propè Fundatores.

31. PAULUS, molitoris in Meten filius, Artium & Philosophiæ Sacræque Paginæ Baccalaureus Viennensis: Successit Udalrico, præfuit annis sedecim, Paterfamilias & Gubernator providissimus. Calculosus jubebat sese anno Domini 1512. Monacum vehi, ut illic excinderetur calculus à Chyrurgo ejus artis perito: Sed antequam Monacum veniret, obiit in itinere apud Greynegh, villam duobus milliariis à Monaco sitam, medio ferè itinere inter Frisingum & Monacum. Revehitur inde ad Cænobium suum, & illic ipsa die S. Savini Episcopi & Patroni horum Larium Monasticorum, honorificè sepelitur in media Ecclesia propè Antecessorem. Construxit Parochiale templum S. Blasii & tabernam Monasterio vicinam ex imis fundamentis.

32. SIGISMUNDUS Regenmiller, vir gravis & literatus, sed & providus rerum Inspector & Gubernator, ex *Viechtenfi* Parocho fit Abbas in die Conversionis Pauli anno 1512. Præfuit annis 7. & mensibus sex. Obit 14. Calendarum Septembrium anno Christi 1519. Sepelitur in sacello omnium Sanctorum.

33. WOLFGANGUS Artium Philosophicarum Magister Viennensis ex *Viechtenfi* Parocho Abbas designatus, præfedit annis tribus & mensibus sex fideliter. Decessit ex hac lugubri ad meliorem vitam anno 1523. in Festo S. Ursulæ. Sepelitur ante aram S. Dorotheæ à Se fundatam.

34. GASPAR Suevus, ex Priore Abbas fit in Vigilia Annunciationis Marianæ. Sedit ad clavum per unum duntaxat anni & sex mensium breve spatium: & afflictâ semper adversâque valetudine oppressus, obiit Straubingæ, quæ elegans Bavarorum civitas est ad Danubium sita, sub cura Medicorum in ipso profesto Annuntiationis Marianæ anno 1526. Revehitur in suum Cænobium, & illic honorificè terræ, omnium mortalium Parenti & exceptrici, redditur ante aram S. Catharinæ.

35. GREGORIUS Haypyler ex *Viechtenfi* Pastore Abbas designatus est post sublatum *Gasparum* tertiâ feriâ ante Dominicani Jubilate: Præfedit fideliter & feliciter annis 15. & aliquot mensibus. Obit in profesto S. Francisci anno Domini 1541. sub comitiis Ratisbonæ à Divo *Carolo V.* celebratis. Sepelitur ante aram S. Dorotheæ.

36. JOANNES Thalmayr patriâ Straubingensis, primùm Pastor Ecclesiæ in *Albertfried* villa Bohemica, eligitur in hujus loci Abbatem & Rectorem anno Domini 1541. præfedit laudabiliter & feliciter hoc adhuc currente anno salutis 1552. Vir hospitalis, literis, humanitate cæterisque bonis virtutibus conspicuus. Fecit in ipso Jubilæo elegantissimè pingi S. Trinitatem è regione sessionis suæ in Ecclesia, quæ est & elegans, & firmissimâ testudine concamerata, & ex quadrato lapide tota. In hujus optimi ac humanissimi Abbatis gratiam tale lusi Epitaphii vice Schediasma cum in media Bruma anni 1551. in Pannoniam descenderem, & ab eodem invitatus spectandi hujus Monasterii ergò, ex Metensi Cænobio rursus versus Bohemiæ montana ad quæ Winnbergum situm est, ascendissem, cumque eodem Natalem Domini celebrassem.

Cum nihil humanâ sit vitâ incertius usquam,
 Quæ plumæ volitans præpetis instar abit.
 Et veluti vitrum pulchrè nunc splendet ad instar
 Luminis: at mox ceu fulmen inane perit:
 Erexì vicus monumentum hoc candide Lector
 Ipse mihi, in quo me sæcla futura legant.

Sum verò (ne quid dubites) reverendus Joannes
 Thalmarius sacrâ hâc fidus in æde Pater.
 Me felix genuit Straubinga meosque parentes
 Nobilis urbs equidem & patria chara mihi.
 Ingenuas didici puer olim strenuus Artes.
 Deque DEO quidquid Pagina Sacra docet.
 Cumque aliis aliis placeat vitæ modus, una.
 Vita Monastica me traxit amore sui.
 Hinc istam accessi superis monitoribus ædem.
 Ac colui hic aliquâ velligione DEUM.
 Verum utinam justè hunc coluissem semper, & uni
 Optâssem Domino ritè placere meo:
 Quod si non factum est, fateor velut istud: amanter
 Ac supplex Domini testor & oro DEUM.
 Ut mihi propitius elemensque errata remittat,
 Ut mihi non Judex, sed Pater esse velit.
 Hoc peto & hoc spero, & tali me speque fideque
 Sustento, quâ nihil firnius esse potest.
 Patrem nempe, Deum, mihi Tutoremque futurum
 Qui lychni extinctor non volet esse rudis.
 Huic ego me soli commendo & dedico totum
 Hujus sub clypeo & numine totus ero.
 Præfuit his Laribus mea quondam industria, verum
 His ipsis eadem profuit ipsa quoque.
 Si quid in hac laudis virtute est, profuit id ipsum
 Nominibus quondam ad tempora sera meis.
 In celo nihil est, quod profuit: præter amasse
 Hunc, fuit in nostram qui caro factus opem.
 Qui nisi venisset, nisi vitam natus in istam
 Fuisset nostras res bonitate sua:
 In Phlegetontæum cecidissent absque salute
 Et sine Consilio corpora nostra lacum.
 Sed venit, similis factus per omnia nobis
 Exceptâ sold labe furente mali:
 Omne genus nostrum Puer admirabilis iste
 Pastor ut errantem ad se revocavit ovem.
 Gratia sit Patri, sit Nato, Spirituique,
 E quorum pendet nostra favore salus.

In Vigilia Natalis Domini noctu inter secundam & tertiam antelucanas, anno 1551.

De Gebhardo, primo hujus loci Abbate, extat in scripto volumine operum S.

Gregorii, tale carmen.

Christum laudemus, qui tot laudanda videmus
 Uno gesta viro, virtute per omnia miro:
 Ille patrum more semper vigilando labore
 Extitit invictus, Gebhardus nomine dictus.
 Qui sanctæ mentis tempus vitæ fugientis
 Utiliter duxit, præsentia mœnia struxit,
 Hisque sui curâ providit commoda plura.
 Prædia multa foris, divini cultor amoris
 Huic ornando Chorum ditavit dote librorum
 Egregium munus est, ex quibus hic liber unus,
 Qui nitet ut Phœbus variis ex materiebus
 Per quædam sona dictamina Gregoriana,
 Que dant lecta satis Lectoribus utilitatis.
 Lector id attende, precis & devota repende
 Præmia digna sibi, qui fecit talia scribi:
 Que poterunt clare studiosos ædificare.
 Ecce puer fidus hæc scripsit & ingeniosus
 Nomine Godfridus & ad omne bonum studiosus.

*****
METANIA vel Medena hodie Meeten, Benedictinæ Professionis pervetustum in inferiori Bavaria Monasterium, dimidium milliare supra Deggendorfsen civitatem, paululum

Script. Rerum Monast. Tomus II.

X

lulum

lulum à sinistra descendens Danubii ad lucum seu forestam non inamæno loco situm : conſtrui cœpit temporibus *Caroli Magni* Imperatoris omnium Chriſtianiffimi ac munificentiffimi Eccleſiarum Erectoris , annum Chriſti circiter octingentefimum. „ Vera originis „ historia ſic ſe habet: Habitabat in hujus loci ſolitudine, & vaſtà adhuc tùm temporis „ Danubianæ utriuſque ripæ Eremo, ad Michelsbucenſem Parochiam inter Danubium & „ Iſeram ſitam gubernandum, pius quidam ac venerandus ſenex, Beatus *Gamelbertus*, no- „ bili genere apud Bavaros natus: Is abjectâ armorum curâ, non ſine prodigio aliquan- „ do Religionis ergò, Romam ad SS. Petri & Pauli limina profectus, caſu ibi baptizavit „ infantem quendam, quem *Uthonem* cognominavit, prævidens vir Sapiens in Spiritu, „ ſibi aliquando in gubernatione ſuæ paternæ Eccleſiæ ſucceſſurum. Utho iſte cum ad „ virilem ætatem perveniſſent, relicta Italiâ patriâ, peregrinatus eſt & ipſe Religionis er- „ gò in Germaniæ partem illam, ad Danubium ſitam: Ubi cum ad S. *Gamelbertum* veniſ- „ ſet, humaniter ab eo exceptus ac parochiâ eâ ipſâ *Michelsbucenſi* à viro Dei jam decre- „ pito ſene donatus eſt. Præfuit hujus Parochiæ plebeculæ rudi adhuc & parùm in Chri- „ ſtianismo exercitata, poſt obitum S. *Gamelberti*, itaque etiam *Utho* iſte: Donec aliquan- „ do, ingruentibus bellicis inter *Carolum Magnum* & *Thaſſilonem Bavariæ Ducem* odiis ac tu- „ multibus, cogeretur bonus vir, Parochiâ deſertâ, trans præterfluentem Danubium ſe- „ cedere, & in ſylvis inter ſeras quietem, & tutum refugium quærere. Ibi cum omni- „ nõ animum ad heremiticam vitam adjeciſſet, cæpit ſibi ipſi pius pater ad fontem ſui „ nominis conſtruere cellulam perexiguam in honorem S. *Michaëlis*, quòd in his Bava- „ riæ tumultibus honorum Angelorum præſidio ſervatus, & ex hoſtium manu liberatus „ eſſet. Pacatis rebus iterùm in Bavaria, & ſub jugum miſſo jam multoties rebelli *Thaſ- „ ſilone*, cum daret *Carolus ViCTOR* venationi operam: caſu, aut Deo potius ſic ordinante „ ad hanc Cellam venit, cùmque ad conſpectum & colloquium ſuum evocaret Senem „ *Uthonem*, barbatur heremitam intelligens ex illius cultu & oratione (quæ plerunque „ certus minimèque fallax animi Character & index eſt) virum eſſe integræ, ſecundùm- „ que Deum laudatiſſimæ converſationis: datâ ei dexterâ opem promittit: Senemque di- „ ſcipulos colligere ac plenius Oratorium ibi erigere jubet. Sic Monafterium Benedic- „ ti-næ Profeſſionis, ſumptibus *Caroli Magni* inchoatum ac fundatum eſt, cujus Primus Ab- „ bas ab ipſo Imperatore designatus eſt *Utho* iſte. Perierunt hujus loci monumenta ple- „ raque, præcipuè verò Diplomata Carolina à Magno ipſo Carolo primo Fundatore data, „ Ludovicorum & aliorum Carolorum ac Arnulphi Imperatoris ibi Privilegia plurima. Se- „ peliuntur in Hoc Cænobio illuſtres *Barones à Degenberg*, *nobiles ab Egk* Fundatores Paro- „ chialis Templi S. Martino dicati, *nobiles item Forſteri*, *Falckenſteineri*, ac alii Bavariæ Re- „ guli plurimi. Catalogus verò ejus loci Abbatum eſt imperfectus, talis à me, tamen „ non ſine magnis laboribus, conſutus eſt, adjuvante me in hoc labore optimo & egregio „ docto Viro *Martino Semachio* ejusdem loci Judice, Muſico inſigni ac amico mihi ſingulari.

1. S. UTHO, patriâ Romanus, in Germaniam peregrinatus ad S. *Gamelbertum* ve- nit, à quo primùm *Michelsbucenſis* Parochus designatur. Is paulò poſt in belli tumulti- bus fugâ elapſus in vicino transdanubiano nemore Cellam ſibi conſtruxit heremiticam ad miraculoſum fontem, quem hodiè adhuc vulgus S. *Uthonis fontem* appellat: in quo qui morbo Gallico, ſeu Scabie Hispanica polluti ſunt, ſeſe lavantes emundantur: certis ta- men temporibus ita ſalubres annos (ut ab hujus loci Cænobitis & Agricolis animadver- ſum eſt) Epidemia & graſſans peſtis plerumque excipit. Quamdiù bonus is Pater ad Ab- batiam, cujus ipſe primus Abbas ab Imperatore *Carolo Magno* conſtitutus eſt, federit: In faſtos à nemine relatum eſt, aut ſi relatum eſt, certè in bellicis tumultibus iterum periit ac in cineres redactum eſt. Sepelitur Abbas iſte in Choro Templi ante aram maximam ſublimi tumulo, cum tali Epigraphe.

Abbas hic primus Utho nec laudibus imus

Hic iacet ut limus, cœlis requieſcat opimus.

Qui tempore *Caroli Magni* tranſiſſe narratur. Succedit huic primo Abbati, à *Carolo Ma- gno* Subſtitutus.

2. OPORTUNUS, interfuit *Synodo Dingelofinenſi* anno 768. ſecundus Abbas ſive hujus loci Antifites, & Monachorum Pater Cifterciensis inſtituti Monachus, qui huic lo- co præclara Privilegia à Pontif. Max. impetravit. Aliud enim de ejus vita vel rebus ni- hil reperitur in literas ac monumenta relatum.

3. NITTHARDUS ſubrogatur *Oportuno*, ſed quo anno, id incertum eſt, præfuit ſub *Ludovico ſecundo* *Caroli Magni* nepote, qui anno Regni ſui quarto recepit eum in Mun- diburdium ac tuitionem ſuam. Huic Privilegium de libera Abbatis electione conceſſit idem Ludovicus anno Regni ſui 19. Aliud ſcitur de eo nihil.

4. WIPPO Abbas accepit Privilegium à *Ludovico Imp.* anno 886. in villa regia *For- cheym*, cujus tenor de Verbo ad Verbum ſequitur & eſt talis:

IN nomine Sanctæ & individuæ Trinitatis. Hludovicus divinâ favente gratiâ Rex. Si petitiones fervorum Dei, justè, & rationabiliter aures Serenitatis nostræ petentium, ad effectum perducimus: hoc nobis procul dubio ad æternæ remunerationis præmia capiendâ profuturum liquidò credimus. Quapropter notum sit omnibus Sanctæ Dei Ecclesiæ fidelibus, nostrisque præsentibus & futuris: qualiter Nos ob nostræ mercedis augmentum, & pro remedio animæ Matris nostræ & Antecessorum nostrorum concessimus quasdam res proprietatis nostræ in Comitatu Gunberti, cuidam Monasterio constructo in honorem S. Michaëlis Archangeli, ad petitionem Wipponis Abbatis, qui eidem Monasterio præesse dignoscitur: omne scilicet forestum & prædium inter ipsum Monasterium & Danubium, hoc est in Pago de Steine usque in Khrapfenzayn, inde in Pranne: inde in die Zwerchloe usque in Zeidlorn & sic usque in Danubium. Itaque quidquid infra scriptos terminos habere visi fuimus, totum in proprietatem Dominationis jam dicto Abbati & Fratribus prædicti loci perpetualiter possidentium condonavimus, ut eos pro Nobis, pro Conjuge & Prole nostrâ, & totius Regni prosperitate misericordiam omnipotentis Domini melius exorari delectet. Et ut hæc nostræ concessionis autoritas firmiter habeatur, & per futura tempora fidelibus nostris melius credatur, manu proprâ nostrâ subter eam firmavimus, & annuli nostri impressione assignari iussimus.

Signum HLudovici Serenissim. Regis.

*Arnulphus Cancellarius ad fidem
Luitberti Archicapellani recog.*

„Data quinto Nonas Maji Anno Dominicæ incarnationis DCCC LXXX. Indictione XII.
„Anno quarto Regni Hludovici Serenissimi Regis. Datum Forcheym villa Regia, in Dei
„nomine feliciter. Amen.

5. RICHARIUS eligitur anno Domini 892. Accepit sequenti anno Privilegium ab Arnulpho Rege, qui eum custodem suum dilectum & Metaniensis Cœnobii Abbatem vocat. Post hunc Abbatem nihil certi de Abbatibus hujus loci reperio, sed nuda tantum hæc nomina, sine ullius annorum aut regiminum numeri assignatione.

6. HETTHARDUS obiit in die Visitationis Marianæ.

7. RUGERUS obiit in Decembri.

8. EPPO Abbas hujus loci.

9. WALCKHERO Abbas hujus Congregationis.

10. ODELHARDUS.

11. HANNO.

12. RUDMAREUS.

13. ADALBERTUS.

14. GEBEHARDUS.

15. WOLFRAMUS.

16. HAYMO.

17. WOLFHARDUS.

18. LEOPOLDUS.

19. GERBERTUS præfuit anno Christi 1128. Sub hujus Gubernatione periit universum Metaniense Cœnobium anno 1134. Anno enim Domini 1133. Henrico IV. patri in Regni Solio succedente, diversisque Ducibus Bavarie Ducatum tenentibus, uno nimirum ejecto, alio recepto, pax à tempore primi Othonis per successionem sex Imperatorum adhuc usque tempora vigens tepescere cœpit. Dissensionibus ortis in Regno, Ecclesia perturbata est, Monasteria destructa sunt, Clerus in odio & contemptu erat, Justitia, & Religio sub pedibus impiorum jacebant. In hac ipsa calamitate Monastica etiam Regula & Disciplina, pristinis annis strenuè hic observata, in hoc etiam Metaniensi Cœnobio collapsa desiit, ita ut locus iste aliquamdiu sub sæculari Clero Canonicorum in Pfaffenminster (quod est Collegium elegans, hodiè adhuc è regione civitatis Straubingensis ad Danubium, vel paululum à Danubio versus Boëmiae montana & nemora situm, à Thassilone Bavarorum Rege olim fundatum & liberaliter donatum) esset, ad annum nimirum 1153. usque. Tum enim Friderico primo, Friderici Suevorum Ducis filio, ad Imperii decus & dignitatem evecto, pax diu desiderata, universæ Germaniæ feliciter est restituta. Hic ipse Fridericus cognomento Barbarossa, Henrico Saxonum Duci, Henrici alterius, ejus nimirum qui à Conrado Rege proscribitus, & ex universa Bavaria ejectus erat, filio, Bavarie ac Norici Ducatum restituit: & Henricum patrum suum Marchionem

nem Austriae, tunc Ducem Bavariae, ab eodem Ducatu transtulit ac amovit. Quia vero ejusdem Henrici Marchionis praecipua nobilitas ac summa honestas exigebat, ut nomen Ducis nequiquam amitteret: & ut Duces Bavariae minus deinceps contra Imperium tumultuari, rebellare & superbire possent, Imperator de voluntate & consensu Principum in Comitibus anno Domini 1156. *Ratisbonae* habitis, *Marchionatum Austriae* à Jurisdictione Ducum Bavariae eximendo, & quosdam ei Comitatus de Bavaria adjungendo, convertit in *Ducatum*. Sic iste Henricus factus & designatus legitur Primus Dux Austriae. Is anno Domini 1157. Monachos in *Metaniense* hoc Cœnobium reduxit, Sacerdotibus secularibus ad *Pfaffenminster*, unde antea adducti fuerant, redire jussit. Sic Austriae iste nobilissimus Dux, Secundus hujus loci Fundator est & dici meretur. Quis vero hujus secundariae fundationis tempore ad clavum hujus loci federit, nusquam reperio in literas aut monumenta relatum.

20. GERBERTUS Abbas hujus nominis in hoc loco secundus, legitur praefuisse anno Christi 1181. qui comparasse legitur Sylvam & vineam *Mülbergensem*.

21. RUDEGERUS praefuit anno salutis 1203.

22. BERNOLDUS praefuit anno Gratiae 1232. quo dedit ei duas curias in *Venebach* Albertus Comes de Pogen, habitans in castro *Naternberg* trans Danubium sito, transfretaturus ad sepulchrum Dominicum ob delictorum suorum veniam, & caelestis praemii retributionem: Sic enim habet *Diploma*, super ea donatione scriptum. Hujus Abbatis tempore, incendio periit univrsum *Metaniense* Cœnobium anno Gratiae 1236. & Mœnia totaliter destructa & vastata sunt: jacuitque locus totus penè desolatus ad annum usque 1264. quo renovari denuò cœpit, ut infra audiemus. Praesedit idem Abbas adhuc anno Domini 1239. Aliud de eo extat nihil. Sequuntur iterum Abbates admodum obscuri, de quibus nihil annotatum invenitur.

23. Abbas qui praefuit anno Christi 1240.

24. MARQUARDUS Abbas.

25. ALBERTUS qui praefuit anno 1252. & anno Christi 1264. quo Cœnobium refarciri & restaurari cœpit. Iduum Junii promovente negotium *Othone* Bavarorum Duce. Praefuit & adhuc anno 1268. quò impetravit praedia in *Windpoching* ab *Henrico* Palatino Rheni ac Bavarorum Duce, quæ possederat antea *Gerhochus de Fremelsperg*. Successit huic Canonicâ electione subrogatus.

26. FRIDERICUS, qui praefuit anno Christi 1273.

27. ALBERTUS *Friderico* subrogatur. Obiit anno 1275. Nonis Martii. Sepelitur in ambitu propè ingeniosè pietas, & variis inscriptionibus sacris, Mathematicis ac historicis insignitas fenestras. Extat de eo in perveteri quodam Codice, (quem scribi ipse curavit) tale epigramma.

*Abbas Albertus, vir providus atque disertus
Librum Christe tibi jubet hunc pro munere scribi:
Quem pro mercede caelesti collige sede.
Dans sibi post mortem cum Sanctis sumere sortem.
Huic adjungatur Gerhardus cum moriatur.
Vir bonus atque pius, & scriptor Codicis hujus:
Lector dicat amen sibi deprecando juvamen.*

Hujus Gerardi Verificatoris & Cœnobitæ Metaniensis extat in alio quodam Codice tale de Christo Encomion.

*Spes mea Christe Deus hominum tu dulcis amator
Lux, via, vita, salus, pax & decus omne tuorum.
Omnia pro quorum voluisti ferre salute
Carnem, vincla, crucem, vulnus, mortem atque sepulchrum
Post tres inde dies devictâ morte resurgens
Discipulis visus mutantia corda reformas.
Luce quater dena calorum summa peristi
Vivis ubi aeternum nunc & per sæcula regnas.*

28. CONRADUS substituitur *Alberto* Abbati anno Christi 1275. quo confirmata sunt ei à Papa *Gregorio X.* omnia Antecessorum privilegia. Praefuit anno etiam 1278.

29. HENRICUS *Stahr* cognomento, praefuit anno Domini 1280. & duobus sequentibus.

30. CONRADUS de Auverbach eligitur ab *Othone* Bavarorum Duce & Rheni Palatino, cujus ope & praefidiis praclare restauravit hoc *Metaniense* Cœnobium, Abbas iste praefuit anno 1287. & 1293. quo *Otho* Comes Palatinus Rheni & Dux Bavariae intendens (hæc Diplomatis verba sunt) graves defectus, quos *Metaniensis* Ecclesia in suis hominibus & bonis, ex diversis rapinis & incendiis perpeffa erat, cum beneplacito fratrum suorum *Ludovici* & *Stephani*, fecit Abbati & Conventui hujus loci triennem remissionem omnis praestationis Steurarum, herbergarum, & omnis Juris Advocaticii, faciens eis
hanc

hanc de suæ liberalitatis munificentia specialem gratiam. Obiit Abbas iste anno salutis 1297. Sepelitur in media Ecclesia.

31. ULRICUS anno ætatis suæ 30. successit *Conrado*, confirmatus à *Friderico* Episcopo Ratisbonensi (in cujus diœcesi situm est hoc Cœnobium) anno 1298. Præfuit annis 20. utilissimè, comparans & multa prædia & multum agri. Sub ejus gubernatione cœpit Concurfus hominum ad miraculosum fontem *S. Uthonis*, anno 1306. Sub ejus Regimine venit Cœnobium anno 1310. in tuitionem Domine *Jubæ*, Bavarorum Ducissæ ac Rheni Palatinissæ, quæ soror fuit Ungarorum Regis *Othonis* & Uxor Bavarorum Ducis *Stephani*. Profectus erat Abbas iste studiorum ergo Bononiam anno 1316. cum consensu Episcopi, & Conventus sui, erat enim literarum omnium amans ac scientissimus. Ibi verò anno sequenti 1317. rebus humanis exemptus ac honorificè terræ parenti redditus est 17. Calend. Augusti. Domi verò erectum est ei in ambitu propè aram *S. Erhardi* honorarium monumentum ex marmore anno 1318. Sub ejus gubernatione obiit anno 1315. Dominus *Eberwinus* miles de *Degenberg* Fundator sacelli ad *S. Laurentium*, in quo celebris est ejus Gentis sepultura.

32. ULRICUS secundus hujus nominis, & Senior in *Neubausen*, Ulrico primo successit: per viam Compromissi concorditer electus 10. die Calend. Octobris anno 1317. Vir prudens ac devotus, & qui in minori regimine (ut de eo scriptum reperitur) *Neubausensis* nimirum *Parochiæ* sic vigil fuit & sollicitus, ut ei pro laboribus devotis, pro moribus castis & actionibus strenuis, celsioris loci præmium meritò deberetur. Sub ejus gubernatione obiit Dominus *Witmarus de Degenberg* anno nimirum 1324. Aliud de hujus Abbatis rebus invenio nihil.

33. ALBERTUS junior cognomento *Egker* successit *Ulrico*, præfuit annis 24. laudabiliter, iniens fraternitatem cum plurimis Monasteriis *Cluniacensi*, *Wimbergensi*, *Malerstorpho*, *Wiltzburgo*, *S. Crucis* in Danubiana Peninsula, *Cella Dei*, *Michælis Campo*, *Prieningo*, *Osterhofeno*, *Georgii valle ad Oemum* sita, *Cattello*, utroque *Altachio*, *Richenbachio*, & *Kremsmaustor*, & aliis, unde apparet hominem fuisse singulari humanitate & dexteritate præditum, qui tot amicitias sese ingessit, & tot clarorum hominum amicitia & mutuâ fraternitate dignus est habitus. Fuit rerum hujus Cœnobia augmentator fidelis ac strenuus. Habuit sororem *Ucengardin* muniticam hujus loci donatricem. Decessit anno Christi 1348. Sepelitur in sacello *B. Virginis*, quod primum hujus loci templum fuisse perhibetur, ut hodiè adhuc monstrantur Saxea Monachorum sedilia parieti inserta. Tumulo ejus tale carmen incisum legitur.

M, ter C. quater X ac octava simul anno

Abbas Albertus obiit virtute refertus

Alter fundator claustris fuit ac reparator

Prædia ditavit, structuræ magnificavit.

34. ULRICUS, cognomento *Kraczer de Egk*, eligitur in hujus loci Abbatem concordî omnium fratrum consilio & suffragio in ipsa Vigilia *S. Jacobi*, anni Gratia 1351. præfuit laudabiliter annis triginta tribus, renovans totum pene Cœnobium, & egregiè id ipsum prudenti suâ gubernatione ditans. Resignavit tandem propter ingravescens senium, & adversam valetudinem in diè *Vigilii Martyris* anno Domini 1382. idque consentiente *Alberto* Palatino Rheni & Bavarorum Duce, qui pensionem ei decrevit & ordinavit, præsentibus *Dietherico* Episcopo Ratisbonensi, *Joanne* Landgravio in *Leuchtenberg*, Comite *Hallensi* & inferioris *Bavariæ* Præfecto. Obiit eodem anno Idib. May. Sepelitur in ambitu sub tumulo *Alberti* ad ingeniosè pictas fenestras cubantis. Sub hoc Abbate obiit, & terræ parenti reddita est Domina *Petronelle Baronissa de Degenberg* anno 1348. & hujus *Petronellæ* germanus frater paulò post, anno Salutis 1351. Dominus *Hardwicus* Cœnobita *Metaniensis*, qui sepelitur in ambitu.

35. ALTMANNUS Baro de *Degenberg* eligitur in hujus Cœnobia Abbatem anno Domini 1382. præfuit annis sex. Obiit Idib. Septemb. anni à nato Christo 1388. Hujus ætate ac consensu conditum est sacellum, propè parochiale templum *Neubausense* anno 1387. ab *Alberto Forstero* de *Wildensforst* Equite aurato, & Præfecto in *Naternberg*, ejusque fratre *Hardwico*. Sepelitur in sacello *B. Virginis* propè *Albertum Ecker*. Sub ejus gubernatione obiit, & in *S. Laurentii* sacello humatus est Dominus *Joannes* Baro & miles de *Degenberg* anno 1385. hujus *Altmanni* Abbatis cognatus, magnus ejusdem loci fautor.

36. PETRUS subrogatur *Altmanno* anno 1389. præfuit laudabiliter & utilissimè annis 38. Decessit ex hac lacrymarum valle anno Incarnationis Dominicæ 1427. Sepelitur in dextra Chori abside, memoriali saxo in pariete collocato. Emit anno 1399. domum in propinquo oppido *Degkendorfsi*, & anno 1408. Decimas in veterrima Parochia *Plædlingensi*, ad *Isari* & *Danubii* congressum sita. Fecit fieri fenestras illas ingeniosissimè picturatas & loquacissimas, de quibus supra.

37. ANDREAS eligitur anno 1427. præfuit annis 19. Emigravit ex hoc sæculo mortali anno 1446. duodecimâ Calend. Februarii. Sepelitur in sacello *S. Benedicti* ante

Script. Rerum Monast. Tomus II.

Y

aram.

aram. Is anno Christi 1439. *Infulam* & cætera *Pontificalia ornamenta* per *Albertum* Illustræm *Bavariæ Ducem* à toto *Consilio Basiliensi* impetravit pro Se & Successoribus suis usurpanda. Sub hoc Abbate obiit, & apud *S. Laurentium* terræ parenti commendatus est illustris Baro *Bigolaus Gebolphius de Degenberg* anno 1438. cujus pater Dominus *Fridericus de Degenberg* anno 1393. decessit, & eodem loco humatus est.

38. PETRUS *Vetel* secundus hujus loci Abbas infulatus, præfuit post *Andream* annis 13. Excessit è vivis in die *S. Thomæ* Apostoli anno 1459. Sepelitur ante aram maximam Chori pulcherrimè à se renovati, & sedilibus novis illustrati

39. JOANNES Hopffel mirus hujus Cœnobii illustrator, & qui summam ejus Basilicam de novo totam condidit, & firmissimâ testudine concameravit, eamque cum ambitu marmoreo stravit. Sedit is ad Abbatia hujus clavum annis 20. utilissimè. Obit anno 1479 Sepelitur in media Ecclesia. Sub ejus gubernatione obiit *Erhardus Forster de Wildenforst*, ultimus hujus Familiæ, in suorum majorum sacello, *S. Andreae* dicato, honorificè sepultus anno *Gratiæ* 1464.

40. PANCRATIUS successit *Joanni*, præfuit annis 16. Obit undecimâ Kalend. Januarii anno Salutis 1495. Sepelitur in media Ecclesia propè vel infra potius Antecessorem.

41. OSWALDUS Mayer, quod latinè *Villicum* sonat, patriâ *Degkendorphius*, vir religiosus, sapiens, doctus, facundus ac diligentissimus, præclarus Scriba, præclarior Orator: Imperatorum & Regum amicus singularis: eligitur in Abbatem anno 1495. Præfuit annis 19. laudabiliter & utilissime. Habuit singulari amicitia vinculo conjunctum sibi *Jacobum Locher* Philonum, poëtam laureatum, sui que sæculi poëtarum facilè principem. Construxit tabernam, excoluit vineam Cœnobio proximam, renovavit aras omnes fecit fieri pretiosam *Infulam*. Sub ejus gubernatione viguit peregrinatio ad miraculosum fontem *S. Uthomis*, & liberati sunt ejus beneficio à morbo Gallico multi advenæ: Hanc peregrinationem mox pestis secuta est. Abbas Oswaldus decessit ipsâ die *S. Agathæ* anno 1515. Sepelitur ante aram Chori maximam.

42. WOLFGANGUS *Angelus* ex oppidulo seu *Marca Engelspergeni*, propè inferius *Altachium* in sinistra *Danubii* sita, natus, successit *Oswaldo*: Vir probus & honestus, præfedit Abbatia annis decem. Obit anno 1526. in die *S. Sylvestri*. Sepelitur in Choro ante aram maximam.

43. WOLFGANGUS *Hæberlin Degkendorphius* subrogatur *Angelo*, præfedit Abbatia annis 9. laudabiliter, vir religiosus & orandi studiosissimus. Obit anno 1535. decimâ Kalend. Februarii. Sepelitur propè Antecessorem in Choro.

44. CAROLUS *Dorn* Ambergius, ex matre mendicâ natus, *Ratisbonæ* diligenter & feliciter studuit: & literis mediocriter instructus ad cœnobium *Metaniense* venit, cujus cum aliquamdiu Cœnobita & incola fuisset, mox post *Wolfgangi* obitum Abbas ejusdem designatus est: vir candidus & integer, omniumque eruditione aliquâ commendabilium fautor & Mæcenas summus. Præfuit annis duobus, & aliquot mensibus. Obit 16. Augusti anno 1537. Sepelitur propè Antecessorem ante aram Chori maximam.

45. LEONHARDUS *Ortmayr Degkendorffius*, ex Priore Miles factus, & aliquamdiu *Cæsaris Caroli V.* castra secutus, tandem ad monasterium suum revolat, ubi Abbas novâ *Metamorphosi* ex milite factus, ipse quoque pater insignis, eligitur anno 1537. Præfuit annis quinque. Auxit fratribus suis Præbendam, ut vocant; vino. Pulchrè illustravit & quasi in ordinem redegit præterfluentem fluviolum, *Metaniensem* fontem duxit ad Refectorium. Obit anno 1542. decimo Julii. Sepelitur in Choro propè Antecessorem. Post ejus obitum præfuit aliquandiu, sed tantum administratorio titulo, Reverend. ejus loci Prior, Dominus *Adreas Allthaymerus* ex *Bisano* veteri civitate, ad *Danubium* duobus à Monasterio lapidibus sita, & ab *Attila* Hunnorum Rege olim vastata, natus: cujus urbis reliquias hodiè *Wuschelburgum* accolæ appellare consueverunt.

46. JOANNES *Oedmayer Degkendorffius* eligitur anno 1544. vir humanissimus, & egregiâ formâ præditus. Præfuit penè quatuor annis. Obit 13. Kalend. Aprilis anno Domini 1548. Sepelitur in media Ecclesia principali, quam Monasterium vocant.

47. JOANNES OSWALDUS *Marius*, ex *Ingolstadio* natus, patre librorum indutrio compactore: designatur Abbas anno 1548. tricesimâ Julii, Præfedit hoc adhuc currente anno Domini 1552. Condidit is de novo insignem, & amœnissimam Abbatiam. Stabula equorum tria testudinibus concameravit, & Granarium renovavit, fecit erigi *Sibi*, me Authore, saxum cum tali Epigraphæ memoriali.

Joannes ego, Oswaldum quem turba Monastica dixit

Anglo poli Mario de genitore satus:

Hoc mihi constitui monumentum vivus, ut istic

Nominis olim extet fama decusque mei.

Spero libris etiam vitæ indita nomina nostra

Sanguine quem fudit Christus imago Patris.

Ut

Ut tamen & norint me sæcla futura, sciantque
 Ista quibus mihi sit vita peracta modis:
 Istius Abbatem fidum me nobilis ædis
 Nec planè ignavum scito fuisse patrem.
 Cætera nunc taceo, nam nulla glorior in re
 Quàm Christus pro me quod tulit ipse crucem:
 Hæc est vita salus: hæc est via, duxque, comesque
 Ad vitæ æternæ gaudia vera mihi.

In memoriam verò Fundatorum hujus loci tale meum Epigramma in principali templo erigi curavit.

Carolus, est alio Martellus nomine dictus
 Magnanimum genuit Germanis Carolomanum
 Atque gravem multâ meritorum laude Pipinum,
 Quem dicunt lacid Scriptores voce pusillum:
 Contigit huic Regni Francorum amplissima sedes
 Zachariæ nutu Romani Præfulis: huic est
 Ex Bertha tandem natus ter maximus ille,
 Multorum victor Regnorum Carolus, orbis
 Quem totus vocat, & virtute, & nomine Magnum
 Fundator fuit istius qui nobilis ædis.

ALTACHIUM, seu **ALTECHIUM Inferius**, Germanicè **Nidern Alttagch**, ad differentiam **Superioris Altachii**, & à veteri quodam ex quercubus constante luco sic dictum: Cœnobium *Benedictinæ Professionis*, Monachorum in inferiori Bavariâ ac Patavienfi Diœcesi amplissimum magnificentissimumque, antiquitus etiam opulentissimum, nunc plurimum attenuatum, ac longè ab illo veteri mutatum: in sinistra descendens Danubii, ad unum milliare Germanicum, infra *Deckendorffian* civitatem Bavaricam, propè *Hengersbergensem Marcam* (quæ hodiè adhuc eidem Cœnobio subest tota) fæcundo solo, & peramœno loco situm: fundatum legitur anno 741. quo natus *Thassilo*, in honorem *S. Mauritii* ab *Udilone* potentissimo Bavarorum Duce, qui septem Monasteriorum fundator esse legitur, & sepultus creditur in *Gengenbacensi*, Argentinensis diœceseos præ potenti Cœnobio, quod unum etiam ex his septem esse scribitur. Obiit *Udilo* iste Fundator anno Christi 765. Datur singulis annis die *S. Priscæ*, Spenda ut vocant, carnis scilicet porcinae & panum solennis distributio, aliquot hominum millibus in sempiternam Fundatoris memoriam. Auctum & ditatum est ab *Hiltrude* etiam Regina, ejusdem *Udilonis* Conjugæ ac *Pipini* Francorum Regis sorore, quæ in *Osterhofensi* vicino Monasterio à se condito ac ditato humata dicitur. Dotatum est munificentissimè multis prædiis à *Carolo Magno* Imperatore. Floruerunt in hoc Cœnobio semper ferè bonæ literæ, & est hodiè adhuc mediocris ibi satisque frequens schola, in qua Abbas ejus loci multos adolescentes alere & vestire solet, eisque eruditos homines præficit, qui bonas literas, tanquam in Academia aliqua, magnâ laude profitentur: quam virtutem utinam alii etiam nostræ ætatis Abbates pio Zelo æmulerentur. Habentur ibi in ambitu ornatissimo spatiosissimoque incomparabiles fenestræ, quæ & historica, & Theologica, Astronomiam universam, Physicam, Musicam, atque alias plures Philosophicas Disciplinas loquacissimè profitentur, & Lectori præclare ob oculos ponunt, ita interim ingeniosissimis picturis illustratæ, ut invitent spectatorem plurimum, nec patiantur eum, nisi cum plurimo lectionis fructu, discedere. Abbatum hujus loci talis extat Catalogus, quem mihi ejusdem Cœnobitæ humaniter communicarunt, etsi is à me auctus & illustratus sit historiolarum brevium subnotatione.

1. **EBERSWINDUS**. Præfuit adhuc anno sexto *Thassilonis* Ducis.
2. **WOLFFBERTUS** interfuit *Synodo Dingolo finensi* in ripa *Isaræ* anno 768.
3. **VROLFFUS**: Misit is ad inchoandum ac plantandum *Wessoniani fontis* Cœnobium, in superiori Bavaria situm, & à *Thassilone* Bavarorum Duce fundatum, *Utingum* Monachum, qui primus apud *Wessonis* fontem Abbas designatus est ab ipso primo ejus loci Fundatore.
4. **TEUTPALDUS**.
5. **GOSSBALDUS** alibi *Gotsboldus*: huic dedit *Ludovicus junior*, Rex munificentissimus, anno Domini 840. anno Regni sui septimo, duas Ecclesias cum Decimis suis in villa *Ingolstadt* dicta, & curtem Dominorum illic existentem cum centum & triginta agri jugeribus, pratis item, quæ faciunt 400. fœni vehicula, cum servis & ancillis in eadem curte degentibus, cum omnibus item bonis ad eandem pertinentibus, hoc est campis, sylvis, pratis, pascuis, equis, aquarumque decursibus, molendinis mobilibus & immobili-

bilibus. Actum in regio palatio *Heiligbrunnensi* 18. Augusti anno ut supra. Inde venit quòd Duces Bavarix antiquitus, & ad nostra ferè usque tempora (nuper enim hoc privilegium per *Wilhelmum* Ducem anno 1521. ademptum est) *Ingolstadiensis* civitatis, & Parochix *Mauritiane*, ejusdem loci Univerfitate nunc incorporatum, feudum ab hujus loci Abbate acceperint, ut hujus loci Abbatum Vassalli. Præfuit idem Abbas anno adhuc 851. Impetravit à *Gregorio IV.* Pont. M. corpora SS. Martyrum *Felicissimi & Agapiti*, in *Iserhoven* collocata, unde extant in vitro Chori ad *S. Stephanum* tales versiculi.

Sunt à Gregorio Romano Præsule quarto

Gofbaldo de Altha Sanctorum tradita membra.

6. OTGARIUS.

7. WOLFFBERTUS secundus, huic dedit cum consensu *Thassilonis* Nobiliff. Principis, *Mariol* quidam villulam *Altorph* juxta fluenta *Feterab*, à patre moriente sibi relictam, anno Regni *Thassilonis* 42.

8. EBERSWINDUS secundus.

9. GRIMALDUS.

10. OTTOWALDUS.

11. CHUNIBERTUS habuit beneficium fœminam quandam ingenuam *Gadgardim*, quæ dedit *Milindorpbium*.

12. EGELOPHUS.

13. AARON.

Post hos Abbates (de quibus nihil extat in literas aut fastos relatum) defecit ac cessavit in isto loco ordo Monasticus ad centum ferè annos, ad tempora usque *Othonis* Imperatoris, qui anno Domini 990. collapsas Monasterii res præclarè & feliciter denuò instauravit.

14. ERCHAMBERTUS præficitur huic Cœnobio auxiliis *Othonis* Imperatoris, restaurato ab ipso Imperat. anno Domini 990. Præfuit laudabiliter annis 6. Obiit anno 996.

15. S. GODEHARDUS, ex illustri Comitum *Schyrensum* Profapia & Gente natus, successit *Erchamberto*: Præfuit piè & laudabiliter annis 26. Consecutus est aream in *Ratisbona* ab *Henrico* Imperat. anno 1002. Condidit primus insigne facellum super *Hengerspergensen Marcam*, in peramœno colle situm, quod *S. Trinitati* ac *Beatiss. Virgini Matri* consecratum ac dicatum est à *Wernbero* Pataviensi Episcopo ipsâ die Purificationis *Marianæ*, anno Domini 1008. Addidit verò eidem Ecclesiæ aliud etiam facellum, *S. Benedicto* dedicatum. Habuit in commendis etiam *Hersfeldium*, præpotens Monasterium *Hassie*, sed resignavit & reliquit anno 1011. & rediit ad *Alttachium*. Fuit vir literis & vitæ sanctimoniâ clarus: idcirco ad *Hildeshaymensis* Episcopatus clavum ac gubernaculum avocatur anno 1022. ubi cum sedecim annis piè & utiliter præfuisse, ex hoc mortali sæculo evocatus est anno Domini 1038. Sepelitur *Hildeshaymii* in sui nominis magnifico Monasterio.

16. WOLFRAMUS sedit annis 4. obiit subitanè morte præventus, anno Christi 1026. cum synodus in *Seelgenstad* inter Episcopos *Aribonem* Moguntinum & *Godehardum* *Hildeshaymensem* celebraretur. Sepelitur ad Apostolos in medio Choro, propè Corporis Domini ædiculam.

17. RATMUNDUS, nepos *S. Gotthardi* ex sorore, successit. *Wolframo* anno 1027. Sedit annis 23. Obiit anno 1049. Sub hoc Abbate pernoctavit in hoc Cœnobio *Conradus* Imp. anno 1030. cum exercitu in Ungariam properans. Sub eodem Cœnobium igne periit totum ferè, anno Domini 1033. quarto Nonarum Martii, reedificatum à fundo, anno 1037. Consecratum iterum Divino honori undecimâ *Calend. Octobris*. Plurima emit Abbas iste prædia, multumque terræ incultæ excoli fecit.

18. DIOTMARUS ex Decano Abbas, vir omnigenâ pietate probatus, sedit annis sex. Decessit ex mortali hoc sæculo anno *Gratiæ* 1055. Consecutus est *Tegenbachium* à *Conrado* quodam libero homine.

19. ADELHARDUS præfuit annis septem. Obiit anno salutis 1062. Condidit facellum *S. Chilianii*, dedicatum anno 1060. ab *Egilberto* Pataviensi Episcopo.

20. VENCESLAUS Abbas designatur ab ipso Rege, Natalem Domini in *Frisingen* celebrante, anno 1063. Præfedit Abbatix annis sex. Emigravit ex hac vita anno 1068.

21. WALTKERUS successit *Venceslao*. Sub ejus gubernaculo floruit in hoc Altacensi cœnobio *S. Thiemo*, Regius facellanus, Episcopus postea *Hildesiamus*.

22. WOLFRAMUS secundus.

23. RUPERTUS donatur à *Pezaph*, quadam muliere & ejus filia *Enzibele*.

24. LEOPOLDUS præfuit anno 1118. quo facellam *S. Chilianii* reconciliari fecit per Episcopum Pataviensem *Ualbricum*.

25. ADALFRIDUS sedit ad Abbatix hujus clavum annis 12,

26. CHUNRADUS.

27. BOLESLAUS vir nobilis tam moribus, quam genere, sic enim de eo scribit *Eberhardus* Episcopus Babenbergensis in Diplomate, quo testatur se eum investivisse de feudo Regali Abbatiae Altacensis, nomine sacri Rom. Imperii. Praefuit Boleslaus iste anno Christi 1152. quo *Fridericus* primus Romanus Imperator, ad petitionem supranominati Episcopi Babenbergensis, transfudit infeudationem hujus Monasterii seu Jus Regale ad Ecclesiam *Bambergensem*, ea conditione, ut Episcopus Bambergensis Abbatem hujus loci investiat in temporalibus, & ut Episcopus loco & vice Abbatis plenius & devotius Curiae Regali deservire valeat. Actum *Aquisgrani*. Aliud de hoc Abbate extat nihil.

28. DIETHERICUS.

29. GERHARDUS.

30. VOLSTHALCUS emigravit ex mortali & lugubri hac vita anno Domini 1192.

31. UDALRICUS praefuit annis sex. Obiit anno salutis 1198.

32. DIETMARUS secundus praefedit Abbatiae annis 23. Decessit anno 1221. Sub ejus gubernatione dedit nobilis vir *Altmannus de Helingersberg*, arcem suam *Hengersbergensem* in colle sitam S. *Mauritio*, patrono Altacensis Monasterii, anno 1212. quo idem hujus loci benefactor rebus humanis exemptus esse legitur.

33. POPPO primus hujus nominis, sedit ad hujus loci gubernaculum annis 18. Obiit anno gratiae per Christum reparatae 1229. Huic *Eccenbertus*, Babenbergensis Episcopus, Advocatum dedit *Albertum* Comitem Pogensem. Sub hoc Poppone Abbate volebant fratres Altacenses arcem *Hengersbergensem* ab Altmanno donatam dejicere & evastare, quod Comites de Pogen (qui Altmanno isti sanguinis propinquitate juncti erant) admittere nequaquam volebant, nisi Conventus Cœnobarum prius numeraret Comitibus certam pecuniarum summam, pro arce in Monasterii proprietate retinenda. Emptam itaque de novo arcem à Pogensibus, valde injuriis huic loco, Cœnobarum postea unanimi consilio dejecerunt, & solotenus evastarunt totam, ne quid ex ea detrimenti caperet Cœnobarum: idque factum est anno 1224.

34. BERTHOLDUS praefuit post *Popponem* per menses saltem septem. Obiit anni 1230.

35. CONRADUS successit *Bertholdo*, praefedit dignitati annis duobus. Obiit anno Gratiae 1232.

36. DIETMARUS tertius subrogatur *Conrado*, praefuit annis 10. mensibus septem. Primo gubernationis anno statim eum inclementissime excepit novercans fortuna, nova enim dissensione coorta inter *Bertholdum* & *Albertum*, Comites *Pogenses*, unius, & *Rapathonem* ac *Henricum* Comites de *Ortenberg*, alterius partis, Monasterium rapinis, incendiis ac suorum hominum captivitatibus, jumentorum abactionibus miserè quassatum & vexatum est. *Hengersbergensis* Marca & *Altachensis* villa incendio vastatae sunt, templa parochialia undiquaque miro sacrilegio effracta, calices & alia ornamenta templorum, piis usibus dicata, prophanata & ablata, pecora & armenta abacta sunt: ita ut Abbas & Conventus fecerint in hac calamitate jacturam viginti millium Rhenensium aureorum. Decessit Abbas *Dietmarus* ex mortali hac ad meliorem vitam anno Gratiae 1242.

37. HERMANNUS, Chronographus sui Cœnobarum, substituitur *Dietmaro*, praefuit annis 30. mensibus 4. diebus sedecim. Is anno Domini 1262. B. Virginis facellum *Hengersbergense*, in superioribus tumultibus direptum & vastatum, praeclare renovavit, & denuò consecrari fecit per *Anselmum* Legatum quendam Apostolicum, consensu *Othonis* Episcopi Pataviensis. Decessit ex hac misera vita anno Christi 1273. Sepelitur in splendido Mausoleo marmoreo in abside Chori meridionali. Sub ejus gubernatione interempta est gladio à marito suo *Ludovico* Bavarorum Duce, Domina *Maria* Ducissa Burgundionum, & ejus pedissequa *Heylea* de castro praecipitata est anno Domini 1256. Sepeliuntur in Cœnobarum S. Crucis in *Donawerda*.

38. ALBINUS sedit ad clavum Abbatiae annis sex. Obiit anno Gratiae 1279.

39. VOLCMARUS alibi *Wolchimarus* sedit annis duobus, mense uno, diebus 19. Obiit anno 1282. Iniit fraternitatis amicitiam ac foedus cum *Brunone* Prufningensi Abbate anno 1280.

40. POPPO secundus, ex superioris *Altachii* Abbate, Inferioris Abbas de signatus est anno salutis 1282. praefuit annis sex, mensibus totidem, qui superiori prius *Altachio* laudabiliter praefederat annis 22. Emigravit ex hac lacrymarum valle anno 1288.

41. WERNHARDUS successit *Popponi*, praefuit annis 28. mensibus duobus, diebus 18. Iniit fraternitatis foedus cum *Hildebrando* Abbate S. *Gotthardi* in *Hildesheim* anno 1290. Privilegiata est ei & immunis reddita domus seu Civitas (quam habet ex antiquo Abbas *Altacensis* in *Ingolstadt*) ab omnibus Heerbergationibus (sic barbarè tum vocabant *Jus hospitalitatis*) à *Rudolpho* Comite Palatino & Bavarorum Duce, anno Christi 1295. Condidit *Erlacense* facellum propè *Marcam Spiez*. anno 1308. Excessit è vivis anno 1317. 14. Calend. May. Sepelitur splendide in Septentrionali abside.

Script. Rerum Monast. Tomus II.

Z

42.

42. FRIDERICUS primus hujus nominis successit *Wernbardo*, præfuit annis 5. mensibus 7. Decessit anno 1323. quo renovatum est facellum in colle *Hengersbergensi*.

43. RIEGERUS, vel RUGERUS, germanus frater *Herdwici* militis fundatoris, sed unâ cum *Ludovico* Bavaro Imperatore Cœnobioli Benedictini in *Augia* beatæ Virginis ad *Fledinezium* annem anno 1342. filius *Eberwini* militis de *Degenberg* designatur Abbas anno 1323. præfuit annis duodecim, desit esse inter mortales anno gratiæ 1335.

44. OTHO de Ratisbona, primus hujus nominis, ex gremio hujus Ecclesiæ Canonice eligitur anno Domini 1335. sedit annis 8. confirmatus ab *Alberto* Pataviensi Episcopo. Sub hoc abbate incorporata est huic Cœnobio inchoata nuper Præpositura *Augiæ Marianæ*, quæ *Richingen* vicina est, anno 1342. Obiit anno 1343.

45. PETRUS primus subrogatur *Othoni*, sedit annis 18. *Carolus* quartus vocat eum compatrem suum dilectissimum. Obiit anno 1361. Sub hoc Abbate evocatus est ex hac mortali vita laudatissimus Imperator *Ludovicus Bavarus*, anno 1347. Benefactor hujus loci munificus, Monaci in collegiata B. Virginis Basilica humatus.

46. OTHO secundus præfedit Abbatia huic annis sex. Obiit anno Christianorum 1367.

47. ALTMANNUS successit *Othoni* secundo, præfuit annis 35. Evocatur ex hoc sæculo mortali, anno Domini 1402. Sepelitur eodem tumulo quo *Hermannus* supra celebratus, abside videlicet templi Meridionali.

48. JOANNES Neulichius, nobilis genere & virtute, substituitur *Altmanno*, præfuit annis duodecim. Obiit anno 1414. Sepelitur in abside Meridionali. Sub hoc cœpit construi alterum Parochiale templum beatæ Virginis in civitate *Ingolstadiana* anno Domini 1407. sub *Stephano* & *Ludovico* Baviaræ Principibus. Sub hoc ipso Abbate floruit in hoc Cœnobio inter cæteros doctus Monachus, & Versificator insignis *Joannes Pexfferus*, ex majoribus meis natus, Obiit anno 1424. Cujus inter cætera plura hoc extat eruditum & elegans epigramma.

Navita, corrector, juvenis, nutricula, pictor.

Ducit, castigat, domitat, castigat, adornat.

Navem, discipulum, pullum, puerum, parietem.

Remige, Verberibus freno, sermone, colore.

49. JOANNES, cognomento *Kuchelmundt*, successit *Joanni* Neulichio anno 1414. præfuit annis 18. Obiit anno 1432. quo tanta fuit aquarum inundatio, ut & pavimenta templi ac Monasterii tegerentur aquis. Duravit hæc inundatio dies 10. & secuta est eam charistia & difficultas annonæ maxima.

50. ERHARDUS Raitthamer substituitur *Joanni*. Sedit annos 19. Resignavit, etsi non ad eum voluntariè, anno Domini 1451. graviter enim accusatus fuit à Cœnobitis suis quòd prodigus esset, & negligenter præsideret. Obiit postea anno 1468. Dejecit & denuò renovavit facellam in colle *Hengersbergensi* situm, anno Domini 1441. Sub ejus gubernatione renovavit, & ampliavit Domum, seu curtem veterem Abbatis in *Ingolstadianâ* civitate *Ludovicus Trundel* anno 1450. Ejusdem Curia tunc incola.

51. ALBERTUS successit resignante *Erhardo*, sedit ad clavum per annum saltem unum, menses duos, dies octo. Ascenderat *Landshutam* (quæ celebris Baviaræ civitas est) pro commodo & utilitate Cœnobii sui anno Domini 1453. unde cum iterum descenderet navigio, ad suum Monasterium rediturus, naufragium in *Isaro* flumine passus, miserè periit cum maximo omnium subrum luctu. Cadaver 15. die post inventum sepelitur honorificè ante aram S. Crucis.

52. PETRUS hujus nominis secundus successit *Alberto*, sedit annis 13. mensibus quinque, diebus octo: Ampliavit facellum B. Virginis in colle situm. Resignavit anno 1466. Decessit verò ex hac mortali vita postea anno Gratia 1483.

53. WOLFGANGUS Paufingerus, vir non vulgariter doctus & senio confectus, eligitur anno, quo Antecessor decessit: Præfuit annis octo, mensibus sex. Obiit anno Christi 1475. Erat principibus etiam à consiliis.

54. FRIDERICUS secundus successit *Wolffgango*, postulatus in die S. Thomæ Apostoli anno Domini 1475. sedit annis decem solus, postea adhibitus est ei Coadjutor in spiritualibus & temporalibus *Gregorius Hauer*, vir literatus & virtuosus, à totâ *Ingolstadiana* Academia commendatus. Fridericus nihilominus auctoritatem canendi sub Infula retinuit. Obiit postea anno 1491. Mense Januariò.

55. JOANNES Sumerlin subrogatur *Friderico*: præfuit annis 12. Obiit anno 1502. ipsâ die S. Bernardi: Vir in subditos pius & æquus, qui Monasterium, gravibus oppressum debitis, diligenti ac providâ suâ gubernatione magna ex parte libertati vindicavit. Fecit ædiculam Corporis Dominici, postquam in Septentrionali abside decenter est humatus.

56. BERNHARDUS, vir mansuetus & per omnia humanissimus, præfuit 16. tantum

tum Septimanis. Obiit anno Domini 1503. in die S. Stephani Protho martyr. Sic à festo S. Bernhardi usque ad Natalem Domini tres Abbates habuit hoc Cœnobium.

57. CHILIANUS Weydenbegkianus ex *Arimstorpbo* oppidulo, ad *Kolbium* fluviolum sito, natus eligitur anno Domini 1503. præfuit laudabiliter annis 31. Inchoavit construere ex imis fundamentis turres hodiè adhuc imperfectas, renovavit parochiale templum anno 1520. Vidit belli Bavarici tumultus anno suæ gubernationis secundo. Anno 1513. vidit in ipso S. Trinitatis festo sub matutinis calamitosissimo incendio 30. domos conflagrare privatas, in vicino oppidulo suo *Hengersbergenfi*. Sub ejus gubernatione incorporata est *Ingolstadianæ* Academiæ à *Wilhelmo* Bavarorum Duce, etsi refragante Abbate & Conventu, Parochia S. *Mauritii* Ingolstadiana, anno Domini 1522. quæ olim à *Ludovico* Rege (ut supra dictum) Abbati ac Conventui hujus loci tradita & donata fuerat munificentissimè cum adjacentibus curtibus, & agris omnibus. Obiit Abbas iste anno 1534. Sepelitur in medio templo sub Saxo, cui Mortis miserrima imago ingeniosè insculpta est.

58. VICTOR Laufferus Parochus antea in *Spiez*, per annos 20. fit hujus loci Abbas anno 1534. vir literis, humanitate & prudentiâ clarus, latinè eximiè doctus ac eloquentissimus. Principum etiam Consiliarius, præfuit 9. tantum mensibus & obiit apoplexiâ tactus in suggestu, dum concionaretur anno 1535. maximum sui desiderium omnibus post se relinquens. Sepelitur post Chorum in Septentrionali abside cum tali monumento.

*Hoc jacet in busto, reverendus nomine Victor
Abbas, quem rapuit mors nimium rigida.
Qui doctrinâ fuit nulli & pietate secundus,
Et gratus populo moribus ingenuis.
Vivit in æthereo sanctus per secula celo,
At caro terrenis vermibus esca patet.*

59. CASPAR Leucgebius, ex *Heerczenburgo* Austriaco oppidulo, tribus à *Krembsio* milliariis. natus. Victori succedit, prius Cœnobita D. *Andræ* in *Traysen*. Præfuit annis 10. & aliquot mensibus. Vir in providendis rebus temporalibus prudens & doctus, in conservanda Religione pius: sed ferè valetudinarius. Construxit & elegantissimè illustravit hypocaustum vicinum aut contiguum Abbatiae pro honoratioribus quibus excipiendis anno 1544. Dedit exactiones 14. millium aureorum Principibus. Obiit anno 1546. sextâ Iduum Martii. Sepelitur in principali Basilica cum tali Epigrammate, parieti septentrionali inserto.

*Casparus hoc tumulo tegitur venerabilis Abbas,
Qui multis notus Religionis suæ est.
Huic vitam Deus omnipotens concede perennem,
Membris sit tellus non onerosa nimis,
Qui legis hunc titulum noli transire viator:
Dic, requiem Christus det tibi perpetuam.*

60. MATTHIAS Dennescherus, ex *Donndorpha* pago, è regione Cœnobii sito, natus, subrogatur Casparo: Præfedit Abbatiae annis 5. Dedit exactiones 7. millium aureorum Principibus. Obiit anno 1550. 3. Calend. Julii. Sepelitur in templo primario ad aram B. Virginis cum tali elogio ac faxo memoriali.

*Matthias Dennescher quondam hic venerabilis Abbas,
Ingenio felix & probitate fuit.
Hoc tumulo tegitur terrenis vermibus esca,
Sed nunc cum Sanctis calica Regna tenet.
Huic Pater omnipotens vitam concede salubrem,
Et nobis cæli gaudio vera tui.*

61. PAULUS Gmainer, patrâ *Landovianus* ex *Eleganti* Bavarorum oppido ad *Isarum* amnem situm natus. Vir proceræ & elegantis staturæ, faciei liberalis, morum verò gravitate eximiâ præditus; Eligitur anno ætatis suæ vicesimo tertio, ipsâ die S. *Laurentii*, in anno Jubilæo, habet in Conventu hoc tempore personas 32. Præfedit feliciter hoc adhuc currente anno Domini 1552. in cujus Calend. Januarii tali ibi carmine Deo Opt. Max. gratias egi pro conservatione & bonitate suâ, quâ me defendit per præcedentem annum.

*Nunc ô tempus adest, nunc venit amabilis hora,
Conveniens lætis versibus hora meis,
Quâ pia laudatur tua Circuncisio Christe,
Christe palestina virgine nate puer.
Jam bonitate tuâ rursus compleximus annum,
Atque bonis avibus cernimus ire novum,*

L 2

Ergo

Ergo tibi meritas ago grates Christe Redemptor,
 Quod fueris vitæ portus & aura meæ:
 Quod me per totum hunc pulchrè defenderis annum,
 Quod semper fueris Duxque, Comesque mihi.
 Quod mihi præclaros tot conciliaris amicos,
 Doctrinâ magnos, & pietate viros.
 Conciliaris item Regumque Ducumque favorem,
 Quorum sum factus ditior auxiliis.
 Te Duce Bojorum & Rhetorum vicimus alpes
 Julius ille olim quas superavit ovans:
 Julius Imperii Romani maximus Author,
 Artibus & belli clarus & arte togæ,
 Te duce Spelucam superavi, ubi concipit ortum
 Rhenus, & ad Larum venimus inde lacum,
 Quo superato, etiam Insubrum latissima Regna
 Vidimus, atque urbem Carole quinte tuam.
 Quam propter toties certatum est vindice dextrâ
 Et finem Mavors nondum habet iste suum.
 Te Duce, Christe Deus, per mœnia celsa Paviæ
 Sum quoque robusti tergore vectus equi.
 Urbis ubi doctæ spatiosum vidimus hortum
 Infaustum illum olim Galle superbe tibi.
 In quo pugnantem cæpit te Carolus heros
 Martius: haud toto (quem regit) orbe minor.
 Te Duce, Christe Deus, Ticinum trajecimus amnem
 Imò Padum & Trebiam flumina nota nimis,
 Te Duce successi Lygurum feliciter urbi,
 Quâ non inspectâ est pulchrior ulla mihi.
 Hic primam classem conscendi, altasque Triremes
 Quarum est Andreas Dorius ille pater.
 Patritius, Lygurum Dux, & fortissimus urbis:
 Neptunus Lygurum maximus ille maris:
 Quem metuunt Turcæ, Gallus tremit, omnis adorat
 Ausonidum terra, ut Numen in orbe novum.
 Te Duce, Christe Deus, rursus ista per omnia Regna
 Ad patriæ veni mœnia pulchra meæ.
 Incolumes ubi non tantum matremque, patremque
 Inveni, imprimis pectora chara mihi:
 Sed Coniugundin eam quoque quæ mihi contigit uxor,
 Moribus integris & pietate gravis.
 Omnia salva illic invenimus atque beata,
 Pro quâ gratus ero nunc bonitate tibi
 Tu mihi Christe Deus defensor ubique fuisti,
 Tu tutatus es hoc corpus ubique meum.
 Grates ergo tibi Rex Christe, orbisque Redemptor
 Maxime, quas possum & debeo, gratus ago.
 Te Dominum cæli, Dominum terræque marisque,
 Agnoscam ac omni Relligione colam.
 Te vitæ & rerum partem laudabo mearum,
 Omne bonum acceptum Rex tibi Christe feram.
 Tu me per patrias equitantes etiam insuper urbes,
 Fuisti immenso Christe favore tuo.
 Tu mihi nunc etiam quærenti Pannonas arces
 Quærenti Regem Christe paratus ades.
 Tu mihi defensor, tu Duxque, Comesque viarum
 Angelico cætu, te comitante, veni.
 Sic nihil hic durum, nihil hic hostile timebo,
 Te præsentem Deo & vindice tutus ero.
 Tu mihi commotum placabis ut ante parentem
 Tu cælum potes hoc conciliare mihi.
 Sic nihil infestum, sic nil mihi triste nocebit
 Sed novus hic totus commodus annus erit.
 Annus ab æthereo veniens mihi letior orbe
 Si clemens fueris tu Deus abne mihi.

Abbas iste anno 1552. tabulam cum picturis erecti in deserto serpentis, & pasci pro magnitudine peccatorum totius mundi Christi Filii Dei in Templo erigi facit cum tali Epigraphæ.

*Paulus Gmeynerus, templi venerabilis hujus
Sexagesimus & primus sed humillimus Abbas,
Hanc fieri feci tabulam mihi: ut omnibus esset
Illa meæ fidei monumentum, & pignus amoris,
Quo sum semper eum primis complexus ab annis,
In quem spemque fidemque meam super omnia pono,
Christus imago Patris, lumen de lumine, vitæ,
Lucida lux sine quâ tenebræ sunt cætera cuncta:
Ille salus datus est nobis via, vita, triumphus,
Nostra suis humeris onera hic portavit, & ipsa
Sanguine nostra suo deleuit crimina, & omnem
Sustulit offensam, iratum placando Parentem.
Hunc tu quisquæ ades Spectator, honora & adora:
Solum unumque Deum: & pro me quoque sæpius ora.*

Sub ejus gubernatione obiit peste pulcherrima & ingeniosissima puellula Susanna, Joannis Pettendorfferi Cancellarii ex Brigitta uxore filiola, quæ cum tali Epitaphio terræ parenti illic cum maximo parentum luctu reddita est, mense Decembri anno 1551.

*Hic Susanna jacet Pettendorphina, Joanni
Pettendorphero filia chara patri.
Vixerat illa novem vix annis, abriperet cum
Præmatura ipsam & mors inopina nimis.
Sed non abripuit totam, quæ vivit in arce
Cælorum, patri conspicienda suo:
Tum, cum judicium celebrabit Christus & ad se
Transferet (illum ipsum qui coluere) pios.*

*****

Habet Abbas & Conventus Altachii interioris sub se Præposituram quandam *Rinchnam* dictam: hæc sita est tribus ab Altachio milliariis versus montana & nemora Bohe-mica. Fundata verò & inchoata est sub S. Godehardo, Abbate Altachensi & primo Rin-chinenfi Heremita, qui illic ad sui nominis saluberrimum fontem, precibus & jejuniis Deum strenuissimè coluit. Donatur locus iste ab Henrico I. Imp. & ejus uxore S. *Coni-gunda* existentibus *Morsenburg*. In hoc loco semper Cænobita aliquis Altachienfis residere solet cum aliquot Sacerdotibus, eum Præpositum vocant: Habetur verò eorundem etiam talis Catalogus.

1. GUNTHERIUS primus. Obit anno 1045. extat de eo tale Epigramma.

*Guntherius vitæ decedens hâc Eremita
Percipit in cælis bravium cujusque laboris
Quem prius in mundo tulerat carni dominando.*

Post quem longus tamen hiatus est, nam eorum, qui sunt secuti per annos ducentos, nomina interciderunt ad annum usque 1300.

2. HENRICUS Senior, præfuit anno 1300. quo reliquias consecutus est Colonia à Domina *Elisabetha*, Abbatissa Monasterii undecim millium Virginum.

3. HENRICUS de Geyerstadt, præfuit anno 1310. Is anno 1338. *Albertum* Pataviensem Episcopum summum habuit Benefactorem, & hujus Cellæ secundarium quasi fundatorem. Post hunc iterum defunt aliqui Præpositi hujus Monasterioli.

4. ALBERTUS Præpositus exauthoratur anno 1416. Obit postea anno Domini 1424.

5. STEPHANUS Alberto subrogatur. Obit in Præposituræ gubernatione anno salutis 1425.

6. CHRISTOPHORUS obiit anno 1460.

7. WOLFGANGUS Fliunsbeggius præfuit annis 11. Obit anno 1471.

8. WERNHERUS præfuit annis 12. Obit anno Domini 1483.

9. JOANNES Leuttholdus sedit annis 12. Decessit anno salutis 1497.

10. JOANNES Lanckheymer de Fridberg, (quod oppidum est Bavariæ ad Lycum, non procul à Vindelicorum Augusta situm) successit Leuttholdo. Præfuit laudabiliter, & utilissimè annis 30. insignis Concionator. Obit anno 1527.

11. UDILO præfuit annis 16. Obit anno 1543.

12. SIGISMUNDUS Schoffelius, ex Altachensi pago natus, præfuit annis octo. Decessit ex mortali hæc vita anno redempti orbis 1551.

Script. Rerum Monast. Tomus II,

A 2

13.

13. WILIBALDUS Milchtaler Ingolftadianus successit Sigismundo, præfidet adhuc currente hoc anno Salvatoris nati 1552.

JOANNI Pettendorphero, Cancellario Altachensi Monumentum positum à Bruschio. Joannes loquitur.

*Laus tibi Christe Deus, tibi gloria semper bonosque
Sit tibi pro meritis gratia larga tuis.
Quod vires mihi, quod vitam ingeniumque dedisti,
Moribus excultum, litterulisque bonis:
Quod mihi conjugio, Brigittam induxeris istam,
Quæ totus mihi nil pulchrius orbis habet.
Quæ mihi tot peperit socialis pignora læti
Eximias Nymphas sex, totidemque mares.
His pro muneribus, Deus ó ter maxime, grates
Ipse tibi toto pectore gratus ago.
Hoc facit una etiam mecum mea candida Coniunx
Et faciunt nostri pignora chara thori.
Sed te Christe Deus tua per pia vulnera testor,
Ut deinceps etiam meque meosque juves.
Fac nobis placidum Genitorem, Christe Redemptor,
Et trabe nos cæli in Regna paterna tui.*

*****

OSTERHOVIUM Cænobium Præmonstratensis instituti, in inferiori *Bavaria*, non procul à Danubio situm, ad dextram nimirum descendentis fluminis, medio fere itinere intra *Deckendorphum* & *Vilsbosfen*, supra *Osterhofiensem* civitatem, antiquitus *Podigen* dictum, in peramæno colle situm. Fundatum legitur anno Christi 1002. ab *Henrico Hezilone*, patruuele *Henrici* Imperatoris ejus, qui cognominatus est *Sanctus*. Qui cum duos filios amisisset ab Hunnis trucidatos, Christum ejusque testes sibi hæredes decreverat. Facta est hæc fundatio sub *Benedicto IX.* Pontif. M. Fundator morte præventus, propositi sui hæredem & executorem instituit Imperatorem *Henricum Sanctum*. Cum verò & ipse hæredibus careret, & *Babenbergensem* Episcopatum fundaret, hoc etiam *Osterhovense* Cænobium in honorem, *S. Margaridis* construxit, & Episcopatu subiecit, sæcularesque Canonicos ibi ordinavit, qui ibi vixerunt ad tempora usque *S. Othonis* Babenbergensis Episcopi octavi. Qui à *S. Norberto* Archiepiscopo Magdeburgensi admonitus, eum ipsum locum Præmonstratensi Ordini mancipavit anno 1138. sub *Honorio* Pontif. Max. imperante *Lothario Secundo*: tandemque Ecclesiam præclare privilegiavit, & ab omnibus gravaminibus immunem ac indemnem esse voluit. Habuit hoc Cænobium initio *Præpositos*, postea *Abbatés*, quorum Catalogus à me studiosè collectus sequitur.

1. RICHWINUS eligitur anno 1138. præfuit duobus annis, & reddidit dignitatem senioribus Conventûs anno Christi 1140. Habuit Advocatum primum *Mestlinum* de *Chamb.* Successit ei.
2. TRUMARUS, præfuit annis 15. Obiit anno 1155.
3. ENGELSCHALCUS præfuit annis 25. Decessit anno 1180.
4. DIETMARUS sedit octo Mensibus, & duabus Septimanis.
5. WALTHERUS successit anno 1180. Præfuit annis 15. penè. Obiit anno 1194. undecimo Calend. April. Sepelitur in ambitu.
6. GERUNGUS præfuit annis 36. Decessit anno 1228.
7. ULRICUS subrogatur Gerungo. Sedit ad clavum annis duobus. Decessit anno 1230. Resignans gubernaculum his, à quibus idipsum acceperat antea.
8. HENRICUS præfuit annis decem, & posito gubernaculo anno 1240. postea sui Cænobii Concionator factus, reliquum vitæ piis sacrarum literarum studiis impendit omne.
9. BERTHOLDUS præfuit per unius tantum anni spatium & resignavit.
10. HENRICUS secundus eligitur in *Præpositum* anno 1241. Sedit annis 13. & reddidit claves Conventui ad liberam alterius electionem anno 1254.
11. EBERHARDUS præfuit per unum duntaxat annum, & exauthoratur.
12. ULRICUS præfuit duobus mensibus, & reddidit clavum Confratribus suis.
13. HERMANNUS substituitur *Ulrico*, præfuit mensibus sex & exauthoratur.
14. ALBERTUS eligitur anno 1257. Sedit annis 3. Obiit anno 1260.
15. DIETBOLDUS præfuit annis quinque: Deponitur & amovetur iterum anno 1265.
16. HARDWICUS sedit ad clavum Præposituræ mensibus sex, & resignavit.

17. CONRADUS eligitur anno 1266. Præfedit dignitati annis 17. & transfertur.

18. ULRICUS constituitur hujus loci *Præpositus* ac Rector anno Domini 1283. Præfuit annis 4. Septimanis 17. & exiit se magistratu volens.

19. ALBERO eligitur anno 1286. Præfuit 2. annis. Obiit anno 1288. Sepelitur in ambitu, & propè eum sunt ossa *Richardis*, puellæ miræ longitudinis, Saxo pulchrè conclusa. Huic Saxo incisum est tale distychon.

*Non diffidatur, quod mortem vita sequatur,
In me cernatur quia mors vitæ dominatur.*

20. ULRICUS de Holczheim, *Primus* hujus loci *Abbas*, de Ordinis licentia & consensu designatur anno Domini 1288. Invenit Monasterium ære alieno maximè gravatum: Præfuit laudabiliter annis 36. Septimanis 20. diebus duob. & universæ carnis viam ambulavit anno reparatæ salutis 1324. Sepelitur in ambitu pulchrè testudinato.

21. ULRICUS Spörin successit anno 1325. secundus hujus loci *Abbas*, præfuit annis 10. mensibus octo. Decessit ex hac mortali ad meliorem vitam anno 1335.

22. HERMANNUS substituitur *Ulrico*. Sedit annis 13. Obiit anno Christi 1348. Sepultus ante aram *S. Augustini*.

23. PETRUS Hermanno successit, præfuit annis 10. & resignavit.

24. ALBERTUS designatur *Abbas* anno 1359. Præfuit Septimanis 36. Congregatus est ad Patres & Antecessores suos anno eodem. Sepelitur ad absidem Meridionalem.

25. ENGELBERTUS *Abbas*, obiit anno 1361.

26. WILHELMUS præficitur *Abbatia* anno prænominato. Sedit ad clavum annis 5. & exauthoratur. Quiescit in communi Prælatorum sepultura. Sub hoc Abbate obiit & Osterhovii sepultus est anno Domini 1375. ipsa die *S. Gregorii Leopoldus ultimus Comes de Hals*, cujus erat totum oppidum Osterhovienſe cum vicino lacu, totus Comitatus ad Bavaros devolutus est. Is Viennæ suis hæredibus, fortè illegitimis, testamentum fecit 4. millium librarum Ratisbonensium.

27. RUGERUS eligitur anno 1367. præfuit annis 23. laudabiliter. Obiit anno 1390. ultimâ Aprilis. Sepelitur ad *S. Augustinum* in abside Meridionali. Sub eo sepelitur in media Ecclesia, sub magnifico & splendido marmore principali anno 1375. *Leopoldus de Hals Comes & Landgravius de Leutenberg*, Advocatus hujus Cænobii cum uxore & liberis.

28. ANDREAS dictus Eshelhover, eligitur anno Domini 1390. Sedit annis 15. Obiit anno 1405. Idib. Maji, liberalis & perbenignus provisor fratrum suorum. Sepelitur ante aram *S. Mariæ Magdalene*.

29. JOANNES, cognomento Vetter, *Andræ* subrogatur anno salutis 1405. Præfuit annis 15. Impetravit sibi & Successoribus suis *Insulam*, & cætera ornamenta Pontificalia. Sepelitur in illustri Divi Joannis Evangelistæ sacello à se fundato anno 1420. decimâ sextâ Calend. Maji, in quo nobiles etiam de *Rorbach* sepulturam habent. Sub hoc Abbate obiit, atque in hujus Cænobii sacello (quod *D. Wolfgango* dicatum est) terræ parenti reddita est 5. Calend. Maji anno 1419. Domina *Chonigundis* Landgravia de Leutenberg, nata de Schaumberg, quæ ex arce suâ, prope *Osterhofen* sita, fecit templum *S. Georgii*.

30. JOANNES secundus eligitur anno 1420. Præfuit annis duobus, sepelitur in communi Prælatorum Sepulturâ propè tumulum Leuchtenbergensis Landgravii, in quo cubant etiam Domina *Agnes*, Comitissa de Hals & Rotenegk Leuchtenburgia & ejusdem Gentis Domina *Uælbildis*, quæ obiit anno Domini 1351.

31. ANDREAS, Cognomento Cauetz, eligitur anno 1422. ipsa die *S. Barbaræ*. Sedit ad gubernaculum Ecclesiæ & *Abbatia* annis septem. Obiit in die *S. Clementis*.

32. MARTINUS Wirtingus, designatur *Abbas* anno Christi 1429. in ipso solstitio æstivo anno 1437. Sepelitur ad *S. Augustinum* ad absidem Meridionalem.

33. PETRUS cognomento Lamp, Artium Philosophiæ Magister, eligitur in die *S. Agnetis* anno Gratia 1437. Præfuit annis decem, mensibus 4. Obiit 4. Calend. Junii anno 1447. Sepelitur in Septentrionali abside ad *S. Nicolaum*, propè *Hiltrudin*.

34. JOANNES Ammelstorpherus, vir nobilis, eligitur in ipso solstitio æstivo anno 1447. Præfuit annis 14. mensibus 7. Sepelitur sub insigni marmore ante aram *S. Christophori* à se fundatam.

35. JOANNES Schiltius Ratisbonensis, eligitur in die *S. Eligii* Confessoris anno 1461. Præfuit laudabiliter & utilissime annis 23. multa construens & plurima utilia comparans. Sepelitur honorificè in domo Capitulari, quam ipse unâ cum reliquo toto templo insigni testitudine concamerari fecit. Decessit anno 1484.

36. GEORGIUS Holeczelius eligitur in die *SS. Fabiani & Sebastiani* Martyrum anno Domini 1484. Præfuit utilissimè annis 16. mensibus 6. Exauthoratur anno 1500. Idcirco in *Osterhofensem* curiam, circa *Krembsum* Austriæ civitatem sitam, inde profectus

reliquum vitæ ibi exegit. Obit Kremslii, ubi in Prædicatorum Cœnobio humatus est, post ejus exauthorationem cœperunt res hujus Cœnobii in deteriorem statum duci.

37. JOANNES Retzingerus, eligitur in ipso Jubilæo anni à nato Christo 1500. ipsa die S. Marthæ, vir prudens ac solerti ingenio præditus, Concionator insignis: Præfuit annis quatuor. Decessit ex hoc sæculo mortali anno 1505.

38. VITALIS Seubelstorpherus, vir nobili genere apud Bavaros natus, eligitur in Monasticæ hujus congregationis Abbatem & moderatorem anno 1505. Præfuit annis tribus, vir integer & laude singulari dignus.

39. STEPHANUS Wirsingus ex Osterhovensi oppido natus, eligitur anno 1508. undecimâ Decembris. Præfuit annis 36. mensibus 6. Obit senio confectus in civitate Straubingensi, sub curâ Medicorum, anno salutis 1545. Sepelitur cum magno omnium suorum luctu in veteri sepulturâ Prælatorum.

40. JOANNES Pock, ex Osterhovensi villâ natus, successit Stephano. Præfuit annis duobus cum dimidio. Obit anno Christi 1548. non sine porrecti veneni suspitione. Sepelitur in abside Meridionali cum tali Epitaphio:

*Hoc Joannes jaceo (sed tantum carne) sepulchro,
Qui pater atque Abbas istius ædis eram.
Spiritus in Christo requiescens, omnibus atque
Liber ab ærumnis cælica Regna tenet.*

41. GEORGIUS Schregelius, ex Ingolstadio natus, vir proceræ & heroicæ staturæ, literis & humanitate clarus, Eques egregius: eligitur in hujus loci Abbatem anno Domini 1548. die 4. post Dominicam Quasimodogeniti, anno ætatis suæ vicesimo sexto. Præsudet laudabiliter hoc adhuc currente anno salutis 1552. Is hæc mihi Cœnobii sui monumenta, non sine significatione singularis humanitatis & clementiæ suæ, benigniter communicavit. Huic monumentum sibi aliquod ad posteritatem erigere volenti tale lusi de sempiternâ libri vitæ memoriâ Elegidion in ipso trium Regum seu Epiphaniæ festo.

*Hac in Heremitica nunc æde Georgius Abbas
Schregelius patrio nomine dictus ego.
Anglopolitane non filius ultimus urbis,
Et doctæ ejusdem portio parva scholæ.
Tale mihi erexi monumentum virus, ut inde
Noscere me possent sæcla futura quoque,
Omnia de fragili pendent mortalia filo:
Et nihil est, firmum quod queat esse diu.
Sola manent, scriptis doctorum inserta virorum
Nomina, virtutem quæ peperere sibi.
Sed nec in his aliquid stabile est, nam corrui ipse
Cum mundo, hæc etiam nomina nostra cadent.
Ni sint scripta libro vitæ, quem spiritus ipse
Æthereâ digitis scripsit in arce suis.
Ergo Deus pater, ergo Dei sanctissime Fili
Et tu procedens Lux ab utroque Deo:
Scribite me placidâ in vestrum bonitate volumen:
Scribite, & in vestro me finite esse Choro.
Inque pio cœtu Sanctorum, uno ore salutem
Soliis & Christi qui bonitate petunt.
Hoc libro nihil est omnino perennius, isto
Nil etiam immensus firmitus orbis habet.
Nec tineas liber hic nec blattas pascet inertes,
Nec poterit diris vermibus esse cibus:
Sed velut est auctor scriptorque æternus, ita ipse
In memori laude & nomine semper erit.
Quisquis & huic dederit sacro sua nomina libro
Vivet in hoc ipso cum Patre Christe tuo,*

Habent in hoc Monasterio sepulturas ante domum Capitularem nobiles viri ab *Asenbeym*, & alii *Ufelli* dicti: in Capitulo verò nobiles à *Tanbergk*, ante facellum S. *Joannis Baptistæ* nobiles à *Precz*, & *Hartliebo* de *Püchberg* cujus cognati etiam proprium habent facellam ibi, & Domina *Hartwigildis* de *Satelbogen*, quæ obiit anno 1305. Ad aram omnium Sanctorum cubant nobiles ab *Hausen*, & juxta est tumulus cum tali inscriptione

*Mundo defuncti, Christo vivant: sibi juncti
Corporibus mundis quondam Petrus & Conigundis.*

In Sacello S. *Georgii*, quod est in cœmiterio, talis legitur Saxo cuidam incifus versiculus:

Hoc ego sum Fridericus Sachso de Loterhoven.

In Sacello S. *Joannis Baptistæ*, est faxum marmoreum cum tali Epigraphe metrica.

Hæc

*Hæc Petra Burchardi sociat sibi, vi quasi Nardi
Fratres defunctos quos junge Deus tibi cunctos.*

Sepelitur eodem loco M. Albertus, Physicus Wernhardini Episcopi Pataviensis, qui obiit
anno 1309.

POSTERITATI SACRUM.

IN die Valentini Anni 1552. horam circiter 10. peracto sacro aperiri fecit Reverend. in Christo Pater ac Dominus, Dominus Georgius Schregelius Abbas Osterhovensis tumulum, qui est ante summam aram Chori, & alterum, qui est ad parietem abscissis Septentrionalis, de quibus splendide exstructis, & nulla prorsus Epigraphæ insignitis, magna erat ac dubia altercatio. Fecit vero hoc ipse bono studio, & amore omnium antiquitatum singulari ac neutiquam reprehendendo, instigatus ad hoc per novum Bruschi Poëtæ opus, in quo omnium Germaniæ antiquitatum Annales æternæ posteritatis memoriæ commendantur. In tumulo Septentrionali inventa sunt ossa, & ea ipsa longissima, hominis robusti, ligno inserta Sarcophago, qui pene totus perierat. Adjacebat membranula, sed & ipsa temporis longinquitate consumpta, ita ut in ea nihil appareret legibile. Ferrum quo munitus erat ligneus sarcophagus fragillimus erat, & minus robustum quam lignum, Ossa sarcophago inserta jacebant in excavato saxo, cui super injectum erat, tecti instar, alterum saxum robustum ac grande, cui iterum sex Epistiliis subnixum, in summitate desuper incumbebat albam ac perelegans marmor. In altero monumento ante summam aram posito, etsi plerique crederent esse vacuum monumentum, tamen cum id aperissemus, non sine animi quadam singulari trepidatione invenimus mulieris cadaver, facie versus aram positam, serico nigri coloris villosa, pretiosis aquis, herbis, & aromatibus mactato & condito ita superinductum, involutum, & sericinis filis seu laqueolis illigatum, ut quid ibi jaceret initio dubitarem. Ego vero Bruschi (qui antea ex inferioris Atractii Annalibus Hiltrudin, Pipini Galliarum Regis sororem, Caroli Martelli filiam, ac Udilonis Bavororum Principis conjugem, veramque hujus Osterhovensis Cœnobii Fundatricem hoc loco cubare sciebam, venid à Reverendo Domino Abbate petita & impetrata, audacter involucria contrectans, deprehendi tanquam pistâ incrustaturâ cadaver esse involutum. Mox verb effractâ aliquâ involucri serici parte, inveni ossa, quibus in suum locum repositis, totum involucri amovi, & apparuit nobis totum scheleton pulchræ & inprimis latæ frontis fœminæ, optimis dentibus, iisdemque elegantissime exornata. Querebam studiose an plumbea aliqua tabula (quæ nobis loqueretur aliquid de illustri hac Domina) alicubi lateret, sed inveni nihil. Uno itaque dente ex superiori mandibulâ exempto, & cranium & cætera ossa omnia diligenter suo quodque loco reposuimus. Dentem Dominus Abbas retinuit in Hiltrudis memoriam. Tumulus testudinæ (quæ subterjacens Crypta conclusa & concamerata est) insertus esse apparet, ita ut saxum (in quo cadaver positum est) circumquaque sit concavum, quod tegitur alio saxo eleganter & affabrè exsculpto. Huic ab ipsa terrâ & testudine prominens, elegantissimum nivei coloris marmor sex epistiliis suffultum superincumbit. Hæc te Lector quisquis antiquitatum studiosus es, latere nolui: quibus presentes fuerunt Reverend. in Christo Pater ac Dominus, Dominus Georgius Supernominatus hujus loci Abbas, & ejusdem Judex nobilis & eximia virtute præditus vir Achatius Embhoferus de Schirlinga, ejusdemque honorabilis conjux, Domina Susanna Offenheymerrin: ac venerabiles viri Dominus Wolfgangus Scharffmikhelius parochus, & Dominus Joannes Reyttmarius Prior, totusque loci reliquus Conventus. Ego verb qui manibus meis indignis optimæ ac laudatissimæ Domine Hiltrudis, Domine olim potentissimæ, sed in qua nunc potententiæ ac speciei nihil amplius reliquum apparet, cranium, mandibulam, costas, & omnia ossa contrectavi ac inspexi diligentissimè, sed dignè etiam ac reverenter reposui; Ut aliquid retribuam piis defunctæ Reginæ manibus, pro violato quietis loco, hoc quidquid est epigrammatis (quod vice Epitaphii posteris esse, eosque de honorifica hęc sepulturâ certiores facere possit) observantiæ, quam tantæ Domine debemus, amoris (quo defunctam etiam prosequimur omnes, qui hujus rei Spectatores fuimus) & gratitudinis ergo (quod tanta olim Domina aded patienter nunc se contrectari passa sit) piè ac studiose adjeci. Æternus Pater Domini ac liberatoris nostri Jesu Christi, qui sono tubæ resuscitabit eam à mortuis in extremo die, largiatur ei vitam cum omnibus Dei electis sempiternam, Amen, Amen.

Hiltrudis Regina, Soror generosa Pipini,
Ac Carolomanni, Regum super inclita cali
Sydera notorum, jaceo hac sub mole sepulta:
Fundatrix veneranda loci venerabilis hujus,
Corpus & ossa, cinis fuit, nunc pulverulentus,
Sed mens (quæ Christo totam se tradidit) omnis
Expers tristitiæ, sed & omnis nescia curæ,
Cum Christo vitæ ac calorum Principe vivit.
Hoc te scire volo quisquis Spectator ad ista
Marmora nostra venis. Tu sic vive omnibus horis
Ne te pœniteat quondam vixisse, subintrat
Mox extrema dies, ratio & reddenda peractæ
Omnis erit vitæ: Satis ergo ut stemus bonastè
Judicis ante Dei vultus, sacriamque tribunal.

*Vitam hanc Divorum juxta præscripta regamus,
Et verè Dominum Christum pietate colamus,
Omnis Jusitice fontem, portumque salutis
Humanæ, sine quo tetra sunt omnia mortis.*

ALDERSPACHIUM Monasterium, olim Regularium Canoniorum *S. Augustini*, fundatum legitur ab illustribus Viris Comitibus *Ruperto & Calocho de Alderspach*, arcem suam dantibus Religiosis viris, auctum postea & amplificatum ab *Othone* Episcopo *Bambergense*, vero fundatore, qui septem prædia & partem dedit sylvæ *Noricæ*, *Hardt* dictam, & ab *Adelramo de Cham* *S. Margaridos* in *Osternhoven* Advocato, item ab *Eberhardo & Ratoldo de Eckenheim*, & ab *Eberhardo de Sunzzingen*. Dicitur *S. Petro* Anno Domini 1145. Obiit tertius & ultimus hujus loci Præpositus Dominus *Asquinus*, post cujus ex hac mortali vita discessum, Canonici Regulares *S. Augustini* ex *Alderspachio* ad *Subenium* (quod hodie adhuc Canoniorum Collegium est ad *Oenum*, supra *Scherdingen* *Bavariæ* civitatem situm) translati sunt, & introductus est de consilio *Episcoporum Babenbergensis & Pataviensis* Ordo *Cisterciensis* anno Domini 1146. Monachi *Cistercienses* primi cum eorundem gubernatore Abbate ex *Eboraco*, *Franciæ* orientalis præpotenti Monasterio, adducti, & in hunc locum positi sunt. De hac fundatione & mutatione tale extat *Wolfgangi Marii* Abbatis Epigramma.

*Sustulit Ecclesiam nostram dignissimus Otto
Babenbergensis Præsul sub origine prima,
Tunc licet exiguo censu vel jure refertam,
Præposito Asquino fundator credidit, atque
Ad superos anno sanctus migravit eodem.
Canonici paucis sedem tenuere diebus,
Secedunt moniti: mox cæpta ubi templa relinquunt,
Ordo subintravit Bernhardi clarus in orbe:
Quæ tunc per mundum primo surgebat ab ortu,
Virtutum & radios latè spargebat in omnes.*

Abbatum hujus Monasterii, ex *Chronico* quodam *Wolfgangi Marii*, *Aldersbacensis* Abbatis satis prolixè & eleganter scripto, talis à me collectus & congestus est Catalogus, quem ad nostra usque tempora deductum ego auxi, & novis quibusdam adjectionibus variè hinc inde locupletavi.

1. **SIFRIDUS** *Eboracensis* Monachus, præficitur novæ huic plantationi anno Domini 1146. vir magnæ Religionis, & qui vigilantî curâ ac diutissimè huic loco præfuit annis nimirum 36. Obtinuit primum Privilegium Apostolicum à *P. M. Eugenio* tertio, in quo Cænobitis locus *Alderspach*, *Gumprechtungum*, *Ließingum*, *Gundolfingum*, & aliæ possessiones confirmantur: & Monasterium in *S. Petri* & sedis Apostolicæ protectionem suscipitur anno 1147. Obiit plenus dierum in festo Conceptionis *Marianæ*, anno Christi 1182. Sepelitur in loco Capitulari citra omnem pompam & celebritatem, quemadmodum plures ejus Successores.

2. **EBERHARDUS**, subrogatus *Sifrido* ex hac mortalitate discedenti, vir fuit & pietate & literis clarus: Præfuit annis 16. laudabiliter, multa privilegia impetravit & ab Imperat. ac Rom. Pontif. nec non *Austriæ* Ducibus. Cessit humanis rebus in *Vigilia Bartholomæi* Apostoli, anno Christi 1199. Sepelitur simplicissimè propè Antecessorem.

3. **LUDOVICUS**, Vir non vulgaris doctrinæ, nec mediocrem habens rerum cum spiritualium tum secularium experientiam, *Eberhardo* successit: Præfuit annis 17. laudabiliter & utilissimè. Deposuit onus carnis pridè *Iduum Aprilis*, anno Christi, 1216. Tenebat eâ ætate *Bavariæ* Ducatum *Ludovicus* Princeps, *Othonis* ejus (qui *Philippum* Imperatorem trucidarat) filius: Is ex multis *Bavariæ* vllis Civitates fecit: Nam *Landisbutam* construxit & munivit anno 1204. *Straubingam* anno 1218. *Landovium* anno 1224. *Brunovium* item, *Dingelfingum* & *Vilshovenium*. Consecutus est *Ludovicus* Abbas utilissimum privilegium ab *Innocentio III.* P. M. anno 1213. Successit eidem Canonicè declaratus.

4. **NICOLAUS**, virtutum meritis & pietate, diligentique religionis cultu ac provectione Antecessoribus neutiquam inferior, Præfuit sagacissimè & utilissimè annis 17. Consecutus est anno Domini 1224. à *Ludovico* *Bavariæ* Duce Decimas quorumcunque proventuum ad castrum *Vremerignen*, propè *Landovianum* oppidum situm, pertinentium. Eam patris donationem *Otho* *Ludovici* filius non modò non infregit, sed & confirmavit & auctiorem reddidit anno 1231. omnem enim frumentorum Decimam in *Granariis Landovo* & *Tekendorf*, huic ipsi Abbati & ejus Successoribus appropriavit, & authenticis literarum monumentis confirmavit. Sub isto *Othone* Principe Monasterium hoc *Alderspacense* in Ducum

Ducum Bavariae potestatem ex veteri Imperiali & Pontificia libertate redactum est: & Duces ex Tutoribus ac Advocatis, Domini ac Principes Cœnobarum hujus loci fieri cœperunt. Obiit in æquinoctio autumnali anni Christi 1232. Sepelitur propè Antecessores suos citra pompam omnem sæcularem.

5. ANSHELMUS, Pastor & Abbas hujus loci ordinatur post *Nicolai* ex hac vitâ discessum, præfedit Abbatiæ annis 6. sub turbulentissimo rerum Bavaricarum statu, concertantibus inter se Pontifice & Cæsare, & in eorundem gratiam, *Friderico* etiam Austro, & *Othone* Bavaro Imperii Ducibus. Decessit anno Salutis 1239. collocatur ad Patres & Antecessores suos.

6. THEODORICUS *Ansbelmo* successit, præfedit Abbatiæ annis 13. & resignavit anno 1253. Donatur liberaliter ab *Eberardo* laudatissimo Archiepiscopo Salisburgensi, anno 1246.

7. ALBERTUS, antea Prior in *Raytenhaslach*, hujus loci Abbas designatur anno salutis 1253. Præfuit annis 5. Sub ejus gubernatione cæpit fundari filia hujus *Alderspacensis* Ecclesiæ, Cœnobium videlicet *Principum-campi*, seu *Fürstenfeld* à *Ludovico* Rheni Palatino, *Henrici* Bavarorum Ducis fratre Germano, in loco, antiquitus *Eberhardi hortus* dicto. Circa hæc tempora Comitatus *Mosburgensis* ad *Henricum* Bavariae Ducem devolutus est. Castrum *Teusbach* vastatum est, & *Dingolsingum* exstructum. Valedixit huic sæculo Albertus Abbas, anno 1258. Huic iterum subrogatus, ad clavum Ecclesiæ denuo revocatus est Dominus *Theodoricus*, sextus hujus loci Abbas, qui præfuit iterum annis 19. laudabiliter. Dedit primum Abbatem *D. Ansbelmum* *Principum-Campi* recens inchoato Cœnobio. Sub hujus gubernatione cæpit secunda hujus loci filia, *Principum-Cella* Cœnobium inferioris Bavariae, fundata in die *S. Servatii* à *M. Hertwico*, Ecclesiæ *Pataviensis* Canonico, quem juvit in hoc suo instituto plurimum *Henricus* Bavariae Dux liberalissimus. Obiit *Theodoricus* Abbas in die *S. Briccii*, anno *Dominicæ* incarnationis 1277. Sepelitur in loco capitulari, sub parvo marmore, annum obitus ejus & nomen *Lectori* ostendente. Horum Abbatum tempestate, *Bavaria* graviter quassata & vexata est à seditioso *Boëmorum* Rege *Ottocaro*: qui anno 1255. *Pataviam* cum magno exercitu ingressus, inde *Landshutam* ferè usque hostiliter progressus est, hinc etiam ad pagum *Künzing* (quo loco quondam potentissima fuisse fertur *Civitas Quintiana* appellata) & ad *Vilsi* vallem, ad castrum usque *Fraumbosfen* hostiliter venit, omnia ferro & igne vastans. Occurrebat ei validâ suorum manu *Bavarorum* Dux *Henricus*, cum auxiliaribus copiis fratris *Ludovici*, persequens fugientem *Ottocaram* *Muldorffum* usque, ubi dum *Bohemi* præcipiti cursu *Pontem Oenanum* transvolare certant, Pons tantam hominum, & equorum molem ferre non valens concidit, sic magna *Boëmorum* viri fortes 400. incendium & naufragium passi. Sequenti anno rediit *Ottocarus* in *Bavariam*, & *Episcopatum Salisburgensem*, *Pataviensem*, & *Ratisbonensem* violenter adorsus misere vastat, Civitates occupat, & sua in ipsis præsidia collocat, arcem *Regensteuff*, & alias diruit ac incendio delevit: Penuriâ tamen comeatus coactus est per *Egram* civitatem *Nariscorum*, infecto negotio, in *Bobemiam* redire. *Henricus* Bavarorum Dux injuriam ulturus cum ingenti exercitu *Pataviam* contendit, & *Ilso* ibi superato, *Feldense* oppidum ac adjacentem regionem omnem ferro & igne populatur: Denique in reditu tertio *Calend. Nov.* unâ civitatis *Pataviensis* portâ callidè effractâ, in urbem irruit & in novum forum, ibique & civium & *Canonicorum* quorundam ædes incendio vastat, non sine multorum etiam civium strage, ejectus tamen virtute civium, urbem non retinuit.

8. ALBERTUS ex majore hujus loci Cellario, Abbas designatus est post obitum *Theodorici*: Præfuit tribus annis & aliquot mensibus, ac sponte suâ Abbatiam iis reddidit, à quibus eandem prius acceperat, quâ ratione compulsus, incertum est. Ipse ad vicinum Monasterium *Cellæ Principum* discessit, ubi Prioris dignitatem & officium deinceps tenuit ad vitæ suæ finem usque. Idcirco in Catalogo *Alderspacensium* Abbatum non recensetur, quem ego tamen (cum aliquandiu præfuerit) omittere nolui, ne hiatus iste errorem pareret in his Annalibus. Resignavit verò anno 1280. Ex ea *Alberti* cessione cæpere res hujus loci hæctenus splendida & felices retrò labi, propter ambitionem & discordiam fratrum, quorum quisque ad dignitatem & nomen *Abbatis* aspirabat, quod tamen ipsorum nulli contingere potuit.

9. HENRICUS *Babenbergensis*, ex *Eboraco* *Franciæ* Orientalis cœnobio (cujus iste locus filia etiam est) missus, Abbatiæ & fratribus inter se discordibus præficitur anno 1280. Ipsa *Dominicâ* invocavit, vir doctus, ætate maturus, prudens, & ad singula negotia expediunda aptus, idoneus & paratus: & qui de Cœnobio hoc non malè est meritus: Antea fratribus tantum in festivitibus (quibus duo *Sacra* haberi solebant) vina data erant, hic singulis diebus, vina liberaliter, hospitali manu non *Monachis* tantum, sed & fratribus laicis, quos *Conversos* vocant, ministravit. Censum annum auxit, multa prædia comparavit, ac utilissime præfuit annis 15. Habuit benefactores *Gebhardum*, generosum *Comitem de Hirsberg*, & hujus generum *Leoboldum* de *Chunring* *Austriæ* *Pincernam*

nam, qui *Jus Patronatus* Ecclesiae *Zeynensis* monasterio huic assignarunt, anno 1291. multorum privilegiis confirmatum. Hujus laudabilis Abbatis temporibus dedit nobilis quidam homo, *Henricus Ofellinger* Ecclesiae *Alderspacensi* villam *Droslachium*, cum Molendino & Piscaria pleno jure possidendum, eâ lege, ut nova ibi *Cistercensis* instituti Cella inchoaretur: Eam donationem *Henricus Ratisbonensis* Episcopus confirmans, mutavit nomen loci, & pro *Droslachio Cellam Dei* vocari deinceps jussit. Factum id est anno Christi 1285. quo eadem Cella ab omni subjectione Parochi in *Geyerstal* exempta est. Episcopus etiam, ut novellae plantationi subveniret, adjecit Decimas in *Rudmersfelden* & Parochia *Geyerstal*. Tanta viguit sub hoc Abbate in hoc *Alderspacensi* Cœnobio pietas & disciplina, ut Canonici non pauci ex *Patavia* discedentes, huic loco, & se, & sua omnia manciparent, & ibi vitam hanc reliquam traducerent, quorum primarii fuerunt *Reinhardus* quidam, ante aram S. Crucis humatus, & eodem loco cubans, *Engelschallius* artium Magister, & Decretorum Doctor, vicini hospitalis, pro 12. pauperibus reficiendis, Fundator munificus & liberalis. Id hospitale postea sub contentioso *Liebbardi* Abbatis regimine defecit, & in usu esse desit. Abbas *Henricus* tandem valetudinarius effectus, multa in Physicos & Medicos (quos consulere solebat) contulit, non parvam Monasterii substantiam absumens: Nam non in Germania tantum eos quærebat, qui aliquod singulare habebant celebritatis nomen, sed & Parisios usque eos persequeretur. Obiit sexto Calend. Octobrium Anni 1295. Sepelitur in loco capitulari sub marmore, talem inscriptionem habente:

Abbas Henricus jacet hic virtutis amicus.

10. HUGO, Patriâ *Sträubingensis*, successit in die 4. Coronatorum anni 1295. Abbas autem per decennium in *Hylarid*, & inde translatus iterum per decennium aliud, Abbas in *Cellâ Principum*, unde ad hujus loci gubernaculum evocatus est: Vir ætate maturus, prudens & mansuetus, qui in literis publicis etiam omnium hominum mitissimus appellatus est. Sed & multæ experientiæ homo, quam ob causam in negotiis Principum pertractus, & in iis plurimum usurpatus est. Obtinuit jus Patronatus Ecclesiae in *Geyerstal* ab *Othone* & *Stephano* Ducibus *Bavariæ*. Induxit aquas fontanas per Aquæductus ex villa *Guanprechtिंगensi* in Cœnobium & fluviolum *Alderspacensem*. Ambitum totum testudine concameravit, & Cœnobium à domo hospitum ad Infirmatorium usque mœnibus cinxit, Sacellum S. *Petri* ante portam Cœnobii situm, in quo antiquitas Monialium Congregationem fuisse perhibent, & cujus Chorus vetustate consumptus jam corruebat, præclare restauravit. Tum in majori ejus templi (quod nunc Parochiale est) altari inventæ sunt reliquiæ, sigillo venerabilis quondam, *Pataviensis* Antistitis *Engelmarii* consignatæ, à cujus Pontificatus tempore (sicut ex catalogo Episcoporum *Pataviensium* liquet) usque in annum Domini 1306. (quo hæc facta sunt) quadringenti & triginta quatuor effluerunt anni. Juxta fidelem ergò supputationem, sacellum hoc S. *Petri*, circa annos Domini 872. tempore *Ludovici II.* qui tertius à *Carolo Magno* Imperator fuit, erectum & ædificatum est. Idem *Hugo* Bibliothecam quoque plurimum auxit 40. voluminibus ejusdem in membranâ eleganter scriptis, adhuc superstitibus. Fieri fecit crucem argenteam, quinque *Marcas* ponderantem, anno 1302. à *Chunrado* juvene Monacho quodam fabricatam, & affabrè illustratam cum tali inscriptione.

Ista crucis forma vivendi sit tibi norma

Hanc Hugo donavit, sed Chunradus fabricavit.

Præfuit *Hugo* laudabiliter annis 13. Rediens ex generali Capitulo *Cisterciensi*, apud fontium salutarium rivulos ægrotare & decumbere cepit, ubi etiam rebus humanis exemptus, & terræ parenti redditus est 17. Calend. Novembr. anno Christi 1308.

11. CONRADUS, ex *Budweis* oriundus, subrogatur in festo S. *Martini*, vir doctus & sagacissimo ingenio præditus, huic loco perutilis, sub quo etiam hoc Cœnobium in summo flore fuit. Sedit ad clavum annis 22. ferè. Innovavit sacellum *Beatæ Virginis* in *Wengen* anno 1312. Erexit sacellum S. *Joannis* in dextro latere principalis Oratorii, expensis nobilis viri *Chunradi Eckhartingeri* anno 1324. Succidit & preparari fecit trabes ducentas & septuaginta quinque pro testatione ruinam minitantis Dormitorii, anno 1329. Culinam ex imis fundamentis erexit: Oratorium eleganti horologio illustravit, Ecclesiam in *Geyerstal* monasterio plene acquisivit, & incorporavit anno 1325. Contra *Henricum*, *Bavariæ* Ducem, gravaminibus intolerabilibus Ecclesiam onerantem, fulmen excommunicationis solus *Romæ* impetravit. Sub ejus gubernatione *Cella Dei* Abbatia facta est anno Christi 1320. quæ jam 35. annis Præpositura fuerat. Factusque est primus ejus loci Abbas ex Præposito Dominus *Bertboldus*, præsentibus Abbatibus *Conrado Alderspacensi*, *Friderico Eboracensi* & aliis. Accepit magnum vulnus circa hæc tempora *Alderspacensis* Ecclesia propter bella civilia, quæ primum inter Duces *Bavariæ*, postea inter duos Imperii competitores *Ludovicum Bavarum*, & *Fridericum Austriam* exarserunt: & quod eâ tempestate muri oppidi *Vilsbosenfis* ad Danubium siti construerentur anno 1320. quorum magnam partem Abbas iste coactus fuit ædificare Monasterii expensis, Ægrotare cepit

pit in Austriâ, dum ibi vindemiæ præest, inde domum reversus decubuit ad Pascha usque, ubi Spiritum Deo reddidit laudabilis Pater. Sepelitur die *S. Tiburtii* in loco Capitulari anno Virginei partus 1330. Substituitur ei post sex Septimanas (quibus deplorabatur) die *Urbani*.

12. HENRICUS antea Cellæ principum Abbas: ex *Vilsenbosiano* oppido natus. Præfuit sex annis fideliter quidem, sed propter sui temporis tumultus, & steriles annos parum feliciter. Videt suâ ætate geri bellum inter Baviaræ Ducem & Comitem de *Hals*, qui à Bavaro facile victus, & omni ditione suâ exutus est, anno 1331. Obiit postridie *Bartholomæi* Apostoli anno Domini 1336. Sepelitur in domo Capitulari prope Antecessorem cum tali Epigrammate memoriali:

*Abbas Henricus jacet hic virtutis amicus,
O pie nate Dei loca confer ei requiei.*

13. CHRISTIANUS ex Majore Cellario Abbas eligitur concordibus Fratrum suffragiis in festo *S. Lucæ* Evangelistæ, vir maturi consilii, & experientiæ plurimæ, qui multum huic loco profuisset, si diutius ei præsidere licuisset. Præfuit verò annis tantum, duobus. Sacellum Abbatia construxit Sanctis Christi Apostolis *Philippo & Jacobo* dedicatum: Sedilia Chori denuò inauravit. Efflavit, Deoque reddidit animam sexta Calend. *Augusti*, anno Domini 1338. Sepultus in loco Capitulari, sed citra marmorei monumenti honorem. Sub ejus gubernatione crudele hoc & vulgò notum facinus *Deckendorfsium Judæorum* accidit, qui in contumeliam Domini nostri Jesu Christi venerabile Sacramentum, à quadam Christiana ancillâ venditum, emerunt, & spinarum aculeis pupugerunt, & in furno incenso liquefactum, malleis postea ferri instar cuderunt. Sacramentum de fornacis incendio, vi propriâ sublatum in aëre volitavit, & in devoti cujusdam fabri pellem (quâ is præcinctus erat) sese inclinavit. *Hartmannus* verò de *Degenberg*, Naterbergensis arcis præclaræ, non procul à *Metamid* ad Danubium sitæ, præfectus, re tali cognitâ, mox cum Christianis ejus oppidi civibus, *Judæos* utriusque sexus miserè trucidarunt, & eorum domus vastarunt. Actum id anno Domini 1337. quo illicò conditum est in hujus rei memoriam sempiternam, elegans Dominici in eâ civitate sepulchri templum, in quo reliquiæ hæc adservantur, peregrinantibus ostenduntur, in cujus cryptâ furnus (de quo supra) fuisse legitur, & alia omnia ad parietem templi Septentrionalem ibi eleganter picta sunt. Paulò post sceleratissima illa Judæorum gens, puteos passim omnes in omnium Christianorum internecionem veneno inficere ausa fuit. Unde gravissima lues per totam Germaniam desæviit. Idcirco Judæi tam pestilentis Epidemiæ auctores per fontium intoxicationem inventi, passim per universam Germaniam à plebe furente ad Supplicia trahuntur anno Christi 1348.

14. ULRICUS *Stettingerus* eligitur in hujus Ecclesiæ Moderatorem, anno 1338. Præfuit per biennium, & cessit ex Abbatia gubernatione, etsi non voluntariè, dejectus nimirum, & exauthoratus propter malè administratam functionem pastorem, diu postea adhuc superstes.

15. HEROLAUS subrogatur *Ulrico* in festo *S. Laurentii*, anno 1341. Vir maturus & senio jam propè confectus, quia antea 35. annis fideliter huic loco serviverat, sub Oeconomi honore & titulo. Præfuit ille laudabiliter & utilissimè annis tribus. Donatur anno 1343. à *Ludovico* Bavaro, laudatissimo Imperatore, Jure Patronatûs Parochialis Ecclesiæ in *Münster* propè *Aspacense* Monasterium sitæ. Excommunicatum fuit hoc Cænobium à Rom. Pontif. diutissimè, quòd Imperatorem *Ludovicum excommunicatum*, benefactorem suum Abbas & Monachi hospitio suscepissent, & debitam eidem reverentiam & benignitatem exhibuissent. Reconciliatum postea sub *Liebhardo* Abbate anno 1361. *Innocentio sexto* ad Pontificatum sedente. Obiit *Patavii* sub cura Medicorum postridiè *S. Lucæ* anno 1343. Revelitur *Alderspachium* & honorificè sepelitur sub insigni marmore, in capitulari domo ei eleganter adornato.

16. CONRADUS ex *Landow*, oppido Bavarico ad *Isarum* amnem sito, natus, eligitur concorditer in Abbatem, ipso die *S. Damasi* Papæ. Homo civilis, & ad sæcularia omnia gubernanda præclare appositus, patriæ Ducibus admodum familiaris. Principi *Stephano* filium ex baptismi fonte levavit. Præfuit honorifice annis 17. Instauravit & in triennii spatio absolvit Dormitorium. Aquæductum *Hugonis* reformavit: Piscinas intra & extra Cænobii muros fodi fecit. Migravit ex hoc sæculo mortali, anno redempti orbis 1361. in Octava *S. Agnetis*. Sepelitur in domo capitulari.

17. LIEBHARDUS *Milt* Burfarius, à Visitatore Abbate videlicet *Eboracensi* & majore Conventûs parte electus per viam compromissi, in Abbatia successit *Conrado*, sed non solus; per controversiam enim, quæ huic Cænobio perniciosissima fuit, electus est contra eundem alius quidam Cænobita, & major Cellæ Præfectus *Henricus Liebungus*. Hi duo per integrum quinquennium pro hujus loci possessione digladiati sunt, & dum neuter cedere voluit, Cænobium totum ad nihilum penè redactum est, adèd verum est illud sapientissimi gentilis dictum. *Concordiâ parvas res crescere, & discordiâ maximas dilabi.*

Liebbardus ad gubernaculum sedit annis sex. *Henricus* verò pecuniis & equis instructus Romam contendit, acturus causam suam coram Pont. Max. *Sixto*, qui cum apud *Avenionem* in Galliis federet, eò etiam properare non erubuit ambitiosus Monachus: antequam verò is negotium suum in Curia expediret, decessit ex hac mortali vitâ Pontifex prædictus. Infecto itaque negotio in Germaniam reversus, dum incautius: per vicina Cœnobio *Alderspacensi* loca ambulat & divagatur, ab *Alberto de Nufsberg* capitur, & in *Hilckerspergense* castrum abducitur, ubi tribus ferè mensibus in duro carcere detentus est, tandem *Liebbardi* Abbatis interventu libertati restituitur; prævio tamen juramento, quòd jus electionis prosequi deinceps nequaquam, nec Cœnobium super ea re amplius inquietate unquam vellet. Sic à Cœnobio etiam dimissus est. Nondum autem quievit *Henricus*, sed *Avenionem* reversus, coram novo Pontifice *Nicolao V.* negotium suum agit, à quo malè informato cum impetrasset Pontificium Diploma, & Commissarios *Fridericum* Præpositum S. Nicolai, & *Gundecarum* summæ Ecclesiæ Pataviensis Decanum, in Bavariam rediit, & Cœnobium hoc, animatus jam Pontificiis literis, & per iudices pro negotii discussione datos concitator factus, miris ac miseris modis diu vexavit: Ita ut *Liebbardus* suum etiam Legatum pro informando Pontifice *Avenionem* mittere cogeretur. Missus est verò *Christianus*, hujus loci Oeconomus, vir disertus, & egregiâ virtute præditus. Is totam *Henrici* vitam Pontifici declarans, & quomodò ille furtim 300. aureos ex Abbacia secum sustulisset, unâ cum equis & aliis rebus prætiosis, & quod alia etiam plurimâ antea à Cœnobio alienasset, sufficienter exponens, causam contra *Henricum* facile obtinuit. Sic cedere tandem coacto *Henrico*, *Liebbardus* in gubernatione suâ mansit. Qui decessit, non ex hac mortali vita, sed à regimine, an verò sponte, vel dejectus, incertum est, anno Christi 1367. in Octava S. *Joannis Baptistæ*. Impetravit *Liebbardus* iste absolutionem Pontificam ab excommunicatione, quam incurrerant Monachi propter benignius tractatum *Ludovicum* Bavarum Imperatorem excommunicatum.

18. HENRICUS Cellarius substituitur resignanti *Liebbardo*, ab unanimiter consentiente *Alderspacensis* Ecclesiæ Senatu, in ipsis Calend. Juliis anno à nato Christo 1367. Præfuit annis quinque competenter: & quia videbat superioribus temporibus valde attenuatas esse res Monasterii, & difficilius esse onerosiusque gubernandum, volens, se iterum Magistratui abdicavit: retentâ sibi in reliquum vitæ provisione in Curia *Gnenchsendorpb* propè *Krembs* sita.

19. NICOLAUS eligitur Abbas anno Domini 1372. Is etsi Cœnobium inveniret admodum attenuatum, & ære alieno obnoxium, tamen annis 23. ita sapienter præfuit, ut sub eo cristas iterum attolleret Cœnobium, & ad pristinas vires penè rediret. Reliquit is sui monumentum baculum Pastoralem majorem, octodecim argenti marcas in pondere habentem. Habuit liberalissimum admodum munificumque benefactorem strenuum virum, & in armis admodum potentem, Equestris ordinis Militem, *Henricum Tuschelium*, Collegiatæ S. *Joannis* Ecclesiæ in oppido *Vilsboven*, & aliorum etiam piorum locorum, utpote Xenodochii, & sacellorum laudabilem fundatorem in *Seeldnavv*, arce celebri (quæ hodiè *Comitum Ortenburgensium* sedes est) habitantem, qui longâ peregrinatione terram sanctam lustravit, & filium Sultani in Bavariam, tutoris vices fungens secum adduxit, & patri post aliquot menses salvum in Syriam remisit. Is *Tuschelius* in *Vilsenhovena* collegiata Ecclesia sepultus, sub saxo, cui tantum hæ Germanicæ voces inscriptæ leguntur, *Tuschel*, allein; De quo mira narrantur, alibi carmine à nobis exposita, ex hac mortali vita emigravit anno Christi 1388. in *Seylenburg* arce versus montana. Habuit idem Abbas liberalissimum benefactorem, & veteris status Monastici erectorem, strenuum virum *Henricum Johansstorpher de Gutenegk*, octo prædia restituentem Cœnobio, ab eodem prius vendita & alienata. Is in Cœnobio hoc ipso terræ parenti redditus est ante Auditorii januam in ambitu, anno salutis 1383. quo in Civitate *Straubingensi* res fati prodigiosa accidit, cum enim fulmine tacta civitas, cœlesti igne tota penè in cineres & favillas redigeretur, quidam oppidanus D. *Petro* Apostolorum Principi admodum devotus, *Jordanus* nomine, in tanta afflictione Icona Apostoli (quam domi asservabat, & diu in delitiis habuerat) in medio domus suæ locans, & domum ipsam S. *Petro* talibus verbis (*Tu nunc bone Petre tuere banc domum, quam ego miser tueri nequeo, te enim diu hospitem habui charissimum*) commendans, clauso ostio exivit. Sic boni & simplicis hominis fide, in medio incendio domus hæc illæsa mansit sola. Resignavit Abbas iste senio confectus, & curis defatigatus 18. Calendar. Octobr. anno 1395. Obiit postea anno 1407. Sepelitur in Capitulo.

20. ANDREAS Abbas in Cella Dei, Monasteriolo versus sylvam Bohemicam sito, ad hujus Cœnobii gubernaculum evocatur anno 1395. Præfuit rebus spiritualibus saltem tribus annis, temporalium enim cura ab ipso Principe Bavarorum *Alberto*, nobili cuidam viro *Eglolpho Schermero de Marchtelboven* anno 1394. commissa fuerat, Andreas vir grandævus valedixit huic sæculo 7. Calend. Octobr. anno 1398. Sepelitur in Capitulo sine tamen saxo memoriali. Assumptus fuerat, quòd Cellæ Dei fideliter, & utilissimè prius præfuisset.

21. HENRICUS de *Eckharding*, ex gremio hujus Ecclesiæ electus, successit *Andree*, præfuit mediocriter annis decem. Ambulavit viam universæ carnis anno salutis 1408. Sepelitur in loco capitulari, sine Marmoris tamen honore.

22. HENRICUS quintus de *Osterhoven* natus, sed unus hujus loci *Alderspacensis* Conventualium, eligitur in Abbatem ipsâ die *S. Sylvestri*: Sub cujus gubernatione Cœnobium totum ad extremam miseriam redactum est; Nam vir erat prodigus, malusque reddituum Ecclesiasticorum administrator. Proinde cum 14. annis gubernationem Conventus, maximo cum ejus damno usurpasset, nec quicquam meliorationis sperandum fuerat, exauthoratus & ex Cœnobio relegatus est; Spe igitur restitutionis omnino orbatus in *Hungariam* abiit, nemini hujus loci postea visus.

23. JACOBUS ex professionum Monasterii in *Austria* Procuratore particulare universalis, jam ejecto ignavo *Henrico*, totius Cœnobii *Alderspacensis* gubernator constituitur, in festo *S. Ulrici* anno Domini 1422. Huic propter attenuatas admodum hujus loci Monastici, & circumquaque convulsas res illico à *Joaanne*, Bavarorum Principe Monaci residente, Coadjutores & Præfecti positi sunt, nobiles & strenui viri *Georgius Aichberger de Seeldnau*, & *Wilhelmus Fraunbergerus de Weinting*, sine quorum consensu, & scitu novus Abbas in temporalium præfertim curâ administrare, & statuere audebat nihil. Hæc gubernatio duravit per triennium, quo completo, cum jam se Monasterium aliquantulum recollectisset, Coadjutores amoti sunt, & tota gubernatio uni Domino *Jacobo* commendata est, qui postea solus præfuit per integrum adhuc sexennium, mediocriter reparans res domesticas: Sed multa tamen impignorans, multa vendens, ut Cœnobium aliquo modo ex ære alieno liberaret, quod supra octo aureorum ungaricorum millia debebat. Consecutus est omnium à Ducibus *Bavariæ* Cœnobio concessorum privilegiorum confirmationem à Principe *Henrico*, anno 1429. Sub ejus regimine principalis Oratorii superior tabulatura cum quibusdam aliis ædificii etiam renovata & instaurata est. Obiit pridie Calend. Martii anno salutis 1431. Sepelitur in communi Abbatum sepulturâ, hoc est in Capitulari loco, sine omni tamen monumento faxeo, quod tenuius esset tum Cœnobium, quàm ut ista omnia (quæ rebus felicibus usurpari solent) Sepulturæ adhiberentur.

24. GODEHARDUS de hujus Ecclesiæ gremio, vir probus & satis idoneus tali gubernationi, *Jacobo* rebus humanis exempto, subrogatur: Sed is initio statim gubernationis contagiosâ leprâ infectus, omnibus factus est abominabilis, & ad tale gubernaculum planè inutilis. Præfuit annis tribus, & videns se inutilem, ac veluti divinitus ab hoc clavo avocari, suâ sponte (retentâ sibi cum Conventualium suorum consensu exigua pensione) resignavit, ac deinceps ab omnibus civilibus, & Ecclesiasticis rebus immunis, privatus vixit cum famulo, in privata quadam Cœnobii domo. Sepelitur in Cœmiterio fratrum prope sacellum *S. Joannis* sub liliis.

25. JOANNES Cellæ-Principum Professor, ejusdem loci Sacellanus, Abbas hujus loci constituitur, non quidem à Conventu electus, sed per generalem ordinis Commissarium *Joaannem*, *S. Crucis* Abbatem intrusus: assistentibus tamen eidem Commissario aliis etiam Abbatibus *Nicolao* de Cella Angelorum, *Thoma* de Cella Principum, & *Joaanne* de Cella Dei: Factum id est anno Christi 1434. pridie Nonarum Maji. Præfuit octo annis, sed non admodum profuit. Reddens verò Abbatiam Conventui libereque resignans, & ad eum, unde huc accersitus erat, locum rediens, profuit hoc uno plurimum. Reverfus est ad Cellam Principum anno 1442.

26. JOANNES, Cognomento *Pluettel*, ex marcâ *Hoffkirchen* Danubiana oriundus, in die *Felicis* feliciter & felici omine in hujus loci, hætenus gubernatorum culpâ infelicissimi, Abbatem electus & constitutus est, non aliunde accersitus, sed de gremio hujus Ecclesiæ assumptus, & Curiæ in *Krenbs* provisor: homo quidem non admodum facundus aut doctus, sed sagacis ingenii, Oeconomus & vir bonus ac honestæ vitæ. Præfuit is annis sex, ita utiliter, ut sub eo erexit se iterum Cœnobium *Alderspacense* plurimum, Aes alienum exsolvit, vineas præclare excoluit. Plurima construxit, imprimis Oratorii utramque absidem totam testudinibus concameravit, Armentarium Stratense muro communivit. Interfuit *Consilio Basiliensi*, ubi anno 1444. impetravit primus pro se & Successoribus *Mitram*, *Insulam*, & cætera Pontificalia omnia. Valetudinarius effectus aliquandiu decubuit. Obiit 10. Martii, Anno Salutis 1448. Sepelitur in loco Capitulari sub marmore.

27. JOANNES, cognomento *Pluber*, Ostrofrancus 10. Aprilis eligitur in Abbatem, adductus per Visitatorem ex *Eboraco*, vir honestus, pius, impiger, vigil, providus, & industrius. Is annis 15. ita laudabiliter ac utilissimè huic loco præfuit, ut merito Secundus *Alderspacensis* Cœnobii fundator, ejusdemque locupletator dici possit. Impignorata omnia redemit, possessiones sub Antecessoribus amissas recuperavit omnes, excepto uno *Rudmansfeldensi* oppido, quod tenebant *Barones à Degenberg*. Ædificia multa præclare construxit. Clinodia & vasa argentea plurimum auxit. Obiit torminibus

ventris anno Christi 1462. pridie festi Exaltatæ Crucis. Sepelitur in templo primario honorificè ante aram S. Jacobi in Meridionali abside, cum eleganti marmore.

28. VITUS Cœnobita Alderspacensis, & rerum & possessionum Austriacarum Procurator, in Abbatem eligitur de Ecclesiæ (ut præcedens Joannes moriturus sedulò monuerat) gremio: Vir probus, & ad res gerendas promptus & egregiè industrius, senio tamen penè confectus. Præfuit is annis tribus, exactionibus plurimum gravatus. Fodi fecit piscinam. Apoplexiâ tactus, penè animo etiam attonitus, & quasi stupidus ac gubernationi inutilis est factus, quod ipse etiam facilè animadvertens, & jam de resignatione cogitans, dum Visitatorem accersit, extremum diem clausit ipso die S. Floriani anno Domini 1466. Sepelitur in Capitulari loco sub honorifico marmore.

29. GEORGIUS, ex oppido *Osternbovensi* natus, ex Supprie & plebeno S. Petri, ad Abbatiam gubernandam vocatur 7. Idum Maji anno 1466. Confirmatur à *Burcardo Eboracensi* Abbate: Vir honestus & devotus in conversatione, diligens in temporalium rerum administratione, multa prospiciens, nihil negligens, qui fratres nusquam non, & verbo & vivo exemplo ad meliora provocavit. Observantiæ Regularis observans & studiosus, in Choro & divinis rebus frequens & diligens, & qui, quid fratribus faciendum esset, prius ipse vitæ suæ normâ demonstravit. Hinc læta etiam ei fortuna arrisit, quæ huic ecclesiæ non modò rerum omnium copiam, sed quandam etiam superabundantiam videtur conciliasse. Collegerat Abbas *Joannes Pluber* insignem thesaurum pecuniarum, desperans itaque de longiori vitâ, eundem thesaurum in quodam muro sepelivit, & cemento obduxit, uni tantum soli conventuali Domino *Stephano* negotium tale aperiens, eâ lege, ne cui ille thesaurum ostenderet Successori, nisi quem aliquâ experientiâ honestè & piè præsidere videret. Sic thesaurus Georgio fuit revelatus & ostensus est à *Stephano*, qui eum in Cœnobii utilitatem optimè collocavit. Auditorium, & pròprium quædam testudine concameravit. Domum magnam, *Schwenhoff* dictam, & tabernam vinariam è fundamentis crexit. Ecclesias B. Virginis in *Weing*, & D. Petri ante portam, antiquitus Monialium Cœnobium, decenti antemurali circumsepsit. Clinodia Ecclesiæ præclarè auxit. Sub ejus gubernatione combusti sunt *Judei*, Pataviæ, qui in venerabile Sacramentum sævierant, ad unum omnes: anno 1478. Sub Antistite ejus Civitatis *Udalrico*. Sedit *Georgius* Abbas ad clavum annis 20. penè. Obit in urbe *Pataviensi* sub cura Medicorum 6. Cal. Februar. anno 1485. Revertus *Alderspachium*, sepelitur in medio Oratorio principali ante aram maximam.

30. SIMON ex *Kastensi* pago propè *Eckbenscheldium*, elegantem Bavarorum Marcam sito oriundus, ex *Eckelheimensis* Ecclesiæ provitore Abbas constituitur in festo Annunciationis Marianæ, anni quem supra dixi: Vir probus, & tali honore & dignitate dignissimus: Confirmationem ab Abbate *Eboracensi* difficillimè consecutus est, quod is electioni non interfuisset, & hic sine Visitatoris consensu, jussu *Georgii* Ducis electus esset. Erat vir gravis, & regularis disciplinæ observator curiosissimus, qui omnia sui ordinis *Bavarica* Monasteria visitavit, & reformavit diligentissimè. Fecit fieri majorem mitram Pontificalem, cum insigni pedito pastorali; Argentea pocula comparavit. Oppidum *Rudmarsfeldense* versus sylvam Bohemicam situm, quod sub Domino *Jacobo* Abbate ante 60. annos *Baroni* de *Degenberg* 600. Ratisbonensium denariorum libris impignoratam fuerat, post obitum Domini *Joannis Gevvolphi* à *Degenberg*, sub annis Domini 1496. 1800. nigræ monetæ libris, præter alias graves expensas, iterum in propria reduxit. Curias in *Austrid* reparavit, in Monasterio nihil construens. Piscinam superiorem in *Scheshbach* fodi jussit. Præfuit laudabiliter & utilissimè annis 15. mensibus 6. Obit plenus dierum & Sexagenarius in die SS. *Prothei* & *Hyacinthi*, anno salutis humanæ 1501. Sepelitur ante aram S. *Joannis Evangelistæ* propè Sacellum *Wolffgangi Lobelfingeri* nobilis viri, sub marmore ejus imaginem repræsentante, cum talibus Elogiis, quorum author erat *Wolffgangus Marius*, ejusdem loci Cœnobita, tandem verò (ut infra audiemus) laudabilis, & omni præconio dignissimus Abbas.

Aspice quæ longæ vitæ spes pascis inanes

Mortales cunctos, facta quàm acerba rotent:

Non honor aut aurum: non summa in rebus egestas,

De nexu mortis eripuissè queunt.

Mors eadem rapit, & finis manet omnibus idem,

Consimili stamen Parca mucrone secat.

Simon & hic quondam venerandus, & altus honore

Abbas exuvias hic locat ecce suas.

Et brevis urna tenet tenebroso carcere corpus

Subter humum clausum, sub pede jamque situm.

Spiritus interea dubias evectus in oras

Aut requiem plaudit, verbera sive luit.

Nam

*Nam dum vitales miseri spiramus in auras
 Immunis durat crimine nemo sine.
 Ergo si quid aquis Pblegetontis fortè piandum
 Heret, devotus diluat ipse labor.
 Quare funde preces humili de pectore puras
 Ut vivat felix jam super astra pater.
 Arbitr utque ferox, positurus lance sub æqua
 Examen, veniet: Dextra locetur ovis.*

Sequitur aliud Saxo insculptum.

*Anno Milleno, quingenteno, quoque primo.
 Septembrisque die undenâ, venerabilis Abbas
 Simon grandævus mortales deserit auras,
 Membris hœc gelidis sub Christi pace sepultus
 Cui Christus requiem donet pius ipse perennem.*

31. JOANNES Riemer, ex *Vilsenbovio* vicino, & ad Danubium sito oppido, natus, eligitur in hujus loci Abbatem unânimi omnium consensu in die *S. Francisci* anno 1501. Vir staturâ magnus, qui antea Parochiæ *Schanaviensi* 20. annis præfuerat piè & eleganter. Conviviorum frequentia res Cœnobii aliquantulum attenuavit. Præfuit annis 12. & dimidio. Obiit 5. Maji anno 1514. Patavii Septuagenarius, revehitur in Monasterium, & ibi ante aram *S. Joannis Apostoli* honorificè est terræ parenti redditus, sub marmore quod sibi vivus præpararat.

32. WOLFGANGUS Marius, è superiori *Dorffbachio*, familiâ quidem humili, sed honestâ & piâ oriundus, anno ætatis suæ 45. in hujus loci Abbatem canonicè & concorditer eligitur 2. Junii, anno Christianorum 1514. vir bonitate & honestâ conversatione vitæ clarus, prudentiâ magnus, ingenio & doctrina maximus. Præfuit laudabiliter annis 30. totum Monasterium præclare ditans, & pristinæ dignitati restituens, non tantum Oeconomicis rebus (quarum inspector tamen, & fidelis & prudentissimus fuit) deditus, sed studiis sacris ac aliarum optimarum disciplinarum totus mancipatus: fuit & Versificator insignis: Scripsit heroici carminis libros quinque de bello Norico seu Bavarico, suâ ætate gesta. Epigrammata verò & epitaphia plurima. Chronicon item de sui Cœnobii Fundatoribus ac Abbatibus omnibus prolixum, ex quo hoc, quod vides Lector compendium, excerpimus: Sed & aliud chronicon de omnibus Ecclesiæ Pataviensis Episcopis: Dialogum item in Lutherana aliquot Paradoxa prosâ oratione, in quo Abbas & Monachus de omnibus Christianæ Religionis partibus (quæ hodie in controversia sunt) copiose colloquuntur, aliaque insuper plurima: Imprimis suorum temporum tumultus, & alia posteritatis cognitione digna, diligenter prosâ oratione complexus est. Cœnobii tecta reparavit, Infirmatorium renovavit, Refectorium reformavit & illustravit, Dormitorium circumquaque ruinosum de novo præclare instauravit annis 1519. & 1520. Divinum cultum ornavit summo zelo & studio incomparabili. Molendinum à fundamento instauravit anno 1528. Stabula etiam cum contiguo deambulatorio de novo construxit: redemit de novo omnia, comparavit plura de novo, reliquit post se Cœnobium opulentum. Vidit anno 1539. gravi incendio conflagrare in vicino oppido *Vilshoven* 36. domos cum totidem horreis ipsâ die Cathedræ Petri. Consecutus est ex vineis suis anno 1540. optimi vini ternarios 45. quod centum annis huic loco non contigit. Decessit optimus & venerandissimus senex plenus dierum, anno nimirum ætatis suæ 75. ex hac misera ad meliorem, ex momentanea ad sempiternam vitam 11. Octobrium anni à nato Christo 1544. qui natus fuerat anno Christi 1469. Ordinem verò ingressus erat anno Domini 1489. Sepelitur in sacello novo, quod nobilis quidam ab *Eckbertingen* construxisse legitur, sub honorifico marmore, cui vera ejus imago, gravem & præstantem virum representans, affabrè insculpta, & hoc Tetrastrychon (quod ipse sibi vivus inter cætera fecerat) superadditum est.

*Abbas Wolfgangus Marius post fata sub isto
 Marmore computrui & Vermibus esca sui.
 Munera viventi tua qui mihi sponte dedisti
 Desuncto requiem da, mea Christe salus.*

Habuit eruditus iste Abbas doctos apud se Cœnobitas, quorum unus (hoc anno Christi 1552. adhuc superstes) Dominus *Bartholomæus Modacher*, ex vicina Marcâ Monasteriensi natus, Versificator & Mathematicus insignis, omnis generis horologiorum conditor, sed & pictor ingeniosus, & Scachiæ lusor jucundissimus, tale ejus in memoriam sempiternam composuit, & parieti inscidi curavit Epigramma Encomiasticum.

*Wolfgangus Marius hoc marmore conditur Abbas
 Lux studii & verè Relligione parens.*

Script. Rerum Monast. Tomus II.

Dd

Cui

Cui semper pietas, cultus, reverentia, virtus,
Candida pax, mores complacuerunt graves.
Huic igitur merito constructa est ista tabella,
Quae reddat memores nominis usque sui.
Occidit ut lustris vitæ ter tempora quinque
Contigit: Et gelido reddidit ossa solo.

33. JOANNES Zanckherus, à *Joanne Philophio* viro doctissimo apud Bavaros, cuius ingenii monumentis celebratus est, *Philonicus* dictus, ex vicino pago *Gumprechtlingen* humilis fortis, sed honestis parentibus, natus: ex Concionatore Monasteriensis oppiduli Abbas *Alderspacensis* designatur, unanimi omnium confratrum suorum consensu postridiè *S. Catharidos Virginis* anno Domini 1544. vir mediocris staturæ, literis & humanitate clarus. Præsidet prudenter atque utiliter hoc adhuc recens currente anno 1552. Quo ego etsi absente, & suis negotiis occupato Domino Abbate, hæc de hujus loci Abbatibus, ex prolixo *Marii* chronico, in talem Methodum redegei, sub incredibili, & nostro ævo inaudita prius, & quadriduanâ ventorum tempestate: in quo me labore non gravatim juverunt venerabiles viri Dominus *Bartholomæus Modaucherus* Major-Cellæ Præfectus, Mathematicus ille supra etiam nominatus, & Dominus *Christophorus* Prior. Circa hæc tempora Baviaræ Duces, vigore commissionis ab Apostolica sede impetratæ, universo Clero Bavarico triennales Decimas Ecclesiasticorum bonorum, instaurandæ totius collapsæ, & nunquam benè erectæ *Academiæ Ingolstadiensis* ergò, indixere: hujus negotii Commissarius fuit à Baviaræ Principibus destinatus, ut summus *Academiæ* Cancellarius Reverendiss. Princeps *D. Mauritius* Episcopus *Aichstetensis*; ex celebri ac perverti *Huttenorian* familia prognatus. Ei additi sunt Collectores Decimarum ex quatuor Baviaræ quæsturis, quatuor Abbates à tali decimatione immunes, ex *Landisbutana* *Joannes* Abbas *Alderspacensis*, ex *Strubingensi* *Ulricus* Abbas *Prifennigenensis*, ex *Burgghusiana* Præpositus *Raushovianus*, ex *Monacensi* verò Abbas *Tegorinus*. Prima decimatio collecta est anno 1550. Secunda dum colligitur anno Domini 1552. veniunt à *Julio III.* inhibitoriæ literæ ad Episcopum *Mauritian*, quibus jubetur, ut ab ulteriori decimatione in aliud usque Pontificium Breve vel mandatum absteineatur. Actum id mense Januario.

Principum - Cella, Cisterciensis Ordinis Cœnobium, medio ferè itinere inter *Alderspachium* & *Pataviam* in inferiori Bavaria, fertili & peramœno loco situm, *Pataviensis* diœceseos, visitationis verò *Alderspacensis*. Fundatum est initio annum Christi circiter 1275. ab egregio viro *M. Hertovico*, Canonico & Physico *Pataviensis* Ecclesiæ, qui primum huic loco nomen indidit, ut Cella vocaretur. Obiit is anno 1285. Sepelitur honorificè in templi Choro ante aram *Max.* insigni marmore. Is cum solus inchoatam fundationem persequi, & ad finem deducere non posset, ædificiis plus requirentibus, quàm bonus senex speraverat, & splendidius inchoatis quàm ipsius facultates paterentur, exoravit Baviaræ Principem *Henricum*, ut is inchoato loco Monastico suppetias ferret: Id faciens *Bavarus*, nomen etiam loci auxit, & non tantum Cellam, sed *Principum-Cellam* augustiori voce dici voluit. Obiit anno 1290. dono dedit monasterio 50. magnas cuppas falis ex *Burchusio* domibus. Benefecit huic loco etiam *Otho* Dux Baviaræ, Rex Ungariæ, filius *Henrici* ex matre *Elysa* Ungarorum Regis filia, cujus splendida ibi habentur privilegia. Habuit hoc Cœnobium benefactorem etiam *Henricum Tuschelium*. Fuit ante fundationis hujus initium, hoc loco facellum *S. Stephani*, quod hodiè adhuc integrum est, id construi fecit Sacerdos quidam *Wernberus*, in eo sepultus.

1. BATHERUS ex *Hylaria*, vulgò *Welleringen*, Abbatia propè *Linzi*, in *Anasina* provinciâ sitâ accersitus: primus huic loco præficitur Abbas. Sedit annis duobus.
2. PICTROLPHUS successit Bathero, sedit annis tribus.
3. HENRICUS Sumer ex *Alderspacensi* Cœnobio assumptus, præfuit quinque mensibus, decessit. Post ejus decessum iterum assumitur Batherus seu *Waltherus* supranominatus, præfuit is quinque annis & propter nimiam infirmitatem iterum resignavit anno 1285.
4. HUGO *Strubingensis* ex *Hylaria* accipitur, ubi 10. annis præfuerat. Præfuit huic Monasteriolo annis 10. etiam: Postea anno Domini 1295. ad *Alderspacensis* Cœnobii gubernaculum vocatus, ibi etiam laudabiliter præfuit annis 13.
5. THIEMO ex *Alderspachio* translatus ad *Principum-Cellam* Cisterciensem anno 1295. præfuit ibi annis 6. & *Alderspachium* rediit, sponte sese magistratu abdicans.
6. CONRADUS *Premyngerus* de *Campo-Liliorum* assumptus anno 1301. Sedit annis duobus, & rediit ad suum Monasterium.
7. ALBERTUS *Pataviensis*. Vel *Albero* de *Fonte*, sedit annis 6. Obiit anno 1309. Sepelitur in Capitulo magnus hujus loci benefactor.

8. CON-

8. **CONRADUS Schnabelius** ex *Alderspachio* assumptus. Sedit annis tribus, postea rediit *Alderspachium*, ejus dispensatione prodigâ hoc Cœnobium ad magnam paupertatem redactum est.

9. **OTHO Straubingensis** ex *Alderspachio* excitus, præfuit anno 1312. quo Procurator Decimarum fuit unâ cum *Alderspacensi*, quas *Clemens quintus* perfolvendas imposuit universo Clero Germanico per sexennium. Sedit annis 3. Sepelitur in S. Crucis Cœnobio. Obiit Viennæ anno Domini 1315.

10. **BERTHOLDUS Suevus**, de *Cella Dei* assumptus, præfuit annis duobus, & ad eum locum, ex quo huc appulerat, rediit, ubi Abbas postea factus est.

11. **PETRUS Harbegkhius Pataviensis**. Sedit annis 10. & anno Domini 1327. resignavit.

12. **HENRICUS Vilshoverus** præfuit tribus annis, & vocatur *Alderspachium*, ubi postea præfuit annis quinque.

13. **CONRADUS Krembsianus**, à patria dictus, rexit anno 1333. qui etiam obiit in Cœnobio: bonus hujus loci dispensator, sedit annis tribus. Sepelitur in Capitulo. Post hujus gubernationem & decessum repetitus est ad clavum Petrus Harbegkhius, qui iterum præfuit per biennium, & quævit postea resignans.

14. **FRIDERICUS Wasserburgerus**, scriptor librorum plurimorum pro augmentatione Bibliothecæ. Sedit ad clavum per annum unum, menses quatuor, & resignavit, manens tamen in Cœnobio, in quo plurima scripsit.

15. **HARTMANNUS** de *Degkhendorph* ex *Alderspachio* accitus. Rexit anno 1336. tantum mensibus novem, & equitans *Alderspachium* nihil tale de eo cogitantibus, aut sperantibus fratribus resignavit, & in veteri loco suo mansit.

16. **RUGERUS Schelnacherus Pataviensis** laudabiliter præfuit annis 4. & mensibus tribus, postea resignavit anno 1341.

17. **HENRICUS Herbipolensis**, ex *Eboraco* accersitus, sedit ad clavum 7. annis, & à *Sifrido*, quodam perverso homine, compulsus est ad resignationem. Postea in Franciam Orientalem ad *Eboracense* Cœnobium reversus est anno 1348.

18. **ANDREAS** ex *Krembsio* oriundus, præfuit per annum unum & aliquot menses, cumque negotiorum quorundam ergò in Austriam descendisset, ubi grassabatur pestis, eâ correptus, in itinere obiit, sepultus in Valle Dei, Cœnobio Austriaco. Vacante sic Cœnobio *Sifridus* Procurator rerum Monasterii, & *Udalricus Tuschel de Seelnu* defensor bonorum constitutus est, donec alius Abbas eligeretur: erat verò anno 1350. discors electio, in qua constituebantur tres Abbates: quorum unus occupabat Abbatiam, alter habitabat in porta: tertius se ad castrum *Neuburgense* receperat.

19. **HUGO** secundus ex *Alderspachio* receptus, cæteris per controversiam electis, omnibus repudiatis, eligitur in verum Abbatem. Sedit annis 4. Resignavit anno 1354.

20. **ULRICUS** filius domus; magnus hujus loci benefactor, sedit annis 7. faciens multa novalia. Obiit anno 1361. Sepelitur in Capitulo honorificè.

21. **ULRICUS** secundus, eligitur in die *S. Blasii* anno 1361. Sedit utilissimè annis 19. Obiit anno 1380.

22. **JACOBUS Westerdorpherus** ex *Cellario* Abbas factus, sedit annis 17. laudabiliter, ornans Cœnobium elegantibus & pretiosis clinodiis, & muniens altiori muro. Obiit anno 1397. sepelitur in loco capitulari.

23. **JACOBUS** secundus de *Weels* oppido: Valdè charus Principi, sedit annis 12. Obiit anno 1409. Sepelitur in introitu domus Capitularis.

24. **ANDREAS Zullingerus** sedit per Spatium 4. annorum, obiit anno 1413. Sepelitur in Capitulo. Impetravit ab Imperatore *Sigismundo* Monasterii insignia.

25. **STÉPHANUS** dictus *Rumelius Emulus* de *Aytenbach*, marcâ Bavaricâ natus, ex *Parocho* in *Hobenstad* Abbas electus, præfuit sex mensibus & anno 1414. ad parochiam suam, resignatâ Abbatia, rediit.

26. **THOMAS** de superiori *Molendino* natus, eligitur anno Domini 1414. Præfuit anno 1434. ex *Bursario* Abbas factus, præfuit laudabiliter & utilissimè annis 36. Obiit anno 1440. Sepelitur in ingressu Capituli. Habuit beneficium Dominum *Ulricum Nuffel*, Episcopum *Thermopilensem* & *Suffraganeum Jaurinensis* Episcopi in *Pannoniis*, qui olim professor fuerat hujus loci.

27. **ACHATIUS Samuthus Pataviensis** præfuit anno 1443. Eligitur in *Vigilia S. Martini* anno Christi 1440. singularis benefactor hujus loci, cujus Ecclesiam totam testu-
stine curavit pulchrè concamerari: Fenestras ambitus renovari, Abbatiam dilatari, taberna & alia ædificia plura erigi, comparavit multa prædia, & majorem baculum pastorem argenteum, cum calice pretioso & aliis clinodiis. Impetravit *Beutelspachium*, sedit annis 17. Obiit anno 1457. in die *Purificationis Marianæ*. Sepelitur in sacello Capitulari à se fundato.

28. **KILIANUS Schauher Landovianus**, vir doctus & sagaci ingenio præditus, sedit annis

annis duobus & dimidio. Obiit in die *S. Luciae* anno Domini 1459. Sepelitur in domo Capitulari.

29. JOANNES Schlotterer ex *Formbachio* oriundus, successit *Kiliano* in Vigilia Epiphaniae anno Domini 1460. Praefuit annis 36. Is anno Domini 1473. Infulam & caepera Pontificalia ornamenta pro se & Successoribus, sed & suorum privilegiorum honestam confirmationem obtinuit à Sixto quarto P. M. Emit mitram Pontificalem, illustravit aedificia. Renovavit Chorum *B. Margarethae* virginis in porta anno 1490. Obiit anno 1496. Sepelitur Dominicâ Trinitatis horâ Vesperarum in Sacello *S. Stephani* Prothomartyris in ipso Monasterio. Consecratur & infulatur primus ab Episcopo Pataviensi 17. Calend. Augusti, anno 1475.

30. PANCRATIUS Rucherus de *Lafelden* natus Anafianus, praefuit laudabiliter annis 16. Obiit anno 1512, Sepelitur in templo primario. Cognatus & alumnus Domini *Laurentii* hodiè praesidentis.

31. GREGORIUS Nadler ex *Scheerdingo*, inferioris Bavaricae ad Oenum amnem sito oppido, natus: Praefuit anno 1514. Sedit ad clavum annis 9. Obiit anno 1521. Vir literis & virtute clarus. Sepelitur in principaliore templo cum tali disticho.

Conditus hac gelidâ est tellure Gregorius Abbas

Uni se tradens & sua cuncta Deo.

32. JOANNES cognomento Vicedominus, successit *Gregorio*. Praefuit annis 18. natus ex *Münster* marca vallis *Rolonæ* in Bavaria inferiori: Obiit anno 1549. Sepelitur in templo primario ante aram *S. Sebastiani* cum tali Epigrammate.

Sub gelida cubat hac Abbas tellure Joannes

Vixitum, quem superæ nunc habet aula domus.

33. LAURENTIUS Pergerus de *Lafelden* marcâ *Anasinae* provinciae natus, eligitur anno 1540. Sedet ad clavum hoc adhuc currente anno Domini 1552. Vir senex & humanitate, & hospitalitate clarus, fecit sibi ipsi tumulum cum tali Epigraphe.

Hic jaceo Pergerus ego Laurentius Abbas

Cui solus Christus vita salusque fuit

34. LAURENTIUS alius successit &c.

*****

S. NICOLAI Monasterium Canonicorum Regularium *S. Augustini* in inferiori Bavaria, extra *Pataviensis* civitatis muros, in sinistrae descendentis & jam jam se in *Donubium* exoneraturi *Oeni* situm: Fundatum legitur in honorem *S. Andreae* Apostoli, *S. Pantaleonis* Martyris & sanctissimi Confessoris & Pontificis *Nicolai*, anno Christi 1074. ab *Agnete* Imperatrice Romanorum, *Henrici IV.* matre nimirum, quæ aream dedit & duas curias, *Senfflingen* & *Neuenboven* & alia, *Altmanno* Episcopo Pataviensi, qui in *Gottvicensi* Austriae Cœnobio, à se etiam fundato, terræ parenti redditus, honorificè sepelitur. *Altmannus* iste patria *Westphalus*, *Paderbornæ* (quæ Episcopalis civitas est in occidentali *Saxonia* sita) scholasticam juventutem initio docens, paulò post, *Paderbonensis* Ecclesiae, à *Carolo Magno* fundatæ, Canonicus fuisse legitur, & mox *Aquisgranensis* etiam Præpositus designatus, *Henrico III.* Rom. Imp. à Sacris fuit concionibus & confessionibus. Quo rebus humanis exempto, *Altmannus* cum *Agnete* Imperatrice *Pataviam* venit, praesidente illic Cathedrali Episcopali *Egilberto*. Ambulavit is ad terram sanctam cum *Gunthero* Herbipolensi Episcopo & aliis multis, inde reversus, cum decessisset *Egilbertus* Episcopus, mox eidem sufficitur *Agnete* Imperatricis favore adjutus, aliorumque regni Optimatum, judicantium eum, quem viderent doctrinâ & bonitate plenissimum, Episcopali etiam honore esse dignissimum. Is fundator hujus loci primarius est, qui omne suum patrimonium, divenditis in Saxoniâ prædiis, huic loco impendit, adjutus tamen munificentissimè etiam ab *Agnete* Imperatrice. Bene fecerunt huic Cœnobio plurimum *Austriae* Marchiones & Duces, *Albertus*, *Fridericus*, *Leopoldus*, *Rudolphus*, *Albertus secundus*. Perpetui hujus loci Advocati, etsi primi Advocati fuerint *Comites de Formbach*. Benefecerunt eidem loco *Duces Bavaricae*, *Comites* item à *Schaumberg* Austrii, *Comites de Pogen* & *Ortenberg* & *Wasserburg*, & alii plurimi. Catalogus ejus loci Præpositorum talis à me collectus est, in quo labore juvit me Dominus *Leonhardus Pamingerus* Musicus & Componista insignis, qui Præposito ei, qui nunc ad clavum sedet, Consiliarius est.

HARTMANNUS primus fuit, ut ex vitâ fundatoris apparet. *Agnis* Imperatrix & fundatrix *Romæ* obiit, & ibidem in *S. Petronellæ* Ecclesia honorificè, sub insigni marmore sepelitur.

1. LUGDERUS.
2. ENGILBERTUS.
3. RICHERUS.
4. UDALRICUS.

5. BERN-

5. BERNHARDUS.
6. MEINHARDUS.
7. SIBOTHO.
8. ALBERTUS vel Adalbertus præfuit anno 1136. & anno 1144. Sedente ad Episcopatus *Pataviensis* clavum Antistite Reinberto. De aliis nihil extat.
9. ENGELMARUS.
10. HAYMO.
11. HENRICUS.
12. CONRADUS.
13. BERNHARDUS secundus.
14. ULRICUS patriâ *Pataviensis*, cujus pater dictus in *der Hulgen*, præfuit anno Domini 1220. & adhuc anno 1238. Impetravit anno Domini 1227. omnium suorum Privilegiorum confirmationem ab Episcopo *Pataviensi Gebbaro*.
15. GERBOTO præfuit anno 1240. & adhuc anno 1253. Huic *Comites Ortenburgii* benefici fuerunt, & *Othocarus* Rex *Bohemiæ*, & *Otho* Rex *Ungariæ*, *Palatinus Rheni*.
16. HENRICUS.
17. LEOPOLDUS præfuit anno Domini 1263. & adhuc anno 1284. Obiit in *Novis Februariis*.
18. CONRADUS præfuit anno 1293. Decessit ex hac mortali vitâ anno 1304. Sub hoc Præposito obfidione cinctum & oppugnatum est castrum *Neunburg*, ad *Oenum* supra *Pataviam* situm, quod hodiè *Comitum à Salm* est, ab *Othone* & *Stephano* *Bavarorum Ducibus*. In qua obfidione magnam accepit rerum suarum jacturam *Cænobium* hoc *S. Nicolai*.
19. UDALRICUS Cæsar præfuit anno 1318. & adhuc anno 1323. quo vel resignavit vel obiit.
20. WOLFFHARDUS successit *Udalrico* anno Domini 1323. præfuit adhuc anno 1336.
21. WERNHERUS de *Lampoltingem*. Præfuit anno 1342.
22. FRIDERICUS præfuit anno 1362. & adhuc anno 1378.
23. OTTO præfedit anno Christi, 1382.
24. URBANUS successit *Othoni* anno 1382. præfuit annis 4. Obiit anno 1386.
25. PHILIPPUS *Camerarius* successit *Urbano* anno 1386. Præfuit adhuc anno 1388. Circa hujus gubernaculum periit incendio tota *Bibliotheca* hujus *Cænobii*, unâ cum omnibus ejusdem *clinodiis* in *Castro Neunburgensi* postridie *Resurrectionis Dominicæ*, anno Christi 1389. Successit ei
26. HARTWICUS *Leuczinnieder*, præfuit anno 1396. & adhuc anno 1399.
27. MARTINUS fedit ad clavum anno 1412. Obiit anno 1421. ipsâ die *S. Blasii*.
28. CAROLUS successit *Martino*, præfuit annis tribus. Obiit anno 1424. in die *S. Catharidos*.
29. JOANNES *Hechingerus Straubingerus* præfedit annis 26. Decessit 1451. in die *S. Pantaleonis*. Consecutus est privilegia à *Sigismundo* Imperatore anno Domini 1434.
30. JOANNES *Wolffius*, matre *Petrouellâ*, virtuosâ sæminâ natus: Sedit ad clavum annis 21. Excessit è vivis anno Christi 1472.
31. LEONHARDUS *Kabauner* vel *Kalawiner* artium *Philosophiæ* Magister successit *Joanni*: Præfuit annis quatuor & resignavit. Post *Fridericum* tamen repetitus ad gubernaculum: Præfuit enim anno etiam 1479. usque 1489. quo legitur ex hac mortali ad aliam meliorem vitam concessisse.
32. FRIDERICUS *Camerarius*, præfuit anno 1477. Obiit anno sequenti, quo revocatus est *Leonhardus* ad administrationem *Cænobii*, cui prius valedixerat.
33. STEPHANUS *Hager* præfuit tredecim annis. Resignavit anno 1502. Obiit anno 1506.
34. GEORGIUS eligitur anno 1502. præfuit annis 13. Incorporavit *Monasterio Ecclesiâ* quasdam. Obiit in *Vigilia Simonis & Judæ Apostolorum* anno 1515.
35. MICHAEL, vir doctrinâ & vitæ bonitate clarus, fideliter præfuit annis 4. defuit esse inter mortales anno Domini 1519.
36. SIGISMUNDUS *Reisacherus*, ex *Vilspiburgo* *Bavarorum* oppidulo natus, *fabriferrarii* filius: vir gravis & bonus. Præfuit annis 22. multorum ædificiorum erecto, imprimis variarum contra ignis & *Vulcani* violentiam *testudinum* & *Abbatia*, ac *marmorei fontis* in vestibulo erecti & viridi tecto superinducti. Obiit anno 1540. Sepelitur in *Sacello S. Ruperti*, ubi insignis est tabula addita quam pinxit *Wolfgangus Huberus* *Apelles Germanicus*.
37. VALENTINUS *Gotingerus*, ex *Weelso* *Austriaco* oppido natus: vir literis clarus, & *literatorum summus fautor* ac *alumnus*. Celebratus carmine egregii quidem, sed propter diutinum morbum, quo contabuit tandem, infelicissimi adolescentis *Balthasaris* *Script. Rerum Monast. Tomus II.*

Panningeri, cujus extant plurima in eo Cœnobio scripta pia & elegantia. Obiit is anno ætatis suæ 24. Præfuit annis 7. Obiit anno 1547,

38. THOMAS Gunnerus patriâ *Hauczenbergius*, ex marcâ quâdam Pataviensis Abbatia natus, eligitur anno 1548. vir humanitate & hospitalitatis officiis nemini cedens: Præfidet hoc currente adhuc anno Domini 1552. literarum & literatorum fautor & promotor sedulus, qui constitutâ in suo Cœnobio honestissimâ scholâ, utrumque *Panningerum* patrem & filium, *Leonbardum* & *Sophoniam* alit Musicos insignes, & *Christophorum Biele-rium Collatinum* Pannonium, doctissimum Mathematicum ac senem longè optimum. Prætervectus est Elephas Indus sextâ Februarii, altitudinis 12. pedum, annorum 15. cognomento Signor. Hoc Cœnobium prætervectus est ultimâ Januarii anno 1552. Serenissimus Rex, Divus *Maximilianus*, Bohemiæ & Ungariæ Rex, Archidux Austriæ: cui obtuli Centuriam Operis mei Monastici primam, hâc Elegiâ, pulchrè ferico rubei coloris villoso superinductam, & auro pulchrè vestitam.

*Hesperiiis igitur cum laude reversus ab oris
 Jam nobis iterum Maximiliane venit?
 Exoptate diu nobis Rex Maximiliane
 Exoptate piis omnibus atque bonis
 Jamque iter emensus longum plenumque periculis
 Rursus ades patriæ portus & aura tuæ?
 Sis felix, superum quem concio tota Deorum
 Suspicit, & veluti numen adorat, amat,
 Tota tibi reduci applaudit Germania, quæ se
 Commendat manibus Maximiliane tuis.
 Illa sibi de te quæ pollicita omnia dudum
 Est bona, te Chari filii ad instar habet.
 Et tibi se totam Machometico ab hoste tuendam
 Subjicit, ut gnato mater alenda probo.
 Jamque tibi Regnum nemorosa Bohemia pandit,
 Appositura comis mox Diadema tuis.
 Nuper & absenti miserunt Pannonæ acres
 Et Diadema suam & regia Sceptra tibi.
 Ergo opportuno venisti tempore nobis,
 Quem votis juvet virque puerque suis.
 O quoties pro te vidi procumbere ad aram
 Qui tibi divorum voce petebat opem.
 Omnium in ore fuit tantum Rex Maximilianus
 Huic fudit crebras fœmina virque preces.
 Ipsa sed omnigenas quoque leta juvenia plateas
 Percurrens solita est tollere ad astra manus:
 O redeat nobis (clamans) Rex Maximilianus,
 Incolumis divum Maximilianus ope.
 O redeat felix in cujus nostra salute
 Hæc æterna salus non mediocris inest.
 Obvia sed quoniam venit huc Germania tota
 Leta, tibi studiis officiosa suis.
 Quæ venisse suam Regem Dominumque triumphat
 Prospera jamque tibi cuncta precatur ovans:
 Et venienti una bellæ divæque Mariæ:
 Assurgit vasto corpore tota suo:
 Nos studiosorum pars etsi parva virorum
 Quorum in pectoribus divus Apollo sedet:
 Prodimus, reduci tibi ut horum nomine salvum
 Gratemur reditum, carminis arte rudis.
 Offerimusque librum, quem nuper scripsimus ad te,
 Ad fratremque piam Maxmiliane tuum
 In quo una veniunt mecum, tota agmina Patrum,
 Et Regum, & Procerum Nobiliumque virum.
 Qui tibi gratantur reduci, & te voce salutant
 Unanimi, Dominum te excipiuntque suum.
 Te Regni per, sceptrâ tui oblatamque Coronam
 Pannonii Regni testor & oro tui:
 Excipe clementer Rex Maxmiliane, Deorum
 Sanguis, & hæc hilari munera parva manu.*

Cui

Cui (si vixerimus) dabimus meliora: quotannis

Ante tuas aras munera namque cadent.

Munera quæ testabuntur quoque Posteritati

Quis fueris? quanti numinis atque, vale.

Penultima Januarii Anno 1552.

Serenissimo Illustrissimoque Principi Divo Maximiliano Bohemæ & Ungariæ Regi potentissimo, Archiduci Austriæ mitissimo: Potentissimi Romanorum Cesaris Divi Ferdinandi filio: secundario jam ex Hispaniis redeunti, salutem precatur & omne felicitatis genus, omnium Germaniæ Poëtarum nomine Caspar Bruschius Poëta laureatus & Comes Palatinus.

Maximiliano Regi,

Bruschius Poëta.

Regiam M. V. sub clypeo misericordis Dei, in hac temporum difficultate salvam ac incolumen, secundario jam ex Hispaniis in patriam rediisse, certatim gaudent & singulari exultatione ex animo gratulantur, summo pariter ac infimo loco nati omnes. Pollicetur enim de verè regis tuis virtutibus nihil non optimum, nihil non fortissimum sibi Germania univèrsa: non fecus ac honestissima mater de forti, prudenti ac optimo filio suo. Ne verò in hoc communi Patriæ gaudio, in hac publica omnium gratulatione, Nos (qui in literarum studiis haud segnes alioquin versamur) soli taceamus, & officio nostro defuisse videamur: ego cruditorum Germaniæ omnium infimus, in R. M. Tuæ occursum gratulabundus prodeo, afferens simul librum recens à me editum, & R. M. tuæ sacrosancto nomini dedicatum, in quo centum ac decem præcipuorum, & maximè illustrium Germaniæ Monasteriorum origines Annales, ac celebria monumenta, bonâ fide recensentur. Oro autem humillimè, ut R. M. & Majorum suorum exemplo singularis literarum omnium Patrona, exiguum munus literarium, quod in omnia tamen secula visiturum est, clementer velit complecti, & me Majestati Suae gratiosè habere commendatum.

Epitaphium Domino Michaeli Neuvenhofero. &c.

Hic Michael situs est Neuvenhoferus, in urbe

Qui Scherdingensi Concionator erat.

Qui Christum rectè norat, rectissimè eundem

Proposuit populo fidus ubique suo.

Hujus membra sub hac gelida tellure quiescunt,

Mens cum cœlitibus regna superna tenet.

Benè merito viro P. S. M. ergo Stephanus Abbas Formbacensis amicus mittit. Obiit anno 1551.

Formbacensium, & Pütinensium & Neunburgensium Comitum Genealogia.

Ulricus Comes: Ex quo nati sunt

Arnoldus.	Pilgrinus. Ab aliquibus dictus Comes Peregrinus.	Bruno.	Thiemo. Ex hoc nati	Cunradus. Salisburgensis Canonicus & Præpositus.	Meginhardus. ex hoc nati perhibentur Udalricus. Hermannus Provinciae Comes & Conradus.
Henricus.	Fridericus. Interfectus quod Getrudin Regis neptem uxorem duxisset, invidus idcirco Optimatibus Regni: Exceptis is ex imperatoris nepte Domina Getrude unicam filiolam Hadegwin, quæ mater fuit.	Thiemo. junior ex hoc iterum geniti.	Hermannus.	Dietericus.	Hunc Henricus Imperator à Gregorio septimo excommunicatus, rebellem, captum Romam secum duxit, ubi cum ægrotare cæpit à Rege dimissus, cum Basulam venisset ibi obiit, & humatus est.
Lotharii Imperatoris. Fridericus iste delatus ante Ecclesiam S. Marci sepulturæ traditus est.	Itæ Comitissæ in Burghausen. Formbachium ante Ecclesiam S. Marci sepulturæ traditus est.	Eccenbertus. ex hoc prodi-erunt.	Thiemo. tertius.	Henricus. ex hoc Diethericus. Gebehardus.	
Godfridus.	Dietmarus.	Eberhardus.	Eccenbertus. junior qui obiit anno 1143. Secundus hujus nominis.	Chunigunda.	

Ex eccenberto Juniore rursus

Eggebertus, qui Friderico Barbarossæ adstitit in obsidione Mediolanensis urbis, & ibi occubuit anno 1158. & inde revectus in Cænobii Formbacensis Capitulo splendide est humatus cum sororio suo Bertholdo, Duce Dalmatiæ & Marchione Istriæ.

FORMBACHIUM Monasterium Benedictinæ Professionis Diœceseos *Pataviensis*, in inferiori *Bavaria* infra *Scherdingam*, celebre *Bavarorum* oppidum, duobus ferè milliaribus supra *Pataviam* in sinistra, & ad cataractas *Oeni* fluminis, satis ibi impetuosi, & ob latentia sub aquis saxa admodum *Charybdis*, aut *Scyllæ* instar verticosi, amœno loco situm, & ab adjacente ac præterfluente fluviolo (qui mox in *Oenum* cadit,) sic dictum: fundatum est, & liberaliter donatum, præclare absolutum anno Domini 1093. à *Lothario* Imperatore, qui obiit anno 1136. & *Thiemone* ac *Eggenberto* Comitibus de *Neunburg*. Est id hodiè adhuc celebre & magnificum castrum, non procul à Monasterio versus *Pataviam*, ad *Oenum* situm, Comitum à *Salm*. *Eggenberti* fundatoris conjunx fuit sedula hujus loci Benefactrix. *Thiemonis* conjunx erat *Domina Himmeltrudis* Regina. Principes hujus foundationis, Coadjutores & cooperarii leguntur fuisse, *Uricus* Comes de *Fornbach*: *Pertboldus* Dux *Dalmatiæ* & *Marchio Istriæ*, qui consensu *Agnetis* Conjugis suæ, dedit prædium *Bubendorff*. *Henricus* Dux *Meraniæ*, *Leopoldus* Dux *Styriæ*, *Marchiones* & *Duces Austriæ*, *Pilgrinus* de *Burghausen* Comes: *Wolfgangus* Comes de *Wernberg*, *Conradus* Comes de *Raytelberg*. *Hermannus* Comes de *Winndberg*, *Arnoldus* Comes de *Fullbach*, *Dietericus*, Comes de *Viechtenstein*, *Duces* item *Bavarorum* varii. Facit *Oenus* propè Monasterium hoc insulam ex robusto saxo & rigido scopulo natam, in eà antiquitus arcem Comitum *Formbacensium* sedem, aulamque extitisse fama est. Catalogus hujus Abbatum talis extat, in quo colligendo juvit me doctus & egregiâ virtute præditus *Gualtelmus Hartelius* *Scherdingensis*.

1. BERENGERUS eligitur, & à *Pataviensi* Episcopo consecratur anno 1094. Primus hujus loci Abbas, qui bonis suis moribus & simplicitate ac integritate vitæ alis pro exemplo esset, omnesque in sui admirationem & amorem pellexisset. plurima etiam virtutis suæ præmia, pro se & Successoribus prædia, prata, agros, vineas & similia impetravit; non à Nobilibus tantum viris & circumjacentis provinciæ *Regulis* supra partim commemoratis, sed & à vicina plebe, quæ cum se putabat esse felicissimam, quando plurimum Dei ministris largiretur & benefaceret. Præfuit piè & prudenter annis 15. Corruptus febri decessit ex hac mortali ad meliorem vitam anno Domini 1108. 4. Calend. Novembr. Sepelitur in Sacello *Mariano*.

2. WIRNNTO successit *Berengero*, cui meritis & virtute non erat inferior, nobilis genere (ut *Gerochus Monachus* de eo scriptum reliquit) sed nobilior bonitate vitæ & morum. Præfuit annis 19. Miraculis clarus. Obiit anno Domini 1127. 6. Iduum Martii. Sepelitur non ut Antecessor in *B. Virginis Antemurano* Oratorio, sed in media majori Ecclesia, cum tali Epigraphe.

*Felix, jucundus Wirnnto pater ille secundus
Ecce Deo vivit quem Formbach hic sepelivit.*

3. THEODORICUS subrogatur *Wirnntoni*, vir perbenignus & misericors, multæque probitatis: miserè à suis Monachis tandem vexatus, resignavit, cum videret rapi Abbatiam cum ab Episcopo, tum à *Marchione Neunburgensi* vicinis suis. Postea *Hierosolymam* petiit, ubi è vivis excessit 3. Calend. Julii. Hostis ejus præcipuus *Eccenbertus* *Marchio Neuburgensis* in obsidione *Mediolanensis* urbis sub Imper. *Friderico Barbarossa* occubuit anno 1159. Revehitur *Marchio* ad Monasterium, & decenter terræ parenti redditur, loco in quo parentes etiam ejus positi perhibentur: *Eccenbertus* pater. *Eberhardus* avus & Sororius, *Bertholdus* Dux *Dalmatiæ* & *Marchio Istriæ*, *Eggenbertus* item senior fundator: & *Fridericus* pater *Hedewigis*, Matris *Lotharii* Regis Romanorum. Huic tumulo, qui est in domo Capitulari tale inscriptum legitur Epitaphium.

*Unica cunctorum requies & vita honorum
His da nate Dei loca perpetuæ requiei.*

4. LEOPOLDUS successit *Theodorico*, sed de eo nihil aliud, ut etiam de Successoribus, scriptum aut in fastos relatum reperitur.

5. GERHOCHUS.

Antequam Monasterium inchoaretur, fuit eo loco anno etiam 1030. Simulacrum *B. Virginis Mariæ*, ad quod magna turba peregrinantium quotidie affluebat. Ad hoc appropinquanter etiam venit *Domina Himmeltrudis* Regis *Ungarorum* filia cæca: cum verò ad fontem (qui hodie adhuc sacer dicitur) pervenisset, desiliens è curru, percurrit mirâ aviditate ad Sacellum *Marianum*, in quo cum venisset precabunda, mox visum recepit: Hinc illicò eo loco Monasterium, gratiarum actionis ergò, erigendum curavit. Habuit illa sororem Germanam *Futam*, fundatricem *Subensis* Præposituræ, supra *Scherdingam* ad *Oenum* sitæ. Hæc dicitur fuisse vera hujus *Formbacensis* Cœnobia origo. *Domina Himmeltrudis* Fundatrix, constituit Advocatum & Defensorem foundationis suæ Comitem *Thiemonem*, quem postea, in eodem officio multi alii Comites *Formbacenses* insculti sunt.

6. HENRICUS primus, alibi *Haidenricus*, homo non inutilis tali gubernationi,
Gerbo-

Gerbocho substituitur. Huic tradidit *Eggebertus* Comes Formbacensis & Neunburgenfis Marchio *Grafendorphum*: iturus ad expeditionem & obsidionem Mediolanensis urbis cum Imper. *Friderico Barbarossa*. Obiit Abbas anno Domini 1155.

7. BERNHARDUS.

8. HENRICUS Secundus obiit anno 1193. Sepelitur in domo Capitulari.

9. ORTOLPHUS.

10. GOSWINUS.

11. ORTOLPHUS secundus.

12. CONRADUS.

13. OTHO.

Circa horum Abbatum regimen, circiter centum, in peregrinatione de Maurkirchen per Oenum navigio descendentes, anno Domini 1295. in Cataractis Oeni, propè Monasterium submerfi miserimè perierunt.

14. ORTOLPHUS tertius. Is commutavit oppidulum Austriacum *Neunkirchen*, pro oppido *Herzenburgensi*.

15. PILGRINUS.

16. HENRICUS tertius.

17. MARQUARDUS.

18. HENRICUS quartus.

19. JOBUS qui plurima comparasse legitur. Circa hujus tempora anno Domini

1310. *Fridericus* Austriae Dux *Scherdingam* vicinum oppidum, quod ex Monasterio videri potest, obsedit: & eodem anno factus pons.

20. PHEDERICUS.

21. ENGELSCHALCUS vir providus & multà virtute conspicuus: ex *Gluniacensi* Ecclesià (cui laudabiliter jam præfuerat annis 16.) assumptus anno Christi 1338. Formbacensis Monasterii, incurià & negligentia Antecessorum penè ad extremam interitionem collapsi, Abbas designatur. Præfuit autem prudenter, utiliter & laudabiliter, omnia collapsa præciare restaurans, & pristinae dignitati restituens: vendita redemit, Decimas *S. Viti*, & alias plurimas emit de novo. Chorum majoris Ecclesiæ erexit. Sacellum *S. Joannis Baptistæ* Capitulare construxit, verè secundus hujus loci fundator. Sepelitur in Sacello *S. Joannis* à se condito.

22. MARTINUS qui utiliter etiam præfuit huic Cœnobio, de *Fusall* natus. Sepelitur in domo Capitulari. Obiit anno Domini 1363.

23. OTHO Secundus cognomento *Wolphius*. Obiit anno 1387. 17. Calendarum Maji. Sepultus in Capitulari loco prope fundatorem.

24. CONRADUS secundus, ex *Neumburga* arce ad *Oenum* sita natus, cognomento *Peyfferus*, homo literis clarus, & Decretorum Doctor, à *Bonifacio VIII.* P. M. causarum totius Germaniæ Auditor & Judex constitutus, maximus hostis & acerrimus impugnator pluralitatis beneficiorum. Primus qui huic loco sibi & Successoribus suis pro labore & virtute sua à supranominato Pontifice Mitram, & cætera Pontificalia ornamenta consecutus est. Obiit in die *S. Martini* anno Dominicæ Incarnationis 1404. Sepelitur sub Porphyretico saxo, propè aram *S. Benedicti* in templo.

25. RUDOLPHUS vir brevis stature, sed perutilis huic loco Abbas, fedit ad clavum annis 8. Decessit ex hac mortali vita anno 1418 oriundus ex *Stainach*. Sepelitur in templo principali antè aram *S. Crucis* propè aram *S. Benedicti*.

26. JOANNES à *Poppenberg*, vir antiquâ stirpe satus, Majorum imaginibus clarus præfuit annis 17. parùm utiliter, quodd equos & canes venaticos aleret quàm plurimos Obiit anno 1435. diu conflictatus calculo, pro cujus tormentorum castigatione cum Medici suassissent ei, ut Venere uteretur, ille castus mori maluit, quàm castitatis transgressor vivere. Sepelitur in templo primario ante aram *S. Crucis*.

27. GEORGIUS *Joanni* successit, Præpositus ante in *Glocknicz*, ubi Abbas etiam plerunque sedere & habitare est solitus, amœnitate fortassis ejus loci captus. Præfuit tantùm tribus annis. Habebat hypocauftulum ligneum in *Oenum* præterfluentem prominens, in eo dum aliquando federet initurus, redditurus, & repostulaturus anno 1436. rationem administratarum rerum, cum fratribus sui Cœnobii quatuor primariis, collapsum est in *Oenum* prætereuntem, & hybernis aquis jam auctiorem ac magno agmine currentem, hypocauftulum cum suis habitatoribus, qui eodem loco ad *Neunfilizium* usque delati sunt, penduli sese à fenestris & parietibus sustinentes, illic domuncula à piscatoribus intercepta, & Monachi liberati sunt omnes. Postea frigore læsus diu *Patavia* decubuit: Inde *Glockh-nizium* tandem adhuc delatus, in itinere obiit.

28. THEODORICUS homo robustus & sævus, antea ex Monacho miles factus, paulò post fortuna sic ei blandiente, ex milite Abbas designatus est anno 1410. Sub ejus gubernatione reformata sunt Monasteria *Bavariae*, jussu *Nicolai V.* P. M. anno Salutis 1451.

Script. Rerum Monast. Tomus II.

Ff

Præ-

Præfuit annis 23. Obiit anno Domini 1461. ipsâ die *S. Abatii*. Sepelitur non in *S. Joannis Sacello Capitulari*, sed propè Antecessores suos in templo ante aram *S. Crucis*.

29. CASPAR, cognomento *Schmasius*, nobilibus ortus natalibus, ex pio Parocho *Münchenswaldensi* Abbas designatur anno Domini 1461. homo probus & religiosus, sed & ad rem egregiè attentus, & quem *Vicentius* egregiè juvabat, quòd is *Servatium* etiam diligentissimè coleret. Modico cibo & potu contentissimus vivebat, tenax, & linguâ balbus. Præfuit annis 11. Obiit sedens anno Domini 1472. in die *S. Galli*. Sepelitur propè Antecessores ante aram *S. Crucis*.

30. MYCHAEL de Neunkirchen unanimi consensu eligitur anno 1472. vir literatus admodum, sed & prudens, & perbenignus, vasti verò etiam pulchri ac robusti corporis, dixisses Herculem aliquem esse; Ita membrorum virili proportionem pollebat. Præfuit laudabiliter annis duobus tantum, & anno Domini 1474. ad *Glockniczium* in Austriam iter faciens, ibi peste correptus, dum se *Formbachium* revehi jubet, in itinere apud *Frugk* debitum carnis exsolvit ipsâ die *S. Cæcilie*; Cadaver 9. die *Formbachium* allatum ac humo decenter mandatam est. Sepelitur in media Ecclesia ante aram *S. Crucis* propè tumulum magnum, sub quo quis cubet ignoratur. Extat *Angeli* Abbatis tale de eo Epitaphii vice Elogium.

*Atropos atra secat nodos & filia bonorum
Bacchatur turpis sepius orbe lues.
Hæc patrem quondam furvas demersit in umbras
Quem patrem patriæ pauperibusque ferunt.
Religionis amans, vitiorum maximus ultor,
Astræ cultor, cuique Minerva favet.
Legerat Abbatem Formbach, nomenque Mychaël
Addiderat quondam fontis & unda sacri.
Cæcilie sanctæ vitam commiserat auris,
Perpetuam lucem conferat omnipotens,
Ut cum flammivomâ descendet nube coruscans
Judex: Æthereos det Deus oro polos.*

31. LEONHARDUS Præpositus in *Glocknicz* antea, eligitur in *Formbacensem* Abbatem 7. Iduum Decembr. anno Christi 1474. Præfuit mediocriter 26. annis. Vir grandi & Polyphemico corpore præstans, qui vel primo intuitu facilè cuius terrorem incuteret. Primarium templum aliquo modo illustravit, sed ruditer, quod consecrari fecit per *Albertum* Episcopum Salonensem anno 1473. Gravissimè contendit cum Episcopis *Passaviensibus* suis temporibus omnibus, quibus charitativum subsidium dare renuebat: idcirco Romam abiens omnia ibi Judicium subsellia clamoribus implevit. Frequens erat in Austria, quod Princeps graviter ferebat, qui suspicabatur eum aliquid monstri alere in Aula regiâ: & interrogatus aliquando à Ducis Bavarorum Consiliariis, Ecquid non agnosceret *Georgium* Ducem Dominum suum, respondit liberè & ingenuè. Agnosco illum Dominum meum, sed hac lege, ut defendat me & mea, non ut rapiat ea, quæ mihi & Monasterio meo competunt. Quâ voce valde commotus est Princeps, qui graviter ei insidiatus est. Anno 1494. in die *S. Augustini*, missis à Duce *Georgio* rusticis, & armatis plurimis, à cæna sublevatus, & à *Geltingero* quodam equite captus, ac custodiæ est traditus, in qua mensibus aliquot est detentus, tandem *Landishutam* accersitur, ubi cum coram Principe causam suam magnanimitè tueretur, cum gloriâ ad suum Monasterium remissus est, qui satis ignominiosè *Landishutam* pertractus erat. Confiçtatus est postea cum *Verollis* seu cum scabie Hispanica ad finem vitæ usque. Obiit 9. Novembr. anni 1501. Sepelitur cum tali virtutum suarum Elogio; Cujus author fuit Monachus hujus loci præclare doctus:

*Conspice quam dirè bacchentur numina in orbe,
Nam claudit multos conspice tumba brevis:
Mausolea nitent, rutilant & busta lapillis
Corpus terra tenet, Mors quia sola regit.
Quam non effugiet dives si naviget æquor,
Aut si donarit dulcia rura pater.
Non qui Cæsareo cretus de sanguine turget,
Non qui sublimi stirpe creatus erat.
Non opibus, non illa auro, non parcat honori,
Cuncta vorat, miseros nec finit esse diu.
Morte carent animæ, clauduntur membra sepulchro
Quum pbleget bontæas spiritus intrat aquas.
Sublimis quondam meritis Leonhardus & Abbas
Fata ciet sècto stamine, dives humo.*

Qui

Qui cum iustitia coluit vel Religionem
 Quique bonos mores jura probunq̄e tulit.
 Unde tibi Lector Leonhardus Rector & Abbas
 Cœnobii Formbach ritè colendus erit.
 Conscendant superas, penetrent quoque numinis oras
 Oro preces, tumultum thura Sabæa rigant.
 Ut si vel tenui temerasset crimine vitam
 Immunis nemo est, quisque manes patitur.
 Sic ergo meritis crescentibus atque labore
 Ex hac translatus luce superna petit.
 Cum jam lustra quidemolvebat mobilis ordo
 Tercentena, annus sed superabat iners.
 Currebatque brevi Mensis cum sole November
 Nova dies equidem sustulit ipsa patrem.

32. ANGELUS Rumplerus cognomento, ex vicino pago ortus, eligitur in hujus loci Abbatem anno Domini 1501. in mense Decembr. Pater bonus & eximiè doctus, qui nihil tam amabat, quam versari in literis & libris indefinente studio. Præfuit is inter difficillima tempora plurimis gravatus (ut ipse in Chronico, quod de Monasterio suo scripsit, mirè conqueritur) exactionibus, quibus totum Cœnobium penè exhaustum fuit. Præfuit autem annis 12. utiliter. Vidit bellum Bavaricum, quod ipse & profà, & ligatâ oratione descripsit. Scripsit plurima, imprimis verò præter jam dicta

Dialogorum de contemptu mundi lib. 6.

Gestorum Bavaricæ. lib. 6.

Calamitatum ejusdem librum unum.

Sermones varios, carmina varia, Epistolas plurimas.

Ornavit circumquaque templum suum variis inscriptionibus præcipuè verò versiculis; quorum non fuit infelix confarcinator. Habuit amicissimum *Wolfgangum Marium*, Abbatem Alderspacensem & ipsum mediocrem versificatorem, cum quo studia & exercitia sua contulit. Obiit anno 1513. Sepelitur in meridionali abside propè aram *S. Benedicti*.

33. MATTHIAS cognomento Murrheymer, successit *Angelo* rebus humanis exempto, præfuit annis 19. utiliter & laudabiliter. Decessit anno Christi 1532. Sepelitur in meridionali abside. Vir erat pius & honestus. Sub ejus gubernatione obiit & hic sepulta est in media Ecclesia Illustris puella *Elisabetha*, Nicolai Comitissæ de *Salm & Neunburg* ad Oenum victoriosi Ducis filiola, 11. hebdomadas nacta, quæ obiit anno 1530. Eodem loco propè Neunburgensium Comitum celebrem sepulturam situs est *Petrus de Menesius*, filius Magnifici Domini *Bernhardini de Menesius*, Baronis Hispani & Præfetti in arce Neunburgensi. Obiit anno 1547. ætatis suæ mense quinto.

34. STEPHANUS patre tinctoris, ex Neunburgensi ad Oenum sito oppidulo natus eligitur in Abbatem anno Domini 1532. vir staturâ corporis heroicâ præditus, literis, humanitate, prudentiâ clarus, literarum & literatorum fautor singularis, Pauperum patronus & alumnus pientissimus ac beneficentissimus. Oeconomus utilissimus. Præsidet laudabiliter hoc adhuc corrente anno 1552. quo 6. Februarii prætervectus est cum Coniuge sua Imperatoris *Caroli V.* filia, Domina *Isabella*, serenissimus Ungariæ & Bohemiæ Rex *Maximilianus*, secundâ vice ex Hispaniis feliciter reversus. Quem Deus Opt. Max. regat, fortunet & beet. Construxit Abbas iste veterem Abbatiam de novo, ex qua amœnissimus est in Catharactas Oeni prospectus. Illustravit verò eundem locum elegantibus picturis, quibus ubique elegantes versiculi adjecti sunt.

35. WOLFGANGUS Stingel, Balneatoris filius ex pago Neunkirchen, qui in ditione Comitum à *Neunburg* est, antea Præpositus in *Locknicz*, eligitur anno 1553.

*****

S. CRUCIS Monialium Cœnobium *Nidernburgense*, quod in infimâ Civitatis Pataviensis parte, *Ortt* nuncupata, ad confluxum penè *Danubii* & *Oeni* fluviorum situm est. Ordinis Benedictini. Fundatum & inchoatum legitur in honorem *B. Virginis Mariæ*, *S. Crucis* & *S. Pantaleonis à Thassilone* potentissimo Bavarorum Duce, & in memoriam victoriæ, à *Carinthiâ* sub jugum missâ, reportatæ. Memoratus *Thassilo* illic sepultus esse creditur annum Christi circiter 772. temporibus *Biscarii* vel *Wiserici*, Laureacensium ac Patavinorum *Antifistis*. Donatur liberalissimè ab Imperatore *ARNULPHO* anno Christi 888. Vastatur ab Hunnis Germaniæ ruinam interminantibus, paulò post, & tandem iterum sub *Othone secundo*, qui in bellicis Bavaricæ tumultibus expugnans & pene vastans *Pataviam* totam, eandem, datis *Pilgrino* Episcopo præclaribus privilegiis ac muneribus multis, instaurari iterum fecit anno 977. cum præcedente anno totam etiam Abbatiam *S. Crucis Monialium*, & totam earundem ditionem (quam vulgus hodie adhuc Abbatiam vocat)

cum inferioris etiam domus arce ad Danubii & Ilsi coitus sita (in qua antiquitus Abbatissa sedem suam habuisse dicitur) Ecclesie Pataviensi incorporasset, qua de re tale adhuc extat Diploma, quod hoc loco omittendum non duxi.

In nomine S. ac individue Trinitatis. Otto Divina favente clementia Imperator Augustus. Patet omnium fidelium nostrorum tam presentium, quam futurorum industria, qualiter vir spectabilis Pilgrinus, sanctae Ecclesie Pataviensis Praesul venerandus, partibus nostris favens pro viribus, fide inconcussa, in perturbatione atque vacillatione Bajoariorum ad adversarios perniciose persecutione, tam in incendiis, quam in interfectione familiae ac devastatione, non parvam Episcopi sui perpeffus est jacturam: cujus fidem ac constantiam aequum duximus remunerare, & Ecclesiastica desolationi Regia magnificentia solamen aliquod impendere. Unde etiam non solum ejus moti querelis, sed & adulescentes precibus dilectissimi fratruelis nostri Otthonis Ducis videlicet Bajoariorum ac Willigisi Archiepiscopi, quandam nostri juris Abbatiam, infra territorium S. Pataviensis civitatis, quae est in honorem S. Dei Genitricis Mariae constructa & dedicata, cum Walahunesdorph ceterisque omnibus appendiciis, & ad jam dictam Abbatiam juste & legaliter pertinentibus, id est cum Ecclesiis & aedificiis, omnibusque Decimationibus, cum terris & agris, cultis & incultis, villulis, vineis, campis, pascuisque, pratis. Sylvis, nemoribus, aquis, aquarumque decursibus, molendinis, piscationibus, mancipiis utriusque sexus, quasitis & aequendis, ex toto & integro, de jure & donatione nostra eidem Pataviensi Ecclesie S. Stephani Protomartyris Christi, per hoc praesens auctoritatis nostrae praecipuum plenaliter in Christi nomine confirmatam donamus, tradimus, atque transfundimus, eo videlicet Tenore, ut ipsa securiter, absque alicujus personae contradictione atque molestia, more hereditario perpetualiter in propriam teneat ac possideat. Et ut haec praedictae fidei & firmitatis remuneratio, auctoritatisque nostrae donatio veriore firmioreque à cunctis fidelibus nostris perpetualiter habeat vigorem, jussimus hanc chartam conscribi, quam sigillo nostro sigillatam manu propria subter firmavimus.

Signum Domini Otthonis Imperatoris Augusti.

Engelbertus Cancellarius ad vicem Willigisi Archiepiscopi notavi.

Data 11. Calend. Augusti Anno Dominicae Incarnationis DCCCC. LXXVI., Indictione quarta. Anno vero Regni Domini Otthonis Imperatoris Augusti IV. Actum Ratisbonae in Christi nomine feliciter, Amen.

Haec incorporatio postea anno Domini 980. ab eodem Casare Pilgrino Episcopo iterum: & postea à Friderico primo Imperatore anno Domini 1161. Conrado Episcopo, Wolfgero verò Antistiti ab Imperatore Henrico Sexto anno 1193. Episcopo Ulrico à Friderico II. anno 1217. & sequenti, tandemque anno 1274. Episcopo Petro ab Imperatore Rudolpho I. in plenam tuitionem ac potestatem data & confirmata est. Instauratum est Monasterium Nidernburgense, ad petitionem S. Chunigundis Imperatricis, à S. Henrico Imperatore ejus nominis II. qui anno Domini 1010. Regni sui (ut est in Diplomatum) anno octavo. Dedit huic ipsi Cœnobio annuos trajectus Danubiani versus Ilsi civitatem proventus, cum Burgensi nemore & attinentibus pratis, molendinis & piscationibus. Idem S. Henricus patris sui Hezilonis sororem, Dominam Elicam sive Heilcam Abbatissam huic Ipsi loco praefecit. Est hodie adhuc, in perpetuam hujus instauracionis memoriam, Sacellum S. Henrico dicatum, cujus festum ac memoria celebrari solet 13. Julii. Ostenduntur ibidem ejusdem Imperatoris calcaria adhuc, & alia quaedam equestris ornamenta. In medio templo principaliore splendide sepultus est & honorifice Georgius Episcopus quidam. Nec procul inde Hezilonis cujusdam ostenditur tumulus, quem ego Thassilonis potius esse credo. Hezilo enim pater S. Henrici Ratisbonae apud S. Henricum quiescit certo, Thassilonem verò Pataviae in Cœnobio à se fundato sepultum esse, ex multorum aliorum Cœnobiorum Annalibus deprehendi certissimum esse. In sepulturâ civium ac Ministerialium ejusdem Monastici Collegii, cubat quidam Pancratius Speyberg, qui natus est in die S. Pancratii anno Christianorum 1272. & decessit iterum ex mortali hac vita, eodem die S. Pancratii, evolutis ætatis suae centum annis integris anno nimirum 1372. Abbatissarum ejus loci ac Decanissarum (praefuerunt enim aliquandiu Decanissae tantum) non extat integer Catalogus.

*****

HILARIA nunc corrupta voce Willeringum, Cisterciensis instituti Cœnobium, miliare unum supra Linzium Civitatem Austriacam, in dextra descendens Danubii sub monte

monte & nemore *Chirnbergensi*, à cervinis cornibus sic dicto, & Regiis venationibus celebrato, ac imprimis famoso loco, situm, Patavienfis diœceseos, Visitationis verò *Eboracensis* (cujus loci Abbas sub se habet alias tres ejusdem Ordinis, Abbatiam videlicet Angelorum - Cellam, Altum - Vadum, & Vallem - Dei, de quibus infra amplius) fundatum & ex arce nobilium Regularum in Domum Dei & precationum conversum legitur, anno Domini 1146. Romanum Pontificatum *Eugenio tertio* tenente, Imperante verò *Conrado II.* à Germanis duobus fratribus *Ulrico & Colone Baronibus de Wexenberg*: quorum talem invenio Genealogiam:

Colo Baro de Wexenberg, ex Otylia conjuge suscepit

Ulricum verum ac primarium hujus loci Fundatorem, qui cælebs vixit & sine hæredibus obiit.	Colonem secundum Fundatorem, qui ex Benedicta uxore suscepit	Elisabetham, quæ desponsata Wernhero de Grishbach genuit.
Henricum: is dedit Cænobitis prædium in Hasslach anno 1236.	Colonem tertium, qui dedit Elmense prædium anno Domini 1242.	Hadowigin desponsatam Wernhardo Comiti de Schaumburg, quæ plurimum huic loco benefecit anno Domini 1232.
		Walchunum sagittam transfossum & trucidatum anno 1196.
		Henricum, qui obiit anno 1244.

Hi fundatores & benefactores omnes in primarii templi mediâ parte sepulti sunt sub saxo, cui *Schaumburgensium* Comitum etiam sepultura subjacet, exceptis *Ulrico* primo Fundatore, qui Hierosolymis obiit & humatus est, & *Colone* fratre, qui in ambitu requiescit. Fundatores condiderunt initid, principalem Basilicam cum Refectorio, Dormitorio, Infiruario, & Pistrino: Cætera ædificia postea ab Abbatibus adjecta sunt, subsidio & Eleemosynis tamen piorum hominum. Erat initid introductus Canonorum Regularium *S. Augustini* Ordo à sancti *Floriani* Cænobio: Sed cum paulò post displicisset fundatori Ordo is, & esset tunc temporis in summâ existimatione novus Ordo Cisterciensis nuper ab Abbate *Ruperto* inchoatus, & à *S. Bernhardo* plurimum propagatus, mutatus est Ordo, suadente id ipsum Abbate *Rumenfi* etiam Domino *Gerlao*. Benefecit huic loco plurimum *Eberhardus* primus Episcopus Bambergensis, Fundatorum cognatus. Benefecerunt eidem Cænobio Duces & Archiduces Austriæ, imprimis *Leopoldus*, quidam & *Fridericus*: Sed & *Albertus* Imperator, Rudolphi Habsburgii filius, & *Fridericus* tertius Imperator. Habent illic celebres sepulturas *Comites de Schaumburg*, quorum tumulo hi Germanici versiculi sunt incisi.

Hier liegt von Schaumburg das Geschlecht,
Dem gib Urständ Christe mit Recht,
Dass sie zu deiner rechten Hand,
Sich ewiglich freuen ohn End.

Est & ibi vivarium ex uno saxo marmoreo, quod habet in longitudine 14. pedes: in latitudine 7. in altitudine 6. Spythamas, in densitate unam, furnus item 26. Spythamarum, in quo semel pinfari possint panes, qui 50. hominibus sufficiant per integram Septimanam. Barones item de *Polheim*, Barones de *Traum*, Domini de *Khurenberg*, & alii Reguli ac milites plurimi hic sepulti sunt. Abbatum hujus loci talis à me congestus est Catalogus.

1. GEBEHARDUS primus, ex *Rhunenfi*, Cænobio postulatus, Abbatia huic præfuit anno 1146. ab ipso *Gerlao* Abbate. Is paulò post iterum resignans Rhunam rediit.
2. GEBEHARDUS secundus successit: quamdiu præfuerit non invenio. Reddidit Abbatiam Fratribus & Conventui anno Domini 1161. Subrogatus est eidem.
3. OTHO de *Carinthia*, qui præfuit annis septem & cessit è vivis anno 1168.
4. HENRICUS ex *Eboraco* accitus constituitur Abbas, præfuit annis quinque & ob maximam paupertatem Eboracum rediens, Abbatiam supremo Visitatori resignavit anno Domini 1174. Sepultus Eboraci in domo Capitulari.
5. HENRICUS secundus hujus nominis, præfuit annis 12. Sub ejus gubernatione *Ulricus* fundator ad terram sanctam profectus, Hierosolymis ex hac vita decessit, ubi & sepultus est. Is medietatem vicini fori seu oppiduli *Othensheimensis*, & alia multa dedit Monasterio: quod ad tenuem fortunam redactum, consilio & auxilio *Gulielmi Rhunenfis* & *Burchardi Eboracensis* Abbatum reparatum & reformatum est anno 1185. Obit Abbas iste Henricus anno 1186.
6. HILTGERUS præfuit bene & rationabiliter annis 7. Hujus temporibus *Albero de Cemelub* Hierosolymam iturus, per manum Ducis *Leopoldi* omne patrimonium suum huic loco donavit, videlicet *Cemelub* sedem suam avitam, & *Stammubelstorphian*, & tria Allodia prope *Euneringum* (hodie *Eferdingum* oppidum Schaumburgensium Comitum ad Danubium) sita. Profectus verò is cum *Leopoldo* Austriæ Duce ad terram sanctam non rediit,

Script. Rerum Monast. Tomus II.

G g

Leo-

Leopoldus rediit, qui huic etiam loco plurimum benefecit. Benefecerunt huic Abbati etiam *Sigefridus Comes de Moerle*, qui dedit curiam prope *Pilstein* arcem suam: *Ottocarus* Marchio Styriæ, & *Sophia* nobilis matrona de *Schauwenberg*. Abbas *Hiltgerus* anno 1193.

7. OTHO de Nist ex *Eboraco* accersitus, præfuit 7. annis, quibus verò evolutis Abbatiam resignavit, & ad Eboracense suum Cœnobium rediit anno Domini 1200. Is Monasterii Ecclesiam primariam ampliari fecit, novisque structuris decorari.

8. GODESCHALCUS *Othomi* subrogatus, præfuit 7. annis laudabiliter, migravit ex mortali hoc sæculo anno 1207.

9. EBERHARDUS ei successit, qui præfuit itidem 7. annis. Sub ejus regimine *Waltunus*, filius fundatricis *Elisabethæ*, sagitta lethaliter percussus interiit. Huic Abbati *Bernhardus de Truna*, vir nobilis, curiam in *Peschingem* dono dedit. Evolutis septem annis, ad Eboracensis Cœnobii gubernationem in Franciam Orientalem evocatus est anno nimirum 1214. Ubi à vulgari dictorio (quod semper habebat in ore) *Meingotus* dictus est.

10. CONRADUS successit *Eberhardo*, præfuit laudabiliter annis 20. quibus Cœnobii res & possessiones præclare auxit: accusatus verò *Cistercii* quòd Judæos passus fuisset secum prandere aliquoties, exauthoratus est, anno 1234. & Eboracum, unde venerat, reversus.

11. THEODORICUS eligitur anno salutis 1234. ex Eboraco assumptus, præfuit annis 9. laudabiliter. Habuit clementem & beneficum *Fridericum* Austriæ Ducem, qui Cœnobio huic Willeringensi dedit in promptis pecuniis 100. libras & parochiam in *Grimmersteten*, & 13. allodia in villa *Eggendorff* anno 1240. Et anno postea sequenti particulam S. Crucis miraculosam. Migravit Abbas iste ex hoc mortali sæculo anno 1243. Sepelitur in *Hylaria*.

12. HENRICUS post *Theodoricum* præfuit annis 3. Obiit anno Domini 1246.

13. ERNESTUS Prior de S. Cruce, substituitur Abbati *Henrico*. Præfuit cum summa laude & utilissime annis 14. Is famosus & maxime industrius Abbas ætatis & senectutis eminentiam tenens, dignam & ingenuam ferens cordis & capitis canitiem: atque à puero sanctæ & religiosæ conversationis exemplum in se representans, sub ordinis sui regula tam strenue Deo militavit, ut non solum apud Religiosos esset honorabilis, verum etiam in conspectu Nobilium ac Magnatum, ob vitæ suæ meritum, reverendus & amabilis haberetur. Propter quod nobilis quidam Dominus *Bocco de Rosenbergo*, secundum sæcularem vitam prudentia, divitiis & gloria honorabilis, & mirabiliter commendatus, divina de cælo præventus gratia, consensu uxoris suæ *Elisabethæ* novum cæpit ædificare Cisterciensis Ordinis Monasterium, cui nomen imposuit *Hobensfurt*, quasi altum vadum, in Bohemico nemore, quatuor milliaribus ab *Hylaria*, duobus à *Crumaugiensi* oppido & arce situm, quod Fundator isti Domino Abbati commendavit, qui ex suo Cœnobio Monachos & primum Abbatem dedit anno Dominicæ Incarnationis 1259. 3. Novembris. Is Abbas *Ernestus* totum Monasterium quasi denuò renovavit, multa construens præclara: Imprimis muro circumduxit & adversus violentiam munivit totum pene Cœnobium. Multa acquisivit, multa comparavit. Habuit beneficium *Alberonem de Polheim*, virum perstrenuum ac prudentissimum, qui habuit sororem Abbatissam in *Traunkirchen*. Obiit in domo S. Crucis, ut sæpe optaverat anno Domini 1260. ubi in domo Capitulari terræ redditus & sepultus est.

14. CONRADUS de Leuckhenberg vir religiosus, & commendatione plurima dignissimus, ex *Majoris Cellæ* Præfecto Eboracensi, fit Abbas *Hylariensis* anno 1260. Præfuit annis quatuor laudabiliter, fecit vivarium propè veterem Ecclesiam, & in ea ipsa vicinia Molendinum. Resignavit anno 1264. & rediit Eboracum ad Ostro-Francos suos.

15. BITROLFUS vir humilis & mitis, scientia & disciplina commendabilis, ex Abbate Monasterii *Zvetelensis*, Abbas *Hylariensis* designatur anno 1264. Præfuit annis 12. Habuit beneficos Dominos *Othonem*, & *Hertindum* fratres de *Tund*. Passus est magnam rerum suarum jacturam anno 1276. *Rudolpho* Habsburgio expeditionem suscipiente contra Regem Bohemiæ *Ottocarum*, & totam Austriam occupante. Resignavit Abbatiam eodem anno Bitrolfus.

16. HUGO primus, qui ex *Hylariensi* conventu assumptus est & electus in Abbatem, præfuit annis 4. absolvit muros Cœnobii & Refectorium renovavit. Habuit beneficos Comites de *Schaumburg*, imprimis *Leutboldum*, & alios quosdam Nobiles. Resignavit Abbatiam anno Christi 1280.

17. WOLFRAMUS ex Priore Fontium salutis eligitur in Abbatem *Hylariensem*. Præfuit laudabiliter annis octo integris. Fuit vir literis & virtute clarus, ac admodum celebris. Condidit domum Hospitum. Desiit esse inter motales anno Christianæ salutis. 1288.

18. CONRADUS præfuit annis 18. Obiit anno 1306. Sub eo *Angelorum-Cella* fundata est, ad quam dedit primum Abbatem *Bertholdum* ex hoc suo Cœnobio, petente idipsum *Wernbardo* Episcopo.

19. ULRICUS ex Priore fit Abbas post mortem *Conradi*: Præfuit duobus tantum annis, obiitque.

20. OTHO

20. OTHO ex *Hohenfurtensi* Cœnobio evocatus ad hujus loci clavum anno 1308. Præfuit itidem duobus saltem annis, & migravit ex hoc sæculo anno Christi 1310.

21. BISONTO ex *Angelorum-Cella* accersitus, præfuit per biennium & obiit anno 1312.

22. STEPHANUS ex *Hohenfurto* accitus, præfuit 3. annis & decessit ex hac vita anno 1315.

23. HENRICUS Brendel, præfuit annis 11. Obiit anno 1326.

24. CONRADUS successit *Henrico*, sedit ad clavum annis septem. Obiit anno 1333.

25. HERMANNUS eligitur anno 1333. Præfuit annis 7. Obiit anno 1340. Ejus tumulo hic versus incisus est

Sis pius ô Christe sibi quem claudit lapis iste.

26. BERNHARDUS cognomento *Cerebrifragus*, præfuit annis 13. Obiit anno 1353.

27. BALTHAZAR sedit ad clavum annis 12. Decessit ex hoc mortali sæculo anno Christi 1365.

28. ANDREAS ex *Angelorum-Cella* excitus, præfuit annis 2. Obiit anno 1367.

29. PETRUS præfuit annis 18. Obiit anno 1385. Habuit beneficium *Albertum Austrium*, Regem Romanorum, & ejusdem conjugem Dominam *Elisabetham*.

30. JOANNES sedit ad gubernaculum annis undecim. Obiit anno 1396.

31. JACOBUS sedit annis 14. Resignavit anno 1410. Obiit postea anno 1421.

32. STEPHANUS præfuit sex annis & resignavit anno 1416. Sepelitur tandem in *S. Crucis* sacello magnifice à se constructo Subrogatur ei illicò,

33. ULRICUS, præfuit annis 31. Resignavit anno 1447. Obiit postea anno 1451.

34. GEORGIUS sedit ad clavum 10. annis. Obiit *Viennæ*, anno 1457. ubi apud *Scotos* sepultus est.

35. WILHELMUS præfuit annis novem. Obiit anno 1466.

36. CONRADUS Panstorpherus, patriâ *Lincensis*. Præfuit utiliter 9. annis, habuit *Fridericum* Imperatorem valdè clementem & beneficum. Obiit 1475.

37. URBANUS præfuit quinque annis, & carnis debitum solvit anno 1480.

38. THOMAS laudabiliter præfuit, & Cœnobio plurimum profuit annis 28. penè. Obiit anno 1507.

39. CASPAR, ex *Mulbach* Monasterii pago natus, præfuit annis 11. Obiit anno 1518.

40. LEONHARDUS Rosenbergerus, patriâ *Linzensis*, præfuit 16. annis. Obiit

21. Febr. anno 1534. Sepelitur in abside Meridionali cum tali Epitaphio super suam imaginem collocato.

*Qui malefacta sibi credit bene cuncta remitti
Per meritum Christi non moriturus obiit,
Hac instructus ope, tibi que divinitus (ante
Quam morerere) data est: hic Leonharde cubas.*

41. PETRUS Rinckhamer, ex *Othonsheymensi* Marcâ seu oppidulo natus, successit *Leonharde*, & præfuit annis 9. Obiit anno salutis 1543.

42. ERASMUS Villicus, patria *Norimbergensis*, ex *Eboraco* postulatus, præfuit 9. mensibus & anno 1544. uxorem ducens & omnia Monasterii clinodia secum auferens, auffugit: Post ejus abitum præfuit tutorio quasi titulo illustris & generosus Dominus *Balthazarus à Presingen*, Baro *Steinensis*, *Charinthius*, & *Austriæ* supra *Anasum* sitæ, R. Rom. M. nomine Præfectus, vir insigni virtute præditus: donec tandem unanimi consensu eligeretur.

43. MARTINUS Godefridus ex *Trajecto Acromiano*, vulgò vocant *Uberlingen*, civitate Imperiali natus: Is ex professo *Baumgartenbergensi* (ubi *Cellæ* Præfectus fuerat) Abbas *Hilariensis* factus est 6. feria post festum Corporis Christi anno 1545. Præsidet laudabiliter hoc adhuc currente anno Domini 1552. Vir prudentia magnus & virtute gravis, qui sibi ipse tale monumentum vivus erexit, me authore.

*Hic ego Martinus Godfridi nomine notus,
In Christi placida pace sinuque cubo.
Natus ad Acromii clarissima mœnia stagni
Quæ de trajectu nobile nomen habent.
Istius ædis eram Rector venerabilis olim,
Qui virtutis amans, & pietatis eram.
Nunc in quem solum posui spem strenuus omnem,
Cum Christo summi Principe vivo poli.
Sentio & æternæ dulcissima gaudia vitæ
Omnibus à Christo Rege parata piis.*

Lincz.

Nandine (In octava Paschæ.) Ubi confluunt Austrii, Bavari, Bohemi, Ungari, Sty-
celebres. (Bartholomæi.) rii, Carinthe, Suevi & Itali.

Gg 2

Ad

Creutzstraf. { Ad Venetos.
Bohemiam.
Ungariam.
Bavariam.
Styriam.

Pons longus 400. passuum, refrigerium Procerum & Civium.
Scharlinczium suburbium.

Hackhelbergerus Hospes celeberrimus per totum Danubii tractum: fratrem habuit Eras-
mum, patriæ patrem, optimè meritum, doctrina & auctoritate gravem.
Præfectus arcis Dominus Balthazar de Præsing Baro.

Encomion Linczianæ Civitatis in Austriâ supra Anasum sitæ, à Casparo Bruschio.

Proposi-
tio & In-
vocatio.

Apostro-
phe ad
Danubi-
um.
Topo-
graphia.

Ab origi-
ne.

Frideri-
cus Im-
perator.

Maximi-
lianus.
Ferdinan-
dus Rex.

Arx.

Descripturi aliquam numeris laudantibus urbem,
Ad Patris Histrii flumina nota sitam:
Te pie Phæbe prius solenni voce colentes,
Imploremus opem maxime Phæbe tuam.
Tu bonus & clemens tantis pater annue cæptis,
Quo duce cantari carmina sacra solent:
Te præsentem, tuoque mihi aspirante favore
Officiam faciet prisca Thalia suam.
Tuque amose senex pater, ô venerabilis Ister,
Quæso fave, multus sic tibi piscis eat.
Sic tibi Germani faveant, & Pannonæ omnes,
Per quorum volvis te pia regna pater.
Est urbs, Austriacis quæ prima intersita Regnis,
Præpetis & varia nomina Lyncis habet:
In descendentes dextra sita fluminis ora,
Meridiem madidos quæ videt atque Notos.
Parva quidem intuitu primo, si tecta laresque
Inspicias; ipsas enumeræ domos:
Sed major meritis, major virtute superbis
Urbibus haud paucis, quas vagus orbis habet:
Hanc quis condidit primus, quo tempore & anno
Nominis aut hujus quæ sit origo vetus?
Vix poterit dici, siquidem Germania fastos
Non tanta scripsit Religione suos:
Quanta vel Græci fecerunt laude, vel ipsi
Ausonii Proceres, Romuleique patres.
Ut studiosa fuit pugnax Germania semper,
Mortis & armisonæ Palladis arma colens.
Sic studiosa parum Phæbi fuit atque Sororum
Quæ mandare libris Martia facta solent.
Hoc contenta bono, quod erat sibi conscia rectè
Factorum, magni roboris atque sui.
Id certum tamen est, quod eam Regesque Ducesque
Præclare ornarint, Austria pulchra, tui.
Imprimis Caesar Fridericus, nominis hujus
Tertius, Austriacæ gloria summa Domus.
Istrum qui primus conjunxit ponte, deditque,
Ornamenta urbi cætera plura sue.
Aggeribus cingens fossisque & turribus arcem,
In qua etiam cinis tutus ab hoste foret.
Maximus at paulo post Æmilianus eandem
Illustrari iterum fecit honore novo.
Fernandus vero natus genitore Philippo
Invictus frater Carole quinte tuus:
Hujus præcipuus Mæcenæ fautor & urbis,
Semper eam mira fovit & auxit ope.
Marmoream faciens totam, quæ lignea sævis
Mulciberis flammis perditâ nuper erat.
Amplificansque arcem, quæ summi vertice montis
Est sita & ejusdem est totius urbis bonos.

In

In qua nunc etiam templum sublime columnis
 Fernandus Cæsar condit ad astra pius.
 Hæc ab aquis Istri ingressuris mœnia, dextra est:
 In median spectans desuper omne forum.
 Quo non est spatiosius atque augustius ullum,
 Quam se late Albis Rhenus & Ister agunt.
 Passibus in longum patet area tota trecentis,
 In latum centum passibus absque decem.
 Hoc se sepe foro ad Mortem exercere solebant
 Austriaci Reges, Austriacique Duces:
 Hoc sunt sepe foro spectacula civibus ipsis
 Edita, ut in scenis Martia Roma tuis.
 Tecta, laresque fori pulchro stant ordine, ad altos
 Educti veluti Regia tecta polos.
 Intus adornati crebrâ testudine, servus
 Ne Vulcanus eis quid nocuisse queat.
 At foris ingenio, picturis atque decore
 Exculti: ut Regum castra superba putes.
 Ascensurus (aquis Istre post terga relictis)
 Per portam, in medii planiciemque fori.
 A læva stat parte domus cum turre decora,
 Lectorum à curis Curia dicta Patrum:
 In qua consultant Proceres totusque Senatus,
 Confluit in patriæ commoda remque sue.
 Altius hinc tendens turrim spectabis amœnam
 Vertice quæ pulchro sydera summa ferit:
 Altera porta urbis: per quam licet ire, perustum
 Si quis Villacum forsân adire velit.
 Hac ex turre solet nocturno tempore lucem
 Musica venturam significare cohors:
 Rursus & à nobis Phœbo migrante docere
 Jam pulso tenebras non procul esse die.
 Disparibus totam exhilarans concentibus urbem,
 Atque auditorum pectora & ossa movens,
 Hac à turre petens dextrum latus, ingredieris
 Per vicum, in quo sunt obvia templa tibi:
 Templa gregi quondam Monachorum exstructa celebri
 Franciscus quorum dicitur esse parens.
 Præfuit his olim Waltherus, Relligione
 Et meritis tota clarus in urbe pater:
 Qui nondum vinculis junctum aut pontibus Istrum
 Emensus sicco dicitur esse pede.
 Sed Generosorum quoque Mausolea videbis
 Non pauca hic tumulos nobiliumque virum
 Quorum corporibus sub mole latentibus istic
 Marmorea: mentes summa vel ima tenent.
 Qui pietate Deum sibi devinxere parentem,
 Et quibus in Christum spes fuit una Deum,
 Horum animæ celos adiere & lucida Regna,
 In quibus ipsa Deum concio tota sedet.
 Qui vitiiis vero infecti, aut erroribus atris
 Sunt adversati (turba scelestâ) Deo:
 Qui contempserunt sacrarum vincula legum,
 Et cum sacratis legibus omne bonum:
 Horum animas carne exutas excepit avarus
 Tartarus: hos atri regio Ditis habet.
 Ex Monachorum œde ad turrim rediturus amœnam,
 Et portam, ad Styrios qua via recta patet:
 Non procul hinc latus ad levum conversus, in ipsa
 Te summi templi limina sacra feres.
 Inter ubi reliqua hoc etiam memorabile cernes,
 Quod nequeo versu non aperire brevi:
 Ante aram summam Friderici Cæsaris ipsa
 Intestina cubant, Cor quoque mite situm est.

Forum.

Ædes in
foro sitæ.

Curia.

Turris
Tibici-
num.Mona-
sterium.Parochia-
le tem-
plum.

Cujus

Schola.

Cœmitem-
rium an-
temura-
num.

Cujus in Austriaca Corpus mortale Vienna
 Sub saxi augusti principe mole jacet.
 Huic prope contigua est sacro Schola publica templo,
 Non casa parva, domus spatiosa satis:
 Educta in superas muris sublimibus auras
 Quæ te mox prima fronte monere potest:
 Civibus esse nihil prius bis, quam rite juventam
 Artibus imbutam & moribus esse bonis.
 Ut possint aras aliquando juvare focosque,
 Qui modo sunt pueri, curaque spesque patrum.
 Hinc sunt conducti non parvis sumptibus, istic
 Qui recte doceant, & moderentur eos:
 Quos aliquando sequi decuit vestigia patrum
 Et patriæ curas sustinuisse graves.
 Hactenus atque intus tantum celebravimus urbem,
 Quæ perparva quidem est, sed spatiosa tamen.
 Nunc foris ipsam etiam parte exornabimus una,
 Illustrissima quæ creditur esse mihi.
 Egressus portam, non hanc, Podalyrius urbis
 Contingam prope se quam Damianus habet:
 Zieglerus patrio dictus cognomine, quem nunc
 Tota senatorum concio jactat ovans:
 Sed quæ Styrenses contraria ducit in agros,
 Hanc inquam egressus, respice, quaeso, parum.
 Ad levam invenies fano cum paupere muros,
 Ingredere hos, neque enim quis prohibere potest:
 Hortus ibi sacer est muro conclusus amæno,
 Cœmeterion hunc Graja Camæna vocat.
 In quo morte solent sepeliri corpora raptâ
 Spiritibus raptis ad pia regna piis.
 Area lata patet, vastusque ager intus, & in quem
 Plurima adhuc possunt semina sacra jaci.
 Quæ rediviva suo nascentur tempore rursus
 In florem Domino gratiam habilemque Deo.
 Nam studium hoc fiammi est & Agricultura Tonantis
 Transferat ut nos hoc in sua Regna modo:
 Ut qui grana sumus, sic projiciamur in agrum,
 Atque fiamus ibi putrida rursus humus.
 Non secus ac semen, quo nil enascitur, ipsum
 Ni pereat prius, ut patre cadaver humo.
 Tempore messis (ubi tuba nos suprema vocabit)
 Rursum erimus studiis excipienda novis.
 At succo quæ plena suo, & bona grana fuerunt
 Ex quibus enatum est, quod placuisse queat:
 Transferat illa Deus cælestis in horrea Regni,
 Quæ tanquam summas est habiturus opes.
 Ex quibus at lolium & steriles nascuntur avenæ
 Illa Deus flammis perdet & igne suo.
 Hujus agri fies cultura gnarus, in istum
 Qui non horrescis sæpe venire locum:
 Nam non hic tumulos tantum spectabis inanes:
 Addita sunt, quæ te multa docere queunt.
 Murus Apellæa nam totus imagine multa
 Ac varia apparet planus ubique tibi.
 Spectandam Christi vitam omnem ex ordine pandens
 Equè Prophetarum plurima sumpta libris.
 Tota hic Christiadam pietas ostensa, & ad unguem
 Expressa artifici cernitur esse manu.
 Et quo corpora sint reditura hæc nostra triumpho,
 Et quibus in celos excipienda modis.
 Hæc aliquis forsan ridens Epicurus, inane
 Commentum aut nugas dixerit esse leves:
 Rideat at quicumque velit: nos vera fatemur
 Esse, & veridici prodita voce Dei.

Atque

Atque hoc vos veneror magis imo exoscutor omnes
 Hac qui Lincensi vivitis urbe Patres,
 Quod non æternæ ridetis dogmata mentis,
 Sed summam his ipsis scitis inesse bonum.
 Æternamque Deo promissam à principe vitam
 Et bona cætera quæ totus Olympus habet,
 Atque hæc ipsa mihi ratio fuit unica, vestræ
 Illustrandæ urbis, carminis arte rudis.
 Quam vobis gratam cupis atque obtestor opellam
 Esse meam, ad vos quæ mente profecta bona est.
 Imprimis Hoffmandle tibi clarissime Consul,
 Qui patriæ lumen diceris esse tue.
 Qui pietate tua juvisti templa Scholasque
 Laudis & æternæ hac dote mereris opes.
 Ut non immerito aut malè Cæsar Maximilianus
 Ornarit donis te meritisque suis.
 Vivite felices quicumque sedetis ad urbis
 Linzensis clavum: Vivite laude pari.
 Vos regat atque tegat, vos fortunetque beetque
 Cum vestra urbe pater, qui tenet astra Deus.

GARSTENSE Monasterium *Benedictinæ* Professionis magnificum ac perelegans in supra Anafiana provincia ad dextram Anafi, paululum supra Styrensem Civitatem, (ubi *Anafius & Styrus*, celebria Austriæ flumina, infra ipsam civitatem & arcem Styrensem concurrunt) amœnissimo loco situm: fundatum legitur in honorem Principis Apostolorum, & B. Virginis Mariæ anno Christi 1082. à nobilissimo Duce & Marchione Styrensi *Ottachero*, qui sacram ædem Geritensem, à Reverendo Domino Episcopo *Pataviensi* permutatione quadam, aut Concænobio, ut vocant, pro Ecclesia in *Pebamberg* impetravit. Condidit verò primum pro Canonicis Regularibus, qui sub Præposito *Eberhardo* 28. annis eundem locum tenuerunt, ad annum nempe 1110. usque, quo prædictus Marchio *Ottacherus* Benedictini instituti Monachis habitationem mancipavit. Fundator ad terram sanctam profectus, cum inde reversus *Roman* venisset, ibi obiit, ac humatus est. In *Gerstenis* verò templi Choro, ad septentrionalem parietem est elegans ac insignis Mausolæum prope Dominici Corporis ædiculam, in quo Domina *Elisabetha*, fundatoris *Ottacheri* Conjux, cum duobus filiis, *Ottachero & Leopoldo* Marchionibus cubare dicitur. Habent in hoc Cænobio celebrem sepulturam Barones à *Losenstain*, & Nobiles *Scheckii*. In Choro cubat Imperatoris *Maximiliani* Præceptor quidam sine Epigraphe, cujus etiam nomen expiscari non potui. Catalogus ejus loci Abbatum talis mihi ibi exhibitus est, & à me auctus & ampliatus.

1. BEATUS Bertholdus, vir literis, pietate & innocentia vitæ admirandus, præficitur huic Abbatix primus ab ipso *Ottachero* Marchione, anno Christi 1110. Præfuit 30. annis ita laudabiliter, ita pie, doctrina & exemplo, ut Sanctorum Albo inscribi meruerit. Obiit anno 1140. Sepelitur in media Ecclesia in sublimi tumulo, cujus circuitui inscripti sunt hi versiculi, etsi quartus illegibilis fuerit.

Pastor prædigne, pater ô Bertholde benigne,
 Rite cucurristi: multum Domino placuisti,
 Tu promissorum debes memor esse tuorum
 Protege &c. Cetera sunt illegibilia.

2. BERTHOLDUS secundus nominis, aliis *Arnsalus* dictus, ab *Ottachero* primi Fundatoris filio, eligitur anno 1140. præfuit annis 38. Decessit ex hac vita anno 1178.

3. CONRADUS, unanimi fratrum consensu electus, *Bertholdo* substituitur, Abbas hujus loci tertius, præfuit annis 12. & obiit.

4. SYRUS successit *Conrado* legitima electione anno 1190. præfuit annis 10.

5. BERTHOLDUS tertius eligitur anno Christi 1200. præfedit annis tantum tribus.

6. CONRADUS Secundus designatur Abbas anno 1203. præfuit annis 2.

7. HADAMARUS constituitur Abbas anno 1205. Sedit ad clavum annis 8.

8. ARNHALMUS præficitur Abbatix anno Christi 1213. præfuit annis quatuor.

9. RENIGBERTUS suscepit Abbatiam gubernandam anno 1217. Præfuit annis 12.

10. BERTHOLDUS quartus eligitur anno 1229. Præfuit 5. annis.

11. UDALRICUS successit *Bertholdo* anno Christi 1234. Sedit ad clavum annis sex.

12. BERTHOLDUS Quintus, designatur Abbas anno 1240. Præfuit annis 7.

13. ORTOLPHUS constituitur Abbas anno 1247. sedit annis 7.

14. GERUNGUS subrogatur *Ortolpho* anno 1254. præfuit annis 4.
 15. UDALRICUS assumptus est anno 1528. Sedit annis tribus, & naturæ debitum exsolvit.
 16. FRIDERICUS eligitur anno 1261. Præfuit annis 21. Obiit anno Gratia 1282.
 17. MARQUARDUS subrogatur *Friderico*, præfuit annis octo, & obiit.
 18. GODESCHALCUS electus est in Abbatem anno 1290. Præfuit annis quinque.
 19. UDALRICUS tertius *Godeschalco* substituitur anno salutis 1295. Præfedit annis 22. & obiit.
 20. OTTHO designatur Abbas anno 1317. Sedit ad clavum annis 16.
 21. HENRICUS successit *Othoni*. Præfedit annis duobus, obiit anno 1335.
 22. MICHAEL Abbas eligitur anno 1335. Præfuit annis 17. & esse desiit.
 23. ERHARDUS successit *Michaeli* anno 1352. Sedit ad gubernaculum annis 13. laudabiliter. Desiit esse inter mortales anno Domini 1365.
 24. NICOLAUS Venckhius, nobilis genere & virtute, animi, omnium consensu Abbatia præfuit anno 1365. Præfuit laudabiliter & utiliter annis 34. obiit anno 1399.
 25. FLORIANUS Tanbegkius Abbatia gubernaculum accipit anno Salutis 1399. Præfuit annis 20. Resignavit Abbatiam anno 1419. Obiit postea anno 1425.
 26. LEONHARDUS eligitur anno 1419. Præfuit annis 15.
 27. THOMAS Rantschius successit *Leonbardo* anno 1434. Præfuit annis octo, & reddidit Abbatiam his à quibus acceperat. Obiit tandem anno 1466.
 28. ALBERTUS eligitur anno 1442. præfuit 2. annis.
 29. FRIDERICUS constituitur hujus loci Abbas anno 1444. Præfedit annis 17. Consecutus est *Infulam*, & cætera Ornamenta Pontificalia anno Gratia 1459. etsi iis nunquam sit usus, quoddam valetudinarius esset. Obiit anno 1461.
 30. BERTHOLDUS Sextus eligitur anno 1461. Incæpit novam structuram ad *Anasum* fluvium præterfluentem, insignem & conspicuam. Præfuit annis 12. & obiit.
 31. BENEDICTUS substituitur *Bertholdo* anno 1473. Is novum ædificium, ab Antecessore inchoatum, præclare absolvit. Sedit ad clavum annis 15. Obiit anno 1488.
 32. LEONHARDUS secundus hujus nominis, *Chueschingk* dictus, successit *Benedicto* anno 1488. Is à propriis confanguineis suis (quorum unus ei Camerarius fuerat) miserabiliter est interemptus die 12. Novembr. anno 1493. cum 4. annis & paucis insuper mensibus præfuisset. Sepelitur in Sacello Capitulari. Authores tanti sceleris rota seu crurifragio in civitate Styrensi proxima è medio sublatis sunt.
 33. GEORGIUS successit *Leonbardo* trucidato, anno 1493. Præfuit 2. tantum annis, & primo statim regiminis sui anno à noverca fortuna inclementissime exceptus. Vidit magnam partem Cœnobii sui calamitose incendio, incuria servi cujusdam præbendarii, perire: in quo refarciendo dum strenue laborat, iturus navigio per *Anasum* fluvium, ad vindemiam; aut alterius negotii ergò in Austriam inferiorem, paululum infra Styrensem civitatem naufragium passus & submersus periit 13. Junii anno 1495. Cadaver in flumine inventum cum luctu ad Cœnobiium Garstense reductum est, ubi in Capitulari domo terræ parenti restitutum.
 34. UDALRICUS Praunauer dictus, patria *Styrensis*: eligitur anno Christi 1495. Præfuit annis 29. Templi Parochialis elegantissimi (quod ante Cœnobii muros & fossas situm est) renovator & ampliator. Decessit ex vita anno 1524.
 35. PANGRATIUS Holznerus, patria *Styrensis*: Pastor vigilantissimus, præfuit Abbatia anno Domini 1524. Præfuit annis 13. utilissime. Vidit excursionibus Turcicarum copiarum diripi circumquaque omnia usque ad - - S. Ulrici è regione trans *Anasum* amnem situm anno 1532. quo tempore ab iisdem *Marca Weyberina* ad eundem fluvium sita, hostiliter à Turcis exusta & direpta est. Obiit Viennæ 28. Augusti anno 1537. Sepelitur ibidem in Scotorum Cœnobio: Domi verò Successor tale ei, me auctore, posuit Saxum memoriale.

Qui quondam hujus erat templi venerabilis Abbas

Nunc cum cælorum principe vive Deo.

Vive Pater, vive ó Pancrati: Corpus & ossa.

Cujus habet gremio pulchra Vienna suo.

Non refert, qua quis requiescat mortuus urna,

Qua moriaris humo, qua tumuleris humo.

Omnibus à terræ regionibus est vel ad Orcum,

Aut ad Olympiacas semita certa domos.

36. WOLFGANGUS *Kranfus* cognomento, ex Gerstenfi pago natus, vir vitæ, moribus & oratione gravis, literis & humanitate, sed & omnium aliarum virtutum Regina pietate clarus: Eligitur in die S. Egidii Anno 1537. ætatis suæ anno 43. Præfedit utiliter & laudabiliter hoc adhuc currente anno 1552. Construxit & maximo sumptu erexit ædificia plurima, omnia testudinibus concamerata. Fecit pingi Catalogum omnium suorum

fuorum Abbatum Antecessorum. Curavit ipse sibi erigi in Capitulari sacello pium ac elegantissimum monumentum cum tali Epigrammate.

Forma quid est? gramen: quid vives? cera: quid etas?

Hora. Nihil durat: tempore cuncta cadunt.

Hæc homo si reputes, quando letaberis unquam?

Dulce mari quando? surgere ni tibi spes.

Quod Wolfgangus ego dum vixi sepe revolvens

Auxilium posui te pie Christe meum.

*****

S. KILIANI Monasterium Lambacense, vel in *Lambachio*, Austriæ supra Anasum sitæ oppidulo, in sinistra *Trunæ* fluminis, inter *Schwoaigii* & *Agrii* fluviolorum congressus, loco amœnissimo, duobus lapidibus à *Welfo* oppido, & totidem à *Cremiphano* celebri Cœnobio situm, Ordinis *D. Benedicti*, diœceseos verò *Pataviensis*: Fundatum legitur, & ex conspicuo ac eleganti Castro, in domum præcationum conversum anno Domini circiter 1032. ab *Arnoldo* præpotenti ac Illustri *Comite Lambacensi*, qui cum charissimam uxorem *Regillam de Wennsperg*, Comitissam ex Ostro-Francis genitam, morte abreptam, & ex ea filium alium (præter *Adalberonem* Herbipolensem Antistitem & Episcopum) non haberet: Deum Opt. Max. possessionum & fortunarum suarum, consentiente & suadente filio suo, hæredem statuere decrevit. Instituit verò primum, ut esset ille locus habitatio 12. sæcularium Sacerdotum, qui *B. Virginis* ibi laudes & præconia perpetua cantatione celebrarent. Sed cum paulò post gravissimi exorirentur tumultus in Germania propter discordantes *Henricos IV. & V.* patrem & filium, & in his ipsis tumultibus ex Episcopatu Herbipolensi aliquoties ejiceretur *Adalbero*, patriæ suæ in his Imperii fluctibus appulit. Ubi cum sæcularium Sacerdotum conversatio minus ipsi placeret, *Benedictinæ* Professionis Monasterium facere constituit. Fecit verò id consentientibus *Gregorio VII.* Pont. Max. & *Altmanno* venerabili Episcopo *Pataviensi* anno Domini 1056. Fundatores in hoc ipso Cœnobio sunt decenter humati, imprimis *Adalbero*, cujus tumulo tales sunt superadditi versiculi, huic foundationi testimonium præbentes.

Quicumque has nostras peregrinus tendis ad ædes,

Hancque meam tumbam noscere forte voles:

Sun Comes ex Lambach, cui nomen Adalbero quondam

Inclytus & Præsul Herbipolensis eram.

Henricus Cæsar Francorum depulit urbe,

Pontificem suamm quando secutus eram.

Hinc ego sub patriæ cogebam pergere fines

Fundavi hoc sacrum monte Monasterium

Quod ego (si poteris) parvo cum munere dones

Ut tibi fideream det Deus ipse polum.

Fundatoris hujus *Adalberonis* Episcopi, & docti (nam Parisiis studuisse legitur) & magna virtute præstantissimi, tamen invenio Genealogiam, nequaquam hoc loco omitendam.

Gebhardus, Comes à Laymbach, ex Richiza conjuge excepit

Arnoldum Comitem, is ex Domina Sophia rursus excepit

Arnoldum Marchionem: qui ex Regilla Ostro-Franca genuit

Itam Comitissam.

Arnoldum tertium Comitem: Adalberonem Episcopum Godefridum Marchionem, qui ex Haziga uxore sterili Herbipolensem, & secundarium hujus loci fundatorem. qui etiam ante parentes ex vita evocatus est sine hæredibus.

Catalogus hujus loci Abbatum non extat integer scriptus: ego verò ex variis chartis, & annotationibus Martyrologiorum talem congeffi, & in hunc (quem vides Lector) ordinem redegei:

I. ECCENBERTUS, vir venerabilis & morum honestate Deo complacens, eligitur in primum hujus Cœnobii Abbatem anno Domini 1065. ab ipso fundatore *Adalberone* Episcopo, qui eidem Abbati dedit 4. *sylvas*, duas juxta *Trunam* fitas ab Aquilone, & alias duas ad meridionalem *Trunæ* ripam: quibus præerant nemorarii præfecti *Enzo*, *Engizo*, *Bero*, & *Ello*. Addidit verò quicquid à patruo suo *Aribone* ad *Zovissillam* habuit & *foram Weels*, & duas *marcas* in Francia Orientali fitas *Onoldebach* & *Geroldeshofen*: quæ nunc Civitates sunt, quarum prior Marchionibus Brandenburgensibus: Posterior Episcopo Herbipolensi paret. Parochiam item in *Tattensteten*. Aliud de hoc primo Abbate invenio nihil.

Script. Rerum Monast. Tomus II.

Ii

2. BE-

2. BEZEMANNUS subrogatus est *Eccenberto*, sed quo anno, id incertum est.
3. NANZO.
4. SIGMARUS, Sacelli conditor in *Weels*, ex quo postea *Franciscanum* Monasterium natum est.
5. ALRAMARIUS.
6. PABO.
7. HELMBERTUS, obiit anno 1127.
8. SIGIBOLDUS.
9. WESEGRINUS.
10. HILTGERUS.
11. GRITTO.
12. BERNHARDUS præfuit anno 1163. quo tempore à Papa *Alexandro* privilegia consecutus est, qui Monasterium Lambacense sub B. *Petri* tuitionem suscepit. Occisus esse legitur.
13. SCHWARZMANNUS.
14. WEZELINUS.
15. OTHO.
16. UDALRICUS.
17. BERNHARDUS secundus, præfuit anno 1257. & anno 1261. quo tempore iterum ab *Othone* Pataviensi Episcopo consecratum est templum prius exustum ac pene eversum, anno 1233. digladiantibus inter se & bello decertantibus *Austria* & *Bavaria*, nunquam fatis bene concordibus, Principibus ac Ducibus.
18. CONRADUS, præfedit huic Abbatia anno 1291. quo etiam ex hac vita decessit.
19. CHRISTIANUS *Conrado* successit, anno supradicto: Præfuit adhuc anno 1299. quo in honorem S. Spiritus & B. Virginis Mariæ, consecratum est ab Episcopo Pataviensi *Bernhardo* altare, ad tumulum B. Adalberonis Episcopi situm.
20. HENRICUS, } De his omnibus nihil invenio
21. SIMON, } annotatum.
22. JOANNES, }
23. ULRICUS eligitur in Abbatem anno 1367. Præfuit adhuc anno 1378. quo tempore, à *Blasio* Milensi Episcopo, consecrari fecit aram S. Trinitati dicatam, in Parochiali templo, quod non procul à Monasterio in amoenissimo colle situm, sanctis *Joanni Baptista*, Apostolo & Evangelistæ dicatum est: quo tempore ex hac mortali vita decesserit incertum est.
24. CONRADUS.
25. STEPHANUS.
26. JOANNES à *Dagsperg* nobilis Baro: & collapsi hujus Monasterii secundarius quasi fundator & reparator, eligitur in Abbatem anno Domini 1422. Præfuit annis 14. laudabiliter. Reformavit & ad observantiam Regularem reduxit Monasterium anno Salutis 1429. Ampliavit Ecclesiæ principalis corpus. Decessit anno 1436. die 22. Martii, sepelitur in media Ecclesia cum tali Epigraphe ligata.
- Nobilis hoc tumulo Daxperger ritè Joannes
Clauditur, & nostræ gloria magna domus:
Namque reformavit Monachos, prudensque paravit
Piscinas: verus Relligionis amor.
Hinc pia verba Deo fratres effundite: tales
O utinam plures cerneret iste locus.*
27. THOMAS eligitur anno Domini 1436. præfuit annis 38. utiliter & laudabiliter. Is veteri ac ruinoso Choro diruto, novum Chorum condidit, quem absolvit, & à *Sigifundo* Salonensi Episcopo consecrari fecit anno Christi 1464. Consecutus est insignia privilegia Mantuæ à *Pio* Papa II. & inter cætera plenariam etiam absolvendi potestatem, idque effecit anno 1460. Obit anno 1474. 3. Januarii, sepultus in templo à se præclare illustrato, cum tali virtutum & meritorum suorum præconio.
- Ecce sepultus adest Thomas clarissimus Abbas,
Alter qui templi conditor hujus erat.
Magnanimus, vitam qui vixerat integer omnem:
Splendidus, ac frugi noverat esse tamen.
Grandia facta viros commendant: Iste nitebit
Per structumque Chorum, per tabulata simul.*
28. JOANNES Schwerzwadel, ex *Weels* oppido natus, successit Thomæ. Præfuit annis 30. utiliter. Obit anno salutis 1504. Sepultus in primario templo.
29. WOLFGANGUS Glazinger, eligitur anno Domini 1504. Præfuit annis tribus. Obit anno 1507. Sepelitur in ambitu.

30. PAULUS patriâ Deggendorphius: successit *Wolffgango*: Præfuit annis 7. Decessit ex hac vita anno 1514.

31. MICHAEL *Alauda de Messenbach* vir nobilis & Auftrius, subrogatus Abbati *Pau- lo*, præfedit annis 20. Obiit anno 1534. Sepelitur in medio ferè templo. Cervus qui- dam à D. Maximiliano captus, & huic Abbati donatus sic loquitur.

Terdenos totidémque gradus volante sagitta

Oppetii sold Cæsaris arte manu:

His Michaëlque meis donatur cornibus Abbas

Cæsaris ille quibus sit memor atque mei.

32. LUDOVICUS cognomento *Goldkoferus*, patriâ Monacensis & Bavarus, grandi & robusto corpore conspicuus, eligitur anno 1534. Prælidet hoc adhuc currente anno 1552. Fecit sibi erigi tale monumentum à me factum in sempiternam sui memoriam.

Hic Ludovicus ego sum Goldkoferus humatus

Cænobii qui Abbas providus hujus eram:

Quod pulchrè excolui structuris pluribus, ut te

Hæc etiam Lector marmora nostra docent.

Regibus & Ducibus felix quos Austria gignit

Quos habet hic Dominos semper amatque locus.

Sumptibus erexi magnis conclavia bina

inclita: non uni pervia facta Noto.

Verum aliis etiam exposita atque obnoxia ventis

Qui salubrem sectam huc aëra sepe ferunt.

Fratribus infirmis spaciofa cubicula feci,

Et pro frumentis ardua tecta duo.

Addidimus sacris etiam pulchra organa templis

In laudem divini maxime Christe tuam.

Tu miserere mei, tu protege semper ab hoste

Et mihi da Regni gaudia leta tui.

Obiit 29. Martii anno 1554.

33. JOANNES Sprangler *Athesinus*, ex Moravio sub arce Tyrolensi natus: Gar- stenfis Cænobita, vir juvenis & optimis moribus præditus, eligitur 6. Aprilis anno 1554. Confirmatur 5. Maji. Consecratur sequenti.

*****

TRUNÆPHANUM vulgò *Traunkirchen* Monialium Benedictinæ Professionis elegans Monasterium, in terrâ suprâ Anafum sitâ, ad *Trunæ* lacum insignem (per quem *Truna* celebris Austriæ fluvius volvitur) è regione Trunensis faxi, milliare magnum supra *Gamundianam* civitatem ad alpes Noricas, conditum & fundatum est annum Christi circiter - - ab Ottacharo & Leopoldo Austriæ Marchionibus, istic in templi Choro ante aram maximam sepultis. Habuit hoc Cæno'dium (quod olim amplissimum & opu- lentissimum fuit, at hodiè plurimum attenuatum) benefactores) *Leotoldum*, *Wilhelmum* in medio Choro sub virginum Choro sepultum, & *Othacarium* Comites: *Wilbirgin* & *Leobur- gin* Comitissas benefactrices illic humatas. *Adalbertum* item Marchionem Istriæ, & *Sophiam* Marchionissam. Abbatissarum ejus loci talis extat Catalogus, in quo colligendo juvit me Domina Abbatissa, quæ nunc rerum ibi potitur.

1. ATHA Comitissa, *Othacari* fundatoris filia, propè Sacellum S. Stephani humata.

2. GERTRUDIS, quæ Romæ pedes fuit, & habetur sancta, sepelitur in Sacello

S. Stephani: Tumulus ejus dicitur crescere versùs aram,

3. DIEMUDIS,

4. HEYLIA.

5. ELISABETHA.

6. BILBIRGIS.

7. DIFTHA vel JUTA.

8. GERTRUDIS secunda.

9. ALHEIDIS.

10. OTYLIA.

11. GYSELA.

12. MARGARETA,

13. ATHA II.

14. JUDITHA.

15. JUDITHA secunda.

16. GERTRUDIS tertia.

17. EUPHEMIA.

18. MARGARETHA.
 19. CHUNIGUNDIS.
 20. EUPHEMIA secunda.
 21. ANNA ab Aysterheim.
 22. ANNA ab Oczdorff, præfuit anno 1397.
 23. DOROTHEA à Katringen.
 24. CLARA à Vezingen.
 25. BARBARA Stadlerina.
 26. MAGDALENA Kastnerina de *Ganundid* : eligitur anno Domini 1462. Præfuit annis 33. Obiit anno 1495. Sepelitur in *S. Annæ* Sacello.
 27. ANNA Panchnerin, Domina imprimis pia & prudens, & quæ amicissimum & admodum beneficum habuit Imperatorem *Maximilianum*, eligitur anno Domini 1495. Præfuit annis penè 22. Obiit anno Christi 1516. Humata apud Kastnerin.
 28. DOROTHEA Strafsnerin, Domina speciosissima, præfuit annis 7. Obiit anno Salutis 1522. Sepelitur apud Antecessores,
 29. MARGARETHA Stainnacherin, Domina eloquentissima, & materfamilias optima, eligitur anno 1522. in Abbatissam, quæ prius ejusdem loci Oeconoma fuerat per 30. annos, præfuit annis 7. Obiit in die *Scholasticæ* anno 1530. Sepelitur honorificè in *S. Michaëlis* facello.
 30. BARBARA Kirchbergerin, præfuit annis penè quinque. Sepelitur in Sacello *S. Michaëlis*. Obiit anno 1534.
 31. HELENA Dietricherin Bavara, præfuit annis 9. Obiit anno 1543. Sepelitur in facello *S. Annæ*
 32. EUPHEMIA Domina de *Lofenstein*, Georgii Baronis filia : senio confecta eligitur anno Domini 1544. Præfuit annis 7. canum delicatorem studiosior alumna, quàm pauperum. Obiit anno Christi 1551. Sepelitur in Sacello *S. Michaëlis* sine marmore.
 33. ANNA Raynerin, nobilis Domina staturâ brevis & parva, virtutibus maxima, eligitur anno 1551. Mense Julio. Sedet ad clavum hoc adhuc anno 1552.
 Duobus à *Lombaco* milliaribus abest *Weelsum*, oppidum provinciæ suprâ *Anasium* sitæ, ad *Trunam* amnem conditum : in quo est insignis arx, *Maximiliani* Imperatoris morte & extremo fato nobilis, & alia *Polheimensium* Baronum. Est verò in eodem oppido *Franciscanum* Cœnobium, ad *Trunam* amnem amœnissimo prospectu situm, quod initio facellum fuisse tantum legitur, à *Sigmaro* Lambacensi Abbate constructum : Monasterium à Dominis *Polheimensibus* donatum, postea confirmatum est à *Wichardo* Ecclesiæ Patavienfis Episcopo anno Domini 1280. In eo Cœnobio celebris est *Polheimensium* Baronum sepultura : quorum eodem loco talem reperi Genealogiam.

ULRICUS Senior à *Polheim* in Hilariensi Cœnobio sepultus,
 anno Domini 1220. genuit

Henricum, Is ex conjugè *Geuta* Dietherici à *Weissenberg* filia suscepit

Henricum. secundum, à <i>Polheim</i> , in <i>Saxæ</i> domus arce sedentem anno 1320.	Ortolphum. à <i>Polheim</i> , anno 1303. qui ex <i>Wulphildi</i> de <i>Frauensteinerina</i> excepit <i>Weicardum</i> Archiepiscopum <i>Salisburgensem</i> .	Philippum. à <i>Polheim</i> , anno 1293. Is ducta uxore <i>Margari-dâ</i> , Domini <i>Ul-rici</i> de <i>Truchsen</i> filiâ, genuit	<i>Weicardum</i> . fundatorem <i>Monachorum</i> in <i>Weels</i> , in quo sepultus est Episcopus <i>Patavienfis</i> .	<i>Alberonem</i> . benefactorem, ejusdem cœnobii <i>Franciscani</i> .
<i>Wernherum</i> Senio-rem.	<i>Wernherum</i> Junio-rem, anno 1316. Is ducta uxore primâ ex ea nihil excepit. Ductâ vero post primæ obitum Domina <i>Elisabetha</i> ab <i>Hartheim</i> , excepit	<i>Alberonem</i> .	<i>Godefridum</i> .	
<i>Pilgranum</i> à <i>Polheim</i> sedentem in <i>Rechberg</i> , ann 1332. Is ex conjugè <i>Cunigunda</i> in <i>Rohr</i> , excepit	<i>Weicardum</i> Dominum in <i>Polheim</i> anno 1400. <i>Weicardus</i> is ductis duabus uxoribus legitimis ex	<i>Joannem</i> à <i>Polheim</i> in <i>Rechberg</i> .	<i>Weycardum</i> à <i>Polheim</i> in <i>Rechberg</i> .	
	<i>Dorothea</i> de <i>Toczenbach</i> .	<i>Barbara</i> Comitissa <i>Pefingensi</i> .		
	excepit			

Anno

Anno 1444.
D. Agnes de
Polheim in
Bilheim The
lonis in Kaf-
cowicz filia,
Patavii a-
pud D. Ste-
phanum se-
pulta in am-
bitu.

Wilboldum.
Is ex Anna de
*Hochenrech-
berg* excepit

Wolfgangum
à *Polheim*, qui
ex *Magdalena
Rambfeiderin*
genuit

Margaridem *Mesenbegio*
desponsatam.

Mariam pri-
mo Rudol-
pho à *Lofen-
stein*. Postea

Joanni à
Traun nu-
ptui tradi-
tam.

Weicardum Dominum in *Pol-
heim & Wartenberg*, qui vixit
anno 1420. & ex duabus uxo-
ribus

Magdalena de
Seubelstorf, aut ut
alibi lego *Heer-
belsdorf* iterili, ni-
hil. Hæc obiit
anno 1453. in
Choro *Weel-
fensis Cœnobii*
humata.

Barbara de
Traun, fæ-
cunda & in-
signi, ac lau-
datissimis
moribus præ-
dita Domina,
quæ obiit an-
no 1474. in
Weels sepulta.

Christo- phorum.	Acha- zium.	Ruper- tum.	Joan- nem.	Alber- tum.	Walbur- gin.	Catha- rinam.	Barba- ram.	Georgium à <i>Polheim</i> , Sa- lisburgi in Schola amif- sum anno 1478. nec po- stea vifum.	Wicardum, Viennæ in Danubio submersum, anno 1480.
---------------------	----------------	----------------	---------------	----------------	-----------------	------------------	----------------	---	---

Hos Infantes & parvulos præpropera mors
absumpsit anno 1480.

Sigismundi Ludovici Baronis à *Polheim*, tumulus in Cœnobio Franciscano.
authore *Wolfgango Schifero* LL. Doctore.

*Qui pius & pulchri custos Ludovicus honesti
Inclita Polheimæ fama decusque Domus.
Sic placuit patriæ (quod erat cordatus & æquus)
Optet ut amissum læsta subinde virum.
Alius hic corpus requiescit, Spiritus ipse
Christe tuo lateat molliter (oro) sinu.*

Obiit anno 1544. humatus ante aram summam.

Wolfgangum, quinque Austria-
carum provinciarum Præfectum
regium, primum Baronem in *Pol-
heim & Wartenburg* anno 1476. Is
ex Domina Joanna Comitissa de
Orfela & vera excepit.

Bernhardum Episcopum, Vien-
nensem & Præpositum Albæ Re-
galis, qui obiit anno 1504. in 8.
Epiphaniæ. Sepelitur *Weelsii*
apud Franciscanos in Sacello S.
Barbaræ, quod est in ambitu.

Apoloniam,
Domino
Christopho-
ro à *Zelching*
desponsa-
tam.

Sufannam desponsa- tam Joan- ni à <i>Sta- remberg</i> .	Margari- den Mo- nialeni apud S. Petrum Salisbur- gi.	Cyriacum Baronem & Dominum in <i>Polheim & Wartenburg</i> an. 1500. præfectum terræ supra Anafum si- tæ, qui obiit anno 1533. Sepul- tus <i>Welsii</i> apud Franciscanos in Sacello S. Barbaræ & ducta Elifa- betha Comitissa <i>Oëtingensi</i> ex ea suscepit	Wolgan- gum qui decessit parvulus.	Magdalenam Domino Ge- orgio à <i>Liech- tenstein</i> in <i>Ni- clasburgo</i> de- genti de- sponsatam.
--	---	---	---	---

Casimirum, Wolfgangum qui duxit u- bellatorem, xorem Do- minam Eu- caroli V. ca- phemiam à <i>Stubenberg</i> est. sedentem in Puchheim ar- ce, ad <i>Agriæ & Fockhelii</i> congressum sitâ.	Fride- ricum qui de- cessit juve- nis studu- it <i>Wit- teber- gæ</i> .	Maxi- milia- num in au- la Re- gis de- gen- tem.	Weycarum Eme- ren- tiam. qui anno æ- tatis suæ 32. nam. præmaturâ morte obiit in arce sua <i>Lichelburg</i> (quæ in lacu <i>Materensi</i> seu <i>Camerino</i> sita est) an. 1551. 6. No- vemb. Vir memoriâ & laude dignus. Is ex <i>Rofi- na de Polheim</i> , filia Domine <i>Annæ</i> & <i>Sigismundi</i> <i>Ludovici à Polheim</i> (ejus nimirum, qui arcem <i>Pol- heim</i> paululum supra <i>Wel-</i> fium inter <i>Trunam</i> & <i>Grembachium</i> amnes conditam, erexit denuò & renovavit	Joannam quæ obiit parvula.	Barbaram <i>Peglino</i> Baroni, & Regio consiliario Vien- næ degenti de- sponsatam.
--	--	---	---	----------------------------------	---

heimensem intra *Welsensis* oppidi mœnia sitam & alteram paululum supra *Wel-*
fium inter *Trunam* & *Grembachium* amnes conditam, erexit denuò & renovavit
Liechtenegk dictam) excepit

Script. Rerum Monast. Tomus II.

K k

Ciria-

Ciriacum, adhuc
superstitem hoc
anno 1552.

Annam Ma-
riam, quæ o-
biit parvula.

Sigismundum Ludovi-
cum opt. indolis & sumæ
spei puerum superstitem.

Sifridum, in bel-
lo Smalcaldico
natum.

LUNACENSE, Lunæ lacus, una dictione *Lunelach*, vulgò *Memssee* Monasterium *Benedictinum*, in ea Baviaræ parte (quæ terræ supra Anasum vicinissima & penè contigua est) ad ejusdem nominis insignem lacum, & elegantem marcã intra alpes Julias situm: omnium Baviaræ Cœnobiorum amplissimum, magnificentissimum ac opulentissimum Patavienfis diœceseos. Fundatum legitur anno Domini 748. à Bavarorum Illustrissimo Principe *Udilone* in honorem S. *Petri* Apostolorum Principis, & S. *Michælis Archangeli*. Fundator decessit ex hac mortali vita anno Domini 766. Dicitur cubare Pataviæ vel in *Osterhoven*, quorum posterius mihi videtur verisimilius. Hanc foundationem *Thassilo* Dux, filius *Udilonis* anno 771. confirmavit, additis insuper multis redditibus, censibus, prædiis, curtibus, Grangiis, pratis & hominibus in *Rottal*, *Mätigow* & *Alergow*. Idque exemplum singulari quodam zelo secuti & æmulati ejusdem terræ viri nobiles, plurimum ad loci hujus exædificationem contulerunt. Abbatum ejus loci talis à me ibi exscriptus est Catalogus, in quo labore juvit me *Hieronymus Fontanus*, è S. *Quirino* natus, Organicen.

1. OPORTUNUS, cum viginti aliis fratribus ex *Cassino* Campaniæ Cœnobia evocatus, Abbatia huic præficitur anno Domini 748. Præfuit annis 32. Obiit anno 781. in ipsis Calendis Januariis. Sub eo S. *Virgilius* Salisburgenfium Episcopus Ecclesiam S. *Ruperti* inchoavit anno 772. Extant de eo & ejus fratribus tales vericuli.

*Cassino de monte legunt, & adhuc ibi degunt
Domnos claustrales; nec habebat Norica tales.*

2. HAMRICUS successit *Oportuno*, præfuit annis 17. Obiit anno 798. Missus fuit Romam ad Papam *Adrianum*, cum Domino *Arnone* Archiepiscopo *Salisburgenfi*, ad reconciliandum Regem *Thassilonem* cum *Carolo* Imperatore. Huic dedit postea Archiepiscopus *Arno* Ecclesiam S. *Martini* in *Straßwalden*, cum omni integritate, qualiter antea S. *Petro*, & S. *Ruperto* impendebat servitium. Extat de eo tale carmen.

*Abbas hic prudens, facundus, religiosus
Abbas Hamricus multæ virtutis amicus.*

3. ATTO, qui habuit beneficium quendam nobilem virum *Mathilinum*. Post hujus obitum, præfuit huic loco ab anno 804. ad annum usque 814. Dominus *Hildiboldus* Archiepiscopus *Salisburgenfis*, Sacri Palatii Imperialis custos & Sacellanus: magnus ejusdem loci benefactor.

4. LAMBERTUS Abbas substituitur anno 514. ab ipso Archiepiscopo *Hildiboldo*, cujus ipse prius fuerat Diaconus: vir religiosus, vitæ honestate clarissimus, ita ut omnibus sui sæculi hominibus charus esset, & Sanctus haberetur. Hic per interventum nobilium Comitum *Ernesti* & *Alberti*, à Rege *Ludovico* obtinuit territorium S. *Wolfgangi* in *Abernsee*, cum toto nemore circumjacente. Facta est hæc donatio in *Transtorph* anno Domini 819.

5. MEINGARDUS subrogatur *Lamberto*, sed quamdiu federit incertum est.

6. ADELRADUS successit *Meingardo*: Sed nec de isto quidquam in fastos relatatum est.

7. ECCENBERTUS, de quo nihil aliud scriptum reperitur

*Post horum mortem locus hic mutat malè sortem,
Pontificisque datur Obermünster, sic mutuatur.*

Anno enim Domini 831. *Ludovicus* Orientalis Franciæ Rex, ad petitionem *Hemma* Reginae uxoris suæ, tradidit Monasterium *Mensee Baturico* Ratisbonensi Episcopo, pro Monasterio in *Obermünster*, quod ad prædictam Ratisbonensem Ecclesiam pertinebat.

8. BENEDICTUS instituitur Abbas à *Baturico* Episcopo Ratisbonensi anno 832., præfuit Monasterio cum tenuibus redditibus ad annum usque Domini 852. Sub eo Monachi penè omnes locum hunc deseruerant, quòd Episcopo, violenter multa & superbè agenti, subesse nollent.

9. HELEMBERTUS ab *Erchenfrido* Ratisbonensi Episcopo Abbas constituitur anno 852. per longum enim tempus fratres Cœnobia, etsi pauci numero, facultatem eligendi Abbatis non habuere. Præfuit annis 12. Decessit anno salutiferi partûs 864.

10. ERCKHENFRIDUS constituitur ab *Embricone* Episcopo Ratisbonensi, præfuit annis 15. moritur anno Domini 879.

11. SINTHERUS Abbatiam suscepit de manu *Embriconis* Episcopi, præfuit annis sex.

12. OTHO

12. OTHO constituitur Abbas ab ipso *Embriconè* anno 885. præfuit annis 9.
13. RUDEMARUS eligitur ab Episcopo *Tutone*, anno 894. Præfuit annis 18. Obiit anno 912. Sub ejus gubernatione *Ungari* anno Christi 901. excursionem in *Bavariam* factâ, eandem miserè vastant, sed à *Bavaris* trucidantur plus mille. Postea anno 907. *Ungari* iterum *Bavariam* ingressi per biennium in *Alemannia* grassati sunt, donec anno 912. ab *Arnoldo* *Bavarorum* Duce juxta *Oenum* cæsi *Ungari* occubuerunt.
14. ERBO constituitur à *Tutone* Episcopo Ratisbonensi anno 912. Præfuit annis 14. Obiit anno 926.
15. ALBERTUS creatur Abbas per *Michaëlem* Episcopum Ratisbonensem, præfedit annis 17. Decessit ex hac lacrymarum valle anno salutis 943. præcedente anno vidit magno animi dolore Cænobium suum diripi & spoliari ab *Hungaris*, *Bavariam* vastantibus, sed postea à *Bertholdo* *Bojorum* Duce cæsis.
16. REINHARDUS successit Alberto per *Michaëlem* Episcopum designatus Abbas. Præfuit annis 9. Decessit anno Incarnationis Dominicæ 952.
17. SIGEHARDUS præfuit Abbatiae decem annis. Obiit anno 962.
18. GUNDACKERUS fedit ad clavum annis 7. Decessit anno Domini 969.
19. CADELOCHUS præfedit Abbatiae annis 9. Obiit anno 978.
20. HAZELINUS Abbatiae investituram accepit à *S. Wolfgango* Ratisbonensium Antistite anno 978. Sedit ad gubernaculum annis 21. Obiit anno 999. Hujus Abbatis temporibus *S. Wolfgangus* in vastissimis Alpibus *Albernssee*, per quadriennium omnibus incognitus, Heremiticam duxit vitam, cum rexisset Ecclesiam Ratisbonensem 22. annis, & clam ex Ratisbonâ affugisset. Is pridie Calendarum Novembris anno 994. in *Pupingâ* loco ad Danubium inter *Evertingum* oppidum, & arcem *Schaumburgensem* sito, in quo hodiè Franciscanorum est celebre Monasterium, ex hac mortali vita ad æternam concessit.
21. CHUNRADUS investitur ab Episcopo Ratisbonensi *Gelbardo* anno 999. Præfuit annis 15. Obiit anno 1014. Hujus temporibus *S. Henricus* Imperator restitui jussit Monasterio, quæcunque ei injustè & violenter ablata fuerant. Sed & Episcopis Ratisbonensibus præcepit, ut Cænobium *Manseehenense* pristinae libertati restituerent, & vel ablata, vel violenter usurpata plenè redderent. Unde extant versiculi.
- Cuncta restaurari Rex jusserat & renovari,
Illa restaurantur sibi, nec sua prædia dantur:
Quæ comprehenderunt prius, omnia posthabuerunt.
Vix claustrum parvi pars ultima redditur arvi,
Qui si reddentur grandes satis esse videntur
Parvula redduntur, à Præsule magna premuntur
Pontificis dextrâ, quæ diripit intus & extra.*
22. BERTHOLDUS eligitur Canonicâ electione anno 1014. Obiit anno 1036. Sub eo fuit maxima siccitas, fames, pestis anno 1018.
23. BRUNO Abbas præfuit annis saltem 4. Obiit anno 1040.
24. UDALRICUS primus hujus nominis, fedit ad clavum annis 31. Decessit anno 1071.
25. CADELOCHUS institutus per *Othonem* Ratisbonensem Episcopum, præfuit per unum tantum annum & vivere desiit.
26. RUPERTUS patriâ Ratisbonensis, vir religiosissimus, à *S. Emerani* Cænobio mittitur ab Episcopo *Othone* anno Salutis 1072. Præfuit annis 44. Obiit anno 1115. Impetravit anno 1101. Ratisbonæ ab Imperatore *Henrico* quarto, & ab *Hardovico* Episcopo Ratisbonensi complures Decimas, & Parochiales aliquot Ecclesias, *Wifselburgum*, & *Stainakirchen* cum omnibus ad eas pertinentibus rebus ac juribus. Sub hoc Abbate dedicata est Ecclesia in *Marenssee* anno 1104.
27. MARQUARDUS.
28. JOANNES.
29. PALEPHANUS aliis dictus *Palefanus*: de his tribus nihil in fastos relatam est.
30. BEATUS CONRADUS, ex *Sigebergensi* Monasterio (in quo sub *Chunone* Abbate floruit) evocatus, ab eodem *Chunone* jam Episcopo Ratisbonensi, Abbatiae huic *Lunacensi* præficitur anno Domini 1127. Præfuit utilissimè annis 15. Consecutus privilegium ab *Innocentio II.* P. M. ne in posterum Abbas præficeretur in *Mannsee*, nisi quem *Monachi* communi consilio, aut certè sanioris partis consilio & assensu secundum Deum, & *B. Benedicti* regulam providerint eligendum, idque privilegium datum est anno 1142. Trucidatus est à *Colonis* suis ob defensionem rerum & facultatum Ecclesiae anno 1145. Sepelitur sub insigni marmore in media Ecclesia principaliore, è regione majoris suggesti.
31. WALTHERUS Canonicè electus est anno 1145. Præfuit 12. annis, vir bonus & reli-

& religiosus. Obiit anno 1158. Sepelitur in Sacello S. Petri, quod olim S. Andreae sacrum erat. Claruit miraculis.

32. HENRICUS eligitur anno 1158. Sedit annis 40. laudabiliter, & resignavit anno 1198. Consecutus est confirmationem veterum privilegiorum, & aliquot etiam nova à Lucio Papa anno 1182. Impetravit à Conrado Episcopo Ratisbonensi Ecclesiam S. Martini in Weyhemmerling cum omnibus juribus anno 1194. Hujus Abbatis temporibus resignavit Chuno Ratisbonensis Episcopus Cœnobia in Mannseeb super altare S. Michaelis totam Forellam, quæ dicitur Oberrnseeb, unâ cum Territorio S. Wolfgangi: quæ omnia Episcopi Ratisbonenses diu injustè detinuerant & usurparant. Hæc donatio facta est anno 1184. 4. Nonarum Aprilis.

33. HENRICUS de Wafferloch eligitur in Abbatem anno Christi 1198. Sedit ad clavum annis totis 26. Obiit anno 1223. Passus est magnam calamitatem, & amplissimam fecit rerum sui Cœnobia jacturam anno 1203. digladiantibus inter se, & odiosissime concertantibus Archiepiscopo Salisburgenfi, & Ludovico Bavarorum Duce, qui tamen sequenti anno redierunt in gratiam.

34. FRIDERICUS eligitur anno 1223. Præfuit annis 19. Obiit anno 1241. Habuit beneficium Rudigerum Episcopum Patavienfem, qui misertus calamitatum Monasterii, dedit Abbati huic annuos proventus duarum Ecclesiarum Steinenkirchensis & Wiselsburgenfis: Factum id anno 1235. Sub ejus gubernatione Dux quidam Bavarorum Ludovicus, præfente familiâ suâ, cultello ab ignoto quodam occiditur anno 1231.

35. SIFRIDUS eligitur anno 1241. Præfuit annis sex. Reddidit Abbatiam anno 1247. Hoc Abbate gubernante Henricus Episcopus Ratisbonensis cum Baviarum Duce ac Comite Palatino bellum gerens, castrum Wildenegk, Monasterio vicinum, obsidione cinxit & devastavit: & omne territorium Lunulacensis Abbatis rapinis ac incendiis, ferro & flammis est depopulatus anno 1242. Abbas in ejusdem Episcopi tuitionem susceptus est anno 1246.

36. HENRICUS Burghuserus eligitur anno 1247. Sedit annis 20. Obiit anno 1267. Habuit clementem Othocarum Regem Bohemiæ, Ducem Austriæ & Styriæ, ac Marchionem Moraviæ anno 1253. nam ejusdem antea prædilectus Sacellanus fuerat.

37. SIFRIDUS constituitur Abbas anno 1267. Sedit annis 4. Obiit anno 1271. peste sublatus.

38. CHUNO eligitur anno 1271. Præfuit annis 9. Obiit 1280. Sub isto Abbate primum incendium passa est hæc Ecclesia anno Domini 1273. Præclare ab ipso instaurata.

39. OTTO successit, præfuit novenarius. Obiit anno 1299. vidit iterum incendio perire Monasterium suum anno 1282. quod tamen pulchrè restituit & absolvit anno 1288.

40. DIETHARDUS eligitur in Abbatem anno Christi 1299. quamdiu præfuerit non invenitur. Sub ejus gubernatione expugnatum est anno 1310. ipsâ die Epiphaniæ, castrum Neuburgense ad Oenum situm, ab Othone Bavarorum Duce, & eodem anno Barones Austriæ & Styriæ collectâ sex penè millium equitum manu, Lunulacensem Abbatiam & omnem circumjacentem districtum violenter intrantes, ferro & incendiis deleverunt, & magnâ prædâ inde secum abductâ, ad sua redierunt.

41. FRIDERICUS cognomento Sulzberger, successit Diethardo sed quamdiu, aut quâ fortunâ præfuerit, in fastos non est relatam.

42. GUNDAKERUS Friderico subrogatur, de quo aliud annotatum est nihil, nisi quodd omnes Monasterii redditus ac annuos proventus, Oeconomiam studio amplificandæ, & benè administrandæ in librum scribi & redigi curavit anno Domini 1316.

43. SYBOTUS successit, sed nihil prorsus de eo extat scriptum.

44. CHRISTIANUS eligitur anno 1321. Præfuit annis 28. cujus ætate in S. Georgii oppidulo (quod in Matergovia ad Alpes situm duobus abest à Lunulaco miliaribus) conditum est, & fundatum magnificum templum ab Hobenseelderis nobilibus illic sepultis anno 1324. Est templum istud luculentissimum, & eleganter testudinatum, Chori testudo legitur esse absoluta anno 1438. sub Alberto Austriæ Imperatore, altera testudo totius templi addita anno 1503. Habent in eodem templo sepulturas nobiles ab Vezing & Arenstein. Obiit Abbas iste anno 1349. Fuit antea Sacellanus Othonis Bavarorum Ducis. Charus etiam Ludovico Bavaro Imperatori. Sub eo tertio exustum, & postea præclare reparatum est Cœnobium.

45. HENRICUS ex conventu Sebunensi postulatus est anno 1349. Sedit annis 22. Obiit anno 1372. Habuit hostes Schonburgios, qui exustionibus & aliis gravaminibus plurimum mali intulerunt colonis Monasterii, quibus cum postea rebus placitatis & pacatis in gratiam rediit Abbas, dans Schonburgiis Decimas in Schonburg anno 1351. Sub hoc Abbate Rudolphus Austriæ Dux omnes Monachorum, & totius Cleri redditus ex Austriâ solvendo, sibi per biennium usurpavit. Is postea Mediolani exul obiit anno ætatis suæ 25. anno Christi 1375.

46. HEN-

46. HENRICUS Stempius eligitur anno 1372. Præfuit 3. annis & obiit anno 1375.
 47. LUDOVICUS Panicherus successit *Stempio*. Sedit ad clavum annis 19. Obiit anno 1393. Fuerat ante *Pilgrini* Salisburgensis Episcopi Sacellanus. Sepelitur in meridionali abside.

48. UDALRICUS eligitur anno 1393. Præfuit utiliter 6. annis. Decessit anno 1399.

49. CONRADUS Schlüsselbergerus designatur Abbas anno Domini 1399. Præfuit annis 7. Obiit anno 1406. Impetravit à *Bonifacio* Papa pro se & Successoribus *Mitram* & cætera omnia pontificalia ornamenta.

50. JACOBUS Hohenfeelder substituitur *Conrado*, præfedit annis 9. Obiit anno 1415. Sepelitur in meridionali abside quodam cum Antecessore & Successore Abbate *S. Quirini*. Habuit beneficos *Ernestum* & *Fridericum* Austriæ Duces.

51. JOANNES Trenbeggius eligitur anno 1415. Præfuit annis 5. Obiit peste anno 1420. Vir elegantis & proceræ staturæ, sed & prudentiâ circumspectus, & facundiâ & morum gravitate Principibus ac Regibus acceptus. *Alberti* Romanorum Regis Sacellanus, & *Henrici* Bavarorum Ducis, quorum nomine plures obiit Legationes. Interfuit Concilio Constantiensi: Fecit scribi librum judiciorum & jurium Monasterii sui, cui fideliter præfuit, & plurimum profuisset, & diutiùs ei licuisset esse superstiti.

52. SIMON Reuchlinus, ex *Prunoviano* ad *Oenum* sito oppidulo insigni natus, eligitur in hujus loci Abbatem anno 1420. Sedit annis 43. Obiit anno 1463. Vir bonus, maturus, & religiosus imprimis, Regularis observantiæ fervens Zelator, in gubernandis temporalibus providus & circumspectus. Invenerat Monasterium, in spiritualibus & temporalibus penè collapsum, quod ipse, adjutus à Pontifice Romano ac Baviaræ Ducibus, præclare & fortiter reformavit. Omnia loca conventualia ampliavit, & de novo condidit, ambitum videlicet, Dormitorium, Refectorium, Pistrinum, domum Curia, promptuaria, granaria & horrea à fundamentis erexit & consummavit. Chorum Parochialis Ecclesiæ *S. Spiritus* (quæ è regione primarii templi sita est) & posteriorem partem Ecclesiæ *S. Wolfgangi* in superiori lacu sitæ, vulgò *das Sannghaus* dictam, & Sacellum *B. Virginis in Cellâ*, Sacellum item *S. Martini* vulgariter *S. Chunrad* in *Oberwang*, & *S. Udalrici* Sacellum in monte proximo situm defecit, & ex imis fundamentis instauravit, tanto studio, ut & ipse suis humeris faxa ad ædificia erigenda singulari gaudio bajularet. Consecutus est privilegia à *Martino* Papa. Sub hoc Abbate, primo exustum est templum *S. Wolfgangi*, unâ cum foro seu oppidulo, quod abest à Cænobio duobus milliaribus in Alpibus situm, ac templo contiguum. Id accidit anno 1429. pridè *S. Paschalis* festi, reedificatum ab eodem.

53. BENEDICTUS Egkel vel Eckiùs Bavarus, ex *Vilsiburgo* natus, eligitur anno Domini 1463. Præfuit annis 36. laudabiliter. Obiit anno Christi 1499. fulminante *Divo Maximiliano* Imperatore adversus Helvetios. Sepelitur honorificè in summæ Basilicæ Choro ante aram maximam, sub insigni marmore. Erexit ex imis fundamentis totam elegantissimam & sumptuosissimam Ecclesiam seu Basilicam *Luniacensem*, cui similem non habet tota Provincia suprâ Anasum sita: eam & Bibliothecâ & clinodiis auxit, & præclarissimè illustravit, & ab *Albarto* Salonensi, & *Bernardo* Libanensi Episcopis consecrari fecit. Chorum Ecclesiæ *S. Wolfgangi* ex imo ad summum usque evexit & absolvit: Domi verò, hoc est in Cænobio, nullam officinam reliquit, quam non auxerit & renovarit: totum Cænobium faciens marmoreum, & testudinibus ita refertum, ut & stabula equorum & boum, sed & suum sint testudinibus concamerata & tegulis latericiis eleganter tecta. Vineas in *Neuburgâ* claustrali comparavit: Præfuit & profuit plurimum. Sub ejus regimine exustum est anno 1480. oppidulum *S. Wolfgangi* cum tecto Ecclesiæ, id ab eo egregiè est restauratum. Fuit vir optimè de hoc Cænobio & ejus rebus meritis. Hic Abbas in die *S. Benedicti* natus, sacerdos factus, electus Abbas, & mortuus est.

54. WOLFGANGUS Herbelinus ex *Lunelacensi* oppidulo natus, eligitur in Abbatem Monasterii hujus (in quo à pueris laudabiliter, honestè & piè vixerat) anno 1499. Præfuit fideliter & utilissimè annis 23. Obiit anno 1521. ipsâ die *Maximiliani*. Sepelitur in Sacello *S. Petri* honorificè. Vir compositis moribus præditus & consilio gravis, quique consilia, & animi sui propositum nemini temerè pandebat, spemque suam non in filiis hominum, sed unum & solum in Deum fixam habebat, & ab hoc solo petere solebat instantissimè, unde etiam Symbolum illi erat hoc Regii Plâctis, Auxilium meum à Domino, quod omnibus ædificiis à se erectis apparet hodiè adhuc esse inscriptum. Charus erat omnibus summis pariter & infimis, imprimis *Divo Maximil. Imp.* qui eum peculiari vocabulo suum appellabat Monachum. Benedictini instituti defensor erat & Zelator maximus, unde complurium Monasteriorum Visitator & Reformator extitit. Erat Fratribus & in Choro & Refectorio semper ferè conjunctus, ut eos suo etiam exemplo ad pietatem & vitæ sanctimoniam invitaret. In orationibus erat continuus. Ecclesiam, amore decoris domûs Dei, & tabulis & picturis, companâ maximâ *S. Annæ* dicatâ, or-

gano & suggestu declamatorio maximo fecit insigniri. Sacellum animarum erexit. Abbatiam majorem, cum communi familiæ domo, & æstuariis & cameris, contra ignium voragine, testudinibus communivit. Cæmeterium muro inclusit. S. *Wolfgangi* templum cupreo tecto superinduxit, campanas ibi fieri fecit. Gymnasium Scholasticum (alitur enim in hoc Cænobio magna puerorum literas colentium turba) exstruxit. Horrea testudinibus concameravit, annuos redditus auxit & ampliavit, in omnibus per omnem vitam suam laudabiliter & utilissimè officium suum faciens.

*Idcirco vivat valeatque in sæcula cuncta
Cui semper violas fundat gratissima tellus
Cinnoma quin etiam, sed & alba ligustra, rosasque,
Fundatque sanguineis pulcherrima lilia spinis.*

55. JOANNES Hagenius, è S. *Quirini* Cænobio natus: Successit anno 1522. Vir immensâ corporis mole præditus, sed & ingenio neutiquam reprehendendo. Præfuit annis 15. laudabiliter, multa perpeffus in agricolarum conjuratione. Absolvit cupreum tectum S. *Wolfgangi* in Alpbibus, quod maximus eâ ætate esset hominum omnium ad id templum concursus, ex quo annuatim 15. aut 18. aureorum millia interdum Monasterio contigerunt. Obiit anno Domini 1536. Sepelitur propè Antecessorem in Sacello S. *Petri* sub honorifico saxo marmoreo.

56. STEPHANUS Riedenbergerus patriâ Viennensis, ex Primissario S. *Wolfgangi* Abbas fit anno 1536. Præfuit annis 4. & aliquot mensibus. Obiit anno 1540.

57. ADALGARIUS cognomento *Holzzel*, ex Alpbibus natus, eligitur è S. *Wolfgangi* Primissario in Abbatem anno Christi 1540. Præfuit annis tribus ferè, semper valetudinarius, obiit anno 1543.

58. SIGISMUNDUS Heehenkircher, vir nobilis genere & virtute, procerâ corporis staturâ præditus, vir facundus & concionator insignis, latinè doctus non vulgariter, ex *Kimstorbho*, superioris Baviaræ arce, non procul à Monaco natus, eligitur ex Pastore S. *Wolfgangi* in Abbatem Lunelacensem, anno Domini 1543. Reædificavit Infirmatorium, testudinibus eleganter concameratum, quod incendio perierat anno 1550. Præsidet laudabiliter & utiliter hoc adhuc currente anno 1552. Quo ego in Pannonias equitaturus ex Weelsio oppido supra Anasiano, cum nobili & eximiâ virtute præstante viro Bernhardo *Schifero* in supra Anasianâ provinciâ, & ejusdem arce Treylinga ad Trunam amnem sita, habitante Regulo ad lacum ac Abbatiam hanc Lunelacensem eques descendi mense Martio &c.

*****

CREMIPHANUM vulgò *Kremsmünster*, Benedictinæ Professionis Monasterium amplissimum ac magnificentissimum, in pago *Traungau*, Provinciæ Austriæ supra Anasianâ, ad *Kremsium* fluviolum in amœnissimo colle, tribus à *Weelsio*, tribus à *Syra*, & totidem à *Gamundia* Trunæ miliaribus situm. Fundatum legitur anno Christi 777. sub Papâ *Adriano* & Imperatore *Carolo Magno*, in honorem Salvatoris mundi, à potentissimo Bavarorum Principe *Thassilone*, cujus filius *Guntherus*, nobilissimus Juvenis, ex *Lindbirgi* seu *Leutbirgi*, *Desiderii* Longobardorum Regis filiâ, natus, ex *Laureaco* civitate (quam hodie *Enns* ab *Anaso* fluvio appellant) venatum in vicina nemora egressus, propè piscinam *Gundreich* hodiè dictam, quæ Monasterio, & imprimis S. *Sigismundi* Sacello vicinâ est, ab apro furente lethaliter percussus & interemptus est. Is in primario templo Cremiphanenâ honorificè sepultus est extra Chorum. Tumulo addito pendent tales versiculi, historiam foundationis hujus breviter explicantes.

Princeps Bavaricus, Regum de stemmate natus,

Guntherus nitido clauditur hoc tumulo:

Quem sus dum validum venando Principis icturn

Sentiret, subito dente peremit atrox.

Sus perit, & juvenis sylvâ: canis adjacet illis,

Custoditque sui sedulo corpus Heri.

His pater auditis nato Dux Thassilo mitis

Hoc struit æthereum monte Monasterium.

Sæpè sua casse venator prenditur ipse

Sæpè rapit juvenes fors, retinetque senes.

Confecratum est Cænobium à *Waldero* Archiepiscopo Laureacensi, & *Virgilio* Antistite Salisburgenâ anno supramemorato. Abbatum hujus loci talis extat Catalogus, ex variis annotationibus in hanc formam collectus.

1. FATERICUS, ex inferioris *Altachii* Cænobio accitus, Abbatia huic præficitur ab ipso primo fundatore Domino *Thassilone* anno Christi 777. Præfuit ad annum usque 789. Huic Papa *Adrianus*, fundatoris *Thassilonis* Compater, misit è Roma corpus S. *Agapiti* Marty.

Martyris. *Thassilo* dedit ei totum territorium *Traungow* dictum, & omnes in eo habitantes homines. Territoria item *Sippach*, *Sulzbach*, *Leubenbach*, *Pentenbach*, cum lacu *Almenfi* fortè & Sylva. Territoria item inter ripas *Ipff*, *Sirnack* & *Judich* sita, ad 40. Schwaigas faciendas. Dedit idem *Allenkboven* & *Eporctal*, & Ecclesias *Alberburgensem*, *Norfeldensem*, & *Sulzbacensem*: duas item vineas in *Ascha*, tres in *Rotula* & alia bona plurima, de quibus scriptum legitur tale Monastichon:

Thassilo dictus ego, Christo mea prœdia lego.

Voluit item ut hæc Ecclesia *Cremiphansenis* post *Pataviensem* sedem Episcopalem, principem ac dignissimum locum obtineret, & ut absente Episcopo *Pataviensi*, ejusdem vices & officium suppleret interim in spiritalibus Abbas *Cremiphansenis*. Abbas iste *Fatericus* à *Carolo Magno* foundationis hujus confirmationes obtinuit, & ab eodem clementer est habitus. Circa hæc tempora movit in Papam *Adrianum* arma *Desiderius Longobardorum* Rex, *Thassilonis* fundatoris socer. *Adrianus* in summo periculo constitutus imploravit auxilium *Caroli Magni*, qui *Longobardiam* maximis copiis ingressus, *Desiderium* Regem sub jugum misit, ac propè *Papiam* devicit. Hanc patris calamitatem indignè ferens *Domina* fundatrix *Lindburgis*, marito *Thassiloni* precibus tam diu institit, donec eum ad ulciscendum *Longobardorum* cladem, & impediendum *Caroli* victoriam perpelleret: accitis itaque maximis *Hungarorum* copiis, *Thassilo* *Carolum Magnum* invadit, sed ab eodem victus, & aliquoties rebellis ac fœdifragus inventus, omnibus ditionibus tandem exuitur & *Laurisheimensi* Cœnobio (in quo pœnitentiam ageret, & reliquum vitæ exigeret privatus) intruditur. Quo tempore Abbas primus *Fatericus* obierit, aut ubi humatus sit, nescitur, nihil enim de eo aliud in fastos relatum extat.

2. WOLFRAMUS secundus hujus loci Abbas habetur, sed annosum de eo reperitur nihil.

3. SIGHARDUS præfuit anno 828. Accepit privilegium à *Ludovico Pio*, filio *Caroli Magni*. Sedit ad Abbatia clavum sub *Papa Joanne*, Archiepiscopo verò *Laureacensi* *Kinchario*. Interfuit Concilio *Aquisgranensi* à *Papa Paschali* celebrato. Aliud de eo invenitur nihil.

4. SNELPERO, Sacellanus Regius, Abbas hujus loci designatus, præfuit anno 888. quo privilegia accepit ab *Arnulpho*, *Carolomanni* filio, qui dedit huic Abbati *Nesselbach*, *Neurhofen*, & Ecclesiam *Weels*, cum omnibus ad eam pertinentibus rebus & juribus. Et quidquid duo Comites, (qui Regiam Majestatem offenderant) habuerunt, inter *Champ* & *Perfuicum* fluvios.

5. BURCARDUS, & ipse Sacellanus Regius, successit *Snelperoni*, sed quo anno, id incertum est. Post hunc Abbatem vacavit, & vasta jacuit Abbatia *Cremiphansenis* annis penè 100. propter crebras *Hungarorum* irruptiones in *Noricum*, & perpetuas deprædationes ac vastationes, quæ factæ sunt anno 907. Item annis 917. 927. 941. & 946. quo tempore prope *Weelsium* cæsi sunt *Hunni* à *Bernhardo* *Norico* Duce: Et anno 954. & sequenti, quo cæsi sunt *Hungari* ad *Augustam Reticam* ab *Othone* Imperatore, quo item anno in hoc Cœnobio 50. homines ab *Hunnis* trucidati esse leguntur. Circa hæc ipsa tempora *Pataviensi* Ecclesiæ præfuit Episcopus quidam, nomine *Christianus*: Is huic Monasterio plurima etiam bona prædia rapuit, imprimis *Pettenbachium* anno 983. Circa hæc ipsa tempora etiam *Steueregum* & *Eberspergum* à Cœnobio hoc rapta sunt & abalienata. Sic extremis calamitatibus & ærumnis oppressum Cœnobium feliciter tamen iterum emerfit annum Christi circiter 1010. Tum enim *S. Henricus* Imperator, à *S. Episcopis Ulrico* *Augustano*, *Wolfgango* *Ratisbonensi*, *Gotthardo* & *Pelegriano* admonitus & exoratus, ad instaurandum Monasterium *Cremiphansense*, non animum tantum adjecit, sed & manum ita admovit, ut reedificaretur, & Abbas cum cœtu Monachorum eidem loco vicissim præficeretur. Is *Henricus* Imperator, *Bavarorum* inclytus Dux, Secundarius hujus Monasticæ congregationis perhibetur fundator, cujus Abbates rursus sequuntur breviter annotati.

6. SIGMARUS post Cœnobii instauracionem Abbas hujus loci designatus est, sed quamdiu is ad gubernaculum federit, in fastos relatum non est. Obiit 2. Nonarum Septembr. Circa hujus tempora patitur *S. Colomannus* anno Domini 1012. in *Stockeraw*.

7. GERHARDUS Abbas fuit anno Salutis 1040. temporibus *Henrici* tertii Imper. Huic Abbati dedit *Walbhunus*, vir nobilis *Chirchdorffum* & *Atterseeb*. Obiit 6. Cal. Februar.

8. ERCHENBERTUS Abbas Infulatus primus, præfuit anno 1050. Sub *Henrico* Imperatore. Circa hæc tempora Monasterium ab *Engelmaro* Episcopo *Pataviensi* denuò consecratur. Obiit 8. Calend. Julii. Hic primus assumpsit Advocatos (fors: Protectionarios) Petitionarios, nobiles de *Prenstein*, *Volckenstorff* & *Ortt*. Hujus temporibus patitur *Wenceslaus* Rex *Bohemix*, & *Austria* fit *Marchionatus*.

9. WOLFRAMUS successit *Erchenberto*: Sed aliud de eo habetur nihil. Obiit 2. Calend. Octobr. Dedit ei nobilis quidam *Rudolphus* vineam *Harpergensem*, sub *Pilgrino* Advocato.

10. PEZELINUS subrogatus creditur *Wolframo*, sub hoc igne concrematum est Cœnobium, in quo floruit *S. Wisintbo*, cujus sepulchrum est ante aram *S. Thomæ*. Offa ejus jacent in tumulo fundatorum.

11. DIETHERICUS præfuit anno 1082. ex Monacho Gossensi Abbas Cremiphani designatus ab *Altmanno* Pataviensi Episcopo. Hic Abbas Monasterium solemniter renovavit, ejusdemque ruinas præclare instauravit, *Altmannus* verò Episcopus denuò reconciliavit, & consecravit. Non fuit infulatus. Obiit 5. Iduum Decembr. Habuit benefactorem *Arnoldum* Comitem de *Welsa*.

12. HOHOLDUS successit *Dietberico*, sed quo anno, aut quamdiu, nescitur. Obiit 5. Calend. Julii.

13. BERTHOLDUS subrogatus *Hoboldo*: aliud de eo extat nihil. Obiit 19. Calend. Februarii.

14. ALRAMUS præfuit anno Domini 1090. Recuperavit, *Henrici* Imperatoris ope, *Petenbachium* anno 1099. quod antea ab Episcopis *Pataviensibus* abalienatum, & abstractum fuerat. Plurimum profuit huic Monasterio, nam paterfamilias erat industrius admodumque felix. Resignavit tandem Abbatiam anno Domini 1120. Obiit 5. Iduum Martii anno 1122. Ecclesiæ in *Chirchdorff* Conditor.

15. HERMANNUS præfuit duobus annis vivente adhuc *Alramo*, & eodem mortuo, tribus annis & aliquot mensibus. Obiit 2. Calend. Januarii anno 1125.

16. ULRICUS eligitur anno 1125. Præfuit annis 6 sub *Papa* Honorio & Episcopo Pataviensi *Regimaro*. Hujus ætate *Leopoldus* Marchio Austriæ construxit *Claustri-Neuburgium* & *S. Crucis* Cœnobium splendidissimum. Obiit *Ulricus* Abbas anno 1131.

17. ULRICUS secundus successit primo: Sedit annis 15 sub *Innocentio* Papâ, & *Lothario* Imperatore. Habuit beneficam *Adelbeidin* de *Wildberg*, relictam *Ernesti* Comitis de *Hochenberg*: Beneficam item *Albertum* Comitem de *Rebgeu*, qui obiit anno 1155. *Pillungum* item de *Bernstein*.

18. ALBERTUS eligitur anno 1147. Sedit annis 13. Sub hoc Monasterium miserè defædatur, & vastatum esse legitur. Circa hujus item tempora, Marchionatus *Austriæ* in Ducatum evehitur per Imperatorem *Fridericum* primum, & primus *Austriæ* Dux fit *Henricus* *Leopoldi* filius. Obiit Abbas *Albertus* 4. Calend. Aprilis anno Salutis 1160.

19. MARTINUS sedit annis 5. & resignavit anno 1165. quo etiam obiit, ante turrim sepultus.

20. ALRAMUS secundus Monachus *Gerstenfis* Cœnobia, propè *Styriam* civitatem fiti, eligitur in Abbatem anno 1165. sedit annis 9. exauthoratur à *Diopoldo* Episcopo Pataviensi, *Istriae* Marchione; Construxit sacellum *S. Egidii*, consecratum ab *Alberto* *Salisburgensi* Archiepiscopo anno Domini 1170. Emit vineam in *Plikbersperg*. Obiit 3. Nonas Julii.

21. ULRICUS tertius, fratruelis *S. Bertholdi* Monachi *Gerstenfis*, ex *Gerstenfi* Priore fit Abbas *Cremiphanensis*, anno 1173. Sedit ad clavum annis 9. Habuit beneficam *Ottocharum* Marchionem *Styriæ*. Profectus est cum *Leopoldo* *Austriæ* Duce ad terram sanctam, unde rediens apud *Accaron* *Peloponnesi* civitatem obiit, ubi etiam decenter humatus est. Huic vita *S. Benedicti* Abbatis dedicata & inscripta est. Circa hæc tempora Hospitale in *Pirno* construitur ab *Othone* *Babenbergensi* Episcopo.

22. MANEGOLDUS Marchio *Istriae*, frater *Diopoldi* Episcopi Pataviensis, Monachus *S. Georgii* è *Suevia* seu *Hercynio* nemore accersitus: eligitur anno 1183. sedit annis 23. Consecutus est privilegium de *Ponte* in *Weels* super *Trunam* construendo. Ecclesiam item *Vorchdorff* à *Wolfgero* Episcopo anno 1196. Fit Episcopus Pataviensis anno 1206. ubi cum annis 9. sedit, obiit anno Christi 1215.

23. CHUNRADUS, ex Cœnobia *Seydenstetten* accersitus, præfuit Abbatia huic anno 1206. Præfuit annis tribus & exauthoratur. Sub eo Cœnobium iterum incendio periit.

24. RUDOLPHUS eligitur anno 1209. Sedit annis 10. condidit Sacellum *B. Mariae* Virg. & Dormitorium & duo latera ambitus. Sub hoc Abbate absoluta est Ecclesia *Cremiphanensis* per *Leopoldum* *Austriæ* Ducem à *Juribus* Advocatorum. Profectus Romam cum *Leopoldo* prædicto Duce, cum inde in *Germaniam* redire vellet, obiit in itinere 5. Nonarum Martii anno 1219. Sepultus in quadam *Longobardiæ* civitate. Successit eidem domi concorditer electus

25. BERNHARDUS vir nobilis de *Ableutten*, is sedit ad clavum annis 11. Consecutus est domum in *Anasina* civitate. Obiit anno 1230. Aliud de eo habetur nihil.

26. HENRICUS ex stirpe Comitum de *Playn* natus, Monachus *Tegerini* Cœnobia, præfuit utiliter annis 17. post *Bernhardum*. Hic cœpit Monasterium renovare anno 1232. sub Imperatore *Friderico* secundo. Habuit beneficos Episcopos *Rugerum* Pataviensem, & *Eggenbertum* *Babenbergensem*. Decessit ex hac vita anno 1247.

27. ORTOLPHUS substituitur *Henrico*, sedit annis 9 amisit multa prædia ab Episcopis Pataviensibus *Bertholdo* & *Othone* abalienata: Vendidit privilegium Insulæ *Othoni* Episcopo, renovavit dexteram Monasterii absidem. Exauthoratus anno 1256. Reliquum vitæ privatus exegit. Obiit 5. Calend. Junii. Sepelitur in Sacello *S. Egidii*. Ejus ætate in tota provincia graviter tumultuatum est, propter interfectum Ducem *Fridericum* anno Domini 1246.

28. BERTHOLDUS secundus, vir nobilis de *Ableuten* & Monachus *Gerstenfis*, & hospitalis *Pirnenfis* Præfectus, in hujus loci Abbatem eligitur anno 1256. Præfuit laudabiliter annis 19. Redemit multa, condidit domum Infirmorum. Erigi & testudinibus concamerari fecit totum Monasterii templum primarium elegantissimum. Obiit anno 1275. 13. Calend. Decembr. Sepelitur honorificè sub insigni marmore ante aram *S. Crucis*. Successit ei

29. FRIDERICUS vir nobilis de *Aych*, qui cœpit administrare vivente adhuc *Bertholdo* anno 1273. Præfuit 54. annis. Insignis Bibliothecæ augmentator, sed & aliarum Cœnobii (cui plurimum etiam profuit) possessionum. Resignavit anno Domini 1326. retentâ sibi sufficienti pensione.

30. FRIDERICUS secundus, cognomento *Riczendorphius*, ex oppido *Weelfensi* natus, eligitur anno salutis 1326. ætate quidem juvenis, sed ingenio, facundiâ & moribus pluribus etiam senibus anteferendus: invenit Cœnobium admodum obæratum, quod mediocriter iterum exsolvit. Sedit ad clavum annis 20. Obiit anno 1346.

31. CHRISTIANUS *Ottstorpher*, vir genere nobilis, pomparum æquo amantior, successit. Sedit ad clavum annis tribus, & aliquot mensibus. Obiit anno 1349. in die *S. Elyfæ*.

32. ERNESTUS & ipse vir nobilis de *Ottstorph*, bonus Paterfamilias, eligitur anno 1349. Sedit ad clavum utiliter annis 11. quibus Cœnobium elegantibus & firmis ædificiis plurimum auxit & illustravit, turræque erexit. Obiit anno 1360.

33. CONRADUS suevus natione successit, sedit annis duobus, mensibus sex. Vetera privilegia curavit renovari per *Rudolphum* Austriæ Ducem. Obiit anno 1363.

34. HENRICUS de *Grub*, patriâ *Weelfensis*, successit *Conrado*. Sub hoc Abbate gravem rerum suarum jacturam perpeßum est Monasterium *Cremiphansense*, cum propter *Bavariæ* Ducem, & *Rudolphi* Austriæ Principis, inter se dissentientium, civilia & intestina bella, tum quod eadem tempestate utrumque Dormitorium cum *B. Virginis* Sacello incendio periret.

35. HENRICUS *Sulczbegius* subrogatur *Henrico* de *Grub*, sed quo tempore incertum est. Absolvit templum *S. Joannis* in *Marca*, inchoatum ab Antecessore. Obiit anno 1376.

36. MARTINUS de genere Baronum *Polheimensium* natus, eligitur anno quo *Henricus* decessit. Sedit annis 23. Obiit anno 1399. Conflavit multum æris alieni, construxit Sacellum rotundum *S. Sigismundi*. Impetravit Romæ *Insulam* de novo pro se & suis Successoribus.

37. STEPHANUS de *Austria*, eligitur anno 1399. Sedit annis 6. Obiit anno 1405. Ultimâ Januarii.

38. HERMANNUS eligitur anno 1405. præfuit annis 14. Monachus prius *Metaniensis* apud *Bavaros*, & homo senio confectus, qui cum invenisset Cœnobium ære alieno plurimum gravatum, non potuit admodum feliciter præsidere. Hunc *Albertus* Austrius, paulò post Imperator designatus, in specialem gratiam & protectionem suscepit, & temporalium gubernationi quendam præfecit fidelem militem *Andream Heldinsperger*, qui Monachis quinque præfuit annis. Idem Dux tandem generalem Visitationem omnium Pataviensium diœceseos Monasteriorum impetravit in *Constantienti* Concilio à Papa *Martino V.* in qua *Hermannus* iste Visitatoribus resignavit anno Domini 1419. retentâ sibi in reliquum vitæ provisione mediocri & justâ. Obiit postea anno *Gratiæ* 1430.

39. JACOBUS *Treuttelkofferus*, genere nobilis, eligitur in ipsâ reformatione 4. Martii anno Domini 1419. Præfuit annis 35 mensibus 2. diebus 20. Solvit sex talentorum seu florenorum millia. Condidit Abbatiam è regione maximi templi sitam, & alia memorabilia plurima, Sacellum Abbatæ, & cellam sub Sacello vinariam, granarium, & carceres circa portam & stabula equorum, superiorem partem turris majoris cum tecto: Bibliothecam & Sacrarium libris & clinodiis illustravit. Dedit exactiones maximas contra *Hussitas* & *Bobemos*. Obiit 23. Maji anno 1454. Sepelitur in Meridionali abside honorificè, ante aram *S. Benedicti*.

40. ULRICUS *Schoppenfaum*, Artium & Juris Canonici Baccalaureus, vir honestus & probus, successit Abbati *Jacobo*, præfuit sapienter & utiliter, etsi inter maximas difficultates suorum temporum annis 30. mense uno, diebus 16. Obiit in bonâ senectute anno 1484. 9. die Julii. Sepelitur in Septentrionali abside, ante aram *S. Nicolai* sub saxo elevato. Reditus Monasterii auxit, Bibliothecam libris, Sacrarium aureis & argen-

teis ac fericinis ornamentis decoravit, totumque Monasterium ædificiis plurimis communit & ampliavit, multa perpeffus à vicinis quibusdam nobilibus, qui & Monasterium & marcam vicinam, & alia hujus loci prædia & bona aliquoties rapinis & incendiis infestantur: qui tamen singulari Dei judicio pœnas suæ hujus Tyrannidis tandem dederunt.

41. BENEDICTUS Brauno successit *Ulrico*, præfuit annis 4. Vir honestæ vitæ & conversationis laudabilis, qui multa sustinuit gravia & periculosa propter *Matthie* Regis Ungarorum bella & incurfiones. Obiit 29. Julii anno 1488. Sepelitur in abside Meridionali ante aram *S. Benedicti*. Construxit fornacem laterum & Pistrinum.

42. WOLFGANGUS Widmarus, subularum factoris filius, ex oppido *Steuerei* oriundus, eligitur anno 1488. Sedit ad clavum annis 12. tedit anno 1494. pingi in meridionali pariete totam foundationis historiam. Condidit eodem anno Capitularem seu pœnitentiæ locum. Circumduxit Cœnobium interiori muro. Obiit anno 1501. 16. Augusti. Sepelitur honorificè in abside Septentrionali. Fuit Abbas liberalis, & paterfamilias industrius.

43. GEORGIUS præfuit annis quatuor, cui succedit.

44. JOANNES, natione Bohemus, præfuit annis 19. laudabiliter. Fuit Divo Imperatori *Maximiliano* à Consiliis & Confessionibus, fecit fieri inter cætera ædificia plurima, organum insigne anno 1513. Sedilia Chori anno 1515. Obiit 9. Decembr. anno 1524. Sepelitur in templo ferè medio.

45. LEONHARDUS, vir pietate & virtute præditus non vulgari, præfuit per unius anni & aliquot mensium spacium: Obiit anno 1526. sextâ Junii. Sepelitur in templo ferè medio. Erat Prophetorum & Apostolicorum Scriptorum Lector & cultor studiosissimus.

46. JOANNES Happenzagel, è *Schwensio* Austriæ suprâ *Anasiana* oppidulo natus, vir omninò doctus & devotus, eligitur anno 1525. præfuit laudabiliter annis octodecim. Fecit fieri inter cætera multa ingeniosissimam tabulam aræ maximæ, sculptam manu *Joannis Peysseri*, insignis Statuarii & Phidiæ Norici, cognati mei. Condidit conclavia Regia insignia & novam Abbatiam. Obiit 28. Septembr. anni Christianorum 1543. Sepelitur in media Ecclesia honorificè.

47. GEORGIUS Lechnerus, patriâ *Scherdingensis* Bavarus, vir literis & humanitate clarus, & vitæ honestate & modestiâ venerandus, eligitur in Abbatem anno Christi 1543. Præsidet laudabiliter & utiliter hoc adhuc currente anno Domini 1552. Literarum & Literatorum fautor insignis, qui & Marcam vicinam & Cœnobium ipsum plurimis magnificis structuris illustravit; Inter multa verò inprimis turrim & testudinem portæ vicinam aut contiguam cum Judicis conclavi anno 1545. construxit, anno verò sequenti totum exteriorem murum perelegantem ac robustum, cum turribus, & propugnaculis quinque firmissimis, & unâ portâ versùs Marcam eunte, anno 1547. quatuor domos insignes erexit in marcâ. In Cœnobio verò fossum quadratis lapidibus construxit, & ex imo ad summam usque exædificavit. Anno sequenti firmissimam turrim, Praxatorio contiguam, ex lapide secto & quadrato construxit in altum. Anno 1549. iterum duas magnificas domos in Marcâ condidit *Gstetensem*, & *Schoperanam*: Molendinum item in quo papyrus confici solet, omnibus necessariis & ædificiis, & commoditatibus aliis instruxit: Et quod omnium maximum ac in viro Abbate & religioso verè laudabile est, insignem scholam in suo Cœnobio aperuit, in quâ juvenus Christiana, & inprimis pauperum puerorum magna caterva non alitur modo, sed & literis & pietate & bonis moribus informatur studiosissimè: plurimus in hoc distans ab aliis hujus sæculi Abbatibus, qui literarum odio plerumque flagrant, & juventutis curâ omninò non afficiuntur. Haris idcirco quàm aris potius adhibendi, cum fuci potius sunt, quàm apes Deo & Ecclesiæ utiles: in quos iratus Deus gravi aliquando pœnâ & ultione justâ animadvertet.

POMERII HORTUS, vulgò *Paumgartenberg Cisterziensis* instituti insigne Monasterium, in provinciâ Austriæ *suprà Anasiana*, tribus ab *Anasiana* civitate lapidibus, non procul à sinistrâ Danubii ripâ ad *Narium* fluviolum (qui infra Cœnobium, quod perfluit, *Danubio* confluit) verè in amœnissima paradiso situm, fundatum est vivente adhuc *S. Bernhar-do* in honorem *B. Mariæ* Virginis, anno Domini 1142. ab *Othone*, Marchione Austriæ, ejusdemque uxore Domina *Geuta*, quæ *Erlacensis* Monasterii Monialium quoque fundatrix est, & Comitissâ fuit de *Peyhelstein*. Fundator *Otho* obiit anno 1148. Sepelitur honorificè in domo Capitulari sub insigni marmore. Abbatum hujus loci, baculiferorum saltem, talis à me collectus est Catalogus.

1. FRIDERICUS, vir literatus, ex *Parisi* Academia in Austriam reversus, Abbas *S. Crucis* in Austriâ, ex *Moremundensi* Monacho factus, *Episcopi Frisingensis*
Otho-

Othonis, olim in studio universali, & postea in ordine familiaris totalis & amicus, eligitur in Abbatem Paumgartenbergensem anno 1142. quàm diu præfuerit, nescitur: designatus postea Episcopus in Ungarià, tamen tandem huc rediit, hic sepultus anno 1151. Consecutus privilegia ab *Eugenio* Pont. Max.

2. HERMANNUS primus obiit in Abbatia gubernatione, sed quo anno incertum.
3. HERMANNUS secundus hujus nominis. Obiit Abbas.
4. FRIDERICUS secundus hujus nominis. Obiit in Abbatia.
5. REINBOTO non obiit ut Abbas, quia resignavit devotionis ergò.
6. RUDIGERUS præfuit annis 30. & resignavit, absolvit structuras Monasterii.

Consecutus est privilegia ab *Imocentio* Papa anno 1209.

7. BURCARDUS devotionis causâ etiam resignavit.
8. PILGRINUS author & conditor Aquæductuum. Abbas tandem *S. Crucis*.
9. SIMON dedicari fecit Monasterium, & id totum muro primus muniri fecit.
10. BERTHOLDUS strenuus sui ordinis Centurio; factus tandem Abbas *S. Crucis*.
11. HENRICUS vir pius, tandem etiam Abbas ad *S. Crucem*.
12. JOANNES resignavit devotionis ergò.
13. WALTHERUS è *S. Crucis* Cœnobio assumptus: Dormitorium condidit, & Cœnobii murum & munitiones absolvit, ac tantus fuit hujus loci benefactor, ut ejusdem secundarius haberetur fundator. Obiit plenus dierum & bonorum operum in Abbatia.

14. CHUNRADUS Prior hujus loci, fit ejusdem Abbas: præfuit annis 11. Resignavit. Condidit sacellum & Refectorium, multa redemit, plura comparavit.

15. ALHARDUS, Prior de *Zwetel*, fit Abbas: absolvit Refectorium, & partem ambitus propè cellam vinariam. Sedit annis 3. & resignavit, rediens unde venerat.

16. RAPATO de *S. Crucis* Cœnobio postulatus, condidit sacellum Infirmatorii, Aquæductum lavatorii inchoavit, quem morte præventus non absolvit. Sedit annis 11. & obiit.

17. OTHO ex priore Abbas designatur, præfuit annis 3. Consummavit Aquæductum lavatorii, eam partem ambitus, quæ Refectorio vicina est, construxit & absolvit. Senio confectus, & adversâ valetudine laborans resignavit liberè.

18. WALTHERUS 2. annis præfuit, & devotionis causâ resignavit.

19. CHRISTIANUS præfuit 16. annis laudabiliter: condidit granarium in pistrino, lavatorium, & id ambitus latus, quod Capitulari domo vicinum est, & duas stibas Infirmatorii: paradisum non absolvit, morte præventus.

20. EBERHARDUS 3. annis & 6. mensibus Abbatiam rexit, & eâ postea sese abdicavit.

21. OTHO assumptus est de *S. Cruce*, sed tantum septimanis quatuor, mox ad locum unde accitus erat, reversus.

22. D. CONRADUS Jeswiczerus bis Abbas, turrium conditor & campanarum. Decessit ex hac mortali vita anno 1335.

23. RUDEPERTUS vir pius & benignus, sedit 2. annis & resignavit.

24. REINHARDUS de Wien natus, præfuit utilissimè annis plurimis, fecit veteri Abbatia destructâ novam & egregiè illustrem, & alia plurima, lavatorium plumbeum & sumptuosum, cujus superiori circumferentia hæc superaddita est epigraphe.

Anno Domini 1344.

Reinhardus vitâ fecit pius hoc opus Abba

Per manus artificis Liebhardi Pataviensis.

Et Sacella quædam. Emit ornamenta & clinodia multa.

25. JOANNES Schwenterus, de liberâ civitate super Anasiana, ad *Astium* fluvium sita, oriundus: Præfedit Abbatia annis 18. laudabiliter.

26. STEPHANUS sedit annis 4. & dimidio, & pietatis ergò resignavit.

27. JOANNES Hadamarius de Lengenfeld, præfuit 32. annis laudabiliter, fecit testudinari quartam ambitus partem dormitorio vicinam. Obiit in vigiliâ *S. Matthæi* Apostoli.

28. ANDREAS ex Cellæ Præfecto Abbas factus, utilissimè præfuit annis 15. bonus paterfamilias, Grangiarum author & amplificator.

29. STEPHANUS de Darnach, oppidulo Auftriaci, oriundus, vir pius, benignus & devotus; Præfuit 33. annis laudabiliter, quibus plurima perpeffus est, & plurima damna fecit sub excursionibus *Huffitarum*, à quibus Cœnobium direptum aliquoties & vastatum, sed ab hoc Abbate longè magnificentius reconditum & restauratum est: Imprimis verò novum & luculentissimum Chorum fecit. Confectus senio resignavit. Sepelitur in Choro suo novo post summam aram. Obiit anno Domini 1454. 13. Octobr.

30. WOLFGANGUS multis structuris Cœnobium illustravit.

31. SIGISMUNDUS ex oppido *Weels* oriundus, obiit anno 1469. plurima condidit Monasterio utilia.

32. ERHARDUS de *Ardaco* oriundus, præfuit laudabiliter annis 18. Condidit Sacellum *S. Lamperti*, author piscinarum, & fontis propè Abbatiam fiti, conditor organi. Decessit anno 1437.

33. JOANNES de *Novo foro* oriundus, vir longâ & procerâ staturâ, præfuit annis 12. Obit Viennæ anno 1499. Sepelitur in Cænobio *S. Crucis*.

34. JOANNES de *Hirschow*, vir brevis staturæ, Artium Philosophiæ Magister, præfuit 8. annis, fecit piscinam insignem propè *S. Ulrici* montem. Obit in oppido *Melicensi* sub cura Medicorum anno 1507. ætatis suæ vix 40. anno.

35. WILHELMUS *Lutifugelius*, *Augustanus*, eligitur in Calendis Januariis anno 1508. Præfuit annis 11. Decessit anno 1519. quo etiam *Maximilianus* obiit.

36. HENRICUS Kernius, ex *Timbacensi* superioris Palatinatûs oppidulo natus, *Lanii* filius, eligitur in die *S. Lucie* anno 1519. Præfuit & profuit annis 22. Decessit anno Christi 1541. Sepelitur in Paradiso.

37. HERMANNUS *Schednerus* ex eodem *Timbacensi* oppidulo natus, 8 milliari- bus à *Norimbergâ*, Germaniæ Metropoli, successit conterraneo suo in *Vigiliâ Ascensionis Dominicæ* Anno 1541. præfuit laudabiliter & utiliter hoc adhuc currente anno 1552. diligens Monasterii sui paterfamilias ac illustrator. qui sibi in patriæ suæ templo tale, me auctore, erigi fecit monumentum.

*Hermannus Schedner patriâ suâ natus in istâ
Illa aliquando mei possit ut esse memor,
Hanc tabulam fieri curavi, providus Abbas
In pulchris terris Austria pulchra tuis.
Hic ubi pulchra jacet Paumgartenberga, celebris
Et multâ illustris Religione domus,
Vos natura mihi quos fecit compatriotas,
Pro me orate pium qui tenet astra Deum.
Ut mihi per Christum pateat pia Regio celi
Et possim in placida vivere pace diu.*

*****
WALDHUSIUM *S. Joannis* Ecclesia Canonicorum Regularium *S. Augustini*, perelegans Monasterium in *Austriâ* (quæ provinciæ supra *Anasianæ* annumeratur) medio ferè itinere inter *Ipsensem* civitatem ac *Greynensè* oppidulum, non ad *Danubium*, sed dimidium milliare à sinistrâ *Danubii* ripa intra altissimorum montium fauces, in elegantissimâ valle ad *Sadminguan* fluviolum, qui propè *Sadmingenstein* maream *Danubio* confluit, in pulcherrima Paradiso situm. Fundatum legitur in honorem *S. Joannis* Evangelistæ anno Domini 1147. ab Illustri Comite *Othone de Machlandt*, qui cum ex *Geudâ*, *Conradi Comitis de Peilstein* filiâ, nullam prolem excepisset, obiit ultimus suæ stirpis ac Familiæ totius, anno Domini 1149. Sepultus in *Paumgartenbergensi* à se etiam fundata Abbatia *Cisterciensi*. Habuit is fundator fratrem *Walchumum*, aliàs *Strovogel* dictum, is ex *Beatrice* conjuge excepit filium *Ulricum de Vochburg*, qui dedit huic loco villam *Stranzendorff*. Adjuvit fundatorem *Reginbertus Episcopus Pataviensis*, & ipse Comes de *Peilstein* aut *Pilenstein*, qui ordinavit, ut singulis annis in memoriam hujus foundationis, die *S. Joannis Evangelistæ* spenda celebretur, distributio nimirum panis & vini, ad quam hoc currente anno 1552. venerunt quatuor hominum, vicinas sylvas habitantium, millia. In laudem hujus amœnissimi loci tale epigramma ab erudito quodam viro, *Andrea Cydonio*, lusum est.

*Phœbus ad Eurotan pavit, Pan rura sovebat
Sylvarum Dryades percoluere domos:
Hic Jovis hospitium est, hic sicut quoque Thessala Tempe
Quis velit hunc igitur non habitare locum?*

Habuit hoc Cænobium benefactores illustres Comites de *Klanne*, Dominos de *Volckenstorph*, *Wezilomem* militem de *Erbing*, & *Schweinbeggios* nobiles viros, fundatores Sacelli *B. Virginis*. Habet gubernatores Præpositos, quorum talis à me Catalogus congestus est.

1. GERUNGUS.

2. SELCKERUS obiit in Junio.

3. HERTANDUS

4. SICHARDUS apud *S. Hypolitum* in *Austria inferiori* sepultus.

5. HERDWICUS utilissimè præfuit, vineas comparavit, libertatem Advocatiæ, & jus *Machfuetter*, quod dicitur, consecutus est. Circa hujus Præpositi tempora occubuit ad *Leytam* fluvium *Fridericus Austriae & Styriæ Dux*, in expeditione contra *Ungaros* susceptâ 17. Calend. Julii Anno 1246.

6. BER-

6. BERTOLDUS.
 7. HENRICUS.
 8. ULRICUS.
 9. BERTOLDUS secundus obiit anno 1307. aliud de his omnibus nihil annotatum est.
 10. ULRICUS cognomento *Pernauer*, præfuit annis 11. & obiit anno 1318.
 11. WISENTO Stocendorfferus ex Neunburgâ claustrali evocatus. Sedit ad hujus Præposituræ clavum annis 30. Obiit ultimâ Octobrium anno 1348. Bonus pastor, bonus paterfamilias, & verè secundarius hujus loci fundator.
 12. HENRICUS obiit mense Decembri.
 13. FRIDERICUS obiit anno 1382.
 14. HENRICUS Schweinbeggius, vir nobilis, præfuit utilissimè 31. annis. Obiit anno Christi 1413. Septembr. 28.
 15. OTTO Schweinbeggius successit *Henrico*, cognato suo, præfuit laudabiliter annis 36. Sub eo vastatum est Cænobium miserè ab *Huffitis* anno 1433. Obiit anno salutis 1449. Sepelitur in Schweinbegiorum Sacello.
 16. JOANNES Norimbergensis, præfuit annis 9. Obiit anno 1454.
 17. MARTINUS Eggius artium Philosophiæ Magister & Decretorum Doctor, 3. tantum annis felicissimè & utilissimè præfuit, quibus & Cænobium elegantibus ædificiis illustravit, & Bibliothecam auxit, ac historiam *S. Joannis primarii* composuit. Obiit anno salutis 1457. Sepultus in medio Ecclesiæ.
 18. JOANNES Radelbrunner præfuit quinque annis; resignavit anno 1462. Desiit esse inter mortales anno sequenti 1463.
 19. PAULUS Riederdeibius, præfuit duobus annis, obiit anno 1464.
 20. ERHARDUS Saurmacher ex *Wallthausen* natus, utilissimus hujus loci gubernator. Obiit anno 1475. Sub ejus gubernatione cinxit & hoc Cænobium & Oppidulum non procul distitum *Sarmingstein* obsidione *Wilhelmus Baro de Buchheim* anno 1465.
 21. RAMUNGUS Steinerus obiit anno 1490.
 22. JOANNES de Weyten, præfuit per unius saltem anni spacium. Obiit anno 1491.
 23. ERHARDUS Sanmacher, præfuit duobus annis. Obiit anno 1493.
 24. MARTINUS Scheiczlachius ex Pergensi Oppidulo natus, vir afflictæ valetudinis, præfuit 7. annis. Obiit in Jubilæo anni 1500.
 25. CONRADUS Schrodt, vir nobilis, ex arce *Streitwisen* oriundus, magnus hujus loci benefactor, qui & utilissimè præfuit, & totum ferè Cænobium de novo instauravit. Præfuit annis 30. Obiit anno 1530. Sepelitur in ambitu. Sub ejus gubernatione anno 1511. *Maria Blanca* Maximiliani Imperatoris conjunx in Oeniponte obiit: & postea *Maximilianus* Imperator anno 1519.
 26. CONRADUS Weger ex *Sarmenstein* patre præfecto natus, præfuit annis 9. utiliter. Obiit anno 1540.
 27. MYCHAEL Sunndlautner, ex *Waldhausensi* marcâ (quæ Abbatia paret) natus, eligitur in Vigilia *S. Andreae* anno 1540. Præsidet feliciter & laudabiliter hoc currente anno Domini 1552. Vir humanus & hospitalis.
Hic Mychaël fitus est Sunndleuttner venerandus,
Hujus sacratæ præpositusque domus.
Pro quo perpetua Christum pietate precare,
Quisquis ad hæc Lector marmora nostra venis.
Vive, vale, mortis semper memor ejus, & hora
Quæ vocat extremi judicis ante thronum.
 12. Maji.

*****

S. HYPOLITI, insigne ac opulentum Monasterium, *Canonicorum Regularium S. Augustini*, in ipsa *S. Hypoliti* Aultriacâ & insigni civitate, ad *Traysum* amnem, qui infra *Traysmarensem* Marcam *Danubio*, confluit, quatuor à *Tulna*, octo à *Viennâ* Austriæ Metropoli, tribus à *Melckio* vel *Claudino* milliariibus, totidemque à *Cremstio* situm est: id à quibus fundatoribus, & quo tempore etiam initio conditum sit, in fastos relatum non est. Fundatum tamen creditur initio ab iisdem, qui fundarunt *S. Qurini* Cænobium *Tegriense*. Dotatum est liberaliter à *Peringero* Episcopo *Patavienfi*, annum Christi circiter 1040. & ab ejusdem etiam Successore Episcopo *Engelberto*, qui dederunt huic loco Ecclesiam *Bechamskirchensem* & pagum *S. Christophori* cum Decimis, ac alia etiam prædia. *Altmanus* Antistes *Patavienfi* Engelberti successor, reformavit, ampliavit, & auxit idipsum. Habuit hoc Cænobium inter cæteros benefactorem *Hardwicum* nobilem virum de *Traysen* & *Len-*

Script. Rerum Monast. Tomus II. N n

& *Lengenbach*, annum circiter Christi 1550. cujus cognati, *S. Andreae* vicinum Cœnobium & fundarunt, & munificè dotarunt. *Mangoldus* verò *Pataviensis Episcopus* annum circiter Christi 1210. huic Cœnobio Parochialem Ecclesiam Hypolitensem dono dedit pleno jure possidendum: tum enim civitas *S. Hypoliti* ad Episcopos adhuc *Patavienses* pertinebat, quæ postea in Archiducum *Austriæ* manus ac ditionem pervenit. Habet hoc Cœnobium gubernatores Præpositos, quorum talem congesti Catalogum, ex variis Cœnobii monumentis.

1. EINWICUS.
2. HAYMO.
3. SIGHARDUS Præpositus & Archipresbyter.
4. ENGELBERTUS primus Præpositus ab *Altmano* constitutus, vir prudentiâ & eloquentiâ præditus singulari.
5. MEINHARDUS.
6. ALBERTUS alibi *Albero*.
7. ECCHARDUS.
8. HENRICUS.
9. SIFRIDUS.
10. PHILIPPUS.
11. EBERHARDUS.
12. BERTHOLDUS.
13. MARQUARDUS.
14. JOANNES.
15. HENRICUS de *Vienna*, quorum omnium successio ordinaria etiam incerta est, nam nihil omninò extat in fastos relatum.
16. DIETMARUS *Rorarius* obiit anno Christi 1359.
17. ULRICUS *Feyrtag*, facelli *Virginis* in cœmeterio fundator, præfuit annis 10. Obiit anno 1369.
18. LEUTHOLDUS præfuit annis 11. Obiit 1380.
19. FRIDERICUS sedit ad clavum annis 8. Obiit anno 1388.
20. GERUNGUS *Pischingus* præfuit annis 17. Obiit anno 1405.
21. OSWALDUS *Luglerus* præfuit annis duobus. Obiit anno 1407.
22. WOLFGANGUS vir pius ac devotus, sedit per unius tantum anni spatium, & excessit è vivis anno 1408.
23. STEPHANUS præfuit annis quinque. Obiit anno 1413.
24. ULRICUS potitus est rerum hujus *Monastici loci* annis 13. Obiit anno 1426.
25. CHRISTIANUS *Sebiser*, præfuit annis 12. & aliquot mensibus. Obiit anno 1439.
26. CASPAR *Doct̃or Decretorum*. Sedit annis 17. Obiit anno Domini 1456. Sepelitur in ambitu.
27. PHILIPPUS præfuit annis 10. Obiit anno 1466.
28. GEORGIUS sedit ad clavum annis 8. Decessit anno gratiæ 1474.
29. THOMAS artium *Philosophiæ* Magister, præfuit annis 4. Obiit anno 1478.
30. COLMANNUS sedit annis 10. Emigravit ex hac vita 1488.
31. JOANNES præfuit paucis mensibus, & eodem quo electus est anno obiit.
32. WOLFGANGUS sedit annis 8. Obiit anno 1496.
33. BARTHOLOMÆUS sedit ad Præposituræ clavum annis 19. Sub ejus gubernatione calamitosissimo incendio periit unâ cum Cœnobio tota civitas *S. Hypoliti*, anno 1512. in die inventæ *S. Crucis*: gerente *Maximiliano* Imperatore bellum cum *Venetis*, à quibus missi tunc ferebantur ejusmodi incendiarii. Cœpit restaurari Cœnobium, feliciter à Successore absolutum. Obiit anno 1515.
34. JOANNES *Marichartus Austrius*, artium *Philosophiæ* Magister, vir literis & prudentiâ clarus, præfuit annis 15. laudabiliter tam spiritualia quàm temporalia administrans, & Cœnobium incendio prius deletum præclare instaurans. Obiit in die *S. Apolloniæ* anno 1531. Sepelitur honorificè in abside primarii templi *Septentrionali*.
35. JOANNES *Berlmsreutter* sedit annis 8. & resignatâ hâc Præpositurâ, ad *S. Andream* aliam vicinam descendit anno Christi 1539. quo etiam obiit.
36. MARTINUS *Rennhofer*, præfuit 45. Septimanis tantum, & obiit anno 1539.
37. LEOPOLDUS *Hagenius* ex *Gunsbachio* natus, successit *Martino*, vir gravis & aliis præclaris virtutibus præditus. Is hoc adhuc currente anno 1552. laudabiliter huic Præposituræ præsidet, quo sibi erigi curavit *Memoriale marmor* in abside septentrionali cum tali Epigrammate, & cujus author est vir literis & pietate conspicuus Dominus *Georgius Gradarius* *Tifernus Styrius*, Scholæ ad *S. Hypolitum* Rector, artium *Philosophiæ* Magister *Viennensis*, amicus mihi singularis.

Conditur hęc Præpositus Hagen terrę Leopoldus
 Corpore : namque animus sydera celsa petit.
 Diva fecat lachesis puerosque senesque verendos,
 Fert ita ad agnatos dum sua jura manent
 Quare homines miseri, non vobis, vivite Christo:
 Namque breve est istud vivere & instabile.
 At quisquis Domino vivit, licet horrida queque
 Jura subit mortis : non perit ille tamen.
 Æthera sed clarum scandens loca sancta piorum
 Possidet æternum : nec phlegetonta subit.

HERCZOBURGUM elegantissimum *Canonicorum Regularium S. Augustini* Cœnobium, quod est in Austria inferiori ad *Traysian* amnem, in ejusdem nominis insigni oppidulo (quod *Auftri* Marcam vocant) per unum milliare infra *S. Hypoliti* civitatem, in peramano loco situm, fundatum & extractum legitur in honorem *S. Georgii* anno Christi 1112. ab *Ulrico* quodam *Comite ab Hefft*, in *Meroniæ* Ducatu habitante, quem aliqui dixerunt *Comitem Tyrolensem*. Is *Ecclesiæ Pataviensis* Episcopus erat, qui legitur è vivis excessisse 8. Iduum Augusti, anno 1124. Inchoavit verò Episcopus & Comes prædictus hoc ipsum Cœnobium initio in Insulâ quadam *Danubianâ*, infra aut circa civitatem suam *Traysmaverianam* sita, quæ hodiè adhuc *S. Georgii* nomen tenet. Ubi cum locus iste inundatione quâdam *Danubianâ* penè periisset, facta est *Canonicorum* translatio ex Insula in eum locum, in quo hodiè adhuc conspicitur, in viciniam videlicet *Monasterii S. Andreæ*. Habet Cœnobium hoc gubernatores Præpositos, quorum non invenio integrum Catalogum, eorum tamen, qui in fastos relati sunt, nomina obticere nolui.

1. WISENTO anno Domini 1120.
2. CATOBOLDUS anno 1150.
3. RUPERTUS anno 1159.
4. HARDOVICUS anno 1160.
5. MARQUARDUS anno 1186.
6. ENGELSCHALCUS, ultimus *S. Georgii* in Insulis Præpositus, & primus *Herczoburgensis*, sub quo facta est translatio, præfuit anno 1243. Facta autem est translatio anno 1267. post quem desiderantur aliqui, nondum inventi.
7. TROSTO præfuit anno Domini 1321.
8. ALBERO præfuit anno 1349.
9. NICOLAUS de *Wernula* Præpositus obiit anno 1360.
10. JACOBUS præfuit annis 31. Obit anno 1391. Fundator facelli *S. Thomæ*, in quo est humatus.
11. JOANNES præfuit anno 1438. fuit artium & *Philosophiæ* Magister. Post hujus tempora sub Præpositis, quorum nomina interciderunt, gravem accepit hoc Cœnobium ruinam & cladem, anno enim Domini 1463. tertiâ feriâ, post *Paschale* festum, gravi obsidione cinctum est oppidulum *Herczoburgense*, ac unâ cum Monasterio, spoliatum ac direptum, à *Bohemiæ* quibusdam *Regulis Raptoribus*, *Georgio* scilicet à *Vetaw* & *Vatislao* ac *Francisco*, *Regulis de Hag*, qui trium millium collectâ manu viciniam omnem pervagati, eandem ferro & flamma graviter ac immisericorditer infestârunt, sub quo autem Præposito id factum sit, ignoratur. Hastenùs series Præpositorum manca est, sed quæ sequitur, ordinaria est, & certa ad hæc nostra usque tempora.
12. LUDOVICUS Doctor eximius.
13. WOLFGANGUS.
14. WERNHERUS
15. HERMANNUS.
16. MANGOLDUS, de quibus nihil invenio.
17. THOMAS *Kæsbachius* eligitur anno Domini 1466. Præfuit annis 18. Obit 20. Februarii Anno Christi 1484. Sub ejus administratione accidit, ut anno Domini 1473. ipsâ die *S. Xysti*, *Marca Herczenburgensis*, unâ cum toto Cœnobio iterum capta & direpta in cineres redigeretur, à raptoribus *Bohemis*, quorum primarii duces erant *Sotonius*, & *Thierndeuffel*. Præpositus aufferat ad *S. Hypolitum*, *Canonici* in Cœnobio miserè à *Bohemis* trucidati sunt.
18. GEORGIUS *Eisnerus* successit *Thomæ*, fedit annis 29. Decessit anno Domini 1513. 20. Augusti. Primus hujus loci Præpositus insulatus. Sub cujus regimine major Cœnobii pars incendio periit 7. Maji Anno 1512. Incendium in ædibus *Joannis Ernreich* civis natum est.

19. CASPAR Grinczingerus, præfuit annis 4. mensibus 2. Obiit anno 1518. Calendar. Novemb.

20. JOANNES Wernhartus de *Nusdorff*, eligitur 20. Novembr. anno 1518. Sedit annis 15. mensibus 11. diebus 24. Obiit 3. Nonarum Octobris, anno Christi 1533.

21. BERNHARDUS Schönbergerus eligitur 9. Octobr. anni 1533. Sedit annis 7. & aliquot mensibus. Obiit anno 1541.

22. PHILIPPUS à Maugis *Flandrus*, (si rectè memini) vir literis, prudentiâ, & auctoritate præditus singulari, ex Regiæ Majestatis filiorum aulâ ad gubernandum hunc locum emissus est anno 1541. Præfedit 9. annis laudabiliter. Adsciscitur in Consilium Regiæ Rom. Majest. anno 1545. semper ferè Viennæ in Regiis negotiis, etsi admodum afflictâ valetudine præditus. Is anno Domini 1550. in Italiam iturus, ut consuleret ibi Medicos, & ut in ipso Jubilæo videret Romam: cum Greczium (quæ Styriæ caput est) venisset, capitis doloribus (quibus per biennium laborabat) immaturâ morte abreptus est 23. Aprilis, funus à Successore (qui tum illi intimus, & amicus conjunctissimus, ejusdemque itineris Comes erat) Herczogburgum deductum est, ubi in B. Virginis facello honorifice, non ab Herczogenburgensibus tantum, sed à S. Hypoliti civibus exceptus, & publico omnium bonorum luctu sepulturæ traditus est. 9. Calendar. Maji, cum tali virtutum suarum elogio, cujus author ego sum.

*Præpositus gelidâ jacet hæc sub mole Philippus,
A Maugis præfca nobilitate potens.*

*Ingenio magnus, major pietate, fidèque
Eloquio præstans, auctoritate gravis.*

*Fernando Regi qui Consiliarius aulæ,
Ejusdem Regis curæque amorque fuit;*

*Is non præfuit huic tantum, sed profuit, ædi
Multum etiam ingenio consiliisque suis*

*Dignior in Gray longos qui Nestoris annos
Vixisset: tanti numinis instar erat.*

*Nunc lætus supera cum Christo vivit in aulâ,
Virtutisque suæ præmia justa capit.*

23. BARTHOLOMÆUS de Catanæis Italus, honesto loco natus, vir literis & pietate clarus, Canonicus Viennensis, eligitur in hujus loci Præpositum anno 1550. Præfidet hoc corrente anno Domini 1552. quò me in ejus notitiam adduxit clarissimus vir Dominus Leonhardus Pulzerus, Civitatis Hypolitanae Præfectus, ejusdem Domini Præpositi & antecessoris amicus conjunctissimus & incomparabilis. Construxit inter cætera multa Dominus hic Præpositus insignem Scholam, cui tale meum Epigramma inscribi curavit.

Hesperis rediit quo Maximilianus ab oris

Tempore, cum gnata Carole Quinte tua:

Jàmque suæ patriæ pro libertate tuenda

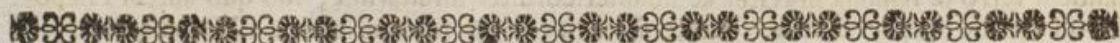
Irati raperent Teutones arma Duces:

Hanc Phæbo & Musis, juvenum studiisque bonorum

Erexi sedem Bartholomæus ego:

Ex Catanæorum qui natus posteritate

Præpositus templi nobilis hujus eram.

Querfurtenses Comites & Duces de Supplenburg creati, & eorum Genealogia verissima.

Comes quidam Querfordiæ genuit

Brunonem Canonicum virum sanctum.

Gebbardum Comitem Querfordiæ: qui ex Domina Sophia, Comitissâ de Mansfeldt, excepit

Haidewigin, desponsatam Ludovico Thuringiæ Landgraphio.

Burcardum Comitem. Is genuit

Gebbardum, Comitem de Supplenburg, qui ex Haidwige, Friderici Burggravii Norimbergensis, & Marchionissæ Brandenburgensis filiâ, deinde Dieterici Westlandiæ Ducis uxore excepit

Gertru-

<i>Gertrudin,</i> Florentii Holandiæ Comitis uxorem.	<i>Rixam,</i> Clevenfi Comiti despon- fatam.	<i>Lotbarium,</i> Saxonem Rom. Cæsarem anno 1125. Is ex <i>Richensd</i> Comitissa de Nort- heim genuit	<i>Conradum,</i> Saxonie Ducem, cujus uxor Lucia Sueviæ Du- cissa, fundatrix Echlingensis.	<i>Udam</i> ux- orem Sig- hardi Co- mitis Ba- variæ.
--	--	--	--	--

Gertrudin unicam filiam, Henrico Welphami Saxonum
& Bavarorum Duci desponfatam.

Greiffenberg.

Otto, ex *Uta* uxore exceptit

<i>Othonem</i> de Greiffenberg. Is ex <i>Adelheide de Camner</i> sustulit	N. uxorem Arnoldi de Messenhau- sen.
---	---

<i>Othonem.</i> Is du- xit <i>Ursulam</i> de <i>Schnieeben.</i>	&	<i>Joannem</i> duxit is <i>Margariden</i> de <i>Kneringen.</i>
---	---	--

NB.

Zimmern Monasterium fundatum est à
Rudolpho de Hirnheim, & alto ca-
stro: ejusque uxore *Adelheide*, ab
Alberto item ac Hermanno fratri-
bus Rudolphi annum Christi circiter
1226.

Excerpta ex *Nicolai Hamaxur-
gi* Celsiopolitani Genealogiis,
quarum sunt libri sex apud Do-
ctorem *Joannem Gofelium* Vi-
ennæ.

Mangoldum Canonicum
Augustanum.

Ulricum de Thierheim, qui vixit
anno 1360. Is genuit

Annam desponfatam
Conrado de Schrag.

Eberhardum de Thierheim: qui vixit
anno 1430. & exceptit ex *Anna Stralina*

Georgium de
Thierheim in Rei-
chenbach: cujus
uxor Barbara de
Stauffen.

Ulricum Doctorem Medicinæ,
Virum literis & pietate & vera
virtute præstantissimum, & qui
multorum mores, multorum
viderat urbes, totum Septem-
trionem & orientem pervagatus.

Guilielmum in Pi-
berzell. Is ex
Knöringensi
multos habuit
liberos.

*Eberhar-
dum* Ca-
stella-
num.

*Magdale-
nam* Ab-
batissam
in Ku-
nigsfel-
den.

Pappenheim & Callatin.

Ernestus de Callatin anno 1160. Is ex Eulalia
Barona de Neuffen exceptit

Rudolphum de Callatin. Is ex *Pi-
gnada Barona de Heuwoen* exceptit

Henricum de Callatin, qui duxit uxorem *Gutam*
ingenuam de *Reichenbech*: ex qua exceptit

Rudolphum Monachum.

Rudolphum. Is du-
xit ingenuam de *Al-
be*, & genuit

§ 1.

Fridericum Marfallum de Cal-
latin. Is ex *Omelia Comitissa*
de *Wittelspach* exceptit

§ 2.

Script. Rerum Monast. Tomus II.

00

§ 1. Ru-

I.

2.

Rudolphum Junio- rem, qui ex Celestina Ducissa de Schiltbach, non exceptit prolem.

Henricum Marfallum de Pappenheim. Is duabus uxoribus Prisca Barona de Staffeln & Potentiana Comitissa de Eichelberg, sustulit

Is Othonem Wettels- pachum trucidavit, ultus Cæsarem Philip- pum anno 1209.

Julianam Si- fridi Du- cis de Teck conjugem legitimam.

Henricum Marfallum & militem in Pappenheim : qui duxit Ir- melin de Staffeln, & alteram quandam de Hurnheim, ex quâ exceptit

Scolasticam Monialem.

Hildebrandum Marschallum de Biberbach : qui ex duabus uxoribus An- na Comitissa de Burgaw, & Geuta de Cling- burg exceptit

Rudolphum Marfallum. Is ex conjugē Domina Sophia de Hohenrehberg nihil.

Petronellam de Bodnem.

Henricum Marfallum de Rechberg, ex 2. ux- ore à quo Marfalli de Reichen & Werting, descendunt longâ fe- rie.

Hilbrandum Canoni- cum Augu- stanum.

Guilhelmum Marfallum de Biber- bach ex Gu- ta de Kul- lental su- stulit

Annam de Ho- hen- eck.

Henricum. Is genuit Cathari- nam Mo- nialem.

Guilielmum Marfallum Piberbacensem, qui ductâ uxore Annâ de Terringen exceptit

Gutam Uxo- rem Pupelini de Ollerbach matrem Bur- cardii Episco- pi Augusta- ni.

Sifridum militem qui ex Annâ de Sau- sbenn ge- nuit

Margari- den Ma- gistrum in Holcz.

Annam Moni- alem in Holcz. Hildebrandum Marfallum de Piberbach qui ex Margari- de Ollerbach exceptit.

Cathari- nam de Wester- stetten.

Erckbingerum Marfallum. Is genuit

Joannem, qui duxit Beatricem de Gumpenberg.

Erasmum, qui ex Anna de Stein sustulit

Joannem anno 1450. Is ex Margareta de Knœringen su- stulit

Burcardum qui ex Cla- ra de We- sterstetten sustulit

Erkingorum Marfallum, & filias Engelburgin de Knœring, Veronicam de Knœring, Hilariam de Gumpenberg, Agnetam Monialem. Erchingerus ex Do- rotbea Medlingerin exceptit

Erasmum Mo- nachum.

Matthæum Marfallum, Canoni- cum Augu- stanum Doctorem Juris. Et fi- lias

Geor- gium Mar- fallū.

Joan- nem Mar- fallū. Is ex Wal- theri- na ex- cepit

Wolf- gangum Cano- nicum Ayste- fem.

Tho- man Cano- nicum El- wan- gen- fem.

Georgium Marfal- lum. Is ex Felici- tate de Lebers- kirch su- stulit

Joannem Marfal- lum, qui ex Bri- gitte de Wester- stetten exceptit

Eraf- mum.

Marga- retam de Hal- denmar- stetten, Antonii conjugem.

Cordulam uxorem Wolf- gangi de Freiberg.

Marga- retam.

Viennæ ex Doctoris Gofelii vetusto Codice.

Acba- cium Mar- fallū.

Erkbin- gerum. Is habu- it con- jugem Dominam de Lerchenaw.

Euphrosinam, nu- ptu diviti de Hundt.

Hauptonem Marfallum.

Rudolphum Marfallum.

Dapi-

Dapiferorum à Waltburg.

Genealogia.

Wernberus ingenuus de Thanne, anno 1113. genuit

NB.

Wernberus iste an. 1265. * quo tempore Conradinus Sueviæ Dux bellum gerebat Neapolitanum) ejusdem Ducis vexilifer fuit, quo meruit, ut & ipse & sui posterius Ducis decollati arma & insignia gestarent.

Eberhardum de Waldburg. Is Eberhardus ex Domina Imagina annum Christi circiter 1230. excepit

Conradum ingenuum de Thann. Is ex Inge- nuâ excepit

Henricum Dapiferum de Thann, qui genuit

Fridericum ministerialem de Thann, qui vixit anno 1166. & 1183. & 1208. obiit. Is genuit

Eberhardum, Imperialis Aulæ Dapiferum

Herman- dum Pin- cernam. 1226.

Eberhar- dum Pin- cernam.

Conradum Pincer- nam de Winter-

stetten, fundatorem vallis Floridae cum uxore Baronissâ de Neyffen, ex qua excepit

Eberhardum secundum Dapiferum de Wald- burg & Waldsee, annis 1260. & 1236.

Conradum Pincer- nam.

Henricum Pin- cernam de Win- terstetten, qui habuit uxorem Comitissam de Kirchberg.

Anno Domini 1350. vixit Dapifer quidam Waldburgius Eberhardus. Is ex Comitissa de Zilia, excepit

Othonem Dapi- ferum 1376.

Eberhardum Dapiferum & militem. Is ex Agnete Du- cissa de Teck sultulit

Henricum Da- piferum.

Joannem. Is ex tribus uxoribus, primâ Co- mitissâ, secunda Comitissa de Pfannen- berg, tertia verò Domina Ursula Baronissa de Aben- sperg, excepit

Filiam de- sponfatam Comiti de Gundelfin- gen.

Alteram de- sponfatam Baroni de Zimmern.

Jacobum aure- um dapiferum. Is ex Comitissâ de Hochenburg excepit *

Tertiam filiam Domino de Kling- berg.

Quartam filiam nu- ptam Do- mlno de Haydeck.

Georgium dapiferum de Walt- burg. Is ex Comi- tissa de Bic- kenbach su- stulit ⊕

Eberhardum dapiferum & primam Comitem de Sunnenberg. Is ex Cuni- gunde, Comi- tissa de Mon- tesfort, sustulit

Filiam desponfatam Mar- sallo de Bappenheim.

Joannem Dapiferum & mili- tem, qui ex Comitissâ Oetin- gensi genuit

Ursulam, conjugem Thomæ de Fronsperg.

Jacobum Dapife- rum & militem, qui ex

Comitissâ de Kirchberg excepit uncam filiam desponfatam Domino Casparo Notbafft.

Guilbelmum Dapiferum & militem, qui ex Do- mina Sybil- la, unica filia Starm- burgensis Dominæ & Andree Co- mitis de Sun- nenburg excepit

Joannem, Comi- tem Sun- nenbur- gensem.

Andream, Comitem Sun- nenbur- gensem occisum.

Veronicam, Comiti Oetingen- si despon- fatam.

Ⓛ

Filiam unam de- sponfatam cui- dam nobili de Rechberg.

Georgium qui ex Comitissa de Kirchberg ex- cepit

Uxorem, Wolf- gangi Comitis de Oeting.

Joannem Dapi- ferum Wald- burgensem. Is ex Comitissâ Zol- leriand excepit

Uxorem Domini Mar- quardi de Kingseck.

Dominum Georgium Dapiferum, qui duas habuit uxores primam Ap- poloniam, filiam Joannis Comitis de Sunnenberg. Alteram filiam Joannis Comitis Oetingensis.

*****

S. TRINITATIS Monasterium ante *Novæ* apud Austrios Civitatis mœnia situm, antiquitatis ordinis Prædicatorii, in Cisterciensem Abbatiam conversum est annum Christi circiter 1430. ab ipso Divo Imperatore *Friderico* tertio. Cujus conjunx *Domina Leonora* Regina Portugalliæ, cum tribus liberis *Helena* filiola, *Joanne* & *Christophoro* filiis istic in Choro splendido Mausolæo humata est, cum tali epigrammate.

*Portugallensis Princeps & filia Regis
Imperii consors Romani denique digna
Hoc nunc exanimis claudor Leonora sepulchro
Chara fui bonitate: bonis optabor in ævum.*

Obiit anno 1467. Subest Monasterium hoc *Rumenfi* Visitationi, diœcesi verò *Salisburgenfi*: nihil habet aliud Monumentorum, præter ea, quæ recensui: nisi quod extra Chorum in abside Meridionali sepulta est *Domina Beatrix*, nobilissima virgo Portugallensis, *Leonore* Imperatricis ministra. Habuit hoc Cœnobium beneficium *Albertian* Archiducem Austriæ, *Friderici* Imperatoris germanum fratrem. Abbatum hujus loci talis est Catalogus.

1. HENRICUS Strennberger primus, præfuit per unum annum.
2. GODEFRIDUS successit *Henrico*, ex *Mulbrunensi* Abbatia accitus. Is obiit anno 1460. Post hunc hiatus est, desiderantur enim Abbates quatuor
3. GEORGIUS.
4. PETRUS.
5. MARTINUS.
6. ANDREAS obiit anno Domini 1487.
7. JOANNES, septimus hujus loci fuit Abbas ex *Rhuna* postulatus. Resignavit tandem, iterum postulatus *Rhunam* ad ejus loci gubernaculum.
8. MICHAEL, Professus in *Peliso*, fit Abbas: construxit Abbatiam, præfuit annis 8. Obiit anno 1524.
9. GREGORIUS præfuit 13. annis.
10. JOANNES obiit anno 1540. Sedit duobus annis.
11. CONRADUS Abbas eligitur anno 1540. 16. Aprilis, præfuit annis 7. plurima construxit utilia, postulatus postea ad *S. Crucem* anno 1547. Ubi hodiè adhuc superstes est etiam in ipsa gubernatione
12. MATTHIAS Zinserus *Uberlingensis* ex *Trajecto Acroniano* natus. Obiit anno 1551.
13. GEBHARDUS Georgius, præfuit paucis mensibus & exauthoratus est anno 1551.
14. SEBASTIANUS Gfaltnerus è *Schwazio*, *Tyrolensis* Comitatus metallicâ civitate natus, vir latinè non vulgariter doctus, Musicus verò insignis, nam à pueris in *Maximiliani* Imperatoris Regio facello inter clarissimos Musicos educatus est, eligitur in Abbatem in festo Omnium Sanctorum anno 1551. Præfidet feliciter hoc adhuc anno, quo tale ad eum lusi carmen huic loco inferendum, quod *Encomion* novæ Civitatis contineat:

*Quod me non falso studio pietatis, ad ipsa
Mense invitaris fercula grata tuæ:
Mèque patrémque meum dignatus es instar amici
Pannonii vinis exhilarare soli.
Et super addideris variis de rebus honestos
Sermones multos colloquiúmque græve.
Quale decet doctos, doctorum hominúmque sequaces:
Fucundum fuit id terque quaterque mihi.
At si nostrâ tibi quoque conversatio forsân
Non ingrata (velut spero profectò) fuit
Non secus ex animo lætor, quam si mihi quisquam
Magnificas auri Rex daret amplius opes.
Plurima nam licet hac præclarâ viderim in urbe
Que potuere oculos detinuisse meos.
Urbem munitam, & generoso cive refertam,
Excelsas turres, magnificasque domos:
Quas sibi subjicere haud potuit Rex ipse *Matthias*
Longa omninò Urbem banc obsidione premens.
Templa, focos sacros multos, arasque Deorum
Et Regum tumulos, Archiductúmque lares.*

Atque

Atque arcem, qualem vix (si bene singula spectem)
 Viderunt equidem lumina nostra prius.
 Tu tamen inprimis, quod doctus es atque rotundo
 Ore potes doctis grata bonisque loqui:
 Et jucundus es & charus mihi semperque erisque,
 Pars in amicitia non reticenda mea.
 Te mihi Thæseo conjungi sœdere, rursus
 Mœque tibi simili religione velim.
 Pectoris idque mei studium cognoscere debes
 E scriptis, veluti spero, aliquando meis.
 Interea felix Divoriam munere vive,
 Propitiisque omnes semper habeto Deos.
 Te pater omnipotens ex fluctibus eruat istis
 Omnibus in quibus hic nunc & ubique natus.
 Is te conservet, te fortunetque beetque
 Et sinat ad nutum currere cuncta tuum.
 Ultima Junii.

Monasteria Novæ Civitatis vicina.

KACZELSTORPHUM pagus & Cœnobium Franciscanum, post Labyrinthum hortum Regiæ Majestatis ad Montana Austriæ, trans Leytam fluvium inter vinea situm.

GLOCKENICZIUM Præpositura ad Montana Austriæ & Schwarczach fluvium sita, sub Semeringo monte, qui terminus Austriæ & Styriæ est. Hæc pertinet, ad Abbatiam Formbacensem. Fundata à Comitibus de Pitten, cujus appellationis vastatum castrum (quod tamen à Divo Fernando Rege renovatur hodie) abest milliare à Novâ Civitate.

Civitas ipsa Imperatoris Maximiliani natale solum, è regione montis Schneebergensis inter duos fluvios *Vischbachium* & *Leytam* sita est: Leyta verò fluvius Austriam ab Ungaria fecernit. Habet multa insignia ædificia, inprimis arcem insignem à *Leopoldo* quodam conditam, & à *Friderico* Cæsare multum auctam & illustratam, cujus symbolum A E I O V spectatori undique est obvium, quod sic explicari vulgo solet: Austria Erigitur In Orbe Vniverso: ab aliis sic: Aquila Electa Imperat Orbi Vniverso. In arce est elegantissimum S. Trinitatis templum à Divo *Friderico III.* conditum, in eo sub arâ principali cubat Divus ac incomparabilis Imperator *Maximilianus*, cujus tumulum inscriptione carentem ego tali Eprigrammate honoravi 30. Junii Anno 1552.

*Ista pium Regem ter magnum Maximilianum
 Imperii & patriæ coninet ara patrem.
 Cujus & ingenium & virtutes omnibus orbis
 Principibus notas, vix quoque terra capit.
 Corpus & ossa viri, (quo non erat aptior alter
 Tot regnis) in se continet iste locus.
 Spiritus in cælis Christo cum principe vivit,
 Virtutisque sue præmia leta capit.
 Fama per omnigenas spaciatur libera terras,
 Prædicat & laudes Maximiliane tuas.
 Maximiliane decus. Germani totius orbis
 Austriacæque ingens gloria lausque domus.*

Habet verò hæc ipsa civitas etiam alia Cœnobia, unum *Paulinianorum*, alterum S. Jacobi *Franciscanum*: tertium *Monialium*, S. Petri ad clausuram olim dictum, in quo tantum Ungaræ hodiè sub Abbatissâ habitant. Habet & *Cruciferorum* S. Georgii domum celebrem, & domum Teutonicam. Habet & Episcopalem sedem & forum spaciosum, in quo S. *Nicolai* facellum est perelegans. Extra urbem est insignis hortus, quem vulgò vivarium & labyrinthum vocant, is ad Leytam fluvium usque extenditur ad semimilliare: hunc hortum perfluit *Kerpachius* fluviolus. Civitas insignibus privilegiis gaudet, quibus ab Austriæ Archiducibus donata & illustrata est: primum enim à *Rudolpho* Habsburgio ab omni Muta & Telonio cives hujus loci omnes exempti sunt: quod privilegium ab omnibus ad hæc usque tempora Archiducibus confirmatum est, inprimis à *Rudolpho IV.* Austriæ, Styriæ, Carinthiæ & Croatia Duce ac Domino, qui Senatores hujus urbis

Script. Rerum Monast. Tomus II.

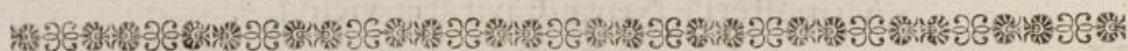
P p

omni-

omnium Monasteriorum Novæ Civitatis Advocatos fecit. Et inter cætera in quodam privilegio sic scribit: Und das alles haben wir gethon durch besonder Gnad und Lieb, die wir haben zu der edlen und getreuen Stadt, und unsere erbare Burger zu der Neuenstadt, an denen wir besunder fürtrefflich Treue, Hülf, Rath und Dienst, an unsern neuen Gwalt (sic vocat Regimen suum) nach unsers Vatters Todt mehr dann an unsern Städtten mannigfaltig erfunden haben. Datum anno 1361. ætatis suæ anno 22. Regiminis sui anno quarto. Extra muros civitatis fuit inter portas Neukirchensem & Lanionum portam, S. Ulrichi Cænobium perelegans, nunc Episcopatus Novæ Civitatis (postquam propter Turcarum adventum solotenus eversum est) incorporatum. Id Canonicorum Regularium Ordinis S. Augustini erat. Habebat Præpositos gubernatores, quorum talem reperi Catalogum.

1. WILHELMUS primus, obiit anno 1481.
2. WOLFGANGUS Fullensack. Obit anno 1484.
3. JOANNES obiit anno 1497.
4. EGIDIUS, decessit anno 1512.
5. SEBASTIANUS Süßius.
6. BERNHARDUS vir bonus & simplex: sed & pietatis veræ Christianæ studiosus. Expulsus propter Lutheranismum. Sub quo Cænobium (ne ex eo in Turcica expeditione quid pateretur detrimenti civitas Neostadiana) jussu Regis Fernandi solotenus eversum est anno 1529.

De Episcopis Novæ Civitatis omnibus.

1. **P**ETRUS Engelbrechtus, ex Bafeylio Styriæ oppido natus, artium liberalium Magister ac Professor, & postea *Friderici* Imperatoris Confessor ac Maximiliani pædagogus, primus Novæ Civitatis Episcopus ordinatus est anno 1477. Præfuit 14. annis. Obit 19. Martii anno 1491. Sepelitur in Choro ante aram maximam. Ornavit Chorum anno 1484.

2. AUGUSTINUS Gubinger de Chiemseehe Canonicus Regularis S. Augustini: Præfuit annis 4. Obit 24. Julii Anno Domini 1495. Aliud de eo nihil extat.

3. DIETHERICUS Minorita, patria Styrius: vir literatus & magni nominis. Sepelitur in templi primarii sacello quodam à se constructo, in abside Meridionali cum insigni marmore, cui nulla tamen alia Epigraphe addita est, quam *Bischoff Dietrich*. Decessit anno Domini 1531. Successit ei in Episcopali sede & dignitate

4. JOANNES Faber Leutkirchianus Suevus, vir literis clarus. Is non diu præfuit, nam mox Episcopus Viennensis fieri laboravit, quod is Episcopatus opulentior esset, & majoris fructus.

5. GREGORIUS Angerer Viennensis, J. U. Doctor, vir mediocris staturæ, qui diu prius in Romana curia vixerat, & per triennium Regis *Fernandi* Orator ad Venetos fuerat: Præpositus ac Decanus summi templi Brixienfis & Prothonotarius Apostolicus, Consiliarius item & Regens Regius, eligitur anno 1532. Præfuit annis 17. Obit anno 1549. Sepelitur in Meridionali abside cum tali Epigraphe.

Vivus valensque hanc æternam mihi domum posui, in qua post vitam me placidè posteri componerent.

Mortuo (sic semper bene vivas) ne feceris injuriam, quam ego certè volens feci nemini. Sum Gregorius Angerer J. U. quondam Doctor, tum Episcopus Novæ Civitatis, Brixinensis Præpositus. Vienna Austria mihi patria erat dulcissima. Me Maximilianus Cæsar & Ferdinandus Rex nepos usi sunt semper in maximis Consiliis, Legatum miserunt & in rebus maximis, & re bene salvâ semper domum redii. Amaverunt me boni, malos nihil moror. Num qui fuerim nosti? Atqui abi rogo felix. Teque ipsum noscas, optimè cura, & vale. P. Anno M. D. XXXX. Vixit annos LXXX. Menses III. Dies V. Obit anno 1549. Aprilis secundâ.

Certa dies nulli est, Mors certa: incerta sequentem

Cura: locet tumulum qui sapit ante sibi.

6. HENRICUS artium Magister, qui ipse concionatus est & sæpè de verè Episcopali & Apostolico officio. Sepultus sine Epigraphe. Successit ei *Werdwinus*, de quo alibi.

Kirchbergenfium Comitum
Genealogia.Hartmannus Comes de Kirchberg
genuitHartmannum Comitem, Fundatores Wiblin- Othonem,
qui genuit genfes anno 1171. Comitem.

Cadelochum Comitem 1195. Is

Guilielmum, qui iterum

Guilielmum fecundum, Is ex Agnete *Duciffa de Teck*,
genuit

Conradum Comitem. Is iterum Eberhardum Epifcopum

Conradum Comitem. Eberhardum. Augufianum 1406.

Abensperg ex Scheurenfibus.

Wernherus Arnoldi *Scheurenfis* Comitis filius ex Domina
Beatrice ex Pannoniâ excepitBabonem Comitem Schyrenfem, qui
genuitBabonem fecundum *Comi-* Othonem Comitem Schyrenfem, qui ductâ uxore
tem de Abensperg 32. libero- Dominâ *Tutâ Comitiffa de Nassau*, multos ex ea li-
rum parentem, qui genuit beros fufcepit. Ab hoc Othone descendunt Du-
inter ceteros ces Bavariæ.Afqui- Wolf- Henri- Eberhardum *Comi-* S. Loi- Friden- Rupertum
num Co- ramum cum tem de *Abensperg*. Is birgo- bertum. Comitem
mitem de Comi- Comi- genuit alium Eber- nem Co- de Rhor &
Bogen tem. tem. hardum Comitem mitem. Ritterborg qui
patrem de Abensperg, qui
Hardovici Comitis Bogenfis. genuit

Is Hardovicus genuit

Aufonium Co- Fridericum Gebhardum *Comi-* Magnum Co- Henricum à quo
mitem Bogen- Comitem, qui tem Abenspergen- mitem cujus Burggravii Ra-
fem. ex Adelheide fem, qui ex Domi- garda, ex qua tisbonæ. Obiit
na Sophia *Comitiffa* natus is Hierofolymis
Piburgenfis fuftulit habuit uxorem

Fridericum fecundum.

Albertus Rhichardim de
1135. Auftria.Eberhardum Comitem Gebhardum *Comi-* Altmannum Comitem
de Abensperg: patrem tem anno 1198. Is 1200. qui ex Rihza de
Bernhardi Comitis genuit Ramingen excepitRuper- Menhardum *Comi-* Wernhar- Altmannum Eberhardum
tum tem, qui vixit circa dum Co- fecundum Eberhardum
Comi- annum Domini mitem, qui Præpofitum
tem. 1239. & ex Domina vixit anno Ratisbonen-
Hedovige fuftulit 1209. fem.Gebhardum Co- Henricum, vi- Menradum vel Menhardum fecundum.
mitem. Is vixit xitis An. 1250. Is annum Chrifti circiter 1290. ex Do-
anno 1237. excepit mina Petriffa fuftulitBernhardum *Comi-* Ulricum fecundum Baronem Henricum *Comi-*
tem anno 1317. Ejus de Abensperg, qui ex Domina tem Epifcopum Ra-
uxor Domina Maria. quadam Sophia excepit tisbonenfem 1297.Barbaram Ulricum tertium Baro- Margariden Joannem
nuptam nem de Abensperg an- Gewolphin qui obiit
cuidam no 1369. Is ex Domi- de Tegen- 1330.
de San- na *Elifabetta de Gundel-* berg.
sheim. *fingen* excepit

Joannem, qui obiit puer.	Albertum, Ratisbonæ sepultum cum Margaride Comitissa de Torn, conjugē.	Theodoricum Episcopum Ratisbonensem.	Joannem secundum Baronem, vivens annum circiter Christi 1397. ex Agnete de Liechtenstein suscepit	Ulricum de Abensperg, qui obiit in reditu ab Hierosolymis.			
Elisabetham filiam desponsatam Comiti de Schaumburg.	Agnetem Landgraviam de Leuchtenburg.	Jodocum Baronem, qui vixit a. 1428. Is ex Agnete Comitissa de Schaumburg excepit	Bernhardum & Guillelmum.	Ulricum quin- tum 1395.	Georgium 1416.	Margaridam desponsatam uni de Kuchlein.	Ursulam uxorem Joannis Dapiferi de Waldburg.
Annam Marfalinam de Bapenheim.	Omelicam & Barbaram.	Joannem tertium Baronem. Is ex prima uxore Magdalena de Petau excepit	Ulricum anno 1417.	Diethericum anno 1425.	Sigismundum & De- genhardum.	Barbaram de Schwarzenburg vel Saufenheim.	Margaridam Alberti Nothafft desponsatam.
Claram virginem Monialem 1441.		Nicolaum Baronem de Abensperg, qui habuit uxorem Dominam Martham Comitissam de Werdenberg: & anno 1485. à Christophoro Bavarorum Duce cæsus, interit prope Frisingam civitatem Episcopalem.					

Werdenbergenses Comites.

Henricus Comes ex Comitissa de Vaducz genuit

Hugonem Canonicum	Albertum illustrem Comitem de Werdenberg anno 920. qui ex Regina Portugalliæ excepit
Margaridam Comitissam Sabaudie.	Dorotheam, Joannem, Ulricum Comitem.

S. CRUCIS Cœnobium *Cisterciensis* instituti in Austriâ sub *Morimundensi* visitatione, & in Episcopatus Patavienfis Diœcesi, intra montana (quæ Austriam à Carinthia & Styria dirimunt, aut intra sylvam Viennensem, quam Regiam vocant, ad *Sattelbachium* rivum, duobus miliaribus, à Thermis Austriacis situm: fundatum est anno Christi 1134. à Divo *Leopoldo* Austriæ Marchione, ad preces & petitionem *Othonis* Ducis, ejus qui primum Parisiis studuit, postea *Morimundensis* Monachus extitit, & tandem ad Episcopatus *Frisingensis* gubernaculum pervenit. Appellabatur initio *S. Mariæ* Cœnobium in *Sattelbach* à prætereunte rivo, qui paululum infra monasterium confluit cum *Schwechado* fluvio versus *Thermas Badendes* defluente, postea verò cum Dux Austriæ fundator loci, ad terram sanctam peregrinatus, feliciter reversus esset, secumque insignem *S. Crucis* particulam attulisset, ab his ipsis reliquiis, quæ tum in pretio merito erant, *S. Crucis* Cœnobium dici meruit. Habet hoc Cœnobium sub se hæc sequentia ejusdem ordinis Cœnobia: *Campum-Liliorum*, *Zwetel*, *Paumgartenbergum*, *Novum montem* in Austriâ situm, *Spineam Coronam* in Bohemia, *Montem S. Mariæ* in Hungaria vastatum à Turcis, & *Zidcador* Cœnobium Ungaricum vastatum similiter. Monialium verò Cœnobia *S. Nicolai*, quod erat extra muros Viennensis Urbis ante portam *Stubensem*, & *S. Spiritus*, Cœnobium *Ipfense*. In domo Capitulari sepultus est *Leopoldus* quidam Baviaræ Dux, filius *S. Leopoldi* Marchionis, qui dedit optima prædia *Drummau*, *Talarn* & multas vineas. *Ernestus* item Marchio ejusdem *S. Leopoldi* filius: & *Leopoldus* quidam Dux Austriæ ac Styriæ. Is qui Angliæ Regem cœpit, & quatuor civitates Austriæ cum vallo munire cœgit, *Novam* videlicet civitatem, *Viennam*, *S. Hypoliti* urbem, & *Anasium*. Is erat *Henrici* Scotorum Viennensium fundatoris filius, *S. Leopoldi* nepos, qui dedit *Sulcz*, *Paumgartum* & majorem partem sylvæ: Idem cum aliquando de equo lapsus,

crus

crus fregisset, quod postea ei abscissum est, Monasterium hoc ingressus, sumptâ monasticâ veste Monasticem illic professus, dixerat se gratias agere Deo, & acturum magis, si contingat ei pascere oves S. Crucis. Catalogus ejus loci Abbatum talis à me congestu, est ex variis Monumentis.

1. GODESCALCUS ex Morimundenfi Galliae Cœnobio accitus, anno 1134. novellæ huic plantationi præficitur cùm Wilhelmo Priore, Privilegiatur ab *Innocentio* Papa.

2. CONRADUS S. Leopoldi filius, præfuit ad annum usque 1148. quo *Episcopus Pataviensis* designatus est, ubi cùm præfuisset 16. annis laudabiliter, paulò post, anno scilicet 1164. ad *Salisburgensem* Archiepiscopatum gubernandum translatus est, ubi cùm sedisset annis 4. Obiit 4. Calend. Octobr. anni 1168.

3. HENRICUS successit *Conrado* tandem resignanti, præfuit adhuc anno 1185.

4. MARQUARDUS præfuit anno 1201. quo habuit beneficium *Diethericum*, *Domini de Liechtenstein* & adhuc anno Domini 1202. Aliud de eo habetur nihil.

5. WERNHERUS fedit ad clavum anno 1221. Obiit anno 1227.

6. EGOLPHUS successit *Wernbero*, præfuit 15. annis utilissimè. Obiit anno 1242. Habuit beneficium *Belam* Regem Hungariæ: Henrici pastoris Monachorum fratrem.

7. PILGRINUS *Egolpho* substituitur, fedit ad clavum anno adhuc 1248.

8. HENRICUS præfedit anno Christi 1253. Resignavit anno 1259. Testis dicitur adhuc in literis datis anno Domini 1261. Dicitur miraculosus, & aquam vino commutasse.

9. SIFRIDUS eligitur anno 1259. Consecratur in *Zwetel* ab *Othone* Episcopo *Pataviensi*, præfuit tribus annis. Obiit anno 1262.

10. HENRICUS tertius, eligitur anno 1262. ipsâ die *S. Mauri* Abbatis, præfuit adhuc anno Domini 1280. Sub ejus gubernatione fundata est in Bohemia ab *Ottocaro* Bohemorum Rege, *Spinea* Corona ejusdem ordinis Abbatia, anno Domini 1263. cujus loci primus Abbas fuit iste Henricus, sub quo *Spineæ* Coronæ Cœnobium huic Monasterio incorporatum est.

11. SIGHARDUS, præfuit anno 1285. & adhuc anno 1289.

12. BERTHOLDUS præfedit anno Domini 1295.

13. ULRICUS fedit ad clavum anno 1303.

14. JOANNES fedit ad Abbatiae hujus gubernaculum anno 1315.

15. JACOBUS præfedit huic loco anno 1330.

16. WILFINGUS præerat anno 1337.

17. LEOPOLDUS præfedit anno 1345. Obiit anno 1347. 7. Iduum Septembris.

18. CONRADUS secundus successit Leopoldo. Sedit anno 1349.

19. COLOMANNUS, præfuit anno 1380. & anno 1384.

20. NICOLAUS fedit ad clavum anno 1393. post hunc videtur esse aliquis hiatus, nisi fortè Nicolaus iste & sequens Georgius diutissimè ad hujus loci clavum federint. De quo nihil certi affirmari potest.

21. GEORGIUS præfuit anno 1471.

22. GREGORIUS fedit ad clavum anno 1474.

23. MATTHIAS præfuit iisdem temporibus, quibus *Matthias* Ungarorum Rex *Austriam* oppugnavit & occupavit, & hoc etiam Cœnobium suæ ditioni subjecit.

24. MICHAEL primus hujus nominis, successit Matthiæ.

25. MICHAEL Arguerus, patriâ *Medlicensis*, eligitur anno 1495. fedit annis 20. exauthoratur & dejicitur è gubernationis fastigio anno 1515.

26. BERNHARDUS præfuit per triennium & exauthoratur anno 1518.

27. WILHELMUS Suevus, figuli *Augustani* filius, ex *Paumgartenberg* accitus, fedit ad clavum annis 10. Resignavit anno 1528.

28. JOANNES cognomento *Hartmannus*, ex *Trajecto* *Acroniano*, vulgò *Uberlingen*, civitate Imperiali ad *Podamicum* lacum sita, ortus, præfuit annis 8. Obiit anno 1536. Sub ejus gubernatione vastatum est hoc Cœnobium à grassantibus per universam *Austriam* Turcis anno 1529. præfidentibus Romanæ Monarchiæ *Carolo V.* *Constantinopolitanæ* verò *Solymano*. Hujus Abbatis tale est Epitaphium, cujus author *Sebastianus Solidus* *Guntianus*.

Quisquis ades, spectans hæc templa sacrata viator

Siste gradum: paucis & lege verba notis.

Frigida Joannis recubant hoc membra sepulchro

Continet & magnum flebilis urna patrem.

Aspera quem fata, & nostro nimis invida templo

Non sunt maturos passa videre dies.

Qui dum vita fuit, variis virtutibus auctus

Templi hujus fausto munere rexit opes.

*Præcipue Turcis latè populantibus agros
Cùmque serè æquassent mœnia nostra solo:
Ipsius hæc vigili sunt cuncta novata labore.
Restituitque sacris debita sacra focus.
Hunc igitur vitâ functum jam candida virtus
Et merito deslet, cum pietate fides.
At tu qui transis, umbrae jace verba silenti
Qualia vis cineri fera venire tuo.*

Obiit anno 1536. pridie iduum Octobris.

29. HIERONYMUS subrogatur Joanni, Feigelius cognominatus, natione Suevus, ex Dinckhelspuhelio Imperiali civitate natus: Præfuit is quidem 7. annis, sed parùm profuit. Primus hujus loci Abbas infulatus. Exauthoratur anno 1543. Obiit postea & sepelitur in Hylaria anno 1550.

30. SIMON Dominus, ex Haseln pago Auftriaco ad Danubium sito natus, præfedit huic Abbatia 4. annis. Obiit anno 1547. Sepelitur in S. Cruce.

31. CONRADUS Faber, ex Trajesto Acroniano natus, hujus loci professus, evocatur ad gubernandum S. Trinitatis in Novâ Civitate novum Cœnobium anno 1540. Sedit ibi annis 7. Mortuo verò apud S. Crucem Simone, iterùm è S. Trinitatis Monasterio ad hujus paulò splendidioris loci clavum repetitur anno 1547. 16. Julii. Præsides adhuc hoc currente anno Domini 1552. ætatis suæ 42. vir literatus & virtute clarus. Vidit anno Domini 1529. calamitates irruptionis Turcicæ, ubi aufugit cum Abbate Joanne. Is nunc restauravit Abbatiam templum & loca conventualia, in Drumow pago prope Drayskirchium sito, prædium cum Regiâ habitatione reædificavit. Templo tale meum epigramma inscribi fecit.

*Hoc Conradus ego templum & loca proxima quæque
Vastata à sævis & lacerata Getis
Rursùm instauravi: magno sudore repurgans
Omnia quæ sedo plena fuere situ.
Tu Deus alme domûs sacrae miserere deinceps,
Nec sine nos simili clade perire magis.
Parce tibi sese totos Sacrantibus: hostem
At preme, qui nobis talia damna dedit.
Nominis ille tui crudelis & esserus hostis,
In populum victor desinat esse tuum.
Desinat in sanctum blasphemias dicere voces
Nomen, quod toto debet in orbe cani.
Nos bonitate sua sic tum bonitate governa
Sic rege, sic verbo nos renovaque tuo:
Ut conversi ad te, verè faciamus id omne,
Quod tua nos bonitas, quod pietasque jubet.
Sic pulchrè tuti benè defendemur ab hoste
Quolibet, in nos qui barbara tela gerit.*

Regiæ habitationi in Drunnow tale medium Schediasma inscribi fecit.

*Fernando Regi Romano ad sydera noto
Cui similem nullum secula nostra vident:
Hoc conclave pio studio sic condidit Abbas
Conradus sanctæ Reçtor in æde Crucis.
Dii faxint, ut ista domus benè floreat, & Rex
Cum Reçtore domus pace fruatur. Amen.*

SCOTORUM COENOBIIUM Viennense Ordinis D. Benedicti (in quo Imperiali auctoritate constitutum est fontium perpetuum refugium & Asylum) fundatum est anno Christi 1155. ab Henrico secundo genito filio Divi Leopoldi Austriae Ducis. Constructum est ante muros urbis Viennensis, quæ nunc ampliata plurimum, id ipsum amplissimum Cœnobium intra se habet. Consecratur ac B. Virgini Mariæ Sanctoque Gregorio dedicatur à Wolfgero, Episcopo Pataviensi, anno Domini 1200. Ubi notandum obiter, omnia totius Austriae Cœnobia esse Pataviensis Diœceseos, solum hoc Scotorum Monasterium Viennensi augustissimæ Diœcesi subjectum esse. Est in templo medio insigne sepulchrum Henrici fundatoris. Abbatum hujus loci, tales, à me ex variis diplomatibus collecti sunt Annales:

1. PLACIDUS, } Scotorum Abbates
 2. GALLUS, } Viennæ.
 3. FIMANUS, obiit anno 1195.
 4. GREGORIUS successit, præfuit annis 7. Obiit anno 1202.
 5. UDALRICUS subrogatur *Gregorio*, is duobus præfuit annis. Obiit anno 1204.
 6. MARCUS post triennium *Ulrico* substituitur. Sedit ad clavum annis 23. Obiit anno 1230.
 7. FOELIX, Abbas Scotorum. Obiit anno 1248.
 8. PHILIPPUS successit. Is benedictionem autoritate *Petri Caputii* Cardinalis ac Legati Pontificii ab *Ulrico* Secoviensi Episcopo accepit.
 9. WILHELMUS præfuit anno 1280.
 10. NICOLAUS præfedit anno 1312.
 11. MAURICIUS præfuit anno 1336.
 12. PHILIPPUS sedit ad clavum anno 1346.
 13. CLEMENS præfuit anno 1360.
 14. DONALDUS, vir honorabilis, sedit anno 1385. Obiit 15. Calendarum Septembr. anni 1393.
 15. HENRICUS obiit anno 1397.
 16. DONATUS successit Henrico.
 17. ALBERTUS præfuit anno 1401.
 18. JOANNES præfedit anno Christi 1404.
 19. THOMAS sedit ad gubernaculum anno 1505.
 20. NICOLAUS de Respicz Reformator Cœnobii, qui primus ejectis Scotis degeneribus, Germanos melioris spei homines assumpsit, præfuit anno 1421. Obiit anno 1428. pridè *S. Laurentii*. Sepelitur in medio Choro.
 21. JOANNES, præfuit anno 1438. obiit anno 1446.
 22. MARTINUS præfedit anno Christi 1449. Præfuit adhuc 1455.
 23. JOANNES, sacræ paginæ Professor, obiit anno Domini 1467. pridè *Simonis & Judæ*. Sepelitur in Choro propè Nicolaum Abbatem Reformatorem.
 24. MATTHIAS successit, præfuit anno etiam 1469. cognomento *Finckbius*, patriâ Ungarus, & *FridERICI III.* Rom. Imp. Secretarius: cujus dum aulam jugiter secutus est, tantum consumpsit pecuniæ, ut relinquere æs alienum à se conflatum 24. millium aureorum, & plurima vendiderit. Homo pomposus ac sumptuosus, & qui 30. equorum comitatu subinde aulam accedere solebat, alicujus Principis instar.
 25. LEONHARDUS præfuit anno 1476.
 26. CHRISTOPHORUS obiit anno 1485.
 27. JOANNES præfuit anno 1489. & adhuc anno 1498. cognomento *Gansius*.
 28. WOLFGANGUS sedit ad clavum anno 1503.
 29. MICHAEL cognomento *Krenniczer*, ex Norimbergensi *S. Egidii* Cœnobio accitus, præfuit anno 1529. tempore obsidionis Turcicæ, in quâ Morus insignis, ac stupendæ latitudinis arbor, à grassantibus in urbe militibus excisa & eversa est, in quâ arbore septem stabant insignes mensæ marmoreæ. Resignavit aliquot mensibus ante obsidionem *Conrado* Abbati: Compulsus ad id, quòd non adeò benè aut feliciter, Abbatæ plurimum attenuatæ, præfuisset.
 30. BENEDICTUS Chelidonius, Poëta insignis, cujus scripta extant plurima: & ipse ex Norimbergâ evocatus: præfuit quidem, sed parùm profuit, homo enim prodigus fuisse dicitur, qui multas Cœnobii arces vendidit. Sepelitur eodem tumulo, quo Antecessor, à quo in omni vita sua capitali dissidebat odio.
 31. BENEDICTUS Sclavus ex conventu electus: Præfuit annis 8.
 32. CONRADUS *Weichselbaum*, ex *Oeniponte* natus, eligitur ex gremio Ecclesiæ suæ: cui utilissimè præfuit annis 12. vir literatus. Obiit anno 1541. Sepelitur in septentrionali Chori abside cum tali epigraphæ.
Reverendo Patri Domino Conrado Abbati Ordinis Monastici ornamento de provincialibus Austria optimè merito, qui hocce Cœnobium præclaris, & necessariis ædificiis ornavit: Pater Wolfgangus Abbas inibi hoc monumentum gratis ac memor beneficii P. P. Obiit ætatis suæ anno XLV. die 14. Septembr. Anno 1541.
 33. WOLFGANGUS *Traunsteinerus*, ex *Traunsein* Bavarorum oppidulo ad *Oenum* sito, nobili genere natus, successit *Conrado* concorditer electus ex gremio Ecclesiæ suæ, præfedit hoc adhuc currente anno 1552. Construxit & eleganter ornavit prædium in *Stamstorph*, ad milliare supra Viennam, non procul à sinistra Danubii ripâ situm, in quo aliquoties inter humiles & exiguas opes pernoctavit *D. Ferdinandus*, Romanorum, Germaniæ, Bohemiæ & Ungariæ Rex, Austriæ Archidux. Hoc sibi vivus adhuc scribi curavit Epitaphion

*Hæc Wolfgangus humo situs est Traunstenius heros
Natus ad Oenanas vir generosus aquas.
Providus in templo rectorque patèrque Scotorum,
Intra altos muros pulchra Vienna tuos.
Corpore sed tantum jacet hæc sub mole sepultus
Mens studiosa Dei vivit in arce poli;
Atque Creatoris fruitur sermonibus, illic
Aspectu semper colloquibque sui.*

*****

VIENNENSIS Episcopatus in Austriâ inferiori ad Danubium situs, ab omni Archiepiscopali jugo exemptus aliisque nominibus *Fabianus*, & *Favianensis*, quin & *Wigenensis* appellatus: Primæ Christianæ Religionis in Pannoniis receptæ sedes, à S. Severino Ravenali Episcopo celebri, primo Norici Apostolo inaugurata, fundatur anno Christi 460. post *Attilæ*, Hunnorum Tyranni incomparabiles furores, *Zenone Isauro* Imperante, & *Gelasio* P. M. Romæ in S. Petri cathedrâ sedente. Hic Metropolitana Cathedra fuit vivente adhuc Severino, quæ *Laureacum* postea, in Noricum Ripense, translata est, ubi jam multis annis etiam floruerat Episcopatus. Tum *Symmachi* Rom. Pontificis constitutione *Fabiensis* ista Diœcesis, non secus ac *Juvaviensis*, *Ovilabensis*, *Pataviensis*, *Quintaviensis*, ac *Tiberiensis*, *Laureacensi* Archiepiscopatu, (ut qui Primatis Metropolitanano jure per Germaniam, Pannonias, Silovanum, Avariam, & Moraviam donatus & insignitus erat Ecclesiasticâ prærogativâ) subjecta fuit annum Christi circiter quingentesimum. Catalogus Episcoporum Fabiensium sequitur ex Clarissimi doctissimique viri *Wolfgangi Lazii* illustrata Vienna excerptus.

1. MAMERTINUS ex Victorioso militum tribuno Episcopus designatur ab ipso Pannoniæ superioris primario Apostolo & Doctore S. Severino anno 466. Pontificatum *Gelasio* tenente.

2. MARCIANUS ex Monacho Cœnobii Severiniani Episcopus factus, *Mamertino* successit.

3. LUCILLUS Abbas primùm S. Severini propè Fabianam: mox Batavorum castrorum ad Oeni & Danubii confluentes sitorum factus Episcopus: Paulò post *Fabiensis* Ecclesiæ designatus eligitur Antistes. Post obitum S. Severini & Episcopi *Marciani*. Post hujus obitum dum *Longobardi* & *Avares* hanc sæcundissimam Pannoniæ Regionem populerentur, unâ cum deficiente illic Christi doctrinâ ac professione, Episcopatus esse desiit: qui tandem sub *Ruperto* Juvaviensis Ecclesiæ Episcopo (qui *Cunaldum* & *Giselaricum*, verbi divini Præcones fideles, è Laureaco Avaribus in Pannoniam misit) caput iterum erexit feliciter.

4. CUNALDUS à S. *Ruperto* Avaribus Apostolus missus annum Christi circiter 640, Is S. *Ruperto* templum in Fabianâ erexit, ædibus Domini Lazii pænè vicinum.

(Hiatus temporum & historie.)

5. SODOMUS mittitur Avaribus in Pannoniam & Noricum anno salutis 740. Sub Francorum Rege *Pipino*, à *Johne* Juvaviense Episcopo, *Uvilone* Laureacensi Metropolitanano.

6. HAYMO Fabianorum Prædicator & Episcopus, à S. *Virgilio* Juvaviensium Episcopo (qui jam Metropolitanum Jus Laureacensibus eripuerat) designatus legitur, Pontificatum suum *Zachariæ*, Regnum Francorum *Pipino*, Bavarorum Ducatum *Odilone* tenente. Post hujus Haymonis tempora, cum recessissent *Avares* & *Hunni*, excusâ verâ doctrinâ ad primam impietatem & Idolomanniam, deserunt in Fabiana civitate unâ cum pietatis professione & Episcopi, ad tempora usque *Caroli Magni*, qui *Avares* devictos ad Christianismum iterum perpulit: ab eo tempore præfuerunt iterum Fabianensi Ecclesiæ sequentes Antistites & Episcopi:

7. THEODORICUS Favianensium Episcopus & Doctor, ab *Arnone* Juvannesi Archiepiscopo, & Metropolitanano Avaribus & Slavonibus in superiorem Pannoniam missus est.

8. OTHO *Theodorico* successit, destinatus huic loco ab *Adalramo* Juvaviensi Metropolitanano, sed quàm diu præfuerit, ignoratur, ut etiam de Antecessoribus.

9. OSWALDUS subrogatur *Othoni*, designatus ab *Adalbino*, Juvaviense Antistite annum Christi circiter 865. quamdiu vero Avaribus & Slavonibus concionatus sit, nescitur.

10. RADEFRIDUS præfuit sub *Leone* V. P. M. & *Ludovico*, Arnulphi filio Imp. quâ ætate *Avares* & *Hunni* tertio jam à fide Christiana, ad suas Idolomannias deficientes non diœcesin tantùm Fabianensem ferrò & igne depopulari sunt, sed mediam etiam Germaniam Galliamque, Rhætos, Thuringos & Misnensem agrum vastabundi adoriri ausi sunt:

sunt : ab anno Christi 903. ad annum usque quinquagesimum quintum perpetuis ferè excursionibus Germanos & eorum patriam vexantes : donec tandem ab *Henrico Aucupe* Imp. *Morsenburgi* magna ex parte cæsi sunt. Hæc *Germaniæ* vastatio longè aliam in universo Rom. Imperio rerum faciem & administrationem peperit : *Saxones* Imperii titulum ad se rapiebant, in Italiâ *Berengarii* dominabantur, in Galliis *Hugones* & *Othones* rerum potiri cœperant. In Pannoniis & Norico gladii sæcularis domini Jus *Babenbergenses Comites* *Albertus* & *Lupoldus*, victis ad *Melicum Humis*, arripuerunt : Ecclesiasticarum verò totius Norici gubernationem universam *Patavienfes* Episcopi ad se rapiebant sub *Joanne XI. P. M.* & *Othone I.* Imperat. incorporatis *Patavienfi* diœcesi quatuor Episcopalibus Ecclesiis, *Quintaviensi* apud *Vindelicos*, *Ovilabensi* & *Laureacensi* in Norico Ripensi sitis, & hæc *Fabianensium*. In his barbaricarum gentium furoribus ad extremam inopiam ac angustiam redacta est Ecclesia *Fabianensis*, quæ vix *Patavienfes* Archidiaconos aliquamdiu alere potuerit. Postea annum circiter Christi 1144. cum *Henricus* primus Dux *Austriæ*, omnium Sanctorum templum in *Fabianis* construeret à *Patavienfi* Antistite *Reimberto* consecratum : non jam amplius Episcopi, sed Parochi in *Fabianâ* urbe (quæ jam prima syllaba abjecta *Biana* & paulo post *Vienna* dici cœpit) constituti sunt, quorum talis extat series & Catalogus.

1. **EBERHARDUS** omnium Sanctorum *Viennensi* templo augustiori Parochus præficitur ab ipso *Reimberto*, *Patavienfium* Antistite, anno *Gratiæ* 1140. Sub hoc Parocho incepta est anno 1150. Omnium Sanctorum *Basilica Viennensis*, hodiè *S. Stephano* dedicata : & *B. Virginis Monasterium Scotense*.

2. **BURCARDUS** Præpositus *Patavienfis*, præfuit *Parochiæ* etiam *Viennensi* anno 1160.

3. **SIGEHARDUS** Canonicus *Patavienfis*, *Parochiæ* huic præfedit anno 1210.

4. **PETRUS** artium *Philosophiæ* Magister, præfuit & anno *Domini* 1266. Ex *Parocho* *Patavienfis* designatur Episcopus in habitâ *Viennæ* celebri Synodo.

5. **GERHARDUS** & ipse artium *Philosophiæ* Magister, dum *Viennensi* præsidet *Parochiæ*, *Monasterium ad Calciortas* *Viennæ* (quod *Monialium* domicilium est) & *Xenodochium* in *Clagenbaum* extra urbem exorsum est anno *Domini* 1270.

6. **BERNHARDUS** *Brambegk* ex *Parocho* *Viennensi* ad *Patavienfem* Episcopatum gubernandum assumitur anno *Domini* 1280. *Angolorum Cellæ* *Cisterciensis* fundator.

7. **GODEFRIDUS** Præpositus *Patavienfis* & *Parochiæ* *Viennensi* præfedit anno 1310.

8. **ALBERTUS** *Austriæ* Dux claudus, postea Episcopus *Patavienfis*.

9. **POLLIO** quispiam ultimus Parochus *Viennensis* in omnium Sanctorum templo (quod jam à *Patavienfis* Diœceseos primario patrono nomen acceperat) vivebat adhuc anno 1350. Horum ductu cum *Christiana Religio* in tantum *Viennæ* excrevisset, ut non solum templum auctius, sed res Ecclesiastica indes magis magisque locupletaretur, *Rudolphus* tertius hujus nominis, *Austriæ* Archistrategus *Cathedralem* sedem ac prærogativam adjecit, imò quatragesimo post ruinam ejus anno, postliminio in *Fabianam* hoc est *Viennam* retulit anno Christi 1360. Ab eo tempore qui prius *Parochi* appellari solebant, Præpositi deinceps nuncupati sunt, Ecclesiis *Waringensi*, *Kalenzendorffensi*, & *S. Viti* aucti ac donati. Horum Præpositorum talis sequitur Catalogus.

1. **WERNHERUS** *Cathedralis* Ecclesiæ Omnium Sanctorum ad *D. Stephanum* Præpositus primus, à *Rudolpho III.* hujus nominis *Austriæ* Archiduce inauguratur anno 1360.

2. **ALBERTUS** à *Garsio* Præposituræ *Viennensi* ad *S. Stephanum* præfuit anno salutis 1370. Circa hujus tempora inchoata & instituta est *Viennensis Academia* anno 1362. ab *Austriæ* Archiducibus *Alberto* & *Rudolpho*, ab *Urbano* postea & *Bonifacio III.* Pontificibus confirmata : in quâ tamen antea etiam ab anno 1237. ex *Friderici* secundi Imperatoris privilegio insignis Schola erat.

3. **JOANNES** *Mayerhofer* *Alberto* successit, sed quamdiu federit ad clavum, nescitur.

4. **BERTHOLDUS** præfuit anno *Domini* 1382.

5. **ANTONIUS** præfedit anno salutis 1400.

6. **WILHELMUS** *Turfo*, ex *Nobili Austriæ* profapia, egit Præpositum *Viennensem* ad *D. Stephanum* anno 1412.

7. **ALBERTUS** inclytus Comes à *Schaunburg* præfedit Præposituræ anno 1440. Promotus à *Friderico* Imperatore, sed non receptus ab Episcopo *Patavienfi*.

8. **JODOCUS** *Häufner* *J. U. Doctor*, Præposituram eandem administravit anno 1460. Post hujus, aut circa hujus tempora, *Fridericus III.* Imperator Augustus & Archidux *Austriæ*, consensu *Pauli II. P. M.* hanc ipsam *Viennensem* Præposituram & Ecclesiam collegiatam in Episcopatum, & *Cathedralem Ecclesiam* iterum convertit, aliosque insuper quosdam Episcopatus novos instituit, *Labacensem* videlicet, & *Novæ Civitatis* Episcopatum, quod ex Archiducatu *Austriæ* Regnum facere vellet, Subjecit verò de

novo Præposito Episcopo Viennensi, assignans Præposito *Berchtoldsdorfensis* prædii Regii censum, & ædes quasdam privatas, Senatoriæ domui vel curiæ Viennensi oppositas: Veteris autem Præposituræ domum constituit Episcopi domum ac sedem. In ea Episcopali fede ab hac renovatione ad hæc nostra usque tempora sequentes illustres viri sedisse inveniuntur:

1. LEO à Spaur, nobili loco ortus, in Comitatu Tyrolensi à *Friderico III.* Viennensis Episcopus designatur anno 1480. quo veteris privilegii renovationem & confirmationem à *Paulo II. P. M.* Imperator *Fridericus* obtinuit & impetravit.

2. BERNHARDUS à Rhor, & ipse celebri loco apud Austrios natus, *Archiepiscopus* primùm *Salisburgensis*, tandem à *Friderico* Imperatore *Leoni* Viennensi sufficitur anno 1485.

3. Urbanus Agriensis ex Ungaria Episcopus, *Matthiæ* Ungarorum Regis Quæstor & Aulicus, Viennensem Episcopatum, vivente adhuc Bernhardo, administratorio titulo gubernandum accepit, à Rege *Matthiæ Corvino*, postquam is expugnatâ Viennâ rerum in Austriâ potiri cœpisset.

4. JOANNES Vesprinensis, autea in Pannoniâ inferiore Episcopus, à *Matthiâ* Rege Ungariæ & Austriæ, Domino *Urbano* Antistiti substituitur. Mansit in possessione ac sede Episcopali, donec Imperator *Maximilianus* Austriam recuperâset.

5. BERNHARDUS Baro à Polheim Austrius, ex suprâ Anasianiâ provinciâ natus, ab ipso *Maximiliano* Imperatore (postquam is *Viennam* in fidem receperat) *Joanni* Vesprinensi Episcopo suffectus est. Is cum sacris non initiaretur, non Episcopum, sed Administratorem sese tantum Viennensis Ecclesiæ publicis scriptis professus est. Obiit is anno 1504. *Welsii* sepultus.

6. GEORGIUS de Sclavonia, vir literatus & *Maximiliano* Imperatori à sacris Concionibus, *Bernhardo* mortuo substituitur anno 1504.

7. PETRUS Bononius Tergestinus Episcopus: cum mortuo Imperatore *Maximiliano*, Scriniorum magistri officium per Austriam obiret, hujus simul Episcopatus clavum tenuit, & administravit. Is *Tergesti* hodiè adhuc multo senio venerandus superstes & in vivis esse dicitur.

8. JOANNES à Revellis, Burgundus: *Ferdinando* Archiduci, *Maximiliani* Imperatoris ex *Philippo* filio nepoti, ab Eleemosynis, *Bononio* adhuc viventi, ab ipso *Ferdinando* in Viennensi Episcopatu substituitur anno Domini 1522. præfuit annis 8. Obiit anno 1530.

9. JOANNES Faber, ex *Leutkirchio* Sueviæ vel Algoviæ potius oppido imperiali natus, sacre paginæ Doctor, Regi *Ferdinando* à Confessionibus (cujus plurima extant scripta) Episcopus Viennensis ab ipso Rege suo constituitur anno 1531. Præfuit annis decem. Obiit in thermis, quæ medio itinere sunt inter Viennam, & Novam-Civitatem anno 1541. sub comitiis Ratisbonensibus. Hujus tempore 23. Septembr. nempe anni 1532. venerunt Viennam *Carolus* & Frater *Ferdinandus*, cum 25. Hispanorum & Itatorum millibus. Venerant verò etiam ex Germania 40. Cohortes militum Germanicorum, & 4000. equites. Turca verò fugam arripiente, Cæsar in Italiam rediit. Ejus Epitaphium:

D. M. S.

Joannes Faber è *Leutkirch*, *Sueviæ* oppido oriundus, *Divi Ferdinandi Cæsaris Romanorum*, *Ungariæ*, *Bohemiæque Regis* à consiliis & sacris Confessionibus, gravissimus hæresion persecutor, inclutus Evangelii Christi præco, Episcopus Viennensis, qui postquam toto decennio ex hoc loco bonus pastor salubri verbi Dei paublo suum gregem refecit, obdormivit in Domino annum agens 63. (clymaëtericum) A nato Servatore anno M. D. XLI. XII. Calendarum Junii.

10. FRIDERICUS Nausea Ostrofrancus, ex *Weishensfeldo* Babenbergensis Episcopatus oppido in Montanis Voytlandiæ penè ad *Wismadum* annem sito, humilis fortis parentibus natus, unde ipse sese *Blancicampianum* appellitare est solitus: Sacre Theologiæ & LL. Doctor, *Ferdinando* Romanorum Regi à sacris Concionibus, cujus itidem extant scripta plurima sacra & prophana: Vir eloquens imprimis: *Joanni Fabro*, à Rege Episcopus designatus, successit. Præfuit annis 10. & aliquot mensibus fideliter, concionans in summo templo Viennensi. Missus anno Christi 1552. ad Synodum *Tridentinam*. Fuit quidem Tridenti vivus, sed vivo illi inde discedere non licuit, obstabant quippe fata, & vis porrecti veneni. Sub ejus gubernatione accidit in octava Corporis Christi (quo Sacramentum Altaris per civitates omnes circumgestari solet) anno Domini 1549. ut pistoris cujusdam servus, *Joannes* dictus, homo alioqui simplex, sed sacrarum scripturarum nequaquam rudis, honestâ facie præditus, annum agens circiter 24. (qui ex *Witebergâ* Saxonum civitate celebri natus dicebatur) circumambulanti Clero obvius, horribili ac detestando facinore Monstrantiam, vel argenteam illam ædiculam Monacho Augustiniano primario è manibus ereptam in terram prosterneret, & pedibus calcaret, ad sacerdotemque conversus graviter cum illo (quod Idolomanias contra verbum Dei stabiliret, & tam

& tam imbecillum Deum haberet, qui se defendere non posset) exoptulavit, inspectante omni populo, & presentibus etiam Regiminis Austriaci Proceribus, sed & totius Viennensis Academiae summis & infimis membris omnibus. Is illico captus, & post aliquas septimanas 14. Novembr. miris suppliciiis à medio sublatus est *Ferdinandi* Regis jussu: Supplicium tale fuit, educto ex carcere lignum, in os ligatum est, ne quid loqui posset, at ipse intrepidè locutus est, & postea exsecta & amputata est ei primùm in civitate lingua, postea eo ipso loco (ubi Monachum adorsus est) amputatae sunt ei ambae manus, quas intrepidè porrexit, tulitque omnia patientissimè. Postea extra civitatem non quidem ad usitatum locum, sed extra portam Stubensem trahà in locum *Gensweid* deductus, ignibus impositus ad cineres usque combustus est. Erecta est eo ipso loco ad aedes nimirum pharmacopolae, quem regem vocant, ubi sacerdotem allocutus est, in rei memoriam statua quaedam cum tali inscriptione. Cujus author *Wolfgangus Lazius*:

Anno Christi M. D. XLIX. die 27. quà octava Corporis Christi Christiano ritu agebatur, quidam (cujus nomen cum ipso damnatum) ipsum Corporis Christi Sacramentum è manibus Sacerdotis gestantis, vi raptum, hoc loco cum impiis blasphemis humi dejecit. Ob quod facinus scelerato illi lingua mandisque praecise, & corpus reliquum flammis exustum est. Cujus horrendi facinoris poenaeque monumentum exempli vitandi ergò, hic positum est.

Nota: quod Sacerdoti dixisse dicitur preces recitanti: si est in caelis, ergo non in aedícula. Quæsitus in carcere ab honesto, & insigni viro *Georgio Zimmermanno* Mercatore, & quid hoc facere ad designare facinus ausus fuisset? Respondit, in gloriam Dei se idipsum fecisse, nihilque se tam in votis habere, quàm ut in gloriam Dei conditoris sui eodem modo omnem totius orbis terrarum Idololatriam contere possit. Defunctus Episcopus *Nausea* ex Tridento per Oenum & Danubium Viennam revectus, sepelitur honorificentissimè in mediò ferè omnium Sanctorum templo Viennensi, ad suggestum.

II. CHRISTOPHORUS Werdwinus, patria Phorcensis: Sacrae Theologiae Doctor, & Episcopus Novae Civitatis substituitur à Rege *Ferdinando*, cui diu fuerat à sacris concionibus. Is hodiè adhuc praesidet, vir doctrinà & eloquentià insigni praeditus.

PRÆPOSITORUM verò Viennensium (qui à tempore secundo instituti Episcopatus ad hæc nostra usque tempora, Præposituræ præfuerunt) talis à *Wolfgango Lazio* Catalogus est conscriptus.

1. THOMAS à Cilià, Constantiensis Præpositus, ab Imperatore *Friderico* constituitur hujus novae & recens erectae Præposituræ Rector. anno 1480.

2. VIRGILIUS Cancellarius cognomento successit. Obiit anno 1503.

3. JUSTUS Kasmannus præfuit annis 7. Obiit 1510.

4. JOANNES Buschius, *Cuspiniani* Secretarii & Historiographi Regii fororius, & *Maximiliani* Caesaris aulicus, præfuit etiam annis 7. Obiit 1517.

5. PAULUS ab Oberstein, J. U. Doctor & *Maximiliano* Caesari à Secretis, ejusdemque scriba Latinus, ab eodem Imperatore *Joanni* substituitur. Præfuit annis 27. Obiit anno 1544.

6. JOANNES Rosinus, Orator insignis & Poëta *Ferdinandi*, Romani Regis, aulicus & nobilium puerorum Praeceptor, ex *Claravallensi* in *Zwettel* Præpositurà ab eodem Rege ad Viennensem hanc vocatus, cum vix eam per unius anni spatium administrasset, factorum iniquitate intempestivè abreptus est anno Christi M. D. XLV. Sepelitur Viennae apud S. Stephanum.

7. JOANNES Saur Sacrae Theologiae Doctor, ex *Cicziensi* Canonico & *Lipsiensis* Academiae professore, *Ferdinandi* Regis factus Concionator: huic etiam Præposituræ præficitur anno 1545. Is adhuc in vivis est: Celebratus olim à me carmine quòd in laudem Bibliorum scriptum, *Lypsiæ* editum, *Bibliisque Brentianis* adjectum est.

*****

Episcoporum & Archiepiscoporum Pataviensium brevis Catalogus.

1. **V**IVILO inter Archiepiscopos Laureacenses primus fuit, qui Patavium secessit; cum enim *Laureacum* ab *Hunnis* & *Avaribus* prorsus esset devastatum, à Duce *Bororum* jussus est sedem suam transferre *Passavium*, quò etiam cum toto suo Canonorum Capitulo secessit, sicque Archiepiscopalem sedem, approbante Summo Pontifice, Ecclesiae Pataviensi impressit ac perpetuò univit. Sedit annis 20.

2. SIDONIUS Archiepiscopus Laureaco-Pataviensis.

3. ANTHOLMUS Archiepiscopus Laureaco-Pataviensis. Sedit annis novem.

4. WIHERICUS Archiepiscopus Laureaco-Pataviensis. Sedit annis novem.

5. WALDERICUS Archiepiscopus Laureaco-Pataviensis. Sedit annis 31. Sub hoc Archiepiscopo dicitur *Arnonem*, Episcopum Salisburgensem, Pallium Archiepiscopale à Pontifice Leone III. (qui cœpit A. C. 796.) impetrâsse. Et licet Bulla Leonis III. nunquam in legitimâ formâ ostendi possit, Laureacenses tamen etiam post *Arnonem* fuerunt ordinati Archiepiscopi, ac Sedes Laureaco-Pataviensis semper saltem jure suo, conferavit dignitatem Metropolitanam, sibi semel impressam, ita ut non obstante Bulla Leonis III. illa in sua dignitate relicta sit, & Salisburgensis Ecclesia, (quæ antea erat Suffraganea Laureacensis,) postea ab istâ exempta sit.

6. UROLPHUS Archiepiscopus Laureaco-Pataviensis. Sedit anno uno.

7. HATTO Archiepiscopus Laureaco-Pataviensis. Sedit annis undecim.

8. REINHARIUS five Reginarius à *Paschali I.* ordinatus Archiepiscopus Laureaco-Pataviensis. Cum verò Archiepiscopus Salisburgensis huic ordinationi se opponere vellet, Reginarius per definitivam Sententiam pro se & Successoribus Pallium Romæ obtinuit.

9. HARDWICUS Archiepiscopus Laureaco-Pataviensis. Sedit annis 26.

10. ERMERICUS, sedit annis novem, otio deditus, ac Pallium non curans.

11. ENGELMARUS Archiepiscopus, sedit annis 22.

12. WICHINDUS, sedit uno anno sine curâ Pallii.

13. RICHARIUS, sedit annis tribus, qui, uti & duo sequentes, ob violentias Salisburgensium non petierunt Pallium,

14. BURCARDUS sedit annis 12. sine pallio.

15. GUMBOLDUS sedit annis 17. sine pallio.

16. GERHARDUS, A. C. 931. electus, violentias, suis Antecessoribus à Salisburgensibus illatas, amoliri volens, Romam profectus est, ac ibi per definitivam Sententiam pro se, & Successoribus suis impetravit Pallium Archiepiscopale à Leone VII. (qui cœpit A. C. 935.) ita, ut postea *Agapitus II.* (qui cœpit præesse Romanæ Ecclesiæ A. C. 946. & A. 955. obiit,) ei certas provincias assignaverit, ac perpetuis futuris temporibus ab omni jurisdictione Salisburgensi exemerit. Sedit annis 14.

17. ADALBERTUS Archiepiscopus Laureaco-Pataviensis. Sedit annis 25.

18. PILEGRINUS, (qui etiam *Pilgrinus* & *Pilegrinus*, sed mendosè, appellatur. Verum enim eujs nomen fuit *Peregrinus*, quemadmodum varii vocantur Sancti, quorum memoria in *Martyrologio Romano* exstat.) Archiepiscopus Laureaco-Pataviensis. Cœpit sub Imper. *Ottone I.* cognomine *Magno*, A. C. 971. & A. C. 992. obiit. Hic Archiepiscopus à *Benedicto VII.* non tantum impetravit Confirmationem *Juris Pallii Insulaque Archiepiscopalis*, nec non omnium Ecclesiæ Metropolitanæ Laureacensis Privilegiorum, pro se, & Successoribus, sed etiam Territorii, ab *Agapito II.* assignati. Post hunc Archiepiscopum Ecclesia Pataviensis in miserrimum statum redacta, & ab incurfantibus *Hunnis* penè tota devastata est. Secuta deinde sunt publica totius Civitatis Pataviensis incendia, quæ omnia Archiva & arcana, scrinia cum Bullis Pontificiis, aliisque authenticis documentis domesticis, in favorem acrisæ *Exemptionis* Ecclesiæ Pataviensi olim concessis, in cineres miserè redegerunt. Propter quas, aliâsque continuas & maximas calamitates sequentibus Episcopis impossibile fuit Pallium petere, & taxas pro eo persolvere. Unde sicut Summi Pontifices Jus ad impetrandum Pallium & ad prosequendam dignitatem Archiepiscopalem nunquam ab Ecclesiâ Laureaco-Pataviensi expressè revocarunt, ita hodiè adhuc Jus illud eisdem Episcopis Pataviensibus competit, & ab Ecclesiâ Salisburgensi manent *Exempti*.

19. CHRISTIANUS, sedit annis 22. qui ob prædictas gravissimas calamitates primus non potuit petere pallium usque ad Georgium Episcopum.

20. BEINGERUS, Sedit annis 33.

21. EGILBERTUS, Sedit annis 19.

22. ALTMANNUS, Sedit annis 27.

23. UDALRICUS, Sedit annis 32.

24. REGIMANNUS annis 17. alibi Reginarius.

25. REGINBERTUS, Sedit annis 9.

26. CONRADUS annis 18. S. *Leopoldi*, Austriæ Ducis, filius.

27. RUBERTUS per unum annum præfuit. Obit anno 1165.

28. ALBO electus præfuit tribus annis.

29. HENRICUS præfuit per unum annum.

30. THEOBALDUS, sedit annis 20.

31. WOLSCHERUS annis 14. alibi Wolfkerus, postea Patriarcha Aquilegianus.

32. POPPO sedit per unius anni spatium.

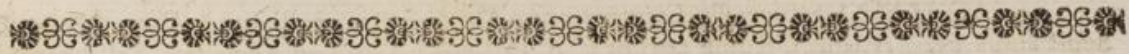
33. MANEGOLDUS, Sedit annis 9.

34. UDALRICUS, Sedit annis 7.

35. GEBHARDUS, præfuit annis decem.

36. BERTHOLDUS, fedit annis tribus.
 37. RUDEGERUS, fedit annis 18.
 38. OTHO, annis 11.
 39. PETRUS annis 14.
 40. WICHARDUS annis 3.
 41. GODEFRIDUS annis 3.
 42. ALBERTUS annis 13.
 43. JOANNES fedit per unum annum.
 44. GEORGIUS, Comes de Altâ Flammâ, vulgo *Hohenlohe*, Supremus Imperii Cancellarius, fedit annis 35. Mens. 4. Sub hoc Episcopo *Joannes XXIV.* decrevit exemptionem Ecclesiæ Pataviensis ab omni superioritate etiam legationis Præfulis Salisburgensis. Item Georgio & omnibus ejus in Ecclesiâ Pataviensi Successoribus restituit Pallium. Hanc Bullam *Martinus V.* confirmavit; Quamvis eam postea ob falsa narrata *Eberbarði*, Archiepiscopi Salisburgensis, post mortem *Georgii* revocavit.
 45. LEONARDUS Lamminger, fedit annis 29.
 46. ULRICUS Nustorpherus præfuit annis 29. Delevit Judæos incendio, anno 1478.
 47. FRIDERICUS Comes Oetingensis, præfuit annis tribus, & omnia Imperialia sua impetravit, Obiit in oppido Linz.
 48. CHRISTOPHORUS, fedit annis 10.
 49. WIGILÆUS Froschelius.
 50. ERNESTUS Dux Bavarix, Alberti filius, fit Archiepiscopus Salisburgi, Anno 1540.
 51. WOLFGANGUS, Comes à Salm, perdoctus & pius Episcopus. Sedet ad Clavum feliciter hoc adhuc currente anno Domini 1552.

Salisburgenses Episcopi, & Archiepiscopi, omnes ex perveteri quodam libro apud S. Petrum annotati.

1. **S.** RUPERTUS anno 582. invitatur à *Theodone* Duce in Baviariam, ad illam in Christianismo imbuendam, primus Episcopatum *Juvaviensem* inchoavit, cui præfuit 44. annis. Sepelitur honorificè apud *S. Petrum* ante chorum, ad latus meridionale.
 2. BEATUS Vitalis successit *S. Ruperto*, primus Abbas Monasterii ad *S. Petrum* dicti, & à *Ruperto* fundati, in quo cathedralis Ecclesia diu fuit. Sedit annis 22. Sepelitur ad *S. Petrum* in septentrionali abside splendide.
 3. ANSOLOGUS anno 673. Episcopus & Abbas. Sedit annis 20. in Choro apud *S. Petrum*.
 4. SACIOLUS Episcopus & Abbas, fedit annis 14. Sepelitur apud *S. Petrum*, in Choro ante aram summam.
 5. ESSIUS Episcopus & Abbas, fedit annis 23. Sepelitur apud *D. Petrum*, anno 703.
 6. FLOBARGISUS anno 697. Episcopus & Abbas fit: Præfuit annis 37. Obiit anno 740. alii 34.
 7. JOANNES primus, obiit anno 755. Episcopus & Abbas, fedit ad clavum annis 20. alii 14.
 8. **S.** VIRGILIUS Carinthiæ Apostolus, Episcopatum Salisburgensem anno 764. suscepit. Sedit annis 21. Hic Ecclesiam *S. Ruperti* è fundamentis construere cepit, consummavit & dedicavit, & in eandem sedem Episcopalem ex loco Monastico transtulit. Sub ejus gubernatione dedicatur Ecclesia in *Chiemsee*, anno Domini 783. Obiit Episcopus anno 784. De his Episcopis & Civitate Juvaviensi tale extat carmen propè tumulum *S. Ruperti* in Cænobio *D. Petri*.

*Urbs Juvavensis fuit olim splendida muris
 Aggeribus magnis munita & turribus altis,
 Sedis hic Regum fuerant ac templa deorum,
 Gente sub antiqua fulgenti marmore structa.
 Sed veluti legimus multis inculta diebus
 Culmine de summo cecidit prolapsa Juvavo,
 Ac tegitur sylvis lustris teriturque ferinis:
 Urbæque destructa remanent tantum ultima signa;
 Hæc loca Rupertus sibi delegit pater almus
 Primus & hic sedem construxit Pontificalem,*

Ac sedis primæ regimen suscepit ipse,
 Conducens late populos ad pascua vitæ:
 Qui successorem sibi fecerat esse Vitalem
 Pastorem verum, cœlesti nectare plenum.
 Hinc tres Abbates adeunt hoc ordine sedes
 Anselmus, Savolus, post hos Esius venerandus.
 Inde Flobargis pastoris nomen adeptus,
 Doctrinis vitæ sanctum pascebat ovile:
 Joannes post quem sedem possedit eandem.
 Virgilius exul, post hunc meruit fore Præsul
 Quos meritis harum clementer ducat ad æthra
 Sanctus Sanctorum, noceant ne crimina tetra.

9. BERTRICUS Abbas, eligitur in Episcopum, præfuit per unius tantum anni spacium.

10. ARNO fit Episcopus circa annum Domini 785. dicitur impetrâsse Pallium à Papa Leone III. sedit annis 38. sub Carolo Magno. Obiit anno 821. 9. Calend. Februarii Primusque Salisburgensis Archiepiscopus, qui, uti & ipsius Antecessores omnes hæcenus erant Suffraganei Laureaco-Patavienses.

11. AMILONIUS ex Abbate S. Petri Episcopus designatur, præfuit 8. tantum Mensibus, nec confirmatus, nec consecratus. Sepelitur in Cryptâ.

12. ADALRAMUS Abbas & Archidiaconus, successit Amilonio anno 824. Consecutus Pallium & confirmationem ab Eugenio III. P. M. Vir pius ac mitis, ac singulariter doctus. Obiit anno 836. Sepelitur in crypta S. Ruperti.

13. LUIPRAMUS consecutus est Pallium à Gregorio IV. sedit annis 24. Attulit Salisburgum B. Hermetem Martyrem anno Episcopatus sui 16. Sepelitur in Cryptâ, quæ est sub Choro principaliore.

14. ADALBINUS successit Luipramo anno Domini 859. palliatur à Papa Nicolao I. Sedit annis 15. Attulit è Roma corpora SS. Crisanti & Dariae ad Ecclesiam Salisburgensem. Sepelitur sub Choro in Crypta S. Ruperti.

15. ADALBERTUS factus est Archiepiscopus anno 873. Sedit annis 8. In crypta humatus.

16. DIETMARUS vel Theodomarus successit anno 880. Sedit annis 17. Attulit è Roma S. Vincentium Salisburgum. Occubuit cæsus in bello Ungarico, anno 897. & cum eo alii Episcopi duo, Otho & Zacharias. Revehitur Salisburgum & sepelitur in Crypta.

17. PILEGRINUS hujus nominis primus, præfuit annis 16. Archiepiscopatus.

18. UDELBERTUS successit Pilgrino. Sedit ad clavum annis 23. Obiit anno 936. Conditur propè Antecessores suos in crypta sub Choro testudinato.

19. EGILOPHUS successit Udelberto. Sedit annis 5. Obiit anno 941. Positus in Cryptam.

20. HEROLDUS subrogatur Egilopho, præfuit annis 18. hic attulit corpus B. Martini Episcopi Turonensis. Introduxit Hunnorum exercitum in Bavariam ut sese ulcisceretur de Duce Bojorum, & Bavariam vastaret impius Episcopus, propter quod idem Heroldus, à Duce Henrico expulso, Muldorphi excæcatur, Dux verò ipse eodem anno moritur. Legitur fuisse Comes Schyrensis. Obiit anno Domini 988. Sepelitur in Sacello S. Martini, quod est in templo S. Ruperti.

21. FRIDERICUS Comes à Chiembgew successit. Præfuit annis 33. Sepelitur ante aram S. Andreae in templo Rupertino. Subrogatur eidem

22. HARTWICUS electus anno 990. Sedit annis 33. Transtulit S. Wolfgangum Ratisbonam. Decessit ex hac vitâ anno 1023. Habetur quod fuerit Comes à Spanbeim & Artenburg. Sepelitur in S. Georgii sacello. Extat de eo Distichon.

Ut solis radius prodit de flumine rivus,
 Hic stetit & fluxit Regum de sanguine vivus.

23. GUNTHERUS, S. Henrici Imperatoris Cancellarius fit Archiepiscopus, anno 1023. Præfuit annis tribus, & obiit anno 1026. Sepelitur in Cryptâ.

24. DIETMARUS secundus successit Gunthero. Sedit annis 16. Obiit anno 1041. Sepelitur honorificè in S. Georgii sacello.

25. BALDOWINUS eligitur anno 1041. Sedit annis 19. Sub ejus gubernatione S. Wolfgangus, Episcopus Ratisbonensis, à Papa Leone 9. canonifatur anno 1052. Obiit Episcopus hic anno 1060. Sepelitur in Cryptâ.

26. S. GEBHARDUS Comes de Helfenstein, Suevus, patre Cadolone, matre verò Azela natus, subrogatur Baldovino, sedit ad clavum annis 29. Fundavit anno Episcopatus sui 15. anno 1075. Monasterium Admontense, & anno Domini 1072. secunda Nonar.

Maji

Maji *Episcopatum Gurcensem* instituit, cui *Guntharium* antistitem primum præfecit. Obiit anno 1089. Sepelitur in Admontensi cœnobio à se fundato, ac munificentissimè dotato.

27. BERTHOLDUS Comes à *Mosburg*, ejecto *Gebhardo* Episcopo aliquamdiu, præfuit annis nimirum quatuor, introductus ab Imperatore *Henrico IV.* tandem cessit iterum *Gebhardo*, cui rebus humanis exempto concorditer substitutus, biennii spatio præfuit. Sepelitur *Mosburgii*, ejectus ab Archiepiscopo *Conrado Abensperg*:

28. THIEMO, Monachus *Altachii* inferioris, postea Abbas *S. Petri*, fit Archiepiscopus, nobili genere apud Bavaros ortus. Præfedit annis 10. Palliatur à Papa *Urbano II.* Circa hæc tempora *Godefridus Bulionensis*, Dux Lotharingiæ laboravit pro recuperanda terra sanctâ, quam & feliciter recuperavit, & administravit. Is obiit in eo anno 1101. quo anno idem ille Archiepiscopus *Thiemo* cum *Welfbone* Bavarorum Duce, ac *Domina Isa* Marchionissa, & *Gisiberto* Abbate Admontensi Hierosolymam profectus est, qui anno sequente apud *Choroczaim* ab infidelibus miserimè trucidatus, glorioso Martyrii diademate coronatus esse legitur. Post cujus obitum præfuit iterum *Salisburgensi Ecclesiæ* supra nominatus *Bertholdus* annis quinque, ejectus tandem à *Conrado Abenspergio* anno 1106.

29. CONRADUS, Baro de *Abensperg* præficitur *Salisburgensi Archiepiscopatu* anno 1106. Iduum Januarii, constitutus ab Imperatore *Henrico IV.* cujus extiterat antea Sacellanus: Præfuit annis 42. Palliatur à Papa *Paschali* secundo. Sub ejus gubernatione designatur *Hermannus* quidam primus Præpositus *Salisburgensis* anno 1169. Et anno 1121. idem *Conradus* communem vitam & ordinem *Canonicorum Regularium S. Augustini* in Ecclesia *Salisburgensi* instituit. Obiit anno Domini 1147. 5. Iduum Aprilis. Sepelitur propè aram *S. Erentrudis* Abbatissæ.

30. S. EBERHARDUS Abbas *Piburgensis* Cœnobii, in *Bavaria* siti, eligitur in Archiepiscopum *Salisburgensem* anno 1147. fuit Comes de *Hildpoldstein*, singularis fautor & benefactor pauperum. Præfuit annis 18. penè. Obiit 1164. Sepelitur sub Angelo.

31. CONRADUS secundus hujus nominis Abbas *S. Crucis*, *Leopoldi* Austriæ Marchionis filius, Episcopus *Pataviensis*, patruus *Friderici* Imperatoris, ejus qui à rusâ *Barbarossâ*, transfertur ad Archiepiscopalem sedem *Salisburgensem* anno 1164. Pallio donatur à Papa *Alexandro III.* Sedit annis 4. Obiit 4. Calend. Octobr. anno Domini 1168. Sepelitur in Cœnobio Admontensi. Hujus *Conradi* tempore Ecclesia *S. Ruperti*, & penè tota civitas *Salisburgensis*, secundario igne consumpta est Nonis Aprilibus anni 1167.

32. ADALBERTUS secundus *Boleslai* Bohemorum Regis filius: eligitur à toto *Cle-*ro, palliatur à Papa *Alexandro III.* sustinuit multa mala à *Friderico* Imperatore, quod in schisma jurare nollet. Nam *Henricus* quidam Præpositus *Berthensgadenensis* ei ex Episcopatu detruso suffectus est, qui præfuit tribus annis administratorio titulo. Postea apud *Venetorum* urbem *Conradus* *Sabinensis* & *Moguntinus* Archiepiscopus Ecclesiam etiam hanc per sexennium in Comendis habuit: utroque tandem cedente, *Henrico* ad *Berthensgaden-*se Cœnobium suum, *Conrado* Comite *Wittelsbacensi* ad Ecclesiam *Moguntinam*, *Adal-*bertus iste suæ sedi restituitur, cui præfuit ad annum usque Christi 1200. quo decessit. Sepultus ante aram *S. Andreae*. Hic *Adalbertus* *Hiltensem* civitatem exussit, & castrum *Hall-*burg condidit. Hic ipse ad fluvium *Lamber*, ab Ecclesiæ ministerialibus quâdam vice captus, in castro *Werfen* per 14. dies detentus est, propter quod enorme facinus (quod sæculares manus suas in Episcopum injecissent, sacra aliquamdiu suspensa sunt: Obiit Episcopus 6. Iduum Aprilis.

33. EBERHARDUS secundus, nobilis heros à *Truchsen* Episcopus *Brixinensis*, fautor & alumnus pauperum omnium, electus in Archiepiscopum: misit *Bertholdum* quendam *Salisburgi* Præpositum *Romam* pro Pallio impetrando, sed is infecto negotio *Romæ* mortuus est: idcirco Archiepiscopus ipse *Romam* contendens, multo labore & immensis sumptibus Pallium est consecutus à Papa *Innocentio III.* Postea præfuit sapienter annis 45. Instituens inter res alias Episcopatus, *Chymensem*, *Laurentinensem*, & *Seccoviensem*. Locupletans item & augmentans Capitulum suum cum honoribus, tum divitiis plurimum. Hujus Archiepiscopi temporibus *Chunigundis* virgo & Regina, uxor Imperatoris *Henrici Pii* & *Claudi*, *Babenbergæ* sepulta multis coruscans miraculis ab *Innocentio III.* canonifata est, præsentibus multis Archiepiscopis & Episcopis, inter quos adfuit etiam *Eberhardus* iste. Juvit auxiliariis copiis *Conradum*, Episcopum *Ratisbonensem*, gerentem arma adversus *Ludovicum* *Bavariæ* Ducem 1203. sequente anno res, post utrumque plurima accepta damna transacta & pacata est. Interfuit Synodo *Romanæ* anno 1215. ubi *Chimensis* Episcopatus instituitur præsentibus Episcopis 412. Abbatibus 800. Celebravit eodem anno Domini etiam Concilium Provinciale. Interfuit *Aquisgrani* coronationi cujusdam Imperatoris anno 1217. Inde per *Coloniam* rediens, plurimas secum attulit divorum reliquias. Sub eo canonifatus est *S. Virgilius* Archiepiscopus anno 1232. à Papa *Gregorio IX.* Obiit anno 1246. Sepelitur in *S. Ruperti* Ecclesia Cathedrali, sub Choro principali.

34. PHILIPPUS, *Bernhardi* Carinthiæ Ducis filius, ex *Jutta*, Bohemiæ Reginâ unanimi Canonicorum & ministerialium consensu eligitur anno 1247. *Papa* verò ignorans legitimam in Ecclesiâ Salisburgenfi electionem esse factam, quendam *Burcardum* de *Zigenbagen*, nescientibus Canonicis & ministerialibus Archiepiscopatu præfecit, & consecravit, qui post breve tempus, non adeptus adhuc intronisationem, ultimum diem clausit, sepultus in *Salemweil* præpotenti Sueviæ Monasterio plurimum à se ditato: Unde *Papa* ad petitionem & instantiam tam parentum, quàm amicorum ejusdem *Philippi* electionem confirmavit anno 1249. quo celebratum est Concilium Provinciale à *Philippo* Archiepiscopo in *Muldorpb.* Anno Domini 1250. *Marchiam Styrensem* ferro & flamma vastavit. Grassatus est in suos homines, & totum Episcopatum anno 1256. Itaque alius Episcopus electus est, quod ipse ægrè ferens accitis auxiliaribus ex *Austriâ* & *Bobemiâ* copiis, armatâ manu terminos Archiepiscopatus invadens, incendiis & rapinis tam intra, quàm extra montana omnia vastavit: Archiepiscopus Romam vocatus, cum non compareret, nec cessaret aut desisteret ab impio suo proposito, ut qui jam plebem in suam sententiam contra Capitulum pertraxerat, sacra *Salisburgi* & in tota Diœcesi per integrum annum suspensa sunt, per *Henricum* Episcopum *Chyemensem* fulminis Pontificii executorem. *Ulricus* contra *Philippum* electus Romam profectus, confirmationem Pontificiam obtinuit. Et inde domum reversus cum Præposito & Episcopo *Chiemensi* Regem Ungariæ, tum temporis magno exercitu prementem seditiosas quasdam & rebelles *Marchiæ Styrensis* civitates, imprimis obsidentem *Pettoviam* persuasit, precibusque movit, ut solutâ *Petioviensis* urbis obsidione, *Salisburgum* contenderetur: quod dum fit, & ad *Rustadt* usque perventum esset, *Dux Carinthiæ* *Philippi* exauthorati Episcopi nomine, cum suo exercitu *Ungaris* occurrere cœpit, ubi acerrimè dimicatum est anno 1257. Post biennium iterum dimicatum est, nam *Austriæ* Duces *Philippum* iterum armis intruxerant, anno 1260. *Ulricus* Archiepiscopus per *vallem Anasnam* iter faciens versus *Bavariam*, propè *Admontense Monasterium*, ab *Austriæ* Ducibus capitur, & in castro *Wolfsenstein* aliquamdiu detinetur, tandem ad Ducis mandatum dimittitur. Tota lis tandem per Regem Bohemiæ, & *Carinthiæ* Ducem composita, & transacta est anno 1261. *Ulricus* anno 1267. Româ in Germaniam rediens, afferensque secum *Episcopum Squiblacensem*, sibi à Curiâ Romana datum pro reformatione Ecclesiæ Salisburgenfis: hîc verò *Salisburgi* de Reformatione cogitantibus & consultantibus, venit *Bavarorum* *Dux Henricus*, minorémque civitatem *Salisburgensem*, trans *Salczam* sitam, igne & ferro vastavit, quin & *Salinas* minores intrans, eas sibi subjecit, & contra vim munivit. Anno 1263. *Bavarus* iterum cinxit obsidione *Salisburgum*, sed prodigioso fulmine territus decessit paulò post paciscens cum civibus. *Philippus* ejicitur ex urbe *Monachii*. *Petrini* sacra tertio suspendunt. *Papa* Regi Bohemiæ & Episcopo *Olomuntino* dedit reformandæ *Salisburgenfis* Ecclesiæ, negotium. *Ulricus* videns se imparem, cessit oneri Episcopali anno 1265. recipiens sese in *Marchiam Styrentem*. *Philippus* anno 1268. *Patriarcha Aquilejanus* factus, tandem obiit in oppido *Krems*, ubi in Prædicatorum templo humatus est.

35. UDALRICUS iste *Seccoviensis* primùm Episcopus, postea Archiepiscopus *Salisburg*: designatus est anno Domini 1257. Præfuit annis turbulentissimis, ut supra dictum. Resignavit Archiepiscopatum anno 1265. Obit & sepelitur in *Seccoviensi* Episcopatu suo anno 1268.

36. ULADESLAUS, *Dux* *Poloniæ*, *Henrici* *Silesiorum* Ducis filius, humanitate & virtute præstantissimus Princeps, à *Papa Clemente IV.* constituitur Archiepiscopus anno 1265. ingressus *Salisburgum* anno sequenti splendide & honorifice excipitur. Palliatur à *Clemente* *Papa*. Præfuit annis 5. Obit anno Domini 1270. Sepelitur in summo templo ante aram *B. Virginis*.

37. FRIDERICUS à *Walheim*, forte *Polheim*, Præpositus designatur Archiepiscopus anno 1270. quo major pars *Salisburgenfis* civitatis calamitosissimo incendio periit: Profectus *Romam* anno 1272. pro confirmatione, quam sequenti anno à *Gregorio X.* obtinuit unâ cum Pallio. Celebravit Synodum Provinciale anno 1274. Sequenti anno hostem habuit Regem Bohemiæ, qui miserè grassatus est per Archiepiscopatum. Celebravit aliud Concilium Provinciale anno 1281. Præfuit laudabiliter & virtuosè annis 14. Obit anno 1284. Sepelitur ante aram *S. Andree*.

38. RUDOLPHUS de *Hohenegk*, Cancellarius Imperialis, *Rudolpho* Regi charus, unanimitibus omnium Capitularium suffragiis eligitur anno 1284. Palliatur ab *Honorio IV.* Præfuit utiliter annis 5. Obit anno 1289. Sepelitur in summo ante aram *S. Virgilii*. Post ejus obitum postulatus est uno ore omnium Capitularium in Archiepiscopum, *Stephanus* *Henrici* *Bavarorum* Ducis filius, sed is quod annum 21. nondum excessisset, non est à Romano Pontifice admissus.

39. CONRADUS de *Fansdorff* & *Braytenfurt*, ex *Laurentinenfis* Ecclesiæ Antistite fit Archiepiscopus *Salisburgenfis* anno 1289. Bella gessit contra *Carinthiæ* Ducem & anno 1307. iterum *Carinthiam* cum valido exercitu ingressus, in spatio sex hebdomadarum obti-

obtinet, & sibi subiecit civitates ad *S. Vitum*, *Volckhenmarcum* & *Clagenfurtum*, castrum verò *Rabenstein*, propè *Frisacum* situm, expugnans solo æquavit & in monte *S. Thomæ* insignem munitionem fregit & dejecit. *Diethmaminga* obsidetur ab Austriæ Duce anno Domini 1310. Et tota circumjacens regio vastatur. *Diethmamingæ* humata sunt trucidatorum 1300. corpora. Præfuit anni 22. Obiit die Annunciationis Marianæ anno 1312. Sepelitur ante Corporis Dominici ædiculam honorificè.

40. WEYCARDUS Baro de *Polheim*, eligitur & confirmatur in Archiepiscopum in die *Wilibaldi* anno 1312. obtinuit Pallium Romæ apud *Papam* Clementem V. Præfuit 3. annis & spasmo percussus generali per totum corpus, obiit anno 1315. Mense Octobri. Sepelitur ante aram *S. Ruperti* honorificè à se conditam & instauratam.

41. FRIDERICUS de *Leibmicz*, Præpositus & Archidiaconus fit Archiepiscopus concorditer electus anno 1316. Pallium consecutus est à *Joanne* 22. Interfuit pugna propè *Mildorpbium* commissæ inter *Fridericum* Austriæ, cujus partes fovebat, & *Ludovicum* Bavarum Imperii competitores. Ubi captus & paulò post dimissus anno 1322. Postea anno 1324. castrum & oppidum *Diethmamingum* venditum & amissum est per fraudem *Wulfingi* à *Goldeck*, recuperatur magnis expensis anno 1327. post magnam oppidi & Comitatus desolationem. Obiit Archiepiscopus iste anno Domini 1338. Sepelitur propè aram *S. Crucis*.

42. HENRICUS à *Piernbrun* præfedit Archiepiscopatu annis 5. Obiit anno 1343. Sepelitur in Sacello *Pilgrami* Episcopi, propè aram *S. Nicolai* primo suæ gubernationis anno.

43. ORTOLPHUS de *Weiffenegg* sedit annis 21. Sub eo grassata est anno 1348. magna pestis per totam Europam, in Bavariâ & Austriâ totas civitates evacuans. Anno sequenti apud *Villacium* in Carinthiâ terræmotu mons corruit, qui magnam hominum multitudinem extinxit: & in Pannonia & Italia civitates & arces quædam eodem terræmotu quassatæ corruerunt. Sub eo erigitur *Academia Pragæ* anno 1351. Postea & *Heidelbergensis*, anno 1365. Obiit Archiepiscopus iste. Sepelitur propè aram *S. Trinitatis*.

44. PILGRINUS de *Puechaym*, magnanimus Princeps eligitur anno 1365. Præfuit annis 32. Condidit Sacellum cum 6. altaribus in Basilicâ principali, in quo sepultus est. Capitur anno 1383. in Cœnobio *Roytenhaslach* à *Friderico* Bavarorum Duce. Obiit anno 1396. Mense Aprili. Sepelitur in Sacello, ut dixi, à se condito.

45. GREGORIUS Pincerna de *Osterwicz*, Præpositus & Archidiaconus unanimi omnium consensu eligitur in Archiepiscopum anno 1396. Sedit annis 7. Obiit anno 1403. Sepelitur in Cathedrali Ecclesiâ ante baptisterium.

46. EBERHARDUS de *Nova-Domo* sedit annis 24. Obiit anno 1427. Sepelitur in Sacello *S. Annæ*.

47. EBERHARDUS de *Starenberg*, eligitur anno 1427. Præfuit 2. annis. Obiit anno Domini 1429. Sepelitur propè Antecessorem.

48. JOANNES à *Reichlberg*, eligitur anno 1429. Sedit annis 12. Obiit anno 1441. Sepelitur in Sacello *S. Martini*.

49. FRIDERICUS Dapifer de *Urnæ* monte vulgò *Erneberg*, Urnam enim crocei coloris in rubea planicie pro insigni habuit: Eligitur anno 1441. Sedit annis 11. Obiit anno 1452. Sepelitur honorificè ante aram *S. Andreae*. Successit ei

50. SIGISMUNDUS de *Volckhenstorff*, eligitur anno 1452. Sedit annis 9½. Obiit anno 1461. Sepelitur in summo templo ante aram *S. Colomanni*.

51. BURCARDUS à *Weyspriach* ex Præposito fit Archiepiscopus anno 1461. Sequenti anno fit Cardinalis *Tit. SS. Nerei & Achillei*. Sedit annis 4. Obiit anno 1466. Sepelitur ante aram *S. Ruperti*. Contra eum insurrexerunt subditi nimis exactionibus gravati. Sub ejus regimine inventa sunt metalla & minerae argenti que fodinæ in *Ratenberg* valle *Oeni*, quibus postea ditatus est non leviter Archiepiscopatus ille.

52. BERNHARDUS de *Rbor*, professus in Monasterio *S. Hypoliti*, eligitur anno 1466. in die *S. Walburgis*. Sedit annis 16. Resignavit intercedente *Friderico* Imperat. Joanni Archiepiscopo *Strigoniensi* anno 1482. Reliquum vitæ in *Dietmamingen* oppido & arce Episcopali exegit, ubi apoplexiâ obiit anno 1485.

53. JOANNES Archiepiscopus *Strigoniensis* præfuit *Salisburgi* etiam utilissimè 7. annis. Obiit anno 1489. Sepelitur ante aram *S. Ruperti* in summo templo.

54. FRIDERICUS Comes *Schaunburgius*, præfuit annis 4. & mensibus 10. Obiit anno Domini 1494. Sepelitur propè sacellum *S. Annæ*.

55. SIGISMUNDUS ab *Holnegk*, alius de *Volckenstorff*, præfuit Archiepiscopatu 8. faltem Mensibus. Obiit anno 1495. Sepelitur propè aram *S. Crucis*.

56. LEONHARDUS à *Keutschbasen*, Præpositus in Oberndorff Junoniæ vallis, sedit annis 23. Mensibus 11. *Maximiliano* Imperat. charissimus. Præfuit sapientissimè & utilissimè. Obiit anno 1519. quo etiam Maximilianus rebus humanis exemptus est. Sepelitur in Sacello, quod ipse sibi fieri fecit.

57. MATTHÆUS Langius à *Wellenburg*, Patricius Augustanus, Episcopus Albenfis & Tit. S. Angeli Cardinalis & Legatus Romanus, Episcopus Carthaginensis sit Archiepiscopus Salisburgensis anno 1519. Sedit annis 20. Mensibus 10. periculosis temporibus, vir magnanimus & eximiâ doctrinâ præditus. Præfuit prudentissimè. Obiit anno 1540. ætatis suæ 72. ultimâ Martii. Sepultus ante aram S. *Ruperti*.

58. ERNESTUS successit, Bavarorum Dux. Sub cujus gubernatione vixit Salisburgi *Theophrastus* ab *Hobenheim*, Eques vel Paracelsus insignis Medicus, qui sepelitur in S. *Sebastiani* templo cum tali Epigraphe:

Conditur hâc Philippus Theophrastus insignis Medicinæ Doctor, qui dira illa vulnera lepram, podagram, hydropisim, aliaque insanabilia corporis contagia mirificâ arte sustulit, ac bona sua in pauperes distribuenda collocandâque ordinavit. Anno 1541. die 24. Septembr. vitam cum morte commutavit.

CHRONICI BRUSCHIANI FINIS.

JOANNIS BIRCKII
CAMPIDONENSIS
SCHOLÆ S. HILDEGARDIS LATINÆ
MAGISTRI
TRACTATUS
DE
MONASTERIO
CAMPIDONENSI,
ET EJUS
MULTIPLICIBUS PRIVILEGIIS.

Erutus

Ex M. S. Codice insignis Bibliothecæ Celeberr.
Collegii Pollingani CC. RR. in Bavaria;

OPERA

A. R. & Cl. D. ALDOBRANDI GEBHARD
ejusdem Canonice Capitularis.

JOHANNES BIRCKM
CAMBODONENSIS
SCHOLAE WIDEGANGII LITINE
MAGISTER
TRAGTUS
DE
MONASTERO
CAMBODONENSIS
ATQUE
MULTIPLICIUS BRIVRECIIS

Ex M.S. Codice in Regia Bibliotheca Colobna
Colligit Polignus G. M. in Parisiis
OPUS
A. R. & G. D. ALDORANDI GEBHARD
Cujusdam Canonici Episcopi

TRA

118

TRACTATUS
DE
MONASTERIO CAMPIDONENSI,

ET EJUS
MULTIPLICIBUS PRIVILEGIIS.

CAPUT I.

De invocatione divini auxilii.

Sancta Dei dextera. nos protegat intus & extra,
Omnia membra nostra. benedicat Virgo Maria,
Salve Crux digna. Super omnia ligna benigna.
Tu me configna. ne moriar morte maligna.

CAPUT II.

De Genoloya Caroli Magni.

Non dimittere valeo, *narrare de Carolo Magno*
Et ejus uxoribus legitimæ. felicis Hiltegardis magnæ.
Nam ex diversis collegi. & hanc in formam redegi
Labore magno. & opere desuper niso.
Quidam ergo Dux Sanctus. nuncupamine Arnolfus
Ducem Angifum. genuit ex natura femifum.
A quo Pipinus venit. & hujus sperma assumpsit.
Senior Pipinus idem. genuit Carolum seniozem.
Hunc autem Carolum. dicimus genuisse Pipinum.
Idem Rex Pipinus. ex mulieribus duabus.
In vocibus sic Bertha. Lutburga alias Tallatina.
Nam de prima duos. regno genuit filios.
Leonem primum. alterum verò Rapetum.
Inde ex secunda. tres filios cum puella.
Scilicet Carolomanum. Simul & Byamanum.
Carolum grandem. Sororem eorum Gertrudem.
Talis autem Carolus. fuit Imperator magnus.
Decem habens mulieres. quas tu sic voces.
Robedam Gerswindam. pariter & Lutegardam.
Vastradam cum Bertha. Adalindam cum Lutburga.
De post Rothildem. Simul & Himeltrudem.
Non minus yrmigardem. quam alias vocamus Hiltegardem.
De Robeda duos. genuit verè filios.
Primum Dragonem. secundumque Hugonem.
Ex Gerswinda filiam. genuit Adeltrudam.
Lutburga sterilis. simul & Luthegarda non fertilis.
Rothildis autem filiam. genuit sibi Gothaidam.
Adelindis verò filium. sibi genuit Theodoricum.
Himeltrudis Pipinum. genuit ei gipposum.
Nihil genuit ex Bertha. duas filias verò de Vastrada.
Ut Theodoratam. simul & Hultrudem Natam.
Genuit ex Hiltigarda. ejus uxore legitima.
Octo pueros. inter hos quatuor filios.
Et quatuor filias. quos & quas sic legas.

Carolum, Pipinum. & Ludwicum.
 Cum Gertrude Gilfam. simul & hinc Bertham Hiltigardam.
 Lo. & lu. filii. erant veri gemelli.
 Nunc simul colligis. quod Carolus grandis.
 Octo filios genuit. & septem Natas habuit.
 Cum mulieribus legitimis. pariter & Concubinis.
 Caroli Pipinus. in Regem Italiæ promotus.
 Ex Rudrudis Græca. filium genuit natura.
 Bernhardum nomine. & cum puellis quinque.
 Ut puta * *Adurulam* Adalhaydam. Cum Gudarda Berchtaidem. * *Autulam.*
 Post vobis adjungam. Sic nomine Theodoratam.
 Caroli autem Ludwicus. Imperator semper pius.
 Ex uxore yrmigarda. alto de genere filia.
 Quatuor genuit filios. nominaliter vocatos.
 Lothardum Carolum. Ludwicum & Pipinum.
 Cum duabus puellis. sic infra vocandis.
 Rorina & Hiltigarda. jam eorum habes nomina.
 Ad nuptias Ludwici. Imperatoris semper pii.
 Apostolicus Nuntios. notanter destinavit suos.
 Theodorum Florum. simul & Primicerium.
 Inde Ludwici Hiltigarda. quæ fuit ejus filia.
 Duci maritata. Medulanóque copulata.
 A quibus demum alia. venit una Hiltigarda.
 Hæc eadem in numero. convicta Duci Saxonico.
 Ludwico mortuo. & Campidone humato.
 Erga suam Matrem. felicitis nomine Hiltigardem.
 Lothardus ejus filius. Imperator fuit secundus.
 Cum duobus filiis. Imperium rexit suis.
 Ludwico cum Lothardo. sic eos vobis scribo.
 Alter Ludwicus ab his. etiam fuit in humanis.
 Una cum fratre suo. vero nomine Conrado.
 Nam Imperator Arnolfus. fuit eorum Pater verus.
 Carolomanus autem talis. frater fuit Caroli grandis.
 Ut prius patuit. si quis dicta intellexit.
 Ultimo ergo Cunradus. in Caroli genere repertus.
 Erat Imperator bonus. qui in Fult est humatus.
 Ex Almania verus. Dux nomine Gotfridus.
 De spermate filium. genuit Hochingum.
 Idem genuit Natum. vero nomine Nebum qui Gotfridum.
 Nebus alium filium. produxit voce ymanum.
 Hic unum filium. genuit nomine Hiltibrandum.
 Qui fuit Dux Sueviæ. & Pater magnæ Hiltigardæ.
 Quæ Nata Hiltigarda. super Endechs de Regarda.
 Una cum Germano. nomine ejus Udalrico.
 Qui laudifonus Episcopus. tandem erat factus.
 Udal. autem Hilti. fuerunt veri gemelli.
 His omnibus visis. & simul ita collectis.
 Et plures Ludwici. fuere quàm unus reperti.
 Multi fuerunt Ludwici & Hiltigardæ. salvo gramate.
 Nam in Spira unus. vere est sepultus.
 In Turregine alius. ibidem est humatus.
 Reliquus ut pius. Campidone est conditus.
 Multæ sic Hiltigardæ. in scripturis sunt repertæ.
 In Medulano una. creditur esse sepulta.
 Apud Coloniam altera. certe fuit humata.
 Reliqua ut vero vera. Campidone est inventa.

Scus. for-
 tē Sanctus.

CAPUT III.

Memoriale Caroli Magni, & Consecratio ejusdem.

Romanorum Carolus. Imperator Magnus.
 Consecratus à Summo. Pontifice beato.
 Dicto Leone. dum ambo erant in tempore.

Si

Si tempus scire gliscis. septingentis nota annis.
 Et octuaginta quinque. prædictis semper adde.
 Fuit autem annus. octuagesimus quartus.
 Facta Consecratione. Carolus incœpit regere.
 Per quadraginta duos. Imperium rexit annos.
 Quibus bona perfecit. multimodâque complevit.
 Nunc scias ut Hispaniam. ad fidem convertit {totam
 veram}
 Et alia loca. in eodem servavit multa.
 Ac hæreticos expulit. gigantes plures vicit.
 Sicut Jamont & Angelant. quos pote nobis vocant.
 Nam itaque {vixit
 rexit} ut Imperium extra reduxit.
 De Constantinopoli. ad Curiam ipsius Romuli.
 Christi fidem augmentavit. & templa Dei fundavit.
 Has virtutes studuit. dum in Curia Marsilii fuit.
 Cujus semper à juventute. in virtutem crescens de virtute.
 Tandem virtuosus. adeò ut sibi Omnipotens Deus.
 Cum calcaribus gladium. & aureorum direxit pomum.
 De Cælo cum Cruce aurea. {hæc sunt signa magna.
 & corona Uranica.}
 Inde vero dixit dictus Carolus. quasi diceretur coronatus.
 Vel in toto Carus. quia Deo dilectus.
 Demum clausit suum. Januario diem ultimum.
 Vicefima die prima. eodem in mense reperta.
 In Agonia dicens. hunc & versum pfallens.
 In manus tuas spiritum. commendo semper meum.
 Sux ætatis anno. in septuagesimo secundo.
 Tactus febre loco. Carolus decessit in isto.
 Et Aquisgrano humatus. ubi virtute fuit armatus.
 Sua in Ecclesia. quæ ab eo erat constructa.
 Ibi in pace sempiterna. requiescat ejus anima.

CAPUT IV.

Ubi in Juvenili ætate fuerit, & virtute studuit.

Si quis scire voluerit. ubi Carolus Magnus fuit.
 In Juvenile ejus ætate. quod idem adeo orname.
 Omnes studuit virtutes. & optimos acquisivit mores.
 Tunc in Hispania unum. Regem nomine Marsilium.
 Ita vobis signo. ac verum de ipso scribo.
 Nam Rex Marsilius. vivendo fuit virtuosus.
 Non duntaxat virtuosus. pariter etiam & morosus.
 Quoniam Deifice vixit. ac multa bona perfecit.
 Et adeo grandia. de eo erant dicta.
 Scilicet gentiles bellando. fidemque augmentando.
 Quorum alii Reges. & Supremi gubernatores.
 De ejus vita bona tulere infinita.
 At non satis de hujusmodi. valere amirari.
 Hoc Caroli Pater ens. à pluribus ita percipiens.
 Immediate suum filium. direxit ad Marsilium.
 Circa quem virtutes. studuit & mores.
 Nam in Curia Marsilii. famuli erant Sophi.
 Quos semper dilexit. ab hisque consilia traxit.
 Etiam Presbyteros amavit. ipsosque semper laudavit.
 Id Carolus videns. & demum etiam adimplens.
 Ut patuit supra. in una metrificatura.

CAPUT V.

Quando Hiltigarda nata est : & ubi.

O felix locus. feliciusque tempus.
 Quo felicissima. procreata est Hiltigarda.
 Endechs ut locus. Bavaris est benè notus.
 Die ejus Clara. dat Sancta Sabina.
 Triginta duoque peracti. sunt anni septingenti.

CAPUT VI.

De Parentibus beatæ Hiltigardis Reginae, & Imperatricis:

Dux Sueviæ Pater. Baviaræ Ducisâque Mater.
 Hiltiprandus nomine. Regarda Matris vocamine.
 Hilti Pater incipit. & Garda Mater finit.
 Ortum erat dictamen. Hiltigarda filiarum nomen.

CAPUT VII.

Ubi pro majori Hiltigarda duxerit vitam seu moram.

Loca Hiltigardæ. distinguimus quatuor fuisse.
 In quibus moram. per ejus duxit vitam.
 Endechs primus. Prunswickque secundus.
 Altravenspurg tertius. Campidone vero quartus.
 Nam nata in primo. Talatinam visitavit secundo.
 Quæ fuit Ava. Hiltigardis namque vera.
 Mater autem Talatinæ. fuit Rothildis voce.
 Hiltigardis in tertio. huc Pater erat regendus.
 Quartum prælegit. quo sancta in pace quievit.

CAPUT VIII.

De vita Hildigardis.

Hiltigardis à juventute. de una crescens virtute.
 In aliam continue. gliscens Deum videre.
 In loci Algamate. Ubi lætitia sine fine.
 Nam multum decorata. bonis virtutibusque ornata.
 Quibus mediantibus. Deus per eam operatus.
 Grandia miracula. & signa multimoda.
 Cæcos illuminavit. Surdis auditum donavit.
 Mortuos suscitavit. Claudis meatum reparavit.
 Infirmos curavit. omnesque languores sanavit.
 Obsessos liberavit. & eis gratiam impetravit.
 Hæc Dei virtute. Claro apparuerunt tempore.
 In loco Campidone. ubi in pace solent quiescere.
 Nam hæc signa. reperies in ejus Cronica.
 Nec non depicta. Coram Hiltigardis sepultura.
 Et si non sit Canonizata. à Poëtis semper tamen Sanctificata.
 Ut patet Clare. si veterum leguntur historiæ.
 Sit ergo benedicta. hæc felix Hiltigarda.

CAPUT IX.

Quomodo Hiltigarda interpretatur.

Nam vox Hiltigardis. ita glossatur à Poëtis.
 Littera de una means. & in aliam sic glossans.
 Hilares rogas dando. semper egenis subveniando.
 Hymnos Deo dicens. devotis orationibus insistens.

Laudi-

Laudifone semper Sanctis. dedit orationes Hiltigardis.
 Domuit, & mitigavit. ac singula pacificavit.
 In corde ornata virtute. fuit ipsa semper à juventute.
 Gerendo vitam modo. ut Deo hæc placuit Cælo.
 Altissimum inspiciendo. cum eo & suis semper gaudento.
 Redemptorem nostrum diligendo. & Deum semper vivendo.
 Tenerrimæ Mariæ Matris. quæ fuit Virgo Virginis.
 Actricis almæ Hiltigardis. cujus laus sit ei finis.

CAPUT X.

Quot fundaverunt Cænobia Carolus, & ejus uxor Hiltigarda.

Carolus & Hiltigarda. tot fundaverunt Cænobia.
 Quot sunt litteræ. in Alphabeto nostro repertæ.
 Hi omni Cænobio. litteram dederunt ex Alphabeto.
 Quæ fuit aurea. & grandi valore gravida.
 Hoc notum erit. si quis Cænobia quærit.

CAPUT XI.

De Sorore beatæ Hiltigardis, scilicet de Adalinde.

Gatto Comes magnæ laudis. & Soror beatæ Hiltigardis.
 Dicta Adalindis. priorisque Uxor Comitis.
 Roma multa egerat. nam Cænobia fundaverat.
 Unum fit Bucho. in quo Moniales pono.
 Alto genere nobiles. & earum in vita laudabiles.
 Comes autem prædictus. ibidem est sepultus.
 Cum duobus filiis. quos & natura Adalindis.
 Genuit hic verè. requiescat ergo in pace.
 Si scire nomina gliscis. hoc in sequenti notabis.
 Beingeri cum Regnoldo. sic eos nomine scribo.
 Eorum cum Patre. Planckental in valle.
 In bello grandi. simul erant interfecti.
 Hæc vallis sita. non procul à Bucho locata.
 Nam extrahis, & summopere intelligis.
 Non solum Hiltigardem. sed ejus etiam sororem.
 Ad divinum habuisse cultum. permagnum appetitum.
 Una cum eorum Genoloya. ac nobilitate tota.
 Ut Nationis locus. ad oculum ducet continuus.
 Quem vobis nomino. Endechs in Bavaria signo.
 Nam ita nunc ponitur. ut Sanctus mons dicitur.

CAPUT XII.

De fundatione Monasterii Campidonensis.

Hiltigarda Imperatrix. Cænobii Kemptenque fundatrix.
 Quid ex hærede tenebat. illud Cænobio distribuebat.
 In annis septingentis. Septuaginta tribus actis.
 Ut Cultus divinus augetur. ac novum Claustrum erectetur.
 Pluraque territoria. pleno jurèque donaria.
 Huc tunc dederat. & opus bonum fundaverat.
 Favens hoc Carolus. ejus conthoralis magnus.
 Qui cuncta confirmavit. & Prælati inibi signavit.
 Quos alte privilegavit. ut gladius in clypeo nominavit.

CAPUT XIII.

De digito beatæ Hiltigardis.

Quam Deus multa. fecit per Hiltigardem miracula.
 Ut hic intus scribo. & aliquid hæc noto.

Tandem incerta unum, volo esse prænotandum.
 Dum Rex Carolus. & Imperator magnus.
 Sua cum uxore. felicis Hiltigardis voce.
 Romæ affuerunt. simul & ad Papam venerunt.
 Tunc felix Hiltigarda. ait : Sanctissime Papa.
 Ob Dei honorem. Matris ejusdemque decorem.
 In Algoe territorio. Cænobium fundare volo.
 Cur Reliquias à vobis. peto hac causa finis.
 Ut hæ in Cænobio. venerentur tempore ævo.

Licet Papa {fautor
amicus} sibi fuit. hoc tamen denegavit.

Verumtamen non omnino. sic sed verbis dicendo.
 Ob Imperatricis honorem. hoc vobis do ad decorem.
 Quidquid digitorum minus. ferre poterit unus.
 Hæc Hiltigardis verba percipiens. gratiarum actiones dicens.
 O Deus alme. adiuva recenter me.
 Ut tantas ferre valeo. quantas placebit Deo.
 Et sic circa Altare. stetit summo in loco Ecclesiæ.
 Coram Papa & Cardinalibus. nec non & multis hominibus.
 Parvum digitum extendendo. quantum ferret videndo.
 Deus in ea primum. volens ostendere miraculum.
 Tunc ejus digitus. grande portavit onus.
 Omnium Reliquiarum. pro tunc Campidone contentarum.
 Has gaudio accipiens. cum his Campidone adiens.
 Ubi hæ adhuc sunt. & pace sancta quiescunt.
 Ecce hominum quilibet. diligentia magna consideret.
 Qualiter Deus omnipotens. cum Hiltigarda facere volens.
 Miracula tanta. quæ prius vix sunt audita.
 Ergo ipsa digna. omni que honore laudanda.
 Cum adeo pretiosum. Campidone dedit thesaurum.
 O Campidone Comitatus. eo tempore fuisti beatus.
 Dum Corpora Sanctorum. venerunt in hunc locum.
 Affuit tunc Civitas nulla. sed tantum Civitas parva.
 Sub hylomont sita. quæ Cænobio fuit data.
 A felici Hiltigarda. pro tunc Imperatrix vera.

C A P U T XIV.

De Cænobii Sanctificatione Campidonensis.

Septingentis annis, septuaginta septemque percurfis.
 In Ascensionis die. ut tunc ciclus dedit in tempore.
 Ob preces Hiltigardis. quæ tenebat statum Imperatricis.
 Adrianus Papa. propria sua in Persona.
 Ex Roma veniens. Campidonamque adiens.
 Cum Cardinalibus tricentis. simul & quinquaginta ponis.
 Adjunctis Episcopis. Simplicibus & summis.
 Cænobium dedicavit. ac Sanctos secum portavit.
 Cum Reliquiis multis. ut in Ambone audis.
 Nec non & Indulgentias. quas in numero sic locas.
 Triginta unum mille dies. quos mortalia voces.
 Istis undecim diebus. omni in anno reperimus.
 Ut Clara lucet die. prædicationis in tempore.
 Et si dictum numerum connumeres. totam in anno summam vides.
 Tanta non summarum summa erit. quanta tibi benè placebit.
 Ultra jam dicta. alia loca sunt ponenda.
 Quæ ut in antiquis. reperi olim Cyrographis.
 A Pontificibus summis. cum Episcopis his junctis.
 Fuisse dotata. cum veniisque privilegiata.
 Dum homo pœnitens. hujusmodi fuerit transiens.
 Si loca hæc scire gliscis. sexteno ordine subnotabis.
 Locus tibi sit primus. erga almorum septem gradus.
 Ibidem mortalium annos. peccatorum septingentos.
 Procul dubio habes. & hinc locum secundum pones.

Circa

Circa tres gradus. ubi Sebastianus est Sanctus.
 Dum hos iveris. tricentos dies habebis.
 Hinc non obtinebo. & tertium locum te docebo.
 Nam gradus sunt octo. in Hiltigardis sepulchro.
 Ubi veniarum dies. octingentos reperies.
 De post tibi locus. bene signabitur quartus.
 Ut sex Chori gradus. quos olim numeravimus.
 Ex quibus capis vere. veniarum dies mille.
 Tot pariter accipies. si Ecclesiam Walburgæ visites.
 Simul cum octingentis. de Nicolai templo summis.
 Etiam Carenis certis. prædictis semper adjunctis.
 Verum lites, incendia. ac Monachorum discordia.
 Cum vita perpera. eorum diu sic facta.
 Has fecerat venias. pro præsentis esse oblitus.
 Demptis undecim diebus. quos supra posuimus.
 Qui in vigore adhuc existunt. & homines hos quærunt.
 Sit autem homo benedictus. qui propriè hic est ^{moratus.} _{natus.}
 Hæc loca sex quærens. ea omni dièque cernens.
 Per oppositum tibi noto. & pro veritate pono.
 Qui contra hoc faciens. non erit Deo benè placens.

C A P U T X V.

De Patronis Cænobii Campidonensis.

Hic micat Epimachi. nostri pictura Patroni.
 Cujus nunc meritis. Pater miserescito nobis.
 Fulget Gordiani. septies hic clara beati.
 Quem jam Christe pium. fac nos sentire Patronum.
 Propter Cænobii Sanctos. venerabiles hincque Patronos.
 Nec non Fundatriciis. honorem voce Hiltigardis.
 A Gubernatoribus ordinatæ. particulares fuerunt Scholæ.
 Eisdem perpetim esse. cum Scholarium multitudine.
 Erga Campidonense Cænobium. ut ibi semper tenerent locum.
 Dicitur hoc factum esse. Ludwici Imperatoris tempore.
 Qui fuerat filius. felicitis Hiltigardis pius.
 Nam non immerito. Scholæ debent esse in Cænobio.
 Cum in fundatiōe prima. beata dedit Hiltigarda.
 Cuncta Cænobio jura. Spiritualia & Sæcularia dicta.
 Quoniam tunc in Campidonæ villa. ab ea fuerat possessa.
 Nec non & aliis. locis sita multis.
 Qui nam Scholas has diminuent. & ritus Cænobii annihilent.
 Desuper dicti Sancti silent. sed vindictam in fine ^{dicent.} _{clament.}
 Quia non est dubium. quin sic fiet iudicium.
 Extremum dum veniet. & prima ibi causa fiet.
 Tunc sententiam strictam. dabit super rem iniquam.
 Nam in & erga oppidum. Campidona nunc dictum.
 Latinales tunc Scholæ. in Cænobio debent esse.
 Et in Circulo muri. Sit solum Schola Theotunici.
 Idem iudicium erit. Si quis sacrum oleum quærat.
 Hæc privilegia non solum. in Civitate habet Cænobium.
 Sed adhuc alia quàm plura. ut res est bene nota.
 Hoc verum esse videbis. dum litteram Cænobii legis.
 Res talis est nota: quod in Campidona tota.
 Nullum oleum Sacrum. Oppidani habent ut proprium.
 Sed cum habere volunt. die noctuque currunt.
 Ad Hiltigardem felicem. nec non & Cænobii fundatricem.

CAPUT XVI.

De Privilegiis Monasterii Campidonensis.

Quantæ autem multitudinis. Cænobii Kemptum in privilegiis.
 Prima in fundatione fuerat. ita Chronica narrat.
 Nam Carolus Magnus. & Hiltigarda uxor ejus.
 Cum Papæ favore. Adriano in nomine.
 Abbati Andegario primo. & eum sequentibus loco.
 Cum sæcularibus spiritualia. Cænobio dederat omnia.
 Sicuti villas, castra. nec non & multa oppida.
 Cum fundatis & fundis. simul & omnibus circumstantiis.
 Quæ jacuerunt in locis. Algoie, Hylergoiéque dictis.
 Segegoie } superadditis. & alia plura Goie adjunctis.
 Augustgoie }
 Ut solum Abbates hæc regerent. & omnia benè providerent.
 Sicut Omnipotenti Deo. respondere vellent in ultimo.
 Nam olim temporum. fuerat sic Cænobium.
 In tantis privilegiis dotatum. & in mundi partibus exaltatum.
 Ut omnia Sal, vinum. ferrum & frumentum.
 Nec non & alia. quæ domi sunt utensilia.
 Ex quatuor mundi provinciis. venerunt theoloniis.
 Ad Campidonæ Cænobium. tempore antiquorum Abbatum.
 Quæ nomina villarum, Castrorum. fuerunt autem & Oppidorum.
 Non est neceffe scribere. nec volo hic ponere.
 Nam longa solent sperni. gaudent brevitate moderni.

CAPUT XVII.

De Gygantibus Hiltigardis, & Caroli.

Cum Imperatrix fortunata. semper Hiltigardis dicta.
 Campidonæ vixit. & Machinam incæpit.
 Ibidem Cænobii ipsius. die prima foundationis.
 Gigantes sic duos. habuit, in nomine dictos.
 Sanctimont, & Celebrant. ut Poëtæ nobis scribant.
 Qui strictè laborarunt. ac ibi lapides portarunt.
 Unus tantum in die perficiens. & solum opere complens.
 Quanto alias octo viri. vix potuerunt niti.
 Cum istis Hiltigarda. multa habuit solatia.
 Quantum hi gigantes. fuerunt in die comedentes.
 Hoc esset derisorium. & quasi incredibile ad audiendum.
 Ergo hoc obmitto. & finem ipsis sic impono.
 Si quæstio erit. unde eorum ortus fuerit.
 Vos scire verè volo. ac sic ad quæstionem dico.
 Carolus Magnus. Hiltigardis Vir legitimus.
 De Constantinopoli hos portavit. dum ultra mare meavit.
 Tandem uno mortuo. & priori in Cænobio sepulto.
 Alter abhinc recessit. iter versus Italiam arripuit.
 Fuit autem primus. à Duce nomine Ernestus.
 Exhumatus in Cænobio. dum Claustrum renovavit ex novo.
 Gigantis autem ossa. à Duce fuerunt missa.
 Ad Principum loca. eorum magnitudinis causa.

CAPUT XVIII.

De primo Conventu Fratrum Cænobii Campidonensis.

Si quis cupit scire. qui primo inire.
 Regularem vitam. Campidonæ olim fundatam.
 Cum sexu eorum nomina. hic inferius nota.
 Gruntfest Andegarius. de Prunswick nobis natus.
 Abbas fuit primus. à Hiltigarda constitutus.

Stain-

Stainburg Joannes. Prioris tenuit {dignitates.
falces.
Kupferperger Petrus. mensæ fuit lectorius.
Tallacet Hainer Jacobus. rerum procurator verus.
Nunc autem Confratres. hic per ordinem simplices.
Usque vicesimus quartus. perfecte complebitur numerus.
Herthorn Agapitus. Forstner sit tibi Hiltiprandus.
Simon Frünthelder. Amandus hinc Latner.
Berngiselfridus. Waldgriener Florianus.
Tascolus Felber. Rainboldus Rainstetter.
Thomas Frunthalter. Stephanus Hochreitter-
Gryenruber Severorius. Joannes inde Vichus.
Loffal Verodarius. Frowensthor Bartholomæus.
Gruntfester Vitalicius. Harmukam Hilteprandus.
David Rager. Wigandus de post Tallinger.
Baumflieger Raguntius. Hocheschiltque Alexandrus.
De his cujusdam filii Duces. ac nobili ex genere Comites.
Nec non viri {Laudantes } petierunt. & eundem Campidonæ induerunt.
{præstantes. }
Imo plures supplicarunt. sed rogatum non impetrarunt.
Tempore tunc isto. circumque orbe sub toto.
Sub Fratibus præfatis. hominum vere quisquis.
Cupiebat nam esse. quoniam vitam tenebant regulæ.
Mansit autem observantia. satis tempore longa.
Usque ad Abbatem Werenherid. sic ejus nomine dictum.

C A P U T XIX.

An Monasterium sit antiquius præsentis Civitate, vel non?

De longinquitate temporis. conditio parat originis.
Tunc si locorum antiquitates. scire libenter glicces.
Inter Cænobium. & Oppidi Kempten locum.
Qui eorum in ædificando. sit veterior altero.
Inde cum opera. ac obnixè considera.
Quod olim temporum. ritum in gentilium.
Quodam sub {Senatore } rubeam barbam habente.
{Imperatore }
In Campidonensium loco. quem nunc albatoria voco.
Civitas fuit diversimode. dictaque in nomine.
A multis Senatoribus. nec non & Gubernatoribus.
Quorum quidam destruxerunt. alii vero renovaverunt.
Hic enim existunt nomina. in sequenti tu appella.
Vermeca cum Tretica. Sittibi dicta Vertica.
Ecce nomina tria. habuit gentili in forma.
Fuerant hic gentiles. Senatori facti sunt inobedientes.
De Civitate Vertica. sic in nomine dicta.
Dum autem Senator. seu pro tunc talis Imperator.
Istius consuetudinis fuerat. quod quidquid perjuraverat.
Per rubeam suam. nec non longamque barbam.
Hoc firmiter tenuit. & indilate perfecit.
Modo in obedientiam eorum. Cæpit jurare per suum Deum.
Edepol, & Hercule. sic dicti in nomine.
Civitatem præfatam. à fundo destruere totam.
Ita namque fecit. & corruptionem adimplevit.
In Hylomont Castro inde. Esnerius Dux nomine.
Gentilis, ad quem erat. superstita turba venerat.
Ex Civitate defolata. à Senatore Vertica dicta.
Ducem comperierunt. & sui ad gratiam dederunt.
Ut eis quemdam campum. daret pro habitatione eorum.
Tunc esse vellent sui. jurare & in ævum Deum sibi.
Et ejus Successoribus. Ordinem servare illius.
Quos homines in subditos. expulsos accepit suos.
Et donavit ei Campum. infra Burgkhald situatum.

Unde veniat illud nomen Campidona.

Inde nomen ortum. prima Campidona dictum.
 Tuturia facere inceperunt. & inde villam erexerunt.
 Hæc entia facta. sic sunt & finita.
 Dum in numero sexcentos. forsan calcavimus annos.
 Ante Nativitatem Christi. sicut ex Chronicis legi.
 Tandem temporibus mutatis. variant & res ipsius.
 Nec non ritus Paganorum. versus in vitam Christianorum.
 Et tempus naturæ. mutatum est in tempus gratiæ.
 Prædictum Castrum. veniebat ad Ducis manum.
 Qui fidelis extiterat. Ernerius nomen ejus erat.
 Nam ipse & sui. vere naturales amici.
 Hanc provinciam. rexerunt per longam moram.
 Sed dum discessit stirps illa. & in toto fuerit sepulta.
 Res talis contingebat. & Castrum in possessionem veniebat.
 Per Successionem hæreditatis. in stirpem ipsius Hiltigardis.
 Quæ Cænobium ornavit. & ipsum primo fundavit.
 Ut prius scripsi. & nominabiliter cognotavi.
 Nunc istis prænotatis. atque diligenter consideratis.
 De Antiquitate eorum dico. & breviter finem concludo.
 Nam Cænobii foundationis tempore. Civitas fuit forma Villæ.
 Et sub Abbate Burckhardo. acquisivit nomen Civitatis prioris primo.
 Hoc factum annis. post Christi nativitatem numeratis.
 Mille cum tricentis. simul triginta sex finitis.
 Illud limpide patet. si quis Chronicam desuper leget.

CAPUT XXI.

De Comite Berone.

In annis septingentis. septuaginta duobusque actis.
 De Prunschwick Comes Bero. fuit ultimus super Castro.
 Hylomont regens. huncque Hiltigarda deponens.
 De eodem Castro præfato. Andegario dedit Castrum primo.
 Cum oppidulo sito infra. quod jam dicitur Campidona.
 Ad regendum singula. undique in Comitatu sita.
 Cum omnibus sæcularibus. juribus & spiritualibus.
 Ut adhuc luce claret. & per sufficientia signa nitet.
 Comes autem prædictus. fuerat Rulandi filius.
 Qui quidem Rulandus. erat Caroli Sororis filius.

CAPUT XXII.

*De Epitaphio primi Abbatis Monasterii Campidonensis,
nomine Andegarii.*

Hic Abbas primus. dictus nomine Andegarius.
 Super suo Epitaphio. hæc metra ab ipso.
 Posita sunt pro certo. sic hic ad sensum signo.
 O Deus Judex vere. tu defunctis miserere.
 Da requiem cunctis. hic & ubique sepultis.
 Ut sint in requie. propter tua vulnera quinque.
 Et fidelium animæ. requiescant semper in pace.
 Ac viginti fratres tres. cum Andegario fuerunt orantes.
 Ut litterarum ordo. compleatur in abcdario.

CAPUT XXIII.

De Sepultura Fratrum.

Mille & centum annis. à Nativitate Christi decursis.
 Fratres ex Cænobio. Campidonensi sic dicto.
 Sepulturæ proprium. eorum habuerunt locum.
 In quo hominum nullus. pro tunc erat sepultus.
 Nisi ex ipsis unus. qui fuerat ex Conventualibus.
 Iste autem locus erat. ubi Custoriæ testudo stat.
 Hanc testudinem puto. quæ est in custodis domo.
 Et à loco prædicto. sepultura communis in propinquo.
 Aliorum hominum fuit. uti veterum prolatio dicit.
 Simile sepulturæ modus. tenetur adhuc cum Scholaribus.
 Qui proprium habent Cimiterium. jam retro post Chorum.

CAPUT XXIV.

De Abbate Agapito.

Hæc metra ab Agapito. Abbate compilata primo.
 In Campidonensi Cænobio. ante ejus mortem tempore parvo.
 Quod fuit, est, & erit. brevis horæ articulo perit.
 Ergo, quid fuisse prodest, esse, vel fore.
 Nam simul esse perit. quod fuit, est, vel erit.
 Quod breviter durat. quis prudens quærere curat.
 Cùm fax cùm simus. Cùm res turpissima simus.
 Unde superbimus. dum terra in terram redimus.
 Vivens contemne. quod moriens nequis habere.
 Fabrica murorum. grandis structura domorum.
 Gloria mensarum. cum deliciis epularum.
 Insignisque thori. mappæ Schyphique decori.
 Resplendens vestis. quæ moribus obstat honestis.
 Grex armentorum. spatiosus cultus agrorum.
 Vertile vinetum. diversa vice repletum.
 Gaudia natorum. dilectio dulcis eorum.
 Cuncta relinquantur. nec post vitam inveniantur.
 Regia Majestas. omnis terrena potestas.
 Prosperitas rerum. series longinqua dierum.
 Stertit absque mora. mortis dum venerit hora.
 Quid prodest homini. si vivat sæcula centum.
 Cum moritur, vitam. transire putat quasi ventum.
 Vita quid est hominis. nisi res vallata ruinis.
 Est caro cinis. hodie principium crasque finis.
 Cùm recordor, quod sum cinis. & quod cito venit finis.
 Sine fine pertimesco. & ut cinis refrigescio.
 Omne namque genitum. tendit ad interitum.
 Semper post gaudebunt. qui nunc sua crimina flebunt.
 Cùmque cœpi vivere. cœpi morti propinquare.

CAPUT XXV.

Quot sunt Sancti in Ordine Sancti Benedicti, vel fuere.

Quinquaginta quinque. millia quingenta quinque.
 Omnes Canonisati. feliciter à te sunt translati.
 Est Monachus Sanctus. Caput vero Benedictus.

CAPUT XXVI.

Quot sunt Monasteria in Ordine Sancti Benedicti.

Quinquaginta & mille. simul & quinquaginta quinque.
 In Sancti Benedicti ferie. tot Cænobia quære.

Sic certè legimus. unoque non minus.
Sub Lunæ Ciclo. & toto terræ spatio.

CAPUT XXVII.

Quando fuit sepulta Sancta Hiltigarda Campidonæ.

Annis decursis septingentis. octuagintaque tribus.
Busto in hoc bustarii felicem. bustarunt Hiltigardem.
Quæ variis claruit signis. Dei vigore in multis.
Cujus in pace Sancta. requiescat anima.

CAPUT XXVIII.

De malefactoribus Cænobii Campidonensis.

Qui Hiltigardis bona. nituntur delere facta.
Et horum subtractores. non sunt Cænobii restitutores.
Hi eorum cum stirpe. maledictionis sunt Evæ.
Id Adrianus Papa. statuit pro regula rata.
Hæc norma est vera. ut rerum docet experientia.
Nam omnes pereunt. & ad inopiam veniunt.
Sed tamen firine spero. ut ita infidelis sit nemo.
Sibi tantum agravando. ejusque animam ligando.
Qui talia præsumant. & bona Hiltigardis diminuunt.
Dei odium habeat. qui infringere præsumat.

CAPUT XXIX.

*De Consecratione Ludwici Imperatoris, qui multa
Clinodia dedit Monasterio.*

Fuerat autem Consecratus. à Papa nomine Stephanus.
In Imperatorem dignum. pium, bonum, & benignum.
Annis transactis. quindecim simul cum octingentis.
Qui septuagesimus quintus. alios fuit secutus.
Et viginti sex annis. rexit Imperium Romanis.
Ex Endechs Ludwicus. in Bavaria est natus.
De felici Hiltigarda. Matre ejus sic dicta.
Cæpit autem Ludwicus. Imperator semper pius.
Nobilissimam filiam. Ducis, nomine yrmigardam.
De qua tres genuit filios. in sequenti sic dictos.
Lotharium, Pipinum. simul & alium Ludwicum.
Qui etiam Rectores. inde facti sunt Imperatores.
Hi bella maxima. commiserunt in Saxonia.
Hi adeo nobiles. quod in corpore habuerunt cruces.
Nam Avus & Ava. S. simul tenuerunt signa.
Demum pius clausit suum. diem in natura ultimum.
Vicesima diè prima. in Mense Junio sic dicta.
Et Ludwicus pius. Campidonæ fuit sepultus.
Ubi requiescat in pace. cum ejus felici Matre.
De his consuetudo orta. quod in Hiltigardis solum schola.
Scholares in anno omni. tenent ritum pro laudabili.
Jocosum Regem. & suam legalem mulierem.
Ut declaratur ex practica. felicitatis Hiltigardis Chronica.
Ibi pulchræ leges. hunc ritumque invenies.

CAPUT XXX.

De Rovina filia Imperatoris Ludwici pii.

Rovina Ducissa. Ludwici piique filia.
Sueviæ Ducem Lothardum. legalem habuit & Virum.

Bona

Bona multa ambo. semper fecerunt Cœnobio.
 Sibi dando Clinodia. quæ venerunt de Hiltigarda.
 Vel lapides, ut patet. simul & pretiosâ gemmâ.
 Hæc jam sunt data. ad Cœnobiiq̄ue ornata.
 Abbatis Adelberti tempore. qui tunc rexit Campidonæ.
 Peregerunt autem fratres. anniverforúmque dies.
 Præfato Duci præcipuè. quoniam Claustro fecit benè.
 Die semper tertia. in Julio benè numerata.
 Et si non servatur. nescio cur obmittatur.
 Tandem surgit dubitatio. de Suevorum Duce Ernesto.
 Aliam, & secundam pius. filiam habuit Ludwicus.
 Hiltigardis nomine. quæ copulata fuit vere.
 Duci de Malano. nobili profapia genito.
 His nunc concludo. & Chronicis pono.
 Salvo gramate plures. nobilitate fuisse Hiltigardes.

CAPUT XXXI.

*De vulnere ipsius Ludwici Imperatoris pii, habens id
 in Capite.*

Actis annis. sedecim cum octingentis.
 Imperator Ludwicus. semper nomine pius.
 Grande perfecit bellum. contra Hunnorum populum.
 Qui infidelis fuerat. & Christianos molestarat.
 In hoc autem bello. Deus subvenit Ludwico.
 Nam victoriam obtinuit. ac multos vere occidit.
 Verum Ludwicus pius. in eo accepit vulnus.
 Quod in ejus Capite. stigma habuit grande.
 Causa hujus rei. nam fuit in bello aciei.
 Nam versus $\left. \begin{array}{l} \text{hæreticos} \\ \text{paganos.} \end{array} \right\}$ bellando voluit præcedere alios.
 Hunc ritum tenuit. & cum Cruce Sancta adivit.
 Aliis autem in bellis. servavit locum finis.
 Ecce Caroloisavit. qui talia perpetravit.
 Et sic Carolus Magnus. & idem filius ejus.
 Multa bona fecerunt. & demum Cœlum intraverunt.

CAPUT XXXII.

De alteratione patibuli Monasterii Campidonensis.

Octingentis annis. nonaginta duobusque curfis.
 Abbas Fridericus. Gremlich nomine dictus.
 Patibuli tunc locum. mutavit, & loca Judicum.
 Et hujus rei causam. faciliter in glossa exponam.
 Etiam satis nota. communi in fama.

CAPUT XXXIII.

De moneta prima Monasterii Campidonensis.

Annis octingentis. sexaginta octoque actis.
 Abbas Landfridus. Hochentamer cognomine dictus.
 Incœpit tunc primam in oppido percutere monetam.
 Suo in Kempten dicto. id simulque ornatius ædificando.
 Nam in eo tanta ædificavit. quanta & in Cœnobio fundavit.
 Hoc tunc non immeritò. quia omnia erant sub posse suo.
 Et latera ambo. amore dilexit & uno.
 Inde sub Burckhardo. Abbate sic nomine dicto.
 Ab Hunnis privata. sunt loci hujus bona.

TRACTATUS
CAPUT XXXIV.

De Marcis Monasterii Campidonensis.

Quatuor annis cum octingentis, ab incarnatione Christi dictis,
Egeni tunc Nobiles. circumquaque hinc inde morantes.
Erga Cœnobium laudibile. dictum Campidonense.
Ipsum multum molestarunt, atque in Marcis supernumerarunt.
Hoc Erchampertus Frisingensis. Episcopus, & Abbas Campidonensis.
Cum Cœnobio advocato. Milo nomine dicto.
Imperatori Ottoni. Conquesti erant, & Regi.
Hinc præfatus Imperator. atque Romanorum Gubernator.
Omnes veteriores ex Algoya. iussit venire Ratispona.
Eisdem volens audire. quid de Marcis poterint scire.
Super etiam juramento dicerent. & veritatem non occultarent.
Istis sic factis. & singula bene auditis.
Res fuit sententiata. & ab Ottone sic illata.
Ut dicti Nobiles. & rerum Cœnobii subtractores.
Marcas suo in terreno redderent præfato Cœnobio.
Et ex illata injuria. à vobis Cœnobio facta.
Talem pœnam vobis injungo. & sic vos corrigo.
Ut quilibet gladium cum calcaribus. portet suis in manibus.
Et quilibet equi fellam. afferat super scapulam suam.
Sic ad Primam eundo. equos secum currere mittendo.
Ut luculente patet. si qui privilegia leget.
Et hoc in Cœnobio quare. hunc Campidonæ invenis verè.

CAPUT XXXV.

*De fonte super Burckhald, & quibusdam Consiliariis
ipsius Campidonæ.*

Octingentis annis. L. cum jota numeratis.
Dorn Conradarius. Abbas Campidonæ dictus.
Super Burckhald montem. fecit fodere fontem.
Et sic Paganicos. reperit plures denarios.
Quos hinc inde distribuit. & Dei templa fundavit.
Inde post sex annos. tres Consiliarios suos.
Decolari tunc fecit. qui Abbas Campidonæ fuit.
Ut Gerungusamburger. qui scientiis non fuit pauper.
Si causam gliscis scire. ad Chronicam potes ire.
Ibi causas reperies. quæ non fuere res leves.
Nam causam unam. verè hic vobis ponam.
Litterarum sigilla verterunt, & alia mala fecerunt.

CAPUT XXXVI.

De Capella ipsius Castri Burckhald vel Hylomont.

Septingentis annis. cum octuaginta duobus datis.
Abbas tunc primus. de Brunswick nomine dictus.
Et Geruntfest ejus cognomine. dicto sic in voce.
Super Hylomont Castrum. Capellæ fundavit locum.
Quamquam moram tunc duxerit. & ejus Kalbangst rexerit.

CAPUT XXXVII.

*Quot Abbates pauperes omni die centum ad minus cibarunt
cum quotidiano pulmento.*

Mille annis cum tercentis. & duobusque finitis.
Abbas Germanus. Schneller sic dictus.

Super

Super Hylomont tunc sedens. Campidonam sic regens.
 Centum omni die homines. egeni & pauperes.
 Cum pulmento cibavit. & Orphanos semper sustentavit.
 Hoc Orteck Gebhardus. etiam Campidonæ Dominus.
 Sua in vita fecit. & etiam alia bona egit.

CAPUT XXXVIII.

De Judiciis Villaicis.

Nunc animari poteris. Villaicis de Judiciis.
 Quæ anno in omni. in Parochia divi Magni.
 Fiunt, ut peragantur. ut Cœnobii jura intuentur.
 Ante Natale tempus. feriis sextis tribus.
 Hæc autem fient. ut Chronicæ notent.
 Nam ita nobis dicunt. & ex privilegiis scribunt.
 Ut forma signetur villæ. quæ olim foundationis tempore.
 Cœnobii Campidona fuerat. licet se in civitatem mutaverat.
 Jam hujus judicii loca. sunt tuo in corde notata.
 Circa fori januam. versus nunc Campidonam.
 In divi Magni Ecclesia. ubi olim stetit tilia.
 Cum quadam Capella. satis pro tunc parva.
 Nam hodie sunt signa. quod rusticalia jura.
 Adhuc ubique in villis. Communiter erunt sub tillis.
 Nunc concludis benè. quanta privilegia in Civitate.
 Et certè hæc non ficta. sed sunt veraciter dicta.
 Monasterium adhuc habet. & merito omnia possidet.
 Sicuti singulis in Capitulis. notabiliter, benèque legis.
 Etiam aliæ sunt causæ. pro his judiciis ponendæ.
 Quæ non sunt necesse. hæc in scriptis dare.

CAPUT XXXIX.

De Abbate Adelberto, & duodecim calicibus.

Annis transcursis. quadraginta cum octingentis.
 Sub Abbate Adelbertho. Moringer sic dicto.
 Fuerunt in Cœnobia. Calices in numero duodeno.
 Quorum quilibet habebat. gemmamque specialem tenebat.
 Quas cum aliis Rorina. pii Ludwici filia.
 Monasterio dedit. ob Avæ honorémque tribuit.
 Tandem Hunni venientes. hos cum gemmis auferentes.
 Nam trinis vicibus. subtraxerunt bona fratribus.
 Non solum ipsis, sed ipsius Prælati subditis.
 Ut Campidonæ in oppido. simul ubique in territorio.

CAPUT XL.

De malefico Advocato Hassone.

Octingentis simul annis. & viginti septem numeratis.
 Monasterii Advocatus. voce Hasso dictus.
 Abbatem Theobaldum. intoxicavit Dominum suum.
 Causam tunc ob quam. idem positus super rotam.
 Maleficii ab Oppidanis. qui fuere in humanis.

CAPUT XLI.

De Abbate Burtunpach.

Annis mille ducentis. & viginti septem actis.
 Abbas ex Burtunpach Heinricus. Kempten fuit Rectivus.
 Nam Hylomont Castrum. ab eo renovatum.
 Ob Cœnobii tuitionem. & suorum ibi defensionem.

CAPUT XLII.

De Abbate Semerow.

Annis mille ducentis. & viginti septem actis.
 Abbas Heinricus de Semerowe. fuit gubernans Campidonæ.
 Qui Cœnobium reparavit. & quasi in toto renovavit.
 Nam erat defolatum. & ab Hunnis ferè nullatum.

CAPUT XLIII.

De quodam periculo factò olim super Kalbsangst.

Abbas dictus. nomine Werenherus.
 Campidonæ gubernans. Super Castrumque morans.
 Quod Kalbsangst voco. uti in Chronicis lego.
 Parvo situm spatio. à Campidonensi Cœnobio.
 Abbas nam præfatus. nec non & Campidonæ Dominus.
 Vitam Regulæ relinguens. irregularèque primo admittens.
 Cujus rei causa. olim à gnaris dicta.
 Idem Campidonæ Herus. à corvis lacératus.
 Portatusque per aëra. nobis ignota ac loca.
 Solemni fuerat die. quo divina voluit celebrare.
 Habuerunt autem corvi. rostra coloris ignei.
 Nec non & pedes. eorum in colore similes.
 Est id verè factum. super castrum ante dictum.
 Inde nam adeo horribile. effectumque in habitabile.
 Ut hominum nullus. in hoc potuit esse amplius.
 Ex hoc verè tandem. id cedebat in desolationem.
 Qualem vitam duxerit. & Abbas dictus habuit.
 Scribere hîc nolo. neminem judicare volo.
 Quoniam hæc Deus scit. & singula solus nōscit.
 Ejus autem tempore. suus Advocatus Campidonæ.
 Miles nomine Gwido. potestatem habuit regendo.
 Super Hylomont sedens. humanaque providens.

CAPUT XLIV.

De Sacro oleo.

Sanctus Udalricus. Augustæ erat Episcopus.
 Olim febricitans. de Romaque ambulans.
 Campidonam intravit. in Cœnobio ibi infirmavit.
 Tanta debilitate circumdatus. ut à fratribus Sacramentis provifus.
 Dei autem gratia. ac fratrum provifio bona.
 Divo Udalrico subveniebat. ut diutius vivere solebat.
 Dum demum recessit. Cœnobio pro valete dedit.
 De parte terræ certa. sua ex Diocæsi reperta.
 Sacrum scilicet oleum. inter Sacramenta sic dictum.
 Tunc simul cum eo divus. in Cœnobio fuit Conradus.
 Qui visitavit Udalricum. Campidonæ tunc infirmum.
 Nam fratres fuerunt verè. ut docent eorum historiæ.
 Bonis in actibus claruerunt. & sic Sancti facti fuerunt.
 Quis Abbas tunc fuerit. ac Campidonam rexerit.
 Hoc nitide Chronica. Cœnobii docet in littera.
 Hanc ibi rem videns. & melius plura scies.

CAPUT XLV.

De Sepultura Imperatoris Ludwici Pii.

Uno anno completis. quadragintaque octingentis.
 Pius Ludwicus. Campidonæ fuit sepultus.

Suam

De Ludwico Abbate.

Dehinc sub Ludwico. Abbate sic tunc dicto.
 Hylomont Castrum. fuerat combustum.
 Igne ex improvise. de quo sciebat nemo.
 Nam mala custodia. famulorum fuit in causa.
 Ut tunc dicebatur. & pro vero tenebatur.
 In nongentis annis. cum quadraginta actis.
 Etiam quædam laudella. cum privilegiis plena.
 In eodem fuit combusta. utinam esset jam in forma.
 Tunc certè benè. videretur à cunctis plenè.
 Qualiter specificè res. tenerent ac

CAPUT L.

De Gifilfrido Abbate.

Abbas Gifilfridus. Campidonæ moratus.
 Mille annis. quadraginta quatuor numeratis.
 Fuit vir sapiens. in singulisque prudens.
 Nam cunctis à Principibus. maximè fuit dilectus.
 Solum ea de causa. quod in eo fuit sapientia.
 Discordes pacificavit. & Principes univocavit.
 Adè enim expertus. ut ab ipsis fuit directus.
 Versus Dominum Apostolicum. perficiendo ens magnum.

CAPUT LI.

De Udalrico Abbate.

Lindgein Udalricus. Abbas Campidonæ dictus.
 Statuit pro certo. quod Campidonæ in oppido.
 Mulierum nulla. ad mortem erat sententiata.
 Quantacunque mala egisset. nequitiásque fecisset.
 Hujus rei causa. reperta est in Chronica.
 Ibidem eandem leges. & alia plura invenies.
 Ut gesta Abbatum per ordinem singulorum.

CAPUT LII.

Ubi quondam fratres fuerunt tempore desolationis Cænobii.

Cum C. mille annis. & triginta calculatis.
 Sub Vestberger Abbate. nomine Friderico regente.
 Propter Cænobii desolationes. fuerunt ex Campidona fratres.
 In quadam Præpositura. nomine Stetwang dicta.
 Forsan viginti sex annis. si glossas benè legis.
 Ibi fratres fuerunt orantes. septem horásque cantantes.
 Usque ad Cænobii revocationem. & ejusdem reparationem.
 Tunc fratres revererunt. ac Campidonam intraverunt.
 Canonicam vitam ducendo. ipsos Deúmque vivendo.
 Etiam olim temporum. dum schisma fuerat ortum.
 Cænobium caruit Abbate. licet non diu tempore.
 Unde Præpositus solus affuit. qui locum regendi tenuit.
 Etiam discordia fratrum. fecit regere Episcopum.
 Ut Episcopus Frisingensis. qui fuit Abbas Campidonensis.
 Inde regimen rediebat. & ad Prælatorum ordinem veniebat.

CAPUT LIII.

Quot modis Monasterium fuerit devastatum.

Est tribus vicibus, locus Campidonæ destructus.
 Hoc ab Hunnis. diverso tempore litis.
 Qui de genere Ungarorum. & non de ritu Christianorum.
 Fronte nam prima. venerunt ex Ungaria.
 Istas rexerunt per partes. usque ad Coloniae limites.
 Frontem nota secundam. inde ad Basilaam.
 Tertiam vicem inspicere usque ad locum Ratisponæ.
 Semper per diversa. Climata villas, & Castra.
 Nec non & Cænobia. combusserunt omnia.
 Ecce periculum quantum. Cænobium est passum.
 Trina facta sic devastatio. tripla secuta renovatio.
 Dux primò Ernestus. ex Suevia Hiltigardis amicus.
 Idem Cænobium renovavit. 2do Episcopus Frisingensis reformavit.
 Pono tertio tertium. Abbatem de Semmorow Henricum.
 Qui idem reparavit. ut historiis quis legit.

CAPUT LIV.

De inventione Sanctæ Hiltigardis, & ejus filii Ludwici.

Post Cænobii desolationem. & quasi foundationis oblivionem.
 Novi fratres recollecti. valde in cœperunt admirari.
 Ubi sepultura Hiltigardis. & ejus filii felicitis.
 In desolato Cænobio essent. ut ab antiquis audivissent.
 Eas ibi esse. in privilegio Carolique legisse.
 Omnes Deum invocavere. Matremque ejus rogavere.
 Ut signum eisdem darent. quo sepulturæ locum scirent.
 Inter sepulchra plura. nobilium hominumque multa.
 Circaque antiquum. & plus pavimento præfulcitum.
 Omnes inchoare scire fratres. eorum ossa optantes.
 Fodere non neglexerunt. & in labore strictè steterunt.
 Fratribus sic nisis. ut Deus relaudetur in suis.
 Peregrina mulier apparebat. & fratribus tunc dicebat.
 Ubi felices nunc quæritis. ibi non invenietis.
 Parvo autem spatio. abhinc vos scire volo.
 Hic jacet felicissima. Imperatrix Hiltigarda.
 Cum ejus filio. Ludwico nomine pio.
 Hæc verba prolata. illa mulier erat evanita.
 Regina autem Hiltigarda. cum filio fuit inventa.
 Nongentis annis. cum quadraginta finitis.
 Alexandro sub Abbate. tunc temporis regente.
 Hinc tanta lætitia orta. quanta vix hic audita.
 Fuit inter fratres. & totius provinciæ homines.
 Hoc non immeritò. sic vobis dico.
 Nam voces. Angelicæ. in templo sepulturæ.
 Supra eorum sepulchra altè. ab Angelis sunt auditæ.
 Et erat eorum cantus. omnes in mundo gaudeamus.
 Nec non & sapor optimus. ab hominibus fuit perceptus.
 Dum sic almorum ossa. in argentea sunt clausa sarcha.
 Et ea cum Patronis. venerantur à Presbyteris multis.
 Qui ex villis veniunt. & Deum in suis psallunt.
 Una cum Scholarium multitudine. qui solent esse in processione.
 Omni anno in Majio. ut vides ex Calendario.

CAPUT LV.

De Universitate Studentum, quæ olim fuit Campidonæ.

Scribunt Cyrographistæ. & fantur Poëtistæ.
 Post tempus paucum. foundationis Cænobique lapsum,

Campidonensis ibidem. affuisse Universitatem.
 Quæ ex Sancto Gallo. veniebat tempore illo.
 Dum autem loci Villayim. pro tunc fuerat nimis parvum.
 Fuisse Imperatorem. & Regem Romanorum Gubernatorem.
 Ludwicus pius. suo in nomine dictus.
 Tres filios clara. genuit felix Hiltigarda.
 Ex femine Caroli. Imperatoris nomine Magni.
 Quos ita voces. & eorum nomina pones.
 Carolus & Pipinus. nec non & pius Ludwicus.
 Etiam tres filias, quas sic locas.
 Gertrudis, Bertha. nec non sit tibi Gisla.
 Patre eorum mortuo. & Aquisgrano sepulto.
 Inde filius suus. dicto nomine Ludwicus.
 Aquisgrano venit, & Regna regendo suscepit.
 Sedensque in palatio. Thesauros Patris in auro.
 Et argento, gemmis. pro tunc valde pretiosis.
 Omni in supellectili. iussit presentari sibi.
 Quadam Patris in charta. omnia ordinandaque inventa.
 Juxta chartæ continentiam. omnia distribuit præter mensam.
 Pauperibus in erogando. nil sibi que reservando.
 Quam mensam. ob Patris amorem argenteam.
 Ecce meritò pius. dictus erat Ludwicus.

Memorale & nota bene.

O Civitates Sanctæ præ aliis in orbe gaudete.
 Roma tu prima. Campidonaque secunda.
 Nam Christi præputium. in ipsis conservatum solum.
 Cum Jesu Sanguine. ita scribitur verè.
 Ac aliis cum Reliquiis. in numero plurimis.
 Quæ in locis aliis. tu peccator non reperis.
 Hoc in vero tenebis. dum bullas desuper audis.
 Quas Hiltigarda Imperatrix. Cœnobii Kempten fundatrix.
 Impetravit Romæ. tempore Adriani Papæ.
 Et Caroli Magni. Imperatoris pro regni.

C A P U T LVI.

De destructione Castri, tempore Mittelberg Abbatis.

Mille annisque tricentis. de duobus cum quinquaginta finitis.
 De Mittelberg Heinricus. in Abbatem erat electus.
 A Conventualibus Campidonæ. pro futuro Gubernatore.
 Sub eo autem fiebat. quòd res ita contingebat.
 Quod Castrum suum {Hylomont olim} dictum.
 {Burckhald nunc}
 In quo per se residebat. locum regendique habebat.
 Ad eum Campidonenses. in Vigilia Martini venientes.
 Hunc suo ex Castro truferunt. & illud destruxerunt.
 Qui spiritu ducti. qua de causaque moti.
 Ego scribens nescio. nec respondere volo.
 Si gliscis hanc scire. ad Abbatem Chronicam potes ire.
 Ibi hujusmodi invenies. & plura alia scies.

C A P U T LVII.

*De Bulla Martini Papæ, in qua habetur, quod tota Civitas
 Monasterii fuit plenissimo jure.*

Bulla Martini Papæ. hoc notat verum esse.
 In qua limpide reperis. si eandem legis.
 Non etiam minus. alijs in litteris reperimus.
 Ut Campidonense oppidum. pleno jure totum.

Vide-

Videlicet Sæculari. simulque omni spirituali.
 Pertinuerat ad Monasterium. erga ipsum situm.
 Nam Carolus quartus. sinistro spiritu motus.
 Monasterii jura diminuit. ejusque facultates subtraxit.
 Quod primus fundavit. id quartus anihilavit.
 Verum non omnino. ut omni vides in privilegio.
 Si ipsa leges. ad hunc fundamentum reperies.
 Ista nunc obfuscantur. ut demum ita deleantur.
 Nam seignities Abbatum. ultimatè destruet totum.
 Plus transitoria quærunt. perpetua verò diminuunt.
 Vellem quidem, adverterent. quantum privilegia valerent.
 Verè unum magis. quàm structura muri omnis.
 De omnibus hoc non scribo. Sed de aliquibus ita noto.
 Ubi rerum experientia. de certis docuit Magistra.
 Ve semper illa delentibus. pax sit id compatiens.
 Nulli nam sint dubia. quoniam Sancta Maria.
 Monasterii Patrona. fundatrixque Hiltigarda.
 Cum Epimacho Sanctis. & Gordiano Patronis.
 Hoc non obmittent. nam hic aut alibi vindicent.
 Dum malum puniatur. bonumque remuneratur.
 In extremo die. coram diro Judice.

{ O Animalia Campidonensia } imaginamini { hæc entia.
 Homines Campidonenses } { entes.
 Econtra restituite jura. quæ Cænobio sunt { donata.
 } { subtracta. }

Peccatum non dimittitur. nisi ablatum restituatur.
 Timeo tamen verè. quod non utuntur sensibus sincerè.
 Oculos fanos habentes. nil autem videre volentes.
 Manus fervantes. nihil entitatis palpantes.
 Pedes tenentes. pergere pro vero nolentes.
 Hoc Psalmista attestante. & rerum experientia approbante.
 Quibus sic sint similes. vide Davidis expositiones.
 Hæc forsitan non facerent. si rectè normam tenerent.
 Id compilatori parcite. quoniam bono fecit sine.
 Anno milleno quadringenteno. simul & octodeno.
 In Hiltigardis Scholis data. tunc grandi vigore proclamata.

C A P U T LVIII.

*Quomodo Campidonense Oppidum per Carolum quartum
 venerit ad Imperium.*

Fæmina mundum damnavit. quæ Sæculum salvavit.
 Adam hominem decepit. qui eundem reprofecit.
 Lignum anihilavit. quod aliud recreavit.
 Sic Carolus quartus destruxit. quæ Magnus fundavit.
 Ut lucet in Bullis. nec non & privilegiis.
 Nam machinatione sinistra. & luce sub occulta.
 Ipse Rex Carolus. in regimine Romanorum quartus.
 Imperialem titulum primo. signavit Campidonæ oppido.
 Nam vero antea. totum fuit sub Campidonensi Abbatia.
 Hoc miles advocatus. Hero nomine dictus.
 Abbati scilicet contrarius. & super Hylomont adversarius.
 Ob pecuniarum certam. eorum in Calculatione ortam.
 Ille cum oppidanis. seduxerunt Regem inanis.
 Verbis tam finistris. Abbati & fratribus tunc ignoratis.
 Ut Rex præfatus. ita sinistro modo informatus.
 Taliter sententiavit. nomen locique mutavit.
 Etiam plures causæ. de illo essent scribendæ.
 Ut sunt exactiones. quas Cænobii Superiores.
 Omni anno Scholares. Imperatori dederunt omnes.
 Nam in eorum conversia. inter partes jam dicta.
 Quam Abbas & Advocatus. cum Oppidanis suis.

Script. Rerum Monast. Tomus II.

B b b

Tem

Tempore litis & pestilentia. habuerunt inter se strenuè.
 Tunc Carolus dictus. Campidonæ oppidum quartus.
 Ad suam manum cœpit. sicque ad Imperium civit.
 Verum Rex retulit. & de Cœnobii privilegiis dixit.
 Illa maneant illæsa. à prioribus prius dicta.
 Et sic partium crines. ab eo sunt injuncti omnes.
 Ad continuè bellandum. simul eosque litigandum.
 Nam omne Regnum. in seipsum desolabitur divisum.

C A P U T LIX.

De Subjectione Monasterii Campidonensis infra Episcopum Constantiensem.

Annis mille, & tricentis. cum octuaginta duobus computatis.
 De Hyrsdorf Fridericus. in Abbatem erat electus.
 Tunc quadam ex Controversia. in fratrum electione facta.
 Campidonense Cœnobium. veniebat extra ritum suum.
 Nam antea semper exemptum. sic tunc erat subditum.
 Constantiensi Episcopo. sed certe hoc non laudo.
 Nam primum ad statum. faciliter esset reducendum.
 Si Segnitias Abbatum. non esset impedimentum.

C A P U T LX.

De Swicensibus super Buchenberg sub Abbate Gerwico.

Annis mille quadringentis. sexaginta tribusque statis.
 Sub Abbate Gerwico. ex Simentingen benè noto.
 Suicenses venerunt. unaque hora interfecerunt.
 Super Buchenberg montem. de Hochenegk militem.
 Cum centum rusticis. quos sibi adjungis.
 Miles autem prædictus. Cœnobii erat Advocatus.
 Unde hiclis orta. & cædes tanta facta.
 Longè esset ad scribendum. cur ad Chronicam est currendum.
 In qua reperitur causa. quod Jerius Beck fuit prima.
 Aliud sub eodem Domino. gestum Abbate signo.
 Quodam tempore Dedicationis. Monasterii in nundinis.
 Omnes institores. cum hoc eorum Uxores.
 Et extra muros Campidonæ. habebant emere & vendere.
 Nullæ namque institæ. omnino non fuerunt in Civitate.
 Sed omnis mercatura. erga Cœnobium fuit sita.
 Cur oppositum jam fiet. quilibet homo per se notet.
 Hæc aliaque. benè essent scribenda.
 Sed ego scribens. notare non sum audens.
 Veritas est mortua. & in agone jam justitia.
 Verecundia recessit. superbia ubique nitescit.
 Pompa & proprium commodum. solent corrumpere totum.
 Quæ regnat Campidonæ. ibi bino in latere.
 Nec mentiri puto. nam bina latera soluto.

C A P U T LXI.

De Cardinali Augustensi.

Mille quadringentis annis. cum quinquaginta positis.
 Cardinalis Petrus Sancti Vitalis. pro tunc Episcopus Augustensis.
 Romæ impetravit. ut in Commendis habuit.
 Duo Cœnobia. Weingarten cum Campidona.
 Hoc Abbas Bilgrinus. Campidonæ Dominus.
 Verè præcipiens. id admittere nolens.
 Pro tunc suos Protectores. invocavit, ut Ulmenses.
 Verum dum sic invocavit. diem ultimum clausit.

Quos

Quos subsequens abdixit. electusque renuntiavit.
 Et suo pro defensore. Ludwigg dicto nomine.
 Simul cum Alberto Duce. ex Bavaria cepit bene.
 Isti nam manu forti. predictum Petrum, quem dixi.
 Suo a proposito. traxerunt & intento.
 Ut Cœnobia dicta. manserunt sub potestate antiqua.
 Demptis Vechodalibus. certè in numero duobus.
 Jeningo Ecclesia. erga Wal sita.
 Cum Helmshofen Castro. sic nomine dicto.
 Super hæc jura. vehodalia vocata.
 Amicabili in concordia. venerunt de Campidona.
 Tunc ad Præsulem Augustensem. simul & ejus sedem.
 Cur Episcopus talis. simul & Cardinalis.
 Contra dicta. & eorum jura.
 Ita avidè processerit. dum ex Roma venerit.
 Nescio quo spiritu ductus. ac motus intellectu.
 Deus in fine sciet. qui singula corriget.

CAPUT LXII.

De fundatoribus Cœnobii Lentzfrid.

Annis transactis. mille quadringentis.
 Et sexaginta his. duobus adjunctis.
 Erga Albatoria. propè Campidonam sita.
 Bernhardini Cœnobium. nomine Lentzfrid ortum.
 Hujus Fundator verus. Griesinger fuit Nicolaus.
 Dum volebat primum. ibidem ponere fundamentum.
 Hi affuerunt sequentes. sic per ordinem ponentes.
 Miles Sigismundus. de Freyberg tunc dictus.
 De Haimenshofen Jeorius. de bona prosapia natus.
 Demum de Lobenperg Casparus. Archiprotector vocatus.
 Verum id prædicatum. à se sibimet nuncupatum.
 Ut pompa luceret. ejusque Clypeus niteret.
 Hinc te scire volo. atque ad sensum noto.
 Dum sic Cœnobium. est ortum tale novum.
 Tunc Campidonæ herus. Joannes de Werdnaw dictus.
 Abbas suo in Cœnobio. fuit Campidonæ vocato.

CAPUT LXIII.

De Parochia Sancti Laurentii.

Mille cum quatuor. C. annis. septuaginta octoque finitis.
 Majio in mense. signato quartodecimo die.
 Joanem de Werdnaw. Abbatem Campidonæ nato.
 Qui divi Laurentii fundavit. Chorùmque ex novo renovavit.
 Lapis autem primus. à plebano erat situs.
 In nomine proprio. Henricus Häffelin sic dicto.
 Nam die ut supra. quasi hora nona tacta.
 Divino habito Officio. fuit ordinata processio.
 Ad operis pavementum. cum multitudine scholarium.
 Quæ in scholis affuit. quam Joannes Birck rexit.
 Unde pro tunc vigore tanto. Schola affuit in Cœnobio.
 Ut libri omnes. ad Magistratum pertinentes.
 Lecti fuerunt. nam multa supposita venerunt.
 Quæ Rectorem præfatum. in Universitatibusque approbatum.
 Audire cupierunt. & ab eo scientias hauserunt.
 Nam Haydelbergæ fuit. simul & Wermæ stetit.

TRACTATUS
CAPUT LXIV.

De renovatione, ampliationeque Ecclesiae totius Laurentii.

Mille uno numeratis. cum quatuor. C. que locatis.
Et eis septuaginta. octo sic tu associa.
Tunc renovando incœpta. fuit Laurentii Ecclesia.
Cum novo Choro. sicut in luce pono.
Si Machinam consideres. & eam benè cernes.
Hoc Campidonensis Dominus. Joannes de Werdnaw dictus.
Conventu cum suo consensit. ac favore desuper dedit.
Nam sine ipso certè. res non fuissent incœptæ.
Cum ambæ Parochiæ. quæ sunt Campidonæ.
Sunt duæ filiæ. quarum est Mater Hiltigarde.

CAPUT LXV.

*De quadam discordia inter Abbatem & militem Casparum
de Wagek.*

Silentio non est pratereundum. ergo volo esse notandum.
Dominis de duobus. in Algoya morantibus.
Qui olim ad Ysbrück venerunt. & ad jus steterunt.
Tractantes causam. ibi unânque discordiam.
Ortam inter eos. pro tunc ita vocatos.
Dominum Campidonensem. simul & de Lobenberg militem.
Talis autem discordia. ex piscaturæ parte orta.
In Haldenwang sita. ut docet Sententia diffinitiva.
Verùm non solum ea de causa. sed aliis cluis in sententia.
Nam Lobenberg Casparus. miles antea dictus.
Super Wagek residens. ibidémque se intromittens.
Patibulum facere. sicque novum erigere.
Hoc Campidonensis Dominus. Joannes de Werdnaw dictus.
Admittere nolens. & cum eodem ad jus currens.
Versus Austriæ Ducem. qui concordiam fecit tandem.
Ut supra in loco. quem hic non necesse pono.
Nam prius hunc locavi. & nomen suum notavi.
Præfatus Dux Sigismundus. & Comes Wirtenberg dictus.
Eodem tempore anni. fuerunt simul lite in grandi.
Ut Mons Metberg dictus. à Duce fuit possessus.
Demum etiam luctatus. & à Duce quasi possessus.
Inde super Hochenkre Clientes. fuerunt singula rapientes.

CAPUT LXVI.

De Patronis Capellæ super Hylomont.

Apud Algoyam omnibus. notum est hominibus.
Qualiter olim per tempora. rexere valde longa.
Campidonenses Abbates. Super Hylomont ut Governatores.
Super eodem autem regimen. & eorum gubernamen.
Mille tricentis in annis. quinquaginta duobusque finitis.
Pro tunc fuit extinctum. à Campidonensis fuit destructum.
Destructionis causam. vobis aliquo modo ponam.
Nam Campidonistæ tulerunt. hancque querelam posuerunt.
Qualiter Abbatis Clientes. de nocte fuere rapientes.
Earum filias. nec non Virgines & fæminas.
Quas super strata cœperunt. cum cantris traxerunt sursum.
Nunc benè sapias. qualis res fuit talis.
Ob hujusmodi & alia. hic non scribenda.
Ipsi pro tunc Campidonenses. fuere Castrum corrumpentes.
Una cum quadam Capella. Super Hylomont sita.
In qua Sancti Wolfgangus. Jacobus, & Philippus.

Ut

Ut Patroni, cum diva. pro certò fuere Walburga.
 Iphis sic destructis. ultra centum annosque anihilatis.
 Tunc antiquior Patronus. uti divus Wolfgangus.
 Gratosè reveniebat. & multis in signis renitebat.
 Anno Millesimo. Domini quadringentesimo.
 Cum octuagesimo. hos sic in numero pono.
 Sub Abbate Domino. Joannes de Werdnaw dicto.
 Nam suo tempore cursus. incœpit fieri magnus.
 Super Burckald Castrum. Sanctum ad Wolfgangum.
 Hujus rei initium. à me non notandum.
 Quia diversimodè diversi. de hoc fuere locuti.
 Quidam ex bono. tulere venisse principio.
 Alii de malo. dixere accidisse initio.
 Quid in his sit sentiendum. videte ad finem fiendum.
 Nam si finis bonus est. ipsum quoque laudabile est.
 Aliud nunc signo. & pro vero enodabo.
 Quod eo tempore. sub eodem Domino Abbate.
 Contra nutum ipsius. præfati jam totius.
 Campidonenses in Oppido. non ex jure vero.
 Erga divum Magnum. incœperunt erigere unum.
 Officium prædicare. atque novitatem Capellæ.
 Quæ Stainrain dicitur. & hic Dei Mater adoratur.
 Jus autem Capellæ. Abbatibus est verè.
 Cum in Comitatu ipsa. Cœnobii ipsius sit sita.
 Oppidani autem in Curia. hoc impetraverunt Romana.
 Ut jus Patronatus. est ipsis assignatus.
 Hoc nisi sunt nube. ipso Abbate nesciente.

CAPUT LXVII.

De Hugone Comite de Montfort.

Mille annis. cum. CCCC. quatuor junctis.
 Et septuaginta tribus. dum sic computabamus.
 Ex Montfort Comes. quem Hugonem voces.
 Residens in Castro. Rottenfels sic dicto.
 Cum Fridrico Imperatore. fuit longo tempore.
 Tandem ex hoc impetravit. quod sibi iudicium donavit.
 Landgericht sic dictum. apud Ymmenstat situm.
 De quo Domini certi. Nobiles circumquaque morati.
 Ingrati fuerunt. nam de hoc displicentiam habuerunt.
 Hugo simul fundavit. artem textrinamque erectavit.
 Cum ebdomodali foro. Ymmenstat in Oppido.
 Ibi jam Albatoria. simul & coloratoria.
 Ex novo ædificavit. plura aliæque exaltavit.
 Contra nutum Campidonensium. eodemque modo Yfnatensium.
 Quanquam id his displicuit. tandem obmittere noluit.

CAPUT LXVIII.

De Sancto Nicolao, & fundatoribus Parochialis Ecclesiæ.

Annis Christi tricentis. post nativitatem numeratis.
 Sueviæ Dux unus. vero nomine Marsilius.
 Super Hylomont sedens. & ad tempus hic regens.
 Sancti Nicolai Capellam. ædificavit primo unam.
 In loco gentilium. ubi domi fuere eorum.
 Cum eorum idolo. quod tali coluerunt in loco.
 Fundatione autem incœpta. Nicolaus fecit signa magna.
 Ut hæc ad Curiam. volarunt tunc Romanam.
 Nec non alias ad partes. & circumquaque regiones.
 Ob hoc Dux impetravit. dum in Curia fuit.
 Grandes Indulgentiās. simul & plures venias.
 Bonum namque effet. quod hominum quilibet sciret.

De copia veniarum. hac in Capella tantarum.
 Nam hæc causa una. cur felix Hiltigarda.
 Ex post Monasterium. ad hunc fundavit locum.
 Hic prope ad Sanctum. Nicolaum voce dictum.
Adornat. Adorat etiam domunculum. ut Eremitæ haberent hospitium.
 Nam huc multi. venerunt fratres devoti.
 Fuit autem hæc Capella. ideo à Duce fundata.
 Ut famuli ex Castro. divino adessent officio.
 Etiam, ut cursus {hominum.
 Eremitarum.} non semper fieret ad castrum.
 Inde post tempora longa. pluraque habitacula orta.
 Sueviæ Dux alius. vero nomine Holondrinus.
 Super castrum etiam sedens. Hylomont ibique regens.
 Etiam unam alteram. ædificavit Capellam.
 In qua divus Magnus. positus fuit ut Patronus.
 Demum rurali turba aucta. erecta fuit Parochia.
 Et hinc Hothardus. Sueviæ Dux alius.
 Sanctæ Walburgæ Ecclesiam. fundavit primo Parochiam-
 Quæ fuit sita. prope Monasterii loca.
 Verum super Castrum ipsa. prius fuit Patrona.
 Inde Hunni supervenerunt. & hæc loca combufferunt.
 Cur veniæ sunt oblitæ. ac res multæ mutata.
 Nam hæc Parochia. in Laurentii Ecclesia est acta.
 Et hoc per Dominos Abbates. nec non & reverendos Patres.
 Qui nunc in Campidona. habent talia dominia.
 Nam talia his data. à felici Hiltigarda.
 Cujus Pater ejus. fuit Dux Hiltiprandus.
 Etiam Sueviam regens. Bavariamque defendens.
 Homo ex hoc verè. valet concludere certè.
 Nicolai Capellam. his in locis fuisse primam.
 Capella dempta. quæ super castro fuit sita.
 O quam castrum Ducale. fuit illud & regale.
 In quo Duces gentiles. fuerunt, & fideles.
 Etiam alio in Castro. nomine Ravenspurgo.
 Non minus in {Gamundio.
 Mindelhamo.} sic legi in libro.
 Nam his in locis. morati sunt præfatis.
 Verum personis in propriis. non semper fuerunt in istis.
 Sed digni milites. loca eorumve Comites.
 Nam propter eorum maritas. morationes tenuere multas.
 Unum tamen timeo. uti à Campidonistis audio.
 Nam ita æstimatur. & cum hoc ritè putatur.
 Demum Abbatem unum. ac Campidonensem Herum.
 Nasci & venire. ipsis singula dare.
 Ad emendum jura. libertates & privilegia.
 Habenti pluribus. cum aliis Civitatibus.
 Erga Monasteria alia. ita verè sunt facta.
 Hoc verum vides. si ipsos {Ulmenfes.
 Memingenfes.
 Ravenspergenfes} inspicias.
 Rogate ergo Deum. ut omne ens fiat bonum.
 Satis nobis miraculum. adest nunc quoddam indicens additamentum magnum.
 Unde secreta figilla. duabus Civitatibus sint orta.
 Ut puta Memingenfium. simul & Campidonenfium.
 Nam Memingenfes aperto. Epimachum habent pro signeto.
 Alterius verò secretum. Hiltigardis Caput est primum.
 At Gordianum pro sigillo. adhuc habent modo.
 Ecce hæc non sunt alia. nisi signa talia.
 Quàm olim in tempore. dum hæ Civitates veræ.
 Formam tenuere villæ. tunc fuerunt Hiltigardæ.
 Et has Monasterio. Campidonensi pro certo.
 De ejus hæreditate dedit. uti plura alia distribuit.
 Hoc ita veteristæ. tulerunt & Poëtistæ.
 Nec non multorum. dicit usus modernorum.

Verum

Verum nunc timeo. quod alterata sint modo.
 S. Hiltigardis signeta. simul & Sanctorum figilla.
 Nam de ipsis fugiunt. & propria dominia quaerunt.
 Ab Abbate nolunt regi. sed per se tendunt dominari.
 O qualis dominatio. utinam non esset damnatio.

C A P U T LXIX.

Quot fuerunt Abbates in Monasterio Campidonensi.

Fundatione prima. Cœnobii Kempten sic dicta.
 Tot fuerunt in eo Prælati. quot numeramus in sequenti.
 Sexaginta sex dico. si eorum Chronicam lego.
 Usque ad annos. mille cum quatuor. CCCC. numeratos.
 Et si complete numeres. septuaginta octo superaddes.
 Quæ autem Abbatum nomina. sint, & eorum regimina.
 Hoc limpide inuenietur. si eorum Chronica legetur.
 Quam quidam Dominus. Joannes de Linstet dictus.
 Nobilis habet ex genere. & Conventualibus Campidonæ.

C A P U T LXX.

De Abbate Joanne de Werdnaw.

O Maria pia. sis nobiscum semper in via.
 Qui cupit audire. & sequentia scire.
 Audiatur hæc dicta. nam non sunt mendacia ficta.
 Dum Campidonæ Gewicus. Abbas de Symentingem dictus.
 Prælaturam signasset. & Capituli in manus locasset.
 Tunc ritè ex Conventualibus. fuit electus talis Dominus.
 Cujus nomen omnibus. nunc verè depingamus.
 Nam Joannem de Werdnaw. sic eundem vobis scribo.
 Non duntaxat generosus. sed pariter certèque virtuosus.
 De una crescens virtute. semper in aliam à juventute.
 Sæcularem statum contempsit. spiritualémque assumpsit.
 Campidonam sic adivit. Abbatia gradum acquisivit.
 Bonis suis ex meritis. vitæque ejus honestatis.
 Mille CCCC. quatuor annis. cum LX sequenti actis.
 O Campidonæ Comitatus. hac in hora fuisti beatus.
 Lux enim in te oriebatur. ut Cœnobium econtra erigebatur.
 Non minus quasi denuo. Claustrum bonè renovando.
 Novus nam Rex. nova quasi lex.
 Cum Princeps sit novus. ad Comitatum vocatus.
 Vidensque suo in Cœnobio. pericula eminere amando.
 Ac ipsum aggravatum. multumque debitis intricatum.
 Inde contrarium accedens. gratiam his dare volens.
 Ut Joannes nomen. rei esset cogitamen.
 Sic Joannes dictus ideo. ut gratia sit reperta in eo.
 Dilectissimus Christi Joannes. fuit discipulorum inter omnes.
 Reverendus Vir amabilis. totus namque laudabilis.
 Fortis ut Leo. ipsum in gestis suis dico.
 Hoc in processu lucebit. & cunctis notum patebit.
 Pastor autem novus. opponentibus ita est factus.
 Verbis amicabilibus. ut ipsis fieret amicus.
 Causa tranquillitatis. nec non & æternæ pacis.
 Unionem antiquam. servare à vobis petam.
 Solito cum juramento. inter priores nuper retento.
 Scholas novas delendo. quæ Hiltigardis sunt in habendo.
 Illud tunc ex facto. pro aliis amicè volo.
 Me vobiscum vivere. sicque simul pacificè servire.
 Si non amicè valeamus. ex post arbitres constituamus.
 Nulla interimque nova. à partibus sunt inchoanda.
 Sint partes morantes. quid jure dicent judicantes.

Super hoc Campidonenses. ita fuere dicentes.
 Se velle deliberare. & inde responsum dare.
 Responso hæc prorogata. adhuc nescio an sit data.
 Reverendus hæc præcipiens. libertatésque Claustru intuens.
 Atque privilegiorum pericula. Cænobio suo sic fienda.
 Se non retardavit. suos pro tunc defensores amānavit.
 Si scire hoc velles. illustres Bavariæ Duces.
 Eorum subsidium imploravit. & pro Consiliis ubique laboravit.
 Feceruntque Duces. ut alto genere Nobiles.
 Varia diversâque temptantes. pro concordia strictè laborantes.
 Tandem dies amicabile. dicte ne placibilis.
 Coram Cardinali partibus. positi sunt ambabus.
 Ad fauces inde venientes. causas in réque tractantes.
 Et pauca proficua egerunt. sed solum inimici facti fuerunt.
 Sic novissimus erat error. multum priori pejor.
 Quantus autem consumptus. in his distribuit Reverendus.
 Æstimo non modicos. sed certè fatis multos.

CAPUT LXXI.

De Nusia. Novesium Neuß.

Nam medio tempore varii. fluctus infuere mundi.
 Plures Principis lites. ad quas sequuntur sumptus grandes.
 Hinc inde equestres. simul dirigendóque pedestres.
 Ut patet de Nusia. quæ pro tunc fuit obsessa.
 A Burgundiorum Carolo Duce. ut patuit clara luce.
 Etiam plures conturbationes. solum Cænobia tangentes.
 Ipsum cum censitis habebat. cur parvus sumptus non sufficiebat.
 Inde pro remedio inveniens. quid amplius foret nitens.
 Ipse suo cum Conventu. eorumque omni consolatu.
 Præconsilium invenerunt. ut habiles ad hoc directè fuerunt.
 Ut per se Reverendus equitaret. suis cum consiliaribus instigaret.
 Majestatem Imperatoriam. pariter & ejus Leonoram.
 Eis jura præponendo. quæ Cænobio sunt habendo.
 Kempten in oppido. ut ex privilegiis video.
 Nam diminui videntur illa. ab Oppidanis de Campidonensibus.
 Quam diminutionem non obticeo. ut in hoc fatis facio.
 Ergo Imperator illustrissime. rogo, privilegia servare.
 Ut maneat illæsa. ut dederat felix Hiltigarda.
 Uxor Caroli. nomine Imperatoris Magni.
 Hic Imperator audiens. singula bene percipiens.
 Se velle esse paratum. ostendit & benè demonstratum.
 Cuncta jura dicendo. se manu servare Cænobio.
 Campidonensis Dominus. simul & suus consolatus.
 Longis temporibus. variisque tractatibus.
 In Civitate $\left\{ \begin{array}{l} \text{nova} \\ \text{Wenna} \end{array} \right\}$. fuit fatis tempora longa.
 Ibi amodo spectando. quæ jura fierent sententiando.
 Inter pro tunc ipsum. & Campidonense Oppidum.
 Sumptus consumpsit quantos. pro tunc iterum non paucos.
 Fuit autem Reverendus. laudisonè de Cæsare receptus.
 Quoniam in Patronum. dum Leonora tulit puerum.
 Cum hoc Consiliarium. per suum sacrum Imperium.
 Verum sententiæ non sunt datæ. sed amodo usque dilata.
 Partes mutuò vexarunt. per varia mandatâque. quæ portaverunt.
 Una contra aliam. & reliqua in reliquam.
 Tandem partibus consumptis. Clynodiis, denariisque multis.
 Generalis dietæ Augustæ. fuit posita ab Imperatore.
 M. CCCC. quatuor annis. septuaginta quatuorque percursis.
 Imperator Fridricus. Vindeliciæ fuit moratus.
 Campidonensem Dominum. nec non & Campidonæ consolatum.
 Ad se vocavit. simul partibusque intimavit.
 Volens eas audire. & partium controversias scire.

De

De Brandenburg Marchionem. in suam locavit sessionem.
 Ut sui loco audiret. earum causas inquireret.
 Abbas adeo acceptus. coram Nobilitate Principatus.
 Ut eorum multitudo affuit. ac in ejus lateribus stetit.
 Si hos scire velis. hic in ferie notabis.
 Primò tres Duces. quos ita nuncupes.
 Ernestus de Saxonia. Sigismundus ex Austria.
 Albertus de Bavaria. sic habes eorum nomina.
 Antifites simul astiterunt. & cum eodem Reverendo affuerunt.
 De Aychsteten primus. Augustensisque secundus.
 Tertium non obmitto. quoniam Frisingensem dico.
 Secundò tibi narrabo. nomina Comitumque signabo.
 De Wirtemberg Udalricus. hinc tibi fit Eberhardus.
 Comes Adolfus de Nassaw. qui verbum fecit Reverendo.
 Hinc ex Montfort Domini. Nobiles & generosi.
 Nomine Hugo dictus. frater suusque Udalricus.
 Comes Jodocus. simul & de Hochenzorn dictus.
 Nobilibus ex multis. pluribus hic non scriptis.
 Omnes seriò dicentes. Cænobii bona tenere volentes.
 Verfos Oppidanos. Campidonæ pro tunc moratos.
 Qualiter steterint. ac se ipsos defenderint.
 Et quid fuerit determinatum. id hic non est demonstratum.
 Prolixum est ad scribendum. cur de his est obmittendum.
 Verùm causæ sunt positæ. super tres Civitates ultimæ.
 Quæ sententias fecerunt. sed nondum manifestaverunt.
 Enodare enim nolunt. nisi ambas partes petunt.
 Reverendus enodare petiit. nescio quid altera pars fecit.
 Quisnam in causa sit. Omnipotens Deus scit.

C A P U T LXXII.

De Certis Dietis.

Ex post de Montfort dicto. Comes voce Hugo.
 Se ad partium favorem. intromittens facere pacem.
 Amicabiles posuit dietas. ut in ipsis fieret unitas.
 Nil autem expedit. partes autem dimisit.
 Quid amplius fiet. Omnipotens Deus sciet.
 Quæ autem erunt. Chyrographistæ hoc petunt.
 His præsentibus superaddere. & scribenda non negligere.

C A P U T LXXIII.

*De ædificiis laudabilibus Domini Campidonensis Joannis
 de Werdnaw.*

Nunc magis declarabo. & Reverendi dona notabo.
 Quæ Campidonensis Dominus. Joannes de Werdnaw dictus.
 Suo ædificando in tempore. Abbatia perfecit benè.
 Fuit ædificiorum amator. rerum bonarum operator.
 Primo Algana quæsit. dum Mariæ Officium stabilivit.
 Conventum plus augmentavit. sic Dei laudem ampliavit.
 Inde refectorium fundavit. dormitoriùmque exaltavit.
 Post Capellas reverendo. quas vides numerando.
 Simul cum ambitu Crucis. si ejus Clypeum inspicias.
 Altaria ubique ornavit. & librorum copiam ordinavit.
 Nulla enim bona neglexit. quia cultum divinum amore inspexit.
 Alia plura spiritualia. fundavit simul & sæcularia.
 Castrum omnino novum. sic Liebenthan usu dictum.
 Potius Hiltgartspurg dicendum. fore esse. & vocandum.
 Quoniam Hiltgardis ex bonis. venit vera origo omnis.
 Ideo autem fundatum. atque de novo reædificatum.
 Ut in eo litis tempore. requiescant Sanctæ Reliquiæ.

Quod non sunt tales. audies per voces prædicales.
 Suorum duorum Reverendus. fidelis est, & Yconomicus.
 Nam adeo pisticus. nec non & circumspectus.
 Mille in annis. cum 4^{or}. CCCC. adjunctis,
 Et à scriptis. septuaginta octo ipsis.
 Ut suæ dignitatis Abbatia. adhuc habuit tanta privilegia.
 Cœnobium in Civitate. quæ hîc numeramus sequente.
 Alta judicia. theolonia, vehodaya.
 Positionem consolatus. depositionem scabinatus.
 Censuram rerum perpetuos. mortales casus imensos.
 De omnibus domibus. Campidonæ jacentibus.
 Jus Capitale. dum primum caput est mortale.
 In foro mediastinum. super rota Capitulatum.
 Rotam malitiæ. in fundo hospitale.
 Molendinas }
 Balnea } cippum. macellum patibulum.
 Vilari piscaturam. monetæ domum propriam.
 Omnem mensuram ulnarum. Circulum vini tabernarum.
 Atque mensuram vini. pariter cum addito Wingelti.
 Turrim antiquam. Captivorum erga portam.
 Cœnobii sic dicta. & hæc Claustrum sunt omnia.
 Et alia plura. hîc non scriptis signata.
 Nam cæteri fructus. redditus, & proventus.
 Olim Comitatus. dati jam ad Cœnobii ornatus.
 A felici Hiltigarda. de ejus hæreditate paterna.
 Campidona sola. judicat ensis & Stola.
 Ex his enim bonus fidelis. benè concluditur omnis.
 Qualiter res omnes. inter Abbates, & Campidonenses.
 Se tenere deberent. si invidiæ non regnarent.
 Nam superbia cum invidia. solent destruere omnia.
 Quibus ignorantiam associo. cum his { veritas non est in Consilio,
 nullam est Religio.

CAPUT LXXIV.

*Quomodo se habuit Monasterium in bonis temporalibus
 anno 1481.*

Scire nunc vos volo. atque ad sensum vestrum noto.
 Joannem de Werdnaw præfatum. nec non & Dominum Reverendum.
 Campidonæ sic suum. Semper rexit Cœnobium.
 Quod id in bonis se auxit. uti tempore suo luxit.
 O si Deus voluisset. quod talis diu vixisset.
 Nam moribus præornatus. prudentia fuit & armatus.
 Persona multum realis. pulchra & decoralis.
 Est procerum verè. procerum corpus habere.
 Abbas autem quotus. Dominus fuit Reverendus.
 In Antecessorum ferie. suorum sic lege.
 Sexagesimus sextus. Joannes de Werdnaw dictus.
 Ut luce patet clara. si Abbatum legitur Chronica.
 Demum scriptim rogat. omnemque hominem invocat.
 Qui nomen Reverendi percipiat. sibi Ave Maria dicat.

CAPUT LXXV.

De liberis censitis ipsius Monasterii.

Est Monasterium dotatum. specialissimèque privilegiatum.
 In hominibus quibusdam. quos censitas vocam.
 Censitæ enim hi. liberi sic sunt dicti.
 Si petis causam. cur hos liberos ponam.
 Hanc non denegabo. & tibi illam locabo.
 Nam super hos censitas. scilicet etiam super omnes alias.

Mona-

Monasterio attinentes. in Comitatuque jacentes.
 Meritò ergò liberi. sic sunt vocati.
 Dum à genere Nobilium omni. taliter existunt liberati.
 Quod Scholares Nobiles nulli. Cujuscunque status dicti,
 Sive milites, sive Comites. Barones, sive Duces.
 Alii & hi omnes. super Monasterii homines.
 Abbatis licentia sine. nil omnino habent agere.
 Hoc in veritate vides. Si Adriani Bullam leges.
 Etiam Imperator Carolus. Hiltigardis vir Magnus,
 Illud ita confirmavit. sicuti Hiltigarda fundavit.
 Errant ergo omnes. qui taliter sunt fantes.
 Liberos vocari censitas. propter eorum elemosynas.
 Quas Monasterio dederint. & seipsos spontè huc signaverint.
 Hæc enim ratio est ficta. & in veritate nulla.
 Nam semper Monasterium. habuit ejus privilegium.
 Absque elemosyna. ut patet luce Clara.
 Ad oblagium forsan venerunt. & adhuc venire possunt.
 Non autem ad Abbatiam. nam hæc dotata est per Hiltigardam.
 Si enim privilegia. venissent ex elemosyna.
 Omnis tunc Campidonæ fatuus. de Civitate dictus.
 Olim pro elemosyna. patibulum & alta judicia.
 Præfato Cœnobio dedisset. & Civitati cœpisset.
 Et certè talis nullus fuit. nec ex elemosyna venit.
 Data Ginzburg in Oppido. quod attinet Cœnobio. 1486.
 Hoc autem rectum. per Campidonensem Dominum.
 Nobilem ex Profapia. de Riethaim sic illustrata.
 Hic Dominus verè. multa bona fecit limpide.
 Cœnobio in suo. ut hic inferius noto.
 Nam annis in primis. sui ipsius regiminis.
 Tunc Episcopo subiectum. erat suum Cœnobium.
 Hoc subiectum devastavit. & Monasterium renovavit.
 Pristinum ad statum. quàm in principio erat suum.
 Tempore Andegarii. Domini Abbatis primi.
 Ipsum Monasterium solum. Papæ fuit subiectum.
 Hoc ad tempora perdidit. sed Dominus modernus reparavit.
 Deinde Officium Mariæ. semper cantandum de mane.
 Ex post Liebenthan Castrum. simulque palatium suum.
 Organum opus ligneum. quod satis est rarum.
 Duo in ambitu Crucis. si illa latera inspicis.
 Infuper suum conventum auxit. ut dies clara ostendit.
 Plusquam aliorum nullus. annis in multis fecit Dominus.
 Etiam nundinas novas. ut sapis per villas.
 Tiengen & lego dictas. indeque simul martissellas.
 Illuc ac patibula. novos cippos & alia.
 Prius quid & quæ. nunquam in his villis fuere.
 Et alia suo plura. in Comitatu jacentia.
 Id pro vero habebis. si suos effectus videbis.
 Inde non valeo filere. nec possum obticere.
 Nam Campidonensis Dominus. præfatus & gratiosus.
 Sententias Ulmæ jacentes. ad lucem duxit nitentes.
 Quas Antecessor suus. in nomine Werdnaw dictus.
 Quietare permisit. & sic ab hac valle recessit.
 Nam nullus hominum. putasset Campidonensem Dominum.
 Tantæ fortitudinis fuisse. & vigoris eminentiæ.
 Ut hæ sententiæ darentur. simulque manifestarentur.
 Ecce ut leo suos. voce suscitavit pullos.
 Ita Campidonensis præfatus. calliditate sua Dominus.
 Sententias has referavit. & ad lucem reclamavit.
 Et sic sententiæ sunt datæ. sed non pro Campidonensium parte.
 Has tenere nolunt. ut scripta inferius volunt.
 Annis peractis. uno M. & 4or. CCCC. litteris.
 Cum sexaginta junctis. & sex ibi computatis.

De particulari Singnatio Cænobii Campidonensis.

O Hiltigardis Schola. clama in altum fola.
 Versus Christi Matrem. & felicem Hiltigardem.
 Nec non & ad Sanctos. in Monasterio Patronos.
 Gordianum & Epimachum. simul piúmque Ludwicum.
 Qui laudifonas. quiete habuerunt scholas.
 Ultra septingentos annos. in ciclo numeratos.
 Sicque Campidonenses. nullas habuerunt latrinales. *
 Nec ex ritu & jure. has solent habere.
 In Circulo muri. sicuti in litteris reperi.
 Hæc in Cænobio notantur. si privilegia legantur.
 Sed quod Campidonenses. hujusmodi non sunt advertentes.
 Nam per eorum violentias. cœperunt dictas scholas.
 Verùm non solum scholas. sed res plures alias.
 Ut rerum quotidiana. docet ad lucem Magistra.
 Quo spiritu sunt ducti. & qua ratione moti.
 Id scribere nolo. quanquam in corde habeo.
 Sed me oportet filere. ac verè de his tacere.
 Nam mortua est justitia. & solum regnat invidia.
 Ac commodum proprium. nolens cognoscere verum.
 Hæc utique totum. solent pervertere ritum.
 Cùm jure autem ritus. est talis in veritate scitus.
 Quod Civitas Campidonæ. Monasterii fuerat plenè.
 Id verò cognosces. si Martini Bullam leges.
 Quæ data Constantiæ. fuit in Concilii tempore.
 Hoc Campidonenses. non possunt esse audientes.
 Quia sub Abbate. nunc veruncundantur esse.
 Et sic sinistra fingunt. ac à Monasterio fugiunt.
 Nam per se tendunt principari. & à nullo Abbate gubernari.
 Verum hoc inchoantes. ac in esse perficientes.
 Tendunt ad peritum. ut docet expergentia rerum.
 Id verum ostenditur. dum Adriani Bulla legitur.
 Nam legi non petunt. nec scire volunt.
 Dum ipsa enim legitur. ad scabinatum ire jubentur.
 His uti non debent. nisi Abbas conventusque admittent.
 Hæc alia defalco. & ad primum intentum redibo.
 Nam inceptio est facta. de Hiltigardis Schola.
 Hæc habuit ducenta. & supposita triginta.
 Joanne Birck sub Magistro. qui tot habuit in registro.
 In Purificationis die. Beatissimæ Virginis Mariæ.
 Anno millesimo. Domini quadringentesimo.
 His jam junge. octuaginta quinque.
 Tunc de Riechaim Abbas. quem Joannem nuncupas.
 Cænobium fuit regens. atque Dominus excellens.
 Id in privilegijs auxit. Comitatumque non minoravit.
 Sub eodem namque Abbate. factum est in die.
 Sancti Blasii. ut tunc distinctè notavi.
 Campidonistæ unum fecere. ac statutum imposuere.
 Taliter ut nullus Civium daret ^{rogam} _{habitationem} } Scholarium.
 Volentibus visitare. in Schola Hiltigardæ.
 Et sic eandem destruxerunt. & novam unam erexerunt.
 Cum aliis pluribus. sic solent facere rebus.
 Non enim advertentes. an id jure aut ne sint nitentes.
 Et ita Cænobium opprimunt. & esse Domini volunt.
 Olim erat fama. ac vox communis publica.
 Dum alter alterius. jactantes lumina vultus.
 Diffortunium Campidonense. habeas tibi pro ente.
 Hoc diu habuerunt. dum {Burckhald} destruxerunt.
 {Hylomont}

Sic ex destructione Scholæ. potest diffortunium redire.

Singuli

Singuli se caveant. ne hujusmodi { fiant.
contingant. }
 At jura Cœnobii restituite. & Deum obnixè invocate.
 Ut hæc parcat vobis. in quibus malè fecistis.
 Pro Hiltigardenibus Deum rogo. ejusque Matrem imploro.
 Quod ipsos coadjuvent. & in singulis defendent.
 Verùm Scholasticus præfatus. cognomine Birck vocatus.
 Scholas Hiltigardæ. adhuc non vult derelinquere.
 Tali in oppositione. amodò est in regimine.
 Faciendo paucis. Scholaribus ut multis.
 Viginti annos rexit. ut dictam scholam tenuit.
 Grandi in honore. cum suppositorum multitudine.
 Cui Deus gratiam dat. ut diutius eam regat.

Processus ulterior.

Verùm de post elapsis. non diebus multis.
 Deus gratiam dedit. & jus tribuit.
 Ut Schola præfata. Hiltigardæ fuit redonata.
 Hoc Imperator Fridricus. sic in nomine dictus.
 Ita ordinavit. ac cum edicto mandavit.
 Ulmenfibus primò. de post Memmingensibus secundo.
 Tertio Ravenspurgenfibus. sic dictis in nominibus.
 Hi quasi sententias. centum dedere diffinitivas.
 Alto coram genere. in Nobilium multitudine.
 Ibidem Ducum Consules. fuere valdè plures.
 Cum pluribus Comitibus. simul & militibus.
 Etiam Nobiles plurimi. sub forma multiplici.
 Hi omnes advenerunt. Domino Campidonensi astiterunt.
 Demum Civitates. quas habuere Campidonenses.
 Hæ ipsis astiterunt. & omnes sententias audierunt.
 Dum has perceperunt. ad Campidonenses tulerunt.
 Cur Cœnobio injuriam. amodo intulistis tantam.
 Si hoc præscissemus. certè vobiscum hic non essemus.
 Nec astabimus inde vobis. si sententias has non tenebitis.
 Nam contra Cœnobium. & ejus jus antiquum.
 Quidquid facere nolumus. ne maledictionem intremus.
 Quam Adrianus Apostolicus. Dominus olim supremus.
 Dedit adversantibus Cœnobio. & adhuc tribuit amodo.
 Suademus ergo vobis. ut pacem habeatis.
 Vestro cum Domino. Campidonensi sic dicto.
 Ex sententiis nunc benè scitis. quòd vos quasi sui fitis.
 Illa noscuntur. si litteræ sententiæ leguntur.
 Una cum concessis verè altis privilegiis.
 Campidonenses has refutant. & tenere recusant.
 Non isto obstante. quòd partes ambæ.
 Affirmarunt per juramenta. sententias has, & dicta.
 Super divum Evangelium. ut est ens optimum.
 Eadem sententias tenere. & firmiter ratas habere.
 Sine Appellatione fienda. & contradictione ponenda.
 Hæc & alia Campidonenses. in corde non advertentes.
 Sed præter jura singula. continuè quærunt evasiva.
 Sive verà sive justa. imò & ficta.
 Quibus mediantibus inde. possint Cœnobium delere.
 Verùm amiables dictæ. fuere positæ inde.
 Jam huc jam isthuc. deinde & illuc.
 Nil tamen perfecerunt. sed partes sumptus consumpserunt.
 Hoc etiam notate. & in corde considerate.
 Quod Campidonenses has. noluerunt dietas.
 Quærere erga Duces. Sigismundum. Jeriùmque Nobiles.
 Ejusmodi hæc sunt signa. imaginamini vestra per corda.
 Immo demum appellarunt. & econtra ad Cæsarem volunt.
 An ergo sunt perjuri. sint sic dicti.
 Aut ne, nescio. nec scribere audeo.

Miror, quid confitentur. magis $\left\{ \begin{array}{l} \text{à quo} \\ \text{quomodo} \end{array} \right\}$ absolventur.

Nam veritatem dicendo. inhibueruntque perferendo.

Ubique Civitatis angulorum. & Campidonæ locorum.

Continuè sunt blasphemantes. Abbatemque vituperantes.

Quo spiritu ducti. & ratione sunt moti.

Signare non audeo. & pennam cessare noto.

Verum Abbas prædictus. ac Campidonensis Dominus.

Providè se regit. atque amodo consilia quærit.

Jam non retardat. sed hinc & inde equitat.

Faciens ut fidus Paterfamilias. qui libenter res singulas.

Monasterii Campidonensis. vult servare in esse entis.

Ergo Maria pia. juva eum semper in via.

Nec non & filius tuus. noster Jesus Christus.

Cum Tu sis Patrona. Cænobii vera corona.

Fundatio Regalis Monasterii Campidonensis.

Hiltigarda Imperatrix. primitus fundavit.

Magnus Carolus ejus Conthoralis sublimè confirmavit.

Rorina Sancta multis Reliquiis gratiosè donavit.

Adrianus Papa personaliter dedicavit.

Andegarius Abbas primus laudifonè inchoavit.

Gens Ungarorum perpera ter devastavit.

Dux Ernestus exinde renovavit.

Rorina filia Ludwici pii simul pretiose dotavit.

Adelbertus Episcopus Erisingensis, & Abbas Marcus Monasterii in Comitatu reparavit.

Abbas } Burtenbach Castrum Burckhald ad tuitionem suorum ibidem reformavit.

Abbas } Heinrich } de Sumerow secundam turrim apud Monasterium ædificavit.

Abbas } Mittelberg dictum Castrum præfato Monasterio notabiliter minoravit.

Hiltigarda Conthoralis Caroli Magni Imperatoris.

Quæ hoc fundavit. & Monasterium donavit.

Territoriis ac singulis. hæreditate rite possessis.

Quorum nosces nomina. in Goe hic finita.

Albegoe, Hilergoe. Auguttgoe, Segessgoe, Turgoe, Obergoe.

Hæc dicta rura. & Sæcularia eorum jura.

Aliis cum singulis. plenè donavit Dominis.

Regentibus ibidem. Abbatiam Campidonensem.

Nec immemor Monasterii. fuère Servus Servorum Dei.

Papa Adrianus. Imperatorque præfatus.

Qui ipsum Cænobium præ cæteris. donavit privilegiis.

Annis septuaginta actis. septémque septingentis.

Hujus veri Protectores. & Monasterii defensores.

Quatuor Nobiles hi. sunt subsequentes Domini.

Duces ex Bavaria. ac illustres de Saxonia.

De Montfort Comites. ex Nellenbúrgque Nobiles.

Hoc pro vero tenebis. si eorum clypeos videbis.

Jeorius de Rottenstain Decanus Monasterii Campidonensis. Compendiosa veræ Bullæ Sententia.

Actis annis Millenis. & octuaginta cum octenis.

Sub Papa Innocentio. inter alios hujus nominis octavo.

De Rottenstain Jeorius. Cænobii Campidonensis Decanus.

Cum hoc verus unus. in villagio Leder plebanus.

Roman admeavit. indulgentias sequentésque impetravit.

A duodecim Cardinalibus. pro tunc in humanis existentibus.

Quorum quilibet centum. dies pro peccatis mortalium.

Et pro delictis duodenas. dedit venialium annos.

Omnibus hominibus confessis. bono cum proposito contritis.

Simul orantibus his. pro animabus singulis.

Semper quintis feriis. omni anno in Angariis.

Ac inventionis die. Christi Crucis almæ.

Calcu-

Calculando semper primas. procedendo Vesperas in secundas.
 Has peccatorum Indulgentias. illo in loco esse notas.
 Erga Sanctæ Crucis altare. in Monasterio Campidonæ.
 Alias simul plurimas. in eodem reperies Indulgentias.
 Uti desuper litteræ. hujusmodi notant limpide.
 Demum impetrans rogitat, legens pro eo Deum rogat.

Memoriale.

Anno in Nativitatis. Christi, nostræque salutis.
 Millesimo quadringentesimo. octuagesimo octavo.
 Imperator Fridricus. credo in nomine quartus.
 Pro tunc fuit Campidonæ. circa diem Sancti Thomæ.
 Idem Campidonam sublimavit. altiùsque eam privilegiavit.
 Nam patibulum proprium. Cippum, & mediaſtianum.
 Cum aliis juribus. ad malificium pertinentibus.
 Etiam novum sigillum. simul & vexillum.
 Cum constitutione Consulium. simul & Magistri Civium.
 Hæc singula dedit. & Campidonæ assignavit.
 Nam prius Caput Hiltigardæ. fuit Scutum Campidonæ.
 Et Civitatis vexillum. album & plavium.
 Colores verè habuit. à principioque tenuit.
 Nunc aliter apparent. hujusmodique nitent.
 Ut ad oculum vides. & in picturis notes.
 An autem Imperator præfatus. Fridricus nomine vocatus.
 Benè sic tunc fecerit. dum illa complevit.
 Certè certèque nescio. & respondere non audeo.
 Condoleo tamen corde. quòd Monasterium Campidonæ.
 Cujus hæc dicta. fuerunt singula jura.
 Sic in ejus privilegiis. & juris sublimis.
 Diminuitur, corrumpitur. ac demum quasi anihilatur.

Memoriale pro peccatis rusticis Cænobii Campidonensis.

Qui gestiunt audire. aut raritatis quid scire.
 Legant hæc dicta. nam non sunt mendacia ficta.
 Raritas autem illa. sic est nobis notanda.
 Nostræ salutis anno. Ciffris sic 1491. numerato.
 Tunc in Campidonensi Abbatia. lis talis est orta.
 Quod pro tunc subditi. ipsius ibidem Monasterii.
 Quasi in duas. divisi fuere sectas.
 Prima namque rusticorum secta. fuit ultra tria millia.
 Quæ sese super Lubas collegit. & primo iniquo.
 Elisabeth die. sic annorum dictorum in tempore.
 Eorum Domino {absente. } ac Regis negotiis impediante.
 nesciente. }
 Cujus Abbatis nomen depingo. Joannem de Riethalmque signo.
 Hic fortis ut Leo. Princeps nomine merito.
 Viriliter huic repugnavit. atque Sectæ obviavit.
 Uti benè audietis. si totum processum legetis.
 Secunda vero secta. in Cænobio erat Collecta.
 Quæ simul grandem. in se tenuit multitudinem.
 Hoc cum Abbate Domino. primum contra eundem scribo.
 Modos hic & hos. consequuntur conscribendos.
 Prima rusticorum secta. die Clementis erat erecta.
 In Durrach Villa. ubi fuit castra metata.
 Ut ibidem in simul jurarent. & fœderamenta darent.
 Taliter ut unus ab alio. modo recederet nullo.
 Causam ob quam. hic notare ponam.
 Nam hi rustici. putabant se nimis onerari.
 Ab exactione scire. quam eorum Dominus verè.
 Iphis ad dandum instituit. atque sic imposuit.
 Ultra modum antiquum. ab aliis Dominis tentum.
 Etiam alias rationes. fuere clamorosè adducentes.

Ex parte cenſitarum. atque rerum Cœnobii aliarum.
 Quos quietè poſſedit. ac pacificè obtinuit.
 Uſque nunc ad ruſticos. agros colentes modernos.
 Ab eorum Domino hi. fugam cœperunt naturali.
 An ſint, aut ne perjuri. id ſcribere nolui.
 Æſtimo tamen eos. ab aliquibus eſſe ſeduc̄tos.
 Aut ab eorum malitia. propria hæc ſunt orta.
 Quod pie eſt credendum. ac firmo pro vero tenendum.
 Nam Dominus Campidonenſis. fecit ut alii Domini hujus entis.
 Non enim ſolùm Coloni. ipſius dicti Cœnobii.
 In ſtiris & aliis. ſint onerati nimis.
 Imo Principes, Comites. Milites & Nobiles.
 Cum Civibus ſingulis. ac homines locis ex aliis.
 Nunc ſe aggravatos putant. quod tunc ruſtici cogitant.
 Unus namque in illo. alter & reliquus in alio.
 Varii enim mundi curſus. diverſos cauſant effectus.
 Coguntur utique Imperatores. Reges, mundique dominatores.
 Ultra eorum proprium. Sæpe nitendo nutum.
 Cur tunc id ruſtici. deberent eſſe exempti.
 O quam phantaſtica imaginatio. ruſticorumque cogitatio.
 Dum tu Algoica. ruralium Cœnobii turba.
 Tuum proprium. voluiſti interimere Dominum.
 Certè certèque ad plenum. non valeo admirari ſenſum.
 Quis ſeduc̄tor infernorum. hæc mentes impreſſit eorum.
 Regem enim putabant. & regi amplius non æſtimabant.
 Ecce eorum putatio ſimul & ipſorum æſtimatio.
 Fuerunt afininè pro vero. ſic optime credo.
 Unde Colonos regere. eſt in organis afinos canere.
 Verùm ſtelliferi Conditor orbis. tandem obſtaculi poſuit ipſis.
 Qui ob honorem Matris ſuæ. ipſiusque Cœnobii Patronæ.
 Atque felicis Hiltigardis. Monafterii fundatricis.
 Sua volens bonitate. libertates Cœnobii ſalvare.
 Cum Juſtitia & probitate. ac Domini Abbatis honeſtate.
 Nam pro pace medias. introduxit tandem perſonas.
 Abbates, Comites, Milites. Nobiles & Cives.
 Cum Conventualibus Dominis. Nobili ex profapia genitis.
 Locorum ubique. hic & in Circumcirca verè.
 Hi Abbatis ſtrenuitates. fuère moderantes.
 Bonis verbis & pacificis. quibus tunc potuerunt modis.
 Si hi non affuiſſent. omnes coloni morte periſſent.
 Nam adſtantiam per eminentem. & certè valde grandem.
 A tota fœderatione Dominorum. in tota Suevia poſitorum.
 Campidonenſis Dominus habuiſſet. ac omnes in eadem prompti fuſſent.
 Uti dixerunt, ſcripſerunt. imo perſonas reales legaverunt.
 Fuit autem ſtrepitus. demum ſic pace concludus.
 Quod totam ſectam primam. oportebat petere gratiam.
 Ab eorum Domino Abbate. Joanne de Riethaim dicto.
 Genibus flexis. & armis depoſitis.
 Cum elevatione manuum. ſurſum uſque Cœlum.
 Omnes ad eundem dicentes. alta vocèque clamantes.
 Domine Domine Gratiſſime. contra vos egimus iniquè.
 Hoc cognoscimus limpide. coram veſtra Paternitate.
 Sumus enim per viam. certè ſeduc̄ti finiſtram.
 Reverendiſſime ergo Domine. ob Dei Matrem nobis parcite.
 Amplius contra vos. nunquam faciemus nos.
 Sic & noſtri filii. debent facere prompti.
 Id litteris ſtabilite. & figillis benè munite.
 Quas ſuper nos. & ſequentes damus. ad veſtras pias manus.
 Nunquam enim deinceps. alter erit noſter Princeps.
 Niſi Cœnobii Abbates. & Hiltigardis fautores.
 Prolatis his verbis. coram Nobilibus multis.
 Reverendus Dominus Colonos. recepit econtra in ſubditos.
 Eis gratiam oſtendens. ut inde non facerent hoc ens.
 Unde ſi gratiam non diſtribuiſſet. mortem in collo quilibet habuiſſet.

Hæc

Hæc autem concordia. circa Liebenthan est facta.
 In fossato, & sub ponte. super Liebenthan monte.
 Tempore specificato. & die prius declarato.
 Verùm pro tunc multi. varia fuere facti.
 Hac de Colonorum causa. quidam bona, reliqui mala.
 Volebant quidam Abbatem. esse malefactorem.
 Cùm tanta in Caristia. grandis erat stira.
 Subditis ejus imposta. quæ eis impossibilis erat solvenda.
 Similiter & alias. dixere esse causas.
 Quas hic defalco. & brevitatis causa vado.
 Nam alias in scriptis. id reperies litteris.
 Verùm hi ita loquentes. Cœnobio sunt imitantes. *
 Bona enim fantur pauci. cùm omnes ad mala sunt inclinati.
 Juxta Aristotelis dictum. sua in Philosophiâque scriptum.
 Unde omnes pereunt. qui mala de Cœnobio dicunt.
 Id Adrianus Papa. declarat sua in Bulla.
 Sed quid feriosè vellem. ac adeo id optarem.
 Nunquam fore incœptum. quod futurum non signat bonum.
 Quædam enim paveo futura. quæ modo non sunt scribenda.
 Res jam non est parva. imo satis magna.
 Cùm ex scintilla minima. oritur grandis una.
 Nostra namque peccata. sunt ut credo, in causa.
 Ut plura vera alia. fient dierum una.
 Nec hæ res obliviscuntur. cùm multis annis sciuntur.
 Adhuc est reliquum. modò nobis dicendum.
 De consumptibus, & compensis. hoc in strepitu peractis.
 Quanti fuerint tales. mihi non sunt naturales.
 Adeo enim extensè. hæ fuerunt expensæ.
 Sic consimiles strepitus. habuit idem Abbas Dominus.
 Paucis annis elapsis. ante gestum rei præsentis.
 Cum Pappenheim Marscalco. Alexandro dicto.
 Ex unius rustici parte. quam pro tunc notavi in tempore.
 Ob eundem namque villa. Altesfried dicta.
 A nostro Abbate obsessa. ac tandem ab eodem lucrata.
 Multæ de post dietæ. tali etiam in causa sunt positæ.
 In quibus iterum expensæ. fuerunt multum extensè.
 Usque ad concordiam. in eadem re factam.
 Sic etiam de variis. pro vero legitur gestis aliis.
 Olim ab Abbatibus factis. ut Chronistæ dicunt in actis.
 Ad quos curre legendo. sic egoque cessò loquendo.
 Inde tamen silentio. id præterire non valeo.
 Quod de post pauco. tempore pro tunc elapso.
 Dicta rusticorum copia. fugit à tali concordia.
 Si causam de his quæris. atque scire cupis.
 Hanc tibi signabo. inter cæterasque notabo.
 Nam Coloni omnes. alta voce fuere clamantes.
 Concordiæ Compositores. Abbatis fuisse amatores.
 Et sic contra eos, & pro Abbate. causam posuerunt in lite.
 Quare sic juramenta. priorique stabilimenta.
 Servare nolebant. atque infringere incipiebant.
 Etiam primitiva eorum malitia. fuit, ut credo, in causa.
 Qua ab olim usi existunt. dum Cain secuti sunt.
 Cur sic error novissimus. deterior erat, quàm primus.
 Hoc Abbas Reverendus. atque rusticorum dictorum Dominus.
 Nobili ex genere natus. Joannes de Riethaim vocatus.
 Distinctè id percipiens. & inde consilia quærens.
 Pro tunc à Dominis Confœderatoribus. in Almania existentibus.
 Sic continuè de una. in aliam equitans dieta.
 Quærens de oportuno. tali in Controversia remedio.
 Sub moderamine tali. quòd animo libenti.
 Ad obediendum suos. e conversò duxisset colonos.
 Jam in dieta. huc deinde & illuc.
 Verùm obedire nolebant. & amodò evasiva quærebant.
 Unde erant seducti. per quosdam homines benè noti.

Sic seduci cupierunt. ac decipi voluerunt.
 Non verè advertentes. quales fuère seducentes.
 Hos benè cognoverunt. propter quid eos seduxerunt.
 Nam proprium commodum. sæpissimè pervertit verum.
 Verùm Michaëlis in festo. aut circum anno octo.
 Millesimo quadringentesimo. nonagesimo secundo.
 Tunc Domini Confœderatores. in tota Almaniam omnes.
 Inde ordinaverunt pedites. simul & equites.
 Qui colonos in villis. privarunt eorum Clynodii.
 Lachrymabili cum strepitu. modòque inauditu.
 Nam boves & vacceas. simul & scroffas.
 Cum aliis rebus. multis utensilibus.
 In tantum recipientes. huc & illuc vehentes.
 Etiam cum hoc certa. combufferunt habitacula.
 Ut valor horum. in triginta mille florenorum.
 A Communi pro tunc plebe. erat æstimatus verè.
 Cum hæc contingebant. Coloni se dividebant.
 Fugiendo unus huc. reliqui illuc & isthuc.
 In simul stantes verè. sicut lepus cum sua Matre.
 De post aliqui venerunt. & è converso se ad gratiam dederunt.
 Alii versus locum recedentes. reliqui alia loca quærentes.
 Et sic magnus strepitus in Algoia erat ortus.
 Demum tamen pax data. & causâ sic concordata.
 In Memmingen Oppido. sic ego vobis noto.
 Ut econtra Coloni præfati. Domino eorum sint subiecti.
 Faciendo Cœnobio omnia. ut sonant antiqua privilegia.
 Verùm Coloni non omnes. ibidem fuerunt præsentés.
 Quare scrupulus erat. an pax in esse manebat.
 Quid inde de hoc fiet. Optimus Deus sciét.
 Aut Cœnobii annihilatio. aut ejus erit renovatio.
 Sic ego sic fillogiso. & arte Loica concludo.
 Superbia ubique regnat. & ignorantia ei ministrat.
 Hæc ædificia corrumpunt. mundi statûsque destruunt.
 Inter nunc cæteros. Campidonenses Dominos.
 Tres volo nominare. atque in scriptis hic notare.
 De Mittelberg Hainricus. inde de Simentingen Gerwicus.
 Tertium non omitto. quem Joannem de Riethaim voco.
 Nam grandia gesta. Cœnobio sunt facta.
 In eorum regimine. dum ipsi erant in tempore.
 Nam tempore primi. deperditio est facta Cœnobii.
 Dum Regale Castrum. Burckhald dictum.
 Campidonistæ destruxerunt. & ad eorum manus receperunt.
 Inde sub Abbate secundo. rusticorum cædem pono.
 Super Buchperg factam. quam ponam tibi notam.
 Ex post Domino sub tertio. fuit facta fugitio.
 Nam Coloni subditi. fugière ab eorum Domino naturali.
 Quis audivit talia. dic, rogo, facta.
 Ob quid hæc facta. propter peccata credo nostra.
 Verùm hic causas. reperies in Cœnobii litteris.
 Et sic est finis. Deo laus sit in divinis.

HISTORIÆ
FUNDATIONUM
NONNULLORUM
MONASTERIORUM
INSIGNIUM PER PARTES
BAJOARIÆ

AUTHORE

ANDREA PRESBYTERO,
Ratisbonensi & Can. Regul. S. Augustini ad
S. Magnum in Pede pontis.

HISTORIA
FUNDATIONUM
MONASTRIORUM
BAYARIAE
ANDREA PRESBYTERO
Ratisbonensi & Can. Regio. & Augustini ad
S. Maternum in N. e. pontis

HISTO-

RIE

HISTORIÆ
 FUNDATIONUM
 NONNULLORUM
 MONASTERIORUM
 INSIGNIUM PER PARTES
 BOJOARIÆ.

§. I.

De Monasterio Sancti Emmerani Ratisponæ.

Beatus Emeranus in Civitate Ratisponensi Virtutibus claret & Signis. Cujus Epitaphium ibidem in Monasterio sui Nominis ante Altare S. Georgii Martyris hoc est: „Emeranus Pictaviensis Episcopus prædicando verbum Dei venit in Bavariam, & ibidem in Hellendorff pro Christo passus est, anno Domini DCLII. & hic primo tumulatus est.“ Ubi diligenter advertendum, (& sunt verba Magistri Conradi de monte puellarum in Chronica sua) quod olim temporibus paganismi & infidelium in illo colle ubi nunc Monasterium B. Emerani est situatum, tunc extra muros Civitatis fuit Lucus arborum Sylvestrium, ubi diverforum Simulachra Idolorum ab infidelibus colebantur. Quâ superstitiosâ stultitiâ hominum tandem divina volente gratia evanescente, & fide Catholica parumper stillante, ibidem Luco deposito viles casæ pauperum hominum suburbanorum civitatis constructæ fuerant, & intra easdem casâs humile oratoriolum, in quo consecrata fuit ara per Christi fideles tunc tenuiter clarentes in honore B. Georgii Martyris. Quæ Capella tugurii more ibi steterat, & ara hæc in dicto Monasterio in honorem prædicti Martyris hodie cernitur ad latus australe versus ambitum Monasterii præfati. Ante quam aram etiam publicè videtur hodie S. Martyris Emerani Epitaphium & Sepulchrum: nimirum antequam B. Martyr in eadem Capella Domino jubente quiescere voluit, & extremi sententiam examinis præstolari. Quia quàm primum docendi gratiâ populum in fide orthodoxâ in Ratisponam se transfulisset, post crebros frequenter labores circa gregem Domino nostro Jesu Christo lucrandum in prædicta Capella tumultui hominum aliena, ipse felicissimus præful solus soli Deo Vigiliis & orationibus consueverat angelica meditatione vacare. Sed quis suis temporibus sedi præfederit Ratisponensi Episcopus, non invenio, nec ibidem ipse electus seu Præfectus Canonicè præfuerat, sed casualis & adventitius Pater Pastor tantum: cui Clerus Civitatis in exequiis suis (ut in Legenda Ejus scribitur) reverentiam exhibuit magnam. Utrum autem Clerus ille tunc habuerit Episcopum vel non, penitus subticetur.

De eodem. Anno Domini DCXCVII. Leo, (qui & Leontius) depulso Justiniano regnare cepit. Hujus Imperii anno primo Appollonius primus Abbas Monasterio Sancti Emmerani Ratisponæ præficitur.

Anno Domini DCCLII. Simpertus Ratisponensi Ecclesiæ præficitur Episcopus. Hic anno regiminis sui XXXII. vel XXXIII. Monasterium S. Emerani Ratisponensis magnificè fundavit, jussu & sumptu Karoli Magni, eo tempore quo Karolus Magnus Patritius Romanorum adhuc fuit, id est pater & tutor viduarum & pupillorum.

Anno Domini DCCCLXXXVIII. Arnolfus regnare cepit, regnavitque annis XII. Hic Arnolfus anno VII. regni sui à Formoso Papa coronatus, Imperatoris & Augusti nomen fortitur. Hic præ cæteris regni sui locis Ratisponam Bavaricæ Metropolin dilexit. Unde etiam ob honorem pretiosi Dei Martyris Emerani muros ejus ampliavit & auxit, Monasteriumque dicti Martyris plurimum adornavit, ac largis possessionibus locupletavit. Hic cum triumpho de Gallia à cæde Nortmannorum in Bavariam rediens, ossa S. Dionysii Areopagitæ secum tulit, quæ quamdiu incolumis vixit, secum retinuit. Tandem mor-

tem sibi imminere sentiens, S. Dionysii ossa dicto Monasterio perpetuo servanda tradidit, una cum Evangeliorum libro, id est, plenario, qui sic auro ab extra ornatus est gemis que pretiosis, intus vero litteris aureis scriptus per singulos Margines omnium foliorum singulas habens mirandas picturas, quod vix similis sibi reperiri possit. Idem vero Arnolphus paralyti dissolutus, nulla arte medicinali poterat adjuvari, quin à despectis inimicis * qui eum invaserant, consumeretur; & non nulli veneficii & maleficii criminati puniti sunt. Hic sepultus est in Choro dicti Monasterii S. Emerani: cujus Anniversarium ibidem agitur V. Kal. Dec. concluditurque Officium pro defunctis cum Antiphona subscripta: „Fidelis Cæsar, beatis reliquiis potiri gaudens, apud illas ipse sepeliri præ-
„elegit. Dionysii sese sperans subsidio & tutela fulciri, unde & desiderium est imple-
„tum hujus viri. Hic est ille Arnolphus qui ad Macarii verbuit cultum quem & dilexit
„multum. Hic est enim ille Arnolfus, qui ei quem vivens coluit, tandem abesse mor-
„tuus noluit, Martyri Christi glorioso, quem in cælis coronatum novit lapide pretioso.

Annò Domini DCCCCIV. Christophorus de Papatu ejectus factus est Monachus, & Ratisponæ in medio Chori Monasterii S. Emerani sepelitur.

§. II.

De Sancto Wolfgango.

Anno Domini DCCCCLXXII. quo Otto I. obiit, S. Wolfgangus Ratisponensi Ecclesiæ proficitur Episcopus. Hic nomen suum (sicut in legenda ejus legitur) per se interpretatus est. Nam in quodam armario, quod ipse construi præcepit, inter reliqua, sicut erat peritissimus poematis compositor, ita scripsit:

Struxerat ædiculam Mandrita lupambulus istam.

Hic Ratisponæ fundavit Monasterium S. Pauli instituens ibi Sanctimonialia ordinis S. Benedicti. Hic S. Wolfgangus altare primæ foundationis Monasterii in Mallendorff, quod Henricus & Ernestus ejus filius Comites de Kirchberg fundaverunt, procurante Burchardo I. ejusdem loci Abbate in honore S. Johannis dedicat. Hic etiam montem prope Weltenburg in castellavit, & Ecclesiam S. Mariæ Virginis ibidem dedicavit. Hic in Bohemia Provincia, quæ tunc sub Ratisponensis Ecclesiæ Parochia extitit, & noviter Christiana fide imbuta Sacrilega idola abjecerat, rogatu Ottonis Cæsaris, Episcopatum ibidem per modum concambii fieri concessit, super quo & ipse Privilegium composuit, dum autem primates sui sibi consulere ne ipse in hoc consentiret, dixit: pretiosam Margaritam sub prædictæ provinciæ terrâ latentem conspicimus, quam nisi venditarum comparatione rerum non acquirimus.

§. III.

De lite, quam habuit Civitas Ratisponensis, & Regnum Francorum propter Dionysium.

Leo Papa nonus circa annum Domini MXLIX. genere fuit Alemannus de Lotharingiæ Regno. Romani ex prava consuetudine postquam petissent ab Imperatore Henrico Pontificem dari; Imperator quum nullum Teutonicorum ad hoc, ut reciperet Papatum, inducere posset, Episcopum Tullensem Brunonem nomine Virum simplicem ad hoc inclinavit. Qui ad Urbem veniens, & ex hoc conscientiam habens, omnino dignitatem papalem resignavit, & denuo ab omnibus electus, & Leo vocatus, post laudabilem vitam XIII. Kal. Maji decessit, & in Ecclesia S. Petri tumulatur, manifestis clarens miraculis. Hic anno Domini MLII. Pontificatus sui anni quarto, per instantiam Imperatoris Henrici ad partes Germaniæ, & præcipue ad Urbem Ratisponam & Venerabile Corpus B. Wolfgangi ejusdem sedis Episcopi transferendum est vocatus. Quo eâ quâ decuit reverentia Nonas Octobris translato, in crastinum hoc est, VIII. Idus prædicti Mensis ad preces Imperatoris & aliorum fidelium, nec non Sanctitate & meritis B. Erhardi Ardinatensis Episcopi corpus transtulit in Monasterio inferiori. Sicque S. Papa Leo plurima Urbis Ratisponæ loca perlustrans, tandem à fidelibus rogatus Basilicam super testudine in honorem Sanctorum Apostolorum Simonis & Judæ personaliter consecravit. Cujus Anniversarius dies dedicationis Dominicâ proximâ post prædictorum Apostolorum festum annis singulis celebratur.

Hic etiam rogantibus Parisiorum legatis, litem quæ inter civitatem Ratisponam & Regnum Francorum diu erat pro Reliquiis S. Dionysii Arcopagiti, quæ illuc translata fuerant ab Arnolpho Imperatore, determinavit, & eas apud S. Emeranum haberi decrevit & approbavit de quo inter cætera sic scribit:

* Pediculis.

„Vos dilectissimi in Domino filii, Rex Francorum; tuique fideles, quamvis invidenti Teutoniæ gaudio videamini justam quidem habere materiam, ita ut meritò putatis de Alemannorum vobis lætitiâ sit dolendum: considerantes tamen, & Dei omnipotentis & invicti Martyris sui, quem ablatum plangitis, consolationis tandem admittite placamentum, pensantes attentius quòd nec totus vobis ablatus est; quippe qui carissimos prædicationis suæ & passionis consortes, Rusticum & Eleutherium, in dilectionis adhuc & tutelæ pignus & certitudinem dereliquit, nec dolete, si Germanos visitare dignatus est vel defunctus, qui vobis adhuc vivens prædicavit.“ Denique ipse Leo Papa Wormatiam venit, ubi Imperatore præsentem, in die Natalis Domini Missam celebravit: & Luitpoldum Moguntinensem Archiepiscopum, ut ipse die sequenti Missam cantaret, utpote præcipuum in sua Diœcesi subrogavit. Dum autem peracta processione quidam ex Diaconis suis Humbertus nomine (sicut multi ob Illius festi venerationem solent) Evangelium decantaret, quidam de Romanis propè assistentibus vituperantes, eò quòd modo Romano non ageretur, Papæ persuaserunt, ut ad eundem Diaconum mitteret, & decantationem interdiceret. Quod quum factum esset, & ille admonitus Mandatum Papæ contemneret, & lectionem utpote juvenum more, eadem vocis sonoritate usque ad finem decenter perduceret, Papa finita Evangelii Lectione illum ad se vocavit, atque propter inobedienciæ contumaciam degradavit. Ad quem Archiepiscopus misit, ut sibi suum Ministrum redderet. Quod ubi Papa abnuvit, Pontifex tamen licet ægrè patienter interim tacendo sustinuit. Decantato autem offertorio, ubi sancti sacrificii tempus advenit, Pontifex in sede sua resedit, verè contestans nec se alium quemquam completurum illud officium nisi reciperet processione suæ Ministrum. Quod ubi Apostolicus intellexit, pontifici cessit, reindutumque Ministrum continuò remisit.

Qua in re & Pontificis auctoritas & Apostolici consideranda est humilitas, dum & ille officii sui dignitatem defendere contendebat, & ille licet majoris autoritatis, Metropolitanano tamen in sua Diœcesi cedendum perpendebat.

Hic Moguntiae cum Heinrico Imperatore & XLII. Episcopis Concilium celebravit, statuens, ne clerici canes vel aves in venatione sequerentur. „Item ut negotia secularia vel lucra turpia non exercent. Item, ut nullus fiat Monachus nisi in legitima ætate, vel spontanea. Item, quatuor tempora cum jejunio observentur; & tunc ab Episcopo jejuno consecrentur denuo clerici infra Missam.“ Hic etiam Leo dedit pallium Episcopo Bambergensi, quo ter in anno uti posset, S. Paschæ festo, S. Petri, & Dionysii.

§. IV.

De Institutione Monasterii Althabensis inferioris, ex vita S. Godardi, & ex Chronico ac Privilegiis Ecclesiae.

Monasterium illud ex Consilio S. Pirminii Metensis Episcopi, ab Utilone Duce in honorem S. Mauritii sub Monachica professione construitur, Anno ab Incarnatione Domini DCCXLI. Pontificatus Domini Zachariæ Papæ anno Sexto, ultimo autem anno Leonis Imperatoris, qui in Chronico ob sui malitiam impius appellatur, Karolo primo majore Domus in Regno Francorum existente. Cujus filium Pipinum, patrem Karoli Magni, post hoc anno nono S. Bonifacius Archiepiscopus ex decreto Zachariæ Papæ unxit in Regem, Hilderico Rege in Monasterium misso. Quem etiam Pipinum post hac Stephanus Papa anno Domini DCCLXXIV. Patritium conituit Romanorum, & cum eo duos filios ejus Karolum, & Karlomannum, cum Matre eorum Bertrada, sacra unctione in Regiæ dignitatis honore confirmavit: ante distributionem Episcoporum in Bavaria, quæ decimo anno post dictam constructionem per S. Bonifacium Archiepiscopum ex decreto Zachariæ Papæ, & consensu Pipini Regis ac Utilonis Ducis facta est; ubi Johanni Saltzburg, Baibaldo Ratispona, Willibaldo Eystet, Ermberto Freyfinge commendatur. Nam tunc nullus in tota provincia pastorem Cathedram possidebat, præter Uvulonem Archiepiscopum Lauriacensem; quem prædictus Utilo infestationem Avarorum cum Clericis suis & Monachis fugientem Pataviæ recepit, & episcopavit ibidem. Defuncto dehinc Rege Pipino patricio Romanorum, quum ad Karolum filium ejus & Francos sive Teutonicos imperium, (quod à tempore Constantini Magni Helenæ filii, hucusque Constantinopoli manserat apud Græcos) per Dominum Leonem Papam, & consensum senatus & populi Romani anno ab Incarnatione Domini DCCCL. esset translatum; ipse Karolus Seren. Augustus, à Deo Coronatus, Magnus, Pacificus Imp. Rom. gubernans Imperium, qui est per misericordiam Dei Rex Francorum & Longobardorum, strueturam istam largis prediis & possessionibus ampliavit. Nam terram Avarorum sive Hunnorum per bellum continuum octo annorum capiens, Avaris expulsis, ipsam Avariam sive superiorem Pannoniam (quæ nunc nomen tenet Austria) totam inter Ecclesias Ba-

varia, Pontifices & Abbates, Comites dividit & Barones; ubi Orulpho Abbati & Ecclesie isti non parvam tradidit portionem. Tassilo etiam Dux, Utilonis Ducis & Hiltrude Sororis Pipini Regis supra dicti filius, & sui Barones plura prædia huic structuræ illis Temporibus contulerunt. Ludovico post hoc Imperatore filio Karoli Magni, in Romanorum Imperium sublimato, quatuor filiis ejus Lothario, Pipino, Karolo, & Ludovico sibi continuo rebellantibus, ac deinde post mortem patris fratribus inter se pro divisione Regni concertantibus, in tam longa & detestabili dissensione plures Ecclesie despoliabantur prædiis & facultatibus suis. Inter quas Ecclesia ista magnam partem perdidit prædiorum, licet hanc Ludovicus ille ultimus fratrum, cui postmodum diviso Regno Orientalis Francia (à Rheno videlicet usque ad fines Illyrici & Pannoniæ, ac terminos Danorum) in partem cesserat, defensione sua & prædiorum larga munificentia elevare curasset, expositibus hoc apud eum Botzpaldo & Otgario Abbatibus & Episcopis, qui temporibus Regni ipsius Ecclesiam hanc regebant. Gente dehinc Ungarorum sub Ludovico Rege filio Arnolphi Imp. exeunte, & in necem Christiani templi ac maxime in gentem Teutonicam, viciniorumque sibi Bavariam graviter sæviante, surrexit quidam Tyrannus Arnolfus videlicet Dux Bavarie, qui Rex fieri frustra cupiens Ungaris se conjunxit, in favor Regni exstitit, & pro hac ambitione destructis Ecclesiis, earum redditus militibus & fautoribus suis concessit: inter quæ & Althahensis Ecclesie debacchantium voluntatem beneficii (immò maleficii) causa dividitur & confertur. Quæ Ecclesia tunc in Bavaria existens tot impetus tam perniciosæ gentis ac paganæ sine magno discrimine sufferre potuit? Contra quas etiam Advocatus earum & Princeps patriæ Arnolfus cum gente paganica conspiravit. Istis & præcedentibus necessitatibus norma Monachica hic defecit sub Reglato Canonico, usque in tempora Ottonis III. Imperatoris, & Heinrici Ducis patris Sancti Heinrici Imperatoris. Iterum quasi per centum annos perstitit locus iste. Prædicto namque Ludovico, & Cunrado primo ac Heinrico primo Regibus præfato Arnolfo & Ungaris viriliter resistentibus, tandem mortuo eo ab Ottone Magno anno Regni sui XIX. qui est annus Dominicæ Incarnationis DCCCCLV. apud Augustam civitatem in campo, qui dicitur Lechfelt, exercitus Ungarorum immensa cæde necatur, virtus eorum quasi tota extinguitur, tres Principes ipsorum (sicut in gestis S. Udalrici legitur) Ratisponæ in patibulis suspenduntur, & toti Bavarie pax à Domino redonatur. Elevato post hoc in Romanum Imperium Ottone tertio, qui more avito in omni Ecclesiastica dignitatis promotione crescere cepit, cujus quidem laudabilis industriæ initiale fuit indicium, quod septimo Ordinationis suæ anno, qui est annus Dominicæ Incarnationis DCCCCXC. sæpe dictum illud Monasterium Episcoporum consilio, videlicet Wolfgangi Ratisponensis, & Pilgrani Pataviensis, auxiliante demum Duce præfato, in pristinum Monachicæ religionis reformare cepit statum. Quidam igitur venerabilis vir, Erchambertus nomine, huic Abbas præponitur: per quem auxiliante Domino divinum Ministerium juxta Regulam S. Benedicti religiosè disponitur. Ad cujus statim saluberrimam admonitionem S. Godehardus Monachus est effectus: qui ex familia istius Ecclesie natus, hincque nutritus, & sacrarum litterarum studiis fideliter est imbutus. Iste S. Godehardus antea in Ordine Canonico hujus Ecclesie Præpositus existens, postea Monachus factus, Echamberto Abbati succedit anno ab Incarnatione Domini DCCCCXCVII. Sancto Heinrico tunc Duce Bavarie ipsum Abbatem & locum devotè ac fideliter promotente. Idem namque Henricus, quum Ottone III. absque filiis defuncto in regiam sedem anno ab Incarnatione Domini MI. à cunctis esset Principibus sublimatus cum Conforte Regni Sancta Virgine Kunigunda (quam non ut Uxorem, sed ut Sororem dilexit) Dominum bonorum omnium datorem habere elegit hæredem: & Sexto anno Regni sui Episcopatum Bambergensem construxit, aliisque Sanctorum locis per Regni latitudinem non minus, prout opus erat, suæ impertivit munificentie largitatem. Quædam enim loca jam dilapsa in melius restituit, quibusdam quæ minus suppetebant, adjecit, inter quæ & Ecclesiam istam jam ab ipso dudum restructam cortinis & vestibus sacris, & (quod maximum fuit seculi hujus donum) pacis tranquillitate dotavit, & largâ ditavit munificentia prædiorum. Invitabat ipsum, & alios Imperatores ad hujus structuræ promotionem dulce patrocinium istius Ecclesie, videlicet Legionis Sacratissimæ Thebæorum, sicut cernere datur in privilegiis ab ipsorum gratia donatis eidem, ubi S. Mauritium gloriosum Martyrem Christi & totius Regni, summum patronum appellant, quomodo ab altari suo Romæ in Ecclesia S. Petri sito ab Apostolicis manibus Imperii recipiunt diadema.

Instigabant insuper ipsos ad hoc grata obsequia, quæ eis cum exercitibus contra Hungaros euntibus hic fiebant. Hunc autem Henricum ad benefaciendum huic Monasterio specialiter induxit cognita Sanctitas Beatissimi Patris Godehardi & Discipuli sui Guntherii Eremitæ, quos familiares tenuit quamdiu vixit, ac eorum secretis consiliis fruebatur. Et quum per ipsius Imperatoris industriam Ecclesia ista se gaudeat reformatam, unum tamen est quo se ab eo pia querimonia deslet læsam, videlicet quod Sanctum Patrem ejus Gode-

Gode-

Godehardum Abbatem speculum totius Baviariæ, anno Regiminis sui XXVI. Hildensheimensi Ecclesiæ præfecit Episcopum, ex quo jacturam sumsit, quòd ex ea promotione sancto suo corpore careat integrali. Post Henricus Pius XXXIX. Rex Imperator XXIX. qui gentem Ungarorum cum Petro Rege ipsorum, Romano Imperio bellando subjecit, cum sua conthorali Agnete Imperatrice Monasterium istud prædiis suis ditat, Ratmundo Abbate S. Godehardi hoc apud suam Magnificentiam exposcente. Sub quo etiam Abbate Ecclesia ista anno Domini MIII. IV. Nonas Martii cum cæteris ædificiis igne consumitur, quam idem Ratmundus Abbas à fundo reædificari capit, ac quinto post hoc anno XI. Kal. Octob. à tribus Episcopis, Perngero scilicet Pataviensi, & Heriberto Eistetenensi, & Engelmaro Parentino dedicari procuravit, cooperantibus sibi S. Godehardo Hildensheimensi Episcopo, & Richerio Leonensi Abbate, qui primitus Monachus Althahensis, postmodum per Conradum Imp. Abbas exstitit Cassinensis, Henrico post hoc IV. patri in Regni folio succedente, diversisque ducibus Ducatum Baviariæ procurantibus, illo abjecto, alio subrogato, pax à tempore primi Ottonis per successiones Sex Imp. hucusque vigens, tunc tepescere cepit: dissensiones oriuntur in regno, Ecclesiæ perturbatio, Monasteriorum destructio, clericatus despectio, totius Justitiæ ac Religionis conculcatio, & alia plura incommoda tunc sunt orta. Scinditur tunc Regnum & Sacerdotium, Imperator & sui fautores ab Alex. XX. & Gregorio VII. Urbano II. & Pascali V. patre superstitite regnum invadit, Episcopi à propriis sedibus expelluntur. Inter quos S. Thiemo Monachus Althahensis, sed tunc Archiepiscopus Saltzburgenfis à sede sua propellitur, qui postmodum in Visitatione Sepulchri Dominici à Saracenis cum aliis apud Corrozaïm crudeli Martyrio vitam finit. Dehinc regnat impius Henricus V. Hic Pascalem Papam Romæ captivavit, sed ab eodem ac postmodum plenius à Calixto Papa in Communionem Ecclesiæ est receptus, cui Calixto Papa & S. Romanæ Ecclesiæ idem Imperator omnium Ecclesiarum ad regnum pertinentium investituram per anulum & baculum cum privilegiis resignavit. Exinde guerris quiescentibus pax, in regno qualiscunque pro tempore reformatur. Post hoc Lothario II. Conrado III. Friderico I. Henrico VI. Regni Sceptra Gubernantibus, anno Dom. Friderici Regis Rom. primo, qui est annus Dominicæ Incarnationis MCLIII. quum jam repressa omninò contumacia Ungarorum, Imp. in partibus Bavar. negotia quasi nulla tractare habuit, idem Fridericus jura regalia istius Ecclesiæ propter defensionem tradidit Bambergensi Ecclesiæ, quæ tunc in Bavaria potens erat. Eberhardo secundo Episcopo existente, & Abbate hujus Monasterii Boleslao. Incendium iterum patitur hæc structura V. Kal. Augusti anno Domini MCLXXX. sed per Dietmardum Abbatem iterum reformatur, ac quinto post hoc anno ab Ottone Frisingense præfule consecratur. Imperantibus demum prædicto Henrico VI. Philippo, Ottone IV. & Friderico II. ipsisque intentionem potentiæ suæ ad Regna Italica extendentibus furrexerunt duo Fratres Bertholdus & Albertus filii Alberti Comitis de Pogen; qui non solum inter se, sed etiam cum vicinis suis omnibus, Episcopis, Comitibus & Liberis discordabant. Isti ex una parte occasione advocatiæ Milites & Colonos hujus Ecclesiæ rapinis & spoliis ac captivitatibus crudeliter afflixerunt: ex altera parte per Rapotonem & Henricum Comites de Ortenberch, & alios inimicos eorum, prædia Ecclesiæ præliis & incendiis vastabantur. In expeditionem autem transmarinam euntes Bertholdus Comes, apud Damiatam moritur bono finè, anno Domini MCCXVIII. XI. Idus Augusti. Reverfus Albertus Comes, usque ad finem vitæ suæ licet secundò transfretaverit, in tali persequutionis savitia perduravit. Quo defuncto, gloriosus Princeps Otto Comes Palatinus Rheni Dux Baviariæ ex inclito Duce Baviariæ Ludovico & Ludmilla Matre prædictorum Comitum natus, fit hujus Ecclesiæ advocatus, Vir utique bonus, anno MCCXLII. quis autem primus Episcopus, ad honorem Dei consecraverit locum istum, per nulla scripta patet. Attamen tempore Canonicorum, per Fridericum Episcopum Saltzburgensem Ecclesia ista legitur consecrata, quæ postea tempore Ratmundi Abbatis per incendium destructa reconsecratur, & à Perngero Pataviensi Episcopo, cooperantibus sibi Heriberto Eistetenensi Episcopo, & Engelmaro Parentino Episcopo (ut superius est præscriptum) deinde tempore Dietmari Abbatis Illius nominis secundi, cum iterum per incendium esset devastata, consecrari procuratur ab Ottone Frisingensis Ecclesiæ Episcopo, tempore quo superius est expressum. Postremo verò testudinato Choro & novis altaribus erectis ad consecrationem dictæ Ecclesiæ invitatur Dominus Petrus Reverendus Pataviensis Ecclesiæ Episcopus, qui rogatu Domini Hermanni Abbatis in die S. Mathæi Apostoli principale altare in honore antiquorum patronorum nostrorum. Mauritiï videlicet & Sociorum ejus; & etiam secundum altare, in honorem B. Mariæ Virginis ac præsepis Domini pariter consecravit, recondens in eis priores reliquias, & etiam multo plures, anno Domini MCCLXXI.

Tegernsee Monasterium qualiter est fundatum?

Circa annos Domini DCLXX. in partibus Noricorum, id est, Bavarorum, erant duo Fratres Albertus & Otkarius, ex Patre Burgundi, ex Matre Bavari, divitiis præpollentes, Deumque timentes, consanguinitatis affinitate proximi Pipino Regi, Patri Karoli Magni. Horum primus scilicet Albertus novem Comitatus possedit in Bavaria. Alter verò scilicet Otkarius, qui & ætate perfectior, Ducatum tenuit in Burgundia. Hic habuit filium tenerum in aula Pipini Regis: qui dum morum nobilitate filium Pipini Regis præcelleret, ipsa nobilitas morum, odiorum materia fuit. Difficile est enim quemquam in prosperis invidia carere. Quum enim in ludo Schacorum Pipini filio assidue doctior inveniretur, & filius Regis sapius victus haberetur, animatus forte potentia patris, rixam agebat; & filium Ducis graviter super tempora percutiens occidit. Qua causa Rex cognita solito tristior efficitur, & res multiplici studio adeò occultatur, ne rumores mentes parentum inficerent. Timebat enim potentiam memoratorum Principum, quod principia bonorum sæpe contingunt difficilia esse. Nam ipse Pipinus eisdem diebus auctoritate Zachariæ Papæ regnandi potestatem in Gallia, & in Burgundia, in Alsatia, in Thuringia, & in Saxonia, in Alemannia, & in Bavaria, & in omni Germania noviter adeptus fuerat. Sedente igitur in causis Pipino, requisivit in sententia à Duce Otkario: quid faciendum sit in causa, *quæ nullo emendationis cultu poterit emendari.* At ille nesciens hujus sententiæ spiculum in se retorqueri, respondit: „Res quæ nulla ratione reformanda constat, æquanimitè ferenda est.“ Quæ sententia dum præcipuis Principibus placeret, assensu celebri firma stetit. Rex verò fluctuabat animo diligenter animadvertens, quomodo causam competenter componeret, medius inter spem & timorem. Timor enim diligentiam docet, & admonet, futura prospicere: inconsulta autem temeritas nescit consilium expectare. Consultius itaque eo agente, casum pueri notificat primitus patruo, deinde cum patruo patri. His auditis Pater supra modum contristabatur, & ex insperato malo per longas moras conticuit. Multis igitur fidelibus Regis ipsum interim consolantibus & exhortantibus, quatenus sententiam, quam ipse tenore recti edixerat, factis comprobaret, habitis longis suspiriis, tandem illustrium virorum precibus mitigatus, memor conditionis humanæ, colligere sese animo cepit, talèque responsum Regi dedit: „In humanis rebus nihil firmum, nihil perpetuum subsistit: sed dies hominis velocius umbra aut vento declinant. Quod cum multis clarum sit experimentis, & præsentis rei casus suum nobis exinde præbeat documentum, consultum est, teneriori nos affectu superstites amplecti; de morte verò filii ultra quàm credi potest, conturbatus quidquid in ejus morte mihi gaudii absumptum est, bonus status honoris vestri mihi carissimus & vita fratris mei Comitis Alberti recompensat, & in utriusque vestri sospitate infiniti doloris remedium sumitur, & tantæ destitutionis jactura decenter emendatur. Sed & hunc dare qui potuit, auferre valebat eundem.“ Hæc dicta maximam virtutis gloriam pepererunt, & uberem apud Regem gratiam. Nam & ipsum & plurimos aulicos ad lachrymandum suis lachrymis inflexerat. Inter Regem igitur & Ducem perfecta amicitia solidata, Otkarius hæredis solatio destitutus cum Fratre suo Alberto, (qui ei naturæ debito sedulo compatiebatur) ad propria reversus, præmeditantes caducis rebus fidem adhiberi non debere, terrenis cœlestia comparantes, Christum rerum suarum hæredem fecerunt, & juxta lacum Tegernsee Monasterium Monachorum continuo fundare ceperunt, quod de S. Corpore S. Quirini, quod tunc crebris clarebat miraculis, gloriatur, ab ipsis fundatoribus huic Monasterio donato.

§. VI.

De Monasterio Wesselpum.

Circa annos Domini DCCLXXXIII. Wesselpum sic dictum à quodam Venatore Wesso dicto, qui fontem ibidem è terra bullientem à se repertum ostendit. Vidit quoque Tassilo, dum ex venatione aprorum quadam vice pernoctasset, ibidem, scalam ad cœlos porrectam, & Angelos Dei ascendentes & descendentes per illam. Sanctum autem Apostolorum Principem innixum Scalæ, & canentem ea, quæ in officio dedicationis cantari solent.

Item Tassilo fundavit Monasterium S. Nicolai Pataviæ.

Item Monasterio inferioris Altagh plura prædia dedit.

Item Pataviam Civitatem Bavariæ instaurans & renovans Episcopatus sedem, quæ apud Lauriacum priusquam ab Hunnis everteretur, inibi constituit. Denique in Choro Monasterii in Weltenburg subscripti versus habentur:

Tassilo

Taffilo Dux Baviaræ, Fundator hujus Ecclesiæ,
 Sex struxit in Bavaria Taffilo Monasteria:
 Weltenburg, Chremsmünster, Lorch Wesselfprun, Pfaffenmünster,
 Taffilo Rex primum, post Dux, Monachus sed ad imum.

§. VII.

Cathedralis Ecclesia fit Monasterium S. Emerani.

Anno Domini DCCLXXVIII. Adelwinus Ratisponensi Ecclesiæ præficitur Episcopus. Hic juxta decreta Canonum, & cum auctoritate Leonis Papæ III. in præsentia Karoli Magni Imperatoris, recta ratione in Synodali Congregatione, cum Judicio Episcoporum, Clericorum, nec non nobilium Laicorum, de loco in quo nunc est Monasterium S. Emerani, Cathedralam Pontificalem mutavit, & Canonicam auctoritate in Civitatem in Ecclesiam S. Stephani Proto Martyris statuit, & suæ successorumque proprietati ac potestati deinceps alienavit.

§. VIII.

Meten Monasterium.

Anno Domini DCCCI. Karolus Magnus fundavit Monasterium in Meten, quod exordium habuit in hunc modum. Quum enim ipse Karolus Provinciam Baviaræ obtineret, accidit quod Transitus in venatione faceret per locum in quo dictum Monasterium pro nunc est situm, tunc Silvaticum existens, viditque ibidem hominem in habitu & dispositione heremiticâ, qui in fabrica cujusdam cellulæ extitit occupatus, & bipennem, cum qua ligna excidebat ad radios solares suspendentem.

Quo Miraculo viso prædictus Rex Eremitam Uttonem nomine admonuit, ut aliquid ab eo ad suum profectum peteret, quod præsto esset, se daturum. Qui petiit, ut cultus Dei in structione cujusdam Monasterii amplificaretur. Quod Rex statim annuit, & Monasterium ibidem fieri jussit, & muneribus magnificis regaliter sublimando dotavit. Hic etiam quatuor Episcopatus, videlicet Treverensem, Coloniensem, Moguntinensem, & Saltzburgensem divitiis & honoribus ampliavit. Hic etiam Karolus terram Avarorum five Hunnorum per bellum continuum octo annorum capiens, Avaribus expulsi, ipsam terram Avariam five Superiorem Pannoniam (quæ nunc Austria dicitur) totam inter Ecclesias Baviaræ, Pontifices & Abbates, Comites dividit & Barones. Unde Ecclesiæ inferioris Altach non parvam dedit portionem. Hic Karolus, quum jam morbo & senectute premeretur Ludovicum filium suum Regem Aquitaniam, cunctorum consilio, confortem sibi totius Regni, & Imperialis nominis hæredem constituit: impositoque capiti ejus diademate Imperiali Cæsarem & Augustum jussit nominari. Tandem febre & pleuresi correptus V. Kal. Februar. decessit, anno ætatis suæ LXXII. Regni XLVI. Imperii XIV. sepultus Aquisgrani in Basilica B. Mariæ Virginis, quam ipse construxerat, hoc habens Epitaphium: „Sub conditorio hoc situm est corpus Karoli Magni, atque Orthodoxi Imperatoris, qui Regnum Francorum nobiliter ampliavit, & per annos XLVII. feliciter rexit.

§. IX.

De Monasterio Obermünster in Ratispona.

Anno Domini DCCCXIV. Baturicus Ratisponensi Ecclesiæ præficitur Episcopus. Item à Baturico Ratisponensi Episcopo Hemma Regina Mater Karoli Imperatoris, Monasterium S. Mariæ in Civitate Ratispona, quod Obermünster dicitur, legitimo concambio recepit pro Monasterio in Mansee, quod Regina eadem Ecclesiæ Ratisponensi dedit in recompensam. Utrum autem Karolus iste cujus hic fit mentio, fuerit secundus, vel tertius hujus nominis Imperator, certum habere non potui.

§. X.

De Monasterio Dieffense.

Anno Domini DCCCII. Embricho Ratisponensi Ecclesiæ præficitur Episcopus. Iisdem temporibus Rathardus Presbyter apud Dieffensee, quod per sonitum aquæ ibi decurrentis nomen accepit, Monasterium S. Georgii M. construxit; ibique Canonicos Regulares Ordinis S. Augustini coadunavit. Hoc postea per Arnolphum Ducem Baviariæ & Comitem Palatinum, perditionis filium, penitus est destructum, & ab inhabitatione hominum per multa temporum curricula desolatam mansit: donec per alios Christo fides exstitit restauratum.

§. XI.

Ebersperg Monasterium.

Anno Domini DCCCCXXXIV. successit Michael in Episcopatu Ratisponensis Ecclesiæ, qui sedit annis XXVII. His temporibus Eberhardus Comes præpotentissimus, genere spectabilis, fraterque ejus Adelpero in Castro Ebersperg Monasterium Ordinis B. Augustini Canonicorum Regularium fundaverunt. Postea tamen Udalicus filius dicti Adelperonis Ordinem Canonicorum ibidem in Monachos Ordinis S. Benedicti commutavit. Dicitur autem Ebersperg ab Apro, qui locum eundem, antequam ibidem Castrum esset, cum à Comite Sigehardo venaretur, qui fuit avus dictorum Comitum S. Eberhardi, & Adelperonis, designavit, de quo longa esset historia, quam causa brevitas obmitto.

Item prædictus Eberhardus Monasterium super Ilmam fluvium, dictum Geissenfeldt. B. Benedicti de bona voluntate suæ conjugis Adelhaidis ad Laudem & Gloriam Dei nominis inchoavit, & laudabiliter Domino concedente consummavit.

§. XII.

Pruel Monasterium fundatur.

Anno Domini DCCCCXCVII. Gebhardus primus hujus nominis Ratisponensi Ecclesiæ præficitur Episcopus. Hic in Territorio Urbis Ratisponensis quendam locum, Pruel nomine vocitatum, Monachicæ vitæ aptum, Dei servitio construendum & ascribendum elegit. Quem videlicet locum, prout ejus erat facultas construens, construendoque usque ad finem perducens, temporibus Heinrici secundi piissimi ac Magni & à Deo coronati Regis, Successoris & Consanguinei divæ memoriæ Ottonis Imperatoris Augusti in honorem S. Spiritus Paraleti & S. S. S. Bartholomæi, Viti, Georgii, & aliorum multorum, quorum nomina in ipsa Ecclesia sunt scripta, dedicavit. Et quia idem locus Monachis S. Emerani famulando subiacebat, ne aliqua exigente penuria murmur & reclamatio posteris temporibus haberetur, quædam bona S. Emerani Monachis firmiter concambiando concessit. Hic Privilegium quo dictum Monasterium Pruel privilegiavit (unde etiam prædicta sunt excerpta) cum clausula subscripta conclusit: „Proinde quisquis es „futurus meus Successor, te precor, & efflagito, te posco, te peto, te admoneo, te obtestor per S. Paraletum, quem in Baptismo suscepisti, in cujus videlicet honore hæc „domus est specialiter consecrata, ne regularem vitam inibi destrui patiaris, nec in aliquo minui; sed certus de æterna remuneratione facias augeri, & semper in melius profici.“ Eadem clausula duo successores ejus æquivoci nominis, Gebhardus II. & Gebhardus III. Privilegia, quibus dicto Monasterio providebant, concluderunt.

Anno Domini MCX. Hartwicus Ecclesiæ præficitur Episcopus Ratisponensi. Hic Monasterium Pruel ab Antecessoribus suis fundatum, sed postea annullatum & dilapsum, à Ruthardo autem septimo ejusdem loci Abbate adjuvantibus Christi fidelibus reedificatum, & (ut cernitur) venustè restauratum, dedicavit anno sui Pontificatus septimo.

§. XIII.

De Scotis Ratisponæ extra muros.

Anno Domini MLXII. Otto Ratisponensi Ecclesiæ præficitur Episcopus, septem Fratres de natione Scotorum, quorum nomina sunt hæc: F. Macrianus, F. Mathantinus, F. Murchertachus, F. Clemens, F. Gervasius, F. Isaac, F. Donatus venerunt Ratis-

Ratisponam. Et (sicut in Chronico legitur) quendam mortuum nomine Zandolfum nuper in patibulo ejusdem Civitatis suspensum, precibus suis à morte resuscitaverunt; ac tempore Ottonis tunc Ratisponensis Episcopi, locum ubi nunc est Prioratus S. Petri, extra muros Civitatis inhabitare cæperunt. Quomodo autem Historiæ convenient, quod legitur Macrianus cum Sociis, & Otto Ratisponensis Episcopus, fuisse tempore Karoli Magni, Chronicorum Scriptores videant.

De hoc tamen quoddam Privilegium in quodam libro reperi, cujus tenorem huic operi inferui, quod lege si placet:

„ In nomine S. & Individuæ Trinitatis, Henricus divina favente Clementia III. Romanorum Imperator Augustus, omnibus Christi fidelibus, tam futuris quàm præsentibus notificamus ac manenti memoriæ comittimus, qualiter tempore Ottonis Ratisponensis Civitatis Episcopi quidam Scotigenæ pro cruciando corpore, salvandâque animâ, patriâ suâ exularunt, ac diu orationum loca visitantes Ratisponam tandem venerunt. Qui dum licentia prædicti Episcopi assensûque Dominæ Abbatis Willæ, quæ tunc apud S. Mariam in Monasterio Superiori præerat, Ecclesiam in Witzhen S. Petri dictam, ad idem Monasterium Superius aditulatam, Ministerio ordinis suscipere providendam: mox officinas claustrum adiutorio bonorum hominum ædificant, monachicamque vitam inibi celebrant, & ab eleemosynis quotidianis tantum victitant. Tandem pro Dei misericordia concessum est eis aliquantulum Justitiæ & utilitatis ad eandem Ecclesiam pertinentis. Deinde ad me Henricum Dei gratiâ Romanorum Imperatorem III. veniunt, & Mundiburgium defensionis meæ expetunt. Ego verò petitionibus eorum acquiescens, in mundum defensionis eos suscepi, & talem libertatem à prædicto Episcopo Ottone & Abbatis Hazegâ, quæ tunc locum S. Mariæ in superiori Monasterio regebat, eis adquisivi, ut nulla persona major vel minor, in eos vel in bona eorum qualiacunque dominationem habeant, præter me & Successores meos Reges vel Imperatores, sed secum maneant, absque omni ejectione vel turbatione, orantes pro se & pro salute totius Ecclesiæ. Locus tamen subjectus sit Superiori Monasterio, cui adtitulatus ad defensionem potius, quàm ad destructionem est. Datum Kalend. Februarii anno Dominicæ Incarnationis, MLXXXVIII. Indictione XII. anno verò ordinationis Domini Henrici XXXI. Imperii verò anno V. actum Ratisponæ.

§. XIV.

Scheyren Monasterium qualiter fundatur.

Anno Domini MLXXVII. Haizka * Comitissa filia Regis Arragoniæ, & primitus nupta Hermanno Comiti de Castel, sed non ab eo cognita; quo decedente sine liberis, copulata est Ottoni Comiti de Scheyren, per quem tres filios egregiæ indolis concepit. Mortuo verò Ottone relata Haizka, in quodam prædio, quod primitus ipsi in dotem donatum erat structuram novam incepit, ibidem congregans duodecim personas Monasticæ Religionis. Postmodum quia locus nimis arctus erat, Monasterium in Vischpachaw construxit, & prædictos monachos illuc collocavit, & inibi feliciter obiit. Anno Domini MCVII. Perchtoldus nobilis, Comes de Burgeck, & Otto junior Comes de Scheyrn, commune castrum habuerunt, dictum quandôque Glaneck, nunc verò Usenhofen, vel mons S. Petri, cui castro renuntiantes Monasterium inibi in honore S. Petri construxerunt, & Fratres de Vischpachaw ibidem collocaverunt, quod ibidem per XVII. annos permanfit. Transeunte autem hoc tempore anno Domini MCXXIV. Otto Dux Baviaræ & Agnes Uxor ejus rogarunt & suaferunt omnibus, qui hæreditariam partem in Castro Scheyrn habuerunt, scilicet Duces de Dachaw, Comites de Scheyrn, Palatinas de Witelspach, aut Marchiones de Andex, ut B. Mariæ resignarent & offerrent prædictum castrum, quia negligentia omnium horum caput desolari & destitui. Qui omnes rogatu dicti Principis unanimiter obtulerunt S. Mariæ. Præterea idem Dux cum uxore sua Agnete transmutationem fecerunt, & caput Monasticæ Religionis in Scheyrn statuerunt, & ibidem Ecclesiam in honorem B. Mariæ ædificaverunt; quam etiam prædiis copiosè dotaverunt; ita tamen, ut prædicta Monasteria Vischpachaw & Usenhofen cum omnibus suis respectum haberent ad Ecclesiam Scheyrn. Et sic prædictum Castrum in Monasterium mutatum est.

§. XV.

De Collegio Canoniorum Haybach, & Dyetranszell Monasterio.

Anno Domini MLXXXII. Notpertus Episcopus Curiensis fundavit Collegium Canoniorum Secularium de octo Canonicis in propria Ecclesia sua Haybach: quod longis
Script. Rerum Monast. Tomus II. Iii postea

* Haziga.

postea temporibus per nobiles de Sevelt desolatur. Sed per Ludovicum Imperatorem acceptâ advocatiâ, quem clauſtro Edal dedit, reformatur. Circa hæc tempora Monasterium Dyetranszell fundatur, sic vocatum à quodam venerando Sacerdote Dyetramo.

Item in Anglia floruit Anshelmus, primò Abbas, post Cantuariensis Episcopus, vita & scientia mirabilis.

§. XVI.

De Monasterio Prufing.

Anno Domini MCVII. Henricus IV. vel V. Henrici Imperatoris III. filius regnare cepit, regnavitque annis XX. Hic Imperium adeptus patrem suum cepit, & in vinculis usque ad mortem tenuit, ideo Deus ipsum sine herede mori permisit. Qui Spiram unâ cum aliis regibus sepultus est, hunc versum in Epitaphio habens:

Filius hic, Pater hic, Avus hic, Proavus jacet isthic.

Hic Henricus ob regni negotia procuranda Curiam in Urbe Ratispona celebravit. Ad quam Venerabilis Otto Bambergensis Episcopus, utpote primus inter primos Principes vocatus venit. Hic colloquio Imperatoris, quod in urbe gerebatur, intererat: Tentorium verò sibi suisque in loco opaco & ameno, in quo erant arbores nuces portantes, extra urbis mœnia causa commoditatis collocari præcepit. Ubi dum quiescit, vidit in somnis scalam, cujus summitas cœlos tangebatur, & Angelos Dei descendentes & ascendentes per eam. Qui evigilans à somno, ex visione cœlitus sibi facta animatus; Monasterium Prufing (sic vocatum ut dicitur, *daß manns prüfen soll*) ibidem fundavit, jubens fieri altare in honorem Dei & omnium Sanctorum, principaliter autem in honorem bellatorum Christi fortissimi Georgii Martyris. Dum autem locus in quo fundatum erat dictum Monasterium, ad Canonicos de veteri Capella in Urbe Ratispona pertineret, qui (sicut hodie perspicuum est) sub tutela & Dominio Episcopi Bambergensis degunt; ipse diligenter apud eosdem Canonicos egit, ut sibi hoc prædium & fundum præfati Monasterii in commutationem alterius prædii darent, quod & factum est. His ita peractis, Venerabilis Episcopus Erinmoldum Virum Venerabilem, de Monasterio quod Hirsaugia dicitur, à Brunone ejusdem Monasterii Abbate petiit & impetravit; eumque suo Monasterio Prufing præfecit. Hujus Erinmoldi virtus cæteris obmissis specialiter refulget in duobus. Primò, quia cum ipse cum confratribus suis nihil de adjacentis terræ bonis præter solum Monasterium in quo habitabant, possideret, Abbas Sancti Emmerani nomine Reginhardus ad cujus Monasterium pertinebant ferè omnia quæ in circuitu erant, graviter cum fratribus suis tulit dictum Monasterium Prufing inter medium suorum bonorum situm. Unde iracundia exardescens operarios mercede conduxit qui omne Monasterium vallo circumdarent, & undique locum ipsum coangustarent. Quum igitur opus jam usque ad finem pervenisset, Abbas Erinmoldus nihil commotus ex his quæ gerebantur, alacriter suis præcepit, ut magnam ciborum abundantiam præpararent, quos vocatis ipsis operariis apponit, dicens: multum laborastis, corpora vestra quiete reficite, audenter comedite, quoniam libens vobis dono. Comederunt igitur & biberunt, & beati viri patientiam admirantes, statim ut egressi sunt, vallem omnem repleverunt, liberum intrantibus & exeuntibus iter facientes, & sic ad sua reversi sunt. His auditis Abbas S. Emmerani & Fratres ejus mitiores effecti sunt.

Secundo virtus ipsius Erinmoldi in eo refulget, quod dum Henricus illius nominis IV. Imperator, Rex verò quintus, res illicitas ab Antecessoribus suis usurpatas ipse nihilominus usurparet, scilicet investituram Episcoporum & Prælatorum (sicut in pagina pontificum lucidius patet) & frequentius ab Apostolico admonitus fuisset, & tamen salubri consilio nullatenus acquiescens sententiam excommunicationis ab eo accepisset, in hac excommunicatione dum esset, venit ad Monasterium Prufingen. Cogitans igitur Erinmoldus quæ Dei sunt, iratum Regem offendere non timet, ut Deum placatum haberet, & suis præcepit, ne quis eum susciperet, vel aliqua processio ei more regio fieret; sed ipse solus ei obviam processit, non ut adulator, sed ut veritatis amator. Imperator igitur iræ impetus temperans ipsum convenit, æstimans se in aliquo eum prius læsisse. Ad quæ Abbas: „Non est, inquit, ut suspicaris, ð Rex, non sum læsus à te, vel aliquo tuorum, sed quod excommunicatus es, maculam offensionis & crimen inobediendi veremur pro te incurrere. Hæc ergo est causa, cur honor congruus tibi, à nobis non impenditur.“

Episcopi qui tunc latus Imperatoris fortè ambiebant, nequaquam Imperatorem excommunicatum esse dicebant. Ille replicando intrepidè; „Veraciter, inquit, vobis dico, quod excommunicatus est, quod præsens extiti, vidi & audiui, quando sententia excommunicationis in eum lata est.“ Per hoc itaque quod animositatem Regis non timuit, intelligi potest, quanta in eo virtus animi fuerit.

§. XVII.

§. XVII.

Reichenbach Monasterium.

Anno Domini MCXVIII. Dyepoldus Marchio de * Vorchburg petitione Matris suæ Leukardis, & Uxoris suæ Alhaidis, cepit construere Monasterium in Reichenbach in honorem B. Dei genitricis Mariæ & omnium Sanctorum. Et hæc fuit causa foundationis prædicti loci. Dicta Leukardis cum quadam vice infirmaretur, ei dormienti B. Virgo apparuit, significans quod suæ esset voluntatis, ut sibi à Marchione Dyepoldo Mons in Reichenbach offerretur, & fundaretur ibidem in honorem ejus Monasterium servorum Dei, à quibus ibidem jugiter laudaretur; dans eidem Leukardi pro signo, quod postquam de somno evigilasset, in quo hæc viderat, statim se ab infirmitate sanatam sentiret, quod & factum est. Ita enim restituta fuit, ac si nihil molestiæ antea pertulisset. Tandem precibus, quibus potuit, coram filio suo Marchione institit, ut locus in Reichenbach Deo & B. Virgini & omnibus Sanctis manciparetur. Et quum jam vicibus duabus filii consensum impetrasset, & fundamentum ponere cepisset, cepit ei resistere Marchio, quod civitatem in prædicto loco & Castrum fundare volebat. Tunc ipsa Leukardis mittens ad fortia manum, judiciario ordine coram Heinrico Imperatore hujus Nominis IV. obtinuit, quod ipse Marchio filius ejus plenariè consensit, & cum diligentia, & devotione cepit esse auctor foundationis Monasterii in Reichenbach. Instituitque ibidem Monachos Ordinis S. Benedicti; vocans de Monasterio in Castello, unde Mater sua Leukardis nata fuit, quosdam Fratres; inter quos fuit Wittigo primus Abbas ejusdem loci. Hujus Marchionis filia fuit Domina Reiza Ducissa Bohemiæ, quæ construxit Monasterium in Cladurna. Hæc transitum faciens in Reichenbach, mortua est, ibidemque in capitulo cum liberis suis sepulta.

§. XVIII.

Waldsachsen Monasterium.

Anno Domini MCXXXIII. prædictus Dyepoldus Marchio dedit Monachis Cisterciensis Ordinis Waldsachsen aream, in qua constructum est Monasterium eorum, & de Sylva quantum ipsi Fratres per unum diem poterant in circuitu perlustrare. Unde & ipse est fundator eorum.

Anno Domini MCXX. consecratum est Monasterium S. Jacobi Ratisponæ à Venerabili Hartwico Episcopo Ratisponensi.

Anno Domini MCXLIII. locus dictus Walderbach, incorporatus eum ordini Cisterciensi amotis inde Canonicis Regularibus, qui quondam ibidem habitasse feruntur.

Anno Domini MCC. Alexander de Villa Dei Monachus Ordinis Sancti Benedicti doctrinali quod incipit, *Scribere Clericum*, Parisiis legitur compilasse.

§. XIX.

De Monasterio Superioris Altach.

Circa annum Domini MCXXIII. Monasterium Superioris Altach initiatur, & sub Honorio Papa II. libertati traditur à Friderico Ratisponensis Ecclesiæ advocato, cum consensu conjugis suæ, & Adelberti Comitis de Windberg & Uxoris suæ, filiorumque eorum, scilicet Bertholdi & Alberti admodum parvulis ad quorum dicationem idem locus hæreditario jure pertinebat.

Item Anno Domini MCCXLI. Albertus ultimus Comes de Pogen obiit. Hic ad terram Sanctum in obsequium Crucifixi transire volens Ecclesiæ Superioris Altach tertiam partem fori in Pogen cum omnibus attinentiis & jure forensi dedit.

§. XX.

De Superiori Altach.

Anno Domini MCCCXLIV. Abbas & Conventus Monasterii in Superiori Altach magnum & arduum opus, & multis inutile visum inceperunt. Magnus enim ille fluvius Danubius, juxta quem claustrum eorum situm est, per multa tempora fundo Monasterii sic appropinquavit, quod ab eo distans ad unius sagittæ spatium, crebra littoris

* Vohburg.

fulcatione minabatur ipsum Cœnobium cum suis sylvis, agris, pratis & pascuis funditus subvertendum. Unde ipsius Danubii flumen ab antiquo suo alveo retractum, per novam quam in magna à loco suo distantia foderant, vallem à suo Cœnobio abduxerunt. Hujusmodi laborem plus quàm per decem annos continuantes, expensisque plusquàm mille librarum denariorum Ratisponensium, propter quod multi redditus à dicto Monasterio alienati sunt.

§. XXI.

Cæsariense Monasterium.

Anno Domini MCXXX. anno scilicet XXXII. ab Institutione Ordinis Cistercii, vivente adhuc B. Bernhardo annis XVII. fundatum est Monasterium Cæsariense, vulgariter *Kayfershaim* vocatum, Ordinis Cisterciensis, per Heinricum Comitem de Lechsgemunde, & Luitgardim conjugem suam, & Volradum filium eorum.

§. XXII.

De Ponte Ratisponæ super Danubium.

Pons fieri cepit, dum annus Domini incepit Millenus, Centenus, tria decem, semi quoque denus.

§. XXIII.

De Prioratu S. Petri extra muros Civitatis Ratisponensis.

Anno Domini MCCIV. Conradus Frisingensis Ecclesiæ Præpositus, Ratisponensi Ecclesiæ electione universorum præficitur Episcopus. Hic vir justus & per omnia religiosus, castus. Et vendito patrimonio suo septem millibus librarum, cum esset ex antiqua & nobili profapia, filius Heinrici Comitis de Franckenhause, hospitium pauperum in ponte Danubii fecit, & possessionibus extulit. Castrum de Yspachwerd, Kunigswend, & alteram Pewern Episcopatu adjecit: Ecclesiam S. Emerani in multis defensus, obiit anno Domini MCCXXVI. Hic Conradus Episcopus per amicabilem compositionem determinavit super Electione ac Institutione Prioris S. Petri extra muros Ratisponenses, inter Abbatissam & Conventum Superioris Monasterii ex una parte & inter Abbatem & Conventum S. Jacobi ex parte altera.

Forma autem compositionis quæ habetur in Privilegio desuper confecto, talis est:
 „Quando Prioratus S. Petri vacabit Priore, Abbatissa Superioris Monasterii veniens ad
 „Abbatem & Conventum S. Jacobi, & Deum præ oculis habens, petat aliquem Scotum
 „de ipso Conventu vel fratribus Sancti Petri idoneum sibi dari Priorem. Et si bonus &
 „Idoneus quem postulavit, dandus erit in Priorem Ecclesiæ prænominatæ. Si verò Ab-
 „bas & Conventus S. Jacobi vel Major & Sanior pars ejusdem bona fide ac sana con-
 „scientia secundum Deum & in salutem animarum suarum meliorem & utiliorem inter se
 „poterunt Abbatissæ demonstrare, hunc sibi, si præsens est, demonstratum, vel absen-
 „tem nominatum, à primo recedens Abbatissa postulet; recepturum primo de manibus
 „ejusdem temporalia tantum, quæ ex beneficio Superioris Monasterii ad Prioratum S. Pe-
 „tri noscuntur provenisse, quibus receptis Abbas ipsum solemniter investiat specialibus
 „& cura Prioratus, ut ex his ad ipsum Abbatem principaliter salvo jure nostro, respe-
 „ctus habeatur.

Item historiam quandam his temporibus ab Abbatissis Superioris & Inferioris Monasteriorum actam vide in Privilegio, quod sequitur.

„In Nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis Fridericus II. Dei gratia Imperator Ro-
 „manorum semper Augustus. Quum ad summam Instantiam precum dilecti principis
 „nostri, Cunradi Ratisponensis Episcopi, cum ipso Episcopo nomine Ecclesiæ suæ,
 „quoddam concambium fecissemus de duobus principatibus, scilicet de Inferiori & Su-
 „periori Monasteriis in Civitate Ratisponensi constitutis, pro quibusdam aliis prædiis &
 „possessionibus ad prænominatam Episcopum & Episcopatum suum pertinentibus. Ac-
 „cedens ad Provinciam Regiæ excellentiæ in Curia solenni Herbipoli Domina Tuta * In-
 „ferioris Monasterii Abbatissa personaliter, nec non Domina Gertrudis Superioris Mo-
 „nasterii Abbatissa, per suum Procuratorem, cum aliqua honesta utriusque Capituli
 „parte, coram Principibus & Baronibus atque totâ curiâ nostrâ gravi querimoniâ pro-
 „posuit, se & Ecclesias suas indebitè à nobis fuisse gravatas. Et super hoc adjutorium

* Jura.

„ & sen-

„ & sententias Principum postularunt proponentes firmiter, nullum PRINCIPATUM
 „ posse vel debere commutari vel alienari ab Imperio, vel ad alium Principem transferri, sine
 „ voluntate præsentis Principis Illius Principatus, & de plano consensu ejusdem Mini-
 „ sterialium, super quo facta à nobis inquisitione, per Sententiam PRINCIPUM, & ob-
 „ sequutionem tam nobilium quàm Baronum atque Ministerialium, & omnium qui ade-
 „ rant, judicatum est, nullum Principatum posse vel debere nomine Concambii vel cu-
 „ juscunque alienationis ad aliam personam transferri ab Imperio, nisi de mera voluntate
 „ & assensu Principis præsentis & Ministerialium ejusdem Principatus. Nos igitur Ju-
 „ stitiæ Protectores, nullo conamine juri reniti volentes, sententiam ipsam duximus ap-
 „ probandam: & quod contra memoratas Ecclesias & earum Principes pro Episcopo &
 „ Ecclesia Ratisponensi minus debite feceramus omninò retractavimus in continenti præ-
 „ sente Episcopo præfato. Et ne de cetero similia contingant, decernimus, & perpetua
 „ firmitudine observandum judicamus; Quòd nulli liceat ulli Successorum nostrorum,
 „ Romano Regi seu Imperatori Principatum aliquem (ut superius sententiatum est) ab Im-
 „ perio aliquo modo alienare, sed omnes Imperii Principatus à suo Jure & honore illæ-
 „ sos observare. Ut itaque fidelis dilecta nostra Gertrudis & Successores ejus Abbatisa,
 „ nec non regalis Ecclesia Superioris Monasterii hac sententia gaudeant, in antea & glo-
 „ rientur in perpetuum, hoc scriptum indulgimus Sigillo Majestatis nostræ roboratum.
 „ Acta sunt hæc anno Domini MCCXVI.

§. XXIV.

De Sacramento.

Anno Domini MCCLV. quidam Presbyter in Civitate Ratisponensi Corpus Christi pro
 quodam infirmo portans in lutum profundum cecidit, in loco qui Judenpurk diceba-
 tur, hostiis salutaris Sacramenti dispersis. Ubi statim facta capella in honorem Corpo-
 ris Christi, postea verò Monasterium Augustinensium Fratrum ibidem fundatur. Con-
 rado Hiltprand, & Ulrico von der Prunlat Magistris structuræ existentibus,

§. XXV.

De F. Bertholdo Minorum Ratisponensi.

Anno Domini MCCLI. Frater Bertholdus Natione Ratisponensis Ordinis Fratrum Mi-
 norum prædicare cæpit. Ad cujus prædicationem dicuntur aliquando centum millia
 hominum confluisse. Hic sepultus est Ratisponæ ad Fratres Minores, hoc habens Epi-
 taphium: MCCLXXII. XIX. Kal. Januarii obiit Frater Bertholdus, Magnus Prædicator,
 hic sepultus Lucie Virginis.

§. XXVI.

De Monasterio Fürstense.

Anno Domini MCCLVI. Ludovicus Dux Baviaræ, Comes Palatinus Dominam Mariam
 conjugem suam Sororem Ducis Brabantie in Werd Suevico decapitari jussit. Mife-
 rat enim ipsa binas litteras, unas Duci qui tunc in partibus Rheni erat, alteras Heinrico
 Comiti Hirsuto * quæ etiam ex errore marito præsentatæ fuerant. Pro emenda vero
 conjugis otiosæ Abbatia in Fürstense à Ludovico prædicto fundatur.

* Rhaugraff.

§. XXVII.

Cathedralis Ecclesia Ratisponensis igne consumitur.

Anno Domini MCCLXXIII. Ecclesia Cathedralis S. Petri Ratisponæ voragine ignis pe-
 nitus est destructa & campanæ omnes liquefactæ, & consumptæ. XV. die Aprilis.
 Anno Domini MCCLXXVI. in Festo S. Pauli Apostoli consecratus & repositus est pri-
 mus lapis in nova structura præfata Ecclesie Cathedralis Ratisponensis, à Reverendo
 Leone ejusdem sedis tunc Episcopo,

§. XXVIII.

De Ottakaro Rege Bohemiae.

Anno Domini MCCLXI. Ottokarus Rex Bohemiæ Regem Ungariæ est aggressus Belam nomine, in dicto Campo Marchfeldt, & obtinuit Victoriam, auxiliante sibi Ulrico Duce Karinthiæ, & Fratre suo Philippo electo Saltzburgenfis Ecclesiæ. Et in signum Victoriæ condita est civitas in eodem loco qui dicitur Marcheck, postea in jam dicto campo Marchfeldt dictus Ottokarus Rex pugnans cum Rudolfo Rege Romanorum Bohemis terga vertentibus cum multis nobilibus est occisus. Hic Rudolphus Rex sapiens fuit. Ad quem accessit quidam in Civitate Lawbing dicens: O Rex potentissime, peto aliquid mihi date. Qui respondit: Cur Carissime tibi quid dare debeam? At ille: quia cognatus meus estis. Cui Rex: unde dilecte? Ille respondit: de Costis Adam. Ad quem Rex: Vade, & affer faccum grandem & amplum. Ille lætus, putans quod sibi hunc replere vellet: quem quum portasset, & ad Regem redisset, denarium unum in faccum sibi projecit, & dixit: Modò vade, & unumquemque qui tibi ex sanguinis propinquitate tantum, ut ego, attinet, tot dare facias, & hunc faccum plenum habebis.

XXIX.

De Heinricho Episcopo Ratisponensi de Roteneck.

Anno Domini MCCLXXVII. Heinrichus Comes de Roteneck Ratisponensis Ecclesiæ Canonicus, & Archidiaconus, Ratisponensi Ecclesiæ præficitur Episcopus. Hic dictam Cathedralē Ecclesiam S. Petri incendio consumptam & destructam, & ab Antecessore suo reædificari inceptam sumptuoso opere (quod & materiam superabat) ut ad finem perducere possit multis laboribus procuravit, & multa præciosa ornamenta dictæ Ecclesiæ dedit. Hic etiam patrimonium suum, scilicet Comitatum & Castrum in Roteneck cum pertinentiis suis Ludovico Duci Baviariæ vendidit, & Ratisponæ Ecclesiam, multis debitis onerata ab usuris & damnis aliis liberavit.

Item Advocatiam in Vilden, Eberspaunt, Deysbach, Essenbach, Piltsting & Erling à Dominis Ducibus Baviariæ, & alia multa magna pecunia comparavit.

Item fecit fieri duas campanas, quarum una dicitur Apostolorum, altera S. Petri.

Item per duos Monachos de Halsprun edoceri fecit Musicam in Ecclesia, cantu usuali in Musicam permutato.

§. XXX.

De Monasterio Unser Frauen Zell.

Anno Domini MCCCXIII. Nicolaus Regis Bohemiæ Cancellarius Ecclesiæ Ratisponensi præficitur Episcopus. Hic debita maxima, quæ Antecessor suus in damnum Ecclesiæ fecerat, integraliter persolvit; & omnia castra, & munitiones quæ idem Antecessor suus personis potentibus obligaverat, redemit, & quamdiu vixit in sua habuit potestate. Quæ etiam moriens plena & optimè provisareliquit. Hic inter regni & sedis dissensionem sibi & clero suo providit, quòd à processibus & sententiis contra Imperatorem Ludovicum fulminatis seu fulminandis ex speciali Papæ gratia subportatus Indignationem Cæsaris non incurrit. Hic duobus Eremitis, scilicet Gotfrido & Alberto ob humilem eorum devotionem, nec non intercessione dilecti ac fidelis sibi Reymari de Preubergk concessit, ut in nemore quodam apud Castrum Preubergk in pede montis Schoploch cellam duorum vel trium, & aliorum possint construere & Oratorium ædificare. Hic est locus ille, in quo nunc est Abbatia Ordinis S. Benedicti, *Unser Frauen Zell* vulgariter nuncupata. Hic quum quædam Gravamina Monasterio S. Emerani Ratisponæ inferret, Baldwinus Abbas dicti Monasterii, ad sedem Apostolicam, quæ tunc Avenione erat, appellavit, ubi diligenter causam persequens, & principaliter libertatem & exemptionem sui Monasterii, ibidem moritur & sepelitur. Cui Dominus Papa videlicet Johannes XXII. Fratrem Albertum, dicti Domini Baldwini Capellanum, qui in totâ causâ fidelis ei coadjutor extiterat, auctoritate Apostolica surrogavit, & sententiam tulit, pronuncians, dictum Monasterium S. Emerani esse liberum & ab omni jurisdictione Episcopi Ratisponensis penitus exemptum, Episcopo tamen singulis annis XXX. libras Turonensium parvorum tenetur ministrare. Hic magnam campanam, quæ B. Mariæ apud vulgus vocatur, fieri fecit, cujus superscriptio continet hunc versum:

Sanctos collaudo, tonitrus fugo, funera claudio.

Quo-

Quoniam plerumque tabulata fortia unius scintillæ læsione ruere noscuntur; rem gestam hujus Nicolai temporibus, prout fertur, refero. Quidam Pistor in Civitate Ratisponensi per saltum gradus, qui vulgo *Peken-bruckh* dicitur, culpis suis exigentibus punitus est. Qui dum de palude egrederetur, per insolentiam cujusdam Civis in paludem retruditur: quod dum Pistor calamitosus ægrè ferret, Civis hoc, utpote gloriosus, nihili pendit. Fit igitur die quadam Presbytero cum Sacramento transeunte ad infirmum quendam, & Pistor Sacerdotem sequitur. Cum autem Civis ille ob Christi Corporis reverentiam in vico prope turrim Episcopalis Curia geniculareret, Pistor eum in eodem loco interfecit: & in aulam Episcopalem fugiens, usque ad penetralia Episcopi, violenter à Civibus extractus, & decapitatus est. Quod Episcopus ægrè ferens, civitate egressus firmavit, se nunquam vivum, vel mortuum in Ratisponam reverfurum, quousque de hujusmodi violentia, libertatisque fractione debita talio redderetur. Sic itaque extra civitatem moritur, & in Superiori Altach sepelitur. Dicitur, quòd postea nullus in hujusmodi gradu sive Ostillo sit punitus.

§. XXXI.

Ebtal Monasterium fundatur.

Ludovicus Imperator anno Domini MCCCXXVII. Romæ accepta Imperiali Benedictione, dum post splendorum ac magnos sumptus fiscus Imperialis deficeret, suis etiam magnatibus ratione sumptuum in obfides datis, dum quadam die nimium anxietur, & solus in Ecclesia existens tractaret, quomodo ad propriam terram Bavariam posset reverti; quidam Monachus canicie venerandus sibi afficit, dicens: Ludovice, si assentiri velles consilio meo, ego tibi darem consilium, mediante quo finem tuis curis imponeres. Qui respondit dicens: Quod ejus consilio libenter acquiesceret, dummodo Deum per hoc graviter non offenderet. Ad quod Monachus: habes in terra tua locum dictum Amphering, in quo ad honorem Dei, & gloriosæ Virginis Mariæ, Monasterium ædificabis. Ad quod Imperator: Locum hunc ignoro, & nunquam nomen ejus audivi. Ad quod Monachus dixit Imperatori: Quidam Dominus Italicus ad te veniet, petens à te libertatem sui, & suæ terræ, qui tibi tantam dabit pecuniam, quantam postulabis, qua habita, domum poteris reverti. Hoc audito Imperator seriose promittit Monasterium hoc se esse fundaturum. Tunc Monachus dedit Imperatori imaginem Virginis Mariæ factam de Alabastro, & continuò disparuit, & nusquam ultra potuit reperiri. Accidit, ut quidam Dominus (sicut dixerat Monachus) veniret, & libertatem postularet. Imperator autem secundum Consilium Magnatum suorum, centum Millia florenorum postulabat. Quæ Dominus iste libenter dabat, insuper Imperatrici L. Millia florenorum propinavit, & ad Cancellarium duo Millia florenorum. Ex hinc dicitur ortum proverbium: Quod centum Millia florenorum maxima sit summa, quam sciat Bavarus, sive Teutonicus postulare. Imperatore igitur ad terram suam reverso, locus Amphering in quadam densa sylva, ubi à Vespillonibus plurima homicidia fiebant, à venatore monstratur, & Monasterium ibidem (prout Imperator voverat) fundatur, & Ethal nomen imponitur. in quo adhuc imago Virginis Gloriosæ (cujus superius mentio est facta) monstratur. Ponitur primus lapis ab Imperatore, anno Domini MCCCXXX. in die S. Vitalis Martyris. Fit itaque ibidem Abbatia Ordinis S. Benedicti, cum viginti duabus personis. Et primus Abbas de Reichenbach recipitur nomine Fridericus Heinrichsreutter. Instituitur etiam ibidem Mansio XXII. militibus, & uxoribus eorundem, & sex viduis, quibus dabatur Præbenda, sicut & Monachis. Et duravit hoc Imperatore vivente: quo defuncto filii sui bona, quæ Pater dederat, sibi usurpaverunt: propter quod milites ibidem esse defuerunt, & Monasterium multum attenuatum est.

Hic Ludovicus Dux Bavariæ lites cum civitate Ratispona habuit, quam quum per multos annos expugnare non posset, tandem cum scitu & juvamine quorundam Civium etiam potentium; utpote consulum in Domo Ducum Bavariæ foramen sub terra fecit, ipse laborando ab extra, civibus juvantibus ab intra, intendens per hoc foramen civitatem intrare, & eam obtinere, sed frustra. Nam ea die, qua per foramen semper duo & duo civitatem intrare debuerant, foramen hoc inventum fuit. In cujus rei signum in loco eodem lapis muro impositus est, continens inscriptionem quæ sequitur:

Anno Domini MCCCXXXVII. *des Eritags vor S. Urhanstag, ward das Loch gefunden, und zween darinn gefangen, die das Loch gruben: und wurden des nechsten Eritags darnach in die Zinnen gebangen.*

Hic Ludovicus, antequam cum Fratre suo Rudolfo regnaret, Monasterium Augustinensium in Monaco fundavit. Hic etiam Ludovicus fundavit Monasterium Windespach, locavitque ibidem Fratres de Ordine S. Wilhelmi prope Castrum Fürstenberg.

Hic etiam Ludovicus Imperator, & Pater suus Ludovicus Dux Baviaræ dicuntur esse fundatores Monasterii Sanctimonialium in Pettendorf, Ordinis Prædicatorum.

§. XXXII.

Monasterium Carmelitarum.

Anno Domini MCCCLXVII. Albertus Stainhauf, Civis & Præpositus Dominorum de Capitulo Augustinensi in Straubing, accedente assensu Alberti Ducis filii Ludovici Imperatoris, in arena sua dictæ Civitatis Claustrum Fratrum Carmelitarum fundavit. Hujus prædicti Alberti filius, nomine Albertus ibidem in medio Chori est tumulatus.

§. XXXIII.

De Monasterio Can. Reg. in Langenzend.

Sigismundus Rex Marchionatum Brandenburgensem, quem ex obitu Patris sui Jodoci hæreditario jure habebat, Friderico Burggravio Nurnbergenfi, & suis hæredibus contulit perpetuò possidendum. Hic Fridericus Burggravius adhuc regnante Ruperto Romanorum Rege in Ecclesia Parochiali oppidi in Langenzend, quæ jure collationis ad eum pertinebat, Monasterium Canonorum Regularium instituit.

Item ipse Rex Sigismundus anno primo post Concilium Constantiense, qui est MCCCCXVIII. circa Festum Martini per Ratisponam in Ungariam descendens ex concessione Martini Papæ V. decimam reddituum & fructuum à clero per Alemanniam accepit.

§. XXXIV.

De Monasterio Montisgratiæ.

Anno Domini MCCCCXXVI. quarto nonas Martii obiit Catharina Ducissa Pomeranorum Uxor Johannis Ducis Baviaræ, filii Ruperti Regis in Newmark tumulata. Hæc est fundatrix Monasterii Montisgratiæ, * de Ordine Salvatoris, qui & S. Brigittæ dicitur, non multum inde distantis.

* Gnadeberg.

ORIGI-

ORIGINES
CARTHUSIANORUM
MONASTERIORUM

PER

ORBEM UNIVERSUM,

AUBERTUS MIRÆUS

BRUXELL. CANONICUS ET SCHOLASTICUS.

ANTVERP. ERUENDO

PUBLICABAT

Anno M. DC. IX.

ORIGINES
CARTHUSIANORUM
MONASTERIORUM

PER
ORBEM UNIVERSUM
AUBERTUS MIRAEUS
BRUXELL. CANONICUS ET SCHOLASTICUS

ANTVERP. ERUENDO

PUBLICATA

Anno M. DC. IX.

Reve-

II

Suppl. Roman. Bibl. Tom. II.

Reverendo in Christo Patri D. Herculi Winkelio, Bruxellensi, ejusdem Urbis Carthusiæ Priori Vigilantissimo, ac Teutonici Provincie Visitatori dignissimo,

Do Dico Consecro.

Non diu, nec ancipiti animo, deliberandum mihi fuit, Vir Reverende, cui munusculum hoc meum offerrem: tibi debebatur. Argumentum specto? Tui instituti res est; & tu inter sacri hujus Ordinis Antistites pietate, doctrinâ, modestiâ emines. Fure igitur meritissimo, hoc quidquid est, tuæ censuræ submittimus. Quid quod hoc ipsum propriè est tuum? Cœnobiorum namque Catalogum, quem damus, ex Cartusiæ vestræ Bibliotheca accepimus; unâ cum Petri Dorlandi Chronico, sive Corona Cartusiana, ut auctor ipse nuncupat, atque indigitat. Quod quidem viri eruditi juxta ac pii scriptum statueram pariter, publico Ecclesiæ bono, typis exulgare; nisi me vir optimus P. Theodorus Petrejus, Cartusiæ Coloniensis alumnus pro suo in sacram vestram familiam studio, prævenisset. Habebunt itaque in posterum, quod de sui instituti initiis ac progressu Sodales vestri legant, alii æmulentur.

Sic & Joannem Baptistam Signium, Bononiensem, itemque Arnoldum Buscium, Sodalium Windesemensem, Canonici Augustiniani; Joannem Trittenbemiun & Arnoldum Wionum, Duacensem, Benedictini; Parisiensem S. Martini Campensis Monachum Cluniacenses; Scriptorem anonymum, typisque nondum editum Cistercienses; Servatum Lairuelfium, Hannonem, S. Mariæ ad nemus in Lotharingia Abbatem, Præmonstratenses; Trittenbemiun, Joannem Gerbrandum, Leidanum Batavum, & Petrum Lucium, Bruxellensem, Carmelitæ; Josephum Pampbilum, Episcopum Signinum, & Antonium Goveam, Priorem in India orientali Goanum, Augustiniani eremitæ; Antonium Senensem, Ferdinandum Castillum, & qui Bruxellis, Duaci & alibi M. S. exstat, lucemque meretur publicam, Geraldum Lemoïcensem, Dominicani; Franciscum Gonzagam, Episcopum Mantuanum; Henricum Willottium, Belgam, aliosque Franciscani suorum primordiorum ac progressuum nacti sunt præcones. Sic & Basilianos, Camaldulenses, Cælestinos, Crucigeros, Hieronymianos, Jesuatos, Valli-Scholares, Servos B. Mariæ, Olivetanos, Trinitarios, & alios religiosorum hominum cætus, Sabellicus, Volaterranus, Polydorus Vergilius, Paulus Morisus, Renatus Choppius, Hieronymus Platus, Thomas Bozius, & alii suis scriptis commendarunt.

Nec solus vobis præco Dorlandus obtigit. Habuistis & Petrum Sutorem, Cartusianorum olim Parisiensium Priorem, Henricum Calcariensem, Priorem Coloniensem, & Arnoldum Bostium, Carmelitam Gandensem, optimè de religiosa vestra familia meritos. Quorum quidem posterior Coloniæ apud præfatum P. Theodorum Petreum adservatur; dignus profectò, qui in lucem adspectumque proferatur.

Sed hæc vestris curæ erunt, scio. Tu interim Reverende in Christo Pater, qualecumque hoc munus benigno vultu accipe, & conatum nostrum adfectus, erga Sacrum vestrum Ordinem jam inde à primis annis mihi innati, titulo excusa, vel, quod malim, ama; æquum siquidem, ut quibus idem est natale solum, illis & eadem sit animorum conjunctio, mutuisque amor. Sunt quidem, fateor, multorum cœnobiorum exordia nobis nondum cognita: Sed curis secundis, aliorumque industria aliquid hîc fuit relinquendum. Et verò, quod M. Varro ait, ut in bona segete neque nullum est spicum nequam, neque in mala non aliquod bonum; ita nemo est reprehensus, qui è segete ad spicilegium reliquit stipulam. In quo desino, & majorem in modum rogo, ut nostri, dum facis, sis memor. Antverpiæ, Kalend. Decemb. clò. Ioc. IIX.

AUBERTUS MIRÆUS,
Bruxell. Canonicus & Scholarcha Antverp.

Elogia Ordinis Cartusiani.

*Laurentius Leodicensis, in Historia Episcoporum Viridunensium,
quæ apud me exstat M. S. floruit is anno 1190.*

Cartusienſis religio, mundo haftenus inaudita, de Sanctiſſima Schola Reverendiſſimi Brunonis proceſſit, quæ in carne extra carnem, inſolito mortalibus more, vivendo, angelos in terra, Joannem Baptiſtam & Paulum eremitam in deſerto nobis hodie repræſentat: ut meritò hanc religionem florem mundi nomines, ut hanc eſſe animal ſimile aquilæ in cælum volanti, jure pronunties.

Jacobus de Vitriaco S. R. E. Cardinalis.

Cartuſianæ religionis rigor diſtriſtionis, & diſtriſtio rigoris, tanquam fornax Spiritus Sancti aurum purgans, & Scoriã ex argento ſeparans, falſos fratres diu retinere non poteſt. Unde cella comparatur mari, quod morticinum, quantocyus poterit, projicit.

Franciſcus Petrarcha, vixit anno 1350.

Ordo Cartuſienſis eſt, quem nemo deceptus, nemo invitus intrat, in quo nullus perſeverare fictus poteſt.

Ex Historia Vitæ S. Brunonis, apud Laurentium Surium.

Cartuſianus Ordo hodièque præ cæteris (quod tamen, pace omnium, dictum volumus) priſcum illum rigorem ſuum retinere videtur.

Plura Sacri Cartuſienſis Ordinis Elogia, vide in principio Catalogi Scriptorum illuſtrium, ſeu Bibliotheca Carthuſiana, quam nuper apud Antonium Hierathium, celebrem Ubiorum typographum edidit Pater Theodorus Petrejus, ejusdem ibidem inſtituti alumnus, atque in talibus eruendis cumprimis ſedulus.

ORIGINES

CARTUSIANORUM MONASTERIORUM.

CAPUT I.

Provincia Gebennensis.

I. Cartuſia Major, ſita eſt in monte, denſas inter ſilvas, apud Gratianopolim, in Delphinatu, Regni Galliæ Provincia. Eum locum, donante S. Hugone Epifcopo Gratianopolitano, incolere cepit S. Bruno, cum Sodalibus ſuis anno Dom. MLXXXIV. ut in hiſtoria vitæ ejus legitur, apud Laur. Surium, die 6. Octobris. Hujus loci Prior ſive Præfeſtus, totius Ordinis Cartuſiani Princeps eſt, atque anteſignanus. Ibidem Generales ordinis conventus quotannis celebrari ſolent.

2. Domus ſive Monasterium Valonis.
3. Domus Angionis.
4. Repauſatorium.
5. Vallis S. Hugonis.
6. Domus Allionis.
7. Pomerium.
8. Domus S. Spiritus, apud Lugdunum, Galliæ emporium, ad Rhodanum fluvium.
9. Vallis Sancta.

10. Cale-

10. Calefium.
11. Pars Dei.
12. Sanctus Locus de Lancea.
13. Domus five Vallis Virtutum. Catalogus M. S. Bruxellensis, & Petrus Sutor Lib. 2. Tract. 3. cap. 7. notant hoc Monasterium fuisse situm in Scotia.
14. Melanenſe Cœnobium, vulgò Melam, eſt Monialium.
15. Domus Correrie, eſt unita Majori Cartuſiæ.

CAPUT II.

Provincia Comitatus Provinciae, in tractu Massiliensi.

1. Domus Dorbonis, aut D' Urbonis.
2. Mons rivi.
3. Vallis S. Mariæ.
4. Vernenſe Monasterium, vulgò Verne.
5. Vallis Benedictionis.
6. Vallis Bona.
7. Domus Boni Paſſus.
8. Pratum Molle, Monialium.
9. Domus Bertrandi, itidem Monialium, eſt unita domui Durbonis.

CAPUT III.

Provincia Aquitaniae.

1. Domus Bonæ Fidei.
2. Glanderium.
3. Portus B. Mariæ.
4. Domus S. Crucis, in Jareſio.
5. Vallis Clara.
6. Domus Belli Viſus, apud Caſtras.
7. Domus S. Salvatoris, apud Villam-Francam.
8. Cadurcenſe Monasterium, Albiæ Cadurcorum ſitum, primitus Templum equites tenuerunt: Sed iis proſtigatis, ad Cartuſianos id tranſtulit Joannes XXII. Pont. Max. ante Pontificatum Episcopus Cadurcorum: uti Franciſcus Petrarcha, in Epistol. ad Sagramorum Equitem & Monachum, & ex eo Renatus Choppinus, Monasticon Lib. 2. Tit. 1.

CAPUT IV.

Provincia Cataloniae.

1. Scala Dei, Diœceſis Tarraconenſis.
2. Porta Cœli, in Regno Valentiae, eſt fundata ab Andrea Albalato, Archiepiſcopo Valentino, & Collegio Canoniorum ejus urbis.
3. Mons Hilaris B. Mariæ, vulgò Montioly, diſtat ſecundo milliari à Barcinone, urbe celebri.
4. Vallis Jeſu Chriſti, amæno ad flumen loco eſt ſita, ſecundo lapide à Cæſar auſta. Inſignis hoc loco Bibliotheca, libris optimis inſtructa viſitur.
5. Domus Jeſu Nazareni, in Majorica Inſula, quæ inter Baleares Inſulas eſt maxima.

CAPUT V.

Provincia Castellae.

1. Domus B. Mariæ de Paulari. Apud Segobiam Caſtellæ urbem, lanarum artificio celebrem, haud longè à pago Raſcafria, Cartuſianorum domicilium, cui Paulari nomen eſt, ipſo ædificii ſplendore, copiis, & loci Sanctitate in Hiſpania celeberrimum. Joannes I. Caſtellæ Rex impenſâ ſuâ excitavit. Obiit is anno M. CCC. XC.
2. Hiſpalenſis Cartuſia, Hiſpanicè las Cuebas, B. Virgini Matrî Sacra, loco amænifſimo, ad Bætum fluvium ſita eſt, haud longè à muris urbis vulgò Sevilla dicitur, Hiſpalenſis;
Script. Rerum Monast. Tomus II. M m m

ienfis; quæ nobiliffimum eft emporium, & mercium Indiæ occidentalis receptaculum longè ampliffimum. Hoc in Monafterio fpeftantur fepulchra Ducum Alcalæ; quibus & dotem fuam, ni fallor, debet acceptam.

3. Anajenfis Cartufia, B. Virgini pariter facra, vulgò de Anaye, ad Durium fluvium, haud longè à Tordefilla urbe.

4. Domus S. Mariæ de Miraflores, non procul Burgenfi urbe, extructa eft à Joanne II. Castellæ Rege, qui ibidem cum conjuge fua conditus jacet.

5. Domus Defenfionis B. Mariæ, apud Xerecium.

6. Domus Conceptionis B. Mariæ, de Castella.

7. Scala Dei, in Portugalia.

8. Aula Dei, in Portugalia. Ex his altera apud Olifponem, Lufitaniæ feu Portugaliæ Metropolim eft fita.

9. Domus Noftre Dominæ de Gratia, in Diœcefi Hifpalenfi, ampliffimis vectigalibus dotata, Guadaletæ fluvio adjacet.

10. Domus S. Mariæ de Fontibus, in Diœcefi, fic dicta ab ubertate fontium, quibus abundat.

11. Cartufia Granatensis, filia Paularenfis Monafterii. Eam namque fundatam ab ipfis Paularenfibus lego.

CAPUT VI.

Provincia Burgundiæ.

1. Domus Portarum; fundata eft temporibus S. Bernardi Abbatis Claræ-Vallis: quod patet ex Petro Sutore lib. 2. de vita Cartufiana, tract. 3. cap. 5, & ex Dorlandi Chronico, lib. 4. cap. 9.

2. Arveria.

3. Silva Benediâta.

4. Vallis-Clufa.

5. Monafterium Majorevi. Quod unum effe ex antiquiffimis Ordinis Cœnobiis confat ex epiftola 25. lib. 6. Petri Cluniacensis Abbatis, qui vixit tempore D. Bernardi Claravallensis.

6. Monafterium Sellionis.

7. Bonus locus, tribus miliaribus à Salmis.

8. Monafterium Montis Merulæ.

9. Siligniacum, in Sabaudia.

10. Petricastrenfis, five Petri Castellensis Cartufia, apud Sabaudos notiffima. Eft ea fundata ab Amadeo, eo nomine sexto Sabaudia Comite: qui & Ordinem Equitum Annunciationis Angelicæ instituit. Pro cujus Sodalitii Equitum falute, perpetuæ ad Deum preces in ifta Cartufia funduntur. Obiit autem Amadeus, anno 1383. cum Allobrogibus annos XI. præfuiſſet.

11. Poletenſe Monafterium Virginum.

12. Saletarum itidem monialium.

CAPUT VII.

Provincia Franciæ.

1. Vallis Dei, fundatorem agnoſcit Rotrodum Pertici Comitem: teſte Petro Sutore, lib. 1. de vita Cartufiana, tract. 3. cap. 2. pag. 65.

2. Lwigniacum.

3. Ligetum.

4. Apponiacum.

5. Domus Belli-Larici.

6. Vallis S. Georgii.

7. Parcum, in Diœceſi Cenomanenſi. Fundum extruendo Monafterio dedit Virgo quædam inçlyta, ex nobiliffima Alenconiorum familia; ædificia verò B. Gaufridus Cenomanenſis Epifcopus, ibidem ſepultus excitavit: teſte Sutore lib. 2. tract. 3. cap. 6.

8. Vallis Viridis, apud Lutetiam Pariſiorum, à S. Ludovico Francorum Rege ejus nominis Nonno, excitata eft in fundo Palatii olim regii, quod Vauvertum nuncupabant: teſte Franciſco Belleforeſtio, in ſua Coſmographia & Petro Sutore, citato loco. Speſtantur in hoc Cœnobio plurimi tumuli procerum, cum Sacri tum profani ordinis. Solent

lent & loci ejus Monachi erga pauperulum vulgus hominum, Suburbana Lutetia inco-
lentium esse liberalissimi.

9. Bassa - Villa.

10. Vallis Profunda.

11. Fons B. Mariæ:

12. Fontanetum, apud Belnense oppidum, Ducatus Burgundiæ, ab Guidone Bur-
gundiæ Duce ann. 1332. est institutum ac dotatum: teste Belleforestio citato libro. Hu-
jus tractus vina, vulgò Belnensia nuncupata, apud Francos & Belgas, ob præstantiam,
maximo sunt in pretio.

13. Domus B. Mariæ de Pratea, apud Trecas, Campaniæ urbem.

14. Domus S. Trinitatis, apud Divionem Ducatus Burgundiæ Metropolim. Hoc
Monasterium Philippus Audax, Burgundiæ Dux, & Flandriæ, per conjugium cum Mar-
garita, unica Ludovici Malani filia, contractum, Comes à fundamentis suo ære excita-
vit. Cujus itémque filii Joannis Divionensis, & Nepotis Philippi Boni, ex ordine Du-
cum Burgundiæ, tumuli ibidem marmorei visuntur.

15. Domus Rosæ Nostræ Domine, apud Rotomagum, Normanniæ emporium.

16. Domus SS. Rogatiani & Donatiani, apud Nannetes, in Britannia Armorica,
quam hodie Minorem nuncupant.

17. Campus S. Michaelis D' Auray.

18. Domus Bonæ Spei, apud Gallionem.

C A P U T VIII.

Provincia Picardiæ.

1. **M**ons Dei, ad quos D. Bernardus celebrem illam de vita solitaria scripsit episto-
lam.

2. Vallis S. Petri.

3. Domus S. Mariæ de Macort, in urbe Valencenarum, apud Hannones.

4. Vallis S. Aldegundis, apud Audomaropolim, Artesiæ urbem. Hujus auctor
existit Joannes à S. Aldegunde, Norcarmæ Dominus, an. 1198.

5. Domus S. Honorati, apud Abbatis-Villam, Picardiæ oppidum.

6. Mons S. Ludovici, apud Noviomum, Picardiæ urbem Episcopalem. Hujus
Cænobii exordium ac dotatio debetur Philippo Galliæ Regi, S. Ludovici Regis filio; ut
in sua Cosmographia testatur Belleforestius.

7. Vallis S. Spiritus, apud Gosnaium, haud longè à Bethunia, Artesiorum oppi-
do. Hoc Monasterium, cum Xenodochio vicino, suo ære excitavit, ac vectigalibus
annis donavit Theodericus Herissonius, ex Præposito Aëriensi Episcopus Atrebatensis,
qui anno 1328. moriens, ibidem in odeio est conditus.

8. Domus B. Mariæ de Prates, apud Monstrolium oppidum Picardiæ, in finibus Re-
gni Galliæ. De cujus fundatore consule Chronicon Dorlandi, lib. 6. cap. 28.

9. Mons S. Andreae, apud Tornacum, veterem Nerviorum sedem. De cujus Mo-
nasterii initiis idem Dorlandus in Chron. lib. 6. cap. 27.

10. Mons S. Mariæ, Cænobium Monialium, apud Bethuniam in Artesia,

C A P U T IX.

Provincia Belgii, seu Germaniæ Inferioris.

1. **C**apella B. Mariæ, apud Angianum Hannoniæ oppidum. Quæ quam præstantes olim
doctrina ac pietate Viros produxerit, consule Dorlandum, lib. 7. Chron. cap. 25.
& sequentibus. Quin etiamnum hoc tempore Priorem habet admodum insignem P. Adria-
num Durpium, Provinciæ istius, ut vocant, Convisitorem.

2. Vallis Gratiæ, apud Brugas, Flandriæ olim emporium, toto orbe notissimum,
fundata est anno M. CCC. XVIII. teste Jacobo Meyero in Annalibus Flandriæ. Huic
nunc præest V. P. Gisbertus Bouhuius, vir pietate ac humanitate suspiciendus.

3. Domus S. Catharinæ, in Lirano Brabantia oppido. Stetit hoc Monasterium olim
ad muros urbis Antverpiensis; eo fere loco, quo nunc arx visitur, à Ferdinando Alva-
ro, Albæ Duce, Belgicæ Gubernatore, an. 1567. excitata. Sed bello Geldro-Gallico,
cui Martinus Rossemius contra Carolum V. Imp. præfuit, cum Antverpiana ædificia in
cineres concidissent, Monachi novum Liræ Cænobium exædificarunt. Cæterum Cartu-
siæ Antverpianæ dotator primarius fuit Gratianus, Belgicæ Dancardus Molenerius, Civis
Antverpiensis; vir admodum dives, de quo fusè Dorlandus in Chron. lib. 6. c. 50. p. 372.

M m m 2

4. Silvæ

4. Silvæ S. Martini, apud Gerardi-Montem, Flandriæ oppidum.

5. Domus Montis S. Gertrudis, apud ejusdem nominis quidem, in Hollandiæ & Brabantiae confinibus situm, conditorem agnoscit Guilielmum Duvevordium, nobilissima apud Batavos familiâ natum, & Osterhouti dominum. Floruit is an. XI. 1353. fuitque in magna apud Belgarum Principes gratia. Idem cum liberis careret, opes suas in alterius insuper Monasterii ædificationem piissimè impendit: quod est monialium Ordinis S. Claræ, olim extra muros urbis Bruxell., nunc intra muros situm, eo ipso loco, quo Fratres Hieronymiani, Patrum Memoria, Cænobium & Gymnasium habuerunt. Cæterum Duvevordius in veteri isto S. Claræ Monasterio, extra muros urbis, honorificè conditus fuit: cujus tumulum, unâ cum Monasterio, civilia apud nos bella exciderunt.

6. Domus S. Mariæ, vulgò *Monikbuysen*, apud Arnhemum, Geldriæ Metropolitim. Cænobium istud condidit Rainaldus I. Geldriæ Dux, & Uxor ejus Eleonora, Eduardi Angliæ Regis filia: teste Henrico Aquilio, in Geldriæ Chron. Causam foundationis lege apud Dorlandum in Chronico Carthusiano, lib. 6. cap. 22. pag. 354.

Obiit autem Rainaldus an. 1343. cum annis XVII. præfisset. Fuit hoc Monasterium multorum olim Geldriæ Ducum tumulis nobile; quos Calviniana rabies, pro Sectæ ingenio, nostra ætate violavit, funditusque excidit.

7. Mons S. Joannis Baptistæ, in Zelemensi vico, apud Distemium Brabantiae oppidum. Hujus Cænobii anno Christi M. CCC. XXVIII. Auctor fuit Gerardus Toparcha Dieffensis, & Castellanus Antverpiensis, ejusque conjux Joanna à Flandria, Comitissæ Loffensis filia. Hic vixit & obiit anno Christi 1507. ætatis 53. Petrus Dorlandus, qui præter Chronicon Cartusianum, multa alia scripsit Ecclesiæ utilia: uti videre licet in Bibliotheca Cartuf. F. Theodori Petrei, Cartusiani. Moderatur nunc hanc eandem Cartusiam P. Theodorus Stumwickius, natione Batavus, singularis industriæ ac pietatis Vir.

8. Vallis Regalis, apud Gandavum, Flandriæ urbem primariam, & maximam. Quæ quidem Domus primùm capta est construi anno Dom. M. CCC. XX. Incorporata verò est Ordini anno istius Seculi XXVIII. Quo tempore extitit Can. quidam Ecclesiæ S. Donationi Brugis, D. Willebaerd, qui suo ære locum illum, ubi Cartusia constructa est, cum à vicinis aliquot prædiis, comparavit. Quæ deinde Ludovicus Flandriæ Comes cum Uxore sua ac filio ab omni servitio ac debito exemit. Itaque hi fuere quasi primi Cartusiae hujus fundatores. Fuit autem primus hujus loci Prior Michael Cœlian, qui cum esset in Seculo magnarum opum vir, ac præditus, amore solitudinis accensus, mundonuntium remisit, plurimâque e sua substantia domui contulit. Cui demortuo successit Joannes N. Post quem D. Guilielmus de Warnewyck regimen suscepit, nepos nimirum generosi ac nobilis viri D. Guilielmi de Warnewick. Qui cum non haberet liberos, in gratiam nepotis sui, omnium benorum suorum immobilium, quæ in Hasselt (est hoc insigne prædium haud procul à Gandavo) sita sunt, Cartusianos Gandenses constituit hæredes: permotus, ut fertur, instinctu divino: occasione nimirum virtutis, humilitatis & patientiæ laici cujusdam istius ejusdem Conventus, ex eorum genere quos Conversos nuncupant. Qui cum quodam tempore spicas legeret, & fortè in proximè adjacentem agrum, qui prædicti nobilis erat, imprudens incidisset, illicque quasi in Conventus sui fundo, nonnullas colligere aristas inciperet, Warnewickius id conspicatus, indignabundus ætutum accurrit, hominiquè insignem alapam infregit. Qui id patientissimè tolerans, veniam insuper demissè precatur: ignosci sibi postulans, quod inscius peccasset. Quo patientiæ exemplo ita commotus est animus Generosi viri, ut insequenti nocte somnum haud quamquam capere potuerit, correptus nimirum horrore quodam terribili, adeo ut se ilico expiraturum crederet. Unde prima aurora Cartusiam adiens, Priorem interpellat, exponit quid pridie cum laico crudeliter egerit, atque in pœnitundinis signum terras suas omnes Ordini suapte sponte offert.

Dein erat & aliud quoddam prædium, Monasterio propinquum, & domicilium alterius cujusdam viri nobilis, qui dum intempestæ noctis silentio cum uxore in lecto decumberet, atque inde Cartusianorum fratrum cantum (erat enim illorum Ecclesia vicina admodum) exaudiret, singulari in Deum amore inflammatus: *En, inquit ad uxorem, quam alacriter boni isti religiosi divinas concinunt laudes, veluti Angeli quidam caelestes; cum interrim nos molli decubantes lecto, otiosi conquiescimus. Quidni prædium hoc nostrum viris istis religiosis, caelestem in terris vitam degentibus, offerimus: quatenus aliquando nos secum recipiant in aeterna tabernacula, cum sint Cives Sanctorum, & domestici Dei!* Dictum, factum. Neque hic stetit res, quin & Gandavensis Magistratus piâ conventualium conversatione inflammatus, ex ærario suo tres ibidem construxit cellas, & complures alii utriusque sexus possessiones suas, agros, ac prædia, in Monasterii ejusdem usum libentes contulerunt.

Floruere autem in insigni hoc Cænobio duo præstantis eruditionis viri, quorum unus fuit Goswinus de Becka, qui anno Domini M. CCCC. XVII. Priorem ibidem egit, ac primarium Provinciæ Visitatorem; de quo latius in Cartusi. legitur Bibliotheca. Alter verò Guilielmus Bibautius: qui cum esset istius loci Alumnus ac Præfectus, magnâque

que polleret rerum agendarum prudentia, tandem anno Domini M. D. XXI. in totius Ordinis Generalem est cooptatus. Verum cheu in ista miserranda Belgii clade, quæ anno post Christum M. D. LXVI. atrociter defæviit, celeberrima hæc Cartusia rebus fere omnibus ab hæreticis spoliata est, ac tandem etiam anno M. D. LXXVI. tum ab his tum ab illis usque adeo in cinerem redacta, ut modo vix ullum veteris ædificii extet monumentum. Quæ res Superiores impulit, ut anno M. D. LXXX. in ipsa Gandensi urbe quietiorem commorandi locum à Senatu expetierint, impetraverintque. Qui quidem novo indito nomine, Domus S. Brun. in Heremo, hoc tempore vocitatur. Cujus novum ambitum, seu claustrum majus, cellasque, ad formam Ordinis P. N. Arnoldus Hauensius, modernus Cartusie Prior, coaptare studet: Vir nimirum, de quo ignores, doctiorne sit, an humilior; morum gravitate præstantior, an animi tranquillitate hilarior: certat enim singularis illius prudentia cum admiranda simplicitate, fervor orationis cum operibus charitatis: adeo ut & bene faciendi studio, & scriptionis laude exteris etiam, amori sit ac honori.

9. Domus Omnium Apostolorum, apud Leodicum, insignem Eburonum Urbem, in Monte Cornelio, initia sua debet Engelberto de Marca XLVII. istius loci Episcopo, nec non & opulentissimo Civi Joanni de Brabantia, Scabino Leodicensi, qui amplissimos huic Monasterio redditus annuatim assignavit. Cujus fundamenta jacta sunt circa annum Domini M. CCC. LVII. capítque Ordini incorporari 4. anno post. Nam in Capit. Generali, sub P. Helifario (fuit hic XXIII. Generalis, obiitque anno M. CCC. LXVII.) Majori in Cartusia an. M. CCC. LX. celebrato, primus Conventui huic Prior assignatus est P. Bertrandus professor Cartusie Parisiensis. Quo cum tres alii ex Majori Cartusia simul missi fuere. Quorum primus vocabatur Bartholomæus, professor nimirum Domus Arnhemienfis; Alter, Joannes militis; Tertius, Adamus N. uterque filius Abbatis Villæ in Picardia.

De Fundatione Domus Leodicensis Chron. Dorlandi lib. 6.

cap. 30. pag. 370.

Vixere autem hoc in loco primitus Canonici Regul. Ordinis Præmonstratensis, qui nunc intra muros Urbis Leodicensis degunt, in loco quem Bellum reditum nuncupant. Cæterum in Cartusia Leodicensi est insignis Bibliotheca, vetustis Manuscriptis Codicibus belle instructa. Quam, cum ante biennium illic essemus, non sine fructu perlustravimus: atque inter cætera vidimus Manuscripta opera omnia Jacobi Vitriaci Cardinalis, tomis aliquot comprehensa: præestque huic loco D. Joannes Stelant, Vir tum morum gravitate, tum ingenii acumine suspiciendus.

10. Domus Novæ Lucis S. Salvatoris, apud Ultrajectum, urbem apud Batavos Archiepiscopali Cathedra illustratam. Ex monumentis istius loci mihi constat An. M. CCC. XCII. Suedorum, Gasbecæ, Putti, & Stryæ Dominum, agros amplissimos in Aryensi tractu, loci hujus Monachis contulisse: Alberto Hollandiæ, Zelandiæque Comite, ac filio ejus natu Majore Guilielmo adprobantibus. Porrò Monasterii hujus ruinæ vix hac tempestate visuntur amplius; adeo sæva Calvini rabies Deo dicata domicilia è medio sustulit.

11. Portus Salutis S. Andreæ, apud Amstelredamum, Hollandiæ emporium, mercatu potius quam religione celebre.

12. Mons Sion, apud Zirizæam, Zelandiæ oppidum: cujus ne ruinæ quidem hac tempestate existant.

13. Domus Nostræ Domine de Gratia, olim extra Bruxellam, Brabantie urbem regiam, loco peramæno sita, sed bellis istis civilibus funditus everfa. Nostra autem memoria est intra muros Urbis magnificè ædificata, magisque indes adsurgit studio & industria Rev. P. Domini Herculis Winckelii, loci istius vigilantissimi Prioris, totiusque Provinciæ Visitatoris integerrimi. Porrò Monasterio Sacellum adhæret, D. Virginis cultu celebre, quod ingenti secularium hominum frequentia visitur.

14. Monasterium S. Bartholomæi, apud Delfos Hollandiæ oppidum, nunc in cineres flammisque redactum.

15. Domus S. Sophiæ, apud Sylvam Ducis, Brabantie Urbem, militari populo nobilem. Ad cujus Monasterii Constructionem cum D. Ludolphus van Wæter, Buscoducensis Ecclesiæ Canonicus, aliique nonnulli Cives diversas contulissent eleemosynas, licet insufficientes, tandem strenuus miles, ac Generosus D. Arnoldus de Herlaer, & D. Adelheidis Picks ejus Uxor, ambo natione Sicambri, liberali sua donatione id effecere, ut in loco qui Vucht etiamnum dicitur, haud procul ab Urbe Cœnobium in honorem templi Constantinopolitani, S. Sophiæ, recenter tunc à Turcis occupati ac prophanati, conderetur. Verum enim verò, quia ad talem Monasterii erectionem consensus Ducis Brabantie necessario requirebatur, hinc placuit Seren. Burg., juxta ac Brabantie Duci Carolo Audaci; per patentes literas anno 1471, in ejusdem erectionem consentire, &

Script. Rerum Monast. Tomus II.

N n n

femet.

femetipsum principalem loci benefactorem ultro offerre. Cujus tamen infelici atque immaturo interitu plus spei quam rei Cartusiani Patres consecuti sunt. Porro I. loci hujus moderator seu Rector fuit eximius ille Extaticus Doctor, Dionysius Rickelius. Cui successit Joannes de Monte. Præfuit etiam isti loco anno Domini 1486. Henricus, cognomento Prudens, qui ibidem fatis concessit anno 1484. Quo de in Bibliotheca Cartusiana agitur. Est ergo hæc Cartusia fundata, atque Ordini incorporata circa annum Dom. 1466. nunc verò in urbem translata. Primatem habens P. Michaellem Genzema, antiquæ virtutis ac fidei virum.

16. Domus S. Martini, in Monte Solis, apud Campos insignem Transiselandiæ urbem, nunc penitus quoque est diruta, atque ex fundamento excisa, nedum eruderata. Adeo ut postremus loci istius Prior Arnoldus N. rebus adhuc mediocriter florentibus, non sine veri præfensione, ac quodam divini numinis afflatu, paulo ante obitum lecto circumstantes identidem interpellaverit; ut duplo profundius in terram eum defoderent, quam communis habet consuetudo. Futurum enim, ut demortua religiosorum fratrum corpora, etiam vomere tandem aliquando profcinderentur. Quod vaticinium equidem, seu præfensionem, rei probavit eventus. Sunt namque Saxa Sepulchralia in urbem translata, Sanctissimorum Patrum monumenta violata, pietatis domicilia everfa, ipsùmque suspiciendæ pulchritudinis templum, non minus quam cæmeterium in Cereris usum redactum.

17. Monasterium S. Mariæ Magdalenaë sub Cruce, in Urbe Lovaniensi, ædificari captum est an. 1489. Varii varias cellas dederunt: inter eos eminent Joannes Overhousius, Antverpiensis, Nassoviæ Gentis Quæstor; Margarita, Eduardi Angliæ Regis Soror, Caroli Audacis, Burgundiæ Brabantiaëque Ducis vidua, & Maria Magdalena Hamalia, vidua item Guilielmi Croy, Marchionis Arschotani; quæ & Heverlense Cœlestinorum, extra muros Lovanienses Cœnobium, à marito inchoatum perfecit. Cæterum in Cartusia Lovaniensi, spectabilis est porticus, magnitudine & opere; nec aliam facilè invenies huic comparandam. Lege Justi Lipsii Lovanium lib. 2. cap. 17. Priorem nunc agnoscit Uckovium quendam, qui magna cum laude illic præest.

18. Domus S. Annæ, apud Brugas Flandriæ Urbem, mercatu olim nobilissimam. Istud Monialium Cœnobium an. Christi 1363. suo ære exædificandum curavit Balduinus Vossius, ditissimus Mercator Brugensis: testibus Meyero in Annalibus Flandriæ, & Dordlando in Chronico, lib. 6. cap. 33. p. 376. Quorum posterior addit, Balduini filiam Mariam hinc Priorissæ, ut vocant, munus laudabiliter obivisse.

19. Domus Mechliniensis, in qua hac tempestate degunt Patres aliquot Angli, extorres è Solo Patrio, viri nimirum eximiè Pii: quibus Rex Hispaniarum de necessariis annuatim providet.

CAPUT X.

Provincia Angliæ.

1. Monasterium Withamense.

2. Locus Dei Hentonienfis.

3. Bella Vallis, apud Nothingam.

4. Monasterium Salutationis B. Mariæ, apud Londinum, Regni Angliæ Metropolim. Fundavit id anno 1371. Gualterus Mainius, Belga, Patria Cameracensis: quem ob fidelem operam militarem in Vasconia adversus Gallos præstitam, Eduardus III. Angliæ Rex, Garterii, ut vocant, Ordinis Equitem creat.

De Cartusianis Londinensibus ab Henrico VIII. Angliæ Rege, ob constantem religionis orthodoxæ professionem, varii amplissimè scripserunt: ad quos Lectorem remittimus. Maximè verò ad historicam relationem Mauritiæ Chancæi, oculati nimirum testis, qui horum pars magna fuit; quam nuper recensitam, impressit Bernardus Gualtherius, Civis ac Bibliopola Colonienfis.

5. Domus S. Michaelis in Hul, apud Kingestonum.

6. Domus S. Annæ, apud Conuen.

7. Domus Assumptionis, apud Montem Gratiaë.

8. Domus Jesu de Bethlehem, apud Scheinam.

9. Domus Visitationis B. Mariæ, de Auxiolme.

Hæc & alia innumerabilia Angliæ Monasteria, Patrum memoriâ, hæreticorum furor, præ dolor, evertit. Sunt tamen hodièque variis in Provinciis Angli, religiosi ordinibus adscripti. Inter alios non pauci sunt Machliniæ, apud Brabantos, Cartusianæ vitæ genus amplexi: Sacraë apud Britannos propaginis sæcundum, uti confido, semen aliquando futurum.

CAPUT XI.

Provincia Alemanniae Superioris.

1. Vallis S. Joannis in Seitz, apud Ciliam Slavoniae oppidum: cui olim praefuit Stephanus Senensis, qui annis aliquot à manibus fuit Sanctissimae Virgini Catharinae Senensi, quique in publicis generalis capituli Comitibus, an. Dom. M. CCCC. X. celebratis, Generalatu sponte sua sese abdicavit, sua utique cum laude, atque Ordinis bono. Nunc haec eadem Cartusia regitur à D. Viano Grunello, Provinciae istius Visitatore perquam eximio, industrio, atque in arduis procurandis negotiis probe exercitato.

2. Vallis S. Mauritii, in Gyrio, in Slavonia.

3. Vallis Jocosa, in Carniola, in Freniz, Slavoniae pago, putatur fundata circa annum Domini M. CCC.

4. Lapis Refugii, in Hungaria, eodem ferme tempore erectus dicitur, quo & Superior.

5. Vallis omnium Sanctorum in Maurbach, tertio à Vienna, Austriae Metropoli, lapide, fundatorem agnoscit Fridericum Pulchrum, Alberti Imperatoris filium, qui cum solitudinis amans, istuc aliquamdiu quietè vixisset, tandem etiam post mortem, quam anno Domini M. CCC. XXX. oppetiit, ibidem est humatus. Fuit olim duplici porticu insignis, ac proventibus largis clarissima; ante annos verò octoginta, cum Solimannus Turcarum Imperator Viennam ingenti cum exercitu obsidione cingeret, magnas perpeffa clades, interitui fere obnoxia, non nullos è gremio suo perdidit: adeo ut plerique eorum Turcica Barbarie trucidati, Martyrii palmam promeruerint: è quibus fuere D. Sigismundus, Modestus, Erhardus, ac Sebastianus: quorum duo posteriores Laici.

6. Vallis S. Antonii, apud Legniz in Hungaria, Poloniam versus, quae circa annum Domini M. CCC. fundata putatur.

7. Mons Omnium Angelorum, in Snals Tirolensi Comitatu, Henricum Bohemiae ac Poloniae Regem, Carinthiae Ducem, fundatorem habuit, circa annum Domini 1326. Quae tamen jam una cum Domo Ittingensi de Mandato Capituli Generalis, Franconicae incorporata est Provinciae. Est in altissimis montibus, rupibusque inaccessis, aliquot horarum spatio vixque pervia: adeo ut sit locus horroris, ac vastae solitudinis.

8. Vallis Auxilii in Tarkan, in Hungaria apud * Agicum: quam nonnulli post annum Domini M. CCC. constructam fuisse autumant.

9. Thronus B. Mariae Virginis in Gemnico, Austriae pago, aedificiorum splendore, atque opum magnitudine caeteras istius loci Cartusias longè post se relinquens. Quippe quae fundatorem habuit Albertum Austriae Ducem, Romanorum Regem, quem fata hinc anno M. CCC. LXIII. eripuerunt: estque unà cum Thori sui consorte Domina Joanna, Sorore nimirum Regis Bohemiae ac Poloniae, eodem in tumultu, ibidem humatus.

10. Vallis S. Michaelis in Levol, in Hungaria, circa annum Dom. 1350. constructa perhibetur.

11. Domus SS. Trinitatis, apud Brunam, non incelebre Moraviae oppidum, eadem fere tempestate constructa existimatur. Cui laudabiliter jam nunc tam vitae exemplo, quam eruditionis laude praestitit P. Rhenatus Hensæus Menapius: cujus exstat Tyrocinium Militiae Sacrae ac Religiosae, anno 1609. Coloniae impressum, atque Episcopi Olomucensis calculo comprobatur.

12. Porta B. Mariae, in Apxach supra Danubium, in Austria, de cujus admiranda constructione consule Chronicon Dorlandi, lib. 6. cap. 20. Sunt, qui adfirmant circa an. Dom. 1400. Ordini incorporatam: habet autem visendae pulchritudinis porticum.

13. Vallis Josaphat, apud Olomutium, Episcopalem Moraviae Urbem, bis terve Zisckæ, & aliorum seditionibus, suis mota sedibus, nunc in ipsum Olomucense oppidum est translata.

14. Domus Throni SS. Trinitatis, in Pletriach Slavoniae vico apud Ciliam, fundata est ab illustri ac Magnifico Viro, D. Hermanno, Ciliae, ac Sagoniae Comite, qui diem obiit suum Anno Dom. M. CCCC. XXXVI. caepa verò est aedificari circa annum post Christum natum M. CCCC. XXX. Verùm vix mihi persuadeo, eandem à Cartusianis Patribus etiamnum inhabitari.

15. Domus S. Laurentii in Itinga, Helvetiae pago, jussu S. Sedis Apostolicae anno M. CCCC. LXI. Ordini Cartusiano adsignata, tandem anno XVI. Seculi nuper elapsi, Franconicae sociata est Provinciae. Quae cum ingenti alieno aere contracto, vix respirare posset amplius, jam nunc pervigili Oeconomia V. P. Domini Joannis Eichnstein ejusdem assiduis laboribus, praestantique doctrina, caput audet erigere, pristinasque vires resumere.

* Fortè Agriam.

16. Hortus B. Mariæ prope Pragam. De quo ita Georgius Bartholdus Pontanus, in Succincta Bohemiæ historia, quæ apud Claudium Marnium anno 1608. prodiit: *Henricus Sextus Imperator habuit filium Joannem, cæcum nomine; quem Bobemis præfecit. Qui religione tactus, miratusque asperam Cartusianorum vitam, per quam corpora castigarent, & in potestatem suam redigerent, Cartusianos nunquam antea in Bobèmia visos, Pragam, condito illis templo, & bene dotato adduxit. Cæteram Ziska cepit populum ann. 1406. contra Wenceslaum Regem ita concitare, ut & Monasterium Cartusiense à Joanne cæco splendide erectum spoliarent, flammisque exurerent, & undecim ex iis viros religiosos, probos & senes feris spineis coronarent, atque illufos in civitatis antiquæ custodiam ducerent, saltante coram illis quodam Laico Marfick nomine. Cartusianorum autem unus post preces tuas singulis noctibus (licet optimè custoditus) evanuit. Porro quis, qualisve Ziska ille fuerit, jam nunc operæ pretium est, ex Antonii Bonfinii decadibus lib. 2. Decad. 3. edition: Wechel. f. 387. commemorare. Post Wenceslai mortem, quidam, inquit, Joannes Ziska emerfit, haud ignobili genere, Trofnoviæ ortus, vir tenui cultu, in aula à pueritia educatus, bello impiger ac strenuus, altero captus oculo, quem per certamen amiserat: item cuiferox ingenium & indomita rapinarian libido inerat. Is Hussitarum contagione infectus, coacta Sacrilegorum manu, in templa fecit impetum; comminuit Divoriam simulachra, Christi optimi Max. fregit imagines, Cartusiensium Cœnobium, vetustum quidem, & mirabili opere constructum diripuit succenditque. Hæc Bonfinius ad annum Domini M. CCC. XCIX. Interim tamen reparatum quidem est, ac Cartusiensi Ordini redditum, verum jam hoc tempore ad manus hominum secularium devolutum.*

C A P U T XII.

Provincia Alemanniæ Inferioris, quæ & Franconica vulgò nuncupatur.

1. **N**ova Cella in Grunaw, prope Wertheim in Franconia, quinto ferme à Wirceburgo lapide, primum fundatorem circa annum Dom. 1348. recolit Illust. Comitem à Wertheim. Aucta tamen plurimum temporis progressu prædiis opibus, ac largo proventu novitiorum quorundam, qui illic Divino numini famulantes, se suasque facultates omnes loco huic in perpetuum adsignavere. Passa est ingentem revera cladem, circa annum Dom. 1550. quando plerique Lutheranorum Principes Passlaviensem diætam, in isto fere regionis tractu instituere.

2. Cella Salutis, in Tuckelhausen, tribus ab Herbipoli milliariibus distans, ab Othone, Sanctitatis opinione insigni Bambergensi Antistite, anno 1120. à fundamentis extracta, atque Ordini Præmonstratensi adsignata fuit. Verum enimverò ab iis tandem ad Cartusianos anno redempti Orbis 1351. est devoluta opera nimirum Reverendi ac Prænobilis Viri D. Eberhardi de Rider, Cathedralis Ecclesiæ Herbipolensis Decani. Porro in bello illo rustico, à Luthero ejusque affectis horrendum in modum excitato, profus incinerata, consumptaque fuit, anno nimirum Superioris ævi XXVII. Quin & in bello Margravico anno M. D. LII. miserè spoliata, atque exactionibus exhausta, adeoque attrita, ut de ea conclamatum omnino fuisset, nisi P. Nicolaus Comitius, Domo Belga, ac professione Colonienfis, vir nimirum magnæ industriæ, juxta ac constantis animi, eò circa annum Domini M. D. LXXV. Superiorum auctoritate relegatus, collapsa restaurasset ac dispersa congregasset: ita ut aliquamdiu totius Provinciæ Seminarium existens, etiamnum quam optimè audiat, insignique pietate floreat.

3. Hortus Angelorum, haud procul à Wirceburgo, Franconiæ Metropoli, primum habuit fundatorem Rev. ac Nobil. Virum D. Eberhardum Hirtcheim, Canonicum & Archidiaconum Ecclesiæ Herbipolensis: Quippe, cujus ope suprema manus operi imposita, quæ ædificiis erigendis, quæque censibus dotandis: ita tamen ut etiam alii complures largas applicaverint manus. Cæterum & hominum incuria & temporum injuria huic loco non exigua illata clades, adeo ut periclitari magnopere potuisset, ni duæ insignes loci hujus columnæ tantam tempestatis vim validè sustentassent; nempe P. Gerardus Agricola, ac Joannes Mulnerus: quorum hic non ita pridem magno cum Provinciæ istius luctu ac detrimento Visitator obiit. Cujus ope & industria ita hac tempestate felix ille Angelorum hortus efflorescit, ut quàm plurimis admirationi sit, ne dum imitationi. Habet enim viros non pietate solum, sed & eruditione celebres: è quibus ut cæteros quorum in Bibliotheca Cartus. fit mentio omittam, inprimis occurrit P. Simon Weifferus; & quem ipse olim in spiritalis vitæ palæstra erudit D. Erhardus Winheimius, Agrippinensis auctor Sacrarum. Floruit etiam illic olim R. D. Waltherus, Diagorganensis, Episcopus 30. annis Bambergæ, & Herbipoli in Pontificalibus Vicarius, familiæ quondam Dominicanæ ex professo Monachus: qui strictiori, quietiorique sese vitæ in senio dedens, Cartusianorum illic institutum amplexus quàm pientissimè in Domino obdormivit.

4. Mon

4. Mons S. Salvatoris apud Erfurdum Erfordiam, non incelebre Turinghiæ oppidum, Moguntino Archiepiscopo subiectum. De cuius Cœnobii initiis ita Nicolaus Serarius Societatis Jesu doctissimus Theologus librò 5. historiæ Moguntinæ, pag. 861. ubi de rebus gestis Joannis XLIV. Archiepiscopi pertractans; *Anno, inquit, M. CCC. LXXII. capit Erfurtenfis Cartusia, prout in ejus notatum peristyllo. Cum enim ad auxilii montem, de quo lib. 3. notatione 20. dixi, miraculorum quæ divinitus ibi fiebant, causa, concursus esset plurimus, plurimæque oblationes; harum pars tertia Sacerdoti, qui Sacra curabat, constituta fuit. Ille verò magnis inde auctus divitiis, amico cuidam suo Joanni (alii Ortonis) Ortinis, Dorlensi Præposito, viro pio, negotium testamenti dedit, ut in Dei honorem, animæque suæ subsidium, ac salutem illas iste conferret. Bona igitur & Reverendiss. Archiepiscopi, & Senatus Erfordiani venia decrevit hic Cartusianum ad Erfordiam Cœnobium erigere. Cùmque de oportuno loco esset sollicitus, architectum, qui circumspiceret diligenter omnia, miserat. Huic verò astitit juvenis, qui locum ubi Cartusia nunc est, laudavit; simulque subito evanuit. Atque hunc ed elegantiam & pulchritudine fuisse, adfirmabat architectus ille, ut alterius libenter oculi jacturam faceret, si eum iterato semel duntaxat conspici daretur. Fuit autem consecratum novum hoc Sacrum ædificium Anno millesimo trecentesimo septuagesimo quarto. Hactenus Serarius. Porro postquam Capitulo Generali zelus præfati Joannis Ortonis denunciatus fuisset, misit ad eum Priores duos, qui constructam jam domum de manu fundatoris fusciperent, nempe P. Joannem Priorem Moguntinum, cum P. Henrico IV. Priore in Grunau, quibus in dotem assignavit triginta circiter florenorum millia. Incorporata itaque fuit domus hæc Ordini, & specioso Salvatoris titulo eam ob causam insignita, quod fundator plurimam pecuniam à Plebano Ecclesiæ S. Salvatoris, uti Superius ex Serario commemoratum, testamento consecutus fuisset. Hujus primi incolæ fuere professi aliquot Cartusiæ novæ Cellæ in Grunaw: videlicet Henricus Rochel primus loci istius Rector: Secundus, Gonradus de Offinghen Procurator: Tertius, Hermannus cognomento Statuarius. Quartus, Hermannus de Suck Vicarius. Quibus deinde & alii succedere; adeo ut etiamnum illic res monasticæ, tam personarum multitudine quàm cellarum amplitudine, non mediocriter floreat, licet Lutheranorum malitia plurima sepe damna, ac facultatum suarum direptionem sustinuerint.*

5. Domus Sanctæ Elisabeth, apud Isenacum Thuringiæ oppidum, primordia sua debet Cartusiæ Erfordiensis; quæ licet jam ab hæreticis occupetur, habuit tamen olim viros eximie doctos; utpote cui Prior aliquando præfuit Joannes ab Hagen de Indagine. Quo de auctor Bibliothecæ Cartusianæ.

6. Cella B. Mariæ apud Norimbergam, Diœcesis Bambergensis fundatorem habuit Marquardum Mendelium. Cœnobium quondam opulentum ac præclarum fuit, nunc verò Prædicantium uxoreularum ignobile domicilium. De cuius fundatione consule lib. 6. Chronici Dorlandi capite 20.

7. Hortus Christi, apud Noertlingam Sueviæ oppidum, ab Illust. ac Generosis Comitibus ab Oettingen fundata, liberalitèrque dotata, ad peregrinorum manus devoluta, tandem Imperialis Cameræ sententia ac decreto Patribus Cartusianis anno M. D. XCIX. adjudicata est, nisi quod executioni eos oporteat insistere, atque ab injustis possessionibus rem postliminio repetere.

8. Aula B. Mariæ in Buxia apud Memmingam, Sueviæ oppidum, Diœcesis Augustanæ, Canonicorum Regularium olim domicilium extitit, ope verò fundatoris novi, D. Henrici de Ellerbach, Canonici Cathedralis Ecclesiæ Augustanæ anno reparatæ salutis M. CCCC. IV. Cartusianis assignatum, insigni ædificiorum splendore, nec non & opum magnitudine etiamnum cæteris istius loci Cœnobiis supereminet. (*)

9. Pons B. Mariæ in Aftheim Franconia, seu Franciæ Orientalis pago, tribus miliaribus Wirceburgo distita, fundationis suæ exordia jure merito debet D. Erckingio à Swarzenburch, cujus familia nunc Comitibus titulo virtutis ergo est insignita. Hic vivendi finem fecit an. M. CCCC. XXXVI. Plurima quidem Monasterium hoc bello rustico incommoda sustinuit, verùm industriâ ac vigilantia duorum insignium Provinciæ istius Visitatorum D. Hauptii, ac D. Ludovici Hageri adeo vires recuperavit suas, ut tum structuræ magnificentia, tum rerum necessariarum copia, aliis admirationi sit. Hujus quoque loci Prior olim fuit Theodoricus Loërius, Stratanus, vir de Ordine suo quàm optime meritus: qui obiit anno M. D. LV. die XXVI. Augusti.

10. Domus Passionis Christi apud Legnitz in Silesiæ Ducatu, fundata est per Illustrissimum Principem Ludovicum, Ducem Legnizensem & Brigensem, circa annum Christi M. CCCC. XXX. deducta nimirum recenti Colonia ex Cartusia Erphordiana.

11. Monasterium B. Mariæ boni lapidis, Germanicè Guitelstain, apud Vrachium, Ducatus Wirtenbergensis, oppidum: fuit olim Præpositura Monachorum Benedictinorum, à Zwifaltenfi, Diœcesis Constantiensis Abbatia dependens. Sed Ludovicus &

Script. Rerum Monast. Tomus II.

O o o

Udal-

(*) 1391. Henricus ab Ellerbach Cellarius Cann. Regg. ultimus Præpositus in Buxheim & Moderna Cartusiarum fundator Anno 1402. obiit 1404. Kham Hierarch. Aug. fol. 595. Sæcularium tamen Sacerdotum contubernium fuisse, non Regularium Canonicorum contendit Franciscus Petri Suev. Eccles. p. 224.

Udalricus Wirtenbergenfes anno M. CCCC. XXXIX. eo loco Cartufianos collocarunt; teste Cafparo Brufchio in Chronologia Monafteriorum Germaniæ. (*)

12. Mons S. Joannis Baptiftæ in Vogelsberch, quem Landgravius Haffiæ in ditione fua anno M. CCCC. XLII. conſtrui curavit. De quo in Cartufiæ Erfordienſis Chronico hæc reperiuntur. *Sub VIII. Priore Erfordienſi Joanne Rotlas Nimburgenſi, Monafterium quoddam Monialium in Haffia prodigaliter vivendo, interitui pene propinquum erat; undè cum præfato Priore id dono oblatum eſſet, is magna induſtria ac parcimonia tantum effecit, ut rebus omnibus ad amuſſam compoſitis, priſtino tamen ſplendori reſtitueretur, Cartuſianòque inſtituto accommodaretur, licet nunc hæreticorum rabie iisdem denuo fit ereptum.*

13. Hortus B. Mariæ in Illenbach olim arx, à nobili quodam viro Balthazaro de Faer circa annum Domini M. CCCC. LIV. Ordini oblata ac tenuiter nimis dotata, jam nunc ſi Deus captis faverit, largæque bonorum Patronorum manus adjuverit, meliuſcule habitura ſperatur. Eſt etenim loco accommodo, ſalubri, ſolitario, ac peramæno; quinque milliariſibus Wirceburgo diſtans, duobus verò ab Atheimienſi Cartuſia.

14. Domus B. Mariæ Annunciatae in Conratsburch apud Padebornam Weſtphaliæ oppidum, in Monte S. Sixti: quæ jam ad annos aliquot habitatore caruit: tum quod loci iſtius Antiſtites noviffimis hiſce temporibus non uſque adeo rem monaſticam promoverint, tum quod Cives ab avitæ fidei ſinceritate deſciſcentes, Lutherani plerique eſſe maluerint, quàm verè Catholici. Eam ob rem etiam factum, ut Ordo Cartuſienſis non magnopere pro ſuæ recuperatione Domus hætenus laboraverit. Verum quandoquidem jam annis aliquot Padebornenſi Diœceſi præfuit Reverend. D. Theodoricus à Furſtenburch, vir tam generis ſplendore illuſtris, quàm Catholicæ religionis zelo inſigniter flagrans: qui non modò collapſa vetuſtate majorum opera præclare ibidem reſtituit, verum etiam extinctum prope inter ſuos pietatis ſtudium reſtauravit, haudquaquam dubium, quin ſi quis ex Ordine Cartuſienſi ad hanc rem idoneus, à ſuperioribus ablegaretur, voti fieret compos, hocque inſigne olim pietatis domicilium, à tam catholico benignòque Principe poſtliminio recuperaret.

15. Cœnobium Transfigurationis Jeſu Chriſti in Reinfchaw prope Zwickaw in Miſnia, Saxonix Duces fundafſe circa annum Domini M. CCCC. LXXVII. perhibentur. De quo tamen in annalibus Cartuſiæ Erphordienſis hæc fere totidem verbis leguntur. *Sub Priore XVIII. Erphordienſi D. Jodoco Kriſtein viro eloquentiæ ſingularis, magnæque induſtriæ novellis furculis cæptum eſt provideri domui Transfigurationis; abductis ex Cartuſia Erphordiana quatuor religioſis. Ordini verò dicta domus, cooperante Domino Ottonio, Præpoſito Canonicorum Regularium, qui eam prius incoluere, acceſſit. Iplius enim, & fuorum pari conſenſu effectum eſt, ut per Sedem Apoſtolicam Ordo Cartuſienſis ibidem erigeretur.*

16. Domus S. Viti apud Ratiſponam Bavarix oppidum, de qua (pag. 63. & 272.) Wigulejus Hundius ſua in Metropoli Salisburgenſi, quæ anno 1582. Ingolſt. prodiit, conteſtatur, fuiſſe aliquando Benediſtinorum Patrum domicilium. Quod Gebhardus hujus nominis I. Ratiſb. Antiſtes XIV. in fundo qui dicitur Pruel, à Monafterio S. Emmerani per legitimam permutationem recepto, anno nongenteſimo nonageſimo ſeptimo ædificavit. Quod tamen anno Dom. M. CCCC. LXXXIV. Albertus Bojariæ Dux, cognomento ſapiens, ejeſtis ob vitæ diſſolutionem Benediſtinis, Cartuſianæ familiæ Patribus perpetuis temporibus incolendum, adſignavit. Qui etiamnum die noctûque laudabiliter illic ſub Venerabili Priore D. Georgio Veſelio, Provinciæ iſtius Conviſitatoſe divinis officiis inſiſtunt. Queis cum Sereniſſimus, ac modis omnibus religioſiſſimus Princeps, Guilielmus, Senior Bavarix Dux, ceu unus de Cartuſianorum grege, per integras interdum hebdomadas, ſolitariuſ commoratur. Eſt namque Monafterium hoc ædificiorum ſplendore, ac templi ornatu, imò & altari ſumptuoſiſſimo, cumprimis celebre.

C A P U T XIII.

Provincia Rheni.

1. Monafterium S. Michaelis, apud Moguntiam, Rheno flumini imminens, haud longè à florentiſſimo olim S. Albani Cœnobio Benedict, fundatorem laudat Petrum LXXIX. Epiſcopum & XXXIX. Archiepiſcopum Moguntinum; qui an. 1320. vivere deſiit, lib. 5. Mogunt. Hiſtoriæ Nic. Serarius. Vide etiam Chronicon Hirſaugienſe Joannis Trithemii ad annum M. CCC. XXXIV.

2. Monafterium S. Albani, extra muros urbis Trevirorum, haud procul Moſella fluvio. Hujus & Conſluentini Cœnobiorum fundator fuit Balduinus Archiepiſcopus Treverenſis. de quo fuſè Dorlandus in Chron. lib. 6. cap. 24. p. 356. & Trithemius, libro ſuperius citato ad annum M. CCC. XXXI.

(*) Vid. Sulgeri Annal. Zvvifalt. P. II. pag. 41. 42.

3. Confluentium S. Beati Cœnobium, in Monte situm, Rhenum inter & Mosellam haud longè à Confluentia, Moguntinæ ditionis oppido, frequenti Civium ad pias stationes concursu singulis hebdomadibus frequentatur. Vide Petrum Cratepolium, in Catalogo Episcoporum Trevirensium, in Balduino Comite Lutzenburgensi, quem dicit obiisse an. M. CCCC. LXVIII.

4. Monasterium S. Barbaræ, in urbe Coloniensi, an. 1338. Walramus Archiepiscopus Coloniens. fundavit, eo fere loco, quo S. Sepherinus Episcopus epinicium Angelorum, animam S. Martini Turonensis Antistitis è terris ad cœlos deducentium, audivit: qui fundus hodièque S. Martini ager nuncupatur. Dotem postea auxere viri cum pii, tum opulenti: de quibus ex aliis huc facientibus, fusè agit Erhardus Winheimius in suo Sacratio Coloniae Agrippinæ.

Coloniensis porro Cartusia multos insignes viros, optimè de Ecclesia libris etiam editis meritos protulit: in his Henricum Calcariensem, Wernerum Rolevinckium, Petrum Blomevennam, Joannem Justum Lansbergium, Theodericum Loerium Aratanum, Laurentium Surium, Jacobum Mosandrum, Zachariam Lippelorum, Theodorum Petrejum, Cornelium Grafium, Antonium Dulkenium, aliosque pietate juxta ac eruditione præstantes.

5. Mons S. Mariæ, apud Argentoratum. Quod Monasterium cum Lutherani bello Argentoratensi, circa an. Dom. M. D. XC. evertissent, Monachi in vicino tractu Molsheimensi sedem collocarunt. De hujus fundatione Dorlandus lib. 6. cap. 25. pag. 358. Coloniens. editionis.

6. Mons S. Joannis Bapt. apud Friburgum in Elvetiis.

7. Bethlehem B. Mariæ, in Ruremondensi Geldrorum urbe, ad Mosam. Quod quidem Cœnobium excitavit Gerardus III. Geldriæ Comes, qui cum annis XXVII. præfuisset, anno 1229. obiit: Henrico Aquilio teste, in Geldriæ Chronico.

Hoc in Monasterio piissime vixit & obdormivit Dionysius Richelius, Cartusiani cognomento per orbem notissimus: de quo nos in Elogiis Belgicis, & Antonius Possévinus in apparatuso Sacro, Trithemius, Dorlandus, Sutor, & alii fusissimè.

De Monachis Carthusianis, à Guilielmi Nassovii, Arausiensium Principis militibus, pro Christo occisis, vide Theatrum crudelitatum hæreticorum nostri temporis, auctore Richardo Verstegano, Antverpiæ editum. Et historiam Reverendi Domini Patris Arnoldi Havensii, Carthusiæ Gandensis Prioris dignissimi, editam Coloniae apud Bernardum Gualtheri, anno 1608. in Octavo.

8. Domus S. Paulæ porto Montis apud Bernam Helvetiorum oppidum, à fidei sinceritate hoc tempore alienum, atque ideo à Carthusianis desertum.

9. Vallis S. Margaritæ in urbe Basileensi, quam circa annum Domini M. CCCC. VI. insigni prudentia ac pietate vir Jacobus Zyebel, in Senatu Basileensi Tribunus plebis suis sumptibus, quæ amplissimæ profectò erant, construxit, ibidèmq. non sine Sanctitatis opinione diem clausit extremum. In qua insuper Cartusia plurimi quoque insignes viri, qui in Basileensi Concilio vitam cum morte commutarunt, humati sunt. Visitur quidem illic integra adhuc structura, verum quæ laicorum hominum ufui potius quàm religioforum deserviat.

10. Insula Reginae Cœli, apud Wesaliam, Diœcesis Coloniensis oppidum. Hæc Adolphum Cliviæ Ducem fundatorem habuit. Verum anno Domini 1588. solo adæquata, cultore caret: vivuntque religiosi in ipsa Wesaliensi urbe, occupantes Monasterium Patrum Dominicanorum.

11. Domus S. Sixti, in vico Putila, vulgo Pettel, in Lotharingiæ finibus, ad Mosellam apud Sierick oppidum. Quod quidem Monasterium bellis Gallicis pæne vastatum, R. P. Hector San-Vitanus, Germanicæ Visitator Provinciæ, Superioribus annis egregiè instaurandum curavit: nec non & Pater Hugo, Meerhutanus, qui eum in Prioratu immediatè præcessit.

12. Domus Compassionis B. Mariæ, fundata est circa ann. Dom. M. CCCC. LXXV. apud Juliacum, in Diœcesi Coloniensi: Cujus fundatores sunt Duces Juliæ, qui etiamnum eandem tutantur: ædificavit namque eam Guilielmus, sextus loci istius Princeps.

13. Castrum B. Mariæ, apud Dulmaniam, Monasteriensis Diœcesis oppidum. Quod fundatorem agnoscit nobilem ac generosum virum Gerardum Keppelium, qui obiit circa annum Domini 1488.

CAPUT XIV.

Provincia Saxoniae.

1. **D**omus Gratiae Dei, apud Stetinum.
2. Paradisus B. Mariae, in Prussia, quarto circiter lapide à Dantisco.
3. Claustrum B. Mariae, apud Hildeshemum, Episcopalem Saxoniae Urbem, quae Domus jam Rhenanae subjacet Provinciae.
4. Domus Misericordiae Dei, apud Francofortum, ad Oderam, quae tamen à Cartusianis modo non habitatur.
5. Templum B. Mariae, apud Lubecam.
6. Domus Legis B. Mariae, apud Rostochium.
7. Corona B. Mariae, in Pomerania.
8. Pax Dei, apud Schivelbein in nova Marchia.
9. Pax B. Mariae, in Regno Sueciae.

CAPUT XV.

Provincia Longobardiae.

1. **D**omus Casularum, apud Genuam Ligurum caput.
2. Vallis Pifii.
3. Mons Benedictus.
4. Stola Dei, apud Parmam, Urbem Ducatus titulo illustrem.
5. Monasterium S. Bartholomaei, apud Genuam Liguriae Metropolim.
6. Mons S. Petri.
7. Domus Montis Brachii.
8. Monasterium S. Ambrosii, alias Agni Dei, apud Mediolanum, Insubriae Metropolim.
9. Monasterium SS. Philippi & Jacobi Apostolorum apud Astam urbem.
10. Monasterium S. Mariae de Gratia, apud Ticinum five Papiam Ducatus Mediolanensis urbem. De cujus initiis ac laudibus ita Stephanus Winandus Pighius, in Hercule suo Prodicio, à Plantinianis excuso: *Est inter Mediolanum & Ticinum, Cœnobium Cartusianorum pulcherrimum, atque amplissimum. Cujus templum ex vario pretiosoque marmore, à fundamentis excitatum, historiarum sculpturis ac statuis artificiosis exornatum à prima fronte ingredientibus religionem incutit, & introgressos Majestate quadam augusta suspensos tenet; dum offeruntur oculis tot picturae, altaria & sacraria auro argenteoque ditissima, ediculae marmoreae, monumentis pulcherrimis decoratae. Condidit templum ac Cœnobium Joannes Galeatus Vicecomes, primus Insubriae Dux, atque locupletissime dotavit. Cujus, in aede sacra, sumptuosissimum ex marmore sepulcrum, cum statua & imagine ad vivum facta visitur. Adjunctum in tabula marmorea litteris inauratis rerum ab ipso gestarum elogium præclarum, ac lectu valde dignum. Sunt in hoc Cœnobio multa pretiosa & rara Principum donaria, Divinae reliquiae, & pulcherrima quaeque templi ornamenta. Ipsius Monasterii aedificia sunt sumptuosissima, porticus milliariae, pomaria amplissima cum luco, nosocomium item apparatusissimum. Haud procul inde visuntur vivarii capacissimi septa, murus latericius, sed magna ex parte nunc dirutus & dejectus: qui millia passuum viginti in quadrum circumductus, concludebat arva, silvas & prata, feris emutriendis destinata. In quibus olim apri, cervi, damae, capreoli, lepores, & id genus animalia ad venatum continebantur. Auctor ejus operis idem Joannes Galeatus Dux fuit, qui Cœnobium condidit. In iisdem septis castra sua metatus erat Franciscus I. Galliarum Rex, Ticinum obsidione premens, cum à Caroli V. Imp. Ducibus, Laonio & Borbonio victus, prælio caperetur, cum Rege Navarra, & præcipuis Galliarum Principibus, anno post Christum natum 1525. Haecenus Pighius.*
11. Monasterium S. Trinitatis, apud Mantuam urbem, Ducatus insignibus decoratam.
12. Domus S. Mariae Lauretanæ, apud Saonam, ditionis Genuensis oppidum.

CAPUT XVI.

Provincia Tusciae.

1. **D**omus S. Mariae, apud Senas, vetus Hetruscorum oppidum.
2. Monasterium S. Hieronymi, apud Bononiam. Petrus Sutor, lib. 2. de vita Cartu-

Cartusiana, Tract. 3. cap. 2. videtur indicare, Cœnobium istud fuisse exstructum à Joanne Andrea, Jureconsulto scriptis editis notissimo.

3. Monasterium S. Petri de Pontigniano, apud Senas Etruriæ urbem.
4. Monasterium S. Spiritus, apud Lucam urbem, Reipublicæ gloria ac libertate florentem.
5. Domus Belreguardi, apud Senas.
6. Monasterium S. Laurentii, apud Florentiam, Etruriæ caput.
7. Domus Montelii.
8. Vallis Gratiola Calciensis, apud Pisas, urbem Etruriæ, Disciplinarum studiis & Academia nobilem.
9. Monasterium S. Andreae de Littore, apud Venetias. Vide Dorlandi Chronicon, lib. 7. cap. 37.
10. Monasterium SS. Hieronymi & Bernardi, apud Patavium, sive Paduam, ditioris hodie Venetæ oppidum, studiis præsertim Medicæ artis nobilitatum.
11. Monasterium S. Christophori, apud Ferrariam, de quo in Hercule Prodicio, pag. 349. Fundatorem agnoscit Borsum, Atestinum scilicet Marchionem, & Ferrariæ Principem, qui obiit Anno M. CCCC. LXXI.
12. Domus S. Marci, Vedanensis.

C A P U T XVII.

Provincia Romana, quam Longobardiæ remotioris vocant.

1. Monasterium SS. Stephani & Brunonis, in Calabria. Id ipse B. Bruno, Rogerii, Calabriæ & Siciliæ Comitis liberalitate adjutus, excitavit, ibidemque piè in Domino Anno M. C. I. obdormivit.

Cæterum post mortem beati Brunonis, ut in historia vitæ ejus Surius commemorat, in Cartusianæ vitæ instituto perseveravit illud Monasterium sub quinque Prioribus, qui ei successerunt, usque ad tempora venerabilis Guigonis Prioris Cartusianæ.

Inde in Gallia crescente Ordine Cartusiano, solum illud Calabriæ Monasterium à beati patris Brunonis fervore & Sanctitate tepescendo, degeneravit. Et petebant quidam ejus habitatores à Cartusia Visitatores & Reformatores; Sed nimia locorum intercapedo non facile id obtinebat. Itaque ad Cisterciensè institutum illi se transfudere, quod tum recens ortum, & incomparabilis viri B. Bernardi Abbatis Claravallensis, insigni Sanctitate, multoque labore mirificè propagatum, in magno fervore durabat. Ad illud autem tempus in Cartusianæ Religionis Professione permanerat illud Monasterium annos sexaginta. Sed Cisterciensi quoque religione, successu temporis, ibi tebescente, tandem Monasterium S. Brunonis factum est commendatitium, usque ad Sanctissimi Pontificis Leonis Decimi tempora.

Is Pontifex, cum multorum relatione de eximia B. Brunonis Sanctitate crebrò audisset, indignum arbitratus est eum, quem præpotens Deus in hac vita tot auxisset donis & charismatibus, & nunc cœlesti afficeret beatitudine, in terris non eximiâ laude & prædicatione efferri, nec debita piæ devotionis officia persolvi, cui dedisset Dominus cor ad præceptum & legem vitæ, & disciplinæ. Itaque non modò auctoritate Apostolicâ clementer annuit, sed etiam voluit, ut in singulis Monasteriis totius Ordinis Cartusianæ & earum Ecclesiis sive Sacellis, festum Sanctissimi Brunonis Confessoris annis singulis, die 6. Octobris, quo decessit à vita, solenniter colatur, & congrua debitæque devotione celebretur; ipsius etiam corpus, atque memoria, dignam in Domino laudem habeat, ac venerationem: Conveniens etiam officium in honore ipsius agatur & decantetur, nec non quotidie in divino officio de eo commemoratio fiat. Domum præterea S. Stephani, quam B. Bruno in Calabria condiderat, & in qua sacrum ejus corpus quiescit, idem Pontifex à Cisterciensibus ad Cartusianos revocavit. Anno salutis 1514. ut deinceps illic Cartusiano more & instituto vivatur; sicut & nunc vivitur. Hactenus ex Surio.

2. Monasterium S. Bartholomæi de Trifulto.
3. Domus S. Laurentii de Padula.
4. Domus S. Martini, apud Neapolim, Regni Neapolitani Metropolim. Quo de in Hercule Prodicio, pag. 349. Possidere dicitur triginta annui redditus ducatorum millia.
5. Monasterium S. Jacobi, in Insula Caprensi.
6. Monasterium S. Crucis, in Urbe Roma: quod nunc ad thermas Diocletianas translatum, S. Maria de Angelis nuncupatur.

Script. Rerum Monast. Tomus II.

P p p

Quod

242 ORIGINES CARTHUSIAN. MONASTERIORUM.

Quod Pius I. magnificentissimè extruxit, addita Inscriptio, quæ in ara Suprema visitur:

*Quod fuit idolum, nunc templum est Virginis, auctor
Est Pius ipse Pater, dæmones aufugite.*

Vide Laurentium Schraderum Halberstadiensem lib. 2. Monumentorum Italiae, fol. 121. editionis Halberstadianæ, apud Jacobum Lucium Transylvanum, anno M. D. XCII. Est in hac Cartusia etiam monumentum Antonii de Duca.

Quin & Appendix B. Platinæ in vita Pii IV. loci hujusce meminit hisce verbis: *Pius Papa IV. thermas Diocletianas vetustate corruptas, B. Mariæ Virgini, dedicatas, magnificentissimo Templo in Sacram œdem, & Cartusianorum Cœnobium menstrua quingentorum aureorum solutione convertit.* Cujus quidem loci etiam in Baronii Annalibus habetur mentio, anno nimirum Dom. CC. XCVIII. Num. X. XVII. & XVIII.

7. Vallis S. Nicolai Clarimontani.

Sunt & alia fortassis alibi hujus instituti Cœnobia, nobis incognita, quæ utinam Cartusiani ipsi plenius aliquando eruant, illustriora tamen quæque arbitror à nobis recensita.

INDEX.

I N D E X.

A benberg ex Scheurenfibus Genealogia.		Bero, Comes	178
Adalindis	151	Bertholdus, Ordinis Fratrum Minorum	221.
Adelbertus, Abbas Monasterii Campidonensis	173	ubi sepultus?	ibid.
Admontensis Monasterii fundator	183	Bethlehem B. Mariæ	239
Agapitus, Abbas	162	Brandenburgensis Marchionatus Friderico, Burgravio Nuringenbergensi, ejusque heredibus à Rege Sigismundo confertur perpetuo possidendus	224
Agnes imperatrix ubi sepulta	108	Brentius amnis	25
Ahusium, quod perperam dicitur Anhusium		S. Bruno 228. Auctor Ordinis Cartusiani. ib.	
25. fundatores. ibid. inchoatur in pago Langenaw ibid. foundationis confirmatio ib. & 26. accessiones 26. fata 26. f. Abbates 27.		Burgundiæ Provincia	230
S. Albani Cænobium extra muros Treviris		Burkhald. fons super illum 182. Capella ipsius castri Burkhalde. ibid. castrum destruitur	188
238. corpus ejus in Cænobio S. Pantaleonis Coloniae	19	Burtunpach, Abbas Monasterii Campidonensis	183
Alberadis 22. sepulcrum ejus. ibid. tres filii.	ibid.	Cadurcense Monasterium	229
Alcalæ Ducum sepulcra ubi?	230	Cæsariense Monasterium 220. fundatores ib.	
Alderspachium 98. Ordinem Canonicorum Augustini Regularium commutat cum Ordine Cisterciensium 98. Abbates	ibid.	Callatin, Comitum, Genealogia	145
Alemanniæ Inferioris Provincia	136	Campidona unde nomen suum acceperit 178. quidam ejus consilarii 182. pertinuit ad Monasterium Campidonense plenissimo jure 188. quomodo per Carolum IV. venerit ad imperium? 189. fundatores Parochialis Ecclesiæ	193
- - - Superioris	235	Campidonensis Monasterii fundatio 173. 200 Sanctificatio 174. Patroni 175. Privilegia 176. 203. Primus Conventus Fratrum hujus Cænobii 176. an Monasterium sit antiquius civitate? 177. primi Abbatis Epitaphium 178. sepultura fratrum 179. injurii in Cænobium 180. mutatio patibuli illius 181. moneta ejus prima. ibid. Marcæ 182. duo ejus Abbates centum certe cibant 182. Villaica judicia 183. Calices ejus XII. 183. Advocatus, illius damnosus 183. donationes 185. Abbates 186. 188. 190. 195. quot fuerint Abbates? 195. ubi fratres fuerint tempore devastationis? 186. devastationes trinæ 187. Universitas olim Campidonæ 187. subjectio ejus infra Episcopatum Constantiensem. 190. certæ diætæ 197. bona temporalia A. 1481. pag. 198. liberi censitæ. ibid. indulgentiæ ipsi concessæ 202. Memoriale pro peccatis rusticis Monasterii Campidonensis	203
Altachium inferius 87. ejus ætas. ib. fundator. ibid. accessiones, ibid. beneficis in illum 214. Abbates	87	Caroli M. Genealogia 169. illius Memoriale & consecratio 170. commoratio ejus in juventute 171. virtutis studium. ib. quot fundaverit Cænobia 173. ejus gigantes. 176 ubi sepultus?	215
- - - Superius 74. fundator 75. initiatur 219. Abbates 75. beneficis in ipsum	219	Cartusia Anajensis	230
Althahense inferius Monasterium 211. fundator. ibid. benefici in ipsum 212. f. fata. 212. Abbates	212. f.	- - - Granatensis	230
de Anaye	230	- - - Hispalensis	229
Andegarii, primi Monasterii Campidonensis Abbatis, Epitaphium	178	P p p 2	Car-
Angliæ Provincia	234		
Anhusium, sed vide potius Ahusium	25		
Anshelmus, Episcopus Cantuariensis	218		
Aquitaniæ Provincia	229		
Arnolphus	209. f.		
ab Asenheim, nobilium, sepultura Osterhovii	96		
Aula Dei in Portugalia	230		
Austriæ Cænobia cujus diæceseos	154		
Bantium 22. fundatrix. ibid. fata, ibid. Abbates aliquot	22. f.		
S. Barbaræ Monasterium in urbe Coloniensi.	239		
Bartholomæi, Apostoli, Brachium in Monasterio Pantaleonis Coloniae	230		
- - - Monasterium apud Delfos	233		
Belgii Provincia	231		
Benedicti Ordo quot contineat sanctos? 179. quot sint Monastia hujus Ordinis. ibid.			

I N D E X.

Cartusia Major	228	Domus Passionis Christi apud Legnitz	237
- Petricastrensis S. Petri Castellensis	230	- S. Paulæ porto Montis apud Bernam	239
Cartusiani Ordinis Elogia	228	- Portarum	230
Castellæ Provincia	229	- S. Sixti in vico Putila, vulgo Pettel	239
Cataloniæ Provincia	229	- S. Sophiæ	233
Cella B. Mariæ apud Norimbergam	237	- S. Spiritus	223
- Nova in Grunaw	236	- Throni SS. Trinitatis in Pletriach	235
- Salutis in Tuckelhausen	236	- S. Trinitatis apud Brunam	235
Chremiphanium, vulgo Chrems Münster 5. ratio denominationis. ibid. occasio fundationis 5. Fundator 5. 134. consecratio 5. 134. fata benigna & adversa 5. f. beati & sancti hujus Monasterii 6. Episcopi. ib. Abbates ex eo postulati. ibid. Abbates illius. 7. 134. Abbas Antonius Wolfardt præcipue de eo meritis	6	- S. Viti apud Ratisponam	238
Chrems-Münster. vid. Chremiphanium		Dyetranszell 218. ratio denominationis. ib.	
Christophorus ubi sepultus?	210	Ebersperg 216. ratio denominationis. ibid.	
Cladurnæ Monasterii fundatrix	219	Ordinem Canonicorum Augustini Regularium commutat cum Ordine Benedicti. ibid.	
S. Claræ monialium Monasterium Bruxellis	232	S. Emmerani Monasterium Ratisponæ 209. ejus Epitaphium. ibid. primus Abbas. ib. Fundator. ibid. Privilegia	222
Confluentinum Cœnobium	228	Ernestus, Marchio, ubi sepultus?	152
S. Crucis Cisterciensis instituti Cœnobium in Austria 152. fundator. ib. quænam sub se Cœnobium Ordinis ejusdem habeat. ibid. Abbates	153	Etal 24. 223. Fundator 24. 223. Accessiones 24. confirmatio. ib. Abbates	25. 223
- Monialium Cœnobium Nidernburgense 115. fundator. ibid. donator. ibid. fata. ibid.		Fabiana urbs, prima Syllaba abjecta, Biana, & paulo post Vienna dici cœpit 157. ejus Parochi. ibid. Præpositi	ibid.
Diefensee Monasterium 216. fata	ibid.	Fabianus Episcopatus	156
Diethmaminga	165	Fabienses Episcopi	156
Dionysii Areopagitæ ossa ubi asserventur? 209. f. lis, quam habuit Ratispona & Regnum Francorum propter eum	210	Favianensis Episcopatus	156
Domus S. Annæ apud Brugas	234	Fontanetum	231
- Apostolorum omnium apud Leodicum	233	Formbacensium Comitum Genealogia	111
- Bertrandi	229	Formbachium 112. Fundatores. ibid. Abbates	ibid.
- S. Brun. in Heremo	233	Franciæ Provincia	236
- S. Catharinæ in Lirano	231	Franconica Provincia	236
- Compassionis B. Mariæ apud Juliacum.	239	Fürstenseit	221
- Correræ	229	Garstense Monasterium 13. 123. Fundator 13. 123. Abbas de eo præcipue meritis, Ant. Spindler 14. Abbates ex eo postulati. ibid. Abbates	14. 123
- S. Elifabeth apud Isenacum	237	Gebennensis Provincia	228
- Jesu Nazareni	229	Geissenfeldt Monasterii Fundator	216
- S. Laurentii in Itinga	235	Geldriæ Ducum sepulcra ubi?	232
- S. Mariæ	232	Germaniæ Inferioris Provincia	231
- B. Mariæ Annunciatae in Lonratsburch	238	Gerwicus, Abbas Monasterii Campidonensis	190
- S. Mariæ de Fontibus	230	Giselfridus, Abbas ejusdem Monasterii	186
- de Miraflore	230	Glockenizium 149. Fundatores	ibid.
- de Paular.	229	Glunicense Monasterium, vulgo Glunick 18. Fundator. ibid. Abbates	ibid.
- B. Mariæ de Prates	231	Glunick vid. Titulum antecedentem.	
- S. Martini, in Monte folis apud Campos	234	Göttwen vid. Titulum sequentem.	
- Mechliniensis	234	Gottwicense Monasterium, vulgo Göttwen 10. primordium. ibid. consecratio. ibid. Fundator. ibid. Canonici primum in eo regulares, postea Benedictini 11. fata. ib. Abbates ex eo postulati 12. Abbates illius.	ibid.
Domus Misericordiæ Dei apud Francofurtum ad Oderam	240	Greiffenbergensium Comitum Genealogia,	145
- Montis S. Gertrudis	232	Guitelstain	237
- nostræ Domine de Gratia in Diœcesi Hispalensi	230	Guntherus, filius Thassilonis, Baviaræ Principis, ubi sepultus?	134
- intra Bruxellas	233	Gurcensis Episcopatus Auctor	163
- novæ Lucis S. Salvatoris apud Ultrajectum	233		ab

I N D E X.

ab Hausen, nobilium, sepultura ubi?	96	Lincz carmine describitur	120
Haybach, Collegii ejus Canonicorum fundator	217	Longobardiæ Provincia	240
Henricus IV. vel V. Imperator ubi sepultus? 218. Communione sacrorum privat	ibid.	à Losenstain, baronum antea, nunc comitum sepultura ubi?	13. 123
Herczoburgum 143. fundator. ibid. præpositi	ibid.	de Loterhofen sepultura ubi?	96
Hieronymi Monasterium apud Bononiam.	240	Ludovicus, Abbas Monasterii Campidonensis	186
Hilaria 116. fundatores 117. Ordinem Canonicorum Augustini Regularium commutat cum Cisterciensi 117. Benefici in ipsam	ibid.	- - Bavariæ Dux conjugii suæ caput amputari jubet	221
Hiltigarda quando & ubi nata? 172. ejus parentes. ibid. ubi commorata fuerit? ibid. vita. ibid. quid nomen ejus significet? ib. quot fundaverit Cænobia 173. ejus digitus. ibid. gigantes 176. quando sepulta? 180. inventio ejus post devastationem Monasterii Campidonensis	187	- - Pius consecratur 180. vulnus ejus in capite 181. sepultura 184. inventio ejus post devastationem Monasterii Campidonensis	187
Hiltrudis, Pipini, Galliarum Regis Sororis, sepulcrum ubi?	95	Lunacense Monasterium 130. fundator. ib. donationes. ibid. Abbates	ibid.
Hohenfurt	118	Lunelach. vid. titulum antecedentem.	
Hortus angelorum	236	Majorevi Monasterium	230
- - Christi apud Noertlingam	237	B. Mariæ aula in Buxio	237
- - B. Mariæ in Illenbach	238	- - capella apud Angianum	231
Hugo, Comes de Montfort	193. 197	- - castrum apud Dulmaniam	239
Hylomont Capella ipsius castrum 182. patroni capellæ 192. castrum flamma consumitur 186. destruitur	188	- - claustrum apud Hildeshemum	240
S. Hypoliti Monasterium 141. fundatores incerti. ibid. benefici in illud	141. f.	- - hortus prope Pragam	236
S. Jacobi Monasterium Ratisponæ quando consecratum?	219	- - lapidis boni	237
Insula Reginæ cæli apud Wesaliam	239	- - Monasterium de Gratia apud Tincinum	240
Juvaviensis civitas	161	- - pons in Astheim	237
- - Episcopatus auctor	161	- - porta in Axpach	235
Kaczelftorphum	149	- - salutationis Monasterium apud Londinum	234
Kalbsangst non procul à Monasterio Campidonensi	184	- - virginis thronus in Gemnico	235
Kayfershaim 220. fundatores	ibid.	Mariæ Magdalena sub Cruce Monasterium in urbe Lovaniensi	234
de Khurenberg ubi sepulti?	117	Mathildis, Ottonis I. matris sepulcrum	20
Kilianii Monasterium Lambacense 125. fundator. ibid. Ordinem sæcularium Sacerdotum commutat cum Benedicti 125. Abbates	ibid.	S. Maurini sepulcrum ubi?	20
Kirchbergensium Comitum Genealogia	151	Maximilianus Imperator ubi sepultus?	149
Langenzend. Monasterii Canonicorum Regularium hujus loci fundator	224	Medena. vid. Metania Meeten. vid. ibid.	
Lapis Refugii	235	Melanense cænobium	229
Laurentii Parochiæ 185. 191. renovatio & amplificatio Ecclesiæ totius	192	Mellicum 8. primordia. ibid. Abbates illius præcipui Nicolaus & Reinerus à Landau. 8. f. Præsules ex eo creati 9. Abbates illius	ibid.
à Laymbach, Comitum, Genealogia	125	Mennsee. vid. Lunacense Monasterium.	
Lechsbergensium Comitum Genealogia	145	Metania 81. ætas 82. Origo. ibid. Abbates. ibid. fata	83. f.
Lenzfrid, cænobii, fundatores	191	Meten 215. fundator	ibid.
Leo; Papa	210. f.	S. Michaëlis Monasterium apud Moguntiam	238
Leonora, Friderici III. Imperatoris conjux cum tribus liberis ubi sepulta?	14	Mittelberg, Abbas Monasterii Campidonensis	188
Leopoldus Austriæ ac Styriæ Dux	152	Monacensis Monasterii Augustinensium fundator	223
- - Bavariæ Dux ubi sepultus?	152	Monikhuyffen	232
- - ultimus Comes de Hals ubi sepultus	95	Mons S. Andreae	231
- - de Hals, Comes & Landgravius de Leutenberg ubi sepultus	95	- - Angelorum omnium in Snals	235
<i>Script. Rerum Monast. Tomus II.</i>		- - Dei	231
		- - Hilaris B. Mariæ	229
		- - Joannis Baptistæ in Vogelsberch	238
		- - - in Zelemenfi vico	232
		- - S. Ludovici	231
		- - S. Mariæ	231
		- - - apud Argentinam	239
		- - S. Salvatoris apud Erfordiam	237
		Q q q	Mon

I N D E X.

Mons Sion	233	Ratispona frustra oppugnatur à Ludovico,
Montioli	229	Duce Bavariae 223. pons illius super Da-
Montis gratiae Monasterii fundatrix	224	nubium 220. S. Petri Prioratus extra mu-
Münster 23. fundator. ib. fata	ibid.	ros illius 220. Monasterium Augustinen-
Neunburgensium Comitum Genealogia	111	sium fratrum 221. ejus Ecclesia Cathedra-
Neufs	196	lis fit Monasterium S. Emerani 215. igne
S. Nicolaus 193. Monasterium ejus extra		consumitur 221. restituitur 222. fata ejus
muros urbis Pataviensis 108. fundatrix.		propitia. ibid. Episcopi
ibid. benefici in illud. ibid. praepositi. ib.		ibid.
S. Nicolai Monasterii Pataviae fundator.	214	Reichenbach 219. fundator
		ibid.
Nova civitas 149. ejus Monasteria. ibid. Pri-		Reichenbacum 33. ratio denominationis.
vilegia. ibid. Episcopi	150	ibid. situs. ibid. fundatio 33. 38. Priores
Novesium	196	illius aut ex Hirsaugia assumti, aut certe
Nusia	196	ab Abbate Hirsaugiensi instituti 34. dedi-
Obermünster Ratisponae	215	catio Ecclesiae. ibid. dotatio 34. f. 42-44.
Ostervovium 94. fundator. ibid. Praepositi		55-66. Priorum aliquot Chronologia &
& Abbates	ibid.	nomina 36. f. nomina donantium 38 41.
Otho, Marchio Austriae, ubi sepultus?	138	44. f. fata 43. f. 48. seqq. 53. f. restitutio
Ottakarus, Rex Bohemiae	222	50 53. historia ejus à fundatione usque
Pantaleonis Monasterium Coloniae 19. fun-		ad A. 1115. p. 38. usque ad A. 1300. pag.
dator. ibid. caput Pantaleonis in eo affer-		42. ab A. 1590-1629. p. 48. dominium &
vatur 20. Abbates	20. f.	proprietas Montium circa Reichenbach
Pappenheim Comitum Genealogia	145	ad Monasterium pertinentium 66-71
Paracelsus ubi sepultus?	166	S. Reinoldus
Parcum	230	20
Patavienses Episcopi & Archiepiscopi	159	Reiza, Ducissa Bohemiae ubi sepulta
S. Pauli Monasterium Ratisponae 210. ejus		219
fundator	ibid.	Rheni Provincia
Paumgartenberg	138	238
Petri Monasterii Salisb. fundator	161	Richelieus, Dionysius
- - Prioratus extra muros Ratisponae 220		239
- - & Pauli Erphordienfe 19. fundator.		Rinchna, praepositura 93. fundatio. ib. pra-
ibid. Canonicis in eo habitantibus substi-		positi.
tuti sunt Benedictini 19. fata. ibid. pra-		ibid.
ecipuus illius Abbas Ruthardus	ibid.	de Rorbach ubi sepulti?
Pettendorf. Monasteriis ejus loci sanctimo-		95
nialium fundator	224	Rorina, filia Ludovici Pii
Picardiae Provincia	231	180
Pogensium Comitum Genealogia	78	de Roteneck, Comes & Episcopus Ratispo-
Poletense Monasterium	230	nenfis
de Polheim ubi sepulti? 117. 128. Genealo-		222
gia	128	S. Ruperti Ecclesiae aedificator 161. fata.
Pomerii hortus 138. fundatores. ibid. Abba-		163
tes	ibid.	Saletarum Monasterium
Porta caeli	229	230
Portus Salutis S. Andreae	233	Salisburgenses Episcopi & Archiepiscopi.
Pragensis Academiae aetas	165	161. civitatis Salisburg. fata
à Precz sepultura ubi?	96	163
Principum cella 106. fundator. ibid. bene-		de Satelbogen ubi sepulta?
fici in eam. ibid. Abbates	ibid.	96
Provinciae comitatus Provincia in tractu		Saxoniae Provincia
Massiliensi	229	240
Pruel, Monasterium 216. fata	ibid.	Schaumburgenses Comites ubi sepulti?
Prusing 218. ratio denominationis. ib. fun-		117
dator	ibid.	Scheckii, nobiles, sepulturam habent in cœ-
de Püchberg sepultura ubi?	96	nobio Garstensi
Pütinensium Comitum Genealogia	111	13. 123
Querfurtensium Comitum Genealogia	144	Scheyren 217. fundatrix
S. Quirini tribuni pars capitis asservatur in		ibid.
Monasterio S. Pantaleonis Coloniae 20.		Schofflocensis cella B. Virginis in nemore.
corpus ejus Novesii 20. Monasterio Te-		74. fundator. ibid. à Prioratus dignitate
gernsee donatur	214	ad Abbatiam evecta. ibid. Abbates. ibid.
Rabenstein	165	Scoti Ratisponae extra muros 216. Scoto-
		rum Cœnobium Viennense 154. fundator.
		ibid. Abbates
		155
		Seligenstadium 21. fundator.
		ibid.
		Semerow, Abbas Monasterii Campidonensis
		184
		Seydenstetten 15. fundator. ibid. accessio-
		nes. 16. fata. ibid. Abbas praecipuus. ib.
		Abbates ex eo creati 17. Abbates illius.
		ibid.
		Stengel Car.
		26
		Straubingensis Monasterii Carmelitarum
		fundator
		224
		Suicenses
		190
		de Supplenburg, Ducum, Genealogia
		144
		Tanbergk, nobiles, ubi sepulti?
		96
		Tegernsee 214. fundatores.
		ibid.
		Thassilo ubi sepultus?
		115. f. 214. f.
		Theo-

I N D E X.

Theophaniæ, Ottonis II. conjugis, sepultura in Monasterio S. Pantaleonis Coloniae.	19	156. fundatio. ibid. Episcopi illius. ibid. Parochi 157. præpositura iterum cum Episcopatu commutatur 157. Episcopi novi hujus Episcopatus	158
Thierhemensium Comitum Genealogia	145	Villaica judicia	183
Transfigurationis Jesu Christi Cœnobium in Reinschavo	238	Vifchpachaw Monasterium	217
de Traun ubi sepulti?	117	Vitriaci Jac. Manuscripta ubi asserventur?	233
Traunkirchen	127	Ulrici Cœnobium extra muros novæ civitatis 150. Præpositi	ibid.
S. Trinitatis Monasterium ante novæ apud Austriacos civitatis Mœnia situm	148.	Unser Frauen Zell	222
Ordinem Prædicatorium commutat cum Abbatia Cisterciensi. ibid. Beneficus in ipsum. ibid. Abbates	ibid.	Ufelli, nobiles ubi sepulti?	96
- - - apud Mantuam urbem	240	Ufenhofen Monasterium	217
Trunæphanum 127. fundatores, ibid. Benefici in illud. ibid. Abbatissæ	ibid.	Walderbach 219. Ordo Cisterciensis substituitur Ordini Canonicorum Regularium.	219
Tusciæ Provincia	240	Waldhufium 140. Fundator. ibid. Benefici in ipsum. ibid. Abbates	ibid.
Vallis S. Adelgundis	231	Waldsachsen	219
- - S. Antonii	235	S. Walpurgæ Parochiæ	185
- - Auxilii in Tarkan	235	à Waltburg Dapiferorum Genealogia	147
- - Dei	230	Weelsium 128. Cœnobium in eo Franciscanum. ibid. Fundator. ibid. Donationes.	ibid.
- - Gratia apud Brugas	231	Werdenbergenium Comitum Genealogia.	152
- - Jesu Christi	229	de Werdnaw, Joannes, Abbas Monasterii Campidonensis 195. 198. ædificia excitat laudabilia	197
- - S. Joannis in Seiz apud Ciliam	235	Wesssprunn 214. Fundator	ibid.
- - Jocosa in Carniola	235	de Wexenberg, Ulrici & Colonis, Baronum, Genealogia 117. ubi sepulti?	ibid.
- - Josaphat apud Olomutium	235	Wigenensis Episcopatus	156
- - S. Margaritæ in urbe Basileensi	239	Willeringum	116
- - S. Michaëlis in Levol	235	Windespach Monasterii Fundator	223
- - Regalis apud Gandavum	232	Wiñsburgum 77. Primordium. ibid. Præpositura primum, deinde Abbatia 78. Abbates	ibid.
- - Sanctorum omnium in Maurbach	235	S. Wolfgangus	210
- - S. Spiritus	231	Ziska	236
- - viridis	230		
- - virtutum	229		
Udalricus, Abbas Monasterii Campidonensis 186. S. Udalrici, Episcopi Augustani, sacrum oleum	184		
Udilo, Princeps Baviaræ, ubi sepultus?	130		
Vienna unde sic dicta?	157		
Viennensis Episcopatus in Austria Inferiori	156.		

F I N I S.

ERRATA.

In Dedicacione.

Fol. 4. lin. 5. frequentantis. frequentandis. ibid. lin. 9. ipfi. ipse. ibid. lin. 16. beneficio. benefico.

In ipso Opere.

Fol. 5. lin. 12. excipit. conficit. ibid. lin. 49. CLXXX. CLXX. fol. 8. lin. 10. si tam. fitam. fol. 11. lin. 26. in fame. infame. fol. 13. lin. 49. concurristi. cucurristi. fol. 19. lin. 20. pisturis. picturis. f. 26. lib. 38. in corporationem. incorporationem. fol. 37. l. 49. Grefs. Greff. f. 38. lin. 4. sicut. sic ut. ib. l. 6. do. de. f. 39. l. 36. Cano. Cono. fol. 40. lin. 13. Heispo. Heippo. ib. lin. 27. Horeiva. Horewa. ib. lin. 55. Goxolt. Gozolt. f. 42. lin. 25. Pirtheloxe. Pirthelone. f. 43. lin. 61. aut. at. f. 44. l. 10. Hora. Hara. fol. 45. l. 42. venis. vexis. ib. lin. ult. post verbum Tubingenfium: adde: moturum. fol. 46. l. 25. Anno. Annus. f. 46. l. 47. MDLX. MDIX. f. 48. l. 42. p. 250. p. 520. f. 49. l. 21. Patrus. Perus. ib. l. 26. qui. deleatur. f. 50. l. 16. Ettingen. Ettlingen. fol. 56. l. 10. Winemamesba. *Winemamesba*, in margine ponendum. fol. 58. lin. 18. manas. marcas. ib. lin. 22. Berlaho. Gerlaho. f. 59. l. 5. anniversius. anniversarius. ibid. l. 24. Manas. Marcas. ib. l. 33. cohæredium. cohæredum. f. 59. l. 51. Magdaburgensis. Magadburg. & sic sæpius eod. folio. f. 60. l. 20. Egenbach. Engenbach. ib. l. 36. manis. marcis. ib. l. 59. quum. equum. f. 62. l. 12. Vieningen. Vueningen. ib. l. 15. Jokhheim. Forchheim. ib. l. 51. post verba: *in Utingen*, mox perge, *datam S. Gregorio*. f. 63. l. 7. ufum. in ufum. ib. l. 15. famulum. famulus. ib. l. 29. ut. &. f. 64. l. 23. partes. partem. f. 65. l. 44. marcum. marcam. fol. 66. l. 2. coheræantur. coherceantur. ib. l. 13. legati. legali. ib. l. 41. assensum. ascensum. f. 67. l. 29. Bumelbrunnen. Buttelbrunnen. f. 69. l. 15. Stoufberc. Stoufenberc. ib. l. 25. Ura. Ura. ib. l. 27. erroribus. terroribus. ib. l. 42. hereditaris. hereditario. fol. 71. l. 7. fidelicem. felicem. ib. l. 7. suffragente. suffragante. ib. l. 27. vocaverit. vacaverit. f. 75. l. 56. lycinum. lycum. f. 76. l. 47. vitæ. vitâ. f. 78. l. 11. Wlnithberg. Winithberg. f. 82. l. 11. pervenissent. pervenisset. fol. 86. l. 22. Philonufum. Philomufum. f. 87. l. 30. præpotenti. præpotenti. f. 89. l. 55. de signatus. designatus. f. 90. l. 39. facellam. facellum. f. 91. l. 51. gaudio. gaudia. f. 92. l. ult. abne. alme. f. 97. l. 42. potententiæ. potentiæ. fol. 99. l. 3. anni. anno. fol. 69. lin. 36. post verba: *magna Boemorum* adde: multitudo in flumine Oeno periit: Multi etiam in suburbio latentes igne sublatis sunt, ita ut desiderarentur in exercitu Boemorum &c. fol. 101. lin. 24. aëre. aera. f. 102. l. 25. pontificam. pontificiam. f. 103. l. 26. ædificii, ædificiis. f. 104. l. 53. quæ. qui. f. 110. l. 16. venit? venis? f. 115. l. 60. præclaribus. præclaris. f. 118. l. 3. post verbum: *Hiltgerus* adde: obiit. f. 120. l. 33. condidit. condiderit. ib. l. 49. cinis. civis. fol. 121. l. 8. absque. atque. ib. l. 9. Mortem. Martem. ib. l. 19. Istre. Istri. ib. lin. 5. post verbum *Domus*. adde: sed. ib. lin. 21. contiguous. contiguam. *Leviore benevolus Lector corriget.*